Lilaghanu lya shonu

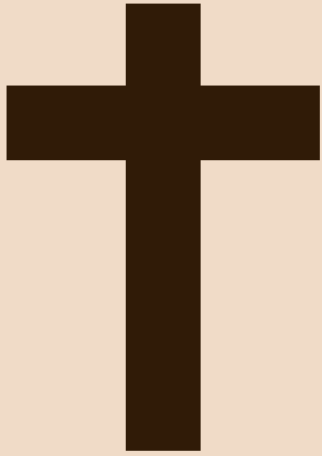

The New Testament in the Ndamba language of Tanzania

Lilaghanu lya shonu

The New Testament in the Ndamba language of Tanzania

copyright © 2014 The Word for the World and Pioneer Bible Translators

Language: Ndamba

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Word For The World

Ndamba & The New Testament in Ndamba

This translation, published by The Word for the World Bible Translators and Pioneer Bible Translators, was published in 2014.
If you are interested in obtaining a printed copy, please contact The Word for the World Bible Translators at www.twftw.org.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
305bc77f-198f-5a79-803d-345305ed81b7

Contents

MATEYI 1
MALIKU 40
LUKASI 64
YOHANI 104
FIGOLI 132
VALOMA 166
1 VAKOLINDU 182
2 VAKOLINDU 197
VAGALATIYA 207
VAIFESU 213
VAFILIPU 219
VAKOLUSAYI 223
VATESALONIKI 227
VATESALONIKI 231
1 TIMOTEWU 234
TIMOTEWU 239
TITUSI 243
FILIMONI 246
VAYIBULANIYA 248
Yakobi 260
PETILI 265
PETILI 270
YOHANI 273
YOHANI 278
YOHANI 279
YUDA 280
UGUBUTULU 282

CHILONGU CHA NYANYI CHIYANDIKIWILI NA MATEYI
ULONGULELU

Chilongu cha Nyanyi ngimu wayandikili Mateyi ndi chitabu chimu gati ya fitabu mchechi mulilaghanu lya Shonu cheni chikusasambula ngalilu ya Yesu Kilistu. Kila chitabu chimu chikukemiwa Injili mana yaki “Chilongu cha Nyanyi”. Fitabu Mateyi na Maliku na Lukasi na Yohani fiyandikiwa pawonikili Yesu. Yivapwembukili vamanya ha chipindi liki chayandikiwili chitabu achi, lakini pamongapa yaveli kucha milongu sita kukandila pawonikili Yesu. Wuwula wula pala pavayandikilili pamanyikili ha, lakini vatangalili vakashili kucha chiyandikiwa Palesitina na pamongapa yaveli kucha mumbwani ya Yelusalemu.

Yayandikili aveli Mateyi, mweni aveli msumula mbiya chipindi Yesu aveli akali hela kumluva ghavi ndumindumi waki. Mweni kandi amanyikili kwa litawa lya Levi. Mateyi ndi yumu wa vandundami lilongu na vavili na mweni ayandikili ili Vayawudi vayisomi. Ayi yikuwesha kuwoneka lipala hela kwa nendu ya ngumbungumbu milongu sita mumayandiku va mulilaghanu lya shonu. Mweni ayilatili kulangusha kucha Yesu aveli Mkombola, Mkombola yashawuliwili na Chapanga, mweni vamutungili kucha dawoneki. Mateyi kandi ayandikili nendu kwilata wutwa wa Chapanga. Vayawudi vamanyili mkombola kuva mutwa wa mumlima. Mateyi alangushili kwa kuhimulila kwa chiganu ndambu wuyiveli kafwawuti gati ya wutwa wa pamlima na wula wutwa mng'alili wa Chapanga.

Chilongu cha nyanyi ngimu wayandikili Mateyi ndi chitabu chinofu cha kukandila lilaghanu lya Shonu kwanongwa ya ngumbungumbu shaki shosi sha lilaghanu lya Dahili. Chikuhasha malaghanu mavili. Kandi yivapwembukili vadeta kucha Mateyi akayeshili kuyesha kugola ngimu wufivelili fitabu fya Musa, fyeni ndi fitabu fya kwaa muhanu fya lilaghanu lya dahili. Kulandula kwa Yesu pachidunda (Mateyi sula ya 5-7) yikuwesha kulinganila na Chapanga akumgayila Malawu Musa (Ngumbungumbu sula ya 19:3-23:33).

Fivelili mugati kwa chikata.

Mateyi akukanda Chilongu cha Nyanyi kwa kuwomba kwilata kuwoneka kwa Yesu Kilistu na kukanda kwa ngimbaniku yaki musula ya 1-4.

Pambeli Mateyi akuhimulila ngimbaniku ya Yesu na ng'ulilu shaki musula sha 5-25.3.

Sula ya mbelu Mateyi yiilata gati ya ngimbaniku ya Yesu munjifwa na kushukuka sula ya (26-28).

Lukolu lwa Yesu Kilistu
Lukasi 3:23-38

1 Yesu Kilistu afumili mulukolu lwa Dawudi na Dawudi afumili mulukolu lwa Ibulahimu. Alu ndi lulalanda lwa lukolu lwaki.
2 Ibulahimu kamulela Isaka na
Isaka kamulela Yakobi
na Yakobi kamulela Yuda na vakulumundu.
3 Yuda amlelili Pelesi na Zela,
mawau aveli Tamali. Pelesi kamulela Hesilomi,
na Hesilomi kamulela Lami na
4 Lami kamulela Aminadabu
na Aminadabu kamulela Nashoni
na Nashoni kamulela Salumoni na
5 Salumoni kamulela Boasi, mamundu Boasi aveli Lahabu.
Boasi na Lutu vaveli valeli va Obedi.
Na Obedi kamulela Yesi.
6 Yesi kamulela Mutwa Dawudi.
Na Dawudi kamulela Solumoni, mawaki Solumoni mwanja mtasi aveli mdala wa Uliya.
7 Solumoni kamulela Lehoboamu
na Lehoboamu kamulela Abiya
na Abiya kamulela Asa,
8 na Asa kamulela Yehoshafati
na Yehoshafati kamulela Yolamu
na Yolamu kamulela Usia.

9 Na Usia kamulela Yofamu,
na Yofamu amlelili Ahasi,
na Ahasi kamulela Hezekia.
10 Na Hezekia kamulela Manasi,
na Manasi kamulela Amosi,
na Amosi kamulela Yosia.
11 Na Yosia kamulela Yekomia na vahaja vaki fyosi afi fyaveli chipindi Vayawudi pavatoliwili vavanda kuyenda Babiloni.
12 Vayawudi pavatoliwili kala kuuvanda kuluhamila aku Babiloni,
Yekonia kamulela Shealitieli,
Shealitieli kamulela Zelubabeli.
13 Na Zelubabeli kamulela Abyudi,
na Abyudi kamulela Eliyakimu,
na Eliyakimu kamulela Azoli.
14 Azoli kamulela Sadoki
na Sadoki kamulela Akimu
na Akimu kamulela Eliyudi.
15 Eliyudi kamulela Eliyazali
na Eliyazali na mweni kamulela Matani
na Matani kamlela Yakobi.
16 Yakobi kamulela Yosefu bambu waki Maliya na Maliya kamulela Yesu yivamkema Kilistu.
17 Topi kwavelili na fileli lilongu na mchechi kukandila Ibulahimu mbaka Dawudi, Fileli lilongu mchechi tangila Dawudi mbaka kuluhamila kula Babiloni, kwaveli na fileli lilongu na mchechi kukandila kutoliwa kuyenda kula Babiloni mbaka chipindi cha Kilistu Mgombola.

Kuwoneka kwa Yesu Kilistu
Lukasi 2:1-7

18 Topi ndi wawonikili Yesu Kilistu. Maliya mamudu Yesu aveli nondi ya Yosefu. Ngajila tanila kumufika amanyikili kala kucha aveli na suliya yapatili kwa uwesu wa Mfuki Mng'alili. 19 Yosefu nondi yaki Maliya aveli goleki, alemili kumupa soni nondi waki pawelu. Kwanongwa ayi ayiholili amuleki kwa chifisu. 20 Paghaveyi akwihola chilongu achi, topi, makungu wa Bambu kamwisila mung'onju, kamuwombela, “Yosefu wa lukolu lwa Dawudi kotoo kutila kumheta Maliya kwanongwa kana suliya kwa uwesu wa Mfuki Mng'alili. 21 Dayihongeshi mwana mlumi na yuwi dawumupi litawa Yesu, kwanongwa mweni ndi davalowoli vandu vaki kufuma mu sambi shawu.”
22 Topi afi fyosi fiva ili chivi chila chilongu cha detili Bambu kwa lishu lya mbuyi wa Chapanga kucha, 23 “Muyenji dayimi yinda na daamuleli mwana mlumi na davamkemi litawa lyaki Imanueli” Mana yaki, “Chapanga kava pamu na yufwi.”
24 Topi, Yosefu payimukili, kamuheta Maliya kucha makungu wa Bambu Chapanga wamuwombilili. 25 Yosefu kawonja ha na Maliya mbaka pawonikili mwana. Topi Yosefu kamupa litawa lya Yesu mwana yula yawonikili.

2

Yivasikawula ndondwa kufuma kundamba

1 Yesu awonikili mumbwani ya Betelehemu, mumkowa wa Yudeya, chipindi cha Helodi paghavaya mutwa. tepu, vandu yivasikawula ndondwa vafikili Yelusalemu kufuma kundamba. 2 Vadasha, “kava koti mwana yawonikili daghavi mutwa wa Vayawudi? Tuyiwona ndondwa yaki payibwitukili kundamba, tuyisa kumutundamila.”
3 Mutwa Helodi papikanishili afi, ang'ong'utekili nendu, mweni pamu na vandu vosi va Yelusalemu. 4 Topi, kavakema vatambika vakomi vosi pamu na vawula va Malawu kavadasha, “Kilistu Mgombola dawonikeli koti?”
5 Veni vamuyangula, “Dawonikeli kumbwani Betelehemu, mkoa wa Yudeya. topi ndi wayandikili mbuyi wa Chapanga.
6 ‘Yuwi Betelehemu mlima wa Yuda, kuva mkomi gati ya mbwani sha Yuda,
nongwa kwa yuwi dabwituki chilongosi,
davalongoshi vandu vangu, Vayisilaeli.’ ”
7 Topi Helodi avakemili vasimanyili ndondwa kwa chifisu ili vamumanyishi chipindi choti nakaka ndondwa payibwitukili. 8 Pambeli kavalayila Betelehemu padeta, “Muyendi mukakombikeshi kwa chiganu nongwa ya mwana ayu. Pamumuwona mwisi kung'ombela na nenga nyendi ngamutundamili.”

9 Pavapikanishili kala filongu fya Mutwa vayendilela na mwanja na yila ndondwa
yivayiwonili kundamba yivalongulela, payiyenda mbaka yiwoloka pambindi ya pavelili
mwana. 10 Pavawonili ndondwa vasekelela munu. 11 Topi vayingila munyumba,
vamuwona yula mwana pamu na Maliya, vawa vamtundamila, pambeli vawopola mbe-
mbu shawu vamupa fupu: chumang'andu na ubani na mafuta vatalamili yivavakema
manimani.
12 Chapanga avakayikili vala yivayisili kumlola mwana Yesu vakotoo kumuwuyila
Helodi, topi vawuya kaya kupitila deha yingi.

Kutuvilila Misili
13 Pavawukili kala vala vahenja, Topi makungu wa Bambu Chapanga amfumbukilili
Yosefu mung'onju, kamuwombela, “Tandamuki! Umtoli mwana pamu na mamundu,
mutuvili Misili mukayikali aku mbaka pandivawombela, kwanongwa Helodi akwilata
amuwulayi mwana ayu.”
14 Topi Yosefu atandamukili, kamtola mwana pamu na mamundu pamihi yiyila yila,
vawuka vayenda Misili. 15 Kayikala aku mbaka Helodi pasovili. Topi, chilongu chadetili
Bambu kwa deha ya vambuyi wa Chapanga fiva,
“Ndamkemili mwana wangu kufuma Misili.”

Vana vadokwa valumi vakuwulayiwa
16 Helodi pamanyili kucha vala vasimanyili ndondwa vaveli vamujanga, akalalili
munu. Alayishili vana valulumi vosi mumbwani ya Betelehemu na vala yivaveli
mumbali mbali yaki yivaveli na myaka mivili na pasi ya mwaka mivili vawulaghiwi.
Agolili nahau ngimu wakashili chipindi cha vala vasimanyili ndondwa pavadashili
milandu ya mwana.
17 Nahawu ndi wuyivelili chilongu chila chadetili mbuyi wa Chapanga Yelimiya,
18 “Lishu lipikanika aku Lama,
chivembu na kudedeka nendu.
Raheli akuvalilila vana vaki.
Wala akudayila ha kushisha moyu,
kwanongwa vosi vayaghamila.”

Kuwuya Nasaleti
19 Helodi asovili kala, topi makungu wa Bambu amubwitukilili Yosefu mulilotu
kula Misili. 20 Kamuwombela “Tandamuki! Mtoli mwana na mamundu muyendi
Mlima wa Isilaeli, nongwa vala yivadayileyi kumuwulagha mwana ayu vasova kala.”
21 Katandamuka kamtola mwana pamu na mamundu vawuya kumlima wa Isilaeli.
22 Lakini papikanishili kucha Alikelau aveli mutwa wa Yudeya badili ya Helodi
tatimundu, aveli akutila kuyenda aku. Mweni pavamukayikili mumilotu ayendili
mwambu wa Galilaya. 23 Kayenda ayikalili mumbwani ya Nazaleti nahau ndi wufivelili
filongu fyawombili kwa deha ya Vambuyi “Davamkemi mundu wa Nasaleti.”

3

Kulandula kwa Yohani Mbatisha
Maliku 1:1-8, Lukasi 3:1-18, Yohani 1:19-28
1 Majuva vala Yohani Mbatisha abwitukili: palandula kuchivala aku Yudeya: 2 Mweni
kawomba, “Mupomeli sambi nongwa wutwa wa kumbindi kwa Chapanga samba wisa.”
3 Yohani ayu ndi yula Isaya yaveli mbuyi wa Chapanga yamudetili:
“Mundu yumu akukema kucheja:
‘Mutandi njila ya Bambu,
Muhololi deha yaki.’ ”
4 Yohani mbatisha afwalili yingwa sivasonili kwa mingoma ya ngamia. Na lufunga
lwa ngwembi muchiwunu chaki. Filivi fyaki fyaveli vangumbingumbi na njuki. 5 Topi,
vandu kufuma Yelusalemu na kufuma mbembi shosi sha mlima wa Yudeya pamu na
mbembi shosi sha mumbali mbali ya lweni Yoludani, vamuyendela. 6 Vayipetili sambi
shawu na mweni kavabatisha mulweni Yoludani.
7 Lakini pavawonili Mafwalisayu na Masadukayu vakumwisila ili vabatishiwi.
Kavawombela, “Yumwi vanjoka! Ghani yavapwepwilili mwilyepi na asabu yiyisayi?”
8 Mulangushi kwa fivelekwa kucha mupomela. 9 Mukotoo kuyihola kucha damuyilyepi
asabu nongwa tati wenu ndi Ibulahimu! Nguvawombela Chapanga akuwesha kuyigola
migonguveli ayi yivi vana va Ibulahimu. 10 Topi, livawu liva kala kudumula mikigha ya
libiki, ndamboyi kila libiki lingajila kulela fivelekwa finofu likudumuliwa na kudangiwa
mumotu. 11 Nenga nguvabatisha kwa machi kulangusha kucha mupomela. Lakini

yula dayisi kumbeli ya nenga yaveli na liwovi pitu nenga. Nenga ngujakwa ha hata
kupapa filatu fyaki. Mweni davabatishi kwa Mfuki Mng'alili na kwa motu. 12 Mweni
akukamula luselu mumawoku vaki dafyaghili nendu luvagha lwaki na dakungi mbeyu
shaki musanja na myeyu akwinyanya mumotu wungajila kujimika

Yesu akubatishiwa
Maliku 1:16-20, Lukasi 5:1-11

13 Chipindi achi Yesu ayisili kufuma Galilaya kayenda mulweni Yoludani abatishiwi
na Yohani mbatisha. 14 Lakini Yohani mbatisha ayeshili kumkanila padeta, “Nenga
ngudayila kubatishiwa na yuwi, kandi na yuwi ukwisa kwa nenga?”
15 Lakini Yesu kamuyangula, “Yuwi ujumili hela kwanongwa tugoli fyosi fyadayila
Chapanga.” Topi Yohani ajumilili.
16 Yesu pabatishiwi kala, bahala pala kajabuka mumachi topi kumbindi kwa Chapanga
kufuwuka kamuwona Mfuki wa Chapanga pasunuka kucha njiva na kumtula pambindi
yaki. 17 Lishu kufuma kumbindi kwa Chapanga lideta, “Ayu ndi mwana wangu
yindimtamili mayiliwa na mweni.”

4

Kuyeshiwa kwa Yesu
Maliku 1:12-13, Lukasi 4:1-13

1 Pambeli Mfuki Mng'alili amulongushili Yesu mbaka kucheja ili ayeshiwi na
Lijangavandu. 2 Kayikaja kulya majuva milongu mchechi pamusi na pamihi, pambeli
kawona njala. 3 Topi, Mwafu kamwisila, kamuwombela “Leki yuwi kuva Mwana wa
Chapanga nakaka, deti migonguveli ayi yivi filivi.” 4 Yesu kamuyangula, “Yiyandikiwa
mumayandiku Vang'alili.
Mundu akwikala kwa kulya filivi weka hela ha,
ila kwa chilongu chochosi chadeta Chapanga.”
5 Pambeli Lijangavandu kamtola mbaka Yelusalemu, mbwani ying'alili, kamvika
pambindi ya mnala wa nyumba ya Chapanga. 6 Kamuwombela, “Leki nakaka yuwi kuva
mwana wa Chapanga, widangi pasi, kwanongwa yiyandikiwa mumayandiku Vang'alili
‘Chapanga davalayishi makungu vaki vakuyangi mumawoku vawu,
ukotoo kuponikela mumigonguveli’ ”.
7 Yesu kavawombela, “Yiyandikiwa mumayandiku Vang'alili, ukotoo kumuyesha
Chapanga, Bambu waku.”
8 Pambeli Lijangavandu kamtola mbaka pambindi ya chidunda chitali, kamlangusha
wutwa shosi na ukomi waki. 9 Lijangavandu kamuwombela, “Fyosi afi ngukupa
pawundundamila.”
10 Topi Yesu kamuwombela, “Kopoki apa Lijangavandu! Yiyandikiwa mumayandiku
Vang'alili mtundamili Chapanga Bambu waku na kumkimbanikila mweni hela.”
11 Topi, Lijangavandu kawuka kamuleka Yesu na makungu vayisa, kumukimbanikila
Yesu.

Yesu akukanda chichuku aku Galilaya
Maliku 1:14-15, Lukasi 4:14-15

12 Yesu apikanilili kucha Yohani mbatisha vamutatila muchijaka, ayendili Galilaya.
13 Awukili Nasaleti, kayenda kwikala mumbwani ya Kapelinaumu, muluwongu ya lihiva
lya Galilaya mumbaka ya wilaya ya Sebuloni na Nafutali. 14 Ayi yagolikili ili chila
chilongu chadetili mbuyi wa Chapanga Isaya chivi,
15 “Mlima wa Sebuloni na mlima wa Nafutali
yavelili mudeha ya kuyenda kulihiva lya Galilaya mwambu ya lweni Yoludani na
mumlima wuvayikala vangajila kuva Vayawudi.
16 Vandu vayikalili kuchisi,
vawonili lwengi lukomi.
Na vala vayikalili mulisisi lya njifwa,
lwengi luvang'alikila!”
17 Kukandila chipindi achi Yesu akandili kulandula, padeta, “Mupomeli, kwanongwa
wutwa wa kumbindi kwa Chapanga wuva pabehi!”

Yesu akuvakema vandundami va kwaa
Maliku 1:16-20, Lukasi 5:1-11

18 “Yesu patyangeyi muluwongu lwa lihiva lya Galilaya, avawonili vandu vavili
yivavelili ulongu. Vavelili Simoni yivamkema Petili pamu na Andeleya, vaveli mulihiva
vakufuva vasomba kwa lwafu. Veni vaveli vafuva. 19 Yesu kavawombela, mungovikeli,

nenga danivagoli muvi vafuva va vandu.” 20 Bahala pala, vasileka njafu shawu,
vamukovikela Yesu.
21 Payendili pawulongolu, kavawona vandu vengi vavili yivavelili ulongu, vavelili
Yakobi na Yohani vana va Sebidayu, veni vavelili muwatu pamu na tati wawu
pavasambula njafu shawu. Yesu kavakema. 22 Tepu vawulekili watu pamu na tati wawu,
vamukovekela Yesu.

Yesu akuyendilela na chichuku chaki
Lukasi 6:17-19

23 Yesu aveli akuyendayenda mumlima wosi wa Galilaya. Pawula munyumba sha
kudadavila na kulandula Chilongu cha nyanyi cha wutwa wa kumbindi kwa Chapanga
na kulowola matami kafwauti kafwauti. 24 Milandu yaki yakwilili mumlima wosi wa
Siliya, vamuyeghela vandu vosi yivavelili na matami, vala yivavelili vakutamika na
kuteshiwa, yivavelili na matami va finyamkela na chisilika na vapombalili vamuyeghilili
na mweni kavalowola vosi. 25 Mipinga mikomi ya vandu yamukovikelili kufuma Galilaya
na Dekapoli, mbwani yikemiwili Mbwani Lilongu na kufuma Yelusalemu na kufuma
Yudeya na kufuma mbembu yingi ya Yoludani.

5

Yesu akulandulila kwilata vagaju

1 Yesu paliwonili lipinga lya vandu, akwenili kuchidunda, kayikala. Vanachuli vaki
vamushengitela. 2 Pambeli kakanda kuvawula,

Cheleli cha nakaka
Lukasi 6:20-23

3 “Vanemiliwa vala yivayimanya kucha veni vakuwesha ha kwikala ngajila Chapanga!
Nongwa wutwa wa kumbindi ndi wawu.
4 Vanemiliwa vala yivavelili na lung'ong'u,
Nongwa Chapanga davavafwamushi.
5 Vanemiliwa vala vashishamoyu,
nongwa ava ndi davahali mlima wa shonu.
6 Vanemiliwa vala yivavelili na njala na yivayikaja kulya kwanongwa ya ugoleki,
Chapanga davayikutishi.
7 Vanemiliwa yivaveli na lusungu,
Chapanga davawoneli lusungu. 8 Vanemiliwa vala yivamtama Chapanga kwa ndima
yawu yosi,
nongwa davamuwoni Chapanga.
9 Vanemiliwa vala yivavika kusika, kwanongwa davakemiwi vana va Chapanga.
10 Vanemiliwa vala vagobuleka kwanongwa ya ugoleki,
kwanongwa wutwa wa kumbindi ndi wa veni.
11 “Munemiliwa yumwi vandu pavavajowola na pavavasulumu na pavavapayishila
findu fyosi fya wafu kwanongwa ya nenga. 12 Musekileli na kunemelela kwanongwa
fupu yenu ngomi kumbindi kwa Chapanga, nongwa pavavasulumili vambuyi ngimu
yimusulumiwa ponopawu yumwi.”

Munyu na lwengi
Maliku 9:50, Lukasi 14:34-35

13 Yesu kadeta, “Yumwi muva munyu wa mlima lakini munyu pawuyaghamisha
chinosi chaki dayinoghishiwi na liki? Yikujakwa chindu kandi ha, ila yikuyasiwa hela
na vandu vayivatangi.
14 “Yumwi muva lwengi lwa mlima awu! Mbwani yivajengili pachidunda yikufisika
ha. 15 Kwahela mundu yanamika luliku na kulugubika kwa chiyungu, ila ukuluvika
kumbindi ya pachindangawala ili yivang'alikili vosi yivaveli munyumba. 16 Wuwowu
luliku lwenu lulikili vandu, ili vafiwoni figoli fyenu finofu, vamujumi Tati wenu yaveli
kumbindi.

Malawu va Chapanga na Mayandiku va Vambuyi

17 “Mukotoo kwihola kucha nyisa kuwusha Malawu va Chapanga vamupili Musa na
mayandiku va vambuyi, ila nyisa kugola fivi. 18 Nakaka nguvawombela, kumbindi na
mlima dawufipeli, lakini kwahela hata liyandiku limu wala lilawu daliwushiwi, mbaka
fyosi fivi. 19 Yoyonda davifyi hata lilawu limu lidokwa pitu vosi na kuvawula vamonga
vavifyi, ayu daghavi mdokwa nendu muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga. Lakini
yula daavakamuli na kuvawula vengi, ayu daghavi mkomi muwutwa wa kumbindi

kwa Chapanga. 20 Nguvawombela, ugoleki wenu pawuyongisheka ng'odu pitu wula
wa Mafwalisayu na vawula va Malawu, damuyingili ha muwutwa wa kumbindi kwa
Chapanga."

Mawuli yivayilata chifuki
Lukasi 12:57-59

21 "Mupikanila kala kucha vandu va pakwandi vawombiliwili, 'Ukotoo kuwulaya!
Yula dawulayi dahighiwi.' 22 Lakini nenga nguvawombela, yoyosi yamukalalila mlongu
mundu, ahighiwi. Yamubedala mlongu mundu dayeghiwi kuchitemela. Yamukema
mlongu mundu 'Mpufi' kava munjifwa ya kuyingila mulifumbika.
23 "Topi, pawuyegha fupu yaku pafyalu na pawukumbuka kuva na shoshu na mlongu
waku, 24 yileki fupu yaku pawulongolu pafyalu, yendi mukajovi tanila na mlongu waku,
pambeli wuyi utawuli fupu yaku.
25 "Mjovi na muhighi waku kalopu pamuva mkali mudeha pamuyenda kuchitemela.
Leki pawugola naha ng'odu muhighi waku dakuyeghi kwa muhigha na muhigha
dakuyeghi kwa vadima na yuwi davakuwopi muchijaka. 26 Nakaka ngukuwombela,
dawufumi ng'odu mula mbaka uhombi ligwala lya mwishu."

Chilongu cha uwoni

27 "Mupikanisha kucha vandu vavawombilili, 'Mukotoo kugola uwoni!' 28 Lakini
nenga nguvawombela, yamulola mdadala kwa dobukelu, kawonja nayu kala mundima
yaki. 29 Topi, lisu lyaku lya mlilu palikugola ugoli uvifyi, wulikolopoli kaliyasili
kutali. Ngiba yuwi uyaghamishi chimu mumvili waku, pitu kuyasa mvili waku wonda
mulifumbika. 30 Kucha liwoku lyaku lya mlilu palikuvifya, ulidumuli uliyasi kutali.
Ngiba yuwi uyaghamishi chindu chimu cha mvili waku pitu mvili waku wosi ugwijuki
mulifumbika."

Milandu ya kulekana
Mateyi 18:9, Maliku 10:11-12, Lukasi 16:18

31 "Yiwombiwa kala, 'mundu yamuleka mwehi waki, yamugayilili talaka.' 32 Lakini
nenga nguvawombela, yamugayila mwehi mundu talaka ila kwanongwa yoyosi yingajila
uwoni akuvifya kumugola ayu mdala agoli uwoni. Pambeli mlumi yamuheta mdala yula
alekiwili na mweni akugola uwoni."

Milandu ya malapu

33 "Kandi mupikanila kucha vandu va pakwandi vawombiwili, 'Ukotoo kuleka malapu
vaku, lakini ugoli malapu vaku kwa Bambu.' 34 Lakini nenga nguvawombela, mukotoo
kwilapa, kwa kumbindi kwa Chapanga, kwanongwa chila ndi chigoda cha wutwa wa
kumbindi kwa Chapanga, 35 Kandi mukotoo *kwilapa pamlima kwanongwa ndi chigoda
chaki cha kuvikila mawulu na mukotoo kwilapa hata kwa Yelusalemu kwanongwa
ndi mbwani ya wutwa mkomi. 36 Kandi kotoo kwilapa kwa mutwi waku kwanongwa
ukuwesha ha kulugola lufwili lumu luvi lukeli awu lutitu. 37 Pawudeta, 'yina' yivi yina
na 'Ng'odu' yivi ng'odu topi chochosi dachiyongisheki chikufuma kwa yula mwafu."

Ng'ulilu yisiyilata Lugotu
Lukasi 6:29-30

38 "Mupikanisha kucha yideteka, 'Lisu kwa lisu, linu kwa linu.' 39 Lakini nenga
nguvawombela, ukotoo kumugolela Lugotu mundu mwafu. Mundu pakuvangula likanja
lya mlilu mughalambulili na likanja lya mkiyi. 40 Mundu pakuyegha kuchitemela kucha
kakutolela gwanda yaku, mleki atoli na lihabiti lyaku. 41 Mundu pakung'ang'anika
kupapa msiwu waki mwanja wumu, yuwi yendi kavili. 42 Mundu pakakuluva umupi,
kotoo kumupa chisowu mundu yadayila kukopa chindu.

Kuvatama vachimdwama
Lukasi 6:27-28, Lukasi 6:32-36

43 "Mpikana kucha vadeta, 'Mtami mjofi waku na kumunyekwa chimudwama waku.'
44 Lakini nenga nguvawombela muvatami vachimdwama venu na kuvadadavila kwa
Chapanga vala yivavasulumu yumwi. 45 Ili muvi vana va Tati wenu yaveli kumbindi.
Kwanongwa mweni akuvavalila lijuva vandu vawafu na vanofu na kuvatonyela ndonya
vandu goleki na va wafu. 46 Damupati fupu liki kwa kuvatama vala yivavatama
yumwi hela? Kwahela! Kwanongwa hata vala vasumula vakugola wuwowu! 47 Kucha
pamuvajambusha vaghanja venu hela, mukugola chindu ng'odu? Hata vandu vangajila
kumumanya Chapanga vakugola wuwu. 48 Topi mugoleki vasangi kucha Tati wenu
yaveli kumbindi waveli msangi."

---

* **5:35**

6

Kuvatanga vagaju

1 “Mwivavali mukotoo kugola figoli fyenu fya ugoleki pawulongulu ya vandu ili
mumanyiki. Pamugola naha Tati wenu yaveli kumbindi davapi ng'odu fupu.
2 “Topi pawumtanga mgaju, kotoo kulandusha kwa vandu. Kotoo kugola kucha
mfyangu wagola munyumba sha kudadavila na mudeha ili vandu vavajumi. Nakaka
nguvawombela, ava vapata kala fupu shawu. 3 Lakini yumwi pamuvatanga vagaju, hata
wa chimbundi chimu akotoo kumanya, lakini pawumtanga, hata mundu yuummanyili
akotoo kumanya chiwugolili. 4 Tawuli utangi waku kwa chifisu na tati waku yalola findu
fifisikili fiwugola, dakufupi.

Fiyilata kudadava
Lukasi 11:2-4

5 “Pamudadava mukotoo kugola kucha vafyangu. Veni vakudayila kuwoloka na kuda-
dava munyumba sha kudadavila na mumaleka ili vandu vavaloli, nakaka muvawombeli
ava vapata kala fupu shawu shosi. 6 Lakini yuwi pawudadava, wingili munyumba yaku,
tati mlyangu, pambeli muluvi Tati waku yangajila kuwoneka. Na mweni yalola fifisikili
daakufupi.
7 “Pamudadava, mukotoo kudeta fitangalili fingajila nongwa kucha vandu vangajila
kumumanya Chapanga. Veni vakwihola kucha vamulungu vawu daavapikanishi
kwanongwa ya filongu fyawu fitangalili. 8 Mukotoo kuva kucha veni. Tati wenu
kamanya fimudayila hata yumwi mukalihela kumuluva. 9 Topi, tudadavi nga nahawu.
‘Tati wetu yuuveli kumbindi,
litawa lyaku lijumiwi.
10 Wutwa waku wisi,
liwudayila ligoleki apa pamlima ngimu wuligoleka kula kumbindi.
11 Utugayili filivi fya nalelu.
12 Tupomeli fituvifyili,
ngimu yufwi wutuvapomela vala vatuvifyili.
13 Kotoo kututaya munyeshiwu,
lakini wutuwilyepeshi na yula mwafu. Kwanongwa wutwa ndi waku na liwovi na ukomi
mbaka jola. Yina.’
14 “Kwanongwa pamuvapomela vandu fyavavifyili na yumwi wuwowu Tati wenu wa
kumbindi davapomeli. 15 Lakini pamuvapomela ng'odu vandu fyavavifyili na yumwi
Tati wenu davapomeli ng'odu fimuvifyili.

Kwikaja kulya

16 “Pamuyikaja kulya, mukotoo kuva na lung'ongu kucha vafyangu, veni vakukikinala
kuwushu ili vandu vavawoni kucha veni vakwikaja kulya, nguvawombela nakaka, ava
vapata kala fupu yawu. 17 Lakini yuwi pawuyikaja kulya navi wushu waku na shaghi
mafuta mutwi waku, 18 ili mundu yoyosi akotoo kumanya kucha yuwi ukwikaja kulya. Ili
umanyiki hela na Tati waku yangajila kuwoneka na yalola fifisikili na mweni dakugayili
fupu.

Lusanja kumbindi kwa Chapanga

19 “Mukotoo kulunda mali apa pamlima pavelili sondu na kutu fikuyananga na vefi
vakwingila na kuhija. 20 Mulundi mali kumbindi kwa Chapanga kungajila sondu na
kutu ya kuyananga, wala vefi kuyingila na kuhija. 21 Kwa nongwa pala pawulundili
mali shaku na moyu waku dawuvi bahala.

Lwengi lwa mvili
Lukasi 11:34-36

22 “Lisu kucha lwengi lwa mvili waku. Leki lisu lyaku linofu na mvili waku wosi
dawuvi mulwengi. 23 Lakini lisu lyaku palivifya, muvili waku wosi dawuvi mulwisa.
Topi, payiva lwengi luveli mugati yaku luva mulwisa, topi ndi lwisa totolu!

Chapanga na mali
Lukasi 16:13

24 “Kwahela mundu yawesha kuvakimbanikila vabambu vavili. Mana damuleki
yumu na kumutama yula monga, awu damukovikeli yumu na kumubedala yula yumu.
Muweshi ng'odu kumukimbanikila Chapanga na mbiya kwa chipindi chimu.

Mukotoo kuva na chipwembwi
Lukasi 12:22-31

25 “Ndi nongwa nguvawombela, mukotoo kuva na chipwembwi kucha damulyi liki na
damlandi liki ili mwikali awu kucha damufwali yingwa liki, unofu ndi utalama pitu filivi.
Na mvili utalama pitu filivi na yingwa? 26 Muvaloli vambongu, vakukweta ng'odu, wala
vakubena ng'odu na vavahela lusanja. Hata naha, Tati wenu wa kumbindi akuvakutisha.
Topi, yumwi mtalama pitu ava. 27 Wuli? Ghani gati ya yumwi kwanongwa ya
chipwembwi chikomi, akuwesha kuyongesha mweni majuva va kuyikala? 28 Nongwa
liki mukuyihola kuyilata yingwa? Muloli uluva ndambu yiwukula na pawunemuna.
Wukugola ha chichuku wala kugola. 29 Lakini nguvawombela, hata Solumoni mweni
na ulundamali waki wosi kafwala kamu ha fivayilili kucha uluva wumu. 30 Leki
payiva Chapanga akulifwalisha lidasi livelili nalelu na chilawu likuyasiwa mumotu,
ponopa akuvagolela yumwi vandu finofu nendu? Yumwi vandu yimuvelili na ujumilwa
mdokwa!

31 “Topi, mukotoo kuyihosha kucha ‘datulyi liki? Datulandi liki? Na datufwali liki?
32 Nongwa fyosi afi ndi fikudayiliwa na vandu vangajila kumumanya Chapanga. Lakini
yumwi Tati wenu wa kumbindi kamanya kucha mukudayila findu fyosi afi. 33 Topi,
muyiholi tanila wutwa wa kumbindi kwa Chapanga na fila fyadayila Chapanga na
mweni davagayili fimonga fyosi. 34 Topi, mukotoo kuva na chipwembwi kwa chilawu,
chilawu kuuveli msayisayi waki. Misayisayi ya lijuva limu, vakukwila kwa lijuva ali.

7

Kuvahigha vayenu
Lukasi 6:37-38, Lukasi 6:41-42

1 “Mukotoo kuvahigha vengi na yumwi damuhighiwi na Chapanga. 2 Chapanga
davahighi yumwi nga wuwula wula wumuvahigha vayenu na chigelu chichila chila
chimuvalingilili vayenu na Chapanga daavalingili yumwi. 3 Nongwa liki ukuchiwona
chibandi chiveli mulisu lya mlongu waku, lakini yikukupota kulola libalu livelili mulisu
lyaku. 4 Ukuwesha wuliwuli kumuwombela mlongu waku kucha, ‘Leki nguwushi
chibandi chiveli mulisu lyaku,’ kunu umweni kuna libalu mulisu lyaku? 5 Yuwi mfyangu!
Wushi tanila libalu livelili mulisu lyaku pambeli leki uchiwoni chibandi chivelili mulisu
lya mlongu waku.

6 “Mukotoo kuvapa vagalu findu fing'alili vakuwesha kughalambuka na kuvakapula
mwaveni, wala mukotoo kuvayasila vangubi findu fitawukili vakuwesha kufivatanga.

Luvi na saki na kuti mlyangu
Lukasi 11:9-13

7 “Muluvi damugayiliwi, musaki damupati, mkuti mlyangu damufuwuliwi. 8 Kwa
nongwa yaluva akugayiliwa na yasaka dapati na yakuta mlyangu dafuwuliwi. 9 Wuli,
kwaveli mundu yoyosi mwanamundu pamuluva filivi, damupi ligonguveli? 10 Awu
pakaluva somba, damupi njoka? 11 Topi yumwi muva vandu va wafu mumanya
kuvagayila vana venu findu finofu nakaka Tati wenu wa kumbindi, davagoleli yumwi
nendu, davapi findu fya nyanyi vala vandu vosi yivamuluva!

12 “Fyosi fimudayila vandu vavagoleli yumwi, muvagoleli wuwowu veni, ayi ndi
nongwa ya Malawu va Chapanga vamupili Musa na ng'ulilu ya vambuyi.

Mlyangu unyepili
Lukasi 13:24

13 “Mwingili kwa kupitila mlyangu wunyepili. Kwa nongwa deha yiyenda kulifumbika
lingajila kujima ngomi na mlyangu wa kuyingililila amu umanuka na yivayenda deha
ayi vatangala. 14 Lakini deha yiyenda kuunofu yiva dokwa na mlyangu wa kwingilila
unyepa, vandu vadokwa hela davayiwoni deha ayi.

Libiki na fivelekwa fyaki
Lukasi 6:43-44

15 “Mwikali mesu na vambuyi va udesi. Ava vakwisa kwa yumwi vakuva kucha
vafungami kwa kuvalola, lakini mugati fingekembi fikalipili. 16 Damuvamanyi kwa fila
fivagola. Wuli, vandu vakunokola mindopi mumibiki ya misomi, awu ukuwesha kusola
mikuyu mumitalula? Ng'odu! 17 Topi libiki linofu likuveleka fivelekwa finofu na libiki
lya wafu likuveleka fivelekwa fya wafu. 18 Libiki linofu likuwesha ng'odu kuveleka
fivelekwa fya wafu, wala libiki lya wafu likuveleka fivelekwa finofu ha. 19 Libiki
lingajila kuveleka fivelekwa finofu dandilidumuli na kuliyasila mumotu. 20 Ponopa
damuvamanyi vambuyi va udesi kwa fila fivagola.

Yumwi ndivamanya ng'odu
Lukasi 13:25-27

21 “Mundu yoyosi yangema nenga ‘Bambu, Bambu,’ Dayingili muwutwa wa kumbindi
kwa Chapanga ha, yuyula weka yagola fila fyadayilili Tati wangu yaveli kumbindi.
22 Lijuva lya kuhigha vatangalili davang'ombeli, Bambu, Bambu! Twalandulili filongu
fyaku kwa litawa lyaku na kwa litawa lyaku twavawushili finyamkela na kugola mihilu
yitangalili. 23 Topi, dandivawombeli: ‘Yumwi ndivamanya ng'odu muwuki, muwuki
pawulongolu yangu, yumwi yimushovilelili kugola fya wafu.’

Vajengi vavili
Lukasi 6:47-49

24 “Ponopa mundu yoyosi yapikanisha filongu fyangu na kufikola, akwifwana na
mundu yaveli na luhunja. Yajengili nyumba yaki pambindi ya ligonguveli. 25 Ndonya
yitonya na nyeni siyitika liyegha lipugha na kuwumbila kunyumba ayi. Lakini yiwa ha
kwanongwa vajengili pambindi ya ligonguveli.
26 “Lakini yoyosi yapikanisha filongu fyangu ngajila kufikola, akwifwana na mundu
mpufi yajengili nyumba yaki mumuhanga. 27 Ndonya payitonyili na nyeni pasiyitikili
na likumba palipughili na kulifikila nyumba ayi, yeni yiwa, kandi yiwa chakachaka!”

Ukomi wa Yesu

28 Yesu pamalilili kudeta filongu fila, lipinga lya vandu lijingwa na ng'ulilu yaki.
29 Kava kucha vawula vawu va Malawu ha, ila awulili kwa ukomi.

8

Yesu akumlowola mundu yapombalili
Maliku 1:40-45, Lukasi 5:12-16

1 Yesu pasunukili kuchidunda, fipinga fya vandu fyamkovikelili. 2 Ayisili mundu
yumu yaveli na ukalava. Kamugondamila padeta, “Bambu, pawudayila ukuwesha
kung'ofuwa!”
3 Yesu katola liwoku lyaki kamugufya pambeli kudeta, “Ngudayila! yuwi ung'ofuwi.”
Tepu mundu yula kalowoka utami waki wa mwiku. 4 Pambeli Yesu kamuwombela,
“Pikani, kotoo kumuwombela mundu, yendi kayilangushi kwa mtambika na kutawula
litambiku lilayishilwi na Malawu va Chapanga vamupili Musa kutovilela kucha nakaka
kunana.”

Yesu akumulowola mundu yapombalili
Maliku 1:40-45, Lukasi 5:12-16

5 Yesu payingileyi mumbwani ya Kapelinaumu mundu yumu mkomi wa machonda
amuyendilili, kamuluva, 6 Padeta, “Bambu ndumindumi wangu kawonja kaya mtami
wa kupombala na akutamika nendu.”
7 Yesu kawomba, “Ngwisa kumulowola.”
8 Mundu yula mkomi wa machonda kamuwombela, “Bambu, yuwi ukujakwa ha
kuyingila munyumba yangu. Lakini deti chilongu hela na ndumindumi wangu danani.
9 Kwa nongwa hata nenga mundu yimeli pasi ya ukomi wa vandu vamonga, ndiva
nawu vamachonda vaveli pasi ya nenga. Pandimuwombela yumu, ‘Yendi!’ Na mweni
akuyenda: na mumonga, ‘wisi!’ Na mweni akwisa na ndumindumi wangu, ‘Goli chindu
achi!’ Mweni akugola.”
10 Yesu papikanishili afi, kayikanganika, kavawombela vandu vamkovikeli nakaka
nguvawombela ngalihela kumuwona mundu yoyosi Muyisilaeli yaveli na ujumilwa
kucha awu. 11 Topi, nguvawombela kucha vandu vatangalili vakwisa kufuma kundamba
na kuuhehi na veni vakwikala palihungu pamu na Ibulahimu, Isaka na Yakobi
muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga. 12 Lakini vala yivadayiliwa kuva muwutwa
awu davadangiwi panji, mulwisa, aku davalili na kugelujula minu. 13 Pambeli Yesu
kamuwombela yula machonda wa Loma, “Yendi kaya na yivi kucha wujumilili.”
Ndumindumi waki ananili mwanja wuwula.

Yesu akuvalowola vandu vatangalili
Maliku 1:24-34, Lukasi 4:38-41

14 Yesu afikili kaya ya Petili, kamuwona mkohanu mundu Petili kawonja pawulili kana
msusa mkomi. 15 Topi Yesu kamugufya liwoku mawu yula na msusa wumuleka, pambeli
kayimuka kamukimbanikila. 16 Payiveyi palumii, vamuyeghilili vandu vatangalili
yivakamuliwili na finyamkela. Na mweni kwa kudeta chilongu hela, kafivinga fila
finyamkela fyosi, avalowulili kandi vandu vosi vaveli vatami. 17 Agolili naha ili fila

fyadetili mbuyi Isaya fivi nakaka, “Mweni bahala kawutola usosuvafu wetu kavawusha matami vetu.”

Yivadayiliwa kumkovikela Yesu
Lukasi 9:57-62

18 Yesu paliwonili lipinga lya vandu limshengetela, avalayishili vanachuli vaki vayendi
kumwambu ya lihiva. 19 Muwula yumu wa Malawu, kamuyendela Yesu kamuwombela,
“Muwula, nenga dandikukovikeli kosi kuuyenda.”
20 Yesu kamuyangula, “Fingekembi vana mbaku na vambongu vana fiyumba, lakini
mwana wa mundu kavahela mahali pa kwikala na kupumulila.”
21 Pambeli mundu wingi pagati ya vanachuli vaki kamuwombela, “Bambu uneki tanila
ngamusiki Tati wangu.”
22 Lakini Yesu kamuwombela, “Ungovikeli! Wuvaleki yivasovili vavasiki yivasovili
vayawu.”

Yesu akulilakalila liwumbula linyamali
Maliku 4:35-41, Lukasi 8:22-25

23 Yesu kayipaka muwatu pamu na vanachuli vaki vayenda. 24 Tepu liwumbula likomi
likanda mulihiva, mbaka majinga vakanda kudibasha watu. Mwanja wula Yesu aveli
mung'onju. 25 Vanachuli vamuyendela, vamuyimushi kunu pavadeta “Tulowoli Bambu
tukusova!”
26 Yesu kavawombela, “Yumwi vandu yimuveli na ujumilwa mdokwa mbona muku-
tila?” Topi katandamuka, kalilakalila liwumbula na liyegha kuva nyanyi.
27 Vandu vayikanganika, vadeta, “Mundu ayu wa wuliwuli? Hata liyegha na
liwumbula likumpikana!”

Yesu akuvalowola vandu vavili yivaveli na finyamkela
Maliku 5:1-20, Lukasi 8:26-39

28 Yesu pafikili mumlima wa Vagadala kumwambu ya lihiva, aku atang'anikili na
vandu vavili yivafumeyi kusembi sha mbaku. Vandu ava vavelili na finyamkela na
vaveli vakukapusha nendu kwahela mundu yayeshili kupita njila yila. 29 Tepu veni
vakanda kuwuta, “Ukudayila liki kwa yufwi, yuwi mwana na Chapanga? Kwisa
kutugobola chipindi cheni chikali kwisa?”
30 Pabehi na pala pavelili lipinga likomi lya vangubi vakulya. 31 Topi, vala finyamkela
vamuluva Yesu, “Mani pawutuwusha, tujumishi tuyingili mulipinga lya vangubi.”
32 Yesu kavawombela, “Topi muyendi.” Topi, vavafuma vandu vala na kuvayingila
vangubi. Lipinga lyosi lya vangubi liwulumbuka mbilu vaseleka muchiseleka chikali na
kudubukila mulihiva vangubi vosi vafwa machi.
33 Na vala vadima vangubi vatuvili vayenda kumbwani. Aku valandula milandu yosi
yigolikili na vandu vala vaveli na finyamkela. 34 Topi vandu vosi va mlima wula vafumili,
vamuyendela Yesu, pavamuwonili, vamuluva awuki mumlima wau.

9

Yesu akumulowola mundu yapombalili
Maliku 2:1-12, Lukasi 5:17-26

1 Yesu kayipaka muwatu, kajabuka lihiva kuwuya kwayikaleyi. 2 Aku vandu
vamuyeghilili mundu yumu yapombalili muvili, vamuwonjesha muulili. Yesu pawonili
ujumilwa wawu, kamuwombela mundu yula yapombalili, “Mwana wangu wuyikan-
gashi! Kupomiliwa sambi shaku.”
3 Vawuli vamu va Malawu vakandili kuyiwombela veni, “Mundu ayu akumduka
Chapanga!”
4 Yesu asimanyili kala hoshu shawu, kadeta, “Kwa nongwa liki mukwihosha fya
wafu mundima shenu? 5 Lyoti lipusukili nendu, kudeta, ‘kupomiliwa sambi shaku’,
awu kudeta, ‘Woloki yendi yendi?’ 6 Ponopa ngudayila mumanyi kucha Mwana wa
Mundu kana uwesu wa kupomela vandu sambi mumlima awu.” Topi kamuwombela
yula mundu yapombalili. “Tandamuki, toli ulili waku yendi kaya yaku!”
7 Mundu yula yapombalili katandamuka, kayenda kaya yaki. 8 Vandu vosi mulipinga
lila pavawonili afi, vajinga na kutila, vamujuma Chapanga yavapili vandu uwesu nga
awu.

Mateyi akukemiwa
Maliku 2:13-17, Lukasi 5:27-32

9 Yesu kawuka pala, paghaveyi akuyenda, amuwonili mundu yumu yakemiwa Mateyi,
ayikalili pachichuku chaki cha kusumula mbiya. Topi Yesu kamuwombela, “Ungovikeli.”
Mateyi katandamuka, kamukovekela.
10 Yesu paghaveyi pakaya pa Mateyi paghalya filivi, vala vandu vasumula mbiya
vatangalili na vandu vaveli na sambi vayisili vayikala pamu na vanachuli vaki.
11 Mafwalisayu vamu pavavawonili, vavadashili vanachuli vaki, “Mbona muwula wenu
akulya pamu na vala vasumula mbiya na vaveli na sambi?”
12 Yesu kavapikana, kavayangula, “Vandu vaveli vanofu vakumdayila mwilwana ha,
yivamdayila mwilwana vala vavelili vatami. 13 Topi, mukayiwuli nongwa ya mayandiku
yivawombili Chapanga, ‘Ngudaya lusungu hela, litambiku lya vang'ongolu ha.’ Nenga
nyisa ha kuvakema yivayihola vanofu, ila yivaveli na sambi.”

Ndambu ya kwikaja kulya
Maliku 2:18-22, Lukasi 5:33-39

14 Pambeli vanachuli va Yohani mbatisha vayendili kwa Yesu, vamudasha, “Yufwi
tukuyikaja myanja yitangalili kulya na Mafwalisayu vakwikaja kulya myanja yitangalili,
mbona vanachuli vaku vakwikaja kulya ng'odu?”
15 Yesu kavayangula, “Valalikiwili kulihungu lya kuheta vakudayiliwa kulila kwa
kuyidedeka chipindi Bambu wa lihungu kava pamu na veni? Mani ng'odu! Chipindi
dachifiki yaheta pawushiwa pagati yawu, chipindi achi ndi davayikaji kulya.
16 “Vandu vakuvika chilepa cha yingwa ya shonu muyingwa ngulungulu ha. Nongwa
chilepa achi dachinyopoli yingwa ngulungulu na pala pasakalili dapayongisheki.
17 Kwahela vandu yivavika difwayi ya shonu mumihaku ya dahili. Leki pavagola
naha mihaku dayibaluki na difwayi dawuyitiki na mijamanda dayiyanangiki, ila vandu
vakuvika difwayi wa shonu mumijamanda ya shonu na yosi mivili yikwikala unofu.”

Kamwali wa ofisa na mawu yumu
Maliku 5:21-43, Lukasi 8:40-56

18 Yesu paghaveyi akudeta afi, mkomi yumu Myawudi afikili, kamugondamila kunu
padeta, “Kamwali wangu kasova ponopawu. Lakini deku tuyendi ukamuvikili liwoku
lyaku na mweni danani.”
19 Yesu kawuka pamu na vanachuli vaki, vamukovikela.
20 Mawu yumu mtami wa liholuveya kwa chipindi cha myaka lilongu na mivili,
kamukovekela Yesu kumbeli, kagufya luviniku lwa yingwa yaki. 21 Agolili nawula
kwanongwa ayihoshili mundima yaki, “Pagufya hela yingwa yaki danani.”
22 Topi, Yesu kaghalambuka kamuwona kamuwombela, “Kamwali, wuyikangashi
ujumilwa waku wukulowola.” Mawu yula kanana mwanja wuwula wula.
23 Pambeli Yesu kayingila munyumba ya yula mkomi. Pavamuwonili vakuva lindenda
lipinga lya vandu likanda kulila, 24 kadeta, “Muwukepa! Muhinja ayu kasova ng'odu,
kawonja hela!” Veni vamuseka. 25 Topi lipinga lya vandu pavaliwushili, Yesu kayingila
mugati, kamukola liwoku muhija yula na mweni kawoloka. 26 Milandu yila yikwila
ngengelekwa yosi yila.

Yesu akuvalowola vangalimesu vavili

27 Yesu kawuka pala, paghaveyi akuyenda, vangalimesu vavili vamkovekelili kunu
pavavika umatu, “Mwana wa Dawudi, utuwoneli lusungu!”
28 Yesu pafikili kaya, vangalimesu vala vavili vamuyendela, mweni kavadasha,
“Mukujumila kucha nguwesha kuvagolela chilongu achi?”
Veni vamuyangula, “Yina Bambu!”
29 Pavayangulili naha, Yesu kavagufya mesu vawu, kadeta, “Na yivi ngimu wumuju-
mililí!” 30 Na mesu vawu vafuwuka valola. Yesu kavakayika kwa kuvalakalila, “Mukotoo
kumuwombela mundu yoyosi chilongu achi.”
31 Lakini veni vawuka, vakwisha filongu fya Yesu mumlima wula wosi.

Yesu akumlowola ngadeta

32 Vandu pavawukeyi, vamonga vamuyeghilili Yesu mundu yumu ngadeta kwanongwa
aveli na chinyamkela. 33 Tepu, mundu yula pawushiwili chinyamkela, yula yaghaveyi
ngadeta, kakanda kudeta. Vandu vajinga na kudeta, chindu nga achi chikalihela
kuwoneka Muisilaeli.
34 Lakini Mafwalisayu vakudeta, “Akuvavinga finyamkela kwa liwovi lya mkomi wa
finyamkela.”

Fibeni fitangala vabeni vadokwa

35 Yesu ayendili mumbwani na fijiji, pawula munyumba shawu sha Chapanga kunu
palandula milandu minofu ya Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga na kulowola matami
vosi na usosuvafu wa ndambu shosi. 36 Topi, pavawonili vandu lipinga kwa lipinga,
avawonilili lusungu kwanongwa vaveli takitaki na chivakolili chipwembwi kucha cha
vafungami vangajila mdimi. 37 Pala kavawombela vanachuli vaki, “Fibeni fitangala,
lakini vabeni vadokwa. 38 Topi, mumuluvi Bambu wa fibeni ayeghi vabeni vatangalili
vabeni fibeni fyaki.”

10

Vandundami lilongu na mivili
Maliku 3:13-19, Lukasi 6:12-16

1 Yesu avakemili pamu vanachuli vaki lilongu na vavili, kavapa uwesu wa kuvavinga
fuki sha wafu na kulowola yivavelili na mususa na matami vosi. 2 Matawa va ava
Vandundami lilongu na vavili ndi ava, Simoni yivamkema Petili na mlongu mundu
Andeleya. Yakobi mwana wa Sebidayu na mlongu mundu Yohani. 3 Filipu na
Batulumeyu na Tomasi na Mateyi yaveli msumula mbiya, Yakobi mwana waki Alufayu
na Tadeyu, 4 Simoni yayitashila mlima na Yudasi Sikaliyoti yamshengetili Yesu.

Yesu akuvalayisha Vandundami lilongu na vavili
Maliku 6:7-13, Lukasi 9:1-6

5 Yesu avalayishili ava lilongu na vavili na kuvapa Malawu ava, “Mukotoo kuyenda
kwa vangutungu, na mukotoo kuyingila mumbwani sha Vasamaliya. 6 Ila muyendi kwa
vafungami va Isilaeli yivayaghamilili. 7 Pamuyenda muvalandulili naha, ‘Wutwa wa
kumbindi kwa Chapanga wuva pabehi!’ 8 Muvalowoli vatami na mushukushi yivasovili
na muvang'alishi yivaveli na utami wa mwiku na muwushi finyamkela. Mupata hela
na yumwi muvapi hela.
9 “Mukotoo kutola fyumang'andu munjavi shenu, wala mbiya, awu migwala ya shaba.
10 Mukotoo kutola muhaku wa kupapila, wala likoti limonga, wala filatu, wala lukweku,
nongwa mugola chichuku akudayiliwa ijala yaki.
11 “Pamuyingila mumbwani awu chijiji chochosi mumusaki mundu wa kumutyangila
na mwikali amu mbaka lijuva damuwuki pala. 12 Pamuyingila munyumba muvachi,
kusika yivi na yumwi. 13 Leki venikaya pavavayanga, kusika kwenu dakuvi pamu na
veni. Lakini pavavayanga ng'odu, topi sika yenu dayivawuyili mwaveni. 14 Kucha
mundu yoyosi palema kuvalibushila awu kuvapikanisha, topi pamufuma munyumba
yila awu mbwani yila, mupundi lifu mumawulu yenu yivi chilangushilu cha napilu
yenu. 15 Nakaka nguvawombela, lijuva lya highilu vandu va mbwani ayi davapati asabu
ngomi pitu yila yivapatili vandu va Sodoma na Gomola.”

Kwisa kwa gobuleku
Maliku 13:9-13, Lukasi 21:12-17

16 “Mpikanishi! Ponopa nenga nguvalayisha yumwi kucha vafungami gati ya
fingekembi. Muvi na luhunja kucha njoka na vashishamoyu moyu kucha vanjiva.
17 Muyivavali, nongwa davavayeghi yumwi kuchitemela na kuvalatula ndomondu
munyumba shawu sha kudadavila. 18 Davavayeghi pawulongolu ya vatavala na vatwa
kwanongwa ya nenga, ili mundovileli kwa veni na kwa vandu vamonga vangajila kuva
Vayawudi. 19 Topi, yumwi pavavayegha mubalasa, mukotoo kuyihola kucha damudeti
liki na damudeti wuliwuli, tepu damugayiliwi fya kudeta. 20 Mana damudeti yumwi ha,
ila Mfuki wa Tati wenu ndi yadeta kupitila yumwi.
21 “Mlongu damushengeti mlongu mundu awulayiwi na Tati damshengeti mwana
mundu na vana davavalimbi valeli vawu na kuvagola vawulayiwi. 22 Vandu vosi
davavanyekwi yumwi kwanongwa ya litawa lyangu. Lakini yayiwunishila mbaka
mbelu, ndi dalowuliwi.
23 “Vandu pavavagobola mumbwani yimu, mutuvilili mbwani yingi. Nakaka
nguvawombela, damumalili ha ndyangilu yenu mumbwani shosi sha Isilaeli ngajila
mwana wa mundu kufika tanila.
24 “Mwanachuli ampiti ha muwula waki, wala ndumindumi ampiti Bambu mundu
ha. 25 Yikwila mwanachuli kuva kucha muwula waki na ndumindumi kuva kucha
Bambu mundu. Leki mkomi wa nyumba vamukema Besibuli, vana va muna nyumba
davakemiwi matawa va wafu nendu!”

Yadayiliwa kutiliwa
Lukasi 12:2-7

26 “Topi, mukotoo kuvatila vandu ava. Chindu chochosi chigubikiwili dachigubutuliwili na chindu chifisiwili dachilangushiwi. 27 Chindivawombela yumwi mulwisa, muchideti pangesha na chilongu muchipikanishili mumbwepu, muchilandushi pachisuwulu. 28 Mukotoo kuvatila vala yivawulagha muvili, lakini vakuwesha ha kuwulagha ndima. Ngiba munu kumtila Chapanga nongwa mweni akuwesha kuwulagha mvili pamu na ndima mumotu wa lifumbika. 29 Vamkongujoli vavili vakuhemishiwa kwa ligwala lidokwa limu. Lakini hata yumu akuponeka ha pasi ngajila Tati wenu kumanya. 30 Lakini kwa mwambu wenu, hata fwili sha mitwi yenu sivalangiwa shosi. 31 Ponopa mukotoo kutila, yumwi muna nongwa pitu mkongujoli vatangalili.”

Kumjumila na kumlema Kilistu
Lukasi 12:8-9

32 “Mundu yajumila pawelu kucha mweni wa nenga na nenga dandimjumili pawulongolu ya Tati wangu yaveli kumbindi kwa Chapanga. 33 Lakini yoyosi yanema pawulongolu ya vandu na nenga dandimlemi paulongolu ya Tati wangu yaveli kumbindi kwa Chapanga.”

Shoshu
Lukasi 12:8-9

34 “Mukotoo kwihola kucha nyisa kuyegha kusika pamlima awu, nyisa kuyegha kusika ha ila upanga. 35 Mana nyisa kuyegha shoshu kwa mundu na Tati mundu, kwa kamwali na mawaki na mkohanu na mkohanumundu. 36 Na chimdwama wa mundu, ndi mundu wa kayaki.

37 “Yamutama Tati awu mamundu pitu nenga, akudayiliwa ha. Na yamtama kamwali awu mwana waki akujumiliwa ha kuva ndundami. 38 Mundu yangajila kutola lupingika lyaki na kungovikela, akudayiliwa ha kuva ndumindumi. 39 Yakamulila unofu waki, dayaghamishi, lakini yayaghamisha unofu waki kwanongwa ya nenga dawupati.

40 “Yavapokela yumwi, akumbokela nenga na yambokela nenga akumpokela yula yanayishili. 41 Yamupokela mbuyi wa Chapanga kwanongwa ndi mbuyi, dapokeli fupu ya mbuyi. Yamulibushila mundu msangi kwanongwa ndi mundu msangi, dapokeli fupu ya mundu goleki. 42 Nakaka nguvawombela, yoyosi damupi mundu mudokwa gati ya vanachuli ava lwindi lwa machi vasisimili kwanongwa kava mundu wa nenga nakaka dayimpoti ha kupokela fupu yaki.”

11

Malawu va Yohani Mbatisha
Lukasi 7:18-35

1 Yesu pamalilili kuvawombela naha vala vanachuli vaki lilongu na vavili, awukili pala, kayenda kuwula na kulandula mumbwani sha behi na kula.

2 Yohani mbatisha paghaveyi muchijaka apikanishili milandu yagolili Kilistu, topi, Yohani kavalayisha vanachuli vaki vayendi kwa Kilistu. 3 Vamudashi, “Yuwi kuva yula Yohani adetili dawisi, awu tumulembileli wingi?”

4 Yesu kavayangula, “Muyendi mukamuwombeli Yohani mbatisha filongu fimupikana na kufiwona, 5 Vangalimesu vakulola na vandevindevi vakuyendayenda. Vaveli na utami wa mwiku vakung'ala na majogu vakupikana. Vasovili vakushukushiwa na vagaju vakulanduliwa Chilongu cha Nyanyi. 6 Ngiba mundu yula yaveli na cheleli yangajila njelangu na nenga.”

7 Topi vala valayiliwili na Yohani mbatisha pavawukeyi, Yesu akandili kuliwombela lipinga lya vandu nongwa ya Yohani mbatisha: “Pamuyendili kuchivala kumulola Yohani mukadayileyi kulola chindu liki? Mukadayileyi kulola liteti palitikanyishwa na liyegha? Ng'odu! 8 Ponopa mukayendili kulola mundu wa wuliwuli? Wuli mukayiholili mwayendili kumulola mundu yafwalili yingwa sha nyanyi? Ng'odu! Vandu vakufwala yingwa sivayilili vakwikala munyumba sha vatwa! 9 Lakini, mukayendili kulola liki? Mbuyi? Yina nakaka mundu pitu mbuyi wa chapanga. 10 Ayu ndi yivamuhimula mumayandiku vang'alili.

‘Loli, nenga ngumlayisha makungu wangu akulonguleli,
mweni dakutandili deha yaku:’

11 Nakaka nguvawombela gati ya vandu vosi yivaikalili, kwa hela yawonikili kuva mkomi pitu Yohani mbatisha. Hata naha, yula yaveli mdokwa muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga, ndi mkomi pitu Yohani. 12 Tangila chipindi cha Yohani mbatisha mbaka nalelu, wutwa wa kumbindi kwa Chapanga wukulevangiwa nendu na vandu vakali vakuyesha kuwutola kwa liwovi. 13 Ngulilu shosi sha vambuyi va Chapanga na Malawu

va Chapanga vamupili Musa vahimulilagha milandu ya Wutwa mbaka chipindi cha Yohani mbatisha. 14 Leki pamuwesha kujumila, topi Yohani ndi Eliya amuhimulileyi kwisa. 15 Muna majeji vakupikanila apikani!

16 “Topi, dachiyifwani na chindu liki chileli achi? Kucha fijana vaveli vayikala paluvagha, pavayiwombela lipinga limu kwa lipinga limonga. 17 ‘Tuvakuvila ngoma lakini mufina ha!

Tusomola misambu ya lung'ong'u, lakini mulila ha!’ 18 Kwa nongwa Yohani mbatisha ayisili, ayikajili kulya na wala kulanda difwayi ha, lakini veni vawomba kana chinyamkela. 19 Mwana wa mundu ayisili, akulya na kulanda na veni vadeta, ‘Mumloli ayu, mbafu na njayila, ghanja wawu vandu vasumula mbiya na vaveli na sambi!’ Hata naha luhunja lwa Chapanga lukuwoneka ilinganila kwa findu figolikili.”

Mbwani yingajila kujumila
Lukasi 10:13-15

20 Vandu va mumbwani sila Yesu shagolili mihilu yitangalili vapomela ha, topi Yesu awukili mumbwani sila. 21 “Pishu yuwi Kolosayi! Pishu yuwi Betisayida! Nongwa, mihilu yigolikili kwa yumwi yingagolikili kula Tilu na Sidoni, vandu vaki vangafwalili kala milobota dahili na kuyibunga lifu pavapomela sambi. 22 Hata naha, nguvawombela nakaka, lijuva lya highilu yumwi damupati asabu ngomi pitu yila ya Tilu na mlima wa Sidoni. 23 Na yuwi Kapelinaumu! Wuli ukwihola dawuyikweshi mbaka kumbindi kwa Chapanga? Dawutengelimuliwi mbaka kumambi! Mana leki mihilu yigolikili kwa yuwi yingagolikili kula Sodoma, mlima wula wungavelili mbaka nalelu. 24 Lakini nguvawombela nakaka, lijuva lya highilu yuwi dawupati asabu ngomi pitu yila ya Sodoma.”

Mwisi kwa nenga mupumulili
Lukasi 10:21-22

25 Chipindechi Yesu adetili, ngukulumba yuwi Tati, Bambu wa kumbindi na mlimawu, nongwa kuvafisa yivavelili na luhunja na yivasomili findu afi, kuvagubutulila yivangajila kusoma. 26 Yina, Tati nahawu ndi yikunowilili.

27 “Tati wangu kanyimba findu fyosi. Kwahela yamumanyili Mwana ila Tati, wala kwahela yamumanyili Tati ila Mwana na mundu yoyosi yula Mwana padayila kumgubutulila.

28 “Mwisi kwa nenga yumwi mwavosi yimutofili kwa kwitwika misiwu misitu na nenga dandivagoli mupumulili. 29 Mwiwopi lingongola yangu na mwiwuli kwa nenga, nongwa nenga ndi msangi na mshisha moyu na yumwi damusikimali mundima shenu. 30 Nongwa lingongola lindivapa nenga liva nyililili na msiwu wangu mpusu.”

12

Lijuva lya kupumulila
Maliku 2:23-28, Lukasi 6:1-5

1 Chipindi achi Yesu, akatyangeyi mufitava fya mupunga lijuva lya kupumulila, topi vanachuli vaki vawona njala, vakanda kuketula sasa sha mpunga kunu pavadodola ngokwa shaki. 2 Mafwalisayu pavawonili nawula, vamuwombela Yesu, “Loli, vanachuli vaku vakugola chindu chikaniwili mumalawu kugola lijuva lya kupumulila!”

3 Yesu kavayangula, “Musoma duhu fyagolili Dawudi pamu na vayaki pavaveghi na njala? 4 Mweni ayingilili munyumba ya Chapanga kalya mibumunda yivikiwili litambiku lya Chapanga, mweni hata vamonga vala vajumishiwa ha kulya mibumunda yila ila vatambika weka yawu. 5 Awu musoma duhu muchitabu cha Malawu cha Musa kila lijuva lya kupumulila vatambika vakuvifya Malawu munyumba ya Chapanga, lakini kwahela yaihola kucha vana nongwa? 6 Topi, nguvawombela kucha, apa kuna yaveli mkomi pitu nyumba ya Chapanga. 7 Kucha tungamanyili mana ya filongu afi ‘Ngudayila lusungu litambiku ha.’ Mungavahighili ha vandu vangajila nongwa. 8 Mana Mwana wa mundu ndi bambu wa lijuva lya kupumulila.”

Mundu munaliwoku lipombalili
Maliku 3:1-6, Lukasi 6:6-11

9 Yesu awukili pala kayenda munyumba ya Chapanga. 10 Kwaveli mundu yumu munaliwoku lipombalili. Topi, vandu vamudasha Yesu, “Finofu kumulowola mundu lijuva lya kupumulila?” Vamudashili nahawu ili vapati pa kumuhighila.

11 Lakini Yesu kavawombela, “Tudeti mundu kana meni waki kadubukila mumyowu, akotoo kumujabula kwanongwa lijuva lya kupumulila? 12 Lakini mundu katauka pitu

meni! Topi, tukujumishwa kugola chindu cha nyanyi lijuva lya kupumulila." 13 Pambeli
kamuwombela yula mundu, "Hololi liwoku lyaku."
Kaliholosha na lyeni liva linofu kucha lila liwoku lingi. 14 Topi, Mafwalisayu vafuma
panji vawombana, ndambu davamuwulayi Yesu.

Ndumindumi yashawuliwili na Chapanga
15 Lakini Yesu pamanyili chindu chila, kawuka pala paghaveyi. Vandu vatangalili
vamukovikelili, kavalowola vatami vosi, 16 na avalayishili vakotoo kuvawombela vandu
filongu fyaki, 17 Agolili wula ili fila fyadetili Chapanga kupitila mbuyi wa Chapanga Isaya
fivi,
18 "Loli ayu ndumindumi wangu yindimushawulili,
yindimutamili na yanovilili mumoyu.
Dandimuviki Mfuki wangu,
na mweni dalanduli highilu yangu kwa vandu va milima yosi.
19 Daghavi na malimbu ng'odu wala kuvika umatu,
wala lishu lyaki dalipikaniki mudeha ng'odu.
20 Lutete lufujukili daluketuliwi ha,
wala utambi ututuma lyosi daujimishiwi ha,
mbaka haki yitavali.
21 Mweni vandu va milima yosi davamshuvilili."

Yesu na Besibuli
Maliku 3:20-30, Lukasi 11:14-23
22 Pambeli vamuyeghela Yesu mundu yumu ngalimesu na yaveli ngadeta kwanongwa
aveli na chinyamukela. Yesu kamulowola, kawesha kudeta na kulola. 23 Lipinga lya
vandu lijinga na kudeta, "Pamongapa ayu ndi Mwana wa Dawudi?"
24 Lakini Mafwalisayu pavapikanishili afi, vadeta, "Mundu ayu akuvinga finyamkela
kwa litawa lya Besibuli mkomi wa finyamkela."
25 Yesu amanyili hoshu shawu, kavawombela, "Wutwa wowosi wuyitapulili lipinga
lipinga pawulimbana, wuyikali ha. Na mbwani awu nyumba yoyosi yiitapula fipinga
fipinga na kulimbana dayiwi. 26 Payiva Lijangavandu akumuvinga Lijangavandu monga,
akwilimba mweni. Topi, wutwa waki dauwoloki wuliwuli? 27 Yumwi mukudeta kucha
nguvavinga finyamkela kwa uwesu wa Besibuli, vala vanachuli va yumwi vakuwusha
finyamkela kwa uwesu wa ghani? Findu fivagola vanachuli venu fikulangusha nakaka
kucha yumwi muyaghamila. 28 Lakini payiva nguvavinga finyamkela kwa liwovi lya
Mfuki wa Chapanga, topi, mumanyi wutwa wa kumbindi kwa Chapanga wufika kala
kwa yumwi.
29 "Kwahela mundu yawesha kwingila munyumba ya mundu muna liwovi na kutola
findu, ngajila kumuwopa mundu ayu muna liwovi. Pamuwopili kala ndi daweshi
kumupoka findu.
30 "Yoyosi yangajila kuva mwambu wangu akunimba na yoyosi yangajila kukunganya
pamu na nenga akuchachasha. 31 Nongwa ayi, nguvawombela, vandu davapomiliwi
sambi shosi sivagolili na kumduka kwawu kosi, lakini davapomiliwi ha sambi ya
kumuduka Mfuki Mng'alili. 32 Kandi yadeta chilongu cha kumulimba Mwana wa mundu
dapomeliwi, lakini yula yadeta chilongu cha kumulimba Mfuki Mng'alili, dapomiliwi
ng'odu, wala mumlima awu wala kumulima wuyisa."

Libiki na fivelekwa fyaki
Lukasi 6:43-45
33 "Muligoli libiki kuva linofu na fivelekwa fyaki dafivi finofu, Muligoli kuva lya wafu
na fivelekwa fyaki dafivi fya wafu. Libiki likumanyika kwa fivelekwa fyaki. 34 Yumwi
vanjoka! Mukuwesha wuliwuli kudeta chilongu chinofu kunu yumwi muva va wafu?
Nongwa mundu akudeta kufuma fimemili mundima yaki. 35 Mundu mnofu akufumisha
chindu chinofu kufuma mundima yaki nofu na mundu wa wafu akufumisha findu fya
wafu mundima yaki wafu.
36 "Topi, nguvawombela, lijuva lya kuhighiwa vandu davayanguli kwanongwa ya
filongu fingajila kujakwa fila fivadetili. 37 Nongwa kwa chilongu chaku dawuvi goleki
na kwa filongu fyaku dawuhighiwi."

Muhilu wa Yona
Maliku 8:11-12, Lukasi 11:29-32
38 Pambeli vawula vamonga va Malawu na Mafwalisayu vamuwombela Yesu,
"Muwula, tukudayila utulangushi mihilu yaku."

39 Mweni kavayangula, “Chileli cha wafu chingajila kujumila! Mukudayila mihilu
lakini damupati ng'odu chilangushilu ila chila chilangushilu cha mbuyi wa Chapanga
Yona. 40 Ndambu Yona yaikalili majuva matatu mumtima ya somba mkomi, yiva nga
wayikalili Mwana wa Mundu muuganga majuva matatu. 41 Vandu va Ninawi vabwituka
chipindi cha kuhigha, davachihighi chileli achi. Nongwa vandu va Linawi vapomilili
pavampikanishili Yona palandulili! Nguvawombela nakaka, apa pana chindu chikomi
pitu Yona 42 Lijuva lya kuhigha, Muhumbu wa Sheba dachihighi chileli achi. Nongwa
mweni yafumili mwanja mutali kayenda kupikanila chilongu cha luhunja cha Solumoni
na kumbi apa kuna chikomi pitu Solumoni,
43 “Chinyamkela mwafu, pavingiwa kwa mundu, akuyelejayeleja kucheja pasaka
pahali pa kupumulila apati ha. 44 Na apa akwidetela, dang'uyi kayangu kufumili?
Lakini pawuya payiwona kwahela, yifyaghiliwa na kunoweshwa. 45 Akuyenda kuvatola
finyamkela vamonga saba vawafu pitu mweni na vosi vakwisa kumuyingila mundu yula
na ngalilu ya mundu yula yikuva ya wafu pitu dahili. topi ndi dayivi kwa vandu ava va
wafu.”

Valongu vanakaka va Yesu
Maliku 3:31-35, Lukasi 8:19-21

46 Yesu paghaveyi akalihela kudeta na lipinga lya vandu chipindi mawaki na
valongumundu pavafikili na vawolukili panji, vakadayileyi vaywangi na Yesu. 47 Topi,
mundu yumu kamuwombela Yesu, “Mawaku na valongu vaku vava panji vakudayila
kuywanga na yuwi.”
48 Lakini Yesu kamuyangula mundu yula, “Mawangu ghani? Na valongu vangu
vaghani?” 49 Pambeli kaholola liwoku lyaki pavavasonyela vanachuli vaki, padeta, “Ava
ndi vamawu vangu na valongu vangu! 50 Nongwa yoyosi yagola fyadayila Tati wa nenga
yaveli kumbindi ayu ndi muhaja wangu na mkulu wangu na mawu wangu.”

13

Chilangushilu cha mundu yakweta
Maliku 4:1-9, Lukasi 8:4-8

1 Lijuva lilila, Yesu afumili mula munyumba kayenda akayikali muluwongu ya lihiva
na kuwula. 2 Lipinga likomi lya vandu vamushengitelili mbaka Yesu kayipaka muwatu,
kayikala. Vandu vosi vawolukili mung'emula ya lihiva. 3 Yesu kavawombela filongu
fitangalili kwa chilangushilu.
“Mupikanishi! Mundu yumu ayendili kukweta mbeyu. 4 Paghaveyi akukweta
mbeyu, simonga shaponikili mudeha na vambongu vayisa valya. 5 Simonga shaponikili
muuganga wuveli na migonguveli gonguveli pangajila uganga wutangalili. Simela
kalopu, kwanongwa pavelihela uganga utangalili. 6 Palivalili lijuva mikigha yiyuma
kwanongwa uganga waveli mudokwa. 7 Simonga shaponikilili mumisomi, misomi
yikula na kuyikekeneka mihali. 8 Simonga shaponikilili muuganga wa nyanyi, simela
na shavelikili nendu, simonga siveleka mya yimu na simonga siveleka milongu sita na
simonga siveleka milongu mitatu.” 9 “Muna majeji vakupikanila apikani!”

Chayilata kudeta kwa chilangushilu
Maliku 4:10-12, Lukasi 8:9-10

10 Vanachuli vaki vamuyendela, vamudasha, “Nongwa liki ukudeta na vandu kwa
chilangushilu?”
11 Yesu kayangula, “Yumwi msangiliwa kusimanya mbwepu sha wutwa wa kumbindi
kwa Chapanga, lakini veni vasangiliwa ha. 12 Nongwa yaveli na chindu akugayiliwa
na kuyongeshiwa, Lakini yula yangajila chindu, hata chila chidokwa chavelili nachu na
cheni chikupokiwa. 13 Nongwa ngudeta nawu kwa chilangushilu, kwanongwa vakulem-
besha lakini vakulola ha, vakupikanisha lakini vakupikana ha, wala vakumanya ha.
14 Kwaveni fiva fila fyadetili Mbuyi Isaya,
‘Kupikana damupikani, lakini mumanyi ha.
Kusepa damusepi lakini damuloli ha.
15 Nongwa luhala lwa vandu ava lupufika,
vadiva majeji vawu,
Vagunga kwa mesu vawu,
pamonga vangalolili kwa mesu vawu,
na vangapikanishili kwa majeji vawu,
na vangamanyili kwa luhala lwawu,
na veni vangaghalambukili, pavadeta Bambu,

na nenga ningavalowulili.' "

16 Yesu kadeta kandi, "Ngiba yumwi! Nongwa mesu venu vakulola na majeji
venu vakupikana. 17 Nakaka nguvawombela, Vambuyi va Chapanga na vandu goleki
vatangalili vadayilili nendu kufiwona fila fimufiwona yumwi na vafiwona ha na
kufipikana fila fimufipikana yumwi na vafipikana ha.

Himulilu ya chilangushilu cha yakweta
Maliku 4:13-20, Lukasi 8:11-15

18 "Topi yumwi muyiwuli kwa chilangushilu cha mkweta. 19 Yoyosi yapikana chilongu
cha wutwa wa kumbindi kwa Chapanga ngajila kumanya, akuva kucha sila mbeyu
siponikili mudeha, Yula mwafu akwisa na kusitola sila sikwetiwili mumoyu waki.
20 Mbeyu yila yikwetilwi mumigonguveli ndi chilangushilu cha mundu yapikanisha
chilongu achi na kuchipokela kwa cheleli. 21 Lakini akuchikamula ha na mikigha yaki,
yikuyendilela kukula nendu ha. Pambeli pawubwituka kugobuleka kwanongwa ya
chilongu achi, akulepisiwa kalopu. 22 Yila mbeyu yiponikili pamibiki ya misomi, ndi
chilangushilu cha mundu yapikanila chilongu, lakini chipwembwi cha mlimawu na
kufwamuka kwa mali likuchikekeneka chilongu achi na mweni akulela ha fivelekwa.
23 Yila mbeyu yikwetiwili muuganga mnofu ndi chilangushilu cha mundu yapikanila
chilongu cha Chapanga na kuchimanya na mweni akulela fivelekwa, Yumu mya, wingi
milongu sita na wingi kandi milongu mitatu."

Chilangushilu cha mityendya

24 Yesu kavawombela vandu chilangushilu chingi, "Wutwa wa kumbindi kwa
Chapanga wuyifwana nga naha, mundu yakwetili mbeyu nofu muchitava chaki.
25 Pamihi yimu vandu pavaveli mung'onju chimudwama yumu ayisili katulila mityendya
mumpunga, pambeli awukili. 26 Topi, muhali pawukulili na kukanda kuyalula na
mityendya wuwula yiwoneka. 27 Vandumindumi va yula muna chitava vamuyendela,
vamuwombela, Bambu, yuwi wakwetili mbeyu nofu muchitava chaku, ponopa mi-
tyendya yifuma koti? 28 Mweni kavayangula, 'Chimudwama ndi yagolili nahawu,' Topi,
vandumindumi vaki vamudasha, wuli, ukudayila tuyendi tukatupuli mityendya? 29 Yula
munachitava kavayangula, ng'odu, mukotoo kugola nahawu, pamongapa pamutupula
mityendya mukuwesha kutupula pamu na mupunga. 30 Muyileki yikuli pamu mbaka
chipindi cha kubena, chipindi achi dandivawombeli vala yivabena. Mukungashi
tanila mityendya mukawopi milundumilundu ya kunyanya motu, lakini mupunga
mukunganyi mukauviki mulusanja lwangu."

31 Yesu kavawombela vandu chilangushilu chingi, "Wutwa wa kumbindi kwa
Chapanga wuyifwana ngimu mbeyu dokwa nendu yatolili mundu yumu, kayikomulela
muchitava chaki. 32 Yeni dokwa pitu mbeyu shonda, lakini payimela likuva libiki likomi
pitu mibiki yosi, hata vambongu vakwisa na kujenga miyumba yawu mumitafyi yaki."

Chilangushilu cha simika
Lukasi 13:20-21

33 Yesu kavawombela chilangushilu chingi, "Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga
wukwifwana na simika yatolili mawu yumu, kayihasha na ukova fitandavala fivili na
litingaja, ukova wosi kawupundila mumula."

Yesu adetili kwa chilangushilu
Maliku 4:33-34

34 Yesu avawombilili mipinga ya vandu fyosi afi kwa chilangushilu, kavawombela
chindu chimu ngajila chilangushilu. 35 Agolili naha ili chilongu chivadetili vambuyi va
Chapanga chivi.
"Dadeti nawu kwa filangushilu,
Dandivafisulili fifisikili kufumila ulumbi wa mlimawu."

Yesu akuhimulila chilangushilu cha mityendya

36 Pambeli Yesu kavayitawula vala vandu, kayingila munyumba. Vanachuli vaki
vamuyendela, vamuwombela, "Tuwombeli unofu chila chilangushilu cha mityendya
mufitava."

37 Yesu kavawombela, "Yakweta sila mbeyu nofu ndi Mwana wa Mundu, 38 chila
chitava ndi mlimawu. Sila mbeyu nofu ndi vandu vala yivavelili muwutwa waki.
Lakini yila mityendya ndi vala vandu va yula Mwafu. 39 Na chimundwama yapandili
yila mityendya ndi Lijangavandu. Fivelekwa ndi mwishu wa mlima na vabeni ndi
vamakungu. 40 Ngimu wula mityendya yikukungiwa na kunyanywa motu, ndi dayivi

chipindi cha lijuva lya mwishu mlimawu, 41 Mwana wa mundu davalayili makungu
vaki vavawushi kufuma muwutwa waki vala vosi yivavagola vandu vagoli sambi na
vosi yivagolili findu fya wafu, 42 na kuvayasila mutanuli lya motu na aku davalili na
kugelujula minu. 43 Pambeli vala goleki davang'ali kucha lijuva muwutwa wa Tati wawu.
Muna majeji apikani!

Chilangushilu cha lusanja luyifisili
44 “Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga wukwifwana ngimu naha, mundu yumu
ayiwonili sanja yiifisili muchitava. Asekilili munu mbaka kayenda kuhemesha fyosi
fyaveli nafyu, kachihemela chitava chila.

Chilangushilu cha chumang'andu
45 “Kandi, wutwa wa kumbindi kwa Chapanga wuyifwana ngimu naha, mchulusi
yumu yasaka lulu nofu, 46 na payipatili lulu yimu ya mbiya ngomi, kayenda kawula
fyosi fyaveli nafyu kahemela lulu yila.

Chilangushilu cha lwafu na somba
47 “Kandi, wutwa wa kumbindi kwa Chapanga wuyifwana ngimu naha, lwafu
luwutegha mulweni na kuwomesha vasomba va kila ndambu. 48 Palumemili, vandu
valukweghilili kumuhanga, vayikala, vavashawula vasomba vanofu na kuvavika
mufitandavala fyawu na vasomba vangajila kuvadayila vavayasa. 49 topi ndi dayivi
mwishu wa mlima, Makungu wa Chapanga davabwitukili, davalekanishi vandu vawafu
na vandu goleki, 50 na kuvayasa ava vawafu mutanuli lya motu. Aku davalili na
kugelujula minu.”

Lusanja lwa shonu na lukulukulu
51 Yesu kavadasha, “Mupikana findu fyosi afi?”
Vamuyangula, “Yina.”
52 Mweni kavawombela, “Topi, kila muwula va Malawu yaveli mwanachuli wa wutwa
wa kumbindi kwa Chapanga akwifwana na muna nyumba yatola mulusanja lwaki findu
fya shonu na fikulukulu.”

Yesu akukaniwa aku Nasaleti
Maliku 6:1-6, Lukasi 4:16-30
53 Yesu pamalilili kudeta filangushilu afi, awukili, 54 kawuya kuchijiji chaki. Aku avelili
akuvawula vandu munyumba ya Chapanga vala vampikanishili vajinga, vayidashili,
“Ayu kapata koti luhunja nga alu? Na kapata koti liwovi lya kugola mihilu nga ayi?
55 Ayu mwana wa selimala yula nda? Mamundu Maliya na valongu vaki Yakobi na
Yosefu na Simoni na Yuda ng'odu? 56 Na vaghanja vaki vosi vakwikala bahapa pamu na
yufwi nda? Kapata koti fyosi afi?” 57 Topi, vava na njelangu vamjumila ha.
Lakini Yesu kavawombela, “Mbuyi akupata ndundamilu pawuhenja, ila akupota
kutundamiliwa pakayaki na kwa valongu vaki!” 58 Kwanongwa aku vajumilili ng'odu
agolili mihilu yitangalili ha.

14

Kusova kwa Yohani mbatisha
Maliku 6:14-29, Lukasi 9:7-9
1 Chipindi chila Helodi mtavala wa Galilaya, apikanishili milandu ya Yesu. 2 Topi,
kavawombela Vandumindumi vaki, “Nakaka ayu ndi Yohani mbatisha, kashukuka
kufuma kumambi, Kwa nongwa akuwesha kugola mihilu.”
3 Helodi ndi alayishili kukamuliwa kwa Yohani mbatisha na kuwopiwa muchijaka
kwanongwa ya Helodiya, mdala wa Filipu mkulumundu. 4 Yohani mbatisha kwa
chipindi aveli kamuwombela Helodi, “Nyanyi ha yuwi kumuheta Helodiya!” 5 Helodi
akadayileyi kumuwulagha Yohani lakini vatilili vandu kwanongwa Yohani aveli mbuyi
wa Chapanga.
6 Mulihungu lya ngumbungumbu ya kuwoneka kwa Helodi, kamwali wa Helodiya
afinili pawulongolu ya vahenja. Helodi apekesukili, 7 hata kayilapila kwa kamwali waki,
“Ngwilapa kucha dangugayili chindu chochosi chiwuluva!”
8 Mweni kunu pajongishewa na mamundu, kaluva, “Unyimbi bahapa muluselu mutwi
wa Yohani mbatisha.”
9 Mutwa ang'ong'utekili, lakini kwanongwa amujangili pawulongolu ya vahenja,
kavalayisha vamupi chindu chaluvili. 10 Topi, Helodi kalayila vayeghi mutwi wa Yohani
mbatisha kufuma muchijaka. 11 Mutwi waki uyeghiwa muluselu, vamupa yula kamwali

na mweni kamuyeghela mamundu. 12 Vanachuli va Yohani vayisa vachitola chikongu chaki, vachisika. Pambeli vayenda kumuwombela Yesu.

Yesu avagayilili chilivi valya vandu nendu ya elufu muhanu
Maliku 6:30-44, Lukasi 9:10-17, Yohani 6:1-14

13 Yesu papikanishili milandu ayi, awukili mahali pala kwa watu kayenda mahali pachifisu. Lakini vandu vapatili milandu ayi, vamukovikelili kwa mawulu kufuma kumbwani. 14 Topi, pafikili kuluwongu kaliwona lipinga likomi lya vandu, kavawonela lusungu, kavalowola vatami vawu,

15 Payifikili lumihi, vanachuli vaki vamuyendela vamuwombela, “Apa paweka na ngesha yikupela. Topi, wuvaleki vandu ava ili vayendi kufijiji vakayihemileli filivi.”

16 Yesu kavawombela, “Mukotoo kuvaleka vayendi, yumwi muvapi filivi valiyi!”

17 Lakini veni vamuwombela, “Tuva na mibumunda muhanu na vasomba vavili hela.”

18 Yesu kavawombela, “Munyegheli apa.” 19 Kavawombela vandu vayikali pasi mumidasi. Pambeli Yesu kayitola yila mibumunda muhanu na vala vasomba vavili, kayinula mesu kalola kumbindi kwa Chapanga kafinemela, pambeli kayimetula yila mibumunda, kavapa vanachuli vaki na veni vavapa vandu. 20 Vandu vosi valya, vayikuta. Pambeli vanachuli vakungasha fisighalili, vamemesha vitandavala lilongu na fivili. 21 Tolitoli ya valulumi yivalili vaveli alufu muhanu ngajila kuvalanga vamawu na vana.

Yesu akuyendayenda mumbindi ya bahali
Maliku 6:45-52, Yohani 6:15-21

22 Tepu, Yesu kavawombela vanachuli vaki vayipaki muwatu, valongoli kumwambu ya lihiva chipindi mweni akwitawula vandu. 23 Pavayitawulili kala vandu kakwela kuchidunda weka yaki kudadava. Payiveyi palumihi, mweni aveli aku weka yaki, 24 na chipindi achi wula watu wuvayipakilili vala vanachuli vaki waveli kutali mulihiva, lakini vagobulikili kwanongwa lingukumbi lyaveli likuwutova watu.

25 Pamihi paliveyi samba kuchia, Yesu avayendilili vanachuli payendayenda mumbindi ya machi. 26 Vanachuli vaki pavamuwonili payendayenda mumbindi ya machi vayipwelishili. Vadetili, “Chishuka!” Vawuta kwa lyogha.

27 Tepu, Yesu avawombilili, “Msiki, ndiva nenga, mukotoo kutila!”

28 Petili kamuwombela, “Bambu, leki yuwi nakaka, ung'ombeli nyendinyendi mumbindi ya machi nyisi kwa yuwi.”

29 Yesu kayangula, “Topi wisi.” Topi, Petili kajabuka kufuma mula muwatu, kayendayenda mumbindi ya machi, kamuyendela Yesu. 30 Lakini pawonili lingukumbi lila, atilili, kakanda kumilwa, kalila kwa lishu, “Bambu, unowoli!” 31 Topi, Yesu kawolosha liwoku lyaki, kamukamula na kumuwombela, “Yuwi muna ujumilwa mdokwa! Kwa nongwa liki wayipwelishili?”

32 Pambeli vosi vayipaka muwatu na lingukumbi lisika. 33 Vanachuli vaki vavelili muwatu vafiwonili, vamtundamilili, “Nakaka ayu mwana wa Chapanga.”

Yesu akuvalowola vatami aku Genesaleti
Maliku 6:35-36

34 Vajabukili lihiva vafika mlima wa Genesaleti. 35 Vandu va aku pavamanyili Yesu akwisa, topi vavakungulili vatami mumlima wosi vavayegha kwa Yesu. 36 Vamuluva avajumishi vagufyi luviniku lwa yingwa yaki hela. Na vosi yivamugufyili vanana.

15

Chishovi cha vavaha
Maliku 7:1-13

1 Pambeli Mafwalisayu vamu na vawula va Malawu vafumili Yelusalemu, vamuyendela Yesu, vamudasha, 2 “Kwanongwa liki vanachuli vakukombikesha ng'odu fila tufipokilili kwa vavaha vetu? Vakunava kukandila mawoku ngimu ya chishovi chetu ha pavadayila kulya!”

3 Yesu kavayangula “Ngimu yumwi mukukombikesha ng'odu Malawu va Chapanga ila mukudayila ng'ulilu yenu? 4 Mweni Chapanga awombili, wuvatundamili Tati waku na mawu waku, ‘Na yamujowola tati mundu awu mamundu dawulayiwi.’ 5 Lakini yumwi mukuwula kucha mundu paghava na chindu chila chingaweshili kumtanga tati mundu awu mamundu, lakini yidetiwa, ‘chindu achi chitawuliwa kwa Chapanga,’ 6 yumwi mukumtundamila kandi ha tati mundu, ndi nahawu mukusalawu Malawu va Chapanga kwa kukovikela ng'ulilu yenu mwaveni. 7 Yumwi vafyangu! Isaya atungili maha milandu ya yumwi.

8 Chapanga akudeta, vandu ava vakujuma nenga kwa mulomu hela,
lakini mundima shawu vava kutali na nenga,
lakini ngunda shawu siva kutali na nenga. 9 Kundundamila kwawu kuna mana ng'odu,
nongwa vakuwula malayishu va vandu hela!”

Findu fimuvika mundu wafu
Maliku 7:14-23

10 Yesu alikemili lipinga lya vandu limwisili, kavawombela, “Mupikanishi na mumanyi! 11 Chindu chimutaya mundu wafu chila chimwingila mugati ha, ila chila chimufuma. Achi ndi chimutaya mundu wafu.”

12 Pambeli vanachuli vamuyendela, vamuwombela, “Yuwi kumanya chivaluma Mafwalisayu mundima shawu pavapikanishili filongu fiwuwombili?”

13 Lakini mweni kavayangula, “Muhali wungajila kukwetiwa na Tati wa wangu yaveli kumbindi dawutupuliwi,” 14 “Mukotoo kuvayipwelesha veni! Vangalimesu mesu, fiwongosi va vangalimesu na ngalimesu pamulongosha ngalimesu monga, vosi vavili vakudubukila mumyowu.”

15 Petili kadeta, “Tuwombeli mana ya chilangushilu achi.”

16 Yesu kavawombela, “Yumwi muvahela luhunja pitu vengi? 17 Mumanya ng'odu? Kila chiyingila mugati chikuyenda mumunda na pambeli chikufumishwa pawuyenda kudasi. 18 Lakini findu fifuma mumlomu fikufuma mundima na afi ndi fikumutaya mundu wafu. 19 Nongwa kundima kukufuma hoshu sha wafu simugola awulayi na agoli uwoni na upeji na wifi na utovileli wa ufyangu na kuvajowola vengi. 20 Afi ndi fimutaya mundu wafu. Lakini kulya ngajila kunava mawoku kukumtaya mundu wafu ha.”

Ujumilwa wa mawu yumu
Maliku 7:24-30

21 Yesu awukili pala kayenda kwikala kumukova wuveli pabehi ya Tilu na Sidoni. 22 Topi, mawu yumu Mkanani wa mlima wula amwisilili, palila kwa lishu, “Bambu, mwana wa Dawudi ung'oneli lusungu, kamwali wangu akufwashiwa na chinyamkela.”

23 Lakini Yesu kamuyangula chindu ha. Topi, vanachuli vaki vamuyendela, vamuwombela, “Mumuwombeli ayendi kwanongwa akutukovikela kunu akutuvikila chowu.”

24 Yesu kamuyangula, “Nayishiwa kwa vafungami va nyumba ya Isilaeli yivayaghamilili.”

25 Topi, yula mawu kayisa kamugondamila, kadeta, “Bambu, wundangi.”

26 Yesu kamuyangula, “Finofu ha kutola filivi fya vana na kuvayasila vagalu.”

27 Mawu ayu kayangula, “Nakaka, Bambu, lakini hata galu akulya fyaponishili Bambu mundu kufuma pamesa.”

28 Yesu kayangula, “Mawu, ujumilwa waku mkomi, topi, yigoleki ngimu wudayila.” Yula kamwali waki kanana chipindi chichila chila.

Yesu akuvalowola vandu vatangalili

29 Yesu awukili pala kayenda kuluwongu ya lihiva Galilaya, kakwela kuchidunda, kayikala. 30 Vandu vatangalili vamwisila, vavayegha vandevindevi na vangalimesu na fikwavakwava na vangadeta na vamonga vatangalili yivaveli vatami, vavavika pamawulu va Yesu na mweni kavalowola. 31 Lipinga lila lya vandu vajingili nendu pavawonili ngadeta akudeta na vapombalili vanana na vandevindevi vakuyendayenda na vangalimesu mesu vakulola, vandu vamujuma Chapanga wa Isilaeli.

Yesu akuvapa filivi vandu elufu mchechi
Maliku 8:1-10

32 Topi Yesu avakemili vanachuli vaki, kadeta, “Nguvawonela lusungu vandu ava kwanongwa vayikala na nenga kwa majuva matatu, ponopa vavahela filivi. Ngudayila ha kwivatawula na kuvaleka na njala vakuwesha kushunga mudeha.”

33 Vanachuli vaki vamdashili, “Tuva pachivala, datupati koti filivi fya kukwila lipinga lyosi ali?”

34 Yesu kavadasha, “Muvanayu mibumunda miningi?” Vamuyangula, “Saba na fisomba fidokwa.” 35 Topi, Yesu kaliwombela lipinga lya vandu liyikali pasi.

36 Pambeli kayitola yila mibumunda saba na fila fisomba, kamulumba Chapanga, kafidumula, kavapa vanachuli vaki na veni vavavaghashila vandu. 37 Vosi valya, vayikuta, pambeli vakungasha fisighalili, vamemesha fitandavala saba. 38 Ava valili vaveli valulumi elufu mchechi ngajila kuvalanga vadadala na vana.

39 Pambeli Yesu kavayitawula vandu, kayipaka watu kayenda mkowa wa Magadani.

16

Vandu vakudayila mihilu
Maliku 8:11-13, Lukasi 12:54-56

1 Mafwalisayu na Masadukayu vamuyendilili Yesu, ili kumuyesha, vamuluva avalangushi mihilu kufuma kumbindi kwa Chapanga. 2 Lakini Yesu kavayangula, “Payifika lumihi yumwi mukudeta, ‘Dakuchiyi finofu kwanongwa lulanga luva lukeli!’ 3 Na putiputi pamuwona mafundi pii mukudeta nalelu dakuvi na ndonya, nongwa lulanga lukeli na mafundi vakwila! Topi, yumwi mwimanya munu kulola chipindi kwa kulola lulanga, lakini kumanya chilangushilu cha chipindi achi mumanya ha. 4 Chileli achi cha wafu chingajila kumujumila Chapanga! Chikudayila chilangushilu, lakini chikupata chilangushilu chochosi ha, ili chilangushilu chila cha Yona.”

Topi, kavaleka, mweni kawuka.

Simika ya Mafwalisayu na Masadukayu
Maliku 8:14-21

5 Vanachuli vaki pavajabukili kala mwambu monga wa lihiva, kumbi vayivasuwa kutola mibumunda. 6 Yesu kavawombela, “Mwikali mesu na muyivavali na simika ya Mafwalisayu na Masadukayu!”

7 Lakini veni vaveli vakwiwombela, “Akudeta naha kwanongwa tutola ng'odu mibumunda.”

8 Yesu kafimanya fivayihola, kavawombela, “Yumwi vandu yimuveli na ujumilwa mdokwa! Mbona mukuwombana kwilata mibumunda yimwilekili? 9 Mkalihela kumanya? Mukukumbuka duhu, pandiyiketulili yila mibumunda muhanu na kwanongwa ya vala vandu alufu muhanu? Mwamemishili fitandavala finingi fya mibumunda yisighalili? 10 Awu yila mibumunda saba yivagayiliwi vala vandu alufu mchechi, mwakungili fitandavala finingi fya mibumunda yisighalili? 11 Wuli mbona yumwi mukumanya ng'odu kucha ngadeteyi kwilata mibumunda ng'odu? Mwivavali na simika ya Mafwalisayu na Masadukayu!”

12 Apa vanachuli vamanya kucha avawombilili vayivavali na simika ya mibumunda ha, ila na ngulilu sha Mafwalisayu na Masadukayu.

Petili akumjumila kucha Yesu mwana wa Chapanga.
Maliku 8:27-30, Lukasi 9:18-21

13 Yesu pafikili mwambu wa Kayisalia Filipu, avadashili vanachuli vaki, “Vandu vakudeta kucha Mwana wa Mundu ndi ghani?”

14 Vamuyangula, “Vamonga vakudeta yuwi Yohani mbatisha, vamonga vakudeta yuwi Eliya na vamonga vakudeta yuwi Yelimiya awu yumu wa vambuyi.”

15 Yesu kavadasha, “Na yumwi mukudeta nenga ghani?”

16 Simoni Petili kayangula, “Yuwi kuva Kilistu Mukombola Mwana wa Chapanga yaveli munofu.”

17 Yesu kadeta, ngiba yuwi Simoni mwana wa Yona, kwanongwa kwahela mundu yoyosi yakugubutulili chilongu achi ila Tati wangu yaveli kumbindi, 18 Na nenga ngukuwombela: Yuwi ndi Petili na paligonguveli ali dajengi lipinga lya vandu limjumilili Kilistu lyangu, wala liwovi lya kusova dalilemwi. 19 Dandikupi chifuwulilu cha Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga, Chindu dawuchitatili mumlima awu dachitatiwi wuwowu kwa Chapanga na chila dawuchifuwulili mumlima awu, dachifuwuliwi wuwowu kwa Chapanga. 20 Pambeli kavakayika vanachuli vaki vakotoo kumuwombela mundu yoyonda kucha mweni ndi Kilistu Mukombola.

Yesu akudeta kwilata gobuleku na njifwa yaki
Maliku 8:31-38, Maliku 9:1, Lukasi 9:22-27

21 Kukandila chipindi chila Yesu akandili kuvawombela vanachuli vaki ngajila chifisu, “Danyendi Yelusalemu na aku vavaha na vatambika na vakomi na vawula va Malawu davagoboli nendu. Davang'ulayi lakini lijuva lya tatu dashukushiwi.”

22 Petili papikanishili nawula kamukwegha Yesu pambali, kakanda kumulakalila, Kotoo kudeta nahawu Bambu! Chilongu achi dachikupati ng'odu!

23 Lakini Yesu kaghalambuka, kamuwombela Petili, “Wuki pawulongolu yangu Lijangavandu! Yuwi ukungingama nenga. Fiwuyihola fya Chapanga ha, fya mundu!”

24 Pambeli Yesu kavawombela vanachuli vaki, “Mundu yoyonda padayila kuva ndundami wangu, ayilemi mweni, atoli lupingika lwaki, angovikeli. 25 Nongwa mundu yadayila kuulowola unofu vaki mweni, dawuyaghamishi, 26 Lakini mundu yawuyaghamisha unofu vaki kwanongwa ya nenga dawupati. Ngiba liki mundu paupata unaiza wosi wa mlima awu kunu kauyaghamisha unofu vaki? Awu mundu datoli chindu

liki chivi badili ya unofu vaki? 27 Nongwa mwana wa mundu dayisi muukomi wa
Tati waki pamu na makungu waki na apa ndi davahombi kila mundu ngimu wagolili.
28 Nakaka nguvawombela, kuvaveli vamonga bahapa davasovi ha mbaka vamuwoni
tanila Mwana wa Mundu payisa muwutwa waki."

17

Yesu aghalambukili wushu
Maliku 9:2-13, Lukasi 9:28-36

1 Pavapitili majuva sita, Yesu kavatola Petili na Yakobi na Yohani mlongu mundu,
kayenda nawu weka yawu kumbindi kuchidunda chitali. 2 Aku Yesu aghalambukili
wushu pawulongolu yawu, wushu waki wung'ala kucha lijuva na yingwa shaki siva ngeli
kucha lulanga. 3 Pambeli vandundami ava vatatu vavawona Musa na Eliya vabwituka,
vakuywanga na Yesu. 4 Topi, Petili kamuwombela Yesu, "Bambu, nyanyi yufwi twikali
bahapa! Pawudayila apa dajengi fibudi fitatu, chimu chaku na chimu cha Musa na
chimu cha Eliya."
5 Paghaveyi akali akudeta afi, lifundi ling'alili livagubika na lishu lipikanika kufuma
mulifundi lila, "Ayu ndi Mwana wangu yindimtamili, mayiliwa na mweni. Mumpikan-
ishi."
6 Vanachuli vaki pavapikanishili naha vawa wifuma, vatila nendu, 7 Yesu kavayisila
na kavagufya, kadeta, "Muwoloki, mukotoo kutila!" 8 Pavalolili kumbindi vamuwona
mundu ha, ila Yesu weka hela.
9 Topi, pavaveghi vakusunuka chidunda, Yesu kavakayika, "Mkotoo kumuwombela
mundu findu yimufiwonili mbaka Mwana wa mundu pashukushiwa kufuma munjifwa."
10 Pambeli vanachuli vamudasha, "Mbona vawula va Malawu vakudeta mbaka Eliya
ayisi tanila?"
11 Yesu kavayangula, "Nakaka, Eliya dayisi kutanda findu fyosi, 12 Lakini ngu-
vawombela, Eliya kayisa kala lakini veni vamumanyili ha, ila vamugolilili kucha
wuvadayilili. Wuwowu Mwana wa Mundu dateshiwi mumawoku vawu." 13 Topi vala
vanachuli vamanya kucha aveli akuvawombela Yohani mbatisha.

Yesu akuvalowola vana yivavelili na chinyamkela.
Maliku 9:14-29, Lukasi 9:37-43

14 Pavalifikilili kandi lila lipinga lya vandu, mundu yumu amuyendilili Yesu,
kamutundamila, 15 "Kadeta, Bambu muwoneli lusungu mwana wangu kana chisilika,
akugobuleka munu, myanja yitangalili akuwila mumotu na mumachi. 16 Ngamuyeghili
kwa vanachuli vaku lakini vaweshili ha kumulowola."
17 Yesu kayangula, "Yumwi chileli chingajila ujumilwa, chiyaghamili! Dandiyikali na
yumwi mbaka ndili? Dandivawunishili yumwi mbaka ndili? Mumuyeghi apa mwana
ayu." 18 Topi, Yesu kamulakalila yula chinyamkela na mweni kamufuma yula mwana,
mwanja wuwula wula kanana.
19 Pambeli vanachuli vamuyendela Yesu kwa chifisu, vamudasha, "Kwanongwa liki
yufwi tulemwa kumuwusha yula chinyamkela?"
20 Yesu kavayangula, "Nongwa ya ujumilwa wenu mdokwa. Nguvawombela nakaka,
pamuva na ujumilwa hela, wuvi mdokwa hata kucha mbeyu ya likuyu, mukuwesha
kuchiwombela chidunda achi, Wuki apa yendi pala, cheni dachiyendi. Kwahela chindu
chingajila yumwi kuwesha." 21 Lakini mayandiku vamonga vayandika, "Finyamkela fya
ndambu ayi fikuwuka kwa njila ayi ha, ila kwa kudadava na kwikaja kulya."

Yesu akudeta kandi milandu ya njifwa na kushukuka kwa mweni
Maliku 9:30-32, Lukasi 9:43-45

22 Pavaveghi pamu aku Galilaya, Yesu avawombilili, "Mwana wa mundu datawuliwi
mumawoku va vandu. 23 Davamuwulayi, lakini lijuva lya tatu kukandila pasovili,
dashukushiwi." Vanachuli vang'ong'oteka munu.

Kuhomba saka ya nyumba ya kudadavila

24 Pavafikili Kapelinaumu vandu yivakunganya kodi ya Nyumba ya kudadavila
vamuyendilili Petili, vamudasha, muwula wenu akuhombaya kodi ya Nyumba ya
kudadavila?
25 Petili kayangula, "Yina, akuhomba." Topi, Petili payingilili munyumba, hata akali
hela kudeta chilongu chochosi, Yesu kamudasha, Simoni, "Yuwi ukuwona wuliwuli?
Vatwa va mlimawu vakukunga ushulu awu kodi kufuma kwa vaghani! Kufuma kwa
vanamlima awu kwa vahenja?"

26 Petili kayangula, “Kufuma kwa vahenja, Yesu kavawombela mani naha vanamlima
yikuvayilata ha.” 27 Lakini tukotoo kuvavifya, yendi kulihiva kalopoli, Toli somba yatalili
kuwomela, umutumbuli, mugati ukusiwona mbiya sha saka. Toli ukahombi kwanongwa
ya nenga na yuwi.

18

Ghani yaveli mkomi?
Maliku 9:33-37, Lukasi 9:46-48

1 Chipindi chila vanachuli vamuyendilili Yesu, vamudasha, “Ghani yaveli mkomi
nendu muwutwa wakumbindi kwa Chapanga?”
2 Yesu kamukema mwana yumu, kamuwolosha pagati yawu, 3 Pambeli kadeta,
“Nguvawombela nakaka pamupota kughalambuka kuva kucha vana, damwingili ng'odu
muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga. 4 Yoyosi yangajila kwikwisha kucha mwana ayu,
ayu ndi yaveli mkomi muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga. 5 Mundu yamulibushila
mwana yumu kucha ayu kwa litawa lyangu, akumbokela nenga.”

Ngingamu
Maliku 9:42-48, Lukasi 17:1-2

6 “Lakini mundu damuvifyi yumu wa ava vadokwa yivajumilili nenga, yingaveli ngiba
awopiwi mungulu ligonguveli lya kushaghila na kudibashiwa mumachi. 7 Ngiba mlima
kwanongwa ya ngingamu sivagufya vatangalili. Ngingamu asi dasifumbuki lakini ngiba
mundu yula dafigoli figoleki.
8 “Kucha liwoku awu liwuli lyaku palikuvifya wulidumuli na wuliyasi kutali nayuwi.
Ngiba kwa yuwi kwingila muunofu wa jola ngajila liwoku awu liwulu, pitu kudangiwa
mulifumbika pawuva na mawoku mavili na mawulu vaku mavili. 9 Lisu lyaku
palikuvifya, likolopoli na kulidangila kutali na yuwi. Ngiba kwingila muunofu pawuva
nandoju, pitu kudangiwa mumotu wa lifumbika pawuva na mesu vosi mavili.

Chilangushilu cha fungami yayaghamilili
Lukasi 15:3-7

10 “Mwivavali! Mukotoo kumubedala hata yumu wa ava wadokwa. Nguvawombela,
Makungu vawu aku kwa Chapanga majuva vosi vava pawulongolu pa Tati wangu yaveli
kumbindi. 11 Mana Mwana wa Mundu ayisili kuchilowola chiyaghamilili.
12 “Mukuwona wuliwuli? Mundu paghava na vafungami mya, pamuyaghamisha
yumu, akugola wuliwuli? Akuvaleka vala milongu tisa na tisa kuchidunda, akuyenda
kumusaka yula yayaghamilili. 13 Pamuwona, nguvawombela nakaka, akumunemilela
yula pitu hata vala milongu tisa na tisa vangajila kuyaghamila. 14 Wuwowu, Tati wenu
yaveli kumbindi, akudayila ng'odu hata yumu wa ava vadokwa vayaghamili.

Kupomela

15 “Mlongu waku pakuvifya, muyendi mukajovi pamuva weka yenu Pakupikana
dawuvi kumupata mulongu waku. 16 Pakupikana ng'odu, umtoli mundu yumu awu
vavili pamu na yuwi ili hoshu sha vatovilela vavili awu vatatu chilongu chosi chihighiwi.
17 Pavapikana ng'odu ava, uliwombeli lipinga lya vandu limjumilili Kilistu, kucha
palipikana ng'odu lipinga lya vandu limjumilili Chapanga, Topi, yavavika yumwi kucha
vandu vangajila kumumanya Chapanga na vasumula mbiya.”

Kutatiwa na kufuwuliwa

18 Nguvawombela nakaka, chila damuchitati mumlima wuwula wula dachitatiwi
kumbindi kwa Chapanga na chimuchifuwula pamulima wuwula wula dachifuwuliwi
kwa Chapanga.
19 “Kandi nguvawombela vavili pavajumila apa pamlimawu kwilata chindu chochosi
cha kuluva, Tati wangu wa kumbindi davagoleli chindu achi. 20 Kwa nongwa poposi
pala pavayikungasha vavili awu vatatu kwa litawa lyangu, nenga ndiva pamu na veni.”

Chilangushilu cha ndundami yangajila kupomela

21 Pambeli Petili kamuyendela Yesu kamudasha, “Bambu mlongu wangu pamifya
ndimupomeli kaningi? Myanja saba?”
22 Yesu kamuyangula, “Ngudeta myanja saba hela ha, ila milongu saba myanja milongu
saba. 23 Ndi nongwa wutwa wa kumbindi kwa Chapanga wukwifwana na mutwa yumu
yadayileyi tolitoli ya Vandumindumi vaki. 24 Pakandili kukawula, vamuyeghela mundu
yumu yaveli na nongwa ya mbiya milongu alufu. 25 Mundoyu aveli kavahela cha
kuhomba, Ponopa Bambu mundu kalayisha vamuhemeshi mweni na mdalamundu na
vana na fyosi fyaveli nafyu, akahombi nongwa. 26 Topi, ayu ndumindumi katundama

pawulongolu yaki, kadeta, ‘Umeti danguhombi nongwa yaku yosi.’ 27 Yula Bambu
kamuwonela lusungu, kampomela nongwa yila, kamuleka ayendi.”
28 “Lakini ndumindumi yula awukili, kamuwona yumu wa ndumindumi mumonga
yaveli na nongwa yaki ya mbiya mya. Kamukamula kamukama pangulu kunu padeta,
‘Hombi mbiya shangu!’ 29 Yula ndumindumi monga katundama, kamuluva, ‘Umeti
danguhombi.’ 30 Lakini mweni kalema, ila kamuwopa muchijaka mbaka pahomba yila
nongwa. 31 Topi, vandumindumi vamonga pavawonili chilongu achi vang'ong'oteka
munu, vayenda kumuwombela Bambu wawu chilongu chila chibwitukili. 32 Topi, yula
Bambu kamukema yula ndumindumi kamuwombela, yuwi ndumindumi mwafu munu!
Yuwi wanuvili na nenga ngupomela nongwa yaku yosi. 33 Na yuwi wungamuwonilili
lusungu kucha nenga wungugolilili kwa ndumindumi muyaku? 34 Topi Bambu yula
akalalili munu, kamufumisha yula ndumindumi alatuliwi mbaka pahomba nongwa
yosi.”
35 Yesu kamalilila kwa kudeta, “Na Tati wangu yaveli kumbindi davagoleli nahawu
kucha mundu pamupomela ng'odu mlongu mundu kwa moyu waki wosi.”

19

Yesu akudeta milandu ya kulekana
Maliku 10:1-12

1 Yesu akamalili kudeta filongu fila, kawuka Galilaya, kayenda Yudeya kumwambu ya
lweni Yoludani. 2 Vandu vatangalili vamukovikela, mweni kavalowola.
3 Mafwalisayu vamu vamwisilili, vamudasha kwa kumushengeta, “Wuli, malawu vetu
vakujumisha mlumi kumleka mdala mundu kwanongwa yoyosi?”
4 Yesu kavayangula, “Wuli, musoma duhu Mumayandiku Vang'alili, kucha pakwandi
Chapanga amulumbili mundu mlumi na mdala, 5 Chapanga adetili, ‘Kwa nongwa ayi
mlulumi damuleki Tati waki na mawaki davayibavi na mdala mundu na veni davavi
yumu?’ 6 Ponopa, veni vavili kandi ha ila mundu yumu. Topi chavikili pamu Chapanga,
mundu akotoo kuchilekanisha.”
7 Lakini Mafwalisayu vamudasha, “Nongwa liki Musa atulayishili kumleka mdala
mbaka yiyandikiwi talaka ndi alekiwi?”
8 Yesu kavayangula, “Musa avajumishili kuvaleka vadala venu nongwa ndima
shenu sidindala. Lakini yavelili nahawu ha Chapanga palumbeyi mlima. 9 Topi,
nguvawombela, mundu yamleka mdala mundu na kumuheta wingi akali akagola uwoni,
ila paamleka kwanongwa ya uwoni wa mdala yula.”
10 Vanachuli vaki vamuwombela, “Kucha milandu ya mlumi na mdala yiva naha, ngiba
kuleka kuheta.”
11 Yesu kavawombela, “Vosi ha yivawesha kupokela chilongu achi, ila vala hela
yavatangili Chapanga. 12 Nongwa kuna nongwa simu simugola mundu aleki kuheta,
vamonga kwanongwa vawoneka nahawu na vamonga kwanongwa vagoliwa nahawu na
vandu na vamonga vawona ngiba vakotoo kuheta kwanongwa ya wutwa wa kumbindi
kwa Chapanga. Yawesha kupokela ng'ulilu ayi apokeli.”

Yesu akuvanemela vana vadokwa
Maliku 10:13-16, Lukasi 18:15-17

13 Pambeli vandu vamuyeghela Yesu vana vadokwa avavikili mawoku na kuvada-
davila kwa Chapanga. Lakini vanachuli vavalakalila. 14 Yesu kadeta, “Muvaleki vana
ava vayisi kwa nenga, mukotoo kuvakana nongwa Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga
ndi wa vandu yivaveli kucha vana ava.”
15 Topi, kavavikila mawoku, pambeli kawuka.

Chijana naisa
Maliku 10:17-31, Lukasi 18:18-30

16 Mundu yumu ayisili kwa Yesu, kamudasha, “Muwula, goli chindu liki chinofu ili
ndiwupati unofu wa jola?”
17 Yesu kamuwombela, “Mbona ukudasha milandu ya nyanyi? Kuna yumu hela yaveli
msangi. Pawudayila kwingila muunofu wa jola, koli Malawu va Chapanga.”
18 Yula mundu kamudasha, malawu voti?
Yesu kadeta, “Kotoo kuwulagha, kotoo kugola uwoni, kotoo kuhija na kotoo kutovilela
ufyangu, 19 vapikanishi tati waku na mawu waku na umutami mjofi mwawu ngimu
witama umweni.”
20 Yula chijana kamuwombela, “Fyosi afi ndifikola: chamunu goli liki?”

21 Yesu kamuwombela, “Leki ukudayila kuva nyanyi, yendi kawuli mali shaku, mbiya
dawusipati uvapi vagaju na yuwi dawuvi na lusanja kwa Chapanga pambeli wisi
ungovikeli.”
22 Yula chijana papikanishili afi, kawuka kunu pang'ong'oteka, nongwa aveli mlun-
damali.
23 Topi Yesu kavawombela vanachuli vaki, “Nakaka nguvawombela, yidindala
munu kwa mulundamali kwingila Muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga. 24 Kandi
nguvawombela, yipusuka nendu kwa ndembu kwingila muchilanga cha sasiya, pitu
mulundamali kwingila muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga,”
25 Vala vanachuli pavapikanishili nawula vajinga munu, vamudasha, “Leki yiva
nahawu, ghani dalowoki?”
26 Yesu kavalola, kadeta, “kwa mundu fidindala, lakini kwa Chapanga findu fyosi
fipusuka.”
27 Pambeli Petili kadeta, “Yufwi tufileka fyosi tukukovikela, datupati liki?”
28 Yesu kavawombela, “Nguvawombela nakaka mwana wa mundu payikala
muchigoda cha wutwa wa muukomi, yumwi lilongu na vavili yimungovikela damwikali
mufigoda pamuvahigha makabila lilongu na vavili va Isilaeli. 29 Na mundu yayilekili
nyumba, mlongu awu muhaja, tati awu mawu, vana awu fitava kwanongwa ya nenga,
dapokeli myanja mya na nendu, dapati na unofu wa jola. 30 Lakini yivaveli vakwaa
davavi kumbeli na yivavelili kumbeli davavi vakwaa.

20

Vagolafichuku muchitava cha misabibu

1 “Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga wifwana nga mundu yumu munachitava
cha misabibu, yavelili kafuma pamalavila puti kuvavika vagolafichuku va muchitava
chaki. 2 Awombanili nawu kuvahomba mbiya ijala ya lijuva limu, pambeli kavayegha
muchitava chaki cha misabibu. 3 Kawuka kandi saa tatu pamalavila, kavawona vandu
vamonga vawoloka kusoku, vavahela chichuku cha kugola. 4 Kavawombela, ‘muyendi
kuchitava changu cha misabibu mukagoli chichuku, nenga dandivahombi ijala yenu.’
5 Topi, vayenda. Yula munachitava kawuka kandi saa sita pamusi na saa tisa kagola nga
wuwula wula. 6 Hata payifikili saa lilongu na limu palumihi, kawuka kandi, kavawona
vandu vamonga vawoloka pala pasoku. Topi, kavadasha, ‘Mbona muwoloka apa pamusi
posi ngajila kugola chichuku?’ 7 Vamuyangula, ‘Kwa nongwa kwahela mundu yatukemili
tukagoli chichuku, mweni kavawombela na yumwi muyendi mukagoli chichuku cha
muchitava changu cha misabibu.’
8 “Lijuva palihongili yula munachitava kamuwombela mkola mbiya waki, vakemi
vagola chichuku uvahombi ijala yawu, ‘Ukandi na vala vafikili kumbeli, pambeli
umalishili na vala vakwaa.’ 9 Topi, vayisa vala yivayisili saa lilongu na limu vapokela
kila mundu ijala ya lijuva limu. 10 Vala va kwaa kufika pavafikili, vakacheyi davapokeli
sitangalili, lakini veni vapata ngimu wuwula wula kila mundu ijala ya lijuva limu.
11 Vasipokela mbiya shawu, vakanda kumung'ong'utekela yula bambu. 12 Vadeta, ‘Ava
vafikili kumbeli vagola chichuku cha kwa lisaa limu hela. Mbona kutugolela tulinganili
na veni kunu yufwi twiwunishila tugola chichuku chikomi na lijuva likali lituyakila?’
13 “Topi yula bambu kamuyangula yula muyawu yumu, ‘pikanishi ghanja, ngubanja
chindu ng'odu! Twawombanili ng'odu na nenga, kucha ndivahombi ijala ya lijuva
limu? 14 Toli ijala yaku, yendi, ngudayila kumupa ayu wa kumbeli mulinganili na yuwi.
15 Ndivahela haki ya kugola mali shangu ngimu wudayila ndimweni? Wuli, ukuwona
weyi kwanongwa nenga ndiva msangi?’ ”
16 Yesu kamalilila kwa kudeta, “Ndi dayivi nahawu, yivavelili kumbeli ponopa davavi
vakwaa na vakwaa davavi va kumbeli pambeli.”

Yesu akudeta kandi kusova na kushukuka kwa mweni
Maliku 10:32-34, Lukasi 18:31-34

17 Yesu paghaveyi akuyenda kumbindi Yelusalemu, avatolili vala vanachuli lilongu
na vavili pachifisu na paghaveyi mudeha kavawombela, 18 “Mpikanishi! Tukuyenda
Yelusalemu na aku Mwana wa Mundu davamuhadishi kwa mtambika mkomi na
vawula va Malawu, veni davamuhighi awulayiwi kwa kumuvangilila mulupingika.
19 Davamuhadishi kwa vandu vangajila kumumanya Chapanga ili vamudanili, dalat-
uliwi ndomondu na kuvangiliwa mulupingika, lakini lijuva lya tatu kukandila pasovili,
dashukushiwi.”

Chaaluva mawu
Maliku 10:35-45

20 Mdala wa Sebidayu amwisilili Yesu pamu na vana vaki, katundama pawulongolu
yaki kumuluva chindu.
21 Yesu kamudasha, “Chiwudayila liki?”
Mawu yula kamuwombela, “Ngukuluva undangi muwutwa waku, ava vana vangu
vavili vayikali yumu mwambu waku wa mlilu na wingi mwambu waku wa mkiyi.”
22 Yesu kamuyangula, “Mumanya ha kucha mukuluva chindu liki. Mukuwesha
kulandila lwindi lwa ndeshiwu danandili nenga?”
Vamuyangula, “Tukuwesha.”
23 Yesu kavawombela, “Nakaka damulandili lwindi lunandila nenga, lakini kwikala
kumulilu awu kumukiyi chichuku cha ya nenga ha, chindu achi davapati vala
yivashawuliwili kala na Tati wangu.”
24 Vala vanachuli vamonga lilongu pavapikanishili afi, vavalakalila vala valongu vavili.
25 Yesu kavakema, kavawombela, “Mumanya kucha vatavala va vandu vangajila kuva
Vayawudi vakutavala vandu vawu kwa mawovi na vakomi vala vakuvatavala vandu
vawu. 26 Lakini kwa yumwi yikotoo kuva nahawu, ila yadayila kuva mkomi gati ya
yumwi ghavi ndumindumi wa vosi, 27 na yadayila kuva wa kwaa gati ya yumwi ghavi
ndumindumi wa yumwi. 28 Ndambu yiyeyi, Mwana wa Mundu kayisa kukimbanikiwa
ha, ila kukimbanika na kutawula unofu waki kuva badili ya vandu vatangalili.”

Yesu akuvalowola vangalimesu vavili
Maliku 10:46-52, Lukasi 18:35-43

29 Yesu paghaveyi akuwuka mbwani ya Yeliku, lipinga lya vandu lyamukovikelili.
30 Topi kwavelili na vangalimesu vavili vayikalili mumbalimbali ya deha, pavapikanishili
kucha Yesu akupita pala, valandushili lishu, “Bambu, mwana wa Dawudi, wutuwoneli
lusungu!”
31 Lila lipinga lya vandu livalakalila na kuvawombela vanyamali. Lakini veni
valandusha nendu lishu, “Bambu mwana wa Dawudi, wutuwoneli lusungu!”
32 Yesu kawoloka, kavakema na kuvadasha, “Mukudayila ndivagoleli liki?”
33 Vamuyangula, “Bambu, tukuluva tuloli.”
34 Topi, Yesu kavawonela lusungu, kavagufya mesu vawu na tepu vawesha kulola,
pambeli vamukovikela.

21

Yesu akwingila Yelusalemu kwa filumbi
Maliku 11:1-11, Lukasi 19:28-40, Yohani 12:12-19

1 Yesu na vanachuli vaki pavaveghi samba vafika Yelusalemu, vafikili tanila Betifage
mufidunda fya miseyituni. Pala Yesu avalayishili vanachuli vaki vavili, 2 kavawombela,
“Muyendi mbaka chijiji chiveli pawulongolu yenu damumuwoni chihongu vamuwopa
pamu na ngwada waki. Muvawoposoli munyegheli. 3 Leki mundu pavadasha
nongwa liki mukumuwopusola, mumuwombeli Bambu akumudayila na tepu mweni
davawuyishili.”
4 Chilongu achi chagolili ili fila fidetiwili na mbuyi fivi.
5 “Muyiwombeli mbwani ya Sayuni,
Loli, Mutwa waku akwisila!
Kava mshishamoyu na kayipakila chihongu,
ngwada wa chihongu, mwana wa chihongu.”
6 Vala vanachuli vayenda vagola ngimu Yesu wavalayilililili. 7 Vamuyegha yula
chihongu pamu na mwana waki, vayala yingwa shawu kumuwongu ya vachihongwi
na Yesu kayipaka kumuwongu yaki. 8 Lipinga lya vandu vayala yingwa shawu mudeha
na vandu vamonga vatemula miputila ya mibiki vayala mumbali mbali ya deha
kumulibushila. 9 Mipinga ya vandu valongulili na vala vamukovikela valandusha lishu,
“Ajumiwi Mwana wa Dawudi!
Anemiliwi ayu yayisa kwa litawa lya Bambu!
Ajumiwi Chapanga kumbindi!”
10 Yesu paghaveyi akwingila Yelusalemu, mbwani yosi yimema njova. Vandu
vakadasheyi, “Ayu ghani?”
11 Vandu mulipinga lila vadeta, “Ayu ndi Yesu, mbuyi wa Chapanga kafuma Nasaleti
mkowa wa Galilaya.”

Yesu akuvavinga vachulusi munyumba ya Chapanga
Maliku 11:15-19, Lukasi 19:45-48, Yohani 2:13-22

12 Topi, Yesu kayingila munyumba ya Chapanga, kavavingila panji vandu yivavelili
vakuchuusa na kuhemela findu mugati ya nyumba ya Chapanga, kasibidula mesa
sha vala yivaveyi vakufunja mbiya na figoda fya vala yivavelili vakuwula vanjiva.
13 Kavawombela, “Yiyandikiwa Mumayandiku Mang'alili, Chapanga kadeta, ‘Nyumba
ya nenga yikukemiwa nyumba ya kudadavila.’ Lakini yumwi mupagola kuva mbaku ya
vefi na vapoki.”
14 Vangalimesu na vakwavakwava vamonga vamuyendilili aku kunyumba Ngomi
ya Chapanga, Yesu kavalowola. 15 Topi, vatambika vakomi na vawula va Malawu
vakalala pavayiwonili miwujawuja yagolili Yesu na vana pavaveghi vakulandula mashu
vawu nyumba ya Chapanga pavadeta, “Lujumu kwa mwana wa Dawudi.” 16 Topi,
vamuwombela, “Kupikana ng'odu chivadeta?”
Yesu kavayangula, “Yina ngupikana! Wuli musoma duhu mayandiku ava?
‘Kwa milomu ya vana vadokwa na fyali,
ukwipatila jumu yeni.’ ”
17 Topi, kavaleka kafuma panji ya mbwani na kuyenda Betaniya, aku kawonja.

Likuyu lingajila kulela
Maliku 12:1-12, Lukasi 20:9-19

18 Pamavavila puti Yesu paghaveyi akuwuya kumbwani, katopa njala, 19 kaliwona
libiki limu mumbalimbali ya deha kaliyendela lakini kaliwona livahela chindu ila
mihamba weka. Topi, kaliwombela, “Kotoo kulela fivelekwa kandi jola!” Bahala pala
libiki lila linyala. 20 Vanachuli pavawonili nawula vajinga, vadeta, “Nongwa liki libiki
ali linyala kalopu?”
21 Yesu kavayangula, “Nakaka nguvawombela, leki pamuva na ujumilwa ngajila hoshu,
mukuwesha kugola nahawu. Wekahela ha, ila hata pamuchiwombela chidunda achi
‘Tupuki kayilyasili mubahali,’ dachigoleki nahawu. 22 Pamuva na ujumilwa, chochosi
damuluvi kwa kudadava damupati.”

Chilongu chiyilata ukomi wa Yesu
Maliku 11:27-33, Lukasi 20:1-8

23 Yesu kayingila munyumba ya Chapanga, akawuleyi. Pawuleyi mtambika mkomi na
vavaha va vandu vamonga vamudasha, “Ukugola findu afi kwa uwesu wa ghani? Ghani
yakupili uwesu awu?”
24 Yesu kavayangula, “Na nenga nguvadasha chindu chimu, Pamunyangula na nenga
dandivawombeli ngugola findu afi kwa uwesu wa ghani. 25 Mung'ombeli uwesu wa
Yohani mbatisha wafumili kwa ghani? Wafumili kwa Chapanga awu kwa vandu?”
Lakini vawombana veni kwa veni naha, “Patudeta wafumili kumbindi daatudashi,
‘Mbona mwamjumilili ng'odu?’ 26 Na patudeta, ‘Wafumili kwa vandu,’ tukutila lipinga
lya vandu nongwa vosi vakujumila kucha Yohani mbatisha aveli mbuyi wa Chapanga.”
27 Topi, vamuyangula, “Tumanya ha.”
Na Yesu kavawombela, “Na nenga dandivawombeli ha ngugola findu afi kwa uwesu
wa ghani.

Chilangushilu cha vana vavili

28 “Yumwi mwikwihola wuliwuli chilongu achi, Mundu yumu yaveli na vana vavili.
Kamuwombela yula wa kwaa, ‘Mwana wangu nalelu yendi kagoli chichuku cha
muchitava cha misabibu.’ 29 Yula msongolu kamuwombela ‘Nema!’ Lakini pambeli
kaghalambula natilu, kayenda kugola chichuku. 30 Yula tati kamuwombela mwana waki
wingi wuwowu, mweni kamuyangula ‘Yina tati nguyenda!’ Lakini kayenda kuchichuku
ha. 31 Ponopa ghani gati ya ava vavili yagolili fyadayila tati waki?”
Vamuyangula, “Yula mwana soli.”
Topi, Yesu kavawombela, “Nakaka nguvawombela, yumwi mukali hela kwingila
Muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga, vasumula mbiya na vawoni davatali kwingila.
32 Kwa nongwa Yohani mbatisha ayisili kwa yumwi kuvalangusha ya ugoleki ya kwikala,
yumwi mumujumila ha. Lakini vasumula mbiya na vawoni vamujumila. Hata
pamufiwonili afi fyosi yumwi mupomela na kujumila ha.”

Chilangushilu cha chitava cha misabibu na valimi
Maliku 12:1-12, Lukasi 20:9-19

33 Yesu kadeta, “Mpikanishi chilangushilu chingi. Mundu yumu muna nyumba
alimili chitava cha misabibu, kachishengiteshela luviwu, pambeli kakumba lyowu lya
kukamila misabibu, kajenga lidimililu. Pambeli kalihadika kwa valimi, mweni kawuka

kayenda mwanja mtali mlima wingi. 34 Pachifikili chipindi cha kubena, avalayishili
Vandumindumi vaki kwa vala valimi, ili vakatoli fimu fya fila fivabenili valimi. 35 Vala
valimi vavakamula vala vandumindumi vamu vamutovanga na wingi vamuwulagha na
yula wa tatu vamutovanga na miganga. 36 Mundu yula kavalayisha Vandumindumi
vengi vatangalili kupita vala va mwanja mtasi. Vala valimi vavagola nga wuwula.
37 Pambeli kamulayisha mwana waki kunu payihola kucha, 'Davamtili mwana wangu.'
38 Lakini vala valimi pavamuwonili mwana waki vawombana veni kwa veni, 'Ayu ndi
muhala mbala. Tumuwulayi ili tutoli mbala yaki!' 39 Topi vamukamula, vamukweghela
panji ya chitava chila cha misabibu, vamuwulagha!"
40 Yesu kavadasha, "Ponopa yula muna chitava cha misabibu payisa davagoli liki vala
valimi?"
41 Veni vamuyangula, "Davawulaghi vala vandu vawafu na chitava chila davapi valimi
vengi na pambeli vala valimi davamupi fimu fya fila fyavabena."
42 Yesu kavadasha, "Musoma duhu chindu achi mumayandiku vang'alili?
Ligonguveli lya kujengela livalemili vajengi,
ponopa liva ligonguveli likomi lya chikandilu.
Bambu ndi yagolili chilongu achi,
na chiva cha chiloja munu kwa yufwi!"
43 Yesu kayendelela kudeta, "Ponopa nguvawombela, wutwa wa kumbindi kwa
Chapanga dawuwushiwi kwa yumwi na kuvapa vangajila kumumanya Chapanga na
yivagola fyadayila Chapanga. 44 Yaponikela pa ligonguveli ali dabenekibeneki na yula
dalimponikeli dabajangiki."
45 Vatambika vakomi na Mafwalisayu pavapikanishili afi filangushilu fyaki vamanyili
kucha aveli akuvadeta veni. 46 Ponopa vakasakeyi deha ya kumvakula vamuwopi, lakini
vatilili vandu kwanongwa veni vamumanyili mweni mbuyi wa Chapanga.

22

Chilangushilu cha lihungu lya kuheta
Lukasi 14:15-24

1 Yesu adetili nawu kandi kwa chilangushilu, 2 "Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga
wifwana na Mutwa yamtandili mwana waki mlumi lihungu lya kuheta. 3 Topi,
kavakema Vandumindumi vaki kavalayisha, mukavalaliki vandu vayisi muhalusi, lakini
yivalalikiwili valema kwisa. 4 Kavalayisha kandi Vandumindumi vamonga, kadeta,
mukavawombeli vala vandivalalikili. 'Lihungu lyangu liva kala, senga wangu yanunili
kasinjiwa kala, kila chindu chiva kala, mwisi kulihungu!' 5 Lakini veni vatinuka ha,
vayenda, yumu kuchitava chaki na wingi kayenda kufichuku fyaki, 6 na vamonga
vavakamula vala Vandumindumi vavajowola na kuvawulagha. 7 Yula mutwa kakalala,
kavalayila vamachonda vaki vakavamalili vala vavawulayili vayawu na kubohola
mbwani yawu. 8 Pambeli kavawombela Vandumindumi vaki, 'Lihungu liva kala, lakini
valalikiwa vangajila kulatiwa. 9 Topi, muyendi kunjila mukavawombeli vandu vovosi
vala, mukavayeghi vayisi kulihungu.' 10 Vala Vandumindumi vawuka, vayenda kunjila,
vavayegha vandu vosi, vawafu na vanofu. Mbaka nyumba ya vahenja yamemili,
11 "Mutwa payingilili kavalola vahenja, kamuwona mundu yumu yafwalili ng'odu
yingwa ya lihungu. 12 Mutwa kamudasha, 'Ghanja kwingila wuliwuli apa ngajila yingwa
ya lihungu?' Lakini mweni kayikala jii. 13 Topi, mutwa kavawombela vandumindumi
vaki, 'Mumuwopi mawulu na mawoku mukamuyasi panji muchisi, aku dalili na
kugelujula minu,' "
14 Yesu kamalilila kwa kudeta, "Valalikiwili vatangala, ila vadokwa yivashawuliwili."

Kuhomba kodi kwa Mutwa wa Loma
Maliku 12:13-17, Lukasi 20:20-26

15 Mafwalisayu vayenda, vawombana ndambu ya kumuwomesha Yesu kwa filongu
fyaki. 16 Pambeli, vavalayisha Vandundami wawu pamu na Vandundami va lipinga
lya Helodi vamudasha, "Muwula, tukumanya kucha yuwi kuva mundu wa nakaka
na ukuwula nakaka deha ya Chapanga kwa ugoleki, ukumtila mundu yoyosi ha,
kwanongwa ukomi wa mundu kwa yuwi chindu ha. 17 Ponopa wutuwombeli chiwihola,
yiva nyanyi awu ng'odu kuhomba kodi kwa Mutwa wa Loma?"
18 Lakini Yesu amanyili kala milandu yawu ya wafu, kavawombela, "Yumwi
muvafyangu mbona mukunyesha? 19 Munangushi mbiya ya kuhombela kodi."
Vamulangusha ligwala lya mbiya. 20 Topi, Yesu kavadasha, "Wushu na lihundu ali lya
ghani?"
21 Vamuyangula, "Mutwa wa Loma."

Yesu kavawombela, “Nyanyi, fya Mutwa wa Loma mumupi Mutwa wa Loma na fya Chapanga mumupi Chapanga.”
22 Pavapikanishili naha vayikanganika, vamuleka, veni vayenda.

Chilongu cha kushukuka
Maliku 12:18-27, Lukasi 20:27-40
23 Lijuva lila, Masadukayu vamu vadeta, yivasovili vakushukuka ng'odu. Vamu vamwisila Yesu vamuwombela, 24 “Muwula, Musa adetili mdala pasova mbendi, yula ngalimlyangu ahaliwi na mlongumundu, ili amuleleli vana mlongumundu. 25 Topi, pavelili na valongu saba. Soli ahetili pambeli kasova mbendi, kahaliwa kandi na mlongu wingi. 26 Yiva wuwowu hata kwa mlongu wingi wa tatu, mbaka mlongu wa saba. 27 Pavasovili valongu vosi na yula ngalimlyangu asovili wuwowu. 28 Ponopa lijuva pavashukuka vala yivasovili daghavi mdala wa ghani? Kwa vala valumi saba yivasovili? Kwa nongwa vosi saba vamutolili.”
29 Yesu kavayangula, “Yumwi muvifya kwanongwa mumanya ha Mayandiku Vang'alili wala liwovi lya Chapanga. 30 Nongwa yivasovili pavashukuka davaheti ha wala kuhetiwa, davavi kucha Makungu wa Chapanga. 31 Lakini kwilata kushukuka yivasovili, wuli, musoma ng'odu fila fyavawombilili Chapanga? 32 Chapanga kadeta, ‘Nenga ndiva Chapanga wa Ibulahimu na Chapanga wa Isaka na Chapanga wa Yakobi!’ Topi mweni Chapanga wa yivasovili ha ila ndi Chapanga wa yivaveli vanofu.”
33 Lila lipinga lya vandu pavapikanishili naha liyikang'anika ng'ulilu yaki.

Amuli ngomi
Maliku 12:28-34, Lukasi 10:25-28
34 Mafwalisayu pavapikanishili kucha Masadukayu vavahela chilongu chingi cha kumdasha Yesu, vayikungulili pamu. 35 Muyawu yumu aveli mundu wa Malawu, ayeshili kumdasha Yesu kwa kumuyesha. 36 Amudashili, “Muwula, amuli liki yiveli ngomi munu pitu shosi mumalawu?”
37 Yesu kavayangula, “Mtami Bambu Chapanga waku kwa ndima yaku yosi na kwa fuki yaku na kwa luhala lwaku losi: 38 Ali ndi lilawu likomi na lyakwaa. 39 Ya pili yikwifwana na ayi, ‘Mtami mjofi waku kucha witama umweni.’ 40 Malawu vosi va Musa na mayandiku va vambuyi va Chapanga vakwiyidumbila Malawu mavili ava.”

Chilongu Chimwilata Kilistu Mkombola
Maliku 12:35-37, Lukasi 20:41-44
41 Mafwalisayu pavayikungili pamu, Yesu avadashili, 42 “Yumwi mukuwona wuliwuli chilongu achi chimwilata Kilistu Mkombola? Wuli, kava mwana wa lukolu liki?”
Vamuyangula, “Wa lukolu lwa Dawudi.”
43 Yesu kavawombela, “Topi, yikuva wuliwuli kucha kwa liwovi lya Mfuki Mng'alili Dawudi akumkema mweni Bambu? Kwa nongwa adetili.
44 ‘Bambu amuwombilili Bambu wangu,
Wuyikali mwabu wanenga wa mlilu:
mbaka ndivaviki mangandawu vaku pasi ya mawulu vaku.’
45 Topi, leki Dawudi akumkema Mkombola Bambu, yikuva wuliwuli Mkombola ghavi mwana wa Dawudi?”
46 Kwa hela mundu yoyosi yaweshili kumuyangula chilongu. Na kukandila lijuva lililalila kwa hela yagelili kumudasha chindu.

23

Yesu akuvakayika vawula va Malawu na Mafwalisayu
Maliku 12:38-39, Lukasi 11:43-46, 20:45-46
1 Pambeli Yesu kaliwombela lipinga lya vandu pamu na vanachuli vaki, 2 Kadeta, “Vawula va Malawu na Mafwalisayu vana uwesu wa kudeta kwanongwa Malawu va Chapanga vamupili Musa. 3 Ponopa mukamuli na kugola chochosi chadayila kavawombela. Lakini mukotoo kutapula fila fyavagolili, kwanongwa vakugola ha fila fivalandula. 4 Vakuwopa misiwu misitu na kuvatwika vandu mumakombi, lakini veni vakulema hata kuyesha kupapa padiki. 5 Veni vakugola findu ili vandu vavajumi. Vakufwala viniku sivelili na mayandiku va Malawu pawushu na mumawoku yawu. Na vakufwala mihabiti yawu yivelili na miviniku mikomi. 6 Vakudayila fwasi nofu mulihungu na kwikala mufigoda fya hishima munyumba sha kudadavila. 7 Vakudayila kujambushiwa kwa ndundamilu musoku na vakudayila kukemiwa na vandu, ‘muwula’
8 Lakini yumwi mukotoo kukemiwa ‘muwula,’ kwanongwa muwula wenu yumu hela na mwavosi yumwi muva munyumba yimu. 9 Wala mukotoo kumukema mundu

yoyosi ‘Tati’ pa mlima awu kwanongwa Tati wenu yumu hela, yaveli kumbindi.
10 Wuwula wula mukotoo kukemiwa ‘fiwongosi,’ kwanongwa chiwongosi wenu yumu
hela, Kilistu Mkombola. 11 Yaveli mkomi kwa yumwi ndi ghavi ndumindumi wa yumwi.
12 Yaitutumula dapohomushiwi na yaipohumosha datutumuliwi na Chapanga.”

Yesu akuuvipa ufyangu
Maliku 12:40, Lukasi 11:39-42,44,52,20:47

13 “Pishu, yumwi vawula va Malawu na Mafwalisayu, vafyangu! Mukuvatatila vandu
mlyangu wa wutwa wa kumbindi kwa Chapanga. Na mwaveni mukwingila ha mugati,
wala mukuvayingisha ha vandu yivadayila kwingila vayingili. 14 Pishu, yumwi vawula
va Malawu na Mafwalisayu, yumwi mukuvapughapugha vangalimlyangu na kutola
findu fyawu na kudadava ngumbilu ndali ili kuyilangusha kwa vandu. Kwa nongwa
ayi asabu yenu dayivi ngomi nendu.

15 “Pishu, yumwi vawula va Malawu na Mafwalisayu, yumwi vafyangu! Mukutyanga
kujabuka bahali na milima yitangalili ili muweshi kumughalambula mundu ajumili
kucha wumujumila yumwi. Pamupata mukuwesha kumgola mwana ayendi mumotu
wa lifumbika nendu pitu yumwi.

16 “Pishu yumwi fiwongosi ngalimesu! Yumwi mukudeta, ‘Kucha, mundu payilapa
kwa nyumba ya Chapanga, malapu ava chindu ha, Lakini payilapa kwanongwa
chumang'andu ya nyumba ya Chapanga, malapu ava vakumkamula.’ 17 Yumwi
ngalimesu vapufi! Choti chitawukili nendu, Chumang'andu awu nyumba ya Chapanga
yiigola ayi chumang'andu kuva ying'alili? 18 Kandi mukuvawula, ‘Kucha, mundu
payilapa pa fyalu pa kutambikila chindu ha, lakini payilapa kwa fupu yivikiwili
pambindi ya fyalu pa kutambikila, malapu vala vakumukamula,’ 19 Yumwi ngalimesu!
Choti chiveli na mana munu, Yila fupu awu pala fyalu, paligoliwa litambiku livi ling'alili?
20 Mundu yayilapa kwa mahali pa kutambikila litambiku, kayilapa kwa mahali pa fyalu
na kwa chochosi chivikiwili pambindi yaki. 21 Na yailapa kwa nyumba ya Chapanga,
kayilapa kwa yila Nyumba ya kudadavila na wuwula wula kwa Chapanga yula yayikala
mugati. 22 Na yailapa kwa kumbindi kwa Chapanga, kayilapa kwa chigoda cha wutwa
wa kumbindi kwa Chapanga na kwa Chapanga yula yayikalilili chigoda achi.

23 “Pishu yumwi vawula va Malawu na Mafwalisayu, vafyangu! Vakumugayila
Chapanga chindu chimu kwa kila findu lilongu, hata kwa mihamba yiveli na nyambulilu
nofu, myaya na mingwema, kunu mukufileka findu fiveli fitalama fya Malawu
kucha kugola fyadayila Chapanga, haki na lusungu na ujumilwa findu afi fitawuka
mukudayiliwa kufigola ngajila kuyivasuwa fila fimonga. 24 Fiwongosi ngalimesu!
Mukujabula chindu chidokwa kucha vangosi mufindu fya kulandila, lakini mukumila
findu fikomi kucha ndembu!

25 “Pishu yumwi vawula va Malawu na Mafwalisayu, vafyangu! Mukung'ofuwa lwindi
na bakuli kwa panji, lakini mugati mukukuleka mumema findu mufipatili kwa njila ya
kuvapoka na ubafu. 26 Mafwalisayu ngalimesu! Hofuwi lwindi mugati tanila na panji
dakuvi nyanyi wuwowu.

27 “Pishu yumwi vawula va Malawu na Mafwalisayu, vafyangu! Muva kucha sembi.
Sivashaghishili kwa panji sikuwoneka kuva nyanyi, lakini mgati mumema mipava ya
chikongu na ndambu ya wafu. 28 Wuwowu yumwi mukuwoneka kwa vandu kwa panji
muva vasangi, lakini kwa mugati mumema ufyangu na wafu.

Yesu akutunga highilu yawu
Lukasi 11:47-51

29 “Pishu yumwi vawula va Malawu na Mafwalisayu, vafyangu! Mukujenga sembi sha
vambuyi na kumelimetesha sembi sha vandu goleki. 30 Mukudeta kucha yufwi tungaveli
chipindi cha vavaha vetu tungaveli pamu ha kuvawulagha vambuyi! 31 Ponopa
mukutovilela mwaveni baha kucha muva vana va vandu vavawulayi vambuyi. 32 Topi,
ponopa mugolikeshi chichuku yila yivakandili vavaha venu! 33 Yumwi njoka yaveli
na usungu! Mukuwesha wuliwuli kwilyepa kuhighilu ya motu wa lifumbika? 34 Ndi
nongwa nenga nguvayeghela mbuyi, vandu yivaveli na luhunja na vawula va Malawu,
damuvawulayi na kumvangilila mulupingika vamonga vamu na vamonga damuvalatuli
na fiboku munyumba ya kudadavila yenu na kuvasaka mbwani shosi. 35 Topi, mbatiwa
yosi dayivapati kwanongwa ya mwasi wosi wa vandu goleki wumwayikili muuganga,
yina kukandila kumwayika kwa mwasi wa Abeli yaveli ngajila nongwa mbaka yila ya
Sakaliya mwana wa Balakiya, yimumuwulayili munyumba ya Chapanga muchumba
gati ya pang'alili na pafyalu. 36 Nguvawombela nakaka, chileli achi dachipati asabu
kwanongwa ya njifwa asi.

Ndambu Yesu wayitama mbwani ya Yelusalemu
Lukasi 13:34-35

37 “Yelusalemu! Deku Yelusalemu! Ukuvawulaya Vambuyi na kuvatovanga miganga
vala valayishiwili kwa yuwi. Kaningi nyesha kuvakunga vana vaku kwa nenga kucha
wula nguku pakunga vana vaki mwifungu ya mbapatilu shaki, lakini mulema. 38 Topi
loli, nyumba yaku Chapanga dayilekiwi domoo! 39 Ngukuwombela, dawung'oni kandi
ha mbaka pawudeta: ‘Anemiliwi ayu yayisayu kwa litawa lya Bambu.’ ”

24

Yesu akuywangila kubowuliwa Nyumba Ngomi ya Chapanga
Maliku 13:1-2, Lukasi 21:5-6

1 Yesu kafuma Munyumba ya Chapanga na paghaveyi akuyenda, vanachuli vaki
vamuyendilili, vamulangusha ndambu yivamelimetishili kwa migonguveli ya nyanyi.
2 Yesu kavawombela, “Yina, mukuwesha kusilola asi shosi! Nakaka nguvawombela,
kwahela hata ligonguveli limu dalisighali kumbindi ya ligonguveli limonga, kila chindu
dachibowuliwi.”

Tabu na gobuleku
Maliku 13:3-13, Lukasi 21:7-19

3 Yesu paghaveyi kayikala pachidunda cha Miseyituni, vanachuli vamuyendilili
pachisikafu, vamudasha, “Tuwombeli, findu afi dafivi ndili? Dachilangushiwi chilan-
gushilu liki kwisa kwa yuwi na mwishu wa chipindi?” 4 Yesu kavayangula, “Muyivavali,
mukotoo kujangiwa na mundu. 5 Kwanongwa davabwituki vandu vatangalili vakwisa,
pavadeta kucha, ‘mweni ndi Kilistu Mkombola!’ Na veni davavayushi vandu vatangalili.
6 Damupikanishi lupwepu lwa ngondu pabehi na kutali, lakini mukotoo kutila,
kwanongwa afi dafibwituki, lakini mwishu weni wakali. 7 Vandu va mlima wumu
dawulevi na mlima wingi, wutwa wumu dawulevi na wutwa wingi. Kosi dakuvi na
njala na liyighayigha mlima wonda. 8 Fyosi afi ndalishu hela kucha matami chipindi
chakulela mwana.

9 “Pambeli davavatawuli ili mugobuliwi na kuwulayiwa. Vandu va milima yosi
dayivanyekwi kwanongwa ya nenga. 10 Vatangalili davayileki ujumilwa wawu,
davayivifyi na kuyinyekwa veni kwa veni. 11 Davabwituki vambuyi va udesi vatangalili
davavayaghamishi vandu vatangalili, 12 kwanongwa ya kuyongisheka filongu fya wafu,
vandu davayitami nendu ha. 13 Lakini mundu yayiwunishila mbaka kumbelu ayu ndi
dalowuliwi. 14 Ila mwishu wukali hela kufika, achi chilongu cha nyanyi cha wutwa wa
kumbindi kwa Chapanga dachilanduliwi mlima wosi kucha utovileli kwa vandu kufuma
makabila vosi vangajila kumumanya Chapanga.

Chindu cha wafu chikuwesha kuvifya Nyumba Ngomi ya Chapanga
Maliku 13:14-23, Lukasi 21:20-24

15 “Topi, pamuwona chindu cha wafu chikuwesha kuvifya Nyumba Ngomi ya
Chapanga, manyi yula yadetiwili na Mbuyi wa Chapanga Daniyeli pawolushiwa mahali
pang'alili. Mundu yasoma amanyi mana yaki. 16 Topi, yivaveli Yudeya vatuvilili
kufidunda.” 17 Na yaveli palipaghali akotoo kusunuka kutola chindu munyumba yaki.
18 Yaveli kufitava akotoo kuwuya kumbeli kutola yingwa yaki. 19 Pishu, kwa vadadala
yivaveli na ndumbu na yivayongesha majuva va mbelu! 20 Mudadavi ili nduvilu
yenu yikotoo kuva lijuva lya lupepu awu lijuva lya kupumulila! 21 Mana chipindi
achi dachivi na siki ngomi yingajila kuwoneka kukandila kulumbiwa kwa mlimawu
mbaka nalelu, wala dayibwituki kandi ha. 22 Leki majuva ava yangayangishiwili ng'odu,
kwahela mundu yoyosi angalowuliwili, lakini majuva ava davayangishiwi na Chapanga
kwanongwa ya vala yivashawuliwili.

23 “Topi, kwa majuva vesava mundu pavawombela: ‘Kilistu Mkombola kava apa’
awu ‘kava pala,’ Mkotoo kujumila. 24 Kwa nongwa davabwituki va Kilistu va ufyangu
na Vambuyi va udesi na davagoli chilangushilu chikomi na mihilu ya kuwesha ku-
vayaghamisha, yikuweshikana hata kwa vala vashawuliwili na Chapanga. 25 Mpikanishi,
yumwi ndavakayikili kala.

26 “Topi, pavavawombela, ‘Muloli, kava kucheja, mukotoo kuyenda aku’ awu pavava-
wombela, ‘Kayififa munyumba, mukotoo kujumila.’ 27 Kwa nongwa kucha lumuli
palung'alika kufuma kundamba mbaka kuuhehi, ndi dayivi kwisa kwa mwana wa
mundu.

28 “Pala pawuvelili mtugulu, vandapu vakwikungasha baha.”

Kwisa kwa Mwana wa Mundu
Maliku 13:24-27, Lukasi 21:25-28

29 Kalopu payiveyi siki majuva vala, dakuvi na chisi wuluwulu na limbalamwesi
dalililoleki ha, ndondwa dasiponeki kufuma kumbindi kululanga na liwovi lya kumbindi
dalitikanyishwi.
30 Pambeli, chilangushilu cha mwana wa Mundu dachiwoneki kululanga na makabila
vosi va mlimawu davawuti, davamuwoni Mwana wa Mundu payisa kumbindi ya
mafundi va kululanga na liwovi na ukomi utangalili. 31 Mweni davalayishi Makungu
vaki yivaveli na limbalapi lya kulamika munu davakungashi vashawuliwili kufuma
mbembu shosi mchechi sha mlimawu, kufuma mwishu awu wa lulanga mbaka mwishu
wingi.

Muyiwuli kwa kulilola likuyu
Maliku 13:28-31, Lukasi 21:29-33

32 “Kwa likuyu muyiwuli chilangushilu awu: Tepu mitafyi yaki payikanda kuva miteki
na kuyalula mukumanya kucha ndonya ya pabehi. 33 Wuwowu yumwi pamuwona findu
afi fyosi pafigoleka, mumanyi kucha Mwana wa Mundu samba ayisi. 34 Nguvawombela
nakaka, chileli achi chipiti ng'odu ngajila filongu fyosi afi kugoleka. 35 Lulanga na mlima
dafipiti, lakini filongu fyangu dafipiti ng'odu.”

Kwahela yamanya lijuva wala saa
Maliku 13:32-37, Lukasi 17:26-30, Lukasi 17:34-36

36 “Liyilata lijuva awu saa, kwahela mundu yamanyili kucha dayivi ndili, wala
Makungu va kumbindi kwa Chapanga, wala Mwana, ila Tati weka yaki ndi yamanyili.
37 Kucha payiveyi chipindi cha Nuhu, nga wuwula wula dayivi kwisa kwa Mwana
wa Mundu. 38 Nongwa chipindechi, lilava likomi lya njifwa likali hela, vandu vaveli
vakulya na kulanda, pavaheta na kuhetiwa, mbaka Nuhu payingilili muwula watu
mkomi wuvawukema Safina. 39 Vamanyili ha kucha kuna liki mbaka chila lilawa likomi
lya njifwa palibwitukili, likuvawona vosi. Ayi dayivi hata chipindi Mwana wa mundu
payisa. 40 Chipindechi vandu vavili davavi kufitava: Yumu datoliwi na monga dalekiwi.
41 Vadadala vavili davavi vakulibula majani, yumu datoliwi na monga dalekiwi.
42 “Topi, mugungi mesu, kwanongwa mulimanya ha lijuva Bambu wenu dayisi.
43 Lakini muyiholi chilongu achi! Kucha muna nyumba angamanyili lijuva lyafika
mwifi, angagungili mesu, angayilekili ha nyumba yaki vabowoli. 44 Ponopa yumwi muvi
ndemindemi, kwanongwa Mwana wa Mundu dayisi chipindi mungajila kuchimanya”.

Ndumindumi goleki na yangajila ugoleki
Lukasi 12:41-48

45 Yesu kayendelela kudeta, “Topi, ndi ndumindumi goleki na yaveli na luhunja,
Bambu mundu daamuviki pambindi ya vandu vaki na kumuwombela avapi filivi fyawu
kwa chipindi cheni? 46 Ngiba yula ndumindumi Bambu mundu payisa damuwoni pagola
chichuku cha yila. 47 Nguvawombela nakaka, damuviki ndumindumi ayu awolukeli mali
vaki vosi. 48 Leki kucha Vandumindumi yangajila goleki payidetela mundima, ‘Bambu
wangu kakelwa kuwuya, 49 pambeli akukanda kuvatova vandumindumi vamonga na
kukanda kulya na kulanda pamu na vanjayila.’ 50 Topi, Bambu mundu payisa lijuva na
chipindi chingajila kumanyika. 51 Damupi asabu ngomi na kumuvika lipinga limu na
vafyangu. Aku dalili na kugelujula minu.”

25

Mfwanu wa vakavali lilongu

1 “Chipindechi Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga dawuyifwani na vakavali lilongu
yivatolili taa shawu, vayenda kumuyanga Bambu lihungu lya kuheta. 2 Muhanu wa vala
vaveli vapufi na muhanu yivaveli vana luhunja. 3 Vala vapufi vatolili taa shawu, lakini
vatolili ha mafuta va kutaya mula. 4 Lakini vala yivaveli na luhunja vatolili mafuta
musupa pamu na taa shawu. 5 Kumbi Bambu lihungu lya kuheta kakelwa kwisa, vala
vakavali vosi vasisila, pambeli vawonja.
6 “Payifikili pamihi mandandu, kwavelili na chowu ‘Topi, topi! Bambu wa lihungu
akwisa, muyendi mukamuyangi!’ 7 Pambeli vala vakavali vosi vatandamuka, vasitandali
taa shawu. 8 Vala vapufi vavawombela vala yivaveli na luhunja, ‘Mututayili mafuta
venu padokwa, taa shetu sikujimika.’ 9 Lakini vala yivaveli na luhunja vavawombela,
‘Ava davatukwili ha yufwi na yumwi! Ngiba muyendi kuduka mukayihemileli!’ 10 Topi,
vala vakavali vapufi pavayendili kuhemela mafuta, kumbeli kunu Muheta kafika na vala

vakavali vaveli kala vayingila pamu na mweni munyumba ya muheta, pavayingilili kala mlyangu wutatiwa.
11 “Pambeli vala vakavali vapufi vayisa, vakema, ‘Bambu, Bambu, wutufuwulili!
12 Lakini mweni kavayangula, nguvawombela nakaka, yumwi ndivamanya ha.’ ”
13 Pambeli Yesu kadeta, “Topi, mugungi mesu, kwanongwa mumanya ha lijuva wala saa.

Mfwanu wa vandumindumi vatatu
Lukasi 19:11-27

14 “Chipindechi wutwa wa kumbindi dawuvi kucha mundu yumu yadayileyi kuyenda mwanja. Avakemili vandumindumi vaki, kavahadisha mali shaki. 15 Amupili kila mundu kulinganila na chifwani chaki, yumu amupili mbiya kucha ijala ya mwesi wumu, wingi mbiya kucha ijala ya majuma mavili na wingi kamupa mbiya kucha sha ijala ya lijuma limu, pambeli kayenda mwanja. 16 Tepu yula yagayiliwili mbiya sha ijala ya mwesi wumu kagolela uchulusi kayegha singi nga sisila, 17 wuwula wula na yula yagayiliwili mbiya sha ijala ya majuma mavili kagolela uchulusi kayegha singi nga sisila.
18 Lakini yula yagayiliwili mbiya sha juma limu, kayenda kakumba lyowu kasikulila pasi mbiya sila sha bambu waki.
19 “Yula bambu payikalili aku lyoo! Pawuyili kakanda kukawula tolitoli ya mbiya sivelili na sivapatili. 20 Yula ndumindumi yagayiliwili mbiya sha mwesi wumu kayisa na mbiya singi nga sisila sila, kamuwombela, ‘Bambu, wanyimbili mbiya sha ijala ya mwesi wumu, apa siyongisheka singi nga sisila sila.’ 21 Bambu mundu kamuwombela, ‘Nyanyi, kuva ndumindumi msangi na mwaminifu, kuva mwaminifu kwa findu fidokwa ponopa dandikugoli mwaminifu kwa findu fikomi, wisi sekileli pamu na bambu waku!’
22 “Ndumindumi yagayiliwili mbiya sha ijala ya majuma mavili na mweni kayisa, kadeta, ‘Bambu, wanyimbili mbiya sha ijala ya majuma mavili, ponopa loli kuna mbiya simonga nga sisilasila simbatili.’ 23 Bambu mundu kamuwombela, ‘Nyanyi ndumindumi msangi na mwaminifu, kuva mwaminifu wa chindu chidokwa, dandikupi findu fingi fikomi. Wisi sekileli pamu na bambu waku.’
24 “Pambeli kayisa yula ndumindumi yagayiliwili mbiya sha ijala ya juma limu, kadeta, ‘Bambu nenga manya kucha yuwi kuva mundu yudindalili, yuwi ukubena pala pawungajila kukweta na kukunganya pala pawungajila kuvaghasha. 25 Ndatilili, ndayifisili mbiya yaku muuganga. Topi toli mbiya yaku.’
26 “Bambu mundu kamuwombela, ‘Yuwi kuva ndumindumi mwafu na mgata! Wamanyili kucha nenga ngubena mahali pangajila kukweta na kukunganya pala pangajila kuvaghasha. 27 Ngiba, ningavikili mbiya shangu kwa vatawula fiyongishekeli yikopesha ningatolili na fwayida yaki! 28 Topi, mumupoki mbiya asi mukamupi yula mundu muna mbiya sha ijala ya mwesi wumu. 29 Nongwa yaveli na chindu dagayiliwi na kuyongishiwa. Lakini yula ngajila chindu, dawupokiwi hata chila chidokwa chavelinachu. 30 Na ayu ndumindumi yangajila fwayida, mumuyasi panji muchisi! Aku dalili na kugelujula minu.’

Highilu ya mbelu

31 “Chipindi Mwana wa Mundu yavelili ndi Mutwa payisa muukomi waki pamu na makungu vaki vang'alili, topi dayikali pachigoda chaki cha wutwa chi vaveli na ukomi waki, 32 vandu va milima yosi dayiyikunguli pawulongolu yaki na mweni davabawuli vandu kucha mdima yavatapula vafungami na vameni. 33 Davavaviki vandu yivagola fyadayila Chapanga wa mlilu na kuvabava vala yivagola ng'odu fyadayila Chapanga mwambu waki wamkiyi. 34 Pambeli Mutwa davawombeli vala yivaveli mwambu waki wa mlilu, ‘Mwisi yumwi yimunemiliwili na Tati wenu, mupokeli wutwa wuvavatalishili kukandila kulumba kwa mlima. 35 Nongwa ndavelili na njala yumwi mwanyimbili na ndavelili nyumilwa yumwi mwanyimbili machi vakulanda na ndavelili muhenja yumwi mwanibushilili, 36 na ndaveli ngelengi, mufwalisha na ndavelili mtami yumwi mwayisili kunola na ndavelili muchijaka yumwi mwayisili kundyangila!’
37 “Topi, vandu vala yivagolili fya dayila Chapanga davamuyanguli Mutwa, ‘Bambu, ndili twakuwonili kuna njala yufwi twakupili filivi, awu kuyumilwa yufwi twakupili machi va kulanda? 38 Ndili waveli muhenja yufwi twakulibushilili na ndili twakuwonili kuva ngelengi yufwi tukufwalisha? 39 Na ndili twakuwonili kuva mtami awu kuva muchijaka yufwi twisa kukulola?’ 40 Mutwa davayanguli, ‘Nakaka nguvawombela, kila chindu chimuvagolili vamu wa ava vana vangu vadokwa, mwagolili nenga.’
41 “Pambeli Mutwa davawombeli vala yivaveli mwambu waki wa mkiyi, ‘Muwuki pawulongolu ya nenga yumwi mulapiliwili! Muyendi mulifumbika lya jola litandiwiwili na Lijangavandu pamu na vandumindumi vaki. 42 Nongwa ndaveli nyumilwa yumwi

munyimba ha machi va kulanda. 43 Ndaveli muhenja yumwi munibushila ha, ndaveli
mtami na kuwopiwa muchijaka yumwi mwisa ha kunola.'
44 "Na veni davayanguli, 'Bambu, ndili twakuwonili kuva na njala awu kuyumilwa,
kuva muhenja awu kuva ngelengi awu kuva mtami na kuwopiwa muchijaka yufwi
tukukimbanikila ng'odu?' 45 Na mweni davayanguli, 'Nguvawombela nakaka, kila
chindu chimulemili kuvagolela vandu vangajila kujakwa kucha ava, mwalemili kugolela
nenga.' 46 Topi, ava davayendi mumotu wa jola wa lifumbika, lakini vala yivagola
fyadayila Chapanga davayendi muunofu wa jola."

26

Milandu ya kumuwulagha Yesu
Maliku 14:1-2, Lukasi 22:1-2, Yohani 11:45-53

1 Yesu pamalili kudeta fila fyosi, kavawombela vanachuli vaki, 2 "Mumanya kucha
pavapita majuva mavili dakuvi na Lihungu lya pasaka na Mwana wa mundu davakuliwi
ili avangiliwi mulupingika"
3 Chipindechi vatambika vakomi na vavaha na vandu vatangalili vayikunga pamu
munyumba ya mtambika mkomi yakemiwa Kayafa. 4 Vawombana ndambu ya
kumukamula Yesu kwa chifisu ili vamuwulayi. 5 "Kumbi vawombana veni chilongu
achi chikotoo kugoleka chipindi cha pasaka, ili yikotoo kubwituka ndilingu pa vandu."

Yesu kashaghiwa mafuta aku Betaniya
Maliku 14:3-9, Yohani 12:1-8

6 Yesu paghaveyi Betaniya, kayaki Simoni, munautami wa mwiku, 7 Mawu yumu
yavelili na supa ya alabasta yiveli na mafuta va kunungilila vatalamili, amwisilili pala
pamesa paghalyeyi filivi, kamuyitilila vala mafuta va kunungilila kumutwi. 8 Vanachuli
vaki pavawonili afi vakalala, vadeta, "Asala ayi ya liki? 9 Mafuta ava va kunungilila
vangaweshili kuwuliwa kwa mbiya ngomi na vagaju vagayiliwi mbiya asi."
10 Yesu amanyili hoshu shawu, kavawombela, "Mbona mukumuyasha mawu ayu?
Mweni kagolela chilongu cha nyanyi. 11 Vagaju muva pamu majuva vosi, lakini nenga
dandivi pamu na yumwi majuva wosi ha. 12 Ayu mawu kanyitilila mafuta va kunungilila
akandalisheyi kwa kusikiwa. 13 Nguvawombela nakaka, poposi pa mlima awu chilongu
achi dachilanduliwi, Chilongu cha Nyanyechi cha golili mawu ayu dachitambuliwi kwa
ngumbungumbu ya mweni."

Yuda akujumila kumshengeta Yesu
Maliku 14:10-11, Lukasi 22:3-6

14 Pambeli Yudasi Sikaliyoti, yumu wa vala lilongu na vavili, kayenda kwa mtambika
mkomi, 15 kavawombela, "Damunyimbi chindu liki kucha pandimuhadika Yesu kwa
yumwi?" Vamuvalangila migwala milongu mitatu ya mbiya, 16 kukandila chipindi achi
Yuda akasakeyi fwasi nofu ya kumshengeta Yesu.

Yesu akulya Pasaka pamu na vanachuli
Maliku 14:12-21, Lukasi 22:7-13, Lukasi 22:21-23, Yohani 13:21-30

17 Lijuva lya kwaa kabula ya Lihungu lya mibumunda yingajila simika, vanachuli
vamuyendilili Yesu vamudasha, "Ukudayila tukakutandili koti filivi fya Pasaka?"
18 Mweni kavayangula, "Muyendi kumbwani kwa mlulumi tunga, mukamuwombeli,
Muwula kadeta, 'Chipindi cha nenga chifika, kwa yuwi kulya pasaka pamu na vanachuli
vangu.' "
19 Vanachuli vagola kucha Yesu vavalayilili, vatanda filivi fya Lihungu.
20 Payifikili palumihi Yesu ayikalili pamesa pamu na vanachuli vaki lilongu na vavili.
21 "Nguvawombela nakaka, mundu yumu gati ya yumwi dashyengeti."
22 Vanachuli vang'ong'oteka munu, vakanda kumudasha yumu yumu, "Bambu! Ghani,
nenga?"
23 Yesu kayangula, "Yalikishila ndongi muchimbundi pamu na nenga ndi dashyengeti.
24 Yina Mwana wa Mundu akuyenda kucha Mayandiku vang'alili wuvadeta, ila, pishu
mundu yula damshengeti Mwana wa Mundu! Ingaveli ngiba mundu ayu angawonikili
ng'odu."
25 Pambeli Yudasi yadayileyi amshengeti Yesu, kamdasha, "muwula! Ndiva nenga
duu?" Yesu kamuyangula, "Yina, ukudeta yuwi."

Filivi fya Bambu
Maliku 14:22-26, Lukasi 22:14-20, 1 Vakolindu 11:23-25

26 Pavaveghi vakulya, Yesu katola libumunda, kamlumba Chapanga, kalimetula,
kavapa vanachuli vaki kunu padeta, “Mtoli mulyi, awu ndi mvili wa nenga.”
27 Pambeli katola lwindi, kalumba, kavapa kunu padeta, “Mulandi mwavosi.
28 Kwa nongwa awu ndi mwasi wangu wuumanyisha lilaghanu, mwasi wuumwayika
kwanongwa ya vandu vosi ili kuvawushila sambi. 29 Nguvawombela, danandi kandi ha
difwayi ya misabibu mbaka lijuva lingi pananda kandi pamu na yumwi muwutwa wa
Tati wangu” 30 Pasomulili kala msambu, kawuka kayenda muchidunda cha Miseyituni.

Yesu akutunga kucha Petili daamlemi
Maliku 14:27-31, Lukasi 22:31-34, Yohani 13:36-38

31 Pambeli Yesu kavawombela, “Pamihi panu, yumwi mwavosi damutuvi na kuneka
weka yangu, nongwa Mayandiku Vang'alili vakudeta,
Chapanga kadeta, ‘dandimtovi mdimi,
na vafungami davapwililiki.’
32 Kumbi nenga pashukukili kala dandivalonguleli aku Galilaya.” 33 Petili kamuwombela
Yesu, “Hata kucha vosi davavi na lyogha na yuwi na kukuleka, nenga dandikuleki
ng'odu.”
34 Yesu kamuwombela, “Nakaka ngukuwombela, pamihi panu njowolu akali hela
kuvika, dawunemi myanja mitatu.”
35 Petili kamuyangula, “Hata leki mani lasima nzovi pamu na yuwi nenga dandikuleki
ng'odu.” Na vala vanachuli vamonga vosi vayangula nga wuwula wula.

Yesu aku Getisimani
Maliku 14:32-42, Lukasi 22:39-46

36 Pambeli Yesu kayenda pamu na veni kuchitava cha mibiki cha Getisemani,
kavawombela, vanachuli vaki, “Mwikali apa, leki nenga nyendi pala pawulongolu
ngadadavi.” 37 Kavatola Petili, Yakobi na Yohani vana va Sebidayu vakanda kuva na
ng'ong'u na kugudaguda. 38 Topi, kavawombela, “Ndina lung'ong'u lukomi mundima
mbaka samba sova. Mwikali apa mugungi pamu na nenga.”
39 Topi, kayenda paulongolu padokwa, kawa wuyifuma, kadadava “Tati wangu, kucha
payiweshikana, lwindi alu lunewuki ila yikotoo kuva kucha wudayila nenga, ila kucha
wudayila yuwi.”
40 Kavawuyila vala vanachuli kavawona vawonja. Kamuwombela, “Petili nakaka
muwesha ha kugunga pamu na nenga hata kwa lisaa limu? 41 Mugungi na kudadava ili
mukotoo kwingila mumayeshu. Mfuki wukudayila lakini mvili wuva msosuvafu.”
42 Kayenda kandi mwanja wa pili kadadava, “Tati wangu, kucha yikuweshikana ng'odu
lwindi alu lumbiti ngajila nenga kulanda, topi, fiwudayila yuwi figoleki.” 43 Kavawuyila
kandi kavawona vawonja, kwanongwa mesu vawu vaveli wuniwuni.
44 Topi, kavaleka, kayenda kandi kudadava mwanja wa tatu kwa lisu lililalila.
45 Pambeli kavawuyila vanachuli vaki, kavawombela, “Mkalihela mukawonja na
kupumulila? Mloli! Chipindi cheni chifika, Mwana wa Mundu davamuhadishi
mumawoku ya vandu vavelili na sambi 46 Muyimuki, tuyendi. Mloli! Akwisa yula
danshengeti.”

Yesu akuvakuliwa
Maliku 14:43-50, Lukasi 22:47-53, Yohani 18:3-12

47 Topi, Yesu paghaveyi akali hela akuwombana nawu, kabwituka Yudasi yumu
wa vala lilongu na vavili, akwisa pamu na vandu vamonga yivaveli na mipanga na
fimbongu. Yivavelili valayishiwa na vatambika vakomi na vavaha va vandu. 48 Ayu
yadayileyi kumushengeta Yesu, aveli kavapa kala chilangushilu padeta kucha, “Mundu
yula yindimjambusha kwa kumunoneli ndi mweni, mumuvakuli!”
49 Topi Yuda kamselilela Yesu, kamujambusha “Hasi muwula,” Pambeli kamunonela.
50 Yesu kamuwombela, “Ghanja, goli chiwudayileyi kugola.”
Topi vala vandu vayisa kumuvakula Yesu na kumuwopa 51 Yumu wa vala vanachuli
va Yesu kakwemula lipanga lyaki, kamudumula ndumindumi wa mtambika mkomi
lijeji. 52 Yesu kamuwombela, “Wuyishi lipanga lyaku muhala, kwanongwa mundu
yoyonda yayiminya kwa lipanga dasovi kwa lipanga. 53 Wuli, mumanya ng'odu kucha
ningaweshili kumuluva Tati wangu na mweni tepu hela anganyeghilili mipinga ya
Makungu nendu ya lilongu na mivili? 54 Lakini davavi wuliwuli mayandiku vang'alili
yivadeta kucha ndi yidayiliwa kuva?”
55 Chipindi chichilachila Yesu kaliwombela lila lipinga liyisili kumukamula na kumvika
pasi yawu. “Wuli, mwisa kungamula kwa mipanga na fimbongu kucha wula nenga
ndiva mpoki wa findu fya vandu? Majuva vosi ndaveli Munyumba ya Chapanga

pang'ula, mbona mwangamulili ng'odu! 56 Lakini fyosi afi fikugoleka ili mayandiku va
vambuyi va chapanga vagoleki."
Pambeli vanachuli vosi vatuva vamuleka.

Yesu kava pabalasa ya Vayawudi
Maliku 14:53-65, Lukasi 22:54-55,63-71, Yohani 18:13-14, Yohani 18:19-24
57 Topi, vandu vala vamuyegha Yesu kayaki Kayafa, mtambika mkomi, kuvayikun-
ganyili vawula va Malawu na vavaha, 58 Petili amkovikelili Yesu mbaka paluvagha
lwa mtambika mkomi, kayingila mbaka mgati pamu na vadimi ili aweshi kulola findu
dafigoleki. 59 Topi, mtambika mkomi na balasa lyosi vasaka utovileli wa udesi ili
vamuwulayi Yesu. 60 Lakini vapata utovileli wowosi ha, ngimu wuvayisili vatovilela
vatangalili va ufyangu. Pambeli vayisa vatovilela vavili, 61 vadeta, "Mundu ayu adetili:
'Nguwesha kubowola nyumba ya Chapanga na kuyijenga kandi kwa majuva matatu.' "
62 Mtambika mkomi kawoloka, kamudasha Yesu, "Wuli mbona ukuyangula chindu
ng'odu? Vandu ava vakutovilela liki kwa yuwi?" 63 Lakini Yesu kanyamala jii. Mtambika
mkomi kamuwombela, "Wuyilapi kwa litawa lya Chapanga yaveli mnofu, tuwombeli
kucha yuwi kuva nakaka Kilistu Mkombola Mwana wa Chapanga!"
64 Yesu kavawombela "Ukudeta yuwi! Lakini nguvawombela, kukandila ponopa
damumuwoni Mwana wa Mundu kayikala mwambu wa mlilu wa yula Bambu muna
liwovi, payisa mumbindi ya mafundi va kumbindi ya Chapanga."
65 Topi, mtambika mkomi kasavanga yingwa yaki kadeta, "Kaduka! Tukudayila kandi
utovileli? Ponopa mpikana paduka mweni. 66 Yumwi mukuwona wuliwuli?" Veni
vayangula, "Akudayiliwa asovi!"
67 Pambeli vamutemela mita kuwushu na kumuvangula. 68 Vamonga pavamvanguleyi
vadeta, "Yuwi Kilistu Mkombola, tungi ghani kakutova!"

Petili akumlema Yesu
Maliku 14:66-72, Lukasi 22:56-62, Yohani 18:15-18, Yohani 18:25-27
69 Petili aveli kayikala panji kuwuwa, topi, ndumindumi yumu mdadala kamuyendela
Petili, kadeta, "Yuwi vaveli pamu na Yesu wa Galilaya."
70 Petili kakana pawulongolu ya vosi, kadeta, "Manya ha kucha ukudeta liki."
71 Pafumeyi pamulyangu, ndumindumi wingi mdadala kamuwona, kavawombela
yivavelili pala, "Mundu ayu aveli pamu na Yesu wa Nasaleti."
72 Petili kakana kandi kunu payilapa, "Mundu ayu ndimumanya ha."
73 Tepu, vandu vamu yivawolukili pala vamuyendela Petili, vamuwombela, "Nakaka
yuwi Mgalilaya, kumanyikila detelu yaku!"
74 Topi Petili kakanda kuyilapanga padeta, "Chapanga ang'oni, ndimumanya ng'odu
mundu ayu!"
Tepu njowolu kavika. 75 Petili kakumbuka filongu fyamuwombilili Yesu, "Njowolu
akalihela kuvika, dawunemi myanja mitatu." Topi, kafuma panji, kalila munu.

27

Yesu akuyeghiwa kwa Pilatu
Maliku 15:1, Lukasi 23:1-2, Yohani 18:28-32
1 Kukalangali vatambika vakomi na vavaha va vandu yivagolili chitemela kwanongwa
ya Yesu ili vamuwulayi. 2 Vamuwopa luwoyi, vamutola, vamuyegha kwa Pilatu, mkomi
wa Valumi.

Kusova kwa Yuda
Figoli 1:18-19
3 Topi, Yudasi, ndi yamushengitili, pawonili kucha Yesu kahighiwa kala, kapomela,
kavawuyishila vatambika na vavaha yila migwala milongu mitatu ya mbiya.
4 Kamuwombela, "Mifya kwa kumutawula Mundu yangajila nongwa awulayiwi."
Lakini veni vadeta yufwi fya liki afi? "Kamani umweni."
5 Mweni kasiyasilila mbiya sila munyumba ya Chapanga kafuma panji, kayenda,
kayichapika luwoyi.
6 Vatambika vakomi vasitola mbiya sila, vadeta, "Nyanyi ha kusivika nyumba ya
Chapanga kwanongwa asi siva mbiya sha mwasi." 7 Topi, vawombana, vakahemileli
chitava cha muwumbi yivi mahali pa kusikila vandu vatangalili. 8 Ndi nongwa mbaka
nalelu chitava chila chikukemiwa "Chitava cha mwasi."
9 Topi, filongu fya mbuyi wa Chapanga Yelimiya fiva. "Vatolili fipandi milongu mya
tatu fya mbiya. Fiyifwanili na yula mundu wa Isilaeli vamuchulusili. 10 Na sila vahemilili
wuwowu chitava chamuwumbi kucha bambu palayishili."

Pilatu akumunasha Yesu
Maliku 15:2-5, Lukasi 23:3-5, Yohani 18:33-38

11 Yesu awolushiwili pawulongolu ya mkomi wa mkowa. Topi, mkomi wa mkowa
kamudasha, “Yuwi kuva Mutwa wa Vayawudi?”
Yesu kamuyangula, “Ukudeta yuwi.” 12 Kumbi vatambika vakomi na vavaha pavaveghi
vakumuhigha kayangula chindu ha.
13 Topi, Pilatu kamudasha, “Wuli ukupikana duu fyosi afi fivakuhigha yuwi?”
14 Topi, Yesu kayangula hata chindu chimu ha, hata mkomi wa mkowa ajingili munu.

Yesu akugayiliwa highilu ya kusova
Maliku 15:6-15, Lukasi 23:13-25, Yohani 18:39-19:16

15 Yavelili chishovi kila lihungu lya Pasaka mkomi wa mkowa kuvafuwulilila vayawudi
mundu yumu yawopiliwili muchijaka. 16 Chipindi cha pasaka, kwavelili na mundu
yumu yawopiliwili muchijaka litawa lyaki Balaba. 17 Topi, vandu pavayikungili pamu,
Pilatu kavadasha, “Mukudayila ndivafuwulili yoti, gati ya ava vavili, Balaba awu
Yesu yivamkema Kilistu?” 18 Adetili naha kwanongwa amanyili vamuyeghili Yesu pala
kwanongwa ya weyi.
19 Pilatu payikalili pachigoda cha highilu, mwehi mundu amuyeghilili lulayilayi,
“Kotoo kwitaya munongwa ya mundu ayu msangi, kwanongwa nalelu gobuleka munu
mumilotu kwanongwa ya mweni.”
20 Lakini vatambika vakomi na vala vavaha yivavajangajanga vandu kucha afuwuliwi
Balaba na Yesu awulayiwi. 21 Pilatu kavadasha, “Yoti kwa ava vavili mukudayila
ndimulekisheli?”
Veni vamuyangula, “Balaba!”
22 Pilatu kavadasha, “Ponopa, ndimugoli liki Yesu yivamkema Kilistu?”
Vosi vayangula, “Avangiliwi mulupingika!”
23 Pilatu kavadasha kandi, “Kagola chindu liki?”
Veni vayendilela kulandusha lishu, “Avangiliwi mulupingika!”
24 Topi, Pilatu pamanyili kucha dalemwi kugola chindu chochosi ila ndilingu
shakandili hela, atolili machi, kanava mawoku pawulongolu ya lila lipinga lya vandu.
Kadeta, “Nenga mumeli ha munjifwa ya mundu ayu, mani mwaveni!”
25 Vandu vosi vadeta, “Mwasi waki wutuwoni yufwi pamu na vana vetu!”
26 Topi, Pilatu kavagayila Balaba kufuma muchijaka na vavawombela vandu vamulat-
uli Yesu fiboku na avangiliwi mulupingika.

Machonda vakumdanila Yesu
Maliku 15:16-20, Yohani 19:2-3

27 Pambeli machonda va Pilatu vamuyingisha Yesu munyumba ngomi ya mkomi wa
mkowa, vayikungula chipuga chosi, vamshengitela. 28 Vamuwopusola yingwa shaki,
vamufwalisha lihabiti lya langi ngeli. 29 Pambeli vapota likokoma lya misomi vamufwal-
isha kumutwi, vamuvikila lidengi mukuwoku lyaki lya mlilu. Vatundama pawulongolu
yaki, vamudanila pavadeta, “Hasi Mutwa wa Vayawudi!” 30 Vamutemela mita, valitola
lila lidengi vamutovela nalyu kumutwi. 31 Pavamdanilili kala, vamuwopola lila lihabiti,
vamufwalisha yingwa shaki, pambeli vamuyegha kumuvangilila mulupingika.

Yesu akuvangiliwa
Maliku 15:21-32, Lukasi 23:26-43, Yohani 19:17-27

32 Pavaveghi vakuyenda, vamuwona mundu yumu litawa lyaki Simoni mwenikaya
wa Kileni, vamung'ang'anika kuwupapa lupingika lwa Yesu. 33 Pavafikili mahali
pakukemiwa Goligota, manayaki, mahali pa lipava lya mutwi, 34 vamupa mhashu wa
difwayi na chindu chijejemu. Lakini Yesu payeshili kalema kulanda.
35 Vamuvangilila mulupingika, pambeli vavaghana yingwa shaki kwa kugola do.
36 Pambeli vayikala pasi vakumlembilela. 37 Kumbindi ya mutwi waki vavika tangashu
ili vandu vamanyi nongwa yivamuhighililili mulupingika, “Ayu ndi Yesu mutwa wa
Vayawudi.” 38 Vapoki vavili vavangiliwili mulupingika wuwowu pamu na Yesu, yumu
mwambu wa mlilu na wingi mwambu wa mkiyi.
39 Vandu yivapiteyi pala vamujowulili kunu pava tikanya mitwi yawu kunu pavadeta,
40 “Yuwi wayijumili ng'odu kuyibowola nyumba ya Chapanga na kuyijenga kwa majuva
matatu? Ponopa wuyilowoli umweni! Kucha yuwi kuva Mwana wa Chapanga, topi,
wuyiwushi mulupingika!”
41 Ngimu wuwowu vatambika vakomi pamu na vawula va Malawu na vavaha
vamudanilili pavadeta, 42 “Wavalowulili vamonga, lakini kulemwa kuyilowola umweni!
Kucha mweni mutwa wa Isilaeli! Topi, ponopa asunuki mulupingika na yufwi

datumjumili. 43 Amwidumbili Chapanga na kudeta, kucha mweni mwana wa Chapanga,
topi Chapanga amulowoli kucha akumudayila."
44 Ngimu wuwowu na vala vavangiliwili pamu na Yesu vamujowulili.

Yesu akusova mulupingika
Maliku 15:33-41, Lukasi 23:44-49, Yohani 19:28-30

45 Kukandila saa sita pamusi mbaka saa tisa chisi chagubikili mlima wosi. 46 Payifikili
saa tisa naha Yesu kalila kwa lishu likomi, "Eli, Eli lama sabakitani?" Mana yaki,
"Chapanga wangu, Chapanga wangu, mbona kuneka?"
47 Lakini vala vawolukili pala pavapikanishili naha vacha, "Akumkema Eliya" 48 Yumu
wa vala katuva katola lindelindeli kajabika musiki, kayivika muludengi kamupa
afyombi.
49 Vamonga vadeta, "Leki tuloli kucha Eliya dayisi kumulowola."
50 Topi Yesu kalila kandi kwa lishu likomi, kasova.
51 Topi, lupayi lwa mugati lukikisha nyumba ya Chapanga na chumba gati ya nyumba
ya Chapanga lidemuka filepa fivili, kufumila kumbindi mbaka pasi, mlima utikanyika,
migonguveli yibaluka, 52 sembi sifuwuka na vandu vang'alili vafwili vashukushiwa.
53 Na veni pavashukukili kala vafuma musembi, vayingila Yelusalemu mbwani ying'alili,
vawoneka na vandu vatangalili.
54 Topi, mkomi wa vala machonda na machonda vaki yivamulembileleyi Yesu
pavawonili chiyighayigha cha mlima na fila findu fibwitukili vatila munu, vadeta,
"Nakaka Mundu ayu Mwana wa Chapanga!"
55 Pala vavelili wuwowu vadadala vatangalili vakulola kwa kutali. Ava ndi vadala
vamukovikelili Yesu kufuma Galilaya pavamkimbanikila. 56 Pagati yawu aveli wuwowu
Maliya Magadalena na Maliya mawawu Yakobi na Yosefu pamu na mawawu vana va
Sebidayu.

Yesu akusikwa
Maliku 15:42-47, Lukasi 23:50-56, Yohani 19:38-42

57 Payiveyi palumihi, kayisa mundu yumu mlundamali mwenikaya wa Alimataya,
litawa lyaki Yosefu, mweni wuwowu aveli mwana chuli wa Yesu. 58 Kamuyendela Pilatu,
kaluva agayiliwi chikongu cha Yesu. Topi, Pilatu kalamula agayiliwi. 59 Yosefu katola
chila chikongu, kachishengiteshela ligubiku lya nyanyi 60 kachivika mgati ya sembi yaki
ya shonu yisonguliwili muligangachuma, pambeli kalibilibisha ligangachuma likomi
paulongolu ya sembi, mweni kawuka. 61 Maliya Magadalena na yula Maliya wingi
vayikalili pasi wushu valola kula kusembi.

Sembi yikudimiwa

62 Chilawu yaki ndi lijuva lya mwanja wamumbeli yila ya kuyitalisha, vatambika
vakomi na Mafwalisayu, vamuyendilili Pilatu, 63 vadeta, "Bambu, tukumbuka kucha yula
mdesi adetili paghaveyi akali hela kusova, 'Kucha pavapita majuva matatu dashukuki.'
64 Kwa nongwa ayi wuvawombeli vamachonda vadima sembi ya mundu ayu mbaka
majuva matatu, ili vanachuli vaki vakotoo kumuhija na kuvawombela vandu kucha
kashukuka. Ufyangu wa mwishu dawuvi wa wafu munu pitu wula wa mwanja mtasi."
65 Pilatu kavawombela, "Topi muvanawu vamachonda, muyendi mukalidimi kucha
wumuwesha yumwi."
66 Topi, vayenda, vayidimi sembi, vamatikila na kushayisha lila ligangachuma na
kuvaleka vamachonda vadimi.

28

Kushukuka kwa Yesu
Maliku 16:1-10, Lukasi 24:1-12, Yohani 20:1-10

1 Palipelili lijuva lya kupumulila na kukaveli samba kulangala ya lijuva lila lya
Jumapili, Maliya Magadalena na yula Maliya wingi vayendili kuyilola yila sembi.
2 Tepu liwoneka liyighayigha likomi mumlima Makungu wa Bambu kasunuka kufuma
kumbindi kwa Chapanga kalibilibisha lila ligangachuma, kalikalila. 3 Ang'alili kucha
lumuli na yingwa shaki shaveli mbuleteee. 4 Vamachonda vala yivadimagha sembi
vabagamili, livayingila lyogha likomi, vashulula.
5 Lakini yula Makungu kavawombela vala vadadala, "Yumwi mukotoo kutila! Manya
kucha mukumsaka Yesu yavangiliwili mulupingika. 6 Kwahela mundu apa nongwa
kashukuka kucha wadetili. Mwisi mukaloli pala pavachiwonjishili chikongu. 7 Topi,
muyendi kalopu mukavawombeli vanachuli vaki kucha kashukuka kufuma muvasovili

na ponopa akuvalongulela kula Galilaya, aku damumuwoni. Muvi na ngumbungumbu na afi finiwawombilili."
8 Topi vala vadadala vawuka kalopu pala pasembi, vatuva vayenda kuvawombela vanachuli vaki.
9 Tepu, Yesu katang'ana nawu, kadeta, "Hawije!" Vadadala vala vamuyendela, vatundama pawulongolu yaki, vakola mawulu nakumujuma. 10 Pambeli Yesu kavawombela, "Mkotoo kutila! Muyendi mukavawombeli valongu vangu vayendi Galilaya davang'oni aku."

Utovileli wa vadimi
11 Vala vadadala pavaveghi vakuyenda vadima vamu va sembi yila vayendili kumbwani kuvalandulila vatambika vakomi filongu fyosi fibwitukili. 12 Topi, vatangana na vavaha pavawombilili kala, vavapa mbiya sitangalili vala vamachonda 13 vadeta, "Yumwi mukadeti naha, vanachuli vaki vahija chikongu chaki yufwi tukaveli tuwonja. 14 Na kucha mkomi wa mkowa pamanya chilongu achi, yufwi datuwombani na mweni na yumwi damupati msayisayi ha!"
15 Vala vadima vasitola sila mbiya, vagola kucha pavawuliwili. Chilongu achi chikwila kwa Vayawudi mbaka nalelu.

Yesu akuvafumbukila vanachuli vaki
Maliku 16:14-18, Lukasi 24:36-49, Yohani 20:19-23, Figoli 1:6-8
16 Vala vanachuli lilongu na yumu vayendili Galilaya kuchidunda chila chavalaghili Yesu. 17 Pavamuwonili vajuma, hata leki vamonga vavelili na hoshu, 18 Yesu kaselela pabehi, kavawombela, "Gayiliwa ukomi wosi wa kumbindi kwa Chapanga na mumlima awu. 19 Topi, muyendi, mukavagoli vandu va milima na makabila vosi vavi vanachuli vangu, pamuvabatisha kwa litawa lya Tati na lya Mwana na lya Mfuki Mng'alili. 20 Muvawuli kukamula Malawu vosi yindivagayilili. Na nenga ndiva pamu na yuwi majuva vosi, mbaka mwishu wa mlima."

CHILONGU CHA NYANYI CHIYANDIKIWILI NA MALIKU

Ulongulelu

Chilongu cha Nyanyi chiyandikiwili na Maliku ndi chitabu chimu gati ya fitabu mchechi fivelili mulilaghanu lya shonu fyeni fikuhimulila kwa chiganu ngalilu ya Yesu Kilistu. Kila chitabu chimu chikukemiwa “Injili,” mana yaki “Chilongu cha Nyanyi.” Fitabu afi fiyandikiwa chipindi Yesu pasovili kala, yivayandikili vavelili Mateyi na Maliku na Lukasi pamu na Yohani. Chilongu cha Nyanyi cha Maliku ndi chifupi gati ya Filongu fya Nyanyi fyosi mchechi. Kandi yimanyika kucha chitabu achi cha kwaa chiyandikiwa gati ya Filongu fya Nyanyi fyosi mchechi pamongapa gati ya milongu sita na muhanu mbaka milongu saba kukandila pasovili Yesu. Vasomi vatangalili vakumanya kucha chaveli chiyandikiwa kula Loma chayilatili kuvakola mawoku Valoma yivamjumilili Kilistu yivaveli kula.

Wuwula wula Maliku amanyikili kwa litawa lingi Yohani Maliku, ayilongushili mumwanja na ndumindumi Pauli na Banabasi lakini lujumu lwaki lwayangilili nendu pala payibavili mumyanja yawu ya umishoni Figoli 13:13. Pambeli Maliku ayendili mwanja wumu na Banabasi Figoli sula ya 15:37-39. Maliku alolili kava mulyanja likomi na 1Petili 5:13 Hata leki Maliku aveli mtovileli wa mesu ng'odu mungalilu ya Yesu, vasomi vatangalili vamanyili kucha Maliku ayandikili chitabu achi kwa yila milandu yadetili Petili kwilata ngalilu ya Yesu na afi ndi chikandilu cha chitabu achi.

Muchilongu cha Nyanyi Maliku akuvilishili wanachuli na ng'ulilu ya Yesu muchipindi cha mbelu.

Yifivelili mugati kwa chikata,

Maliku akuchimanyisha chitabu Maliku1:1-13
Pambeli Maliku akuhimulila kwa chiganu ngimbaniku ya Yesu paghaveyi Galilaya musula ya 1:14-8:21
Kandi akutuwombela kwilata mwanja wa Yesu wa kuyenda Yelusalemu sula ya 8:22-10:52.
Maliku akumalilila kwa kuyandika milandu ya chipindi cha Yesu mu Yelusalemu pamu na kusova na kushukuka kwa Yesu sula ya 11:1-16:8.

Undumi wa Yohani Mbatisha
Mateyi 3:1-12, Lukasi 3:1-18, Yohani 1:19-28

1 Achi ndi Chilongu cha Nyanyi cha Yesu Kilistu, Mwana wa Chapanga. Mayandiku
vamu va dahili vavahela Mwana wa Chapanga. 2 Chakandili kucha wayandikili Isaya
yaveli mbuyi wa Chapanga:
“Chapanga adetili, ‘Dandimlayishi makungu wangu akuwombeli,
dayakutandili deha yaku.’
3 Mundu yumu akukema kucheja,
‘Mugoli deha ya Bambu,
muhololi deha yaki!’ ”
4 Topi Yohani mbatisha afumbukili kucheja, alandulili kucha vandu vapomeli sambi
na kuvabatisha, kavawombela vandu, “Ili Chapanga avapomeli sambi shawu.” 5 Vandu
vatangalili kufuma mlima wa Yudeya na mbwani ya Yelusalemu vayenda kumpikanisha
Yohani. Vasipomela sambi shawu, mweni kavabatisha mulweni Yoludani.
6 Yohani mbatisha afwalili yingwa yavagolilili kwa mingoma ya ngamiya na lu-
funga lwa ngwembi muchiwunu chaki na alili ngumbingumbi na njuki ya mudasi.
7 Kavawombela vandu, “Akwisa mundu yaveli na liwovi kupita nenga. Nenga ngujakwa
ha hata kugondama kuwopola ng'oyi sha mikobasi yaki. 8 Nenga nguvabatisha kwa
machi, ila mweni daavabatishi kwa Mfuki Mng'alili.”

Kabatishiwa na kuyeshiwa kwa Yesu
Mateyi 3:13-4:11, Lukasi 3:21-22, 4:1-13

9 Majuva vala, Yesu afumili Nasaleti, kumlima wa Galilaya, kabatishiwa na Yohani
mbatisha mulweni Yoludani. 10 Tepu pabwitukili mumachi, kawona kumbindi kwa
Chapanga kufuwuka na Mfuki Mng'alili kamsunukila kucha njiva. 11 Na lishu lipikanika
kufuma kumbindi, lideta “Yuwi mwana wangu yingutamili, mayiliwa na yuwi.”
12 Tepu Mfuki Mng'alili kamugola ayendi kucheja, 13 aku ayikalili kwa majuva milongu
mchechi payeshiwa na Lijangavandu. Vang'ongolu va mudasi vaveli pala, lakini
vamakungu vayisa vamkimbanikila.

Yesu akuvakema vanachuli muchechi
Mateyi 4:12-22, Lukasi 4:14-15, 5:1-11

14 Yohani mbatisha pavamtatilili kala muchijaka, Yesu ayendili mlima wa Galilaya
kuvalandulila vandu Chilongu cha Nyanyi cha Chapanga. 15 Padeta, “Chipindi chifika,
Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga wuva pabehi! Mupomeli na muchijumili Chilongu
cha Nyanyi!”
16 Yesu patyangeyi muluwongu ya lihiva lya Galilaya, kavawona Simoni pamu na
Andeleya mlongu mundu, pavafuva vasomba kwa lwafu. 17 Yesu kavawombela,
“Mungovikeli na nenga dandivagoli kuva vafuva vandu.” 18 Tepu vasileka njafu shawu,
vamkovekela.
19 Paayendili pawulongolu padokwa, kavawona Yakobi na Yohani vana va Sebidayu,
vayikala muwatu pavasambula njafu shawu. 20 Bahala pala, Yesu kavakema. Veni
vamleka tati wawu Sebidayu na vala vagolafichuku va mula muwatu, vamkovekela Yesu.

Mundu aveli na chinyamkela
Lukasi 4:31-37

21 Yesu na vanachuli vaki vayendili mumbwani ya Kapelinaumu. Palifikili Lijuva lya
Kupumulila, Yesu kayingila Munyumba ya kudadavila kakanda kuwula. 22 Vandu vala
vapikanishili ng'ulilu yaki vayikang'anika nendu, nongwa kavawula ha kucha vawula
vawu va Malawu va Chapanga vamupili Musa, ila yaveli na uwesu.
23 Bahala pala mundu yavelili na mfuki mwafu kayingila Munyumba ya kudadavila,
kawuta kwa lishu likomi, 24 “Ukudayila kutugola liki, Yesu wa Nasaleti? Kwisa
kutuyaghamisha? Ngumanya, Yuwi Mng'alili wa Chapanga!”
25 Yesu kamulakalila chinyamkela, “Matu! Kopoki kwa mundu ayu!”
26 Chinyamkela kamtaya chipwembu mundu yula, kawuta kwa lishu likomi, kakopoka
kwa mundu yula. 27 Vandu vosi vayikanganika nendu, vakandili kwidasha, “Achi chindu
liki? Ayi ng'ulilu ya shonu na uwesu? Mundu ayu akuwesha kuvalakalila finyamkela
na veni vakumpikana!”
28 Filongu fya Yesu filopokesha kukwila kosi kumlima wa Galilaya.

Yesu akuvalowola vandu vatangalili
Mateyi 8:14-17, Lukasi 4:38-41

29 Tepu pavafumili Munyumba ya kudadavila, Yesu pamu na Yakobi na Yohani
vanachuli vaki vayenda kaya ya Simoni na Andeleya. 30 Nafyala wa Simoni avelili
kawonja pawulili akutamika. Yesu pafikili, bahala pala vamuwombela chilongu cha
mawu ayu. 31 Topi Yesu kaselela kwa mawu yula mtami, kamkola liwoku kunu
pamtandamusha. Utami umfuma mawu yula na mweni kakanda kuvakimbanikila.
32 Lumihi palufikili na lijuva palidibili, vandu vamuyeghela Yesu vatami vosi na vandu
yivavelili na finyamkela. 33 Vandu vosi va mbwani vayikungula paluvagha, 34 Yesu
kavalowola vandu vatangalili yivavelili vakutamika matami va kila ndambu, kandi
kafumisha finyamkela vatangalili. Kavagayila ng'odu finyamkela fwasi ya kuywanga,
kwanongwa vamumanyili mweni ghani.

Yesu akudadava weka hela
Lukasi 4:42-44

35 Chilawu yaki linyavagogolu, Yesu kayimuka, kawuka kaya kayenda pangajila
vandu. Aku Yesu kamdadavila Chapanga. 36 Simoni na vayaki vayenda kumsaka.
37 Pavamuwonili vamuwombela, “Kila mundu akakusakeyi yuwi.”
38 Yesu kavayangula, “Tuyendi fijiji fimonga fiveli pabehi, ngavalandulili vandu
wuwula. Topi nyisa niyilata chichuku achi.”
39 Naha katyanga mumlima wosi wa Galilaya, palandula Munyumba sha kudadavila
na kuwusha finyamkela.

Yesu akumlowola mundu avelili na ukalava
Mateyi 8:1-4, Lukasi 5:12-16

40 Mundu yavelili na ukalava amuyendilili Yesu kamtundamila na kamluva, kadeta,
“Pawudayila, ukuwesha kung'ofuwa!”[d]
41 Yesu amuwonilili lusungu, kaholosha liwoku lyaki, kamkamula. Pambeli kamu-
wombela, “Ngudayila ngutangi ung'ali!” 42 Bahala pala ukalava umfuma mundu yula,
kang'ala.
43 Pambeli Yesu kamuwombela ayendi, kamkayika, 44 kamuwombela, “Pikanishi,
ukotoo kumuwombela mundu yoyosi chilongu achi ila yendi ukayilangushi kwa

d **1:40**

mtambika. Pambeli uyeghi litambiku kwa Chapanga kucha alayilili mbuyi wa Chapanga Musa, vandu valoli utovileli kwa veni."

45 Lakini mundu yula kawuka kakanda kukwisha chilongu chila kosi, mbaka Yesu kalemwa kuyingila kumbwani kunu pawoneka. Ila kayikala panji, pangajila vandu. Lakini hata aku, vandu vamyendela kufuma mbembu shosi.

2

Yesu akumlowola mundu yapombalili
Mateyi 9:1-8, Lukasi 5:17-26

1 Pavapitili majuva vamu, Yesu kawuya Kapelinaumu na vandu vapikanila kava pakaya. 2 Vandu vatangalili vayikungasha hata fwasi yiva kwahela, vamema paluvagha losi. Yesu avelili akuvalandulila chilongu. 3 Vandu vamu, mchechi vamuyeghili mundu yumu yapombalili, vamuyeghela Yesu. 4 Kwanongwa vandu vaveli vatangala, valemwili kumuyegha mundu yula pala paveli Yesu. Topi vatobulili kulituvili, mwaveli Yesu. Pavatobulili kala lilanga, vamsunusha mundu yula yaveli kawonja muwulili. 5 Yesu pamuwonili ndambu ya ujumilwa wawu, kamuwombela mundu yula yapombalili, "Mwana wangu, ngupomela sambi shaku."

6 Vawuli vamonga va Malawu yivaveli vayikala pala vakaiholeyi ndima shawu. 7 "Akwidumba liki pawombeyi nawula? Akumjowola Chapanga! Kwa hela mundu yapomela sambi, ila Chapanga weka yaki."

8 Bahala pala Yesu amanyili kala Chivayihola, avawombilili, "Wuli mbona mukwihola ndambu ayi mundima shenu?. 9 Choti chiveli chipusuka, kumuwombela mundu ayu yapombalili, 'Kupomiliwa sambi shaku', Awu kumuwombela, 'Utoli ulili waku, witwiki yendi'?. 10 Ponopa ngudayila mumanyi, Mwana wa Mundu kana uwesu wa kuvapomela vandu sambi shawu pamulima." Pala pamuwombilili mundu yula yapombalili, 11 "Ngukuwombela tandamuki, toli ulili waku na yendi kaya yaku!"

12 Pala vandu vosi vaveli vakumlola, mundu yula kawoloka, katola ulili waki, kayenda. Vandu vosi vayikanganika, vamjuma Chapanga pavadeta, "Tukali hela kuchiwona chindu kucha achi!"

Yesu akumkema Lawi
Mateyi 9:9-13, Lukasi 5:27-32

13 Yesu kayenda kandi muluwongu lwa lihiva. Lipinga lya vandu limkovekela, mweni kakanda kuvawula. 14 Papiteyi kamuwona Lawi mwana wa Alufayu kayikala muofisi ya vasumula mbiya ushulu. Yesu kamuwombela, "Ungovikeli." Lawi katandamuka kamkovekela.

15 Pambeli Yesu aveli kayikala munyumba ya lawi akulya filivi. Vasumula mbiya vatangalili na vala yivavakema yivaveli na sambi vamkovikela, vayikala pamu na Yesu pamesa na vandundami vaki vakulya. 16 Vawuli vamonga va Malawu va Chapanga yivamupili Musa vaveli mulipinga vakulikema Vafwalisayu vamuwona Yesu paghalya pamu na vandu yivavakema yivaveli na sambi na vasumula mbiya. Vavadasha vanachuli vaki, "Wuli akulya pamu na vasumula mbiya sha ushulu na yivaveli na sambi?"

17 Yesu kavapikanisha kavawombela, "Vandu yivaveli na njimba nofu vakudayila ha mwilwana, yivadayila mwilwana vala yivaveli vatami. Nenga nyisa kuvakema vandu yivayihola veni goleki ha, ila yivaveli na sambi."

Kwikaja kulya
Mateyi 9:14-17, Lukasi 5:33-39

18 Chipindi chimu vanachuli va Yohani mbatisha na vanachuli va Vafwalisayu vaveli vakwikaja kulya. Vandu vamonga vayisa kumdasha Yesu. "Wuli vanachuli va Yohani na va Vafwalisayu vakwikaja kulya lakini vanachuli vaku vakwikaja ha kulya?"

19 Yesu kavayangula, "Wuli vavalalikili kulihungu lya kuheta mkuvadayila vayikaji kulya chipindi vava pamu na Bambu wa lihungu lya kuheta vaweshi ng'odu kuyikaja kulya. 20 Lakini chipindi dachiyisi Bambu wa lihungu lya kuheta davamuwushi pala pavayikaleyi pamu, chipindi achi davayikaji kulya.

21 "Vandu vakudumula ha chipapi cha shonu na kusonela muyingwa ngulungulu. Mani pavagola naha, achi chipapi dachinyopoli yingwa ngulungulu, yeni dayidemuki nendu. 22 Vandu vakutayaya ha difwayi ya shonu mumihaku ya ngwembi yadahili. Pavagola naha, difwayi daubaluli ayi mihaku ya ngwembi, difwayi na mihaku dayidanganyiki. Difwayi ya shonu vakutaya mumihaku ya ngwembi ya shonu."

Yesu akuwula kwilata Lijuva lya Kupumulila
Mateyi 12:1-8, Lukasi 6:1-5

23 Lijuva lya Kupumulila, Yesu aveli papita mufitava fya mupunga. Paghaveyi akupita,
vanachuli vaki vakanda kudumula misasa ya fivelekwa. 24 Vafwalisayu vamuwombela,
“Loli! Wuli vakugola chindu chikaniwili Lijuva lya Kupumulila?”
25 Yesu kavayangula, “Mukali hela kusoma fyagolili Dawudi pamu na vamonga
chipindi pavaveghi na njala? 26 Mumajuva va mtambika mkomi Abyatali, Dawudi
ayingilili munyumba ya Chapanga na kulya mibumunda yivikiliwi kwa Chapanga.
Chindu achi chigoleka chipindi cha Abyatali aveli mtambika mkomi wa Chapanga.
Nayiva vatambika weka yau yivaveli vajumiliwa kulya mibumunda yila. Lakini Dawudi
kalya na kavagayila na vayaki.”
27 Pambeli Yesu kavawombela, “Lijuva lya Kupumulila livikiwa kuvatanga vandu. ila
vandu kwanongwa ya Lijuva lya Kupumulila ha! 28 Nenga mwana wa Mundu ndiva
Bambu hata kwa Lijuva lya Kupumulila.”

3

Yesu akumlowola mundu yapombalili liwoku
Mateyi 12:9-14, Lukasi 6:6-11

1 Pambeli Yesu kayenda kandi Munyumba ya kudadavila. Amu kwavelili na mundu
yavelili na liwoku lipombalili. 2 Vandu vamu vavelili mula vaveli vakumsakila nongwa
ya kumhigha. Ponopa vamlolela kucha angamlowulili Lijuva lya kupumulila. 3 Yesu
kamuwombela mundu ayu yapombalili liwoku, “Wisi apa.” 4 Pambeli kavadasha, “Wuli
malawu vetu vakutujumisha kugola liki mulijuva lya kupumulila? Kugola findu fya
nyanyi awu fya wafu, kumlowola mundu akotoo kusova awu kumuwulagha?”
Lakini veni vayangulili chindu ha. 5 Apa kavalola vosi kwa maya, kunu kavawonela
lusungu ndambu ndima shawu sikamalili, Pambeli kamuwombela mundu yula, “Holoshi
liwoku lyaku!” Mweni kaholosha liwoku lyaki, bahala pala liwoku lyaki liva kandi
linofu. 6 Tepu Vafwalisayu vafumili panji ya Nyumba ya kudadavila, vakawombaneyi
pamu na lipinga lidokwa lya vandu va Helodi, vakasakeyi ndambu ya kumuwulagha
Yesu.

Lipinga lya vandu limkovekela

7 Yesu kawuka pala pamu na vanachuli vaki, ayendili muluwongu ya lihiva lya
Galilaya, lipinga lya vandu lyamkovikelili. Vandu vala vafumili milima ya Yelusalemu
na Yudeya, 8 pamu na Yelusalemu na Idume na kumwambu ya lweni Yoludani, mbwani
ya Tilu na Sidoni. Vandu ava vatangalili vamyendela Yesu, kwanongwa vapikanishili
findu fitangalili fyagolili. 9 Lipinga lya vandu lyaveli likomi mbaka Yesu avawombilili
vanachuli vaki vamvikili watu wumu, ili lipinga lya vandu likotoo kumfwasha. 10 Aveli
kavalowola vandu vatangalili na vosi vaveli vatami vakalevanileyi vamugufyi Yesu.
11 Vandu vavelili na finyamkela pavamuwonili, vawili pawulongolu yaki, pavawuta,
“Yuwi kuva Mwana wa Chapanga!”
12 Lakini Yesu, kavakanila vakotoo kuvawombela vandu mweni ghani.

Yesu akuvashawula vandundami vaki lilongu na vavili
Mateyi 10:1-4, Lukasi 6:12-16

13 Yesu kakwela kuchidunda kavakema vala avadayilili mweni, topi vamyendela,
14 mweni kavashawula vandu lilongu na vavili avakemili vandundami. Kavawombela,
“Ndivashawula yumwi kuva na nenga, dandivalayishi kuyenda kuvalandulila vandu,
15 damuvi na uwesu wa kuwusha finyamkela.”
16 Ava lilongu na vavili yavashawulili vaveli Simoni, Yesu amkemili Petili, 17 Yakobi na
Yohani vana va Sebidayu Yesu avakemili Bowaneligi, mana yaki “Vandu va kuwumba”,
18 Andeleya na Filipu na Batulumeyu na Mateyi na Tomasi na Yakobi mwana va Alufayu
na Tadeyu na Simoni yayitashila mlima. 19 Yudasi Sikaliyoti, yula yamushengitili Yesu.

Uwesu wa Yesu ufuma kwa ghani
Mateyi 12:22-32, Lukasi 11:14-23, 12:10

20 Pambeli Yesu kayenda kaya. Vandu vatangalili vatangana kandi mbaka Yesu na
vanachuli vaki vawesha ha kulya filivi. 21 Valongu vaki pavapikanishili naha, vayenda
kumtola, kwanongwa vandu vakacheyi, “Yesu kajumba lisini.”
22 Vawula va Malawu vafumili Yelusalemu vadeta, “Ayu aveli na Besibuli! Ndi mkomi
wa finyamkela yamgayila uwesu wa kuvafumisha finyamkela.”
23 Yesu kavakema na kuvawombela kwa filangushilu, “Yikuweshikana wuliwuli
Lijangavandu amfumishi Lijangavandu mumonga? 24 Kucha wutwa pawitapula weni

kuva fipinga na kwitova, wutwa awu dawuwi. 25 Na leki kaya payitapula fipinga fipinga,
kaya asi dasiwi. 26 Kucha naha, wutwa wa Lijangavandu weni pawitapula, dawuwi na
kufika mwishu.
27 “Kwahela mundu yawesha kwingila munyumba ya mundu muna liwovi na kufitola
findu fya mundu ayu, ngajila kuwopiwa tanila mundu ayu.
28 “Nguvawombela nakaka, vandu davawushiwi sambi shawu shosi na majowolu
vawu vosi kwa Chapanga. 29 Lakini mundu yoyosi yamjowola Mfuki Mng'alili, ayu
dapomiliwi ha, kwanongwa kagola sambi ya jola.” 30 Yesu adetili nahawu kwanongwa
vandu vadetili, “Yesu kana finyamkela.”

Mau na valongu va Yesu
Mateyi 12:46-50, Lukasi 8:19-21

31 Pambeli mau na valongumundu Yesu vayisa. Vawoloka panji, vamlayisha mundu
ayingili munyumba akamkemi. 32 Lipinga likomi lya vandu lyaveli limshengetela
pavampikanisha Yesu. Veni vamuwombela, “Mau waku na valongu vaku vava panji
vakukusaka yuwi.”
33 Yesu kavayangula, “Mau wangu na valongu vangu vaghani?” 34 Pambeli kavalola
vandu vamshengitilili na kadeta, “Mloli! Ava ndi mau wangu na valongu vangu!
35 Mundu yoyosi yagola ndambu yadayila Chapanga, ayu ndi mau wangu, mlongu wangu
na mhaja wangu.”

4

Chilangushilu cha mundu yakweta
Mateyi 13:1-9, Lukasi 8:4-8

1 Yesu kakanda kandi kuwula muluwongu ya lihiva lya Galilaya. Lipinga likomi lya
vandu limshengitilili lyaveli likomi, mbaka kayipaka muwatu na kuyikala amu na vandu
vosi vaikala muluwongu lwa lihiva. 2 Kavawula filongu fitangalili kwa filangushilu
avawombilili,
3 “Mpikanishi! Mundu yakweta ayendili kukweta mbeyu. 4 Paghaveyi akukweta
mbeyu, simonga shaponikili mudeha, vambongu vayisa valya. 5 Simonga shaponikili
muuganga wuveli na migonguveli gonguveli. Mbeyu asi simela kalopu nongwa miganga
midokwa. 6 Lakini palifumili lijuva, liyumisha muhali kwanongwa mikigha yaki
iyenda ha pasi. 7 Simonga shaponikili mumisomi, misomi yikula, yikekeneka muhali,
kwanongwa ayi silela ha. 8 Lakini simonga shaponikili muwuganga wa nyanyi. Simela,
sikula na kulela fivelekwa, simonga shiyongesheka selu ndatu, simonga selu sita na
simonga selu mya!”
9 Pamalilili Yesu kavawombela, “Mundu yeveli na majeji va kupikanishila, apikani!”

Kuhimulila filangushilu
Mateyi 13:10-17, Lukasi 8:9-10

10 Yesu paghaveyi weka hela, vandu vamu vaveli vakumpikanisha pamu na vanachuli
vaki lilongu na vavili vamdasha avahimulili filangushilu afi. 11 Yesu kavawombela,
“Yumwi mgayiliwa mbwepu sha Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga, lakini vamonga,
vakuwombiwa kila chindu kwa chilangushilu, 12 ili,
‘Pavalola valoli, lakini vakotoo kuwona,
pavapikana vapikani, lakini vakotoo kumanya,
Kwa nongwa kucha pavamanya, vakuwesha kumuwuyila Chapanga,
na mweni akuwesha kuvapomela sambi shawu.’ ”

Yesu akuhimulila unofu mana ya chilangushilu cha mundu yakweta
Mateyi 13:18-23, Lukasi 8:11-15

13 Pambeli Yesu kavadasha, “Mumanya ng'odu mana ya chilangushilu achi? Ponopa
damumanyi wuliwuli filangushilu fimonga? 14 Mbeyu yikwetiwili ndi chilongu cha
Chapanga. 15 Vandu vamonga yavafumbukili kucha mbeyu siponikilili mudeha.
Pavapikanisha chilongu cha Chapanga, bahala pala Lijangavandu akwisa akuchitola
chilongu mundima shawu. 16 Vandu vamonga vafumbukili kucha mbeyu siponikilili
muuganga wuveli na migonguveli gonguveli. Pavapikana chilongu bahala pala
vakuchiyanga kunu pavachinemelela. 17 Lakini chilongu achi chikuyingila ha mugati
topi vayendelela padokwa. Msayisayi na sida pasiyisa kwanongwa ya chilongu, bahala
pala vakuleka kujumila. 18 Vandu vamonga vakwifwana na mbeyu siponikilili pa mibiki
ya misomi. Ava ndi vandu vapikana chilongu, 19 ila chipwembwi cha ngalilu ayi,
kudayila unayiza na kudayila findu fya ndambu shosi, fikuvayingila na kuchikekeneka
chilongu na vandu ava vakulela ha vivelekwa. 20 Lakini vandu vamonga vakwifwana na

mbeyu siponikilili muwuganga wa nyanyi. Ava vakuchipikana chilongu, vakuchijumila na kulela fivelekwa, vamonga myanja mitatu, vamonga myanja sita na vamonga myanja mya."

Chibatali chigubikiwili.
Lukasi 8:16-18

21 Yesu kayendelela kuvawombela, "Kuna mundu yagubika luliku kwa chiyungu? Awu akuluvika pachindangawala? 22 Kila chindu chifisiwili dachivi lipala na chochosi chigubikiwili dachigubutuliwi. 23 Mundu muna majeji va kupikanishila, apikani!"
24 Yesu kavawombela kandi, "Mloli unofu fila fimpikana! Chigelu chichila chimu-vapimila vayenu, Chapanga na mweni davapimili chigelu chichila yumwi, kandi na kuvayongishela. 25 Mundu yaveli na chindu dayongishewi na mundu yangajila chindu, hata chidokwa chaveli nachu, dapokiwi."

Chilangushilu cha mbeyu yimelili

26 Yesu kayendilela kudeta, "Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga ukwifwana ndambu ayi. Mundu mumonga akukweta mbeyu kufitava. 27 Pamihi akuwonja ng'onju, pamusi kava mesu, chipindi achi mbeyu sila sikumela na kukula. Mweni kamanya ng'odu ndambu pasimela na kukula. 28 Uganga weni ukuwugola muhali ukuli na kulela, likutala kutomola mihamba, kandi ndulu, pambeli ukuyela. 29 Mbeyu, fivelekwa pafikomala, bahala pala mundu ayu akukanda kubena, kwanongwa chipindi cha mbena chifika."

Chilangushilu cha mbeyu dokwa nendu
Mateyi 13:31-32,34, Lukasi 13:18-19

30 Yesu kadasha kandi, "Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga ukuyifwana na chindu liki? Tutoli chilangushilu liki kuwuhimulila? 31 Ukuyifwana na mbeyu dokwa, mbeyu dokwa nendu pitu shosi sikwetiwa mufitava. 32 Lakini pasikwetiwa, sikukula na kuva libiki likomi pitu mibiki yosi ya mufitava. Kandi likuva na mitafyi mikomi mbaka vambongu vakuwesha kugola fiyumba fyawu mumitafyi ayi."
33 Yesu kavalandulila vandu chilongu chaki kwa filangushilu fingi fitangalili fya ndambu ayi. Kaywanga nawu ndambu pavaweshili kufimanya. 34 Kaywanga nawu chindu chochosi ha ngajila kutola chilangushilu Lakini paghaveyi na vanachuli vaki weka yawu, avawombilili mana ya kila chilangushilu.

Yesu akulakalila liwumbula
Mateyi 8:23-27, Lukasi 8:22-25

35 Lumihi lijuva lilila lila, Yesu kavawombela vanachuli vaki, "Tujabuki, tuyendi kumwambu ya lihiva." 36 Topi valileka lipinga lya vandu. Vanachuli vayingila muwatu mwayipakili Yesu na vawuka pamu. Kwaveli na matu vamonga. 37 Bahala pala, liyisa liwumbula na majinga vakanda kutova watu mbaka machi vakanda kumema muwatu wula. 38 Yesu aveli kumbeli muwatu kasaghamila musahamu. Vanachuli vamuyimusha, vamuwombela, "Muwula, ukulola ng'odu ndambu yitumilwa?"
39 Yesu kayimuka, kalilakalila liwumbula lila na kavawombela majinga, "Nyamali jii!" Liwumbula linyamala na kulindivala jii. 40 Pambeli Yesu kavawombela, "Mukutila liki? Mukali muvahela ujumilwa?"
41 Na veni vatila nendu na vayidasha veni, "Ayu mundu wa ndambu liki? Hata liwumbula na majinga fyosi fikumjumila!"

5

Yesu akumlowola mundu yaveli na finyamkela
Mateyi 8:28-34, Lukasi 8:26-39

1 Yesu na vanachuli vaki vajabuka kumwambu ya lihiva lya Galilaya, mumlima wa Vagelasi. 2 Tepu Yesu pajabukili muwatu, katang'ana na mundu yafumbukili kumbaku siveli kusembi muna finyamkela. 3 Mundu ayu aveli akwikala kumbaku siveli kusembi na kwahela mundu yaweshili kumuwopa kandi hata kwa lingongola, 4 myanja yitangalili aveli pawopiwa mawoku na mawulu, lakini aveli padumula lingongola na akuketula ng'oyi shawopiwili. Na kwahela mundu yavelili na liwovi lya kumkamula. 5 Majuva vosi aveli payenda-yenda kusembi na kufidunda, pawuta na kuyikesa-kesa kwa migonguveli.
6 Pamuwonili Yesu kutali, kamtuvilila na kumtundamila. 7 Kawuta kwa lishu likomi na kudeta, "Yesu, Mwana wa Chapanga yaveli kumbindi nendu! Ukudayila liki kwa nenga? Wilapi kwa litawa lya Chapanga, ngukudadava ukotoo kugobola!" 8 Adetili naha kwanongwa Yesu adetili, "Yuwi chinyamkela, umfumi mundu ayu!"
9 Pambeli Yesu kamdasha, "Litawa lyaku ghani?"

Mweni kamyangula, “Litawa lyangu ‘Lipinga’ kwanongwa tutangala!” 10 Pambeli
kayendelela kumluva Yesu akotoo kuvavinga finyamkela panji ya mumlima wula.
11 Kwaveli na lipinga likomi lya vangubi pabehi na chidunda vavelili vakulya.
12 Topi finyamkela vala vamluva Yesu pavadeta, “Tuyeghi kwa vangubi na utulekisheli
tuvayingili.” 13 Yesu kavalekishela na finyamkela vala vamfuma mundu yula na
kuyingila kwa vangubi. Lipinga lyosi lya vangubi elufu mbili vatuvilila mulihiva
vamilwa machi vasova.
14 Vandu vavelili vakudima vangubi vala vatuva na kuvawombela vandu chilongu
chila mumbwani na kufitava. Vandu vayenda kulola chila chigolikili, 15 pavafikili
kwa Yesu, vamuwona mundu yula yavelili na lipinga lya finyamkela kayikala, kafwala
yingwa shaki na luhala lwaki lumuwuyila, vosi vatila. 16 Vala vachiwonili chindu
achi, vavawombela vandu vamonga chindu chimbwitukilili mundu yula yavelili na
finyamkela na chilongu cha vangubi vala.
17 Topi, vandu vamluva Yesu awuki mumlima wawu.
18 Yesu paghaveyi akwipaka muwatu, mundu yula yavelili na finyamkela kamluva
vawuki pamu.
19 Lakini Yesu kamukanila. Kamuwombela, “Yendi kaya kwa valongu vaku kava-
wombeli filongu fyosi Bambu fyakugolilili na ndambu yakuwonilili lusungu.”
20 Topi, mundu yula kuyenda kulandula milandu yosi ya Yesu yamgolilili aku Dekapoli.
Na vandu vosi vapikanilili vajinga.

Muhinja wa Yailu na mdadala yagufyili yingwa ya Yesu
Mateyi 9:18-26, Lukasi 8:40-56

21 Yesu kayipaka kandi muwatu kajabuka kumwambu ya lihiva. Lipinga likomi
lya vandu lyamshengitelili muluwongu ya lihiva. 22 Mundu yumu yavelili mkomi wa
nyumba ya kudadavila, litawa lyaki Yailu ayendili, pamuwonili Yesu, kamtundamila,
23 kamluva Yesu padeta, “Muhinja wangu akutamika dabadaba. Dekudeku wisi, umvikili
mawoku vaku, ili anani.”
24 Topi, Yesu awukili pamu na Yailu. Vandu vamkovikela na kumkekeneka-kekeneka
kwanongwa vatangalili ngenju.
25 Paveli mdadala yumu yavelili na utami wa liholuveya myaka lilongu na mivili.
26 Mdadala ayu aifwashili nendu kwa vayilwana na amalili findu fyaki fitangalili, lakini
kanana ha, ila kayendelela kutamika nendu chipindi chosi. 27 Papikanishili chilongu
cha Yesu kwa vandu, kayisa na kayikekeneka kekeneka kupita mulipinga lya vandu.
Kamyendela Yesu kwa kumbeli na kuyigufya yingwa yafwalili Yesu, 28 mweni ayidetilili,
“Pagufya yingwa yaki hela, danani.”
29 Kagufya yingwa ya Yesu, bahala pala liholuveya limuwoloka na mweni kayiwona
mumvili waki kucha utami unana. 30 Bahala pala Yesu kamanya liwovi limyangila. Topi,
kalighalambukila lipinga lya vandu kadasha, “Ghani yagufyili yingwa yangu?”
31 Vanachuli vaki vamyangula, “Ukuwona ndambu vandu yavakukekeneka kekeneka
na yuwi ukudasha, ‘Ghani ayu yakugufyili?’ ”
32 Lakini Yesu kayendelela kulola amuwoni mundu yagolili chindu achi. 33 Mdadala
yula kachimanya chindu chimbwitukilili, ndambu ayi kamyendela pabagama kwa
lyogha. Kamuwila pamawulu vaki, pambeli kamuwombela fyosi nakaka. 34 Yesu
kamuwombela, “Kamwali wangu, ujumilwa waku wukulowola. Yendi kwa kusika na
wuvi mnofu.”
35 Yesu paghaveyi akudeta ndambu ayi, vayisa vandu kufuma kaya ya Yailu, yula
mkomi wa nyumba ya kudadavila. Vamuwombela Yailu, “Muhinja waku kasova kala.
Wuli ukumyasha muwula?”
36 Lakini Yesu papikanishili chavadetili, kabedala, kamuwombela yula mkomi wa
nyumba ya kudadavila, “Kotoo kutila, ujumili hela.” 37 Yesu kadayila ng'odu mundu
yoyosi ayilongoshi na mweni, ila Petili, Yakobi na Yohani, mlongu waki Yakobi.
38 Pavafikili kaya kwa Yailu mkomi wa nyumba ya kudadavila, Yesu kawona ndilingu na
papikanishili vandu vakulila na kudadava. 39 Yesu kayingila munyumba, kavawombela
“Wuli mkugola ndilingu na kulila? Mwana kasova ng'odu, kawonja hela!”
40 Lakini veni vamseka, topi, kavafumisha vosi panji. Kavatola tati na mau wa
mwana yula, pamu na vanachuli vaki vatatu vavelili nawu, vayingila muchumbagati
chivamuwonjishili mwana yula. 41 Yesu katola liwoku, kamuwombela, “Talita koumu!”
Mana yaki, “Muhinja, ngukuwombela tandamuki!”
42 Bahala pala muhinja yula kayimuka na kakanda kuyendayenda. Muhinja yula aveli
na myaka lilongu limu na mivili. Pafibwitukili afi, vandu vajinga nendu. 43 Lakini

Yesu kavakana nendu vakotoo kumuwombela mundu yoyosi chilongu achi chigolikili. Pambeli Yesu kavawombela “Mumgayili muhinja ayu filivi.”

6

Yesu akukaniwa aku Nasaleti
Mateyi 13:53-58, Lukasi 4:16-30

1 Yesu kawuka pala, kayenda mumbwani yaki, vandundami vaki vamkovikela.
2 Palifikili lijuva lya kupumulila, kakanda kuwula munyumba ya kudadavila. Vandu
vatangalili vampikanishili vajinga, vadasha, “Kafipata koti fyosi afi? Luhunja liki alu
kagayiliwa? Wuliwuli akuwesha kugola mihilu ayi? 3 Ayu msongola findu ng'odu?
Mwana wa Maliya na valongu vaki vakina Yakobi, Yose, Yuda na Simoni? Na vahaja
vaki vakwikala bahapa ng'odu?” Topi, vamlema.
4 Yesu kavawombela, “Mbuyi akupikanishwa mahali posi, ila akupikanishwa ha
mumbwani yaki na kwa valongu vaki na kaya yaki.”
5 Yesu kawesha ha kugola mihilu yoyosi pala, kavavikila vatami vadokwa hela
mawoku, kavalowola. 6 Kajinga nendu kwanongwa vandu vavahela ujumilwa.

Yesu akuvalayisha vanachuli lilongu na vavili
Mateyi 10:5-15, Lukasi 9:1-6

Pambeli Yesu kafityangila fijiji fya pabehi, pavawula vandu. 7 Kavakema vala
vanachuli lilongu na vavili, kakanda kuvalayisha vavili vavili. Kavagayila uwesu wa
kuvawusha finyamkela. 8 Pambeli kavawombela, “Mkotoo kutola chindu chochosi
mumwanja, ila lukweku weka hela. Mkotoo kutola filivi, wala muhaku, wala mbiya
muchiwunu. 9 Mfwali filatu, lakini mukotoo kutola yingwa yimonga. 10 Nyumba yoyosi
yivavalibushila, mwikali mula mbaka pamuwuka mbwani ayi. 11 Na mahali poposi
vandu pavalema kuvalibushila ama kuvapikanisha, muwuki mupundi lifu mumawulu
venu. Ayi dayivi utovileli kwa veni.”
12 Topi vayenda na kuvalandulila vandu vapomeli. 13 Vavafumisha finyamkela
vatangalili na kuvashaya mafuta vatami vatangalili na kuvalowola.

Kusova kwa Yohani yabatisha
Mateyi 14:1-12, Lukasi 9:7-9

14 Mutwa Helodi papikanishili filongu afi fyosi, kwanongwa litawa lya Yesu lipikanika
mahali posi. Vandu vamonga vadetili, “Yohani mbatisha kashukuka! Ndi nongwa yaveli
na liwovi lya kugola mihilu ayi.”
15 Lakini vamonga vadetili, “Ayu Eliya.”
Vamonga vadetili, “Ayu mbuyi, kucha vala vambuyi va dahili.”
16 Helodi papikanishili filongu afi, kadeta, “Yohani mbatisha yindimdumulili mutwi
kashukuka!” 17 Kwa nongwa dahili Helodi mweni alayishili kucha Yohani mbatisha
akamuliwi na awopiwi muchijaka. Agolili naha kwanongwa amuhetili Helodiya, mdala
wa Filipu na Filipu avelili mfwata mundu Helodi 18 Yohani mbatisha amuwombilili
Helodi, “Malawu vakulema yuwi kumtola mwehi wa mlongu waku!”
19 Naha Helodiya kamkalalila nendu Yohani mbatisha, kadayila kumuwulagha, lakini
kawesha ha nongwa ya Helodi. 20 Helodi amtilili Yohani mbatisha kwanongwa amanyili
aveli mundu mnofu yang'alili, topi aveli akumlolela. Adayilaya kumpikanisha Yohani
mbatisha, mani hela pamupikanishili kala, ajingili nendu.
21 Lijuva limu Helodiya apatili fwasi mulihungu lya kuwoneka kwa Helodi. Helodi
avagolilili lihungu vatavala, vakulu va machonda na filongosi wa mlima wa Galilaya.
22 Muhinja wa Helodiya payingilili kufina, afinili finofu, Helodi na vahenja vaki vasekilili.
Topi mutwa kamuwombela muhinja yula, “Luvi chindu chochosi chiwudayila, nenga
dangugayili.” 23 Kandi kayilapa, “Dangugayili chochosi chiwudayila, hata nusu ya wutwa
wangu!”
24 Bahala pala muhinja yula kayenda kumudasha mau waki, “Nuvi liki?”
Na mweni kamyangula, “Luvi mutwi wa Yohani mbatisha.”
25 Bahala pala mhinja yula katuva kwa mutwa kumluva, “Ngudayila ugayili ponopa
mutwi wa Yohani mbatisha muluselu!”
26 Mutwa kang'onguteka nendu, lakini kawesha ha kulema, kwanongwa ayilapili
paulongolu ya vahenja vaki. 27 Bahala pala mutwa kamulayisha machonda akayeghi
mutwi wa Yohani mbatisha. Machonda kayenda muchijaka kamdumula Yohani mutwi
waki. 28 Pambeli kauyegha mutwi wula muluselu kamgayila muhinja, mweni kamgayila
mau waki. 29 Vanachuli va Yohani mbatisha pavapikanishili afi, vayenda kuutola mvili
waki na kuusika.

Yesu akuvagayila filivi vandu elufu muhanu
Mateyi 14:13-21, Lukasi 9:10-17, Yohani 6:1-14

30 Vandundami vawuyili vatangana kwa Yesu, vamuwombela fyosi fila fyavagolili
na kuwula. 31 Yesu kavawombela, “Tuyendi weka yetu mahali pangajila vandu,
mkapumulili padokwa.” Adetili ndambu ayi kwanongwa kwavelili na vandu vatangalili
vavelili vakwisa na kuwuka, mbaka vapata ha fwasi ya kulya filivi. 32 Topi vawuka weka
yawu muwatu, vayenda mahali pangajila mundu.
33 Lakini vandu vavawonili pavaveghi vakuwuka, vavamanyili. Topi, vatuva kwa
mawulu kufuma mbwani shosi na vatalili kufika. 34 Yesu pafumili muwatu, aliwonili
lipinga likomi lya vandu. Kavawonela lusungu kwanongwa vaveli kucha vameni
vangajila mdima. Topi kakanda kuvawula findu fitangalili.
35 Lumihi palufikili, vanachuli va Yesu vamyendela na kumuwombela, “Mahali apa
pangajila vandu na lijuva lihonga. 36 Uvaleki vandu vayendi kufitava na mufijiji fya
pabehi vakayihemeleli filivi.”
37 Lakini Yesu kavayangula, “Yumwi muvapi filivi valyi.”
Vamdasha, “Ponopa tuyendi tukahemeli mibumunda ya mbiya sha ijala ya myesi
minani.”
38 Kavadasha, “Muva na mibumunda miningi? Muyendi mkaloli.”
Pavalolili kala, vamuwombela, “Tuva na mibumunda muhanu na vasomba vavili
hela.”
39 Pambeli Yesu kavawombela vanachuli vaki vavawombeli vandu vosi vayitapuli
mufipinga-fipinga, vayikali pasi mulugobi. 40 Topi, vandu vayikala mufipinga fya vandu
miya yimu fya vandu milongu muhanu. 41 Pambeli Yesu kaitola mibumunda yila
muhanu na vasomba vavili. Kalola kumbindi, kamlumba Chapanga na kuyimetula
yila mibumunda. Pambeli kavapa vanachuli vaki vavapi vandu. Wuwula wula kavapa
vandu vosi vala vasomba vavili. 42 Vandu vosi valya vayikuta. 43 Vanachuli va Yesu
vasola mibumunda na vasomba vasighalili vamemesha fitandavala lilongu limu na fivili.
44 Vandu vosi valili valulumi vaveli alufu muhanu.

Yesu akuyendayenda kumbindi ya machi
Mateyi 14:22-33, Yohani 6:15-21

45 Bahala pala Yesu kavawombela vanachuli vaki vayingili muwatu, vamlonguleli
kuyenda Betisayida. Mweni aveli akuvatawula vandu. 46 Pamalili kuvayitawula vandu,
kayenda kuchidunda kumdadava Chapanga. 47 Lumihi palufikili, watu waveli pagati
ya lihiva, mweni aveli weka hela kumwambu ya lihiva. 48 Kavawona vanachuli
vaki vakukimbanika kuguba watu kwa ngafi, kwanongwa liyegha lyaveli likuvalimba.
Payiveyi samba kulangala, Yesu kavayendela payendayenda kumbindi ya machi.
Akadayileyi kuvapita, 49 kumbi veni pavamuwonili akuyendayenda kumbindi ya machi,
vadeta aveli chishuka. Vawuta, 50 kwanongwa vosi pavamuwonili vatilili nendu.
Bahala pala Yesu kavawombela, “Ndiva nenga! Mkotoo kutila, mugangamali.”
51 Pambeli kayingila muwatu pamu nawu na uyegha unyamala. Vanachuli vaki vajinga
nendu, 52 kwanongwa vaveli vakali hela kumanya mana ya kuvagayila mibumunda yila
valyi, ndima shawu shaveli sidindala.

Yesu akuvalowola vatami aku Genesaleti.
Mateyi 14:34-36

53 Vajabuka lihiva, vayisa mumlima wa Genesaleti, pala vapayika watu wawu.
54 Pavajabukili muwatu, bahala pala vandu vamumanya Yesu. 55 Topi, vatuva mumlima
wosi na vavatola vatami muluhagha na kuvayegha mahali poposi pavapikanishili Yesu
paghaveyi. 56 Mahali poposi Yesu payendili, kufijiji, mumbwani, awu kufitava, vandu
vavavika vatami pawelu. Vamluva avaleki vagufyi lupembu lwa yingwa yaki na vosi
vagufyili vanana.

7

Mawuli ya vavaha
Mateyi 15:1-9

1 Vafwalisayu vamu na vawula va Malawu vafumili Yelusalemu vamushengitelili Yesu.
2 Vavawona vanachuli vamu va Yesu vakulya filivi kwa mawoku mawafu, nyanyi vanava
ha kucha chishovi chawu.
3 Kwa nongwa Vafwalisayu na Vayawudi vosi vakulya ha filivi mbaka vanavi mawoku
vawu kucha wuvakamulili chishovi cha vavaha vawu. 4 Pavafuma kusoku vakulya ha

chindu chochosi mbaka vachiwofuwi. Wuwula wula vakamulili fishovi fimonga, kucha kuwofuwa fikombi, fiyungu, fihela na fyombu fya chumang'andu.

5 Topi, Vafwalisayu vala na vawula va Malawu vamdasha Yesu, “Kwa nongwa liki
vanachuli vaku vakukamula ha fishovi fya vavaha, ila veni vakulya kwa mawoku ‘Va
wafu?’ ”

6 Yesu kavayangula, “Isaya atungili unofu, yumwi vafyangu, kucha fyayandikili:
‘Vandu ava vakujuma kwa milomu yawu,
lakini ndima shawu siva kutali na nenga.
7 Vakundundamila hela, pavawula fishovi fya vandu, kucha malayishu va Chapanga!’

8 “Yumwi mukuvaleka Malawu va Chapanga na kukamula fishovi fya vandu.”

9 Yesu ayendililili kudeta, “Mukuyihola mugola finofu, lakini muvalema Malawu
va Chapanga ili mkamuli fishovi fyenu. 10 Kwa nongwa Musa adetili, ‘Vapikani tati
waku na mawaku, mundu yoyosi yamjowola tati mundu awu mamundu dawulayiwi.’
11 Lakini yumwi mukudeta, kucha mundu yaveli na chindu cha kumtanga tati mundu
awu mamundu, lakini kadeta chindu achi ‘Kolibani’ mana yaki, fupu kwa Chapanga,
12 topi mukudeta, mundu ayu akulemiwa kumtanga tati mundu awu mamundu. 13 Topi,
mkuchibedala chilongu cha Chapanga kwanongwa ya fishovi fyenu fyimukamulili.
Kandi mukugola findu fitangalili fya ndambu ayi.”

Findu fimugola mundu ghavi mwafu
Mateyi 15:10-20

14 Yesu kalikema kandi lipinga lila lya vandu. Kavawombela, “Mpikanishi vosi
mumanya. 15 Kwahela chindu chimuyingila mundu chiwesha kumgola ghavi mwafu.
Ila fila fimfuma mundu, fyeni fikumugola ghavi mwafu. 16 Mundu yaveli na majeji va
kupikanishila, apikani” [g]

17 Palilekili lipinga lya vandu na kuyingila munyumba, vanachuli vaki vamdasha mana
ya filangushilu afi. 18 Yesu kavawombela, “Hata yumwi muvahela luhala? Topi hata
yumwi mumanya ng'odu kucha kwahela chindu chimuyingila mundu kufuma panji
chimgola mundu ghavi ‘Mwafu’? 19 Kwa nongwa chikumuyingila ha mundima, ila
chikuyingila munda, pambeli chikufuma panji ya mvili waki.” Kwa kudeta naha, Yesu
kafigola filivi fyosi finofu.

20 Kayendelela kudeta, “Chindu chimfuma mundu ndi chimgola ghavi mwafu. 21 Kwa
nongwa mundima ya mundu kukufuma hoshu wafu na uwoni na wifi na kuwulagha na
fimonga upeji na 22 uwoni ubafu na wafu na ufyangu na lumatamata pamu na weyi na
majowolu na lukilu na upufi. 23 Fyosi afi fikufuma mugati ya mundu, ndi fikumugola
mundu ghavi mwafu.”

Ujumilwa wa mdadala yumu
Mateyi 15:21-28

24 Pambeli Yesu kawuka mahali pala, kayenda mumbwani ya Tilu. Aku kayingila
munyumba yimu na kadayila ha mundu yoyosi amanyi. Lakini kawesha ha kuyififa.
25 Mdadala yumu yavelili na muhinja yaveli na chinyamkela, apikanishili filongu fya
Yesu. Topi, bahala pala kamuyendela na kumuwila mumawulu vaki. 26 Mdadala
ayu aveli mugiliki na awonikili mumbwani ya Silofoiniki. Kamluva Yesu amuwushi
chinyamkela muhinja waki. 27 Lakini Yesu kamuwombela, “Leki tani vana vayikuti.
Nyanyi ha kutola filivi fya vana na kuvagayila vagalu.”

28 Mdadala yula kamuyangula, “Yina Bambu, lakini hata vagalu yivavelili pasi ya mesa
vakulya mipwambwa ya filivi fya vana!”

29 Yesu kamuwombela, “Kwa ndambu yiwuyangulili, yendi kaya dawuwoni
chinyamkela kamfuma muhinja waku!”

30 Mdadala yula kayenda kaya yaki, kamuwona mwana waki kawonja paulili na
chinyamkela kamfuma kala.

Yesu akumlowola mundu majogu na ngadeta

31 Pambeli Yesu kawuka mumbwani ya Tilu, kayenda mbaka Sidoni afikili lihiva
lya Galilaya, kupitila Dekapoli. 32 Vandu vamu vamuyeghela mundu yavelili majogu
na yangajila kudeta unofu. Vamluva Yesu amvikili mawoku. 33 Yesu kamukwegha
pambali na vandu. Kavika fyala fyaki mumajeji va mundu ayu. Pambeli atemili mita
na kugufya lulimi lwa mundu yula. 34 Pambeli Yesu kalola kumbindi, kapumula nendu
na kumuwombela mundu ayu, “Efwata” Mana yaki “Fuwuki!”

---

g **7:16** Mundu yaveli na majeji apikani. Mayandiku vamonga va dahili vavahela msitali wa 16.

35 Bahala pala majeji va mundu yula vadiwuka, lulimi lwaki lufuwuka, kakanda
kudeta unofu. 36 Yesu kavakanila kumuwombela mundu yoyosi. Lakini ndambu
payendelelili kuvakanila, ndi ndambu yayendililili kukwisha filongu fyaki. 37 Vandu
vajinga nendu. Vadeta, “Kagola fyosi finofu. Kavagola majogu vapikana na vangadeta
vadeti!”

8

Yesu akuvapa filivi vandu nendu ya elufu mchechi
Mateyi 15:32-39

1 Chipindi achi, lipinga lingi likomi lya vandu vayikungula, vaveli vahela filivi.
Topi Yesu avakemili vanachuli vaki, avawombilili, 2 “Nguvawonela lusungu vandu ava
nongwa tuyikala pamu kwa majuva matatu nalelu vavahela filivi. 3 Panivaleka vayendi
kaya na njala davashungi mudeha, nongwa vamonga vafuma kutali.” 4 Vanachuli vaki
vamudasha, “Kunu kudasi datupati koti mibumunda ya kuyikuta vandu vosi ava?” 5 Yesu
avadashili, “Muna mibumunda miningi?” Vamyangula, “Tuva na mibumunda saba.”
6 Topi kavalayila vayikali pasi, kayitola yila mibumunda saba, kamdadava Chapanga,
kayimetula mibumunda, kavagayila vanachuli vaki, veni vavagayili vandu. 7 Vavelili
kandi na fisomba fidokwa. Yesu kafinemela, wuwula kavagayila, vavagayili vandu.
8 Vandu valya, vayikuta. Vayola fisiyalili vamemesha fitandavala saba. 9 Vandu valili
vaveli vatangalili nendu ya elufu mchechi vavalangiwili. Pambeli Yesu avatawulili,
10 tepu vayipakili muwatu pamu na vanachuli vaki, vayenda boma lya Dalimanuta.

Vafwalisayu vadayila kuwona mihilu
Mateyi 12:38-42, 16:1-4

11 Vafwalisayu vakalimbaneyi, vakanda kumuwomesha Yesu. Vakadayileyi agoli
chilangushilu kufuma kwa Chapanga. 12 Yesu akawoneyi lusungu mundima, kawomba,
“Mbona chileli cha ponopa chikudayila mihilu? Nakaka nguvawombela, chileli cha
chipindi achi dachipati ha chilangushilu chochosi.” 13 Topi kavaleka, kayipakila kandi
muwatu, akandili mwanja kuyenda kumwambu.

Simika ya Vafwalisayu na ya Helodi
Mateyi 16:5-12

14 Vanachuli vayivasuwili kutola mibumunda, wumu hela vasiyalili nawu mula
muwatu. 15 Yesu kavalayila, “Muvi mesu! Mulyepi na simika ya Vafwalisayu na simika
ya Helodi.” 16 Vanachuli vakanda kuwombana veni, “Kadeta naha kwanongwa twahela
mibumunda.” 17 Yesu amanyili kala, avawombilili, “Mbona mkuwombana mwahela
mibumunda? Wuli mkalihela kumanya? Wuli ndima shenu sikali hela kumanya?
18 Wuli muva na mesu mkulola ha? Muva na majeji na mukupikanila ha Muva hela
ngumbungumbu? 19 Chipindi chila pametuleyi yila mibumunda muhanu na kuvagayila
vandu nendu ya elufu muhanu? Vakunga fitandavala finingi fya filivi fisighalili?”
Vamuyangula, “Fyaveli lilongu na fivili.” 20 “Pametuleyi yila mibumunda saba na
kuvagayila vandu nendu ya elufu mchechi mkunga filivi fisiyalili finingi?”
Vayangula, “Fyaveli saba.”
21 Topi kavadasha, “Mkali hela kumanya?”

Yesu akumlowola ngalimesu aku Betisayida

22 Yesu kafika Betisayida pamu na vanachuli vaki. Kuna vandu vamuyeghilili mundu
ngalimesu, vamluvili amugufyi. 23 Yesu amkamulili liwoku yula ngalimesu, kamyegha
panji ya kaya yila. Amutemilili mita mumesu, kamvikila mawoku, kamdasha, “Wuli
ukuwesha kulola chindu?”
24 Ayu ngalimesu kalola, kadeta, “Nguwona vandu vakuyendayenda vakuwoneka
kucha mibiki.”
25 Yesu amuvikilili kandi mawoku mumesu mweni kafulutula mesu, uwesu wa kulola
umuwuyila, kila chindu kachiwona uswanu. 26 Yesu kamuwombela ayendi kaya na
kumulayila, “Akotoo kuwuya muchijiji chila!”

Petili akujumila Yesu ndi Kilistu mkombola.
Mateyi 16:13-20, Lukasi 9:18-21

27 Pambeli Yesu na vanachuli vaki vayendili kufijiji fya pabehi ya Kayisalia Filipu.
Pavaveghi munjila, Yesu kavadasha vanachuli, “Vandu vakudeta nenga ghani?”
28 Vamuyangula, “Vakudeta yuwi Eliya, vamonga Yohani mbatisha na vamonga yumu
wa vambuyi.”
29 Pambeli Yesu kavadasha, “Yumwi mukucha nenga ghani?”

Petili kamyangula, “Yuwi Kilistu.” [h]
30 Yesu avakanili vakotoo kumuwombela mundu yoyosi filongu afi.

Yesu akudeta ndambu dagobuliwi, dasovi na ndambu dashukuki.
Mateyi 16:21-28, Lukasi 9:22-27

31 Yesu akandili kuwula vanachuli vaki Mwana wa Mundu dagobuliwi nendu na dalemwi na vavaha na vatambika vakomi, na vawula va Malawu. Kadeta davamuwulayi, mulijuva lya tatu kukandila pasovili dashukuki. 32 Yesu kavawombela, filongu afi ngatu hela. Petili amkweyili pambali, akandili kumlakalila. 33 Yesu kavaghalambukila vanachuli vaki, kamlakalila Petili padeta, “Wuki paulongolu yangu Lijangavandu! Ukuyihola fya mundu, fya Chapanga ha.”
34 Pambeli kalikema lipinga lya vandu pamu na vanachuli vaki, avawombilili, “Kucha mundu yoyosi yadayila ghavi ndumindumi wa nenga, ayilemi mweni, atoli lupingika lwaki, angovikeli. 35 Mundu yadayila kulowosha unofu waki mweni, davayamishi, lakini mundu dayasi unofu waki kunata nenga kwa Chilongu cha Nyanyi, dalowuliwi. 36 Mundu dapati liki mani mlima wosi pawuva waki na kuyamisha ndima yaki? 37 Mundu datoli chindu liki badili ya ndima yaki. 38 Mundu yoyosi muchileli achi cha sambi na chingali kumpikanisha Chapanga na yang'onela soni nenga na mawuli vangu, Mwana wa Mundu damuwoneli soni mundu ayu, chipindi padayila kuyisa kuukomi wa Tati waki pamu na makungu vang'alili.”

9

1 Yesu kavawombela, “Nakaka nguvawombela, kuna vamonga bahapa davasovi ng'odu mbaka vauwoni Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga pauyisa kwa liwovi.”

Yesu aghalambukili mvili
Mateyi 17:1-13, Lukasi 9:28-36

2 Pavapitili majuva sita, Yesu kavatola Petili, Yakobi na Yohani kumbindi ya chidunda chitali weka yawu. Kula Yesu aghalambukili mvili paulongolu yawu, 3 yingwa shaki shang'alili mbuletee, shaveli ngeli nendu, kwa hela mundu yafuva yingwa yoyosi mumlima ndambu yila. 4 Pambeli Eliya na Musa vafumbuka, vakaywangeyi na Yesu. 5 Petili kamuwombela Yesu, “Muwula, nyanyi yufwi tuyikali bahapa. Ngiba tujengi mibudi mitatu, limu lya yuwi limu lya Musa na limu lya Eliya.” 6 Petili na vayaki vatila, amanyili ha chindu cha kuwomba.
7 Pambeli lifumbuka lifundi livagubika na lishu lipikanika kufuma mulifundi, “Ayu mwana wangu yinimtamili, yanoviliwili nenga mumpikanishi mweni.” 8 Tepu vanachuli vala valola lola, hata naha vawona ng'odu mundu wingi, ila veni pamu na Yesu weka yaki.
9 Pavasunukeyi kuchidunda, Yesu avakanili, “Mukotoo kumuwombela mundu yoyosi findu fimufiwonili, mbaka Mwana wa Mundu pashukuka kufuma kwa vasovili.”
10 Topi vajumila ndambu avalayili, lakini vakalimbaneyi veni kwa veni mana ya kushukuka kufuma kwa vasovili. 11 Vamdasha Yesu, “Kwa nongwa liki vawula va Malawu vakadeteyi lasima ayisi tanila Eliya?”
12 Mweni kavayangula, “Yina Eliya akwisa tanila kugolikesha findu fyosi fya kukandila. Lakini nongwa liki yivayandikilili Mumayandiku vang'alili vakudeta Mwana wa Mundu dagobolewi nendu na kubedaliwa? 13 Lakini nguvawombela, Eliya kayisa kala, veni vamgolela vadayilili veni kucha fyavamyandikilili mumayandiku.”

Yesu akumlowola msongolu aveli na chinyamkela
Mateyi 17:14-21, Lukasi 9:37-43

14 Pavawuyili vala vanachuli vamonga, vawona lipinga likomi lya vandu pala. Vawula va Malawu vaveli vakuwombana nawu. 15 Tepu lipinga lya vandu pavamuwonili, wosi vayikanganika nendu, vamtuvilila kumjambusha. 16 Yesu kavadasha vanachuli, “Mkuhimula liki na ava?”
17 Apa mundu yumu mulipinga lila lya vandu kamyangula, “Muwula, ndimuyegha mwana wangu kwa yuwi, kana chinyamkela akumgola akotoo kudeta. 18 Kila pamyisila, akumuwisha pasi akumgola afumi mifulufulu mumlomu, akugwelujula minu na kuyuma mvili wosi, vanachuli vaku navaluvili vamuwushi chinyamkela yula valemwa.”
19 Yesu kavawombela, “Yumwi valelwa va ponopa mungajila kujumila nenga! Dandiyikali na yumwi mbaka ndili? Daniyiwunishili kwa yumwi mbaka ndili? Munyegheli msongolu ayu!” 20 Vamyegha kwa Yesu.

---

h **8:29** Kilistu: Kwa Chigiliki Kilistu nongwa yaki Mkombola ashawuliwili na Chapanga kuva Mutwa. Kwa Chibulaniya litawa ali Masiya

Yula chinyamkela pamuwonili Yesu, bahala pala amtayili chipwembu, kamuwisha pasi, kaghalafuka na kufuma mifulufulu mumlomu. 21 Yesu kamdasha tati mundu mwana yula, “Kava naha kufumila ndili?”

Mweni kayangula, “Kufumila akali chali. 22 Myanja yitangalili chinyamkela akadayileyi kumuwulagha amuwishili mumotu na mumachi. Mani ukuwesha, topi utuwoneli lusungu na ututangi!”

23 Yesu kamuwombela, “Kwa liki ukudeta kucha pauwesha? Findu fyosi fikuweshikana, mundu pajumila nenga.”

24 Bahala pala tati yula kalandula, “Ngukujumila, topi undangi ngujumili nendu!”

25 Yesu pawonili lipinga lya vandu likulopukesha kuyongisheka paulongolu paki, kamlakalila yula chinyamkela, “Yuwi chinyamkela yiwumgolili msongola ayu ghavi ngadeta na majogu! Ngukuwombela, ufumi kwa msongolu ayu, peli kumyingila kandi!”

26 Pala yula chinyamkela kawuta kwa lishu likomi, kamuwisha pasi, pambeli kamfuma. Msongolu kawoneka kucha chikongu, topi vamonga vakawombeyi, “kasova!”

27 Lakini Yesu kamkamula liwoku, kamuwolosha na mweni kawoloka.

28 Topi Yesu payingilili munyumba, vanachuli vaki vamdasha kwa lufisu, “Kwa nongwa liki yufwi tulemwa kumfumisha chinyamkela?”

29 Yesu kavawombela, “Chinyamkela wa ndambu ayi afumi ha mbaka kumdadavila Chapanga hela.”

Yesu akudeta chilongu cha kusova kwa mweni
Mateyi 17:22-23, Lukasi 9:43-45

30 Yesu na vanachuli vaki vawuka pala, vayendilela na mwanja kupitila mlima wa Galilaya. Yesu adayilili ha vandu vamanyi kakoti, 31 Kwanongwa avelili akuvawula vanachuli vaki. Kavawombela, “Mwana wa mundu davamhadiki kwa vandu vala davamuwulayi, hata naha pavapita majuva matatu kufuma pavamuwulayili dashukuki.”

32 Vanachuli vaki vamanya ng'odu fyadetili, topi vatila kumdasha.

Ghani mkomi?
Mateyi 18:1-5, Lukasi 9:46-48

33 Topi pavafikili Kapelinaumu. Pavaveghi munyumba Yesu avadashili vanachuli vaki, “Mkawombaneyi liki munjila?”

34 Veni vanyamala, nongwa munjila vavelili vakulimbana ghani mkomi. 35 Yesu kayikala pasi, kavakema vala lilongu na vavili, kavawombela, “Mundu padayila kuva wa kwaa ghavi wa kumbeli na ndumindumi va wosi.” 36 Pambeli kamtola mwana mdokwa, kamwolosha pagati yawu, kamkusikila, kavawombela. 37 “Mundu yoyosi yamupokela mwana kucha ayu kwa litawa lyangu, akumbokela nenga. Na mundu yoyosi yambokela nenga, akumbokela weka yangu ha, akumpokela na yula yanayishili.”

Yangajila kutulimba kava na yufwi
Lukasi 9:49-50

38 Yohani kamwombela, “Muwula, tumuwona mundu yumu pawusha finyamkela kwa litawa lyaku, yufwi kumkanisha kwanongwa mweni muyetu ha.”

39 Lakini Yesu kadeta, “Mkotoo kumkanisha, nongwa kwa hela mundu yagola mihilu kwa litawa lyangu na chipindi chichila kudeta filongu fya wafu kwa nenga. 40 Nongwa, yangajila kulimbana na yufwi, kava na yufwi. 41 Mundu yoyosi davapi machi va kulanda kamamya yumwi muva vandu va Kilistu nakaka dayimpoti ha kupokela fupu shaki.”

Ngwalu sha sambi
Mateyi 18:6-9, Lukasi 17:1-2

42 “Yoyosi yadayila kumpughanya yumu wa ava vadokwa vajumilili nenga, Yingavelili ngiba mundu ayu awopiliwi ligonguweli likomi mungulu yaki na kumdubushila mulweni. 43 Kucha liwoku lyaku palikuvifya, lidumuli. Ngiba uyingili muunofu wa jola na liwoku limu, pitu kuyingila kulifumbika na mawoku mavili. Aku motu waki ukujimika ng'odu.” 44 Aku, vang'ongolu vakuvalya davasovi ha jola na motu ukuvanyanya ungajila kujima. Mayandiku vamonga va dahili vavahela msitali 44. 45 Na liwulu lyaku palikuvifya, lidumuli. Ngiba uyingili muunofu wa jola na liwulu limu, pitu kuva na mawulu vosi mavili na kudangiwa kulifumbika. 46 Aku vang'ongolu vakuvalya davasovi ha jola na motu ukuvanyanya ungajila kujima. j 47 Na lisu lyaku palikugola uvifyi, likolopoli! Ngiba uyingili kuwutwa wa Chapanga na lisu limu hela, pitu kuva na mesu vosi mavili na kudangiwa mulifumbika. 48 Mula vang'ongolu vaki davalumi

j **9:46** Aku vang'ongolu vakuvalya davasovi ha jola na motu ungajila kujima ng'odu: Mayandiku vamonga va dahili vahela msitali 46:’

na vakusova ng'odu na motu waki wa lifumbika. 49 “Kila mundu dasingiwi kwa motu
kucha wula nyama payilungiwa munyu yikotoo kuwola.
50 “Munyu wa nyanyi, mani pavayaghamisha kubaka kwaki, dauwuyishiwi na liki ili
ubaki?
“Muvi na lighanja mugati yenu, muyikali kwa kusika yumwi kwa yumwi.”

10

Chilongu cha kuyiheta na kulekana
Mateyi 19:1-12, Lukasi 16:18

1 Yesu afumili apa kayenda mlima wa Yudeya, mbaka kumwambu ya lweni lwa
Yoludani. Lipinga lya vandu limyendela kandi, mweni kavawula kandi kucha yivelili
chishovi chaki.
2 Topi Vafwalisayu vamyendela, vakamyeshi vamdasha, “Wuli nyanyi Malawu va
yufwi, mlumi kumleka mdala waki?”
3 Yesu kavadasha, “Musa kavalayila liki?”
4 Veni vayangula, “Musa katulayila mlumi pamuleka mdala waki kwa kumgayila
talaka.”
5 Yesu kavawombela, “Musa avayandikilili Malawu kwanongwa ya ndima shyenu
sidindalili. 6 Kufuma ulumbi wa mlima, Chapanga kalumba mlumi na mdala.
Mayandiku vakuwomba, 7 ‘Mlumi damleki tati waki na mau waki, kuyenda kuyilumba
na mdala waki, 8 davavi mvili wumu.’ Ponopa vava kucha mvili wumu, vavili kandi ha.
9 Topi chalumbili Chapanga, mundu alekanishi ng'odu.”
10 Pavayingilili kandi munyumba, vanachuli vaki vamdashili filongu fila. 11 Mweni
kavawombela, “Yamleka mdala mundu wa kwaa na kumheta wingi akali akagola uwoni.
12 Na mdala yamleka mlumi waki wa kwaa na kutoliwa na wingi akugola uwoni.”

Yesu akuvavikila mawoku vananguta
Mateyi 19:13-15, Lukasi 18:15-17

13 Vandu vamuyeghela Yesu vananguta avavikili mawoku, lakini vanachuli vaki
vavalakalila. 14 Yesu pawonili nawula, akalalili kavawombela, “Muvaleki vananguta ava
vayisi kwa nenga, mukotoo kavakanila, nongwa wutwa wa kumbindi kwa Chapanga
wuva kwa vandu kucha vananguta ava. 15 Nguvawombela nakaka, mundu yoyosi
yangajila kuupokela wutwa wa kumbindi kwa Chapanga kucha mwananguta, dayingili
ng'o muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga.” 16 Pambeli kavapokela vananguta vala
kavakusikila na kuvanemela.

Mundu mlundamali
Mateyi 19:16-30, Lukasi 18:18-30

17 Yesu pakandili kandi mwanja waki, mundu yumu kamtuvilila, kamtundamila
paulongolu paki, kamdasha “Muwula msangi, goli wuliwuli mbati unofu wa jola?”
18 Yesu kayangula, “Wuli ukungema msangi? Kwahela yaveli msangi ila Chapanga
weka yaki. 19 Kuvamanya Malawu: ‘Ukotoo kugola uwoni, ukotoo kuwulagha, ukotoo
kuhija, ukotoo kutovelela udesi, ukotoo kudeta ufyangu, uvatundamili tati waku na mau
waku.’ ”
20 Mundu yula kamyangula, “Muwula, afi fyosi gola kukandila ngali msongolu.”
21 Yesu kamlola, kamtama, kamuwombela, “Chikupota chindu chimu, yendi kawuli
findu fyosi fiwuveli nafyu, na mbiya dawusipati wuvagayili vagaju na yuwi dawuvi
na lusanja kumbindi kwa Chapanga. Pambeli wisi ungovikeli.” 22 Papikanishili afi,
ang'ong'utekili, ayendili kunu kakikinala, nongwa aveli na mali sitangalili.
23 Yesu alolili mbembi shosi, avawombilili vanachuli vaki, “Ndambu dayivi yidindala
kwa valundamali kuyingila muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga!”
24 Vanachuli vayikanganika filongu fyaki. Yesu kavawombela kandi, “Vana vangu,
yidindala nendu kuyingila muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga! 25 Yipusuka nendu
kwa ng'ongolu mkomi kucha ndembu yivamkema ngamiya kwingila chilanga cha sasiya,
ngatu hela mlundamali kuyingila muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga!”
26 Vanachuli vaki vayikanganika nendu vakayidasheyi, “Ghani dawesi kulowoka?”
27 Yesu kavalola kavawombela, “Kwa mundu ahotoli ngo'du, lakini kwa Chapanga
findu fyosi fikuhotuliwa.”
28 Petili kamuwombela, “Wuli yufwi tufileka findu fyosi, tukukovikela yuwi!”
29 Yesu adetili, “Nakaka nguvawombela, kila mundu yaleka libudi na mlongu na mhaja
na mau na tati na vana na fitava kwanongwa ya nenga na kwanongwa ya Chilongu cha
Nyanyi, 30 dapokeli fitangalili mumajuva ava. Dapokeli mibudi na valongu vahaja na

vamau na vana pamu na kugoboka, mumajuva vakwisa dapokeli unofu wa jola. 31 Hata naha vatangalili vaveli vakomi mumlima davavi vadokwa na Vagaju vaveli mumlima davavi vakomi.”

Yesu akudeta katatu dasovi na dashukuki
Mateyi 20:17-19, Lukasi 18:31-34

32 Topi pavaveghi munjila kuyenda kumbindi Yelusalemu na Yesu avalongulili. Vandumindumi vaki valwangili na vandu vamkovikeleyi vatilili. Yesu avatolili kandi pambali vala lilongu na vavili, kakanda kuvawombela fila dafimfiki. 33 Kavawombela, “Mpikanishi! Tukuyenda Yelusalemu, aku Mwana wa Mundu davamtoli kwa vatambika vakomi na vawula va Malawu. Veni davamuhighi njifwa, pambeli davamtoli kwa vandu vangajila kuva Vayawudi. 34 Veni davadanili na davandemeli mita, davandovi ndomondu na kung'ulaya. pavapita majuva matatu dashukuki.”

Chaluvili Yakobi na Yohani
Mateyi 20:20-28

35 Yakobi na Yohani, vana va Sebidayu, vayendili kwa Yesu vamuwombela, “Muwula, tukudayila utugoleli chindu datukuluvi.”
36 Yesu amdashili, “Mkudayila nivagoleli liki?”
37 Vamyangula, “Utujumishi tuyikali yumu mwambu waku wa kumkiyi na yumonga kumlilu muukomi waki.”
38 Yesu kavawombela, “Mumanya ng'odu mkudadava liki! Mkuwesha wuli wuli kulandila mulwindi lwa kugoboka, awu kabatishiwa kucha vabatishiwi nenga?”
39 Vamyangula, “Tukuwesha.”
Yesu avawombilili, “Lwindi danandili damlandili nakaka na dambatishiwi kucha ndavabatishili. 40 Hata naha ghani dayikali mwambu wangu wa kumlilu awu kumkiyi, chichuku cha nenga ha kushaula ila davavi vala vavikiliwi kala.” 41 Vala vanachuli vamonga lilongu pavapikanishili afi, vakandili kuvakalalila Yakobi na Yohani. 42 Yesu avakemili, avawombilili, “Mumanya kucha vala vakwiholiwa vatavala va vandu, vakutavala vandu vawu kwa liwovi na vakomi ava vavatavalili vandu vawu. 43 Lakini kwa yumwi yikotoo kuva naha, ila yadayila kuva mkomi wenu, ghavi ndumindumi va yumwi. 44 Kwa yumwi yadayila kuva wa kwaa, ghavi ndumindumi va vosi. 45 Nongwa Mwana wa Mundu ayisili vakotoo kumkimbanikila ila kuvakimbanikila na kuvakombola vandu vatangalili.”

Yesu akumlowola ngalimesu Balitimayu
Mateyi 20:29-34, Lukasi 18:35-43

46 Topi vafikili Yeliku, Yesu paghaveyi akufuma pala na vanachuli vaki pamu na lipinga likomi lya vandu, ngalimesu, mwana va Timayu vakumkema Balitimayu, avelili kayikala mumbali ya deha akudadava vamutangi. 47 Papikanishili Yesu wa Nasaleti akutyangila pala, kakanda kukema kwa lishu likomi, “Yesu, Mwana va Dawudi! Ung'oneli lusungu!”
48 Vandu vatangalili vamlakalila, Unyamali lakini mweni awutili nendu, “Mwana wa Dawudi, ung'oneli lusungu!”
49 Yesu awolukili, kadeta, “Mumkemi.”
Topi vamkema yula ngalimesu, vamuwombela, “Uyikangashi! Uwoloki akukukema.”
50 Mweni ayasili ligololi lyaki pambali, ajumbili kamyendela Yesu.
51 Yesu amdashili, “Ukudayila ngugoleli liki?”
Yula ngalimesu kamuwombela, “Muwula, nguluva kulola.”
52 Yesu amuwombilili, “Yendi, kujumila kwaku kukulowola.”
Bahala pala yula ngalimesu aweshili kulola, amkovikelili Yesu mumwanja.

11

Yesu akwingila Yelusalemu kwa filumbi
Mateyi 21:1-11, Lukasi 19:28-40, Yohani 12:12-19

1 Pavaveghi pabehi na Yelusalemu vafikili Betifage na Betaniya, pabehi na chidunda cha miseituni. Pala Yesu avalayishili vanachuli vaki vavili avalonguleli, 2 avawombilili, “Muyendi kaya yaveli kuulongolu yenu. Pamyingila kula, bahala pala damuwoni ngwada wa chihongu kakongiwa, akali kugoliwa chichuku na mundu. Mumuwoposoli mumuyeghi. 3 Kucha mundu pavavadasha, ‘Nongwa liki mukugola naha?’ Mumuwombeli, ‘Bambu akumdayila na tepu damuwuyishi.’ ”
4 Topi vayenda, vamwonili ngwada wa chihongu mumbali ya deha kakongiwa pamlyangu. Pavamuwopusoleyi, 5 vandu vamonga vavelili vawoloka pala vavadashili, “Kwa nongwa liki mkumuwoposola chihongu ayu?”

6 Vanachuli vayangulili kucha Yesu avawombilili, vandu vala vavaleka vanachuli
vayendi na chihongu. 7 Vamuyeghela Yesu ngwada wa chihongu, vayala yingwa
shawu kumuwongu ya chihongu na Yesu kakwela kumbindi yaki. 8 Vandu vatangalili
vayala yingwa shawu mudeha, vamonga vayala miputila ya mibiki vadumulili mufitava.
9 Vandu vosi valongulili na vala vavakovikelili, vadeta kwa lishu likomi, “Tumjumi!
Chapanga amunemeli ayu yayisa kwa litawa lya Bambu Chapanga! 10 Nemeli wutwa
ukwisa wa mbuyi wetu Dawudi. Ajumiwi Chapanga avelili kumbindi nendu!”
11 Yesu ayingilili Yelusalemu ayendili mbaka munyumba ya Chapanga, kalola kila
chindu kwa unofu. Lijuva lyahongili kala ayendili Betaniya pamu na vala lilongu na
vavili.

Yesu akulilapila likuyu
Mateyi 21:18-19

12 Chilawu yaki pavafumeyi Betaniya, Yesu aveli na njala. 13 Topi kwa kutali aliwonili
likuyu livelili na mahamba vatangalili. Kaliyendela aloli kucha liveleka. Pafikili kawona
liveleka ng'odu lina mihamba hela, chipindi chaki cha kuveleka chavelili chakali.
14 Bahala pala kaliwombela likuyu, “Kufumila nalelu mbaka jola, mundu yoyosi akotoo
kulya fivelekwa fyaku.”
Vanachuli vaki vakapikanisheyi filongu afi.

Yesu akwingila munyumba ya Chapanga
Mateyi 21:12-17, Lukasi 19:45-48, Yohani 2:13-22

15 Vafikili Yelusalemu. Yesu ayingilili munyumba ya Chapanga kakanda kuvavinga
vandu vafumi panji vavelili vakuchuusa na kuhemela findu mula. Aghalambulili mesa
sha vala vakafunjeyi mbiya na figoda fya vala vavelili vakuchuusa vangunda. 16 Alemili
kumjumisha mundu yoyosi kutola chindu muudamwa wa nyumba ya Chapanga.
17 Pambeli kavawula, “Yiyandikiwa mumayandiku, ‘Nyumba ya nenga dayikemiwi
nyumba ya kudadava kumluva Chapanga kwa vandu va milima yosi!’ Lakini yumwi
muyigola kucha mbaku ya vefi!”
18 Vatambika vakomi na vawula va Malawu pavapikanishili afi, vakanda kusaka njila
ya kumuwulagha Yesu. Hata naha vamtilili nongwa lipinga lya vandu vayikanganikeyi
mawuli vaki.
19 Lijuva palihongili, Yesu na vanachuli vaki vawuka vayileka mbwani.

Mawuli kufuma kulikuyu liyumili
Mateyi 21:20-22

20 Pamalavila putiputi, pavapiteyi, valiwonili lila likuyu liyuma kukandila mikigha
mbaka kumbindi. 21 Petili akumbukili, chawombili Yesu, “Muwula, loli! Lila likuyu
wulilapilili, liyuma!”
22 Yesu kamuwombela, “Mumjumili Chapanga. 23 Nguvawombela nakaka, mundu
pachiwombela chidunda achi, ‘Tupuki kadubukili mulihiva,’ na pangajila hoshu
mundima yaki, topi pajumila kucha chadetili dachifumbuki, dachigoleki kwa mweni.
24 Ponopa nguvawombela, pamdadava na pamumuluva Chapanga chindu chochosi
mjumili mupokela kala davavapi. 25 Pamdayila kudadava, pomeli kila mundu chila
chavavifyili ili tati wenu wa kumbindi avapomeli fimuvifyili.” 26 Mani pamuvapomela
ng'odu vayenu, hata tati wenu yavelili kumbindi dalemi kuvapomela.[k]

Chilongu cha uwesu wa Yesu
Mateyi 21:23-27, Lukasi 20:1-8

27 Topi vayisa kandi Yelusalemu. Yesu payendeyendeyi munyumba ya Chapanga,
vatambika vakomi na vawula va Malawu na vavaha vamyendela. 28 Vamdasha,
“Ukugola findu afi kwa uwesu wa ghani? Ghani yakujumishili kugola findu afi?”
29 Yesu kavawombela, “Danivadashi chindu chimu, pamunyangula na nenga wuwowu
danivawombeli ngugola findu afi kwa uwesu wa ghani. 30 Ghani yamupili Yohani
mbatisha uwesu wa kubatisha? Chapanga amupili awu vandu vamupili? Munyanguli.”
31 Vakandili kuyidasha, “Patudeta, ‘Mani patudeta kufuma kumbindi kwa Chapanga,’
datudashi, ‘Topi mbona mumjumila ng'odu?’ 32 Pambeli tukuwesha ha kudeta ‘Vamupili
vandu.’ ” Vadetili naha kwanongwa vatila lipinga lya vandu, nongwa vosi vajumilili
nakaka Yohani mbatisha aveli mbuyi wa Chapanga. 33 Topi vamyangula Yesu, “Yufwi
tumanya ha.”
Yesu avawombilili, “Na nenga nivawombeli ng'o kwa uwesu wa ghani ngugola findu
afi.”

---

k **11:26** Mani. kuvapomela. Mayandiku vamonga va dayili yivahela msitali wa 26.

12

Chilangushilu cha chitava cha misabibu na valimi
Mateyi 21:33-46, Lukasi 20:9-19

1 Yesu akandili kuywanga nawu kwa chilangushilu: “Mundu yumu alimili chitava
cha misabibu. Alishengiteshili luviwu na pagati yaki kakumba lyowu lya kukamila
misabibu, ajengili na lilingu. pambeli kachihadika chitava chila kwa valimi, mweni
ayendili mlima wa kutali. 2 Chipindi cha kubena, amlayishili ndumindumi waki
kwa vala valimi, akamyegheli sehemu ya fyavabenili muchitava chaki. 3 Vala valimi
vamkamula na vamtovanga na vamuwuyisha mawoku hela. 4 Kamulayisha kandi
ndumindumi wingi na ayu vamtesha kumutwi na kumgola wafu. 5 Yula muna
chitava amulayishili ndumindumi wingi kandi, valimi vala ayu vamuwulaya. Avatumili
vamonga vatangalili, vamonga vatovangiwa na vamonga vavawulayili. 6 Asiyalili
na mundu yumu, aveli mwana waki amtamili. Pambeli amlayishili ayu kawomba,
‘Davamtili mwana wangu.’ 7 Lakini vala valimi vawombana, ‘Ayu daghavi muhala
mbala, topi tumuwulayi, mbala yaki yivi yetu!’ 8 Kwa ndambu yila vamkamula na
vamuwulaya na kumyasa panji ya chitava chila.
9 “Topi, bambu muna chitava dagoli liki? Dayisi kuvawulagha valimi ava na
kuvahadisa chitava chila kwa vandu vengi. 10 Wuli mkali hela kusoma mayandiku
yivadeta:
‘Ligonguveli livalemili vajengi liva ligonguveli likomi lya chikandilu
11 Bambu yagolili findu afi,
fya chiloja nendu kwa yufwi?’ ”
12 Vatambika vakomi na vawula va Malawu na vavaha vamanyili kucha chilangushilu
achi chikwivayilata veni. Vayesha kumkamula lakini vatila lipinga lya vandu, vamuleka,
veni vayenda.

Kuhomba kodi kwa mutwa wa Loma
Mateyi 22:15-22, Lukasi 20:20-26

13 Topi Vafwalisayu na vandu vamonga va chipinga cha mutwa Helodi avalayishili
vamuwomeshi Yesu kwa filongu fyaki. 14 Vamyendilili, vamuwombela, “Muwula
tukumanya kucha yuwi kuva mundu yuwudeta nakaka weka, ukumtila ng'odu mundu
yoyosi. Wala ukomi wa mundu chindu ng'odu kwa yuwi, lakini ukuwula njila ya nakaka
ya Chapanga. Wuli nyanyi kuhomba kodi kwa mutwa wa Loma, awu ng'odu? Tuhombi
awu tukotoo kuhomba?”
15 Lakini Yesu amanyili ufyangu wau, kavawombela, “Mbona mukunyesha? Muyeghi
ligwala lyeni ndililoli.”
16 Vamuyeghela, vamupa aloli. Na mweni kavadasha, “Wushu na litawa ali lya ghani?”
Vamyangula, “Ya mutwa wa Loma.”
17 Topi Yesu kavawombela, “Fya mutwa wa Loma mumupi mutwa wa Loma na fya
Chapanga mumupi Chapanga.”
Vamkanganikili nendu.

Chilongu cha kushukuka kwa vasovili
Mateyi 22:23-33, Lukasi 20:27-40

18 Pambeli vandu vamu va chipinga cha Masadukayu, ava vandu yivawomba yivasovili
vakushukuka ng'odu, wamuyendela Yesu, vamdasha. 19 “Muwula, Musa atugayilili
Malawu kucha, ‘Mundu pasova na kuleka mdala angali mwana, mlongu mundu lasima
amhali ayu ngalimlyangu, ili amleleli mwana mlongu mundu.’ 20 Topi kwavelili valongu
saba. Wa kwandi atolili mdala, kasova ngajila kuleka mwana. 21 Mlongu wa pili kamtola
yula ngalimlyangu na mweni kasova ngajila kuleka mwana na mlongu wa tatu wuwula
wula. 22 Vosi saba vasova ngajila kuleka mwana. Pambeli yula ngalimlyangu na mweni
asovili. 23 Lijuva palifika vandu vasovili pavashukuka, mau ayu daghavi mdala va ghani?
Nongwa vosi saba vamtolili.”
24 Yesu kavawombela, “Yumwi muvifya mpota liki kumanya Mayandiku vang'alili na
liwovi lya Chapanga. 25 Nongwa vandu pavashukuka davatoli ng'odu wala kutoliwa,
davavi kucha makungu wa kumbindi kwa Chapanga. 26 Wuli, musoma ng'odu chitabu
cha Musa, chilongu cha kushukuka kwa vasovili, pachivala pakayakeyi motu? Chapanga
amuwombilili Musa ‘Nenga Chapanga wa Ibulahimu na Chapanga wa Isaka na Chapanga
wa Yakobi.’ 27 Topi mweni Chapanga wa vasovili ha, Chapanga wa vavelili vanofu.
Yumwi muvifya nendu.”

Lilawu likomi
Mateyi 22:34-40, Lukasi 10:25-28

28 Yumu wa muwula va Malawu afikili, kapikanisha malimbanu va Masadukayu na
Yesu. Pawonili kucha Yesu kavayangula nyanyi, kafumbuka, kavadasha, “Malawu vosi
va Chapanga lyoti liva likomi pitu vosi?”
29 Yesu kayangula, “Lilawu likomi ndi ali, ‘Isilaeli pikanishi. Bambu Chapanga wetu,
Bambu kava mweni weka yaki. 30 Umtami Bambu Chapanga waku kwa ndima yaku
yonda na kwa ngunda yaku yosi na kwa luhala lwaku losi na kwa liwovi lyaku lyosi.’
31 Lilawu lya pili litawukili nendu ndi ali, uvatami vandu vamonga kucha pawitama
umweni. Kwahela lilawu lingi likomi pitu ali.”
32 Yula muwula va Malawu kamuwombela “Nyanyi Muwula! Kudeta nakaka
kuwomba Chapanga yumu weka hela wala kwahela wingi ila mweni. 33 Mundu amtami
Chapanga kwa moyu wosi, kwa luhala losi na liwovi lyosi na kuvatama vandu vamonga
kucha pauyitama mweni. Chindu achi chibalama nendu kwa litambiku lya kunyanya
kwa Chapanga.”
34 Yesu pawonili kucha mundu ayu kamuyangula kwa luhunja amuwombilili, “Yuwi
kuva kutali ha na Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga.”
Pambeli, kwahela mundu yayeshili kandi kumdasha chindu.

Kilistu ghani?
Mateyi 22:41-46, Lukasi 20:41-44
35 Yesu paghaveyi akuwula munyumba ya Chapanga, kavadasha, “Mbona vawula
va Malawu vakudeta kucha Kilistu mkombola mwana wa Dawudi? 36 Dawudi mweni
paghaveyi na Mfuki Mng'alili akumlongosha awombili:
‘Bambu kamuwombela Bambu wangu:
Wuyikali mwambu wangu wa mlilu,
mbaka nivaviki vachimdwama vaku
pasi ya mawulu vaku.’
37 “Mweni Dawudi akumkema Kilistu Mkombola Bambu. Wuli wuli, Kilistu daghavi
mwana wa Dawudi?”

Yesu kavafunda vandu kuyilata vawula va Malawu
Mateyi 23:10-36, Lukasi 20:45-47
Lipinga lya vandu lyaveli likumpikana Yesu kwa seku. 38 paghaveyi akuwula, kadeta,
“Muyikali mesu na vawula va Malawu veni vakudayilaya kupita vafwala mihabiti mitali
na vakujambushiwa kwa hishima na vandu pavapita kusoku. 39 Kuyikala kufigoda fya
kuulongolu munyumba ya kudadavila na kuyikala mufigoda fya nyanyi mulihungu.
40 Vakuvasulumu nyumba vangalimlyangu kunu vakwilyambishila kudadava sala ndali!
Lijuva lya kuhigha davapati asabu ngomi.”

Fupu ya ngalimlyangu
Lukasi 21:1-4
41 Yesu aveli kayikala pabehi ya sanduku lya mbiya. Akaloleyi ndambu vandu
vatangalili pavayiseyi kutaya mbiya mulisanduku lya mbiya lya Nyumba ya ku-
dadavila. Valundamali vatangalili vatayili mbiya sitangalili. 42 Pala ayisili mau
yumoyu ngalimlyangu mgaju, atayili migwala mivili midokwa ya mbiya. 43 Pala Yesu
avakemili vanachuli vaki, kavawombela, “Nakaka nguvawombela, mau ayu yangajila
chindu mgaju kataya mulisanduku lya mbiya chikomi kupita sivatayili vamonga vosi.
44 Nongwa vamonga vosi vataya shiyongisikili mumali shawu, lakini ayu mau, yaveli
mgaju, kataya chavelili nachu chosi, atayili kila chindu chadayileyi mweni kayaki.”

13

Yesu akudeta chilongu cha kubomola Nyumba Ngomi ya Chapanga
Mateyi 24:1-2, Lukasi 21:5-6
1 Yesu pafumeyi munyumba ya Chapanga mwanachuli waki yumu amuwombilili,
“Muwula, loli ndambu migonguveli ayi na nyumba asi sivelili sha kuyikang'anika!”
2 Yesu kamuwombela, “Wuli ukuyiwona nyumba ayi ngomi? Kwa hela hata
ligonguweli limu dalisighali kumbindi ya limonga, kila chindu dachibowuliwi.”

Madaba vakanda
Mateyi 24:3-14, Lukasi 21:7-19
3 Yesu pavelili kayikala kumbindi ya chidunda cha miseituni akaloleyi kunyumba
Ngomi ya Chapanga Petili na Yakobi na Yohani na Andeleya vamdasha paweka,
4 “Tuwombeli findu afi dafivi ndili? Datuwoni chilangushilu liki kucha milandu ayi
yiva pabehi kuwoneka?”

5 Yesu akandili kuvawombela, “Muyikali mesu akotoo kuvapughanya mundu.
6 Nongwa vatangalili davayisi kwa litawa lyangu, kila mundu dayikemi mweni Kilistu!
Ava davavayaghamishi vandu vatangalili. 7 Pampikanila ngondu na lupwepu lwa
ngondu, mukotoo kulilimuka. Findu afi dafiwoneki, hata naha mlima kupela kukali hela
kufika. 8 Vandu va mlima wumu davayiminyi na vandu va mlima wingi, wutwa wumu
dauwiminyi na wutwa wingi, Kila mahali dakuwi na chiyighayigha na njala. Findu afi
kucha utami wa lihingili lya kulela mwana.
9 “Lakini yumwi mugungi mesu. Vandu davavayeghi kuchitemela na kuvatovanga
kunyumba sha kudadavila. Davavayeghi kwa vatavala na vatwa kwanongwa ya
nenga, ili muvatovileli filongu fya Chapanga. 10 Na Chilongu cha Nyanyi chikudayiliwa
chilanduliwi kwa vandu va milima yosi. 11 Veni pavavika muchijaka na kuvayegha
kuchitemela, mukotoo kutila kucha damdeti liki. Saa yila payifika, mdeti chochosi
dampati, nongwa yumwi ha damdeti ila Mfuki Mng'alili. 12 Mlongu damupi mlongu
waki amuwulayi, tati damupi mwana mundu, vana nawu davakang'ali vavaha vawu
na kuvawulaya. 13 Vandu vosi davavanyekwi yumwi nongwa ya litawa lyangu. Lakini
yayiwunishila mbaka mwishu ayu dalowuliwi.

Utatala mkomi
Mateyi 24:15-28, Lukasi 21:20-24

14 “Pamuwona ‘Uvifyi wafu’ liwolokela mahala paki ng'odu,” Yasoma amanyi mana
yaki. Apa vavelili Yudeya vatuvili kufidunda. 15 Yaveli kumbindi ya lipaghali lya nyumba
akotoo kusunuka kuyingila munyumba yaki kutola chindu. 16 Yaveli kufitava akotoo
kuwuya kumbeli kutola yingwa yaki. 17 Davachiwoni vadadala vaveli na ndumbu na
kuyongesha majuva va mbelu! 18 Dadavi kwa Chapanga findu afi fikotoo kuva chipindi
cha lupepu. 19 Nongwa dakuvi na utatala nendu chipindi achi tukali kuchiwona tangila
Chapanga agoli mlima awu mbaka nalelu, wala dayibwituki kandi ha. 20 Kucha Bambu
angapungushili ng'odu majuva ava kwahela mundu angalowuliwili. Lakini kwa vala
vaki avashawulili, Bambu kapungusha majuva ava.
21 “Topi mundu pavawombela, ‘Mloli, Kilistu kava apa,’ awu ‘kava pala,’ mukotoo
kumjumila. 22 Kwanongwa davawoneki vakina Kilistu wa udesi na vambuyi va udesi,
davagoli filangushilu na findu fya filoja, kwa kudayila kuvayaghamisha avashawulili
Chapanga kucha pavawesha. 23 Topi yumwi muvi mesu. Nenga nivawombela findu
fyosi fikali kuwoneka.”

Kuyisa kwa Mwana wa Mundu
Mateyi 24:29-31, Lukasi 21:25-28

24 “Topi majuva ava pambeli kupita utatala awu, lijuva dalitaywi chisi na mwesi
dawumuliki ng'odu. 25 Ndondwa dasiponeki kufuma kumbindi, mawovi vaveli
kumbindi davatikanyiki. 26 Apa dawoneki Mwana wa Mundu payisa mumafundi
kwa liwovi likomi na ukomi waki. 27 Pambeli davalayi makungu vaki vavakungashi
avashawulili kufuma mbembu shosi mchechi sha mlima, kufumila mwambu mbaka
mwambu wingi.

Mawuli va mkuyu
Mateyi 24:32-35, Lukasi 21:29-33

28 “Kwa likuyu mwiwuli chilangushilu achi. Pamuwona mahamba vaki vakukanda
kuva mateki na kutomola vengi, mumanyi chipindi cha ndonya chiva pabehi. 29 Yumwi
wuwowu pamuwona findu afi pafigoleka, mumanyi kucha chipindi chiva pabehi
nendu. 30 Nguvawombela nakaka, chileli achi dachipiti ha ngajila tanila findu afi fyosi
kuwoneka. 31 Kumbindi na mlima dafipiti, lakini chilongu chanenga dachipiti ng'odu.

Kwahela yamanya lijuva wala saa
Mateyi 24:36-44

32 “Lakini lijuva na saa liki kwahela mundu amanyili, wala makungu va kumbindi,
wala Mwana, ila Tati weka yaki kamanya. 33 Muvi na chigoyi na muyikali mesu,
nongwa chipindi achi mumanya ha pandili dachiyisi. 34 Dayivi kucha mundu yawuka
kayaki kuyenda mwanja, kavalekela ndumindumi vaki ukomi, kila mundu na chichuku
chaki, kamuwombela machonda wa kumlyangu ayikali mesu. 35 Topi mgungi mesu,
nongwa mumanya ng'odu mwenikaya akuwuya ndili, pamonga dayivi palumihi awu
pamandandu awu putiputi awu pamalavila. 36 Mgungi mesu kucha payisa tepu akotoo
kuvawona muvasha. 37 Nguvawombela yumwi, nguvawombela vosi: Mgungi mesu!”

14

Ndambu ya kumuwulagha Yesu
Mateyi 26:1-5, Lukasi 22:1-2, Yohani 11:45-53

1 Yavelili vasighala majuva mavili hela kufika lihungu lya Pasaka na lihungu lya
mibumunda yingali simika. Vatambika vakomi na vawula va Malawu vaveli vakusaka
ndambu ya kumkamula Yesu kwa chifisu, ili vamuwulayi. 2 Vawombili, “Tukotoo
kumkamula chipindi cha lihungu, vandu vakotoo kuyisa kugola ndilingu.”

Yesu vakumshagha utuli
Mateyi 26:6-13, Yohani 12:1-8

3 Yesu paghaveyi Betaniya, kayaki Simoni dayili atamikili ukalava. Paghaveyi vakulya,
mau yumoyu avelili na supa ya mafuta ya kunungilila na vatalama nendu kayisa,
kadiwula supa yila na kumyitila Yesu mafuta vala kumutwi. 4 Vandu vamu vaveli pala
vakalalili, vadeta, “Nongwa liki akuyananga hela mafuta vala? 5 Angaweshili kuhemesha
kwa mbiya siwesha kumuhomba mgola chichuku kwa mwaka wumu awu mbiya ya
dinali mya tatu. Na mbiya sila vangavapili vagayu!” Pambeli vamlakalila mau yula.
6 Lakini Yesu avawombilili, “Mumleki kwanongwa liki mukumuyasha? Kagolela
chindu cha nyanyi. 7 Vagaju muva pamu majuva vosi. Mukuwesha kuvatanga lakini
dandivi pamu na yumwi majuva vosi ng'odu. 8 Mau ayu kagola chaweshili. Kayitilila
mafuta mumvili wangu, wuva kala kwa kusikiwa. 9 Nguvawombela nakaka, kumlima
wosi Chilongu cha Nyanyi dachilanduliwi, chindu achi chagolili davachitambuli kwa
ngumbungumbu yaki.”

Yuda akujumila kumshengeta Yesu
Mateyi 26:14-16, Lukasi 22:3-6

10 Pambeli Yudasi Sikaliyoti, yumu wa vala lilongu na vavili, ayendili kwa vatambika
vakomi ili kumshengeta Yesu. 11 Vatambika vakomi pavapikanishili afi, vasekelela,
vajangili kumgayila mbiya. Topi Yuda akasakeyi fwasi nofu ya kumshengeta.

Kutanda filivi fya Pasaka
Mateyi 26:17-25, Lukasi 22:7-14, 21-23, Yohani 13:21-30

12 Lijuva lya kwaa lya lihungu lya mibumunda yingajila kutayiwa simika, chipindi
vakuhinja mwana meni wa Pasaka, vanachuli vaki vamdashili, “Ukudayila kulila koti
lihugu lya Pasaka?”
13 Topi Yesu avalayishili vanachuli vaki vavili kavawombela, “Muyendi kumbwani na
aku damutang'aniki na mlumi yumu kayitwika chiyungu cha machi. Mumukovikeli
14 mbaka munyumba dayingili, mkamuwombeli muna nyumba, ‘Muwula akudasha,
chiva koti chumbagati changu dandilyi lihungu pamu na vanachuli vangu?’ 15 Mweni
davalangushi chumba chikomi kudali chiveli chilembiwa kala muyingili amu.”
16 Vanachuli vawuka, vayenda kumbwani, vawona kila chindu chilingana kucha Yesu
avawombilili vatandi Lihungu.
17 Payifikili palumihi, Yesu afikili pamu va vanachuli vaki lilongu na vavili.
18 Pavaveghi pamesa vakulya, Yesu kavawombela, “Nakaka nguvawombela, muyenu
yumu ya ghalya pamu na nenga, dashengeti.”
19 Pala vanachuli vaki vakanda kuwona lusungu, vamudasha yumu yumu, “Wuli
nengapa?”
20 Yesu kavawombela, “Yumu wa yumwi lilongu na vavili, yalikishila libumunda pamu
na nenga muchimbundi. 21 Nakaka Mwana wa Mundu akuyenda kucha Mayandiku
yivawomba. Lakini daachiwoni mundu yula damshengeti Mwana wa Mundu! Ingavelili
ngiba mundu ayu kucha angawonikili ng'odu!”

Filivi fya Bambu
Mateyi 26:26-30, Lukasi 22:14-20, 1 Vakolindu 11:23-25

22 Pavaveghi vakulya, Yesu katola libumunda, kamlumba Chapanga kalimetula na
kuvagayila vanachuli vaki padeta, “Mtoli, awu mvili wa nenga.”
23 Kandi atolili lwindi, Kamulumba Chapanga, kavagayila, vosi valandila lwindi lula.
24 Avawombilili, mwasi awu ukuyitika kwa vandu vatangalili. “Awu mwasi wa nenga
kucha paveli mulilaghanu na Chapanga, 25 Nakaka nguvawombela, danandi kandi
ng'odu difwayi mbaka lijuva lila danandi difwayi ya shonu muutwa wa Chapanga.”
26 Kandi vasomulili lumbombu, vawuka, vayendili kuchidunda cha miseituni.

Yesu akutunga dalemiwi na Petili
Mateyi 26:31-35, Lukasi 22:31-34, Yohani 13:36-38

27 Yesu avawombilili vanachuli vaki, “Mwavosi damuvi na lyogha na nenga, nongwa
Mayandiku Vang'alili vadeta, Chapanga damtovi mdima na vameni davamwayiki pwilili.
28 Lakini pashukuka, dandivalonguleli kula Galilaya.”
29 Petili amuwombilili, “Mani kucha vosi davakuleki, nenga danikuleki ng'odu!”
30 Yesu amuwombilili Petili, “Nakaka nguvawombela, pamihi pamu, njowolu akali hela
kuvika mwanja wa pili, daunemi myanja mitatu.”
31 Lakini Petili kamuwombela, “Hata sovi pamu na yuwi, danikuleki ng'odu.”
Vanachuli vosi vadeta wuwula.

Yesu akudadava aku Getisemani
Mateyi 26:35-46, Lukasi 22:39-46

32 Topi vafikili aku kuvakema Getisemani. Yesu avawombilili vanachuli vaki,
“Muyikali apa chipindi nenga padadava.” 14:32Getisemani, mana yaki: Chitava
chidokwa. 33 Pambeli avatolili Petili na Yakobi na Yohani, akandili kuyipwelesha nendu
na kushushutika. 34 Avawombilili, “Nguwona lung'ongu lukomi mundima kucha dasovi.
Muyikali apa na mugungi mesu.”
35 Ayendili paulongolu padokwa, kayiyasilila pasi wuyifuma, kadadava naha, kucha
payiweshikana unewushi payifika saa yila ya kugoboka. 36 Kadeta, “Aba, Tati wangu,
kwa yuwi findu fyosi fikuweshikana ung'ushili lwindi alu, ila yikotoo kuva kucha
padayilili nenga, ila ngimu wudayilili yuwi.”
37 Yesu awuyili kwa vanachuli vaki vatatu, avawonili vawonja. Topi amuwom-
bilili Petili, “Simoni, wuli, ukuwonja? Kulemwa kugunga mesu hata saa yimu?”
38 Akavawombilili kandi, “Mgungi mesu na kudadava ili mukotoo kuyingila mumutambu
wa kuyeshiwa. Mfuki yikudayila lakini mvili ukulemwa.”
39 Ayendili kandi kudadava akawuyilileyi filongu fifila fila. 40 Kawuya kandi, avawonili
vawonja. Kwanongwa mesu vawu vatopiliwa na ng'onju. Valemwili cha kumyangula.
41 Payisili mwanja wa tatu avawombilili, “Mukali muwonja na kupumulila? Ponopa
saa yifika! Mwana wa Mundu vakumtawula kwa vandu vavipili. 42 Muyimuki, tuyendi.
Mloli, yula dashengeti kava pabehi.”

Yesu akuvakuliwa
Mateyi 26:47-56, Lukasi 22:47-53, Yohani 18:3-12

43 Yesu paghaveyi akali akudeta, Yudasi, muyawu wa vala lilongu na vavili, afikili
na lipinga lya vandu vaveli na mimayi na fimbongu. Vandu ava vaveli valayishwa na
vatambika vakomi na vawula va Malawu na vavaha. 44 Yuda avelili kavakupisha: “Yula
yinumjambusha na danimunoneli ndi mweni, mumuvakuli na mumuyeghi na mumdimi
nendu mumawoku va machonda.”
45 Yuda pafikili hela, kamyendela Yesu, kamuwombela, “Muwula!” kumunonela.
46 Topi vala vandu vayisa kumuvakula Yesu, vamuwopa. 47 Yumu va vala vavelili
vawoloka pamu na Yesu, akwemulili limayi lyaki, kamuhenga lijeji ndumindumi wa
mtambika mkomi. 48 Yesu amuwombilili, “Wuli, muyisa na mimayi na fimbongu
kungamula, kucha nenga mwifi? 49 Majuva vosi naveli pamu na yumwi pang'ula
munyumba ya Chapanga, mbona mwangamulili ng'odu. Lakini ponopa mayandiku
mang'alili vavi.”
50 Apa vanachuli, vatuvili vosi vamleka.
51 Kwavelili na msongolu yumu avelili akumkovekela Yesu kunu kayitanda yingwa ya
chikoyi. Veni vayeshili kumkamula. 52 Lakini mweni kasulubuka, kayileka yila yingwa,
katuva chipula.

Yesu kuchitemela cha vavaha va Vayawudi
Mateyi 26:57-68, Lukasi 22:54-55, Lukasi 22:63-71, Yohani 18:13-14, Yohani 18:19-24

53 Topi vamyeghili Yesu kwa mtambika mkomi na vatambika vamonga na vavaha na
vawula va Malawu vosi vatanganikili. 54 Petili amkovikelili Yesu kwa kutali, vayingilili
mgati ya luviwu lwa mtambika mkomi, ayikalili pamu na vadima vakayoteyi motu.
55 Vatambika vakomi na balasa lyosi lya Vayawudi vakasakeyi utovileli kwilata Yesu ili
vamuhighi na kumuwulagha, lakini vapatili ng'odu. 56 Vandu vatangalili vamtovilelili
udesi kwa Yesu, lakini utoveleli wau valinganili ha.
57 Vamonga vawoloka kandi kumtovelela udesi, vakawombaneyi: 58 “Yufwi
twampikanishili mundu ayu padeta, ‘Dabomoli ayi nyumba ya Chapanga yivajengili kwa
mawoku, kwa majuva matatu dajengi yingi yingajila kujengiwa kwa mawoku.’ ” 59 Hata
naha, utovileli wau walinganili ng'odu.
60 Topi mtambika mkomi awolukili pagati ya vandu. Amdashili Yesu, “Wuli,
ukuyangula ng'odu filongu? Vandu ava vakuhimulila liki fikuyilatili yuwi?”

61 Lakini Yesu anyamalili, ayangulili hata chilongu chimu ha. Mtambika mkomi
amdashili kandi, “Wuli yuwi kuva Kilistu, Mwana wa Chapanga ayu yivamjuma?”
62 Yesu ayangulili, “Yina, nenga mweni. Kandi damung'oni Mwana wa Mundu kayikala
mwambu wa mlilu wa Bambu yaveli na liwovi na payisa mumafundi va kumbindi kwa
Chapanga.”
63 Pala mtambika mkomi kademula lihabiti lyaki, kawomba, “Vatovilela va liki kandi?
64 Mupikanisha, akumujowola Chapanga! Yumwi mukucha wuliwuli?”
Vosi vamuhigha Yesu awulayiwi.
65 Topi vamonga vakandili kumtemela mita, vamgubika kuwushu, vamtovanga na
kumuwombela, “Tungi ghani kakutova!” Mbaka vandumindumi vamtola na kumtova
mbandi.

Petili kamlema Yesu
Mateyi 26:69-75, Lukasi 22:56-62, Yohani 18:15-18, Yohani 18:25-27
66 Petili aveli akali pasi ya luviwu, ndumindumi yumu mdala wa mtambika mkomi
kayisa. 67 Pamuwonili Petili payota motu, kamlola! kamuwombela, “Hata yuwi waveli
pamu na Yesu wa Nasaleti.”
68 Lakini Petili akanili, kawomba, “Nimumanya ha, wala nguchimanya ng'o chimu-
womba!” Pambeli Petili awukili kayenda panji ya luviwu. Pala njowolu kavika.
69 Yula ndumindumi pamuwonili kandi Petili, akandili kandi kuvawombela vandu
vawolukili pala, “Mundu ayu muyawu.” 70 Petili akanili kandi.
Pambeli padokwa, vandu vawolukili pala vamuwombilili Petili, “Nakaka yuwi ndi
muyawu, nongwa yuwi kuva Mugalilaya.”
71 Lakini Petili akandili kwihongola na kuyilapa padeteyi, “Nenga nimumanya ng'odu
mundu ayu yimuwomba womba filongu fyaki.”
72 Bahala pala njowolu kavika mwanja wa pili. Topi Petili kakumbuka ndambu Yesu
amuwombilili, “Njowolu akali kuvika mwanja wa pili, daunemi myanja mitatu.” Petili
alililili.

15

Yesu akuyeghiwa kubalasa lya Pilatu
Mateyi 27:1-2, Mateyi 27:11-14, Lukasi 23:1-5, Yohani 18:28-38
1 Pamalavila puti, vatambika vakomi vatanganili pamu na vavaha na vawula va
Malawu na vandu va balasa lyosi, vapatanili kumuyegha Yesu kuchitemela cha Pilatu.
Vamuwopa na pingu, vamyegha na kumuhadisha kwa Pilatu. 2 Pilatu kamdasha Yesu,
“Wuli yuwi kuva mutwa wa Vayawudi?”
Yesu kamyangula, “Yina, yiva ngimu wudetili.”
3 Vatambika vakomi vamuhigha Yesu kwa findu fitangalili. 4 Pilatu kamdasha kandi
Yesu, “Wuli ukuyangula chindu ng'odu? Pikanishi fyosi fivakutovelela yuwi!”
5 Lakini Yesu ayangulili chindu ha, Pilatu kayikanganika nendu.

Yesu akuhighiwa njifwa
Mateyi 27:15-26, Lukasi 23:13-25, Yohani 18:39-19:16
6 Kila lihungu lya Pasaka, Pilatu aveli na chishovi cha kumulekishela mundu yumu
yaveli muchijaka, yivamdayilili vandu. 7 Chipindi achi, kwavelili na mundu yumu
yakemiwa Balaba. Ayu aveli kawopiwa muchijaka pamu na vandu vamonga vawulayili
vandu pakaveyi mundilingu. 8 Vandu vatangalili vamyendela Pilatu na kumluva
avagoleli kucha chishovi chaki. 9 Pilatu kavadasha, “Wuli nivalekesheleli Mutwa wa
Vayawudi?” 10 Pilatu awombili naha kwanongwa amanyili ngatu hela kucha vatambika
vakomi vamyeghili Yesu kwa mweni kwanongwa vamuwonela weyi.
11 Lakini vatambika vakomi vavatumishila vandu vamluvi Pilatu avalekesheleli
Balaba. 12 Pilatu avadashili kandi, “Ponopa mkudayila ndimgoli liki mundu ayu
yumumkema Mutwa wa Vayawudi?”
13 Vadeta kwa lishu likomi, “Mumvangilili mulupingika!”
14 Pilatu kavadasha, “Kagola chindu liki cha wafu?”
Lakini veni vayendilela kudeta kwa lishu likomi, “Mumvangilili mulupingika!”
15 Pilatu akadayileyi kulinowesha lila lipinga lya vandu, topi kavagayila Balaba
kufuma muchijaka. Kalayishila Yesu alatuliwi fiboku, pambeli avangiliwi mulupingika.

Machonda vakumdanila Yesu
Mateyi 27:27-31, Yohani 19:2-3
16 Pambeli machonda vamuyeghili Yesu mgati ya liboma lya Pilatu mkomi wa mlima
na vavakema vayawu vosi. 17 Vamfwalishili yingwa ya langi ya sambalawu, vapota

likokoma lya misomi na valivika kumutwi yaki. 18 Pambeli vakanda kumjambusha,
“Hasi Mutwa wa Vayawudi!” 19 Vayendelela kumtova kwa lidengi kumutwi na
kumtemela mita. Pambeli vamtundamila na kumgondamila. 20 Pavamdanilili kala,
vamuwopusolili lila lihabiti lya langi ya sambalawu, vamfwalisha yingwa shaki. Pambeli
vamyegha panji ili vamvangilili mulupingika.

Yesu akuvangiliwa mulupingika
Mateyi 27:32-44, Lukasi 23:26-43, Yohani 19:17-27

21 Pavaveghi munjila, vatanganikili na mundu yumu yakemiwa Simoni, mundu
wa mlima wa Kileni, tati wawu Alekisanda na Lufu. Mundu ayu avelili akufuma
kuchijiji, akuyenda kumbwani. Machonda vamung'ang'anika avagali lupingika lwa
Yesu. 22 Pambeli vamyegha Yesu mbaka mahali pakemiwa Goligota, mana yaki, “Mahali
pa lipava lya mutwi.” 23 Vamugayila difwayi yivahashili na mtela wuvakema manimani,
lakini mweni kalema kuyilanda. 24 Pambeli vamvangilila mulupingika na vavaghana
yingwa shaki kwa kugola do kulamula ghani apati yingwa liki. 25 Yavelili saa tatu
pamalavila Yesu pavamvangilileyi mulupingika. 26 Vayandika muchibawu fyavifyili
naha: “Mutwa wa Vayawudi”. 27 Pambeli Yesu vamvangililili mulupingika pamu na vefi
vavili, yumu mwambu waki wa mlilu na wingi mwambu waki wa kumkiyi. 28 Ndambu
ayi, Mayandiku vava vadetili, “Avikiwili pamu na lipinga lya vandu vawafu.”
29 Vandu vavelili vakupita pala vatikanya mitwi yawu na kumjowola Yesu, pavadeta,
“Aka! Yuwi muna uwesu wa kubowola nyumba ya Chapanga na kuyigola kwa majuva
matatu! 30 Ponopa sunuki mulupingika na wilowoli umweni!”
31 Wuwula wula vatambika vakomi na vawula va Malawu vamdanila pavadeta veni
kwa veni, “Avalowulili vamonga, lakini kalemwa kuyilowola mweni! 32 Ayu Kilistu,
mutwa va Isilaeli! Topi asunuki kufuma mulupingika na yufwi datumjumili!”
Na hata vandu vala vavangiliwi mumipingika pamu na mweni vamjowulili.

Yesu akusova mulupingika
Mateyi 27:45-56, Lukasi 23:44-49, Yohani 19:28-30

33 Kufumila saa sita pamusi, mlima wonda ugubikiwili na chisi chayikalili mbaka
saa tisa. 34 Payifikili saa tisa pamusi, Yesu kalila kwa lishu likomi, “Eloi, Eloi, lama
Sabakitani?” Mana yaki, “Chapanga wangu, Chapanga wangu, mbona kuneka?”
35 Vandu vamonga vawolukili pala pavapikanishili naha, vadeta, “Pikanishi,
akumkema Eliya!” 36 Mundu yumu katuva, kajabika lindelindeli musiki, kalisobeka
muludengi na kumupa Yesu alandi. Pambeli kadeta, “Leki tuloli kucha Eliya dayisi
kumsunusha mulupingika!”
37 Yesu kawuta kwa lishu likomi, pambeli kasova.
38 Lupayi lwa nyumba ya Chapanga lwademukili filepa fivili kufumila kumbindi
mbaka pasi. 39 Na mkomi va machonda yavelili kawoloka paulongolu pa lupingika
pawonili ndambu Yesu pasovili, kadeta, “Nakaka mundu ayu avelili Mwana wa
Chapanga!” 40 Kwavelili na vadadala vamonga vavelili pavalola kwa kutali. Vamu
vaveli Maliya Magadalena na Maliya mawu wawu akina Yakobi mdokwa na Yose na
Salomi. 41 Yesu paghaveyi Galilaya, vadadala ava vamkovikelili na kumtanga. Wuwowu
vadadala vamonga vatangalili yivayisili pamu na mweni Yelusalemu vaveli bahala.

Yesu akusikiwa
Mateyi 27:57-61, Lukasi 23:50-56, Yohani 19:38-42

42 Yaveli palumihi ya Lijuva lya Kuyitalisha kwa Lijuva lya Kupumulila. 43 Yosefu
mwenikaya wa Alimataya, mundu wa balasa lya Vayawudi na yapikanishiwili nendu
kafika. Mundu ayu aveli akuuvetela Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga. Topi
kamyendela Pilatu ngajila kukangajila, kamluva amupi chikongu cha Yesu. 44 Pilatu
kayikanganika papikanishili kucha Yesu aveli kasova kala. Topi kamkema mkomi wa
machonda, kamdasha kucha Yesu kasova kala. 45 Pawombiwili na yula mkomi wa
machonda Yesu kasova kala, amjumishili Yosefu atoli chikongu cha Yesu. 46 Yosefu
kahemela ligubiku, kasunusha chikongu cha Yesu na kaushengiteshela ligubiku kauvika
musembi yisonguliwili muligangachuma. Pambeli kabilibisha ligangachuma likomi
pamlyangu ya sembi. 47 Maliya Magadalena na Maliya mau waki Yose vapawonili pala
pavikiwili chikongu cha Yesu.

16

Kushukuka kwa Yesu
Mateyi 28:1-8, Lukasi 24:1-12, Yohani 20:1-10

1 Lijuva lya Kupumulila palipelili, Maliya Magadalena na Maliya mau waki Yakobi
na Salomi vahemela mafuta va kunungilila ili vakaushaghi mvili wa Yesu. 2 Topi
lijuva lya kupumulila [n] lijuva palisosomokeyi, vayenda kusembi. 3 Pavaveghi mudeha,
vakawombaneyi, “Ndi datubilibishili lila ligangachuma likomi pamlyangu wa sembi?”
4 Lakini pavalolili, valiwona ligangachuma lila likomi libilibishiwa kala. 5 Topi vayingila
musembi, vamuwona mundu yafwalili yingwa yiveli mbuleteee, kayikala kumlilu.
Chivakola chipwembwi.
6 Mundu yula kavawombela, “Mkotoo kutila, manya mukumsaka Yesu wa Nasaleti
yavangiliwili mulupingika. Kava baha ng'odu, kashukuka! Mloli mahali pavamvikili.
7 Ponopa muyendi mukavawombeli vanachuli vaki pamu na Petili kucha, ‘Yesu
akuvalongulela Galilaya. Aku damumuwoni kucha pavawombilili.’ ” 8 Topi, vafuma
kula kusembi luvilu, kunu pavabagama na kuyikang'anika. Vamuwombela ha mundu
yoyosi chindu achi kwanongwa vatilili munu.

Yesu akumfumbukila Maliya Magadalena
Mateyi 28:9-10, Yohani 20:11-18

9 Yesu pashukukili lijuva lya kupumulila pamalavila puti, amfumbukilili tanila
Maliya Magadalena, yula yafumishiwili finyamkela saba na Yesu. 10 Mweni kayenda
kuvawombela vala vavelili pamu na Yesu na chipindi achi vavelili vakali pavalila na
kudadava. 11 Lakini pavapikanishili kucha Yesu kashukuka na Maliya Magadalena
kamuwona, vajumilili ng'odu.

Yesu akuvafumbukila vanachuli vavili
Lukasi 24:13-35

12 Pambeli Yesu avafumbukilili vanachuli vaki vavili kwa ndambu yingi. Vanachuli
ava vaveli vakuyenda kufijiji. 13 Na veni vawuya na kuvawombela vayawu. Lakini
vayawu wuwula vajumila ng'odu.

Yesu akuvafumbukila vanachuli lilongu na yumu
Mateyi 28:16-20, Lukasi 24:36-49, Yohani 20:19-23, Figoli 1:6-8

14 Pambeli Yesu kavafumbukila vanachuli vaki lilongu na yumu pavaveghi vakulya.
Kavalakalila kwanongwa vaveli vahela ujumilwa na wuwula kwanongwa ndima shawu
vawu shadindalili kuvajumila vandu vala vamuwonili pashukukili. 15 Kavawombela,
“Muyendi kumlima wosi mukalanduli Chilongu cha Nyanyi kwa kila mundu. 16 Mundu
yoyosi yajumila na kabatishiwa, dalowuliwi, lakini mundu yoyosi yangajila kujumila,
dahighiwi. 17 Na filangushilu afi dafivi pamu na vala vajumila, Kwa litawa lyangu
davafumishi finyamkela na davadeti kwa ng'ombelu ya shonu. 18 Pavakamula njoka
awu pavalanda chindu chiveli na sumu, dachivagoli chindu ng'odu. Davaviki mawoku
vawu kumbindi ya vatami na veni davanani.”

Yesu katoliwa kumbindi kwa Chapanga
Lukasi 24:50-53, Figoli 1:9-11

19 Bambu Yesu pamalilili kudeta na vanachuli vaki, katoliwa kumbindi kwa Chapanga
na kayikala mwambu wa mlilu wa Chapanga. 20 Pambeli vanachuli vayenda kila mahali
kulandula Chilongu cha Nyanyi. Bambu agolili pamu na veni na alangushili kucha
milandu yawu yaveli nakaka kwa filangushilu fiyikolili nawu.

---

[n] **16:2** Jumapili: Kwa Chigiliki kupumulila lijuva lya kwaa lya juma.

CHILONGU CHA NYANYI CHIYANDIKIWILI NA LUKASI

ULONGULELU

Chilongu ngimu wayandikili Lukasi ndi chimu gati ya fitabu mchechi fya lilaghanu lya shonu yifihimulila ngalilu ya Yesu Kilistu. Kila chitabu chimu chikukemiwa “Injili,” mana yaki ndi “chilongu cha nyanyi.” Fiyandikiwa na Mateyi na Maliku na Lukasi na Yohani pasovili Yesu. Lukasi ayandikili milandu ya ngalilu ya Yesu hela ha, lakini wuwula wula ayandikili milandu yivagolili vandundami va Yesu pasovili na pashukukili, muchitabu chivachikema Figoli fya Vandundami. Kwahela mundu yamanyili nakaka chipindi chilongu ngimu wayandikili Lukasi chayandikiwili awu chiyandikiwa koti, lakini yivapwembukili vatangalili vakujumila kucha pamongapa chiyandikiwa mumyaka milongu saba kukandila pawonikili Yesu.

Yayandikili chitabu ndi Lukasi mweni aveli mganga. Ndambu ya nyandikilu yaki na ndambu ya ng'ombelu yaki ya filongu yikulangusha mweni mundu yapwembukili. Lukasi adayileyi ayandiki chamanyili nakaka mungalilu ya Yesu, pawomba ndambu milandu ngimu wuyifumbukili, ili vangi vaweshi kumanya pavasoma chitabu Lukasi 1:1-3. Mweni aveli Muyawudi ha Vakolosayi 4:10-14 na ayandikili kwa ndambu kucha vangutungu va Vayawudi vakuwesha kumanya. Ayi yikuwoneka lipala kwa ndambu yahimulili fishovi fya Vayawudi Lukasi 1:8.

Chilongu Cha Nyanyi cha yandikili Lukasi chiyifwana munu na chitabu cha Mateyi na Maliku, kwanongwa fikuhimulila chindu chichila kwa ndambu yiyila. Gati ya fitabu fitatu, Lukasi akulangusha milandu yitangalili nendu kumwilata Yohana mbatisha. Lukasi wuwula wula akuvilishili kwilata upomelu sula ya 3:3, 11:4, 17:3-4, 23:34, 24:47 na kudadava sula 3:21,5:16, 6:12, 11:1-12, 22:32.

Fivelili mugati kwa chikata

Lukasi akuchimanyisha chilongu chaki na akuhimulila kwanongwa liki achiyandikili sula ya1:1-4

Pambeli akuhimulila kuwoneka kwa Yesu na ndambu yatandiwili kwa ngimbaniku sula ya 1:5-4:13.

Kwa mwambu mkomi wusighalili wa chilongu sula ya 4:14-21:38, Lukasi akuwomba kwilata figoli nendu miwujawuja yagolili Yesu na findu fyawulili.

Pambeli musula mbili sha kumalilila 22-24, kahimulila ndambu Yesu wasovili na wavamsikili na washukukili kula kwa yivasovili.

Kushukuka, kuvafumbukila vandu na kutoliwa kumbindi kwa Bambu Yesu. Sula ya 24:1-53

1 Mkomi Teofili,

Vandu vatangalili vayesha fivaweshili kuyandika findu yifibwitukili pagati ya yufwi.
2 Yivayandikili vatuwombilili na vafitovilela findu afi kukandila pafikandilili na
vandumindumi va Chilongu cha Nyanyi. 3 Topi, mkomi Teofili, kwanongwa nembesha
findu afi kwa chiganu kukandila pafikandili, ng'ona nyanyi nguyandikili kwa fisingu
findu afi yifibwitukili. 4 Ili muweshi kumanya nakaka kwilata findu fila fimuwuliwili.

Kutunga kuwoneka kwa Yohani Mbatisha

5 Majuva vala Helodi paghaveyi mutwa wa Uyawudi, kwaveli na mtambika yumoyu,
litawa lyaki Sakaliya, wa chipinga cha vatambika cha Abiya. Mdamundu afumili
mulukolu lwa Haluni, litawa lyaki Elisabeti. 6 Vosi vavili vaveli vanyanyi na vagolili
findu fimunowishili Chapanga kwa kukamula Malawu vosi va Bambu. 7 Vaveli na
mwana ha, kwanongwa Elisabeti aveli muwumba. Vosi vavili vaveli vagogolu munu.

8 Lijuva limu, Sakaliya aveli akugola chichuku chaki cha kutambika munyumba ya
Chapanga, kucha chishovi chaki chipindi cha kuyanga chichuku chaki. 9 Kucha pachiveli
chishovi cha vatambika, do yamponikilili Sakaliya kuyenda munyumba ya Bambu
kututumisha ubani, topi kayingila. 10 Chipindi patutumisheyi ubani, vandu vosi vaveli
panji pavamdadavili Chapanga.

11 Makungu wa Bambu kamubwitukila, kawoloka mwambu wa mlilu wa pala pa
fyalu vya kututumishila ubani. 12 Sakaliya pamwonili makungu kasisima, chipwembu
chimwingila. 13 Lakini makungu kamuwombela, “Kotoo kutila Sakaliya! Chapanga
kapikanila kudadava kwaku. Mdawaku Elisabeti dakuleleli mwana mlumi na yuwi
dawumukemi litawa lyaki Yohani mbatisha. 14 Na yuwi dawuvi na seku nendu na
dausekeleli na vandu vatangalili davavi na seku kwa kuwoneka kwaki! 15 Kwa hoshu sha

Bambu daghavi mundu mkomi. Dalandi ha difwayi wala chindu chochosi cha kulovela.
Mfuki Mng'alili damumemi kufuma munda ya mamundu. 16 Mweni davajoveshi vandu
vatangalili va Isilaeli na Bambu wawu Chapanga. 17 Damuwombeli Bambu, kandi
daghavi na mfuki na liwovi kucha Eliya mbuyi wa Chapanga. Davajoveshi pamu kandi
vatati na vana, davawuyishi vandu vaveli na lukilu vavi na hoshu sha nyanyi kucha
vandu vampikanisha Chapanga, davagoli vandu vayitandili kumuyanga Bambu."
18 Sakaliya amudashili makungu, "Dandivi na chiganu liki kwa afi? Nenga gogola
nahau na mdala wangu kagogola."
19 Makungu kayangula, "Nenga Gabulieli ndumindumi wa Chapanga, ndi yandumili
nyisi kavawombela achi chilongu cha nyanyi. 20 Kujumila ng'odu filongu fyangu, ponopa
dawuvi ngadeta, mbaka lijuva lila afi dafigoleki na dafibwituki kwa chipindi chaki."
21 Na vandu vala vamvetileyi Sakaliya vakayikang'anikeyi, "Mbona kayikala nendu
mula munyumba ya Chapanga?" 22 Pafumili panji kalemwa kudeta nawu vandu vala,
akalangusheyi kwa mawoku hela na vandu vakacheyi Chapanga kamlangusha chindu
paghaveyi munyumba ya Chapanga.
23 Chipindi cha kuyanga kugola chichuku cha kunyumba ya Chapanga payipelili,
kawuya kayaki. 24 Pambeli Elisabeti mdala wa Sakaliya kapata yinda ayikalili pakaya
myesi muhanu, kayidetela, 25 "Ponopa Bambu kang'onela lusungu, kang'ushila soni
shangu kwa vandu."

Kuwoneka kwa Yesu kulanduliwa

26 Mwesi wa sita wa yinda ya Elisabeti, Chapanga kamulayisha Gabulieli makungu
ayendi Nasaleti mumbwani ya Galilaya. 27 Avelili na filongu fya kumuwombela mdadala
muyenji litawa lyaki Maliya, nondi ya Yosefu, wa lukolu lwa Mutwa Dawudi. 28 Makungu
kamuyendela na kumujambusha, "Hawije! Bambu kava na yuwi, kakugayila usangi!"
29 Maliya papikanishili filongu fya makungu kasisima munu kayihola, "Filongu afi
fina mana liki?" 30 Makungu kamuwombela, "Kotoo kutila Maliya, Chapanga kakugayila
usangi. 31 Daumleli mwana mlulumi na yuwi dawumkemi litawa lyaki Yesu. 32 Mweni
daghavi mkomi na dakemiwi mwana wa Chapanga Mkomi, Bambu Chapanga damugoli
ghavi Mutwa kucha Dawudi mbuyi mundu. 33 Daghavi mutwa wa lukolu lwa Yakobi
jola na wutwa waki daupeli ng'odu!" 34 Maliya amdashili makungu, "Milandu ayi dayivi
wuliwuli, kunu nenga ngalihela kutang'ana na mlumi?"
35 Makungu kamuyangula, "Mfuki Mng'alili dakusunukili na liwovi lya Chapanga
mkomi dalikugubiki kucha lisisi, ponopa mwana ang'alili dawoneki dakemiwi, mwana
wa Chapanga. 36 Loli, hata Elisabeti mlongu waku vandu vadetili aweshi ha kulela,
ponopa kana yinda ya myesi sita na mweni mgogolu nawula. 37 Kwa hela chindu
Chapanga chalemwa."
38 Maliya kayangula, "Nenga ndumindumi wa Bambu, chigoleki kwa nenga nga
wudetili." Pambeli yula makungu kawuka.

Maliya akumtyangila Elisabeti

39 Majuva vavala vala, Maliya kawopa mwanja kalopokesha mbaka luvagha lumolu
luvelili kufidunda fya Yudeya, 40 aku ayingilili munyumba ya Sakaliya na kumujam-
busha Elisabeti. 41 Elisabeti papikanishili jambushilu ya Maliya, mwana chali ajumbili
mumunda yaki. Elisabeti amemili Mfuki Mng'alili. 42 Elisabeti kadeta kwa lishu likomi,
kunemeliwa kupita vadala vosi na mwana dawumleli kanemiliwa. 43 Nengapa ghani
mbaka mawu waki Bambu wangu kayisa kundyangila kayangu? 44 Ngukuwombela,
pambikanishili paudeta, mwana chali mumunda yangu kalilimuka kwa seku. 45 Nakaka
kunemeliwa kwanongwa kujumila fila Bambu fyakuwombilili dafigoleki.

Lumbombu lwa Maliya

46 Maliya kadeta,
"Ndima yangu yikumjuma Chapanga,
47 mundima yangu mukusekelela kwanongwa ya Chapanga mlowola wa nenga.
48 Kang'onela lusungu nenga ndumindumi waki mshisha moyu,
kufumila ponopa, vandu vosi davangemi muna seku.
49 Kwa nongwa Chapanga muna liwovi kagolela milandu mikomi,
litawa lyaki ling'alili.
50 Akuvalangushila vandu lusungu kufuma lukolu mbaka lukolu,
kwa vandu yivamtila Chapanga.
51 Kagola milandu mikomi kwa liwoku lyaki.
Kavavinga vaveli na lukilu pamu na hoshu shawu.
52 Kavasunusha vatwa vaveli na liwovi mufigoda fyawu

kavakwelesha vayidedikili.
53 Vaveli na njala kavakutisha findu finofu,
valundamali kavawusha mawoku hela.
54 Kamtanga Isilaeli ndumindumi waki, payihola lusungu lwaki,
payihola lusungu lwaki,
55 Ngimu wavawombilili vavaha vetu Ibulahimu
na fileli fyaki jola!”
56 Maliya ayikalili na Elisabeti kwa myesi mitatu, pambeli kawuya kaya yaki.

Kuwoneka kwa Yohani Mbatisha
57 Chipindi cha kulela Elisabeti chafikili, kamlela mwana mlumi. 58 Vajofi na valongu mundu pavapikanishili kucha Chapanga kamulangusha lusungu lwaki lukomi, wosi vasekelela pamu na mweni.
59 Mwana paghaveyi na lijuma limu, vayisa kumudumula jandu. Vakadayileyi kumkema Sakaliya, litawa lya tati mundu. 60 Kumbi mamundu adetili, “Ng'odu, litawa lyaki datumkemi Yohani mbatisha.”
61 Vala vamuwombela, “Mbona kwahela mundu mulukolu lwenu yavelili na litawa ali?” 62 Topi vamkupisha tati mundu, ili vamdashi akadayileyi mwana waki vamkemi litawa liki.
63 Mweni kavaluva chibawu ayandiki, kayandika naha, “Litawa lyaki Yohani mbatisha.” Vosi vayikanganika. 64 Bahala pala, mlomu na lulimi lwaki Sakaliya fifuwuka, kakanda kuywanga pamjuma Chapanga. 65 Lyogha livayingila vandu vosi va pabehi yaki milandu ayi yikwila kosi kula kufidunda fya Yudeya. 66 Vapikanishili milandu ayi, vayihola mundima shawu, pavadeta, “Mwana ayu daghavi mundu wa wuliwuli?” Kucha nakaka liwovi lya Bambu Chapanga naliva pamu na mweni.

Lumbombu lwa Sakaliya
67 Sakaliya tati mundu Yohani kamema Mfuki Mng'alili, kadeta umbuyi awu kufuma kwa Chapanga.
68 Tumujumi Bambu, Chapanga wa Isilaeli
loli kavayisila na kuvakombola vandu vaki.
69 Katugayila wakutugombola yagangamalili,
mulukolu lwa Dawudi ndumindumi waki.
70 Ajangili kukandila dahili kwa deha ya vambuyi vaki vang'alili.
71 Kucha akutugombola mumawoko va vachimdwama vetu
na kufuma mumawoku va vosi yivavelili na maya na yufwi.
72 Adetili davavawoneli lusungu vagogolu vetu
na kulikumbuka lilaghanu lyaki ling'alili.
73 kwilapa kwayilapili kamwilapila Ibulahimu mbuyi wetu.
74 Kadeta, datugomboli mumawoku va vachimdwama vetu,
tupati kumtundamila ngajila kuva na lyova.
75 Tuvi vang'alili na vandu goleki
majuva vosi va kuyikala mumlima.

76 “Yuwi mwana wa nenga davakukemi,
mbuyi wa Chapanga mkomi,
dawumulonguleli Bambu Chapanga kumvendela deha yaki.
77 Dawuvawombeli vandu kucha davagombolewi
kwa kuvawushila sambi shawu.
78 Chapanga wetu mshishamoyu na muna lusungu
datumulikili na limbamba kufuma kumbindi kwa Chapanga,
79 Davang'alikili vosi vayikala mulwisa totolu,
ayongeshi mawulu vetu tuyifikili deha ya kusika.”
80 Mwana akulili, mvili na ndima. Ayikalili kuchivala mbaka lijuva payilangushili lipala kwa vandu va Isilaeli.

2

Kuwoneka kwa Yesu
Mateyi 1:18-25
1 Majuva vala Agustini Mutwa wa Loma alayishili vandu vosi va wutwa wa Loma vavalangiwi. 2 Ayi yaveli mwanja mtasi kwa vandu kuvalangiwa chipindi Koneli

paghaveyi mkomi wa mlima wa Siliya. 3 Ndamboyi vandu vonda vayendili kuyandikisha
matawa vawu, kila mundu kayaki.
4 Yosefu kafuma mbwani ya Nasaleti, kumlima wa Galilaya, kayenda mbwani ya
Betelehemu, kumlima wa Yudeya, pawonikilili mutwa Dawudi. Yosefu ayendili kula
kwanongwa mweni aveli wa mulukolu lwa Dawudi. 5 Ayendili kuyandikiwa pamu
na nondi waki Maliya, yavelili kana suliya. 6 Maliya paghaveyi kula, lijuva lyaki lya
kwiwopola lyafikili. 7 Kayihongesha mwana soli mlumi, kamfwalisha fisepi. Pambeli
kamwonjesha muligeleli, mulibaku lya kulila vasenga, kwanongwa vapatili ha libudi
lya vahenja.

Vadima na Makungu

8 Mumlima wula kwaveli na vadima vasenga vayikalili kuchivala pamihi pavadima
vasenga vawu kwa lutonu. 9 Tepu, Makungu wa Bambu kavabwitukila, bwitu! Na ukomi
wa Bambu wuvang'alikila mwambu wosi nawu vatila nendu. 10 Makungu kavawombela,
“Mkotoo kutila! Nguvayeghela filongu fya nyanyi na fya sekuseku kwa vandu vosi.
11 Nalelu muluvagha lwa Dawudi kawoneka mlowola kwanongwa yenu, ayu ndi Kilistu
na Bambu. 12 Achi dachivi chilangushilu, Damumuwoni mwana chali vamfwalisha
fisepi, kawonjeshwa muligeleli, mulibaku lya kulila vasenga.”
13 Teputepu lipinga likomi lya Makungu kufuma kumbindi kwa Chapanga vayihasha
pamu na yula makungu, vamjuma Chapanga, vakadeteyi,
14 “Ukomi kwa Chapanga yaveli kumbindi nendu,
na kusika mumlima kwa vandu vala vamunowesha Chapanga!”
15 Vala makungu pavawukili kuwuya kumbindi kwa Chapanga, vadimasenga va-
wombana, “Tuyendi Betelehemu tukachiwoni chila chifumbukili, chila chatuwombilili
Bambu.”
16 Topi vayenda mbilu, vavawona Maliya na Yosefu na yula mwana chali kawonjeshwa
mulibaku lya kulila vasenga. 17 Pavamuwonili yula mwana, vavawombela Maliya na
Yosefu chila makungu chavawombilili kwanongwa ya mwana. 18 Vosi yivapikanili
filongu fila fivadetili vadimasenga, vayikanganikili nendu. 19 Maliya akumbukili filongu
fyosi afi na kuyihola nendu mana yaki mumunda. 20 Vala vadimasenga vawuya
kuchivala, pavamukwisha na kumujuma Chapanga kwa findu fyosi fyavapikanilili na
kufiwona, fyosi fyavelili kucha Makungu avawombilili.

Mwana vamugayila litawa

21 Lyapitili lijuma limu, chipindi cha mwana kumwingisha jandu chafikili, vamkema
litawa lyaki Yesu, litawa ali amupili makungu chipindi Maliya akalihela kuva na suliya.

Yesu akuyeghiwa Munyumba ya Chapanga

22 Majuva pavafikili va Yosefu na Maliya vadayiliwili kupugiwa ngimu Malawu va
Chapanga vamupili Musa wuvadeta. Vamtola na mwana wawu vamyegha Yelusalemu,
kumvika kwa Bambu Chapanga, 23 yiyandikiwa Mumalawu va Bambu, “Mwana yoyosi
soli mlumi akudayiliwa atawuliwi kwa Chapanga.” 24 Kandi vakayendili kula kuyegha
litambiku lya vangunda vavili na myoni mivili ya vangulaku ngimu vadetili Mumalawu
va Bambu.
25 Chipindi chila mumbwani ya Yelusalemu, avelili mundu yumu, litawa lyaki Simoni.
Mundoyu aveli akumunowesha Chapanga, mweni aveli akuvetela ukombola wa Isilaeli.
Mfuki Mng'alili aveli pamu na mweni. 26 Mfuki Mng'alili amulayilili, dasovi ng'odu
mbaka ndimuwoni Kilistu, mkombola yashawuliwili na Chapanga. 27 Mfuki Mng'alili
kamlongosha Simoni kuyingila mungengileka ya Nyumba ya kudadavila. Maliya na
Yosefu pavamyeghili mwana Yesu vamgoleli ngimu yiyandikilwi muchitabu cha Malawu
va Chapanga vamupili Musa, 28 Simoni amuyangili Yesu mumawoku vaki na kumjuma
Chapanga, padeta:
29 “Ponopa Bambu yiva ngimu wudetili,
uneki ndumindumi waku nzovi kwa kusika,
30 mesu vangu vawuwona ulowolu waku,
31 wuwutandili paulongolu ya vandu vosi,
32 Alu lwengi lwa kulangusha chiwudayila yuwi kwa vangajila kujumila
na kuyegha ukomi kwa vandu vaku va Isilaeli.”
33 Tati na mamundu Yesu vavelili vakujingwa na filongu fyadetili Simoni fya
mwana. 34 Simoni kavanemela na kamuwombela Maliya, mamundu Yesu, “Mwana
ayu kashawuliwa na Chapanga kuvawisha vandu vatangalili va Isilaeli na kuyegha
ukombola wa vandu vatangalili va Isilaeli. Daghavi chilangushilu kufuma kwa
Chapanga, ila vandu vatangalili davamlemi. 35 Na dayivi fyavayihola mundima sha

vandu vatangalili dafigubutuliwi. Na wumweni, lihingili likali kucha chimayi dachisomi mundima yaku.”
36 Kwaveli na mbuyi yumu mdala, agogulili munu, litawa lyaki Ana biti Fanuweli,
wa lukolu lwa Asheli. Mdala ayu ayikalili na bambu mundu kwa myaka saba
kufumila pahetiwili. 37 Pambeli kayikala wungalimlyangu mbaka chipindi chila pavelili
mgogolu wa myaka milongo minani na mchechi. Chipindi chosi ayikalili Munyumba
ya Chapanga, payikaja kulya kunu padadava. 38 Saa yiyila mdala yula kafumbuka,
kamhongesha Chapanga na kuvawombela milandu ya mwana yula kwa vandu vosi
vaveteleyi kukombuliwa kwa Yelusalemu.

Kuwuya Nasaleti
39 Yosefu pamu na Maliya pavamalishili kugola fyosi ngimu Malawu va Bambu
wuvadeta, vawuya kayawu Nasaleti, mumlima wa Galilaya. 40 Mwana yula kakula,
kayongesheka liwovi na kamema luhunja na usangi wa Chapanga yiva pamu na mweni.

Msongolu Yesu Munyumba ya Chapanga
41 Valeli va Yesu vaveli na chishovi cha kuyenda Yelusalemu kila mwaka, chipindi
cha lihungu lya Pasaka. 42 Yesu paghaveyi na myaka lilongu na mivili, vosi vayenda
kulihungu lila lya Pasaka ngimu wuchivelili chishovi chawu. 43 Lihungu palipitili,
vakanda kuwuya kayawu. Lakini msongolu Yesu asighalili Yelusalemu, ngajila kumanya
valeli vaki, 44 vakacheyi kava mulipinga lya vandu, vayendayenda lijuva lyosi. Pambeli
vakanda kumsaka kwa vajofi na vaghanja vawu. 45 Pavampotili kumuwona, vawuya
Yelusalemu kumsaka. 46 Mulijuva lya tatu, vamuwona mungengileka ya Nyumba ya
Chapanga, kayikala na vawula va Chiyawudi, pavapikanisha kunu akuvanasha minasha.
47 Vosi yivamupikanishili vayikanganikili nendu luhala lwaki na nyangulilu yaki
yaluhunja. 48 Valeli vaki pavamuwonili, vajinga. Mau waki kamdasha, “Mwana wangu,
wuli, ukutugolela liki nahawu? Nenga na tati waku tukakusakeyi kwa kuyifwasha.”
49 Yesu kavayangula, “Mukunzakila liki? Mukamanyeyi ng'odu kucha ngudayiliwa
kuyikala munyumba ya Tati wangu?” 50 Lakini valeli vaki vamanya ha filongu
fyavawombileyi.
51 Pambeli Yesu pamu na valeli vaki vawuya Nasaleti na mweni pavayitikila. Na mawu
waki avikilili milandu yosi munda yaki. 52 Yesu kayendelela kukula mvili na luhunja na
kwa kumunowesha Chapanga pamu na vandu wuwowu.

3

Kulandula kwa Yohani Mbatisha
1 Mwaka wa lilongu na muhanu Mutwa Tibeliu patavaleyi, Ponsiu Pilatu paghavaya
mtavala wa boma lya Yudeya. Helodi aveli mtavala wa Galilaya na mlongu mundu
Filipu aveli akutavala mahali patavaleyi Ituleya na Talakoniti. Lusania aveli mtavala wa
Abileni, 2 Anasi na Kayafa vaveli vagolafichuku wa vakomi va nyumba ya kudadavila,
chipindi chila, filongu fya Chapanga pafimfikilili Yohani mbatisha mwana wa Sakaliya,
kula kuchivala. 3 Topi Yohani kayenda ngengeleka yosi ya lweni Yoludani. Kavawomba
vandu vapomeli na kabatishiwa ili Chapanga avawushili sambi. 4 Afi ndi fivayandikiwili
muchitabu cha Isaya yaveli mbuyi wa Chapanga.
“Mundu yumu akukema kucheja.
‘Mumtandili deha Bambu,
na muholoili deha yaki.
5 Pa libosi mukulili,
pa fidunda na midunda musengelemuli,
njila sivelili na ngombu dasihololiwi.
Deha sha wafu wafu dasigoleki nyanyi.
6 Vandu vosi davamuwoni Chapanga akuvalowola vandu!’ ”
7 Lipinga lya vandu lyafikili kwa Yohani ili avabatishi, Yohani kavawombela, “Yumwi
vana va njoka! Ghani kavapwepwela mtuvi maya va Chapanga davayisi ava?
8 Mlangushi kwa golelu kucha mupomela, mukotoo kukanda kuyiwombela mwaveni
kucha, ‘Ibulahimu ndi tati wetu.’ Nguvawombela nakaka, Chapanga akuwesha kuyigola
migonguveli ayi yivi vana va Ibulahimu. 9 Livawu liva kala kudumula mikigha ya mibiki,
ndamboyi kila libiki lingajila kuveleka fivelekwa fya nyanyi dalidumuliwi na kuliyasila
mumotu.”
10 Lipinga lya vandu limdasha, “Ponopa yufwi tugoli liki?”
11 Kavayangula, “Yaveli na gwanda mbili yimu amupi yula yangajila gwanda, yavelili
na filivi agoli ngawuwula.”

12 Vala vasumula mbiya vayisa na veni vabatishiwa vamdasha, “Muwula, tugoli liki?”
13 Mweni kavawombela, “Mkotoo kusumula mbiya kujumba chigelu chila chivavikili.”
14 Machonda wuwu vamdasha, “Na yufwi tugoli liki?”
Kavayangula, “Mkotoo kutola findu fya mundu yoyosi kwa liwovi wala kumpayishila yoyosi. Mujakwi na ijala yenu.”
15 Vandu vaveli vakushuvilila chindu chiutunga, vakanda kuyidasha mundima shawu chimwilatili Yohani mbatisha kucha mweni kava ndi Kilistu yashawuliwili na Chapanga.
16 Apa Yohani mbatisha kavawombela vosi, “Nenga nguvabatisha kwa machi, ila akwisa yaveli na liwovi pitu nenga, mweni nenga nguwesha ha hata kuwoposola ng'oyi sha mikobasi yaki, mweni davabatishi kwa Mfuki Mng'alili na kwa motu. 17 Mweni kana luselu mumawoku vaki na mweni dafyayili luvagha lwaki lwa kupetela mpunga dawuviki mulusanja myeyu danyanyi mumotu wa lifumbika.”
18 Kwa filongu kafwauti Yohani avalandulilili vandu chilongu cha nyanyi na kuvakayika vaghalambuli ngalilu shawu. 19 Yohani amshoshili mutwa Helodi, yula yamtolili Helodiya mdala wa mlongu mundu, kwanongwa ya kumgola mdala mundu, pamu na findu fyosi fya wafu fyagolili. 20 Pambeli Helodi kagola chindu chawafu munu kumuwopa Yohani mbatisha muchijaka.

Yesu akubatishiwa
Mateyi 3:13-17, Maliku 1:9-11

21 Vandu vosi pavabatishiwili kala, Yesu na mweni kabatishiwa. Padadaveyi, kumbindi kwa Chapanga kufuwuka. 22 Na Mfuki Mng'alili kamsunukila kucha njiva. Pambeli lishu lipikanika kufuma kumbindi kwa Chapanga, “Yuwi mwana wangu yingutamili, mayiliwa na yuwi.”

Lukolu lwa Yesu
Mateyi 1:1-17

23 Yesu pakandili chichuku chaki, aveli na myaka milongu mitatu, vandu vakacheyi mweni mwana wa Yosefu, mwisukulu wa Heli. 24 Heli aveli mwana wa Matati na ayu aveli mwana wa Lawi na ayu aveli mwana wa Meliki na ayu aveli mwana wa Yanai na ayu aveli mwana wa Yosefu. 25 Yosefu aveli mwana wa Matatia na ayu aveli mwana wa Amosi na ayu aveli mwana wa Nahumu na ayu aveli mwana wa Hesili na ayu aveli mwana wa Nagai, 26 avelili mwana wa Mateyi na ayu aveli mwana wa Matatia na ayu aveli mwana wa Shefungami na ayu aveli mwana wa Yoseki na ayu aveli mwana wa Yuda, 27 ayu aveli mwana wa Yohani, na ayu aveli mwana wa Lesi na ayu aveli mwana wa Zelubabeli na ayu aveli mwana wa shealitieli na ayu aveli mwana wa Neli, 28 na ayu aveli mwana wa Meliki na ayu aveli mwana wa Adi na ayu aveli mwana wa Kosamu, avelili mwana wa Elimadamu na ayu aveli mwana wa Eli, 29 na ayu avelili mwana wa Yoshua na ayu aveli mwana wa Eliezeli na ayu aveli mwana wa Yolimu na ayu aveli mwana wa Matati na ayu aveli Mwana wa Lawi, 30 ayu avelili mwana wa Simoni na ayu aveli mwana wa Yuda na ayu aveli mwana wa Yosefu na ayu aveli mwana wa Yonamu na ayu aveli mwana wa Eliyakimu, 31 ayu avelili mwana wa Melea na ayu aveli mwana wa Mena na ayu aveli Mwana wa Matata na ayu aveli mwana wa Natani na ayu aveli mwana wa Dawudi, 32 ayu avelili mwana wa Yesi na ayu aveli mwana wa Obedi na ayu aveli mwana wa Boasi na ayu aveli mwana wa Solumoni na ayu aveli mwana wa Nashoni, 33 ayu avelili mwana wa Aminadabu na ayu aveli mwana wa Adimini na ayu mwana wa Alini na ayu mwana wa Hesilomi na ayu aveli mwana wa Pelesi na ayu aveli mwana wa Yuda, 34 ayu avelili mwana wa Yakobi na ayu aveli mwana wa Isaka na ayu aveli mwana wa Ibulahimu na ayu aveli mwana wa Tela na ayu aveli mwana wa Naholi, 35 ayu avelili mwana wa Selugi na ayu aveli mwana wa Leu na ayu aveli mwana wa Pelegi na ayu aveli mwana wa Ebelina na ayu aveli mwana wa Sala, 36 ayu avelili mwana wa Kainamu na ayu aveli mwana wa Alifakisadi na ayu aveli mwana wa Shemu na ayu aveli mwana wa Nuhu na ayu aveli mwana wa Lameki, 37 ayu avelili mwana wa Metusela na ayu aveli mwana wa Inoki na ayu aveli mwana wa Yaledi na ayu aveli mwana wa Mahalaleli na ayu aveli Mwana wa Kainamu, 38 ayu avelili mwana wa Enoshi na ayu aveli mwana wa Seti na ayu aveli mwana wa Adamu, aveli wa Chapanga.

4

Yesu Kayeshiwa
Mateyi 4:1-11, Maliku 1:12-13

1 Yesu kawuka lweni Yoludani amemili Mfuki Mng'alili, Mfuki Mng'alili kamlongosha
kucheja. 2 Aku kayeshiwa na Lijangavandu kwa majuva milongu mchechi. Chipindi
chila chosi, kalya chindu ha na pavapitili majuva vala njala yamtamili.
3 Topi Mwafu kamuwombela, “Kucha yuwi kuva mwana wa Chapanga, uliwombeli
ligonguveli ali livi libumunda.”
4 Yesu kamuyangula, “Mayandiku vakuwomba, ‘Mundu akwikala kwa kulya chilivi
weka hela ha.’ ”
5 Pambeli Lijangavandu kamtola mbaka pambindi, tepu kamulangusha wutwa
shonda sha mumlima. 6 Lijangavandu kamuwombela, “Dandikugayili uwesu na ukomi
muwutwa na findu afi fyosi, fyanyimbili na nenga nguwesha kumugayila mundu yoyosi
yindimudayila. 7 Afi fyosi dafivi fyaku, kucha pawundundamila nenga”.
8 Yesu kamuyangula, “Yiyandikiwa mumayandiku, ‘Umtundamili Chapanga waku na
umkimbanikili mweni weka hela!’ ”
9 Lijangavandu kamtola Yesu mbaka Yelusalemu pambindi ya nyumba ya Chapanga
na kamuwombela, “Kucha yuwi Mwana wa Chapanga, widangi pasi. 10 Liyandikiwa,
‘Chapanga dalayilili makungu vaki vakuyangi.’ 11 Kandi, ‘Davakuyangi mumawoku
vawu, ukotoo kuponikela mumigonguveli.’ ”
12 Lakini Yesu kamuyangula, “Mayandiku vakudeta, ‘Kotoo kumuyesha Chapanga
Bambu waku.’ ”
13 Lijangavandu palimuyeshili kala kwa deha shosi pambeli limleka mbaka chipindi
chijumiliwi pachifika.

Yesu akukanda chichuku chaki aku Galilaya
Mateyi 4:12-17, Maliku 1:14-15

14 Yesu kawuya Galilaya kufuma kucheja kamema liwovi lya Mfuki Mng'alili, milandu
yaki yikwila mbembu shosi sha pabehi. 15 Mweni aveli akuwula munyumba sha
kudadavila, pajumiwa na vandu vosi.

Yesu vakumlema aku Nasaleti
Mateyi 4:12-17, Maliku 6:1-6

16 Topi Yesu ayendili Nasaleti, pala pakulilili na Lijuva lya Kupumulila, ayingilili
munyumba ya kudadavila kucha washovililili, awolukili kusoma filongu fya nyanyi
kwa lishu likomi. 17 Kapokela chitabu cha mbuyi wa Chapanga Isaya, kagubutula na
kapasoma pavayandikili:
18 “Mfuki wa Bambu kava na nenga,
kan'shagha mafuta.
Nivayegheli vagaju filongu fya nyanyi.
Kanayisha ndivalandulili vandu vakoliwili na Lijangavandu vapekesuki,
na vangalimesu mesu valoli kandi,
kanayisha nivagomboli vala vawopiwili vafuwuliwi,
19 na kulandula chipindi chifika
cha Chapanga kuvalowola vandu vaki.”
20 Yesu pasomili kala, achigubikili chila chitabu, kamgayila ndumindumi, pambeli
kayikala pasi, vandu vosi yivavelili munyumba ya kudadavila vamfulutulila mesu.
21 Mweni kuvawombela, “Lyandiku ali nalelu liva ngimu wumupikanishili.”
22 Vosi vanovelwa nendu na mweni, vakayikang'anikeyi filongu fya nyanyi fyadetili.
Vadeta, “Ayu mwana wa Yosefu nda?”
23 Mweni kavawombela, “Nakaka damung'ombeli detelu ayi, ‘Mwilwana ayilowoli
mweni.’ Na damdeti, ‘Fyosi fitupikinishili fiwugolili kula Kapelinaumu, ufigoli kandi
apa paluvagha yaku.’ 24 Nguvawombela naha,” kayendelela kudeta, “Mbuyi akujumiliwa
ng'odu pamulima waki.
25 “Mpikanishi! Nakaka pavavelili vangalimlyangu vatangalili mlima wa Isilaeli
chipindi cha Eliya. Chipindi achi ndonya yalekili kutonya kwa myaka mitatu na
myesi sita, kwavelili na njala ngomi mlima wosi. 26 Hata naha, Eliya kalayiliwa
ng'odu kwa yoyosi yula, ila kwa mdala yaveli ngalimlyangu wa Salefati aku Sidoni.
27 Kandi, kumlima wa Isilaeli Chipindi cha Mbuyi wa Chapanga Elisha pavelili na
vandu vatangalili vavelili na ukalava. Hata naha, kwa hela yoyosi vang'alili ila Namani
mwenikaya wa mlima wa Siliya.”
28 Vosi vavelili mula munyumba ya kudadavila pavapikanishili fila vakalalili munu.
29 Vawoloka, vamfumisha panji ya mbwani yawu yivajengili kufidunda, vamyegha
mbaka mungwaji ya chidunda achi ili vamdangili pasi. 30 Lakini Yesu kapita pagati
yawu, kayenda.

Mundu yavelili na chinyamkela
Maliku 1:21-28

31 Pambeli Yesu kayenda Kapelinaumu boma ya Galilaya, kavawula vandu Mulijuva
lya Kupumulila. 32 Vakayikang'anikeyi fyawuleyi nongwa akafundisheyi kwa uwesu.
33 Mula munyumba ya kudadavila mwavelili mundu yamkwelili chinyamkela akalalili,
akawuteyi kwa lishu likomi, 34 "Yayooo! Kuva na liki na yufwi, yuwi Yesu wa Nasaleti?
Wuli kwisa kutumalila? Ngumanya yuwi kwa ghani, yuwi kuva Mng'alili wa Chapanga!"
35 Yesu akumlakalila yula Chinyamkela, padeta, "Matu! Umfumi mundu ayu!"
Chinyamkela yula amfumili pamuwishili mundu yula pasi, afumili ngajila kumugobola.
36 Vandu vosi vayikanganika vakawombaneyi veni, "Achi chindu liki chadeta? Nongwa
kwa uwesu na liwovi, kavawombela finyamkela vafumi na veni vakufuma!" 37 Milandu
ya Yesu yipikanika mwambu wula wosi.

Yesu akuvalowola vandu vatangalili
Mateyi 8:14-17, Maliku 1:29-34

38 Yesu afumili mula munyumba ya kudadavila, kayenda kaya ya Simoni. Nafyala
mundu Simoni, avelili na mususa, vamuluva amulowoli. 39 Yesu kayisa kawoloka pabehi
yaki, kawulakalila msusa wula, weni wumleka. Mau yula bahala pala katandamuka
kavakimbanikila.
40 Lijuva palidibeyi, vosi vakaveli na vatami vawu vavayeghili kwa mweni,
akavavikilili mawoku vaki, kavalowola vosi. 41 Finyamkela vakavafumili vandu
vatangalili, vakawuteyi pavadeta, "Yuwi ndi mwana wa Chapanga!"
Yesu kavalakalila finyamkela, wala kuvajumisha ng'odu kudeta, nongwa vamanyili
aveli Kilistu.

Yesu akuvawombela kula Yudeya
Maliku 1:35-39

42 Chilawu yaki pamalavila, Yesu awukili ayendili kuyififa. Vandu vaveli vakumsaka.
Vandu vala pavafikili pavelili, vayeshili kumkanisha akotoo kuwuka. 43 Lakini mweni
avawombilili, "Ngudayila kuvawombela Chilongu cha Nyanyi cha wutwa wa kumbindi
kwa Chapanga milima yimonga wuwu, ndi Chapanga wanayishili kwanongwa ayi."
44 Aveli akuvalandulila munyumba sha kudadavila shosi kula Yudeya.

5

Yesu akuvakema vandundami va pakwandi
Mateyi 4:18-22, Maliku 1:16-20

1 Lijuva limu, Yesu aveli kawoloka muluwongu ya lihiva lya Genesaleti, vandu vatan-
galili vaveli vamushengitela na kuyikekeneka, vakupikanisha chilongu cha Chapanga.
2 Kavawona matu mavili mung'emula ya lihiva. Valovi veni vajabukili, vakusambula
njafu shawu. 3 Payingilili muwatu wumu wa Simoni, Yesu akamuluveyi Simoni
awuseleshi kumachi, kutali padokwa na ng'emula ya lihiva. Kayikala pasi, akuwula
lipinga lya vandu paghaveyi muwatu.
4 Pamalili kuwula, kamuwombela Simoni, "Soli watu awu mbaka pamachi matali,
mukadangi njafu shenu muwomeshi vasomba."
5 Simoni kamuyangula, "Bambu tuyifwasha kutegha njafu pamii posi tupata chindu ha,
leki pawudeta yuwi datuyasilili njafu." 6 Pambeli pavagolili kala, vawomesha vasomba
vatangalili hata njafu sikakandeyi kudumuka. 7 Vavakema vayawu vavelili muwatu
wingi vayisi kuvatanga. Vayisa, vamemesha vasomba matu vosi mavili, hata vakacheyi
vadibali. 8 Simoni Petili pawonili nawula, kamtundamila Yesu kadeta, wuki pawushu
panenga, yuwi Chapanga, nenga muna sambi!
9 Simoni pamu na vamonga vosi vakayikang'anikeyi munu kupata vasomba vatangalili
nawula. 10 Wuwula wula Yakobi na Yohani, vana va Sebidayu, vaveli valova vayaki
Simoni. Yesu kamuwombela Simoni, "Kotoo kutila, kukandila ponopa dawuvi mufuva
vandu."
11 Topi, pavapayikili matu mung'emula ya lihiva, vafilekili findu fyawu fyosi,
vamkovikela Yesu.

Yesu akumlowola muna ukalava
Mateyi 8:1-4, Maliku 1:40-45

12 Yesu paveli mbwani yimu yaveli na mundu yumoyu yavelili na ukalava mvili wosi.
Pamuwonili Yesu, mweni kamuwila pasi kamluva, "Bambu, pawudayila, ukuwesha
kung'ofuwa."

13 Yesu kamuwolushela liwoku lyaki na kumkamula padeta, “Ngudayila! Ung'ali!”
Tepu ukalava wula uwuka. 14 Yesu kamuwombela, “Kotoo kumuwombela mundu
yoyosi, ila ukayilangushi kwa mgolafichuku wa nyumba ya kudadavila, uyeghi fupu
ya kupugiwa umweni, kucha walayishili Musa, ukatovileli kucha kulowoka.”
15 Topi, milandu ya Yesu yikwila mwambu wosi. Lipinga lya vandu vatangalili
liyikungasha kumpikanisha na kulowuliwa matami vawu. 16 Mweni ayendili pangajila
vandu, aku akadadaveyi.

Yesu akumlowola mundu yapombalili
Mateyi 9:1-8, Maliku 2:1-12

17 Lijuva limu, Yesu avelili pawula. Mafwalisayu na vawula va Malawu va Chapanga
vamupili Musa kufuma kila luvagha Mugalilaya na Muyudeya na Muyelusalemu, vaveli
vayikala. Liwovi lya Bambu lyaveli pamu na mweni lya kulowola valwalili. 18 Tepu
vandu vayisa, vamuyegha mundu yumu yapombalili muluhagha, vayesha kumuyingisha
munyumba, paulongolu pa Yesu. 19 Lakini, kwanongwa ya lipinga lya vandu, valemwili
kwingila munyumba. Topi, vakwela kumbindi ya lituvili liveli ligalamu, vakwemula
midasi, vampenesha yula yapombalili pamu na ulili waki vamvikili paulongolu ya Yesu.
20 Yesu pawonili ujumilwa wawu mkomi, amuwombilili mundu yula, “Ghanja,
ngupomela sambi shaku.”
21 Vawula va Malawu na Mafwalisayu vakandili kuyidasha, “Ghani yadeta filongu fya
kumduka Chapanga? Kwa hela mundu yawesha kupomela sambi, ila Chapanga weka
hela!”
22 Yesu avamanyili kala chivayihola, kavadasha, mkuyihola liki mundima shenu?
23 Choti chivelili chipusuka nendu: kudeta, kupomeliwa sambi, awu kudeta, “Woloki
yendi? 24 Topi, ngudayila mumanyi mwana wa mundu kana uwesu wa kupomela vandu
sambi kumlima.” Kamuwombela, yula mundu yapombalili, “Tandamuki, toli ulili waku
yendi kaya.”
25 Tepu, ayisili kuwoloka paulongolu ya vosi, akatolili ulili waki kayenda kayaki kunu
pamujuma Chapanga. 26 Vosi vakayikang'anikeyi! Livakamula lyogha, pavamjuma
Chapanga, pavadeta. “Tuyiwona mihilu nalelu.”

Lawi akukemiwa ghavi mwanachuli
Mateyi 9:9-13, Maliku 2:13-17

27 Pambeli, Yesu afumili panji, amwonili mundu yasumula yivamkemaya Lawi,
kayikala pa golela chichuku chaki. Yesu kamuwombela, “Ungovikeli.” 28 Lawi afilekili
fyosi, kamkovekela Yesu.
29 Lawi amugolilili Yesu lihungu likomi kayaki na vandu vasumula mbiya na vandu
vamonga vayikalili pamu. 30 Mafwalisayu na vawula va Malawu vakavang'ong'utekeleyi
vandundami vaki pavadeta, Wuli mukulya na kulanda pamu na vandu yivasumula
mbiya na yivavelili na sambi?
31 Yesu kavayangula, “Vavelili na njimba nofu vakudayila ha muyilwana, vamudayilili
vala vatami.” 32 Nyisa ng'odu kuvakema vandu goleki vapomeli, ila vavelili na sambi
vapomeli.

Milandu ya kuyikaja kulya
Mateyi 9:14-17, Maliku 2:18-22

33 Vandu vamonga vamkovekela Yesu, vamuwombela, “Vandundami va Yohani mbat-
isha vakwikaja kulya myanja yitangalili na kudadava, hata vana chuli va Mafwalisayu
vakugola wuwowu. Lakini vandundami vaku vakulya na kulanda hela.”
34 Yesu avayangulili, “Wuli, vala vandu vavalalikili kulihungu lya kuheta mukuvaday-
ila vayikaji kulya na kunu bambu wa lihungu lya kuheta vawa pamu? Ng'odu! 35 Lakini
dachiyisi chipindi bambu wa lihungu lya kuheta davamuwushi pala pavayikalili pamu,
chipindi achi davavi vakwikaja kulya.”
36 Yesu avawombilili chilangushilu achi, “Vandu vakudumula ng'odu chipapi cha
yingwa ya shonu na kuchivika muyingwa yisakalili, kucha pavagola naha, davavi
vakudemula yila yingwa ya shonu na chila chipapi dachilinganili ng'odu na yila yingwa
yisakalili. 37 Vala vandu vakutaya ha difwayi wa shonu mumihaku yisakalili, vawona
awu difwayi ya shonu daubaluli mihaku yila, difwayi dayiyitiki na mihaku dayibaluki.
38 Difwayi ya shonu yikutayiwa mumihaku ya shonu. 39 Kwahela mundu yadayila
kulanda difwayi ya shonu, vakudeta wula wa dayili munofu nendu.”

6

Linasha lya Lijuva lya Kupumulila
Mateyi 12:1-8, Maliku 2:23-28

1 Lijuva limu lya lijuva lya kupumulila, Yesu aveli akupita mufitava fya mpunga.
Vandundami vaki vakandili kubena misasa ya mpunga, vapulula mbeyu kwa mawoku,
valya. 2 Mafwalisayu vamonga vavadashili, “Mbona mkugola chindu chingajila
kujumiliwa na Malawu vetu mulijuva lya Kupumulila?”
3 Yesu avayangulili, “Wuli, musoma duhu wagolili Dawudi pamu na vamonga chipindi
pavaveghi na njala? 4 Mweni payingilili munyumba ya Chapanga, atolili mibumunda
yivavikili ya kumtambikila Chapanga kalya na kuvapa vamonga. Na afi fyaveli mwiku
kulya mundu wingi ila vatambika weka yawu.”
5 Pakumalilila Yesu kavawombela, “Mwana wa Mundu ndi Bambu wa Lijuva lya
Kupumulila.”

Mundu muna liwoku lipombalili.
Mateyi 12:9-14, Maliku 3:1-6

6 Lijuva lingi lya lijuva lya Kupumulila, Yesu ayingilili munyumba ya kudadavila
kuvawula vandu. Mula kwaveli mundu yumu liwoku lyaki lya mlilu lyapombalili.
7 Vawula va Malawu na Mafwalisayu vakamuloleyi Yesu kucha dalowoli mundu
Lijuva lya Kupumulila, ili vapati nongwa ya kumuhigha. 8 Yesu amanyili chivayihola,
kamuwombela yula yaveli na liwoku lipombalili, “Tandamuki, woloki pawulongolu.”
Yula mundu ayendili, kawoloka pawulongolu. 9 Pambeli Yesu kavawombela kandi,
“Nguvadasha, Malawu vetu vakujumisha kugola chindu cha nyanyi awu kugola chindu
chivifyili Mulijuva lya Kupumulila? Kutanga awu kuvifya? Kulowola mundu awu
kumleka adanganyiki?” 10 Pavawolukili wosi vavelili pala, amuwombilili mundu yula,
“Woloshi liwoku lyaku.” Bahala pala mweni kagola wuwula na liwoku lyaki linana.
11 Lakini veni vakalalili nesu, vawombana kumgolela milandu ya wafu Yesu.

Yesu akuvashawula vandundami lilongu na vavili
Mateyi 10:1-4, Maliku 3:13-19

12 Lijuva limu, ayendili kuchindunda padadava kwa Chapanga na kugunga mesu
pamihi posi. 13 Chilawu yaki avakemili vandundami vaki na vamonga kavashawula,
vandu lilongu na vavili, avakemili vandundami. 14 Vaveli ndi Simoni, Yesu amkemeyi
Petili na Andeleya mkulumundu. Yakobi na Yohani na Filipu na Batulumeyu, 15 Mateyi
na Tomasi, Yakobi mwana wa Alufayu na Simoni mlevanila mlima wa Isilaeli. 16 Yudasi
mwana wa Yakobi na Yuda Sikaliyoti ya mshengitili Yesu.

Yesu avawulili na kuvalowola vandu
Mateyi 4:23-25

17 Pambeli asunukili kuchidunda pamu na vandundami vaki, Yesu awolukili pay-
ityalasi. Apa pavelili na vandundami vaki na lipinga likomi lya vandu yivafumili
mbembu shosi. Vafumili Yudeya na Yelusalemu na mumbwani ya Tilu na Sidoni. 18 Vosi
vayisili kumpikanisha Yesu na kulowuliwa matami vawu. Kavalowola vosi vavelili
vakutamika na vaveli na finyamkela. 19 Vandu vosi vadayilagha kumugufya Yesu na
liwovi lyaveli likumfuma na kuvalowola vonda.

Ngiba na pishu

20 Yesu kavaghalambukila vandundami vaki, kadeta,
“Vanemiliwa vala yivayimanya vakuwesha ha kwikala ngajila Chapanga,
nongwa wutwa wa kumbindi kwa Chapanga ndi wa veni.
21 Ngiba yumwi yumpikanila njala ponopa,
nongwa pambeli damwikuti.
Ngiba yumwi yumlila ponopa,
nongwa pambeli damseki kwa luseku!
22 “Ngiba yumwi vandu pavavanyekwa na pavavasula na pavavajowoli na pavavade-
tela yumwi va wafu kwanongwa ya Mwana wa Mundu! 23 Findu afi pafifumbuka,
musekileli na kudinga.
Nongwa nakaka fupu yenu yiva ngomi kumbindi kwa Chapanga.
Nahawu ndi ndambu vagogolu vawu wuvavagolilili vambuyi va Chapanga.
24 Pishu yumwi valundamali,
nongwa mufwamuka kala.
25 Pishu yumwi yimwikuta ponopa,
nongwa pambeli damuwoni njala!

Pishu yumwi yumuseka kwa fisingu ponopa
nongwa pambeli damulili na kwidedeka.
26 “Pishu yumwi yimujumiwa na vandu vosi.
Nahawu ndi vagogolu vawu vavagolilili vambuyi va udesi wuwowu.

Kuvatama vachimdwama vetu
Mateyi 5:38-48, 7:12

27 “Nguvawombela yumwi yimumbikanisha, muvatami vachimdwama venu, muvagoleli finofu vala vaveli na maya na yumwi. 28 Mvanemeli vala yivavalawumu yumwi na muvadadavili kwa Chapanga vala yivavagolela wafu. 29 Mundu pakuvangula likanja limu mughalambulili na likanja lingi. Mundu pakupoka likoti lyaku mlekeli na gwanda yaku. 30 Yoyosi yakudadava umupi na mundu pakupoka chindu chaku kotoo kumwombela akuwuyishili. 31 Muvagoleli vandu kucha wula wumudayila kugoliwa yumwi.
32 “Kucha pamuvatama vala vavatamili yumwi weka hela, dampati chindu liki? Kwa hela! Nongwa hata vala vagola wafu vayitama veni. 33 Leki pamuvagolela nyanyi vala weka vavagolela finofu dapati chindu liki? Hata vala vaveli na sambi vakugola fifi. 34 Kucha mukuvakopesha vala weka mukuvashuvilila davavahombi, dampati chindu liki? Hata vala vaveli na sambi vakuvayasima vaveli na sambi vayawu ili vavawuyishili wuwula. 35 Ila yumwi muvatami vachimdwama venu vosi na kuvagolela finofu, mukopeshi mukotoo kushuvilila kuwuyishiwa na fupu shenu dasivi ngomi na yumwi damuvi vana va Chapanga Mkomi. Nongwa mweni ndi munofu kwa vala vangajila kulumba na yivaveli vawafu. 36 Muvi na lusungu kucha tati wenu pavelili na lusungu.

Kuvahigha vengi
Mateyi 7:1-5

37 “Mkotoo kuvahigha vengi na yumwi damughiwi ng'odu, mukotoo kuvalaumu vengi na yumwi davamudeti, muvapomeli vengi na yumwi damupomiliwi na Chapanga. 38 Muvapi vengi na yumwi damugayiliwi na damupokeli chigelu chikomi, chivadinilili njuu pwaa. Nongwa chigelu chichila chila chimuvalingilili vayenu na yumwi damugelukiwi ngimu chichila.”
39 Kavawombela Chilangushilu achi, “Ngalimesu akuwesha ng'odu kumlongosha ngalimesu monga. Pakagola nahawu vosi davadubukili mulyowu. 40 Kwahela mwanachuli yampita muwula waki, ila mwanachuli pamalila chuli daghavi kucha muwula waki.
41 “Wuli ukuchiwona chibandi chidokwa nendu chivelili mulisu lya mlongu waku na chipindi chichila ukulemwa kuliwona libalu livelili mulisu lyaku? 42 Awu ukuwesha wuliwuli kumuwombela mlongu waku, mlongu leki nguwushi chibandi mulisu lyaku na kunu ukuliwona ng'odu lijika liveli mulisu lyaku umweni? Yuwi mfyangu! Wushi tanila lijika liveli mulisu lyaku, pambeli dauweshi kulola unofu na dauweshi kumuwusha chibandi chiveli mulisu lya mlongu waku.

Libiki likumanyika kwa fivelekwa fyaki
Mateyi 7:16-20, 12:33-35

43 “Libiki linofu liweshi ha kulela fivelekwa fichapukili, wuwula wula libiki lya wafu likuwesha ha kulela fivelekwa finowili. 44 Vandu vakulimanya libiki kwa fivelekwa fyaki. Nakaka vandu vakunokola ng'odu mindopi kumitalula, awu fimungumungu mumisompondu. 45 Mundu mnofu akuva na milandu minofu kufuma mumbeyu nofu yifumili mumunda yaki. Mundu mwafu akugola fyawafu Kufuma mumbeyu yawafu mumunda yaki. Mundu akuywanga milandu yimemili mumunda yaki.

Vajengi vavili
Mateyi 7:24-27

46 “Nongwa liki mukungema Bambu, Bambu, kunu mukugola ha findivawombela? 47 Ngudayila nivapi chilangushilu wa nyanyi, yoyosi yula dayisi kwa nenga, dapikanishi filongu fyangu na kufigola, 48 ayu akwifwana na mundu yajenga nyumba yaki kumbindi, pasi msingi kavika kumbindi ya ligonguveli. Paliyisili lilava, lweni luyita lubosi lwa machi lupita panyumba yila, lakini yitikanyika ha, nongwa vajengili yidindalili. 49 Lakini yoyosi yapikanila filongu fyangu, kalema kugola chindu chochosi, ayu kayifwana na mundu yajengili nyumba mumiganga, kakotoka kukumbila msingi, Lilava paliyisa, lubosi lwa machi lupitila nyumba yila, yiwa pasi wuuuu! Na kubowoyoka!”

7

Yesu akumulowola ndumindumi wa mkomi wa machonda
Mateyi 8:5-13

1 Pawombanili kala na vandu, Yesu ayendili Kapelinaumu. 2 Aku kwavelili na mkomi
wa machonda mya wa Loma aveli na ndumindumi waki yamtamili munu. Ndumindumi
ayu avelili mtami dabadaba. 3 Yula mkomi wa machonda papikanishili milandu ya
Yesu, kavalayisha vavaha vamova Vayawudi vayendi kumluva Yesu ayisi kumlowola
ndumindumi waki. 4 Pavafikili kwa Yesu, vamudediveka, vadeta, “Mundu ayu nakaka
akudayiliwa kutangiwa na yuwi. 5 Mweni kawutama vandu va mlima wetu na mweni
yatujengilili yila Nyumba ya kudadavila.”
6 Topi Yesu kayenda pamu na veni. Pavaveyi samba vafika kaya ya yula mkomi wa
machonda wa Loma avatumili vaghanja mundu vamuwombeli Yesu, “Bambu, kotoo
wiyasha, kwingila munyumba yangu kwanongwa nenga ngujakwa ha. 7 Nongwa
nguyiwona ngulemwa kuyisa kwa yuwi. Ila yuwi deti chilongu chimu hela, ndumindumi
wangu danani. 8 Nongwa nenga wuwowu mundu yimeli pasi ya uwesu na ndiva nawu
machonda pasi yangu. Pandimuwombela yumu, ‘Yendi!’ Akuyenda, pandimuwombela
wingi, ‘Wisi!’ Akwisa na ndumindumi wangu, ‘Goli chindu achi!’ Mweni akugola.”
9 Yesu papikanishili afi kayikang'anika, kaliyendela lila lipinga lya vandu liveli
likumkovikela na kudeta, “Nguvawombela ngalihela kumuwona mundu yoyosi amu
Muyisilaeli yavelili na ujumilwa mkomi kucha ayu!”
10 Vala vanjagila pavafikili kaya ya mkomi wa machonda wa loma vamuwona yula
ndumindumi kanana.

Yesu akumshukusha mwana wa ngalimlyangu

11 Pambeli Yesu ayendili mlima wumu wukemiwa Naini na vandundami vaki na
lipinga likomi lya vandu likumkovikela. 12 Paghaveyi samba kafika mlima wula,
vafumbukili vandu vapapa chikongu cha mundu mlumi, aveli mwana wa paweka
kwa yula mawu ngalimlyangu. Vandu vatangalili va mlima wula vaveli pamu na
mawu yula. 13 Bambu pamuwonili mawu yula kamuwonela lusungu, kamuwombela,
“Kotoo kulila!” 14 Pambeli kayenda kuwugufya wula muwombangu na vala yivapapeyi
vawoloka, kadeta, “Msongolu, ngukuwombela woloki, ngukulayila tandamuki!” 15 Yula
msongolu yaghaveyi kasova katandamuka kakanda kuywanga, Yesu kamtola yula
msongolu kamupa mamundu.
16 Vandu vosi livengila lyogha, topi vamujuma Chapanga pavadeta, mbuyi mkomi wa
Chapanga katubwitukila. “Chapanga kayisa kuvalowola vandu vaki.”
17 Milandu ya Yesu yikwila kosi Yudeya na mlima wuveli pabehi.

Vanjagila kufuma kwa Yohani mbatisha
Mateyi 11:2-19

18 Vandundami va Yohani vamuwombela yila milandu yosi yimwilatili Yesu, pambeli
mweni Yohani mbatisha, avakemili vandundami vavili kufuma mulipinga lya vandun-
dami vaki. 19 Kavalayila kwa Bambu, vakamdashi, “Yuwi yula dayisi awu tumveteli
wingi?”
20 Vandundami vala pavafikili kwa Yesu vamuwombela, “Yohani mbatisha katulayisha
twisi kwa yuwi tukudashi, ‘Yuwi ndi yula dawisi, awu tumuveteli wingi?’ ”
21 Chipindi chichila chila, Yesu aveli akuvalowola vandu vatangalili vatamikeyi
matami va wafu na finyamkela na kuvagola vangalimesu vatangalili valoli. 22 Topi
Yesu kavayangula, “Muyendi mukamuwombeli Yohani mbatisha fila fimufiwonili na
kufipikana, vangalimesu vakulola, ndevindevi vakuyenda yenda, yivaveli na ukalava
vakung'ala, majogu vakupikanila, yivafwili vashukuka na vagayu vakulanduliwa
Milandu ya Nyanyi. 23 Ngiba mundu yula yangajila hoshu na nenga!”
24 Pambeli vandumindumi va Yohani mbatisha pavawukili, Yesu akandili kuliwombela
lipinga lya vandu milandu ya Yohani mbatisha, “Pamuyendili kula kuchivala, kumlola
Yohani mbatisha mukayiholeyi kuchiwona liki? Wuli mukayiholeyi kumuwona Yohani
kucha liteti palitikanyika na liyegha? 25 Mukayendili kumlola mundu wa wuliwuli?
Mukacheyi mundu yafwalili yingwa nofu? Ng'odu, vandu vakufwala yingwa sha
nyanyi na kwikala ngalilu nofu vava munyumba sha wutwa! 26 Topi mung'ombeli
mukayendili kulola liki? Wuli mwayendili kumulola mbuyi? Yina nakaka aveli mbuyi
wa Chapanga, pitu mbuyi. 27 Ayu mweni yivamdeta Yohani wa mufitabu fing'alili,
‘Loli nenga ngumlayisha makungu wangu akulonguleli, mweni dakuseveli deha yaku.’ ”
28 Yesu amalilili kwa kudeta, “Nguvawombela, vandu vosi, kwahela yaveli mkomi kwa

Yohani mbatisha. Hata naha, yula yaveli mdokwa pitu vosi, muwutwa wa kumbindi
kwa Chapanga ndi mkomi pitu Yohani."
29 Pavapikanishili afi vandu vosi na vala vasumula mbiya vajuma ugoleki wa
Chapanga, Topi vajumilili kubatishiwa na Yohani mbatisha. 30 Lakini Mafwalisayu na
vala yivamanyili unofu Malawu valemili fila fyadetili Chapanga kwa veni, topi, valemili
kuvabatishiwa na Yohani.
31 Yesu kayendilela kudeta, "Vandu va chileli achi dandivalinganishi na chindu liki?
Vava wuliwuli? 32 Vava kucha vasongolu vayikaleyi kusoku vakwikemesha lipinga
limu na limonga, 'Tuvakuvila ng'oma, lakini mudinga ha! Tuvasomulela msambu wa
makiva lakini mlila ha!' 33 Kwa nongwa Yohani mbatisha ayisili, kuyikaja kulya na
kuleka kulanda difwayi, yumwi mudeta chimkwela chinyamkela! 34 Mwana wa Mundu
kayisa, akulya na kulanda, yumwi mukawombeyi, 'Mumulole ayu mbafu na njayila,
vaghanja vaki vasumula mbiya na vaveli na sambi.' 35 Hata naha, luhunja lwa Chapanga
ulinganila luwoneka kwa vosi vamjumilili."

Yesu mukaya ya Simoni Mfwalisayu

36 Mfwalisayu yumu amlalikili Yesu kulya filivi kaya yaki. Ayingilili munyumba ya
yula Mfwalisayu, kayikala na kulya filivi. 37 Kula kumbwani kwavelili na mawu yumu
yaveli na sambi. Aveli kapikana Yesu kava kayaki yula Mfwalisayu, atolili supa yitalamili
ya alabasta yimemili utuli. 38 Kayisa, kawoloka pabehi na mawulu va Yesu, kalila misosi
yaki yimusululila Yesu mumawulu. Mdala ayu kapukuta mawulu va Yesu kwa fwili
shaki. Pambeli kavanonela na kumshagha mafuta va kunungilila. 39 Yula Mfwalisayu
yamlalikili Yesu pafiwonili afi, ayiholili mumunda yaki, "Kucha mundu ayu angaveli
nakaka mbuyi, angamanyili mdala ayu kava wuliwuli, kucha aveli muna sambi."
40 Yesu kamwombela yula Mfwalisayu, "Simoni, ndiva na chindu cha kukuwombela."
Simoni kayangula, "Yina muwula, deti."
41 Yesu adetili, "Vandu vavili vayendili kuyasima mbiya kwa mundu yayasimisha
mbiya, yumu avelili kamuyasima mbiya sha ijala ya mwesi wumu na nusu na wingi
mbiya sha ijala ya mwaka wumu na nusu. 42 Pavalemwili kuhomba nongwa shawu,
mundu yula avapomilili vosi vavili. Yoti wa ava vavili damtami munu bambu yula?"
43 Simoni kamyangula, "Nakaka yula yapomiliwili nongwa ngomi nesu kwa yula
Bambu."
Yesu kamuwombela, "Yina fiwuwombilili." 44 Pambeli kamghalambukila yula mdala,
kamuwombela Simoni, "Ukumuwona mdala ayu? Nenga panyingilili apa pakayaku,
kanyimba ha machi va kuwofuwa mawulu vangu! Lakini mdala ayu kang'ofua mawulu
vangu kwa misosi yaki na kumbukuta kwa fwili shaki. 45 Yivi kujambusha ngajila
kunonela, lakini ayu mdala kukandila nyingili apa akanoneleyi mawulu vangu. 46 Yivi
kunangusha ha ligoya lyaku kwa kunshaya utuli kumutwi, lakini mdala ayu kagolela
naha, kan'shagha mafuta va kunungila mumawulu vangu. 47 Ponopa ngukuwombela
mdala ayu kapomiliwa sambi shaki sitangalili ponopa utami waki wuva mkomi. Lakini
ya pomiliwa padokwa na ndamilu yaki dokwa."
48 Pambeli Yesu kamuwombela yula mdala, "Ngupomela sambi shaku."
49 Topi vala vavelili pamu palitambiku vakulya vakayidasheyi, "Ayu mundu liki
akuwesha kupomela sambi?"
50 Yesu kamuwombela yula mdala, "Ujumilu waku wukulowola, yendi kwa kusika."

8

Vadadala vayilongushili pamu na Yesu

1 Pambeli Yesu kapita kumbwani na mufijijini akalanduleyi filongu fya Nyanyi fya
wutwa wa kumbindi kwa Chapanga. Vala lilongu na vavili vayilongushili nawu,
2 Wuwowu vadadala vamonga vala Yesu avelili kavawusha finyamkela na kuvalowola
matami vayilongushili pamu. Ava vaveli akina Maliya yivamkema Magadalena,
mweni awushiwili finyamkela vawafu saba, 3 na Yoana mdala wa Kusa. Kusa aveli
mgolafichuku wa mkomi wa Helodi. Wuwula wula vaveli Susana na vadadala vamonga
vaveli pamu na Yesu. Vadadala ava vavelili vakumukimbanikila Yesu pamu na
Vandundami vaki kwa mali shawu veni.

Chilangushilu cha yakweta
Mateyi 13:1-9, Maliku 4:1-9

4 Chipindi chimu lipinga likomi lya vandu lyavelili liyikungula pamu. Vandu kufuma
mbwani shosi vakayiseyi kwa Yesu. Mweni avawombilili chilangushilu achi.

5 “Yakweta ayendili kukweta mbeyu shaki. Pakweteyi mbeyu simu, shaponikili
mudeha, vandu pavapiteyi mudeha vasivatanga na vambongu valya. 6 Simonga
shaponikili muuganga wuveli na migonguveli gonguveli, pasimelili sinyala kwanongwa
kwa hela machi. 7 Simonga shaponikili mumisomi, misomi. Mbeyu sila pasimelili
sikekenekwa na misomi. 8 Simonga shaponikili muuganga wa nyanyi, simela na
kuveleka myanja miya.”
Pambeli Yesu kawomba, kalandusha kwa lishu, kadeta, “Yaveli na majeji apikanili!”

Nongwa ya kuwula kwa chilangushilu
Mateyi 13:10-17, Maliku 4:10-12
9 Vandundami vaki Yesu vamudashili mana ya chilangushilu achi. 10 Mweni
kayangula, “Yumwi mugayiliwa uwesu kumanya mbwepu sha wutwa wa kumbindi kwa
Chapanga, lakini ava vamonga vakupikanila kwa chilangushilu, ‘Vakuwombiwa kwa
chilangushilu, ili pavalola vakotoo kuwona na pavapikanisha vakotoo kupikana.’

Yesu akuhimulila chilangushilu cha mukweta
Mateyi 13:18-23, Maliku 4:13-20
11 “Topi mana ya chilangushilu achi: mbeyu ndi chilongu cha Chapanga. 12 Sila
siponikili mudeha sikulangusha vandu vala vapikanishili filongu fya Chapanga, pambeli
Lijangavandu kayisa kuliwusha mundima shawu vakotoo kujumila kulowuliwa. 13 Sila
siponikili muligonguveli sikulangusha vandu vala pavapikanisha fila filongu vakupokela
kwa luseku. Kucha sila mbeyu, vandu ava vahela mikigha nongwa vakujumila
chipindi chifupi hela na pavayeshiwa vakulemwa vakuguwa. 14 Sila mbeyu siponikili
mumibiki yiveli na misomi sikulangusha vandu yivapikanilili filongu fya Chapanga,
Lakini pambeli padokwa pavawuka, vakukanda kuyipwelesha, kwa mali na kufwamuka
mungalilu, veni davaleli ndili filelwa na kukomala. 15 Sila mbeyu siponikili muuganga
wa nyanyi, ndi vandu vakupikanila filongu fya Chapanga, vakulikamulila kwa ndima
usangi na ujumilwa. Ava vakwigagasha mbaka valeli fivelekwa.

Luliku lugubikiwili
Maliku 4:21-25
16 “Vandu vakukwata luliku na kugubikiwa na chiyungu awu kuyivika mwifungu ya
chitanda, ila vakuvika pachindangawala, vandu pavayingila mgati vawoni lwengi.
17 “Chochosi chavafisili dachiwoneki pee na mbwepu chochosi dachimanyiki na
dachiwoneki pawelu pee.
18 “Mani naha, muyiloleyi ndambu yimupikanili, nongwa avelili na chindu day-
ongeshwi, lakini yula yangajila chindu, hata chila chiveli cha mweni dachitoliwi.”

Mau na valongumundu Yesu
Mateyi 12:46-50, Maliku 3:31-35
19 Mau na valongumundu Yesu vamukovekela, lakini valemwa kumuselelela
kwanongwa kwavelili na lipinga lya vandu. 20 Mundu yumu amuwombilili Yesu,
“Mawu na vafwatavaku vava panji, vakudayila kukuwona” 21 Lakini Yesu kavawombela
vandu vosi, “Mau na valongu vangu ndi vala yivapikanisha filongu fya Chapanga na
kufikamula.”

Yesu akulilakalila liwumbula
Mateyi 8:23-27, Maliku 4:35-41
22 Lijuva limu, Yesu kayipakili muwatu pamu na vandundami vaki, kavawombela,
“Tujabuki kumwambu ya lihiva.” Topi vakanda mwanja, 23 pavaveghi muwatu
vakuyenda, Yesu simkamulili mbota, kawonja. Tepu liwumbula lyakandili mulihiva,
machi vakandili kuyingila muwatu, vaveli munjifwa. 24 Vala vandundami vamyendela
Yesu vamuyimusha, pavawomba, “Bambu, Bambu! Tukusova!”
Yesu kayimuka, kafiwombela majinga na liwumbula finyamali, Tepu finyamala,
filindivala jii. 25 Yesu kavawombela vandundami vaki “Kujumila kwa yumwi kuva koti”
Lakini veni vakayikang'anikeyi na kutila, kunu vakwidasha, “Ayu mundu liki?
Kavawombela majinga na liwumbula linyamali vamuyitikila?”

Yesu akumuwusha mundu finyamkela
Mateyi 8:28-34, Maliku 5:1-20
26 Vayendelela na mwanja, vakafiki mbwani ya Vagelasi pabehi na Galilaya,
kumwambu ya lihiva. 27 Pavajabukili muwatu, mundu yumu yaveli na finyamkela
kamuyisila kufuma kumbwani. Majuva vatangalili mundu ayu afwalagha ha yingwa
na ayikalili kaya ha ila kusembi. 28 Pamuwonili Yesu, kayiyasilila pasi paulongolu
ya Yesu padeta kwa lishu likomi, “Yuwi Yesu mwana wa Chapanga mkomi, kuva na

milandu liki na nenga? Ngukuluva ukotoo kugobola nenga!" 29 Yesu kamuwombela
yula chinyamkela amfumi mundu yula. Chinyamkela yula aveli akumuyingila mundu
yula myanja yitangalili, vandu vamuwopili kwa lingongola na kumuvika munyumba,
lakini myanja yitangalili adumulili mingongola, chinyamkela atuvili kuchivala.
30 Topi Yesu kamudasha, "Litawa lyaku ghani?"
Mweni kayangula, "Litawa lyangu lipinga kwanongwa finyamkela vavelili vatangala."
31 Fila finyamkela fikamluveyi Yesu akotoo kuvayegha panji ya kumambi.
32 Pala pavelili na lipinga likomi lya vangubi pabehi na chidunda vakalyeyi. Topi
finyamkela vala valuvili vayingili kwa vala vangubi. Mweni kavajumisha. 33 Finyamkela
vala vafuma kwa mundu yula, vavayingila vangubi, veni vaseleka mungema yiveli ndali,
vadubukila mulihiva vasova machi.
34 Vadimangubi pavawonili milandu yosi yila, vatuva, vayenda kuvawombela vandu
va kumbwani na kufitava milandu yila. 35 Vandu vayisili kulola milandu yifumbukili
pala. Vamuyendela Yesu, vamuwona yula mundu yamfumishili finyamkela kayikala
mumawulu va Yesu, kafwala yingwa na luhala lwaki lumuwuyila, vatila. 36 Vandu
vala yivavawombileyi vandu, fila fivafiwonili kwa mundu yula kawushiwa wuliwuli.
37 Vandu va mlima wula wa Gelasi lyavakamulili lyova likomi. Vamuluvili Yesu awuki,
ayendi. Yesu kayipakila kandi muwatu, awukili. 38 Yula mundu yafumishilwi finyamkela
akamdedekeyi vawuki pamu na mweni.
Lakini Yesu kamkanisha pamuwombela, 39 "Wuyi kaya ukavawombeli vandu vosi
fyakugolilili Chapanga."
Topi mundu yula kayenda kumbwani yivayikema Lilongu, kavawombela vandu chila
Yesu chamugolilili. Na vandu vosi yivapikanilili vajinga.

Kamwali wa Yailu na mdala yumu valowuliwa
Mateyi 9:18-26, Maliku 5:21-43

40 Yesu pawuyili kumwambu ya lihiva, lipinga lya vandu lyayisili kumyanga, wula vosi
vaveli vakumuvetela. 41 Ayisili pala mundu yumu yivamkema Yailu, aveli mtambika
wa munyumba ya kudadavila. Kamtundamila Yesu, kamluva ayendi kaya yaki,
42 Kwanongwa mwana waki aveli yumu hela, aveli muhinja wa myaka lilongu limu
na mivili, aveli dabadaba.
Yesu pakayendeyi, vandu vamukikili mbembi shosi. 43 Topi kwavelili mdala yumu
mulipinga lila aveli mtami wa liholuveya kwa myaka lilongu limu na mivili, avelili
kamalila kala mbiya shaki shosi kwa valungwana, kwa hela mundu aweshili kumlowola.
44 Mdala ayu amkovikelili Yesu kumbeli na kugufya luviniku lwa yingwa yaki. Bahala
pala kanana wula utami wa liholuveya. 45 Yesu adashili, "Ghani kangufya nenga?"
Vandu vosi pavakanili, Petili kamuwombela, "Bambu, lipinga lya vandu likushengeta
na kukukekeneka!"
46 Lakini Yesu kadeta, "Kwaveli mundu kangufya nenga, nongwa nguyiwona li-
wovi lyangu linyangila." 47 Yula mdala kalemwa kuyifisa, kafumbuka mweni kunu
pakabagama kwa lyogha, kayiyasila paulongolu ya Yesu. Kakanda kuvahimulila
vandu ndambu yamgufili Yesu na ndambu apatili kulowoka bahala pala. 48 Yesu
kamuwombela, "kamwali wangu kujumila kwaku kukulowola. Uyendi kwa kusika."
49 Chipindi Yesu akali pakawomba, ayisili ndundami wa mtambika mkomi wa mun-
yumba ya kudadavila, kamuwombela, "Muhinja waku kasova kala, ukotoo kumfwasha
muwula kandi."
50 Yesu papikanishili naha, kamuwombela Jailosi, "Ukotoo kutila, ujumili hela, mweni
dalowoki."
51 Pavafikili kaya yaki, Yesu amjumishili ng'odu mundu kuyingila pamu ila Petili,
Yohani, Yakobi na valelwa va muhinja yula. 52 Vandu vosi vaveli vakulila na kudadava,
Yesu kavawombela, "Mkotoo kulila mweni kasova ng'odu, kawonja hela."
53 Vandu vosi vakamsekeyi, veni vamanyili aveli kasova. 54 Lakini Yesu amkamulili
liwoku, kadeta, "Mwana wangu, tandamuki!" 55 Ufuki waki wumuwuyila mhinja yula,
katandamuka. Yesu kavalayila vamugayili filivi. 56 Valeli vaki vayikanganika nesu, lakini
Yesu kavawombela vakotoo kumuwombela mundu milandu yigolikili.

9

Yesu akuvalayila vala lilongu na vavili
Mateyi 10:5-15, Maliku 6:7-13

1 Yesu avakemili vala lilongu na vavili, avagayilili liwovi na uwesu wa kuvavinga
finyamkela na kulowola matami. 2 Pambeli kavalayila vayendi vakalanduli chilongu cha
wutwa wa kumbindi kwa Chapanga na kuvalowola vatami. 3 Kavawombela, "Pamuva

na mwanja mukotoo kutola chindu chochosi: Mkotoo kutola Lukweku na muhaku na filivi na mbiya na lihabiti lingi. 4 Nyumba yoyosi damuyingili na kuvalibushila, muyikali
mbaka pamuwuka mlima wula. 5 Vandu pavalema kuvalibushila, muwuki mlima wula,
pamuwuka mupundi lifu mumawulu venu yivi utovileli kwa veni."
6 Topi vandundami vakandili mwanja, vapita kunu pavalandula milandu ya Chapanga
na kulowola vatami kila luvagha.

Kushushutika kwa Helodi
Mateyi 14:1-12, Maliku 6:14-29

7 Ponopa, Helodi aveli akutavala, apikanili milandu yosi yiveli yikugoleka, ashushutik-
ili kwanongwa vamonga vakawombeyi, Yohani Mbatisha yasovili kashukuka. 8 Vamonga
vakawombeyi kucha Eliya kawuya na vamonga vakawombeyi naha, mundu yumu
yaveli mtambika wa dayili wa Chapanga kawuya mumlima. 9 Lakini Helodi kayendelela
kudeta, "Yohani mbatisha ndimudumula mutwi, ponopa ayu yimbikana milandu yaki
ghani?" Aveli na dobukelu ya kumuwona Yesu.

Yesu akuvagayila filivi vandu alufu muhanu
Mateyi 14:13-21, Maliku 6:30-44

10 Vala vandundami pavawuyili, vamuwombela Yesu fyosi fyavagolili. Yesu avatolili,
kayenda pamu nawu pangajila vandu kumbwani ya Betisayida. 11 Lakini vala vandu
pavamanyili kwayendili vamkovikelili. Yesu kavalibushila na kuvahimulila milandu ya
wutwa wa kumbindi kwa Chapanga, kavalowola vala vadayileyi kulowuliwa.
12 Lijuva palihongili, vala lilongu na vavili vamuyendela na kumuwombela, "Wuvay-
itawuli vandu vayendi kaya shawu vakasaki filivi na pakuwonja. Apa patuvelili padasi."
13 Lakini Yesu kavawombela, "Yumwi damuvapi filivi."
Vamyangula, "Tuvahela chindu, tuva na mibumunda muhanu na vasomba vavili hela.
Yuwi ukudayila tuyendi tukavahemileli filivi lipinga lyosi ali?" 14 Pala paveli na vandu
vatangalili, valulumi weka vaveli milongu mya muhanu.
Topi Yesu kavalayila vandundami vaki, "Muvawombeli vandu vayikali fipinga fya
vandu milongu muhanu milongu muhanu."
15 Vandundami vaki vagola kucha wavalayilili, vosi vayikala pasi. 16 Pambeli Yesu
katola yila mibumunda muhanu na vala vasomba vavili, kalola kumbindi, kamlumba
Chapanga, kametula, kavapa vandundami vaki, vavapi vandu valyi. 17 Vandu vosi valya,
vayikuta. Pavasosolili filivi fisighalili, vamemesha fitandavala lilongu na fivili.

Petili akujumila Yesu ndi Kilistu
Mateyi 16:13-19, Maliku 8:27-29

18 Lijuva limu, Yesu aveli akudadava weka yaki, vandundami vaki vaveli pamu na
mweni. Topi kavadasha, "Vandu vakudeta nenga ghani?"
19 Veni vamuyangula, "Vamonga vakudeta yuwi kuva Yohani mbatisha, vamonga
vakudeta yuwi Eliya na vamonga mbuyi wa Chapanga wa dahili kushukuka."
20 Kavadasha, "Yumwi mukucha nenga ghani?"
Petili kayangula, "Yuwi kuva Kilistu Mkombola, yuwushawuliwili na Chapanga."
21 Pambeli Yesu kavakana vakotoo kumuwombela mundu yoyosi milandu ayi.

Yesu akuvawombela milandu ya kusova kwa mweni
Mateyi 16:20-28, Maliku 8:30-9:1

22 Yesu kayendelela kudeta kucha mwana va mundu aweshi kugoboleka nendu
dalemiwi na vavaha na vatambika vakomi na vawula va Malawu na kuwulayiwa, lakini
pavapita majuva matatu dashukuki.
23 Pambeli kavawombela vandu vosi, "Mundu yoyosi padayila kungovekela nenga,
ayilemi mweni kwa kulema findu fila fiudayila. Atoli lupingika lwaki majuva
vosi, angovikeli. 24 Nongwa, mundu yadayila kuwugombola unofu waki mweni,
dawuyaghamishi, lakini mundu yoyosi dayaghamishi unofu waki na kungovikela nenga
dawulowoli. 25 Wuli kuna fwayida liki mundu dapati mali shosi sha mlima kwa
kuyiyamisha awu kuyimalila mweni? 26 Mundu pang'onela soni nenga na ng'ulilu yangu,
mwana wa mundu damuwoneli soni mundu ayu chipindi payisa muukomi waki na wa
Tati na vamakungu vang'alili. 27 Nguvawombela nakaka, kuna vandu vamonga bahapa
davasovi ha ngajila kuwuwona wutwa wa kumbindi kwa Chapanga."

Yesu akughalambuka
Mateyi 17:1-8, Maliku 9:2-8

28 Palipitili lijuma limu kufumila pawombili afi, Yesu kavatola Petili na Yohani na
Yakobi, kayenda nawu kuchidunda kudadava. 29 Paghaveyi akudadava, bahala pala

kuwushu yaki kwaghalambukili, yingwa shaki siva mbuleteee!. 30 Tepu, vandu vavili
vawonekili pavaywanga pamu, veni vaveli Musa na Eliya, 31 vaveli vafumbuka na ukomi,
vakaywangeyi pamu milandu ya kumalishila chichuku cha Chapanga waki kwa kusova
kula Yelusalemu. 32 Petili na vamonga vaveli vakamuliwa na mbota, hata pavayimukili,
vauwonili ung'alili wa Yesu, ukomi kwa vala vandu vavili vavelili pamu. 33 Bahala
pala vandu vala pavamlekili Yesu, Petili amuwombilili Yesu, “Bambu, tujengi mibudi
mitatu, limu lyaku, limu lya Musa na limonga lya Eliya.” Nakaka akamanyeyi ng'odu
kucha akuwomba liki. 34 Petili aveli akudeta afi, lyawonikili lifundi, chimbwepa chaki
chavagubikili, lifundi lila palivagubikili vala vandundami vatila nendu. 35 Vapikana
lishu kufuma mula mulifundi, “Ayu mwana wangu yinimushawulili, mumpikanishi.”
36 Pambeli lishu lila palinyamalili vamuwona Yesu kaweka hela. Vanachuli vayikalili
jii kwa afi fyosi, vamuwombela mundu ha milandu yosi vayiwonili.

Yesu akumuwusha Chinyamkela mwana yuutunga.
Mateyi 17:14-18, Maliku 9:14-27

37 Chilawu yaki pavasunukeyi kufuma kuchidunda, lipinga likomi lya vandu ly-
atang'anikili na Yesu. 38 Mundu yumoyu mulipinga lila kalandula kwa lishu, kadeta,
“Muwula! Ngukuluva umuloli mwana wangu yumu hela! 39 Chinyamkela akumkamula
tepu akuwuta kwa lishu, kandi akumtaya chisilika, kunu likumfuma lifulufulu mum-
lomu. Limuyashili nendu pambeli lyamulekili ayendi. 40 Ndivaluva Vandundami vaku
vamuvingi lakini valemwa.”
41 Yesu kayangula, “Yumwi chileli chingajila ujumilwa na chiveli na sambi!
Dandiyikali na yuwi mbaka ndili? Dandiyiwunishili mbaka ndili?” Pambeli kamu-
wombela, “Muyeghi mwana waku apa.”
42 Chipindi mwana ayu payiseyi kwa Yesu, yula chinyamkela kamuwisha pasi na
kamtaya chisilika. Lakini Yesu kamlakalila chinyamkela, kamulowola mwana na
kumugayila tati mundu. 43 Vandu vosi vayikanganikili liwovi lya paweka lya Chapanga.

Yesu akuvahimulila kandi milandu ya kusova.
Mateyi 17:22-23, Maliku 9:30-32

Vala vandu pavaveghi vakali hela vakwikanganika milandi yosi yagolili, Yesu
kavawombela vandundami vaki, 44 “Mteghi majeji, mpikanishi milandu ayi. Kucha
Mwana wa Mundu datayiwi mumawoku va vandu.” 45 Lakini veni vamanya ng'odu
filongu fila, fiyifisa kwa veni vakotoo kumanya na vakatileyi kumudasha filongu afi.

Ghani yaveli mkomi?
Mateyi 18:1-15, Maliku 9:33-37

46 Vandundami vaki vakalimbaneyi, “Ghani mkomi gati ya veni?” 47 Yesu avamanyili
luhala lwau chavayiholeyi mundima shawu, topi kamtola mwana mdokwa kamvika
pabehi yaki. 48 Avawombilili, “Mundu yoyosi yamupokela mwana mdokwa kucha
ayu kwa litawa lyangu, akumbokela nenga na yambokela nenga akumpokela na yula
anayishili. Wula yula aveli mdokwa pagati ya yumwi vosi, ayu ndi mkomi kupita
mwavosi.”

Yalimbana ng'odu na yumwi kava mwambu wenu
Maliku 9:38-40

49 Yohani kayanga pawomba, “Bambu, tumuwona mundu yumu akuwusha finyamkela
kwa litawa lyaku, yufwi tumkanisha nongwa mweni wa lipinga lyetu ha!”
50 Lakini Yesu kamuwombela, “Mkotoo kumkanisha, yangajila kulimbana na yumwi
kava mwambu wenu.”

Vasamaliya vakulema kumuyanga Yesu

51 Chipindi pachifikili Yesu kutoliwa kumbindi kwa Chapanga, mweni awonili ayendi
Yelusalemu. 52 Topi kavalayila vanjagila vamlonguleli, vayendi Samaliya kumtanda
vafiwona findu fyosi fyadeteyi mweni. 53 Lakini venikaya va pala valema kumuyanga
kwanongwa aveli akuyenda Yelusalemu. 54 Topi vandundami vaki, akina Yohani
na Yakobi, pavawonili naha, vadeta, “Bambu, ukudayila tuvalayishili motu usumuki
kufuma kumbindi uvalungushi?”
55 Lakini Yesu kavaghalambukila kavalakalila. 56 Pambeli Yesu na vandundami vaki
vayendili kaya singi.

Vakujumiliwa vavi ndundami
Mateyi 8:19-22

57 Pavaveghi munjila kuyenda Yelusalemu, mundu yumu kamuwombela Yesu,
“Dandikukovikeli kosi kuwuyenda.”

58 Yesu kamuwombela, “Fingekembi vana mbaku na vambongu vana fiyumba lakini
nenga mwana va mundu ndivahela pakwikala na pakupumulila.”
59 Kamuwombela mundu wingi kandi, “Ungovikeli.”
Lakini mundu yula adetili, “Bambu, uneki tanila nyendi ngamsiki Tati wangu.”
60 Yesu kamuyangula, valeki vasovili vamsiki asovili muyawu, yuwi uyendi ukalanduli
wutwa wa kumbindi kwa Chapanga.
61 Mundu wingi kandi kamuwombela, “Bambu ngudayila kukukovikela lakini uneki
tanila ngavayitawuli vandu yivaveli kayangu.”
62 Yesu kavawombela, “Yoyosi yakamula lihuka palima kunu palola kumbeli, ayu
akujakwa ha kuwutwa wa Chapanga.”

10

Yesu akuvalayisha vanachuli milongu saba na vavili

1 Pambeli Bambu avashawulili vanachuli vamonga milongu saba na vavili, kavalay-
isha vavili vavili, valonguleli mbwani yosi na mahali kosi padayilili kuyenda.
2 Kavawombela, “Filivi fitangala, lakini vakubena vadokwa. Ponopa mumuluvi muna
chitava avalayishi vagola chichuku cha kuchitava cha Bambu vakabeni. 3 Muyendi,
nguvalayisha yumwi kucha vafungami pagati ya fingekembi. 4 Mkotoo kutola muhaku
wa mbiya na likanda na mikobasi, mudeha mukotoo kumjambusha mundu yoyosi.
5 Pamuyingila munyumba yoyosi, yakwaa muvajambushi naha, ‘Kusika kuvi munyumba
ayi!’ 6 Leki mundu padayila kusika avalibushili, kusika kwa yumwi dakuvi na mweni,
leki kwahela mundu yadayila kusika, kusika dakuvawuyili. 7 Muyikali munyumba
ayi pamulya na kulanda fyavavapili, nongwa mgola chichuku akudayiliwa ijala
yaki. 8 Pamuyingila mlima wowosi na vandu pavavapokela, mulyi filivi fyavavapa.
9 Muvalowoli vatami vavelili aku, muvawombeli vandu, wutwa wa kumbindi kwa
Chapanga wuva pabehi. 10 Leki pamuyingila mumbwani yoyosi, pavavalibushila
ng'odu, mufumi, pamupita mudeha shawu mudeti naha, 11 hata lifu lya mumbwani
yenu palilemilela mumawulu yenu muyipundi ayi yivi kucha ngayikilu kwa veni.
‘Muvi na ngumbungumbu kucha wutwa wa kumbindi kwa Chapanga wuva pabehi
kwisa.’ 12 Nguvawombela nakaka, lijuva lya highilu palifika Chapanga dalangushi usangi
mumbwani ya Sodoma pitu mumbwani ayi.”

Ngiba mbwani singajila kupomela
Mateyi 11:20-24

13 “Pishu yuwi mbwani ya Kolasini! Pishu na yuwi mulima wa Betisayida! Mihilu
yigolikili kwa yumwi yingagolikili kula kumulima wa Tilu na mulima wa Sidoni, vandu
vaki, vangafwalili mikungi na kwibunga lifu, kuyilangusha kucha vapomela! 14 Lakini
lijuva lya highilu palifika Chapanga dalangushi usangi mumlima wa Tilu na mumlima
wa Sidoni pitu yumwi. 15 Na yuwi mlima wa Kapelinaumu! Wuli mkacheyi wuyikweshi
mbaka kumbindi kwa Chapanga? Dawusunushwi mbaka kumambi!”
16 Kandi kavawombela, “Yavapikanisha yumwi, akumbikanisha nenga na yalema
kuvapokela, akulema kunyanga nenga. Na yoyosi yalema kunyanga, akumlema
kumyanga yula yanayishili.”

Vala milongu saba na vavili vakuwuya

17 Pambeli vala milongu saba na vavili vawuya kunu pavanemilela, vadeta, “Bambu,”
“hata finyamkela patuvawombilili chindu kwa litawa lyaku vatujumila!”
18 Yesu kavawombela, “Ndimuwona Lijangavandu paponeka kucha lupanda kufuma
kumbindi. 19 Yina ndivagayila uwesu wa kuvata njoka na vanyunji na kumalila
liwovi lyosi lya Lijangavandu, wala kwahela chindu dachivagoboli. 20 Lakini, mukotoo
kusekilela finyamkela kuvajumila, ila musekileli matava venu vayandikiwa kumbindi
kwa Chapanga.”

Seku ya Yesu
Mateyi 11:25-27,13:16-17

21 Chipindi chichila chila, Yesu kasekelela kwa uwesu wa Mfuki Mng'alili, kadeta,
“Chikomu bambu Tati, Bambu wa kumbindi na kumlima, nongwa kuvagubutulila findu
vangajila kusoma na kuvafifa findu afi vaveli na luhunja na vaveli na luhala lwa kusoma.
Yina Tati, yikunovela nahawu.”
22 Kavawombela, “Tati wangu kanyimba findu fyosi. Kwahela yamumanyili mwana ila
Tati, wala amumanyili Tati ila mwana na yoyosi yula mwana damudayili kumlangusha.”
23 Pambeli kavawuyila vala yivamkovikileyi kavawombela, “Munemiliwa vosi yimu-
fiwona afi! 24 Nguvawombela kucha, ndundami wa Chapanga na vatwa vadayilili

kufiwona fila fimufiwona yumwi valemwa kufiwona na kupikanisha vakupikanisha ng'odu.”

Chilangushilu cha Msamaliya msangi

25 Pambeli mundu yavamanyili Malawu va musa kawoloka, kamdasha akadayileyi kumtegha, “muwula goli liki ili niyikali jola?”

26 Kamudasha, “Vayandika liki Mumalawu? Kuchimanya?”

27 Kamuyangula, “ ‘Umtami Bambu Chapanga waku kwa moyu waku wonda, kwa ndima yaku yosi, kwa liwovi lyaku lyosi na kwa luhala lwaku losi. Na, umtami mwawu ngimu wuyitama umweni.’ ”

28 Yesu kamuwombela, “Kuyangula nyanyi! Goli nahawu na dawuvi mnofu.”

29 Lakini mweni akadayileyi kuyilangusha kucha mundu goleki, kamdasha Yesu, “Mjofi wangu ghani?”

30 Yesu kamyangula, “Mundu yumoyu avelili akusunuka kufuma Yelusalemu akuyenda Yeliku. Pakaveyi mudeha, vamkamulili vapoki, vampokili findu na kumtova, vamleka kawonja pala dabadaba. 31 Njuka mtambika yumu apitili deha yila. Pamuwonili, achamili mumbali. 32 Wuwula na Mlawi yumu, pafikili pala, kamuwona, kapita pambali. 33 Lakini Msamaliya yumoyu aveli mumwanja, pafikili pala paveli yula mundu, mweni pamuwonili kamuwonela lusungu. 34 Kamuselelela, kamtaya mufilonda fyaki mafuta na difwayi, kamuwopa na kampaka mu chihongu waki, kamuyegha kunyumba ya vahenja kumulwasha. 35 Chilawu yaki katola mbiya sha ijala ya majuva mavili, kamgayila yula mkola kaya, kamuwombela, ‘Mlwasi mundu ayu na chochosi daumgayili kandi, dahombi pang'uya.’ ”

36 Yesu kadasha kandi, “Gati ya ava vatatu, ndi yoti yalangushili mjofi waki yula mundu yaduliyiliwi na vapoki?”

37 Mundu yamanyili unofu Malawu va Chapanga vamupili Musa, ayangulili, “Yula amuwonilili lusungu.”

Yesu kamuwombela, “Yendi ukagoli wuwowu.”

Yesu kaya ya Malita na Maliya

38 Pavaveyi mumwanja, vayingila kuchijiji chimu na mdala yumu yivamkemeyi Malita, kamlalika kaya yaki. 39 Malita avelili na mkulu mundu vakamkemeyi Maliya, ayu ayikalili pabehi na Bambu akapikanisheyi mawuli vaki. 40 Lakini Malita aveli akukimbanikila milandu yingi. Kamyendela Yesu, kumuwombela, “Bambu, ukuwona nahau kavifya ng'odu, mlongu wangu kuneka ngukimbanika weka yangu? Topi umuwombeli, andangi.”

41 Lakini Bambu kamyangula, “Malita, Malita, ukukimbanika na kuyiyasha na milandu yitangalili. 42 Chindu chimu hela chitalama. Maliya kashawula chindu cha nyanyi nesu, cheni kwa hela mundu dampoki.”

11

Yesu akuwula kudadava

Mateyi 6:9-13, 7:7-11

1 Lijuva limu, Yesu aveli mahali pamopa akudadava. Pakamalishili kudadava, mwanachuli yumu kamuwombela, “Bambu, utuwuli kudadava kucha Yohani mbatisha wavawulili vandundami vaki.”

2 Yesu kayangula, “Pamudadava, mulongi:

‘Tati:
Litawa lyaku ling'alili lijumiwi,
wutwa waku wisi.
3 Tukuluva utugayili filivi fyetu lijuva kwa lijuva.
4 Tukuluva utupomeli sambi shetu,
kucha wula yufwi wutuvapomela vosi vatuvifyili,
ukotoo kututaya mumayeshu.’ ”

5 Yesu kavawombela vanachuli vaki, “Leki muyenu yumu kayenda kwa ghanja waki pamihi nendu, kamuwombela, ‘Ghanja, dekudeku unyasimi mibumunda mitatu. 6 Ghanja wangu kapitila kayangu kava mumwanja na nenga nahela chindu cha kumgayila.’ 7 Na mweni angavili kamugati angamuyangulili, ‘Kotoo kunyasha! Ndata kala litatilu. Nenga na vana vangu tuwonja, nguwesha ng'odu kuyimuka ngugayili!’ 8 Ngukuwombela, hata naha dayimuki ng'odu amgayili mibumunda kwanongwa mweni ghanja waki, lakini dayimuki na kumugayila chila chadayila kwanongwa akuyendelela kumuluva.”

9 Nguvawombela, “Pamuluva dampati, pamsaka damuwoni, pamukuta mulyangu
damufuwuliwi. 10 Yoyosi yaluva dapati, yasaka dawoni na yakuta mulyangu dafuwuliwi.
11 Mwana pamuluva tatimundu somba, wuli damgayili njoka badili ya somba? 12 Na
pamuluva liyi, wuli damgayili nyunji? 13 Nga yumwi, hata leki muvavifyi mumanya
kuvagayila vana venu findu finofu, nakaka tati wenu wa kumbindi dagoli nesu,
davagayili Mfuki Mng'alili kwa vala yivamluva.”

Yesu na mkomi wa finyamkela
Mateyi 12:22-30, Maliku 3:20-27

14 Lijuva limu Yesu aveli akumvinga chinyamkela amgolili mundu yumu kava ngadeta.
Topi ayu chinyamkela kamfuma, yula ngadeta kawesha kudeta, hata lipinga lya vandu
vayikanganika. 15 Lakini vandu vamu vadeta, “Akuvavinga finyamkela kwa liwovi lya
Besibuli, mkomi wa finyamkela.”
16 Vamonga vamyeshili vadayilili avalangushili mihilu valoli mweni kajumiliwa na
Chapanga. 17 Lakini Yesu amanyili veni chivayihola, kavawombela, “Wutwa wowosi
wuvelili witapula daulemwi kuwoloka. Kaya yoyosi yiveli yiyitapula dayilemwi
kuwoloka. 18 Leki wutwa wa Lijangavandu, mani wukwitapula, wutwa waki dauwesi
wuliwuli kuwoloka? Mukudeta liki, nguvavinga finyamkela kwa liwovi lya mkomi
wa finyamkela Besibuli? 19 Mani nguvingavinga finyamkela kwa liwovi lya mkomi
wa finyamkela Besibuli, vana venu vakuvinga kwa liwovi lya ghani? Kwa liwovi
lya Besibuli? Ng'odu. Vana venu yumwi davavahighi wafu wa yumwi. 20 Lakini
panavavinga finyamkela kwa liwovi lya Chapanga, topi umanyi wutwa wa kumbindi
kwa Chapanga ufika kala kayenu.
21 “Mundu aveli na liwovi padima nyumba yaki kwa lisomelu, findu fyaki fyosi fisiyala
ngali kuhijiwa. 22 Lakini, payisa yaveli na liwovi likomi, pamdula na kumtova, ayu
dampoki misomelu yaki yosi ayidumbileyi na kubajanga.
23 “Yoyosi yalema kuva na nenga, akujumila ng'odu nenga na yoyosi yalema kusosola
pamu na nenga, akumwaghanga.

Kuwuya kwa chinyamkela
Mateyi 12:43-45

24 “Chinyamkela pafuma kwa mundu, akushengeta kuchivala kusaka pa kupumulila.
Pakapota akuyiwombela mweni ‘Dang'uyi kayangu kufumili’. 25 Pawuya, akwiwona yila
nyumba vafyayila na valemba. 26 Topi akuyenda kuvatola finyamkela vamonga saba
pitu mweni, vosi vakuyenda kumwingila mundu yula. Ngalilu ya mundu ayu ponopa
yikuvipa munu pitu dahili.”

Luseku lwa nakaka

27 Paghaveyi akudeta afi, mdala yumu mulipinga lila lya vandu, kadeta kwa
kulandusha, “Ngiba mdala yakulelili na kukuyongesha!”
28 Yesu kayangula, “Lakini ngiba nendu vala vakupikanisha filongu fya Chapanga na
kufikamula.”

Vandu vakudayila mihilu
Mateyi 12:38-42

29 Lipinga lya vandu paliyongishekili, Yesu kavawombela, “Chileli achi ndi chileli cha
wafu, chikudayila chilangushilu, lakini dachipati ng'odu chochosi cha kulangusha ila
wula muhilu wa Yona. 30 Kucha Yona aveli chilangushilu kwa vandu va Ninawi na
mwana va mundu daghavi chilangushilu kwa chileli achi. 31 Mhumbu wa kundambalilu
dawoneki chipindi ulelwa awu ukuhighiwa na mweni dachihighi kucha chivifya.
Nongwa mweni atyangili kufumila kutali, kayisa kupikanisha filongu fya luhunja fya
Solumoni na kumbi apa pana mkomi pitu Solumoni. 32 Vandu va Ninawi davawoneki
chipindi cha kuhigha, veni davahighi ulelwa awu kucha uvifya. Nongwa va Ninawi
vapomela, kwanongwa Yona avalandulili filongu fya Chapanga na kumbi apa pana
mkomi pitu Yona!

Ngesha ya mvili
Mateyi 5:15, 6:22-23

33 “Kwa hela mundu yakwata luliku na kugubika na chiyungu, ila tukuvika kumbindi
ya chindangawala ili vandu vayingili mugati vapati ngesha ya kulolela. 34 Lisu lyaku
ndi limbamba lya mvili waku, paliva linofu, mvili waku wonda dawuvi na ngesha. Lisu
lyaku paliva litojoka na mvili waku weni dawuvi mulwisa. 35 Topi uloleyi, ngesha yivelili
mugati yaku yikotoo kuva lwisa. 36 Mani mvili waku wonda wuna ngesha, mvili awu
daung'ali nesu kucha wula limbamba lya motu likung'alika.”

Yesu akuvang'ong'otekela Mafwalisayu na vawula va Malawu
Mateyi 23:1-36, Maliku 12:38-40

37 Yesu pakaywangeyi, Mfwalisayu yumu kamlalika kaya yaki mufilivi. Mweni
kayenda, kuyikala kulya filivi. 38 Ayu Mfwalisayu ayikanganikili kumuwona Yesu akulya
filivi ngajila kunava. 39 Bambu kadeta, “Yumwi Mafwalisayu Mukung'ofuwa fikombi na
sahani panji hela, lakini mugati yenu mumema lukilu na wafu. 40 Vapufi yumwi! Yagolili
fya panji, yuyula ng'odu yagolili na fya mugati? 41 Muvagayili vagaju fila findu fivelili
mugati na fyosi dafiwi fya nyanyi kwa yumwi.
42 “Lakini pishu yumwi Mafwalisayu! Kwa nongwa mkusumula vandu zaka hata kwa
midasi ya kutelekela filivi, linjambu na makolu vosi na kunu mukulola ng'odu haki na
kumdayila Chapanga. Milandu ayi dayiwi mukukamulila mukotoo kuyivasuva na fila
fimonga.
43 “Pishu kwa yumwi Mafwalisayu! Mkudayila kuyikala kuulongolu mahali pa vakomi
munyumba ya kudadavila na kujambushiwa kwa ndundamilu musoku. 44 Pishu kwa
yumwi Mafwalisayu, kwanongwa muva kucha lyowu liveli lipala lingajila kuwoneka,
vandu vakudubukila ngajila kumanya.”
45 Mundu yumu yamanyili nesu Malawu va Chapanga vamupili Musa kamuwombela,
“muwula, kwa filongu fyaku fiwudetili kutujohola yufwi.”
46 Yesu kayangula, “Pishu na yumwi vawula va Malawu! Mukuvapapisha vandu
misiwu yingajila kupapika, kunu mwaveni mkulemwa kukamula hata kwa chala
chimu kuvatanga. 47 Pishu hata kwa yumwi, yimujenga sembi nofu sha vambuyi va
Chapanga, vavala vala vawulayiwili na vavaha venu. 48 Yumwi mwaveni mukutovilela
na kuwona fila fivagolili vavaha venu finofu, nongwa veni vavawulayili ava vambuyi
va Chapanga na yumwi mukujengela sembi shawu. 49 Luhunja lwa Chapanga lukudeta
nahau, ‘Dandivayegheli vambuyi na ndundami, lakini davavawulayi vamonga na ku-
vagobola vamonga.’ 50 Ponopa damuchiwoni dachivafumbukili, chileli achi dachitoviwi
na kuhomba mwasi wuyitikili wa vambuyi vosi kukandila mlima pawulumbiwili,
51 kufumila mwasi wa Abeli wuyitikili mbaka mwasi wa Sakaliya vamuwulayili pagati ya
fyalu kunyumba ya Chapanga. Yina nguvawombela ulelwa awu chamotu davachiwoni
kwa fila fivagolili.
52 “Pishu yenu, yumwi vandu va Malawu! Mufisa funguwu sha mlyangu wa
luhala, mwaveni muyingila ng'odu, kunu muvakika vala yivayesha kuyingila, vakotoo
kuyingila!”
53 Yesu pakafumeyi pala, vala Mafwalisayu na vawula va Malawu vakandili kuy-
ishosha na kuyilakalila na kumdasha minasha yitangalili. 54 Vakamteghili vapati pa
kumuwomesha kwa filongu fyaki.

12

Mloleyi milandu ya ufyangu
Mateyi 23:1-36, Maliku 12:38-40

1 Yesu akung'ong'oleka kwa Mafwalisayu na vawula va Malawu, chipindi vandu
vamanyikili pavaveghi vayikungula hata vakayivatangeyi, Yesu avawombilili kukandila
vandundami vaki, muyiloleyi na mawuli va Mafwalisayu, nongwa va uyengeleji. 2 Chila
chigubikiliwi dachigubutuliwi, chila chiyifisili dachiwoneki pawelu. 3 Nahau chila
mdetili mulwisa, vandu davapikinishi kulwengi na chila chimpwepweyi pa chifisu
milyangu yitatiwa, dafilanduli kulipaghali lya nyumba.

Ghani Tumtili
Mateyi 10:28-31

4 “Nguvawombela yumwi vaghanja vangu, mukotoo kuvatila vala yivawulagha mvili,
vakotoo kugola chindu chingi kandi. 5 Dandivalangushi yula wa kumtila, mumtili
Chapanga, yula pakuwulagha kana liwovi lya kukuyasila mumotu wa lifumbika. Yina
nguvawombela, mumtili ayu.
6 “Yikumanyika kucha sheveli muhanu vakuhemesha kwa migwala mivili? Lakini kwa
Chapanga akwivasuwa ha hata sheveli yumu. 7 Hata fwili sha mumitwi yetu sivalangiwa
shosi. Mukotoo kutila, yumwi mtalama kupita sheveli vatangalili!

Kumjumila na kumlema Kilistu
Mateyi 10:32-33, 12:32, 10:19-20

8 “Nguvawombela nakaka, mundu yajumila pavandu ayu wa nenga, mwana wa
mundu mweni damujumili kwa makungu wa Chapanga kucha mundu ayu waki.

9 Lakini, mundu yanema nenga pavandu, mwana wa mundu na mweni damulemi kwa
makungu va Chapanga.
10 “Yula yadeta filongu fya kumlema Mwana wa Mundu, dapomiliwi, lakini yamjowola
Mfuki Mng'alili dapomeliwi ha.
11 “Pavayegha yumwi munyumba ya kudadavila na kwa vanauwesu na vatavala,
mukotoo kuva na lyova wuliwuli damuyiseyi awu ndambu liki damdeti. 12 Nongwa
chipindi achi Mfuki Mng'alili davawuli chila cha kudeta.”

Kucha mlundamali mpufi
13 Mundu yumoyu mulipinga lila lya vandu kavawombela, “muwula, muwombeli
mlongu wangu tuvaghani findu fya mbala fyatulekilili tati.”
14 Yesu kamuyangula, “Ghanja, ghani Kamika nenga nduvi vakuvalamulila awu
mnjalamila wenu?” 15 Topi kavawombela vosi, “Muyiloleyi na ndambu shosi sha
luhujulu, nongwa unofu wa mundu akwidumbila findu fitangalili avelili nafyu ha.”
16 Pambeli kavawombela chilangushilu achi, “Kwavelili mlundamali yumu ayu chitava
chaki amotili. 17 Mlundamali ayu kayihola kumoyu vaki, ‘Dagoli wuliwuli nimweni
nahela pakuvika fibeniwili? 18 Dagoli naha, dabomoli sanja shangu na dajengi ngomi
nesu. Nimweni damiki amu fibeniwili fyosi na mali shangu. 19 Ponopa nguwesa
kuuwombela moyu wangu, ponopa ndiva nawu lusanja lwa kuvanja kwa myaka
yitangalili. Dauyinomi kulya, kulanda na daukenuki.’ 20 Lakini Chapanga amuwombilili,
‘Kwa mpufi yuwi, lelu pamii moyu waku dautoliwi. Na findu fila fyosi fiwulundikili
dafiwi fya ghani?’ ”
21 Yesu amalilili pakawombeyi, “Yina dayivi kwa mundu yayilundikila mali nweni,
lakini mweni kwa Chapanga, mlundamali ha.”

Mwidumbi Chapanga
Mateyi 6:25-34
22 Kandi Yesu avawombilili vandundami vaki. Nongwa ayi nguvawombela, mukotoo
kuyipwelesha ngalilu yenu kucha damulyi liki na mukotoo kuyipwelesha mivili yenu
kucha dayifwali liki. 23 Ngiba unofu pitu filivi na mvili utalama pitu yingwa. 24 Mloli
kukandila dahili vangungulu, vakukweta ng'odu, vakubena ng'odu na vahela lusanja.
Na Chapanga akuvagola vayikuti. Yumwi mtalama munu pitu vambongu! 25 Yumwi
ghani kwanongwa ya kukimbanika kwaki, akuwesha kuyiyongishela padokwa saa shaki
kuyikala kumlima? 26 Topi mukulemwa kugola findu fidokwa kucha achi, kwa liki
wuvi ukuyipwelesha milandu yingi? 27 Mloli toni mawua pavamelili. Yakugola ha
chichuku wala kugola yingwa shawu. Lakini nguvawombela, hata Solumoni mweni
na ukomi waki wosi avalilili nyanyi ha kupita lina limu. 28 Topi payiva Chapanga
nalelu akulifwalisha nahau lidasi lya kufitawa payiva chilawu likuyasiwa mumotu, wuli
davavagoleli wuwu yumwi? Yumwi mwavandu mvelili na ujumilwa mdokwa!
29 “Topi mukotoo kupuva luhala, mkusaka kulya na liki damunyuwi. 30 Nongwa afi
fyosi vakukimbanikila vala vandu vosi vangalimesu kumumanya Chapanga. Tati wenu
wa kumbindi kamanya mukudayila findu afi. 31 Mkukimbanikila kukandila wutwa wa
kumbindi kwa Chapanga na fimonga davagayili kwa kuvayongishela.

Kwivikila lusanja kumbindi kwa Chapanga
Mateyi 6:19-21
32 “Mkotoo kutila, yumwi vandumindumi vangu! Nongwa Tati wenu wa kumbindi
akudayila kuvapa wutwa. 33 Mchulusi mali shenu mukavagayili vagaju mbiya asi.
Muyigoleli mihaku yingali kusakala na kwivikila lusanja kumbindi kwa Chapanga kula
dayiyangili ng'odu. Kula vefi davaseleli ng'odu na davalyi umehi ha. 34 Pala pawuvelili
ulundamali mali waku, ndi moyu waku dawuvi bahala.

Vagolafichuku vanaliyoya
35 “Muvi kala kuhidika lufunga muchiwunu na taa shenu sivi sikuyaka. 36 Muvi
kucha vagolafichuku vakulembelela bambu vawu awuyi kufuma kulihungu lya kuheta,
ili vamfuulili mlyangu pakabisha. 37 Ngiba vala vagolachichuku veni bambu vawu
pakawuya davawoni vayikala mesu! Yina nguvawombela ayu bambu dayiwopi lufunga
muchiwunu. Davakalishi pamesa kuvakimbanikila. 38 Leki pawuya pamii pamandandu
awu njowolu pavika na kuvawona vayikala mesu, ngiba ava vagolafichuku! 39 Mumanyi,
leki muna nyumba angamanyili kucha mwifi dayisi chipindi liki, angagungili mesu, wala
angayilekili ng'odu nyumba yaki vayibomoli. 40 Yumwi damuyikali kala, nongwa mwana
va mundu dayisi saa yingajila kuyimanya.”

Mgolafichuku mnofu na mgolafichuku mfyangu
Mateyi 24:45-51

41 Petili kamuwombela, “Bambu, chilangushilu achi ndi kwa yufwi hela awu kwa
vandu vosi?”
42 Bambu ayangulili, “Ghani yaveli mgolafichuku munofu na yaveli na luhala, daghavi
Bambu vaki damviki mkomi wa vagolafichuku vaki ili avapi filivi chipindi cha nyanyi?
43 Ngiba ndumindumi ayu, payiva Bambu vaki pakawuya damuwoni kagola nahau.
44 Nakaka, nguvawombela dandimupi ukomi na mali shaki shonda. 45 Lakini mani
ndumindumi ayu payiwombela mundima, ‘Bambu vangu kahava munu kuwuya.’
Kandi akandili kuvatovanga vagolafichuku vayaki, valulumi awu vadadala na kulya,
kulanda na kulovela, 46 Bambu vaki dawuyi lijuva lingajila kumanyika na saa angali
kuyimanya, damdamuli mgolafichuku ayu muwafu na kumvika mulipinga limu na
vangajila kumjumila.
47 “Ndumindumi yaveli kamanya fyadayila bambu mundu. Lakini akwivika kala ha na
kugola ng'odu fyadayilili bambu yula, datovangiwi nesu. 48 Lakini yula yamanya ng'odu
bambu waki fyadayila, ayu dateshiwi ngajila kumanya kwaki, datovangwi padokwa.
Yamuvikilili fitangalili dapati fitangalili nesu.

Yesu nongwa ya kulekana vandu
Mateyi 10:34-36

49 “Nyisa kukosha motu kumlima, ingavelili nyanyi ungayakili kala! 50 Ndina ubatishu
ngudayiliwa kuupapa na dagobuleki mbaka mwishu! 51 Mkucha nyisa kuyegha kusika
kumlima? Ng'odu kwahela kusika ila kuvalekanisha. 52 Na kufumila ponopa, kaya ya
vandu muhanu davalekani, vatatu davalevi na vavili na vavili kwa vatatu, 53 tati dalevi
na vana vaki valumi na mawu dalevi na vana vaki vadala, mkohanu dalevi na mdala
wa mwana waki na ayu dalevi na mukamwana.”

Kumanya fipindi
Mateyi 16:2-3

54 Yesu kavawombela kandi lipinga lya vandu, “Pamuwona mafundi pavafuma
mwambu wa kuchanya, tepu mkucha ndonya dayitonyi na nakaka yikutonya.
55 Pamuwona likumba lya kalihingila likupula, mkudeta dakuvi na lijuva na yikuva
wuwu. 56 Yumwi muvafyangu! Mkumanya kutunga ndambu panji kuveli kwa kulola
ndambu ya mlima na kululanga, nongwa liki, mukulemwa kumanya mana ya fipindi
afi?”

Mujovi na mlongu waku
Mateyi 5:25-26

57 “Nongwa liki mukulemwa kukanda mwaveni milandu minofu ya kugola? 58 Nongwa
kucha muhigha waku akukuyegha kuhighiwa, yingavelili ngiba kwa yuwi mujovi
pamuva mkali mudeha, ili akotoo kukuyegha kwa muhigha, mweni muhighi dakuyeghi
kwa machonda, mweni davakutayi muchijaka. 59 Yina ngukuwombela dawufumi ng'odu
amu, mbaka umalili kuhomba ligwala lyaku lya mwishu.”

13

Musileki sambi awu mudanganyiki

1 Chipindi achi vandu vamu vayisili vamuwombilili Yesu milandu ya vandu va
Galilaya, Pilatu avelili kavawulagha chipindi pavaveghi vakugola mitambiku? 2 Yesu
avawombilili, “Wuli mukuyihola vandu va Galilaya ava vaveli vavifya pitu Vagalilaya
vamonga vosi, nongwa vagobuliwa nawula? 3 Nguvawombela ng'odu! Lakini mwaveni,
pamupomela ng'odu, sambi shenu damupeli kucha veni. 4 Awu vala lilongu na vanani
wuvawilili mnala kula Siloamu, vasova mukuyihola veni vavelili na sambi kupita
vamonga vosi vayikalili Yelusalemu? 5 Nguvawombela ng'odu! Lakini hata yumwi
pamupomela ng'odu, damupeli kucha veni.”

Kucha likuyu lingajila kulela

6 Pambeli Yesu avawombilili chilangushilu achi, “Mundu yumu ayu avelili na likuyu
muchitava chaki. Mundu ayu kayenda akadayileyi kunokola fivelekwa fyaki, lakini
awonili lilela ha hata chivelekwa chimu. 7 Topi amuwombilili mgolafichuku waki,
‘Loli! Kwa myaka mitatu yimelili ngwisa ngadayileyi kunokola fivelekwa fya likuyu ali,
mbata chindu ha. Lidumuli! Nongwa liki uganga ukuyanangika hela?’ 8 Lakini mweni
ayangulili, ‘Bambu, tulileki kandi mwaka awu, dandiwushengiteli kulima na kulivikila

mboleya. 9 Pamonga dalileli fivelekwa mwaka wuyisa awu, nyanyi, leki naha ng'odu,
topi ukuwesha kulidumula.' "

Yesu akumlowola mawu yumu lijuva lya kupumulila

10 Yesu avelili akuvawula munyumba ya kudadavila yimu mulijuva lya kupumulila.
11 Na apa pavelili na mdala yumu yavelili mtami kwa myaka lilongu limu na minani
avelili na chinyamukela kamwingila. Kwa nongwa ayi, mvili vaki wavelili ugondama
hata akulemwa kuwoloka chimimi. 12 Yesu pamuwonili, kamkema, kamuwombela,
mawu utami waku wunana. 13 Amuvikilili mawoku na tepu mvili waki uwoloka kandi,
kamjuma Chapanga.
14 Lakini mkomi wa nyumba ya kudadavila akalalili kwanongwa Yesu avelili
kamlowola mawu ayu lijuva lya kupumulila. Topi kavawombela vala vandu vayisili
pala, "Muvanawu majuva sita va kugola fichuku. Topi mwisi majuva ava avalowoli
matami venu, lakini mukotoo kuyisa Lijuva lya Kupumulila!"
15 Apa Bambu kayangula, "Yumwi vafyangu! Yumwi mukuvafuwulila vasenga venu
awu vachihongu venu kufuma muligeleli mukuvayegha kulanda machi, hata mulijuva
lya kupumulila. 16 Hinapawu apa kuna biti wa uleli wa Ibulahimu, Lijangavandu
amugolili ndevindevi kwa chipindi cha myaka lilongu limu na minani. Wuli yaveli
nyanyi ng'odu kumfuwulila chifungu chaki lijuva lya kupumulila?" 17 Pamalilili kudeta
afi, vala valimbaneyi nawu vawonili chindipa lakini vandu vosi vasekilili nendu
kwanongwa ya milandu yosi yagolili.

Kuchaa mbeyu dokwa ya haladali
Mateyi 13:31-32, Maliku 4:30-32

18 Yesu avadashili, "Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga wukuyifwana na liki?
Daninganishi na liki? 19 Yiva kucha mbeyu ya likuyu lyatolili mundu yumu na kukweta
muchitava chaki, yamelili na kuva libiki. Vambongu vajenga miyumba yawu mumitafyi
yaki."

Kucha kimela
Mateyi 13:31-32, Maliku 4:20-32

20 Yesu adashili kandi, "Daninganishi wutwa wa kumbindi kwa Chapanga na liki?
21 Kucha mawu yumoyu yatolili chimela na kuhasha pamu na ukova madebi mavili na
nusu pambeli ukova wosi uwumuka."

Mlyangu wa kuyikekeneka
Mateyi 7:13-14, 21:21-23

22 Yesu ayendilili na mwanja waki kuyenda Yelusalemu, kunu paapita mumbwani
na mufijiji, palandula milandu ya Chapanga. 23 Mundu yumu ayu kamdasha, "Bambu
vandu davalowuliwi ndi vadokwa hela?"
Yesu kavawombela, 24 "Mkamali kuyingilila mlyangu wunyepili, nongwa nguva-
wombela, vatangalili davayesi kuyingila lakini davalemwi. 25 Chipindi dachiyisi
mukola kaya datandamuki na kutata mlyangu. Yumwi damuwoloki panji na kukanda
kuluva avafuwulili mlyangu, mukudeta, 'Bambu, tufuwulili mlyangu.' Lakini mweni
davayanguli, 'Ndivamanya ng'odu kumufumili!' 26 Mwaveni damukandi kumuwombela,
'Yufwi ndi vala twalili na kulanda pamu na yuwi na yuwi wawulili mufijiji fyetu.'
27 Lakini mweni dadeti, 'Yumwi mfuma koti, muwuki pawushu yangu, yumwi mwavosi
mwagolili sambi!' 28 Apa dapavi na kulila na kugelijula minu, chipindi damuvawoni
Ibulahimu, Isaka na Yakobi na vandundami vosi muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga,
lakini yumwi vavadangila panji. 29 Vandu davayisi kufuma kundamba na kuchanya,
kufuma kwavayighanji na kuyikala mulihungu kuwutwa wa Chapanga. 30 Yina vala
vavelili kumbeli, davavi kuulongolu na vala vavelili kuulongolu davavi kumbeli."

Utami wa Yesu kwa Yelusalemu
Mateyi 23:37-39

31 Chipindi chichila chila, Mafwalisayu na vandu vamonga vamuyendilili Yesu
vamuwombela, "Wuki apa yendi mahali pengi, nongwa Helodi akudayila kukuwulaya."
32 Yesu kavayangula, "Muyendi mukamuwombeli yula chingekembi, 'Nalelu na
chilawu nguvinga finyamkela na kulowola vatami na lijuva lya tatu damalili chichuku
changu.' 33 Hata naha nalelu na chilawu na pawucha, lasima nyendileli na mwanja
wangu, kwanongwa nyanyi ha mbuyi kuwulayiwa panji ya Yelusalemu."
34 "Yelusalemu! Yuwi Yelusalemu! Ukuvawulaya vambuyi na kuvaguma miganga vala
wuvalayishili kwa yuwi! Myanja miningi ngadayileyi kuvavika pamu vana vaku kucha
nguku vavafisa vana vaki pasi ya mbapatilu shaki, lakini valemili. 35 Topi, damlekewi

nyumba yenu. Yina nakaka nguvawombela, damung'oni ha mbaka chipindi dachifiki damuwombi, Mumnemeli ayu yayisa kwa litawa lya Bambu.”

14

Yesu akumlowola mundu yumu

1 Lijuva lya kupumulila limu, Yesu ayendili kulya filivi kaya ya mkomi yumu wa
Mafwalisayu, vandu vavelili pala vavelili vakumlolesha. 2 Mundu yavelili na utami wa
kumema mawoku na mawulu ayisili kwa Yesu. 3 Yesu avadashili vawula va Malawu
na Mafwalisayu, “Wuli Malawu vetu vakutujumisha kumulowola mundu lijuva lya
kupumulila?”
4 Lakini veni vayikalili jii. Yesu kamkamula yula mtami, kamulowola, amulekili
ayendi. 5 Pambeli kamuwombela, “Ghani wa yumwi yaveli na mwana waki awu senga
waki padubukila mumyowu, angamuwushili ng'odu mulijuva lya kupumulila?”
6 Lakini veni valemili kumyangula pavadashili nawula.

Usangi na kuyidedeka

7 Chilangushilu chila, Yesu avawonili vala vavalalikili pavayihaga pahali pa vakomi,
kavawombela, 8 “Kucha mundu pakulalika kulihungu lya kuheta, ukotoo kuyikala pahali
pa vakomi, pamonga kamlalika wingi mkomi pitu yuwi. 9 Na mwenikaya wenu yumwi
vavili dayisi na kuvawombela, ‘Mlekeli ayu chigoda.’ Apa dawuvi na soni kwa vandu
vosi na dauyendi kuyikala kuchigoda cha kumbeli. 10 Mani pakulalika kulihungu, uyikali
kuchigoda cha kumbeli, pakayisa mwenikaya waku akuwombeli, ‘Ghanja, wisi kunu
kuwulongolu, kuchigoda cha ukomi.’ Apa dawuvi kupata kufumala kumesu ya vandu
vosi uyikalili pamu nawu. 11 Nongwa yoyosi yayikwesha dasunushiwi na yayisunusha,
dakweshiwi.”
12 Pambeli Yesu amuwombilili na yula amlalikili, “Mani pauvakimbanikila vandu
ndilya ya pamusi awu lumihi kotoo kuvalalika vaghanja vaku awu valongu vaku awu
vajofi vaku vavelili valundamali, vakotoo kuyisa veni kukulalika umweni davakuhombi
chila chivagolilili. 13 Badili yaki, paugola ndilya, valaliki vagaju, fikwavakwava,
ndevindevi na vangalimesu. 14 Na yuwi dawupati usangi, nongwa ava vahela
cha kukuhomba. Nongwa Chapanga dakugayili fupa yaku Chipindi vandu goleki
pavashukuka.”

Kucha lihungu likomi
Mateyi 22:1-10

15 Yumu waa vala vavelili vayikalili pamu na Yesu adetili, “Kucha ngiba mundu yula
daghalyi filivi muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga!”
16 Yesu kamyangula, “Mundu yumu agolili lihungu likomi, kavalalika vandu ngenju.
17 Chipindi cha lihungu pachifikili amtumili ndumindumi waki akavalaliki vayisi, findu
fyosi fiva kala. 18 Lakini vosi, yumu yumu, vakandili kaluva avapomeli. Wakwaa
kamuwombela mgolafichuku nenga hemela chitava, ponopa nguyenda kuchilola,
ngukuluwa umbomeli. 19 Monga kadeta, ‘Nenga hemela vasenga lilongu wa kulimila,
ponopa ndina mwanja nguyenda kuvayesha, deku umbomeli.’ 20 Kandi wingi kadeta,
‘Nguyenda kuheta mdala daweshi ng'odu kwisa.’
21 “Mgolafichuku ayu kawuya kumuwombela Bambu waki milandu yila. Yula
mwenikaya akalalili, amuwombilili ndumindumi waki, ‘Lopukeshi yendi kudeha na
mufijoku joku, uvayeghi munyumba amu vagaju, fikwavakwava, vangalimesu na
ndevindevi vamonga.’ 22 Pambeli ndumindumi ayu adetili, ‘Bambu, milandu yigoleka
kucha wung'ombili, lakini yikali hela fwasi.’ 23 Yula Bambu kamuwombela ndumindumi,
‘Yendi kudeha na kumbepitela sha kumbwani uvang'ang'aniki vandu vayingili ili
nyumba yangu yimemi. 24 Nguvawombela, kwa hela hata yumu wa vala avalalikili
dayisi kulihungu lya nenga.’ ”

Kuva ndundami kutalama
Mateyi 10:37-38

25 Apa lipinga lya vandu vatangalili vayikovikela pamu na Yesu. Topi kavaghalam-
bukila vandu kavawombela, 26 mundu aweshi ha kuva mwanachuli wangu pangajila
kundama nenga pitu vamtama tati waki, mawu waki, mdala waki, wavatama vana,
valongu mundu valumi kwa vadala, hata kuyitama mweni, daghavi mwanachuli wa
nenga ha. 27 Mundu yatola ng'odu lupingika lyaki na kungovekela, daghavi mwanachuli
wa nenga ha.
28 “Nongwa ghani Gati ya yumwi padayila kujenga mnala dayikali kukandila pasi agoli
tolitoli, amanyi kanashu mbiya sha kumalishila? 29 Mani pakakanda lusiki, pambeli

kalemwa kumalishila, vandu davamuseki. 30 Vakawombeyi, ‘Mundu ayu akandili
kujenga, lakini kamalila ha.’
31 “Awu liki yavelili akudayila kuyenda kuyiminya na wutwa wingi, akudayiliwa
ayikali tangila na kuyihola dawesi, kana machonda vaki lilongu alufu dalevi na
yula yavelili na machonda alufu milongu mivili? 32 Kucha dawoni daweshi ng'odu,
davalayishi vanjagila kudayila vayikali kwa kusika chipindi ayu mutwa mumonga akali
hela kutali. 33 Wuwula wula, kwa hela hata mundu yumu pagati ya yumwi daghavi
mwanachuli wa nenga, mani palekeshela ng'odu findu fyosi fyaveli nafyu.

Munyu ungali kunova
Mateyi 5:13, Maliku 9:50
34 “Munyu wa nyanyi, lakini pawusuka kunova kwaki dawuyigoli liki yikoleli kandi?
35 Yiva chindu ha, wala kwa miganga awu kwa mbolea, vandu davayiyasili kutali. Avelili
na majeji na apikanishi!”

15

Fungami yayaghamilili
Mateyi 18:12-14
1 Lijuva limu, vasumula mbiya na vavelili na sambi vatangalili vayendili kumpikan-
isha Yesu. 2 Mafwalisayu na vawula va Malawu vakandili kung'ong'oleka, “Mloli mundu
ayu! Akuvalalika vavelili na sambi, kunu akulya nawu!” 3 Yesu kavayangula kwa
kuvawombela chilangushilu:
4 “Muyenu yumu wa yumwi kava na vafungami mya, pawona yumu wa vala kayamila,
dagoli liki? Davaleki vala milongu tisa na tisa kumidasi na kuyenda kumusaka yula
yayaghamilili mbaka amuwoni? 5 Pamupata, damupapi mumakombi kunu pasekilela.
6 Pafika kaya, davakemi vaghanja mundu na kuvawombela, ‘Muyisi mulyi na kulanda
pamu na nenga, kwanongwa ndimuwona fungami wangu yayaghamilili.’ 7 Kandi
nguvawombela, dayivi cheleli buja kula kumbindi kwa Chapanga kwa mundu yumu
yavelili na sambi papomela, pitu vala vandu milongu tisa na tisa yivayiwona goleki,
vakudayiliwa ng'odu kupomela.

Ligwala liyaghamilili
8 “Awu mukucha wuli? Tudeti mdala yumoyu kana migwala lilongu limu lya
mbiya, payaghamisha yimu, dagoli liki? Dakwati motu na kufyayila munyumba na
kuyisaka kwa unofu mbaka ayiwoni. 9 Payiwona, davakemi vaghanja vaki na vajofi
vaki na kuvawombela, ‘Tufini, kwanongwa ndiliwona ligwala liyaghamilili.’ 10 Topi
nguvawombela, dayiwi nahawu kwa makungu va Chapanga davasekileli kwanongwa
mundu yumu avelili na sambi kapomela.”

Mwana yayaghamilili
11 Yesu kayendelela kudeta, “Kwavelili mundu yumu ayu yavelili na vana vavili
valumi. 12 Yula mdokwa kamuwombela tati mundu, ‘Tati, unyimbi mbala yangu.’ Na
mweni kavaghanisha mali shaki. 13 Vapitili majuva vatangalili ha, kahemesha mbala
yaki, ayendili na mbiya shapatili mlima wa kutali, aku ayanangili mbiya. 14 Pamalishili
findu fyosi, yafumbukili njala ngomi mlima wula na mweni akandili kughayanika.
15 Aluvili chichuku kwa mundu yumu wa kukula na mweni amuyeghili kufitava yaki
kuvadima vangubi. 16 Adobukelili kulya mibandi ya filivi fya ngubi, kwavelili kwa hela
mundu yamgayilili chindu ghalyi. 17 Pakandili kupata luhala, kayihola, ‘Mbona kuna
vagolafichuku vatangalili kwa tati wangu, vakulya na kufileka, kunu nenga ngusova
njala? 18 Dang'uyi kwa tati wangu na kumuwombela, Tati, mifya kwa Chapanga na kwa
yuwi. 19 Ukotoo kungema kandi mwana waku. Ugoli kucha mgolafichuku waku yumu.’
20 Topi akandili mwanja kuwuya kwa tati mundu.
“Paghaveyi akali kutali, tati mundu amuwonilili lusungu, kamtuvilila, kamukusikila
na kumunonela. 21 Mwana waki kamuwombela, ‘Tati, mifya kwa Chapanga na mifya
kwa yuwi. Ukotoo kungema kandi mwana waku.’ 22 Lakini tati waki kavawombela
vandumindumi vaki, ‘Mlopukeshi! Muyeghi yingwa sha nyanyi mukamfwalishi!
Mumfwalishi peti na filatu! 23 Mumsinjili ngwada wa senga yanunili, tulyi na
tusekileli! 24 Kwa nongwa ayu mwana wangu, yavelili kasova, kumbi munofu, yavelili
kayaghamila, lakini ponopa kawoneka.’ Vakandili kulumbilila.
25 “Chipindi achi mkulu mundu avelili akali kufitava. Pawuyeghi, pafikili pabehi na
kaya apikinishili filumbi na ng'oma. 26 Amukemili mvanda yumu, kamudasha, ‘Kuna
liki?’ 27 Ayu mgolafichuku kamuwombela, ‘Mfwata waku kawuya kaya na tati waku
kamusinjila ngwada yanunili kwanongwa kamupata kandi akali munofu.’

28 “Ayu kijana mkomi akalalili akalemeyi kuyingila munyumba. Tati waki kafuma
panji na kumudedeveka ayingili. 29 Lakini mweni kayangula, ‘Uloli, myaka yosi
ngukugolela chichuku, ngalihela kulema Malawu vaku hata mwanja wumu. Kunyimba
liki? Ukali hela kunyimba hata gwada yumu ngagoli lihungu pamu na vaghanja vangu.
30 Lakini mwana waku ayu yayanangili mali shaku kwa vadala vawoni, pawuyili hela
kumsinjila ngwada yula yanunili.’ 31 Tati waki kamuyangula, ‘Mwana wangu, yuwi
kuva pamu na nenga majuva vonda na chimelili nachu ndi chaku. 32 Tukuyilata kugoli
lihungu na kusekelela, kwanongwa ayu mlongu waku yavelili kasova, ponopa munofu,
yavelili kayamila, lakini ponopa kawoneka.’ ”

16

Mgola fichuku msugu

1 Yesu avawombillili vandundami vaki, “Mlundamali yumu ayu avelili na mgo-
lafichuku waki. Mlundamali ayu vandu vamuwombilili, mgolafichuku waku akulya
wafu mali shaku. 2 Yula mlundamali amukemili yula mgolafichuku, kamuwombela,
‘Ayi milandu liki ya yuwi yimbikanisha? Unangushi tolitoli yiwugolilili mumali shangu,
nongwa dawuvi kandi mgolafichuku wangu ha.’ 3 Yula mgolafichuku kayihola, ‘Bambu
wangu damingimingi chichuku, dagoli liki? Kuyenda kulima ngulemwa na kuluva
nguwona soni. 4 Ponopa, manya cha kugola! Paminga chichuku, vaghanja vangu
vaweshi kunibushila kaya yawu.’

5 “Topi kavakema vananongwa va bambu waki, yumu yumu. Kamuwombela yula
wa kwaa, ‘Yuwi ukali hela kumuhomba ningi bambu wangu?’ 6 Mweni kamuyangula,
‘Ndeleku mya sha mafuta va miseyituni.’ Yula mgolafichuku kamuwombela, ‘Toli hati
yaku ya kuhomba, Lopukeshi wikali, yandiki hamsini.’ 7 Kamdasha munanongwa wingi
kandi, ‘Na yuwi ukali hela kumuhomba ningi bambu wangu?’ Mweni kamuyangula,
‘Mikanda mya ya mupunga.’ Yula mgolafichuku kamuwombela, ‘Toli hati yaku ya
kuhomba, yandiki milongu minani.’

8 “Topi yula bambu kamjuma yula mgolafichuku muyananga mali kwanongwa avelili
na luhunja. Kwanongwa vandu va mlimawu vanaluhunja mufindu fyawu pitu vala
vandu va mulwengi.”

9 Yesu kayendelela kudeta, “Nenga nguvawombela, mutoli mali sha mlima awu
muyikoli lighanja na Chapanga leki pasipela damulibushilwi kungalilu ya jola. 10 Yoyosi
yaveli mwaminifu kwa milandu midokwa, daghavi mwaminifu kwa milandu mikomi.
Yoyosi yangajila kuva mwaminifu kwa milandu midokwa, daweshi ha kuva mwaminifu
kwa milandu mikomi. 11 Kucha yumwi mujumila ng'odu, kwa mali sivipili sha mlima,
ghani davavapi sila mali sha nakaka? 12 Na kucha yumwi, vaaminifu ng'odu kwa mali
sha mundu wingi, ghani davavapi mali shenu mwaveni?

13 “Kwa hela ndumindumi yawesha kuvakimbanikila vabambu vavili kwa mwanja
wumu, kwanongwa daamunyekwi yumu na kumtama yumonga, awu damukovikeli
yumu na kumubedala yula muyaki. Muwesha ng'odu kumukimbanikila Chapanga pamu
na kukimbanikila mbiya kwa chipindi chimu.”

Detelu yingi ya Yesu
Mateyi 11:12-13, 5:31-32, Maliku 10:11-12

14 Lakini Mafwalisayu pavapikanishili afi vamubedalili Yesu, kwanongwa veni vavelili
vakusitama munu mbiya. 15 Topi avawombilili, yumwi mukuyigola muva vanofu kwa
vandu, lakini Chapanga kasimanya ndima shenu. Nongwa chila chiwonikili kucha china
ukomi kuwushu kwa vandu, Chapanga akuchiwona chindu ha.

16 “Malawu va Chapanga vamupili Musa na mayandiku va vambuyi va Chapanga
vavelili na chichuku mbaka chipindi cha Yohani mbatisha. Kufumila pala chilongu
cha nyanyi cha wutwa wa kumbindi kwa Chapanga chikulanduliwa na vandu vosi
vakukimbanika kuyingila. 17 Lakini yipusuka munu kumbindi na mlima kuyaghamila,
pitu chilongu chidokwa mumayandiku va Malawu kuyaghamila.

18 “Yalekana na mdala waki na kumutola wingi akugola wuwoni na mundu yoyosi
yamutola mdala yalekiwili, akugola uwoni.

Mlundamali na Lasalu

19 “Kwaveli na mundu yumu mlundamali mweni yavelili akufwala yingwa sitalamili
na ayikalagha ngalilu ya chinaisa naisa majuva vosi. 20 Pamulyangu pa ayu mlundamali
vamuyeghaya mgaju yumoyu litawa lyaki Lasalu, mweni aveli na filonda fitangalili
vamuyeghili pamulyangu ya yula mlundamali, 21 Lasalu adobukelili filivi fiponikili pasi

kufuma pamesa ya yula mlundamali, pambeli kwavelili vagalu vayisagha kumyanga filonda fyaki!
22 “Pambeli yula mgaju asovili, makungu vamtola, vamvika pabehi na Ibulahimu
kumbindi kwa Chapanga. Na yula mlundamali na mweni asovili, vamusika. 23 Ayu
mlundamali aveli kula kumambi pagobuleka, pabindulili mesu vaki, kavawona Ibu-
lahimu na Lasalu kwa kutali. 24 Topi kamkema kwa lishu likomi, ‘Mbuyi Ibulahimu,
ung'oneli lusungu, umlayishi Lasalu ajufiki chala chaki mumachi, aludoholi lulimi
lwangu, nongwa ngugobuleka munu na awu motu!’
25 “Lakini Ibulahimu kamuyangula, ‘Wuvi na ngumbungumbu mwana wangu kucha
wapokilili kala fya nyanyi, Lasalu apokilili fivipili. Lakini ponopa, mweni kafwama
na yuwi ukugoboleka. 26 Hata naha, pagati ya yufwi na yumwi kuna ligema likomi,
vala vadayila kuyisa kwa yumwi kufuma aku valemwi na vadayila kufuma kwa
yumwi kuyisa kwa yufwi davalemwi.’ 27 Yula mlundamali adetili, ‘Topi tati Ibulahimu,
ngukudediveka umuwombeli Lasalu ayendi kaya kwa tati wangu, 28 nongwa ndina
vafwata vangu vamuhanu, akavalandulili vakotoo kuyisa kunu kuvelili na gobuleku.’
29 “Lakini Ibulahimu kamuwombela, ‘Valongu vaku vava na Mayandiku va Musa
na va Mbuyi va Chapanga. Valongu vaku uvaleki vavapikanishi ava.’ 30 Lakini
mweni kavawombela, ‘Ng'odu Tati Ibulahimu, ila kucha mundu yasovili pashukuka
na kuvayendela, davapomeli.’ 31 Ibulahimu adetili, ‘Mani pavavapikanisha ng'odu
Mayandiku va Musa na vambuyi va Chapanga, davalilimuki ng'odu hata yumu
angashukukili kufuma kumambi.’ ”

17

Sambi
Mateyi 18:6-7, Mateyi 18:21-22, Maliku 9:42

1 Pambeli Yesu kavawombela vandundami vaki, “Findu fimugola mundu agoli
sambi dafivi, lakini pishu kwa mundu yula mweni chambuja. 2 Ingavelili ngiba
mweni kumuwopela ligonguweli likomi mungulu na kumudubushila mulihiva, pitu
kumuyambusha yumu va vananguta ava vagoli vifyu. 3 Muyiloleyi!
“Mani mlongu waku pakuvifya, mukayiki, papomela, mjovi. 4 Mani pakuvifya myanja
saba kwa lijuva limu na kuwuya kwa yuwi padeta, ‘Nenga mbomela,’ topi mpomeli.”

Ujumilwa

5 Vandundami vamuwombilili Bambu, “Tuyongisheli ujumilwa.”
6 Bambu ayangulili, “Mani ujumilwa wenu ungavelili mdokwa kucha mbeyu dokwa
ya likuyu, mungaweshili kuliwombela libiki ali lya likuyu, ‘Tupuki! Kameli kubahali!’
Na lyeni lingavajumilili.

Chichuku cha ndumindumi

7 “Lakini ghani wa yumwi yaveli na ndumindumi yalima awu yadima vasenga,
pawuya hela kufuma kufitava, amuwombeli, ‘Lopukeshi, wisi, wikali wulyi filivi?’
8 Wuli! Damuwombeli ng'odu, kucha undandili filivi, ndilyi, wuyiwopi ungimbanikili,
mbaka pandulyili na kulanda, topi na mweni aweshi kulya? 9 Wuli damulumbi
ndumindumi yula kwanongwa kagola kala chichuku chamulayishili? 10 Hata yumwi
wuwowu, pamugolili kala fivavalayishili, mudeti, ‘Yufwi tuva vavanda vangajila
fwayida, tugola hela fitudayiliwa kugola.’ ”

Yesu akuvalowola vaveli na ukalava lilongu

11 Yesu paghaveyi mumwanja kuyenda Yelusalemu apitilili Samaliya na Galilaya.
12 Payingileyi chijiji chimu, atanganili na vandu lilongu vavelili na ukalava, vawolokili
kutali. 13 Vadetili kwa kulandusha, Yesu, Bambu, tuwoneli lusungu!
14 Pavawonili kavawombela, muyendi mukayilangushi kwa mtambika.
Topi pavayendeyi vang'alili. 15 Yumu wa vala pawonili kanana, kawuya kunu
pakamjuma Chapanga kwa lishu likomi. 16 Kayiyasilila pasi paulongolu pamawulu va
Yesu kunu pakamuwombela Chapanga chikomu Bambu. Ayu avelili Msamaliya. 17 Apa
Yesu kadeta, “Wuli vandu vang'alishiwili vavelili lilongu duhu? Vala vamonga tisa vawa
koti? 18 Awonikili ng'odu mundu wingi kandi yawuyili kumgayila Chapanga ukomi,
ila ayu mhenja weka hela?” 19 Pambeli kamuwombela mundu yula, “Woloki uyendi,
ujumilwa waku ukulowola.”

Kuyisa kwa wutwa wa kumbindi kwa Chapanga
Mateyi 24:23-28, Mateyi 24:37-41

20 Chipindi chimu Mafwalisayu vamudashili Yesu, “Wutwa wa kumbindi kwa
Chapanga dawuyisi ng'odu?”
Mweni kavayangula, “Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga dauyisi kwa ndambu ya
kulembesha ha. 21 Wala kwahela daweshi kudeta, ‘Wuva apa!’ Awu ‘Wuva pala!’
kwanongwa Wutwa wa kumbindi kwa Chapanga wuva gati ya yumwi.”
22 Pambeli kavawombela vandundami vaki, “Majuva davayisi damudobukeli kuliwona
lijuva limu lya mwana wa mundu, lakini damuliwoni ng'odu. 23 Vandu davawombeli,
‘Mloli, kawa pala!’ Awu, ‘Mloli, kawa apa!’ Lakini yumwi mukotoo kufuma wala
kuvakovikela. 24 Nongwa kucha wula lumuli paluwoneka lukung'alika kumbindi upandi
wumu mbaka upandi wingi, dayivi kwa mwana wa mundu lila lijuva lyaki. 25 Lakini
dagobulewi tangila nendu na kulemiwa na ulelwa awu. 26 Kucha yivelili chipindi
cha Nuhu, dayivi wuwu pavafika majuva va mwana wa mundu. 27 Vandu vayendileli
kulya na kulanda, kuheta na kuhetiwa mbaka chipindi chila Nuhu payingilili musafina.
Lilava likomi liyisa na kuvawulagha vosi. 28 Dayiwi kucha chipindi cha Lutu. Vandu
vayendilela kulya na kulanda, kuhemela na kuhemesha, kukweta mbeyu na kujenga.
29 Lakini majuva vala Lutu pawukili Sodoma, motu na migonguveli ya motu dayitonyi
kucha ndonya kufuma kumbindi na kuvawulagha vandu vosi. 30 Ndambu dayivi majuva
vala mwana wa mundu dalangushiwi.
31 “Lijuva ali, yoyosi daghavi kumbindi ya lipaghali akotoo kusunuka kuyenda
kaya kutola mali yaki na kucha mweni avelili kufitava akotoo kuwuya kumbeli
kayaki. 32 Mukumbuki yimupatili mdala wa Lutu. 33 Yoyosi yadayila kugombola
unofu waki dayiyaghamishi mweni, na yoyosi yayaghamisha unofu waki dawugomboli.
34 Nguvalongela, lijuva ali vandu vavili davavi vakuwonja pamu, yumu datoliwi na yula
monga dalekiwi. 35 Vadadala vavili davavi vakushaya ukova pamu, yumu datoliwi na
wingi dalekiwi.” 36 Vandu vavili davavi kufitava, yumu datoliwi na mumonga dalekiwi.
37 Vandundami vaki vamdasha, “Koti Bambu?”
Yesu avayangulili, “Pawuvelili mfimba na vandapu davayikungashi.”

18

Chilangushilu cha ngalimlyangu na muhigha

1 Topi Yesu kavawombela vandundami vaki chilangushilu cha kuvawula kudadava
kwa Chapanga ngajila kulepisiwa. 2 Kadeta, “Mbwani yimu yavelili na muhigha
yamumanyili ng'odu Chapanga kandi kavahela luhunja kwa vandu. 3 Kumbwani kukula,
kwavelili na mawu yumu ngalimlyangu mweni amuyendilili muhigha yula myanja
yitangalili akamluveyi amtangi, pawomba, ‘Undangi mbati haki yangu kufuma kwa
mdwama wangu.’ 4 Kwa chipindi chitali ayu muhigha akadayileyi ng'odu kumtanga
ayu ngalimlyangu, lakini kumbeli kayiwombela, ‘Hata kucha nenga nimumanya ng'odu
Chapanga na kuvabedala vandu, 5 lakini kwanongwa ngalimlyangu ayu ya nyasha
dandimtangi, leki payendilela kunyasha, pambeli dandofyi nesu kunyisila majuva vosi!’
”

6 Topi Bambu kayendelela kudeta, “Mpikanishi ndambu yadetili yula muhigha mwafu.
7 Wuli ponopa Chapanga davatangi ng'odu vala yavashawulili, yivamlilila pamusi na
pamihi, dalopukeshi ng'odu kuhigha highilu ya nakaka? 8 Nguvawombela dalopukeshi
kuhigha highilu ya nakaka. Hata naha, Mwana wa Mundu pawuya mumlima awu
nakaka dawuwoni ujumilwa”

Chilangushilu cha mfwalisayu na msumula mbiya

9 Yesu kavawombela kwa chilangushilu ngimu vandu vala yivavelili vakwiwona veni
goleki na kuvabedala vayawu vosi. 10 “Kadeta, vandu vavili vayendili munyumba ya
Chapanga kudadava, Mfwalisayu yumu na monga msumula mbiya.
11 “Ayu Mfwalisayu awolukili weka yaki padadava kunda yaki, ‘Ngudeta chikomu yuwi
Chapanga, nenga ndiva kucha vandu vamonga ha, vapoki awu vadesi awu vawoni.
Nenga ndiyifwana ng'odu na ayu msumula mbiya. 12 Nguyikaja kulya myanja mivili
kwa juma, saka ngutawula lilongu limu lya chimbata nenga.’
13 “Lakini yula msumula mbiya kunu kawoloka kutali kalemwa hata kuyinula mesu
vaki kumbindi, ila akakamulili chifuva chaki kulangusha kushisha moyu, akadeteyi,
‘Yuwi Chapanga, ung'oneli lusungu nenga yimeli na sambi!’ 14 Nguvawombela, ayu
msumula mbiya awuyili kaya Chapanga kamupomela sambi shaki lakini yula muyaki
apomeliwili ha. Nongwa yayikwesha dasunushwi na yayidedeka dakweshiwi.”

Yesu akuvanemela vana vadokwa
Mateyi 19:13-15, Maliku 10:13-16

15 Vandu vamuyeghela Yesu vana vadokwa ili avavikili mawoku vaki. Vanachuli
pavavawonili, vakavakanisheyi kwa filongu fikalipili. 16 Lakini Yesu avakemili padeta,
“Muvaleki vana ava vayisi kwa nenga, kandi mukotoo kuvakanisha, kwanongwa Wutwa
wa kumbindi kwa Chapanga wuva kwa vandu kucha ava. 17 Nguvawombela nakaka,
mundu yoyosi yaupokela ng'odu wutwa wa kumbindi kwa Chapanga kucha mwana
mdokwa, dayingili ng'odu Muwutwa awu.”

Mlundamali
Mateyi 19:16-30, Maliku 10:17-31

18 Mkomi yumu Myawudi kamudasha Yesu, “muwula msangi, goli liki mbati unofu wa
jola?”
19 Yesu kamuwombela “Mbona ukungema msangi? Kwahela mundu yaveli msangi
ila Chapanga weka yaki. 20 Uvamanyi Malawu, ‘Kotoo kugola uwoni, kotoo kuwulagha,
kotoo kuhija, kotoo kudeta udesi na uvatundamili tati waku na mawu waku.’ ”
21 Mweni adetili, “Afi fyosi nifimanya kufumila wana wangu.”
22 Yesu papikanishili fila, kamuwombela, “Kuna chindu chimu ukalihela kugola.
Uhemeshi findu fyaku fyosi fiwuvelili nafyu, pambeli wuvagayili vagaju mbiya shaki,
dawuvi na lusanja lwaku kumbindi. Pambeli wisi ungovikeli.” 23 Lakini mundu yula
papikanishili fila, kang'ong'oteka nesu kwanongwa aveli mlundamali mkomi.
24 Yesu pamuwonili akung'ong'uteka nawula, adetili, “Yidindala munu kwa mlun-
damali kuyingila muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga! 25 Yipusuka munu kwa
ndembu kuyingila muchilanga cha sasiya, pitu mlundamali kuyingila muwutwa wa
kumbindi kwa Chapanga.”
26 Vala vandu pavapikanishili afi, vadeta, “Ghani dalowoki?”
27 Yesu kayangula, “Fyalemwili mundu, kwa Chapanga fikugoleka.”
28 Petili kamudasha, “Na yufwi wuli? Tufileka findu fyetu fyosi tukukovikela!”
29 Yesu kavawombela, “Nakaka nguvawombela, mundu yoyosi yayilekili nyumba na
mdala na Mlongu awu tati na mawu, awu vana kwanongwa ya wutwa wa kumbindi
kwa Chapanga. 30 Dapokeli fitangalili munu chipindi achi na chipindi chiyisa achi cha
unofu wa jola.”

Yesu akudeta myanja mitatu kusova na kushukuka kwaki
Mateyi 20:17-19, Maliku 10:32-34

31 Yesu avatolili vandundami lilongu na vavili, kavawombela, “Mpikanishi!
Tukuyenda Yelusalemu na aku findu fyosi fyavayandikili vambuyi va Chapanga
fimwiyilatili mwana wa Chapanga dafigoleki. 32 Nongwa dahadishiwi kwa vandu
vangajila kuva Vayawudi na veni davamuseki na kumuwombela milandu ya wafu na
kumtemela mita. 33 Davamtovi na ndomondu na kumuwulagha, lakini lijuva lya tatu
kufumila pasovili dashukuki.”
34 Lakini veni vakamanyili ng'odu milandu ayi hata padokwa, vakavelili. Kavafifa
nongwa ya filongu fila na vamanyili ng'odu Yesu fyadeteyi.

Yesu akumulowola ngalimesu
Mateyi 20:29-34, Maliku 10:46-52

35 Chipindi Yesu paghaveyi pabehi na Yeliku, pavelili na mundu yumoyu ngalimesu
kayikala munjila paluva. 36 Papikanishili lipinga lya vandu palipita avadashili, “Kuna
chindu liki?”
37 Vamuwombilili, “Yesu wa Nasaleti akupita.”
38 Mweni kayangula kwa lishu likomi, “Yesu, mwana va Dawudi, ung'oneli lusungu!”
39 Vala vandu valongulili vakamlakalileyi anyamali, lakini mweni ayongishili lishu
likomi, “Mwana wa Dawudi, ung'oneli lusungu!”
40 Yesu awolukili, kavawombela vamuyeghi pawulongolu yaki. Yula ngalimesu pafikili
pabehi, Yesu amudashili, 41 “Ukudayila ngugoleli liki?”
Mweni ayangulili, “Bambu, ngudayila kulola.”
42 Yesu kamuwombela, “Loli! Ujumilwa waku wukulowola.”
43 Tepu yula ngalimesu akandili kulola, akamukovekeleyi Yesu kunu pamuwombela
chikomu bambu Chapanga. Vandu vosi pavawonili nawula, vamjuma Chapanga.

19

Yesu na Sakayu

1 Yesu kayingila mlima wa Yeliku, aveli papita mumlima wula. 2 Pavelili mundu
yumu litawa lyaki Sakayu mweni aveli mkomi wa vasumula mbiya na aveli mlundamali.
3 Akadayileyi kumuwona Yesu aveli wa wuliwuli, lakini aweshili ha kumuwona Yesu,

nongwa lipinga lya vandu lyaveli likomi na mweni aveli kanduli. 4 Topi kalongola mbilu
kakwela mulikuyu ili amuwoni Yesu nongwa dapitili deha yiyila yila 5 Topi Yesu pafikili
pala, kalola kumbindi ya libiki kamuwona Sakayu, kamuwombela, “Sakayu sunuki
kalopu, kwanongwa nalelu dandivi kayaku.”
6 Sakayu kasunuka kalopu, kamselilela kwa seku. 7 Vandu vosi pavawonili nawula,
vakanda kung'ong'oleka vadeta, “Kayenda kuyikala kwa mundu yaveli na sambi.”
8 Lakini Sakayu kawoloka, kamuwombela, “Bambu, pikanishi,! Nenga dandivapi
vagaju nusu ya mali shangu na leki mundu yoyosi nimupokili chindu kwa kumujanga,
dandimuwuyishili myanja mchechi.”
9 Yesu kamuwombela, “Nalelu ulowolu wufika munyumba ayi na kwa mundu ayu.
Kwa nongwa ayu wuwowu mwana wa lukolu lwa Ibulahimu. 10 Kwa nongwa mwana
wa mundu ayisili kusaka na kuvalowola yivayaghamilili.”

Mfwanu wa vandumindumi lilongu
Mateyi 25:14-30

11 Vandu pavapikanishili afi, Yesu kayendelela kuvawombela kwa filangushilu
kwanongwa avelili pabehi na Yelusalemu na veni vakacheyi wutwa wa kumbindi kwa
Chapanga wuva tepu kuwoneka. 12 Topi kadeta, “Mundu yumu mlundamali, awukili
ayendili mwanja wa mlima wa kutali, ili vakamwingishi wutwa pambeli awuyili. 13 Topi
padayileyi kuwuka, kavakema vala lilongu wa vala vandumindumi vaki. Kavapa
kila mundu mbiya sha ijala ya myesi mitatu kavawombela, ‘Mgoleli uchulusi mbaka
pang'uya.’ 14 Lakini vandu vaki vamunyekwili, vavalayisha vanjagila kumkovikela na
kumuwombela, ‘Tukumdayila ng'odu mundu ayu ghavi mutwa wetu.’
15 “Pawupatili wutwa waki kawuya. Pambeli kavakema vandumindumi vaki ili
amanyi fwayida ngomi yivapatili kila mundu muuchulusi waki. 16 Ndumindumi wa
kwaa kayisa, kadeta, ‘Bambu, ndisiyongesha mala lilongu ya sila mbiya siwunyimbili.’
17 Kamuwombela, ‘Nyanyi, yuwi kuva ndumindumi mnofu! Kuva mwaminifu wa
chidokwa na nenga dandikugoli kuva chiwongosi wa vayaku.’ 18 Ndumindumi wa pili
kayisa, kamuwombela, ‘Bambu, siyongishekili siva myanja muhanu ya migwala ya
mbiya yiwunyimbili.’ 19 Na yula kamuwombela, ‘Dawuvi mkomi wa milima muhanu.’
20 “Ndumindumi wingi kayisa, kamuwombela, ‘Bambu toli mbiya yaku yiyila yila.
Ndayifisili muchitambala. 21 Ndatilili kwanongwa yuwi kuva mundu mkali. Yuwi
kuva mundu yiwutola chila chingajila kuvika na kunokola chila chiungajila kukweta.’
22 Mweni kamuwombela, ‘Yuwi ndumindumi mwafu! Danguhighi kwa filongu fyaku!
Wamanyili kucha nenga mundu mkali yidayila fingajila kuva fyangu na ngubena
chingajila kukweta. 23 Topi mbona kuyivika ng'odu mbiya yangu kwa yivatawula
fiyongishekili ponopa ningatolagha na nyongesha shaki?’
24 “Topi kavawombela vala vavelili pala, ‘Mumpoki ayi mbiya, mukamupi yula yapatili
nyongesha mala lilongu.’ 25 Veni vamuwombela, ‘Bambu, lakini ayu kana nyongesha ayi
ya lilongu!’ 26 Mweni kavayangula, ‘Nguvawombela kila yangajila chindu, hata chila
chaveli nachu dapokiwi. 27 Na ponopa, vala vadayilili ng'odu nenga ndivi mutwa wawu
muvayeghi apa, ndivawulayi bahapa paulongolu yangu!’ ”

Yesu akwingila Yelusalemu kwa filumbi
Mateyi 21:1-11, Maliku 11:1-11, Yohani 12:12-19

28 Yesu padetili kala afi, kavalongulela kuulongolu payenda Yelusalemu. 29 Paghaveyi
samba kufika Betifage na Betaniya muchidunda chivakema Miseyituni, avatumili vandu
vavili vamu wa vala vandundami vaki, 30 Kavawombela, “Muyendi kumlima wuveli
pawulongolu yenu, pamuyingila pala damumuwoni ngwada wa chihongu kakongiwa,
yangajila kugolewa chichuku na mundu yoyosi, mumuwoposoli mumuyeghi apa.
31 Kucha mundu pavavadasha nongwa liki mukumuwopusola mudeti naha, Bambu
akumdayila.”
32 Vala vandundami vayenda, vawona wuwula wula ngimu wuvalayilili.
33 Pavamuwopusoleyi yula chihongu, veni vavadasha, “Nongwa liki mukumuwopusola
chihongu ayu?”
34 Veni vavayangula, “Bambu akumdayila.” 35 Topi vamyeghela Yesu yula chihongu.
Vayala yingwa shawu kumuwongu wa yula chihongu, vampakila Yesu. 36 Yesu
payendilelili mumwanja waki vayendagha kuyala yingwa shawu mudeha.
37 Hata paghaveyi samba afika Yelusalemu, pamaleka va chidunda cha miseyituni,
lipinga lyosi lya vandundami vaki vakandili kunemelela kwa filumbi na kumjuma
Chapanga kwa lishu likomi kwanongwa fyosi fyagolili uwesu waki vawuwonili,
38 Vadeta, “Ayu yayisa ayu kwa litawa lya Bambu! Ndi yanemiliwili na Chapanga
atugayili kusika aku kumbindi kwa Chapanga na ukomi aku kumbindi kwa Chapanga.”

39 Bahala pala Mafwalisayu vamu vavelili mulipinga lila vamuwombela, “muwula,
wuvakayiki vandundami vaku vanyamali.”
40 Yesu kavayangula, “Nguvawombela nakaka kucha ava pavanyamala, migonguveli
dayiviki chowu.”

Yesu akuyililila Yelusalemu
41 Pafikili pabehi, ayiwonili mbwani ya Yelusalemu, Yesu kayililila. 42 Padeta,
“Leki ungamanyili mulijuva ali yikudayiliwa kuvi kusika! Lakini ponopa yifisiwa
uyiwoni ng'odu! 43 Nongwa majuva vakwisa, vachimdwama vaku davakujengeli liboma
likushengiteli mbembi shosi, 44 Davakuwishi pasi yuwi na vandu vaku munyumba yaku,
davakulekeli ha liganga kumbindi ya liganga, kwanongwa kumanya ha chipindi cha
Chapanga chikwisila.”

Yesu akwingila munyumba Ngomi ya Chapanga
Mateyi 21:12-17, Maliku 11:15-19, Yohani 2:13-22
45 Topi Yesu kayingila munyumba ya Chapanga, kakanda kuvavingila panji vachuwusi,
46 kavawombela, “Yiyandikiwa mumayandiku, ‘Nyumba yangu dayivi nyumba ya
kudadavila.’ Ila yumwi muyigola yiva mbaku ya vefi!”
47 Yesu aveli akuwula kila lijuva munyumba ya Chapanga, lakini vawula va Malawu
na vayandika na vakomi va vandu vakasakeyi njila ya kumuwulagha, 48 ila vachiwonili
ha cha kugola, kwanongwa vandu vavelili vakumkovikela na kumpikana filongu fyosi
fyadeta.

20

Uwesu wa Yesu ufuma kwa ghani
Mateyi 21:23-27, Maliku 11:27-33
1 Lijuva limu, Yesu aveli akuwula vandu munyumba ya Chapanga na kuchilandula
Chilongu cha Nyanyi. Vatambika vakomi na vawula va Malawu na vavaha vambwituk-
ilili Yesu, 2 vamudasha, “Tuwombeli, ukugola findu afi kwa uwesu wa ghani? Ghani
yakugayilili uwesu awu?”
3 Yesu kavayangula, “Na nenga dandivadashi yumwi chindu chimu. Mung'ombeli,
4 ubatishu wa Yohani mbatisha wafumili kumbindi kwa Chapanga awu kwa vandu?”
5 Vayidasha veni kwa veni, “Kucha patudeta, ‘Wafumili kumbindi kwa Chapanga,’
dadeti, ‘Mbona mwamjumilili ha?’ 6 Na patudeta, ‘Wafumili kwa vandu,’ vandu
vosi davatugumi miganga kwanongwa vamjumila Yohani mbatisha kucha mbuyi wa
Chapanga.” 7 Topi vamuyangula, “Tumanya ha kuufumili.”
8 Yesu kavawombela, “Na nenga ndivawombeli ha ngugola findu afi kwa uwesu wa
ghani.”

Chilangushilu cha chitava cha misabibu na valimi
Mateyi 21:33-46, Maliku 12:1-12
9 Yesu kakanda kuvawombela vandu chilangushilu achi: “Mundu yumu yapandili
misabibu mufitava, kavahadisha valimi, mweni kawuka kayenda kuyikala mlima wingi
kwa majuva vatangalili. 10 Chipindi cha kubena, mundu ayu kamulayisha ndumindumi
waki kwa vala valimi, akatoli fimu fya fyavabenili muchitava chila cha mizabibu. Topi
vala valimi vamtovanga ndumindumi yula, pambeli vamuwuyisha mawoku hela. 11 Yula
mundu kamulayisha kandi ndumindumi wingi, lakini na ayu vamtovanga wuwula wula
na kumjowola na kumuwuyisha mawoku hela. 12 Kamulayisha kandi wa tatu, na
ayu pavamteshili kala, vamuyasili panji ya chitava. 13 Topi yula bambu wa chitava
chila cha misabibu kadeta, ‘Goli wuliwuli? Dandimtumi mwana wangu yindimtamili,
ayu davamtili.’ 14 Lakini vala valimi pavamuwonili hela mwana wa muna chitava,
vawombana, ‘Ayu ndi muhala mbala. Topi tumuwulayi ili mbala yaki yivi yetu.’ 15 Topi
vamfumisha panji ya chitava cha misabibu, vamuwulaya.”
Yesu kadasha, “Munachitava dagoli liki kwa vala valimi? 16 Dayisi kuvawulaya valimi
vala na chila chitava cha misabibu davapi vandu vengi.”
Pavapikanishili afi vadeta, “Afi fikotoo kutuwona yufwi!”
17 Topi Yesu kavafulutulila mesu, kavawombela, “Topi mana yaki liki chilongu achi
chiyandikiliwili.
Lusiki valulemili vajengi,
Luva lusiki lukomi lwa kwidumbila kupita shosi?
18 Mundu yoyosi yawila mulusiki lula dabeneki beneki, lakini mundu yoyosi palimuwila
dalimbaji bajabaja.”

Kuhomba kodi kwa mutwa wa Loma
Mateyi 22:15-22, Maliku 12:13-17

19 Vawula va Malawu na vatambika vakomi vakasakeyi njila ya kumuwomesha
chipindi chichila chila, vavatilili vandu, nongwa vamanyili kucha chilangushilu achi
chivayilata veni. 20 Topi vakamulembisheyi, vavalayisha valembesha vayigolili kucha
veni vandu va haki ili vamuwomeshi filongu fyaki, pambeli vamukamuli na kumuyegha
kwa vatavala na vanauwesu. 21 Vala valembesha vamudasha Yesu, “Muwula, tukumanya
ukudeta na kuwula milandu ya nakaka. Tukumanya yuwi kuna lushawu ng'odu.
Yuwi ukuwula fya nakaka fya deha ya Chapanga.” 22 Topi vamudasha, “Tuwombeli,
yikujumishiwa kuhomba kodi kwa mutwa wa Loma awu ng'odu?”
23 Yesu amanyili ufyangu wawu, kavawombela, 24 “Munangushi ligwala lyeni. Wuli
wushu na lihundu lya ghani?”
Veni vayangula, “Ya mutwa wa Loma.”
25 Yesu kavawombela, “Fya mutwa wa Loma mumupi mutwa wa Loma na fya
Chapanga mumupi Chapanga.”
26 Vawesha kandi ha kumuwomesha kwa chilongu chochosi pala pa vandu na vayikala
kokota vakujinga nyangulilu yaki.

Milandu ya kushukuka
Mateyi 22:23-33, Maliku 12:18-27

27 Pambeli Masadukayu vamu, vala yivadeta yivasovili vakushukuka ng'odu
kushukuka, vamuyendela, vamudasha, 28 “Muwula, Musa atuyandikilili kucha muna
mdala asovili lakini amulekili mdala waki ngajila mwana, mdala yula atoliwili na
mlongumundu, ili amuleleli vana mlongumundu. 29 Kwavelili na valongu saba. Wakwaa
ahetili mdala pambeli kasova ngajila kuleka vana. 30 Yula mlongu mundu wa pili
kamuhala mdala yula na mweni kasova ngajila kuleka mwana. 31 Hata mlongu wa
tatu wuwula wula, mbaka vosi saba, vasova ngajila kuleka vana. 32 Pambeli na yula
mdala kasova. 33 Topi lijuva lya kushukushiwa, daghavi mdala wa ghani? Nongwa vosi
saba vamuhetili.”
34 Yesu kavawombela, “Vandu va mlima awu vakuheta na kuhetiwa. 35 Lakini vala
vavalangiwili kucha davawupati mlima wula na kula kushukuka kufuma munjifwa,
vakuheta ha wala kuhetiwa. 36 Davasovi kandi ha, kwanongwa vava telatela na
makungu na veni vana va Chapanga, kwanongwa veni davashukuki. 37 Kuna kushukuka
pawusovili kala, hata Musa ayandikili afiwonili lijuva lila pamukemili Chapanga, kuva
Chapanga wa Ibulahimu na Isaka na Yakobi, chipindi Chapanga kawombana nayu pala
pamidasi payakeyi motu. 38 Topi mweni kucha Chapanga wa vasovili ha, ila Chapanga
wa vala vaveli vanofu.”
39 Vala vawula vamonga va Malawu vayangula vawomba, muwula kudeta nyanyi,
40 Vawuyila kandi ha kumudasha chindu.

Milandu ya Kilistu
Mateyi 22:41-46, Maliku 12:35-37

41 Yesu kavadasha, “Yiva wuliwuli vandu vakudeta Kilistu Mkombola yashawuliwili
na Chapanga ndi mwana wa Dawudi? 42 Dawudi mweni akudeta muchitabu chaki cha
Sabuli,
‘Bambu amuwombilili Bambu wangu:
Wuyikali mwambu wa liwoku lyangu lya mlilu
43 Mbaka ndivaviki vachimdwama vaku vavi chipasa cha kuvikila mawulu vaku.’
44 Payiva Dawudi akumkema Kilistu ‘Bambu’, dayivi wuliwuli Kilistu Mkombola
amukemi mwanamundu?”

Yesu akuvakayika vandu kwa milandu ya vawula va Malawu
Mateyi 23:1-36, Maliku 12:38-40

45 Vandu vosi pavampikanileyi, Yesu kavawombela vandundami vaki, 46 Muyilyepi
na vawula va Malawu veni vakudayilaya kuyendayenda kunu vafwala mihabiti mitali.
Na kujambushiwa musoku na kuyikala kuulongolu munyumba sha kudadavila na
kuyikala figoda fya kuulongolu mulihungu. 47 Vakuvapuhanya vangalimlyangu kunu
pavayilyambishila veni vandu vasangi kwa Chapanga na kugola dadavilu ndali kwa
Chapanga. Ava davapati highilu ngomi.

21

Chatawulili ngalimlyangu
Maliku 12:41-44

1 Yesu kavawona valundamali pavatayeyi fupu shawu musanduku lya mbiya Mun-
yumba ya Chapanga, 2 pambeli kamuwona ngalimlyangu yumu kadubushila mula
migwala mivili midokwa. 3 Topi kadeta, “Nguvawombela nakaka, mawu ayu mugaju
kataya chaveli nachu chosi. 4 Vandu vosi vatayili fupu shawu sifumili muulundamali
wawu wuyongishekili, lakini mawu ayu mgaju, kataya chosi chaveli nachu.”

Yesu kadeta kubomuliwa kwa Nyumba ya kudadavila
Mateyi 24:1-2, Maliku 13:1-2

5 Vandundami vamonga vaveli vakaywangeyi milandu ya nyumba ya Chapanga,
ndambu yivamelimetishili kwa migonguveli ya nyanyi pamu na vivatawulili vandu,
kadeta, 6 “Afi fyosi fimufiwona, lijuva daliyisi kwahela ligonguveli hata limu dalisighali
pambindi ya ligonguveli limonga, migonguveli yosi ya nyumba dayidanganyishiwi.”

Tabu na kugoboka
Mateyi 24:3-14, Maliku 13:3-13

7 Topi vamdasha, “Muwula, findu afi dafivi ndili? Datuwoni chindu liki dachitulan-
gushi tanila?”
8 Yesu kavayangula, “Muyivavali, mukotoo kujangiwa. Vandu vatangalili davayisi kwa
litawa lyangu pavadeta, ‘Nenga ndi Kilistu Mkombola yishawuliwili na Chapanga!’ Topi
‘Chipindi chifika!’ Mkotoo kuvakovikela veni. 9 Mkotoo kutila pamupikana mugoha na
chiyighayigha, nongwa afi lasima fibwituki tanila, lakini yila mbelu yikali hela.”
10 Pambeli Yesu kavawombela, vandu va mlima wumu davawuki na kwiminya
na vandu va mlima wingi na wutwa dawuyiminyi na wutwa wingi. 11 Dakuvi na
chiyighayigha chikomi mumlima na njala na utami wuvawukema tawuni mahali kosi
na findu fya kukapusha na filangushilu fikomi kufuma kumbindi kwa Chapanga.
12 Lakini nguvawombela, fyosi afi ngajila tanila kubwituka, davavakamuli na kuvavifya
na davavayeghi munyumba sha kudadavila na kuvawopa mufijaka, kwanongwa
mukungovikela nenga. 13 Na ayi dayivi fwasi ya kuvalandulila Chilongu cha Nyanyi.
14 Topi muvi na chiganu mundima shenu, mukotoo kuyihola kucha damudeti liki,
15 Kwa nongwa nimweni dandivapi filongu fya kudeta na luhunja, hata vachimdwama
venu davalemi ng'odu wala kulimba. 16 Yumwi davavashengeti vatati na vamawu
venu na valongu venu na vaghanja venu na davavawulayi vamu va yumwi. 17 Vandu
vosi davavanyekwi yumwi kwanongwa ya kungovekela nenga. 18 Topi nguvawombela
kwahela hata lufwili lumu lwa kumutwi yenu daluyaghamili. 19 Mugangamali,
damuyikomboli mwaveni.

Yesu akudeta kubomuliwa mlima wa Yelusalemu
Mateyi 24:15-21, Maliku 13:14-19

20 “Pamuuwona mlima wa Yelusalemu ushengitiwa na mangandawu, topi mumanyi
kucha chipindi chifika cha mlima awu kubomuliwa. 21 Topi yaveli Yudeya atuvilili
kufidunda, vala vavelili kuchidunda chila vawuki na vala vavelili kufitava vakotoo
kuwuya kumlima wula. 22 Nongwa majuva ava ndi majuva va highilu, ili fyosi
fiyandikiwili figoleki. 23 Pishu vala vaveli na ndumbu na vala vayongesha majuva
va mbelu. Kwa nongwa dakuvi na tabu ngomi mlima wosi na maya va Chapanga
davavapati vandu ava. 24 Vamonga davawulayiwi kwa lipanga na vamonga davatoliwi
mateka kumilima yosi. Mlima wa Yelusalemu davavatangiwi na vandu vangajila
Vayawudi, mbaka fipindi fyawu pafipita.

Kwisa kwa Mwana wa Mundu
Mateyi 24:29-31, Maliku 13:24-27

25 “Dakuvi na chilangushilu mulijuva na mwesi na ndondwa. Vandu va milima yosi
davavi mutabu kwa nogwa ya kwipwelesha kuwumba kwa bahali na miwumbula.
26 Vandu davalepusiwi kwa kuyipwelesha na kwanongwa ya kulembilela findu dafiwu-
pati mlima awu. kwanongwa findu fya kumbindi kwa Chapanga dafitikanyiki. 27 Topi
apa ndi davamuwoni Mwana wa Mundu payisa mumafundi pamu na liwovi na ukomi
utangalili. 28 Topi pamuwona findu afi fikubwituka, musakapuki, mukayinuli mitwi
yenu nongwa ukombola wenu wuva pabehi.”

Chilangushilu cha likuyu
Mateyi 24:32-35, Maliku 13:28-31

29 Pambeli Yesu kavawombela chilangushilu, “Muliloli libiki lya likuyu na mibiki
yimonga yosi. 30 Pamuwona yikukanda kutomola mahamba, mukumanya kucha
chipindi cha kukanda ndonya chiva pabehi. 31 Na yumwi wuwowu, pamuwona findu
afi fikugoleka, mumanyi wutwa wa kumbindi kwa Chapanga vava pabehi.

32 “Nakaka nguvalongela, chileli achi cha ponopa dachipiti ha mbaka afi fyosi figoleki.
33 Lulanga na milima dafipiti, lakini filongu fyangu dafipiti ng'odu.

Mugungi mesu
34 “Muyikali ndemindemi, ndima shenu sikotoo kulemilela ubafu na unjayila na
kuyifwasha na milandu ya ngalilu ayi. Lijuva lila tepu dalivabwitukili. 35 Kwa nongwa
dayivayisili kucha mtambu kwa wosi yivayikala mumlima awu. 36 Topi mugungi
mesu majuva vosi, pamudadava ili mulowoki mufindu afi dafibwituki na kuwoloka
paulongolu ya Mwana wa Mundu.”
37 Topi majuva vosi vala, pamusi Yesu aveli akuwula nyumba ya Chapanga na pamihi
akuyenda kuwonja kuchidunda chivakemeyi cha Miseyituni. 38 Vandu vosi pamalavila
puti vavelili vakuyenda kunyumba ya Chapanga kumpikanisha Yesu.

22

Vayawudi vakusaka deha ya kumuwulagha Yesu
Mateyi 26:1-5, Maliku 14:1-2, Yohani 11:45-53
1 Lihungu lya mibumbunda yingajila simika, livalikema Pasaka, lyaveli pabehi.
2 Vatambika vakomi na vawula va Malawu vakasakeyi ndambu ya kumkamula Yesu
kwa chifisu ili vamuwulaghi.

Yuda akujumila kumushengeta Yesu
Mateyi 26:14-16, Maliku 14:10-11
3 Topi Lijangavandu kamwingila Yudasi, yivamkema Sikaliyoti, yumu wa vala lilongu
na vavili. 4 Pambeli Yuda kayenda kuwombana na vatambika vakomi na vala
vamachonda va nyumba ngomi ya Chapanga ndambu ya kumutawula Yesu kwa veni.
5 Veni vasekilela, vajumila vamuhombi mbiya. 6 Yuda ajumilili, akusaka fwasi nofu ya
kumshengeta Yesu ili amtawuli kwa veni ngajila vandu kumanya.

Yesu akukimbanika kutanda ndilya ya Pasaka
Mateyi 26:17-25, Maliku 14:12-21, Yohani 13:21-30
7 Topi lifika lijuva lya mibumunda yingajila simika. Ali lyaveli lijuva vanafungami
va Lihungu vakusinjiwa. 8 Topi Yesu kavalayisha Petili na Yohani kadeta, “Muyendi
mukalitandi Lihungu ili tulyi.”
9 Veni vamudasha, “Ukudayila tukayitandi koti?”
10 Yesu kavawombela, “Mpikanishi! Pamuyenda kumbwani, damtang'aniki na
mundu yayitwikili chiyungu cha machi. Mumukovikeli mbaka munyumba dayingili.
11 Mumuwombeli mwenikaya wa nyumba yila, ‘Muwula akukudasha, chiva koti
chumbagati cha mhenja dalilyi Lihungu pamu na vandundami vaki?’ 12 Mweni
davalangushi chumbagati chikomi chitalishiwili kala. Muyitandi Pasaka amu.”
13 Topi vayenda, vafiwona findu fyosi filinganila ngimu wavawombilili Yesu, vatanda
Lihungu.

Ndilya ya Bambu
Mateyi 26:26-30, Maliku 14:22-26, 1 Vakolindu 11:23-25
14 Saa payifikili, Yesu kayikala pamu na vandundami vaki vakulya filivi.
15 Kavawombela, “Bayulila munu kulya Lihungu ali ngengi pamu na yumwi chipindi
ngali hela kugoboliwa. 16 Kwanongwa nguvawombela, dandulyi kandi ha Pasaka pamu
na yumwi mbaka lijuva lila pandulya muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga.”
17 Topi atolili chikombi cha difwayi, kamulumba Chapanga, kadeta “Mupokeli
muvaghani. 18 Kwanongwa nguvawombela nakaka, danandi kandi ha difwayi ya
misabibu mbaka wutwa wa kumbindi wa Chapanga pawisa.”
19 Pambeli katola libumunda, kamulumba Chapanga, kalimetula, kavapa vandundami
vaki, kadeta, “Awu mvili wa nenga, wutawuliwa kwanongwa ya yumwi. Mgoli nga
nahawu kwa ngumbungumbu ya nenga. 20 Wuwula wula palili kala, katola lwindi
kadeta, lwindi alu ndi lilaghanu lya shonu lya mwasi wangu, wuumwayika kwanongwa
ya yumwi.
21 “Lakini mumuloli! Yula dashengeti liwoku lyaki dalitoti pamu na nenga! 22 Nakaka
Mwana wa Mundu akuyenda kuwulayiwa kucha Chapanga ayilatili, lakini pishu mundu
yula yamshengeta Mwana wa Mundu.”
23 Topi vakandili kuyidasha veni kwa veni mika ghani gati ya yufwi daweshi kugola
chindu achi.

Ghani mkomi?

24 Vandundami va Yesu vaveli vakulimbana, “Ghani mkomi gati ya yufwi?” 25 Yesu
kavawombela, “Vangajila kuva Vayawudi na vala yivavatavala vakuvakema vaveli na
lighanja na vandu. 26 Ila yumwi mukotoo kugola kucha nahawu, yaveli mkomi kwa
yumwi ghavi kucha mdokwa na daghavi ndumindumi wa vengi. 27 Kwanongwa, ghani
yaveli mkomi, yula yayikalili paghalya filivi, awu yula ndumindumi? Yina mkomi yula
yayikalili pamesa paghalya. Lakini nenga kwa yumwi ndiva ndumindumi.
28 “Yumwi ndi msighalili na nenga chipindi chosi cha nenga kuyeshiwa, 29 Ngimu
wula Tati wangu panyimbili wutwa na nenga wuwowu dandivapi yumwi. 30 Damulyi
na kulanda pamesa ya nenga muwutwa wangu na kunu damuyikali mufigoda fya wutwa
wa Chapanga kuvahigha makabila lilongu na mavili va Isilaeli.

Yesu akutunga Petili damlemi
Mateyi 26:31-35, Maliku 14:27-31, Yohani 13:26-31
31 “Simoni, Simoni! Pikanishi! Lijangavandu akudayila kuvalekanisha yumwi na
wutwa wa kumbindi kwa Chapanga, akudayila avapeti kucha mpunga. 32 Lakini
nenga ngukudadavila, Simoni, ujumilwa waku ukotoo kuva. Na pawung'uyila nenga,
wuvadindashi valongowu.”
33 Lakini Petili kayangula, “Bambu, nenga ndiva kala kuyenda pamu na yuwi hata
pang'opiwa muchijaka awu kusova pamu na yuwi.”
34 Yesu kayangula, “Ngukuwombela, yuwi Petili, njowolu akuvika ha nalelu mbaka
tanila yuwi unemi mala ndatu kucha nenga kumanya ha.”

Tuyitalishi na chipindi cha msayisayi
35 Pambeli Yesu kavadasha vandundami vaki, “Chipindi pandivalayilili muyendi
mwavelihela mihaku wala mikanda wala mikobasi, mwayangilili na chindu chochosi?”
Vayangula, “Ng'odu!”
36 Yesu kavawombela, “Ponopa nguvawombela naha, yaveli na muhaku awutoli na
yaveli na likanda wuwowu na yangajila chimayi chikomi awuli lihabiti lyaki ahemeli
upanga. 37 Nguvawombela mayandiku yivadeta mweni dayivalangiwi pamu na vandu
va wafu. Davawoneki kwa nenga nongwa fila fyavanyandikilili fivi nakaka.”
38 Topi vandumindumi vadeta, “Loli Bambu!” Apa pana mipanga mivili, Bambu Mweni
kacha, fikwila.

Yesu akudadava kuchidunda chivakema miseyituni
Mateyi 26:36-46, Maliku 14:32-42
39 Yesu kayileka mbwani kawuka, kayenda mbaka chidunda cha miseyituni kucha
wuchivelili chishovi chaki, ayilongushili pamu na vanachuli vaki. 40 Pafikili pala
kavawombela, “Mudadavi mukotoo kuyingila munyeshu.”
41 Pambeli kawuka, kayikwegha kucha utali wa kudanga liganga naha, katundama
kakanda kudadava. 42 Kadeta, “Tati, kucha pawudayila, ung'ushili lwindi alu, ila
yikotoo kuva ngimu wudayila nenga, ila yivi ngimu wudayila yuwi.” 43 Makungu
kufuma kumbindi kamfumbukila kamuyongesha liwovi. 44 Paghaveyi na lihingili likomi,
kadadava kwa kung'ong'oleka na lifuki limsululeyi likaveyi kucha mindwesi ya mwasi.
45 Padadavili kala, kavawuyila vanachuli vaki, kavawona vawonja, vavelili na
lung'ong'u. 46 Kavawombela, “Mbona muwonja? Muyimuki mudadavi, mukotoo
kuyingila mumayeshu.”

Yesu akuvakuliwa
Mateyi 26:47-56, Maliku 14:43-50, Yohani 18:3-11
47 Yesu paghaveyi akuywanga na vandundami vaki, lipinga lya vandu pamu na
Yudasi Sikaliyoti yaveli yumu wa vala vandundami vaki lilongu na vavili kavalongulela.
kamselilela Yesu, kamjambusha kwa kumunonela. 48 Yesu kamuwombela, “Yudasi,
ukumshengeta Mwana wa Mundu kwa kumunonela?”
49 Vala vandundami vaki vavelili pabehi pavawonili nawula vadeta, “Bambu, tuvatovi
kwa fimayi fikomi?” 50 Muyawu yumu kamdula mvanda wa mtambika mkomi,
kamudumula lijeji lya mlilu.
51 Lakini Yesu kadeta, “Topi yikwila!” Kamugufya pamdumulili lijeji lya yula mvanda,
linana.
52 Pambeli Yesu kavawombela vala vakomi va vatambika na va machonda va Nyumba
ya Chapanga na vandu va Malawu na vavaha vala yivamwisilili, “Wuli, mwisa na
mimayi na fimbongu kucha mukumkamula manyagha? 53 Majuva vosi patuveyi pamu
na yumwi Munyumba ya Chapanga mwangamulili ng'odu. Lakini ponopa ndi ayi saa
yenu ya liwovi lya wutwa wa chisi pawutavala.”

Petili akumlema Yesu
Mateyi 26:57-58, Maliku 14:53-54, Maliku 14:66-72, Yohani 18:12-18, Yohani 18:25-27
54 Topi vamvakula, vamtola vayenda nayu mbaka munyumba ya mtambika mkomi na
Petili amkovikelili kumbeli kwa kutali. 55 Pavakoshili kala motu pagati ya luviwu, veni
vayikalili pamu na Petili ayikalili pasi pamu na veni. 56 Topi mvanda yumu mdadala
kamuwona Petili kayikala mulung'ali, kamfulutulila mesu kadeta, “Na ayu avelili pamu
na Yesu.”
57 Lakini Petili kalema, kawomba, “Yuwi mdadala, nenga ndimumanya ha mundoyu.”
58 Pambeli padokwa, mundu wingi kamuwona “Hata yuwepa yumu wa ava.” Petili
kayangula, yuwi mundu, ndimumanya ha mundoyu.
59 Pambeli kucha lisaa limu lipita, mundu wingi kamkamalila, “Nakaka hata ayu aveli
pamu na Yesu, nongwa hata mweni wuwowu Mugalilaya!”
60 Lakini Petili kadeta, “Yuwi mundu, nenga ndichimanya ha chiwudeta!”
Tepu, njowolu kavika. 61 Bambu kamughalambukila, kamulola Petili. Petili
kakumbuka chila chilongu cha Bambu chadetili, “Kucha nalelu njowolu akali hela
kuvika, dawunemi myanja mitatu.” 62 Bahala pala Petili kafuma panji, kalila munu.

Yesu akudaniliwa na kuduliwa
Mateyi 26:67-68, Maliku 14:65
63 Vala vandu vavelili vakumkamulila Yesu, vakanda kumdanila na kumdula.
64 Vamgubika kumesu, vakanda kumtova, Pambeli vamudasha dasha pavadeta, “Tungi
ghani yakutovili?” 65 Na vamuwombela filongu fitangalili fya kumjowola.

Yesu vakuyeghiwa pawulongolu ya chitemela cha Vayawudi
Mateyi 26:59-66, Maliku 14:55-64, Yohani 18:19-24
66 Kukachi, Yesu kayeyiwa pachitemela cha Vayawudi. Pachitemela vavelili vavaha na
vatambika vakomi na vawula va Malawu vatanganili pamu, vamuyegha pachitemela
chawu. 67 Veni vadeta, “Tuwombeli, yuwi ndi Kilistu Mkombola yuwushawuliwili na
Chapanga?”
Kavawombela, “Hata pandivawombela, damjumili ha, 68 hata pandivadasha, damun-
yanguli ha. 69 Lakini kukandila ponopa, Mwana wa Mundu daghavi kayikala mwambu
wa mlilu wa Mweni Chapanga muna liwovi.”
70 Vosi vadeta, “Yuwi Mwana wa Chapanga?”
Kavayangula, “Yumwi ndi yimudeta, nenga mweni.”
71 Topi vadeta, “Tuva na haja liki kandi ya kusaka utovileli? Kwa nongwa tupikana
filongu fyadetili kufuma mumlomu waki!”

23

Yesu muchitemela cha Pilatu
Mateyi 27:1-2, 11-14, Maliku 15:1-5, Yohani 18:28-38
1 Vatandamuka vandu vosi, vamuyegha kwa Pilatu. 2 Kula vakanda kumuhigha,
pavadeta, “Tumuwona ayu pavifya mlima wetu na kuvakanisha vandu vakotoo
kumuhomba mbiya Mutwa wa Loma, kunu padeta kucha mweni ndi Kilistu mutwa
yashawuliwili na Chapanga.”
3 Pilatu kamudasha Yesu, “Yuwi ndi Mutwa wa Vayawudi?”
Yesu kamuyangula, “Yina, ukudeta yuwi.”
4 Pilatu kavawombela vatambika vakomi na lipinga lya vandu, nenga ndichiwona ha
chindu chavifyili mundoyu.
5 Lakini veni vakamalila, vakawombeyi, “Davayashinganyi vandu, akuvajanga na
kuvajongishela vandu vawulimbi mumlima Yudeya, kufumila Galilaya na ponopa kayisa
kunu.”

Yesu akuyeghiwa kwa Helodi
6 Pilatu papikanishili afi, kadasha, “Mundu ayu mwenikaya wa Galilaya?” 7 Pamanyili
kucha Yesu aveli pasi ya wutwa wa Helodi, amuyeghili kwa Helodi, nongwa chipindi achi
aveli Yelusalemu. 8 Helodi pamuwonili Yesu asekililili munu, kwanongwa amusakeyi
majuva vatangalili kwanongwa apikanishili filongu fyaki, akushuvilila kuwona mihilu
yigoliwili na mweni. 9 Topi kamudasha filongu fitangalili, lakini mweni kayangula
chindu ha. 10 Vatambika vakomi na vawula va Malawu vawoloka vamuhigha nesu.
11 Topi Helodi kamugola mundu msosuvafu, vamachonda vaki, vamudanila Yesu,
pambeli vamufwalisha yingwa ya wutwa, vamuyegha kwa Pilatu. 12 Topi Helodi
na Pilatu lijuva lilila lila vava lighanja kwanongwa majuva va kumbeli vavelili
vachimdwama veni kwa veni.

Yesu akuhighiwa njifwa
Mateyi 27:15-26, Maliku 15:6-15, Yohani 18:39-19:16

13 Topi Pilatu kavakema vatambika vakomi na fiwongosi pamu na vandu vamonga,
14 kavawombela, “Mumuyegha mundu ayu kwa nenga muwomba akuvayaghamisha
vandu na kuvajongishela na akulimba Wutwa wa Loma. Ponopa mpikanishi! Nenga
namula filongu fyaki paulongolu yenu, ila ng'ona kucha kavifya chindu ha kwa filongu
afi fimumuhighili. 15 Kandi nenga weka hela ha, hata Helodi kamuwuyisha kwa
yufwi kamuwona kavahela chindu cha wafu chagolili mbaka chimgoli ahighiwi njifwa.
16 Ponopa, alatuliwi fiboku, pambeli ngumlekishela.” 17 Majuva vosi va lihungu lya
Pasaka, Pilatu aveli na chishovi cha kumulekishela mundu yumu kufuma muchijaka.
18 Lakini vosi vawutilili pamu, “Muwulayi ayu, wutufuwulili Balaba!” 19 Balaba
aveli mundu yawopiwili muchijaka kwanongwa ya kugola ndilingu mumbwani na
kuvawulagha vandu.
20 Pilatu aywangili nawu mwanja wa pili, kwanongwa akadayileyi kumlekishela
Yesu. 21 Lakini veni vadeta kwa lishu likomi, “Mvangilili mulupingika! Mvangilili
mulupingika!”
22 Pilatu kavawombela mwanja wa tatu, “Kwanongwa liki? Ayu kagola chindu liki cha
wafu? Nenga ndichiwona ha hata chindu chimu cha wafu chimugoli awulayiwi. Topi
pandimlatula kala dandimlekisheli awuki.”
23 Lakini veni vadeta kwa mashu makali, “Avangiliwi mulupingika!” Mashu vawu
vaweshili. 24 Topi Pilatu kahigha kucha wuvadayilili veni yigoleki. 25 kavagayila Yesu
yawopiwili muchijaka kwanongwa ya ndilingu na njifwa sha vandu.

Yesu akuvangiliwa mulupingika
Mateyi 27:32-44, Maliku 15:21-32, Yohani 19:17-27

26 Pavaveghi vakumuyegha, vatanganikili na mundu yumu yakemiwa Simoni wa
mlima wa Kileni, avelili akufuma kufitava. Topi vamvakula, vampapisha lupingika
badili ya Yesu.
27 Lipinga likomi lya vandu vamkovekela, kwavelili na vadadala yivavelili vak-
winyanyanda na kumlilila Yesu. 28 Yesu kavaghalambukila, kavawombela, “Yumwi
vadadala va Yelusalemu! Mkotoo kunilila nenga, muyilili mwaveni na vana venu.
29 Kwanongwa, majuva vakwisa, davadeti, Ngiba Vadadala vavelili vawumba na vaveli
mbendi na vangajila kuyongesha. 30 Chipindi achi, vandu davakandi kufiwombela
fidunda, ‘Tuwili!’ na midunda mikomi, ‘Mtugubiki!’ 31 Leki vandu vakuligolela libiki
lidodi nahau, dayivi wuliwuli kwa libiki liyumu?”
32 Vavatolili vandu vamonga vavili, vananongwa, vavawulaghi pamu na mweni.
33 Pavafikili mahali vapakema “Lipava lya mutwi”, pamuvangililili mulupingika Yesu
pamu na vala vananongwa vavili, yumu mwambu wa mlilu na monga mwambu vaki
wa mkiyi. 34 Yesu adetili, “Tati, vapomeli ava vamanya ng'odu chivagola.”
Vavaghana yingwa shaki, kwa kugola do. 35 Vandu vawolukili pala pavalola. Na
vatavala vakamdanileyi vakawombeyi, “Kavalowola vamonga, ponopa ayilowoli mweni,
kucha mweni Kilistu yashawuliwili na Chapanga!”
36 Vamachonda wuwowu vakamdanileyi, vayendili kumupa siki. 37 Kunu pavadeta,
“Leki yuwi kuva mutwa wa Vayawudi, wuyilowoli umweni.”
38 Pambindi ya lupingika pavelili payandikiwa naha: “Ayu ndi Mutwa wa Vayawudi.”
39 Yumu wa vala vandu va wafu vatumbikili kamujowola Yesu, kadeta. Nakaka yuwi
kuva Kilistu! Wuyilowoli umweni na yufwi.
40 Lakini yula mundu mpoki wa pili, kamuyangula mumonga kadeta, “Yuwi ukumtila
ng'odu Chapanga? Na yuwi kuva muhighilu yiyi duhu? 41 Yufwi tukuyanga ijala yetu
kwa fila fitugolili, ila mundu ayu kagola chindu cha wafu ha.” 42 Pambeli kadeta, “Yuwi
Yesu, ungumbuki nenga pawuva muwutwa waku.”
43 Yesu kamuyangula, “Nakaka ngukuwombela nalelu dawuvi pamu na nenga
kumbindi paladisu.”

Yesu akusova mulupingika
Mateyi 27:45-56, Maliku 15:33-41, Yohani 19:28-30

44 Topi lwisa lwakandili kuyingila mlima wosi, kwaveli chisi mlima wosi kufuma
pamusi saa sita mbaka saa tisa, 45 kwanongwa lijuva lyalekili kuvala, pambeli lupayi
luvatumbikili munyumba ya Chapanga lwademukili filepa fivili. 46 Yesu alilili kwa lishu
likomi, kadeta, “Tati, mumawoku vaku nguwuvika Mfuki wangu.” Pamalilili kudeta afi,
kasova.
47 Topi mkomi wa machonda wa Valoma pawonili fimfumbukilili, kamjuma Chapanga
kadeta, “Nakaka ayu aveli mundu munofu!”

48 Vandu vosi vavelili vayikungula pala kulola filongu fila, pavafiwonili pafigoleka,
vawuka vayenda kayawu, pavayitova tova mufifuva kwa lusungu. 49 Vala vosi
vamumanyili Yesu vawolukili kutali pavalola na vala vadadala vayilongushili pamu
kufuma Galilaya, vawolukili kwa kutali pavalola findu afi.

Chikongu cha Yesu chikuvikiwa musembi
Mateyi 27:57-61, Maliku 15:42-47, Yohani 19:38-42

50 Kwavelili na mundu yumoyu litawa lyaki Yosefu, yavelili mundu wa chitemela cha
Vayawudi na aveli mundu msangi na mundu yagola fyadayila Chapanga, mwenikaya wa
kaya yimu ya Vayawudi yivayikemaya Alimataya. 51 Mweni ajumilili ng'odu chilongu na
chindu chila chivagolili na mweni aveli mundu wa Alimataya wuwu, mbwani yimu ya
Vayawudi, kandi avetileyi wutwa wa kumbindi kwa Chapanga, 52 Topi mweni ayendili
kwa Pilatu, kamuluva amupi Chikongu cha Yesu. 53 Pambeli kasunusha chikongu chila
kufuma mulupingika na kawushengiteshela ligubiku lya yingwa yitalamili, kawuvika
musembi yivasongulili muligangachuma livelili likalihela kusikiwa. 54 Lyavelili lijuva
lya ljumaa lumihi chipindi lijuva lya kupumulila lyaveli likali hela kukanda.

55 Vala vadadala vayilongushili na Yesu kufuma Galilaya vayendili pamu na Yosefu,
kulola sembi na ndambu chikongu cha Yesu pachivikiwili. 56 Vawuya kaya, vatanda
mafuta va kunungilila pamu na mafuta vengi yivavakema malihamu.

Na lijuva lya kupumulila vapumulili ngimu Malawu yivadeta.

24

Kushukuka kwa Yesu
Mateyi 28:1-10, Maliku 16:1-8, Yohani 20:1-10

1 Payifikili lijuva lya kupumulila, pamalavila puti puti, vala vadadala vayendili
kula kusembi vatolili mafuta va kunungilila vala yivatandili. 2 Pavafikili vawona
lila ligonguveli libilibishiwa kumbali ya sembi. 3 Pavayingilili mugati, vauwona ha
mvili wa Bambu Yesu, 4 Pavaveghi vakali vakwikanganika kucha ghani yabilibishili lila
ligangachuma, tepu vandu vavili vawolukili pabehi na veni, vafwala yingwa sing'alili
mbuletee! 5 Topi chipwembwi chavakolili na kugondama mbaka pasi, vala vandu
vavawombela, “Kwanongwa liki mukumsaka mundu munofu pagati ya vandu vafwili?
6 Kava baha ng'odu, kashukuka. Muvi na ngumbungumbu fyavawombilili paghaveyi
kula Galilaya: 7 ‘Mwana wa Mundu lasima akamuliwi mumawoku va vandu vaveli na
sambi na kuvangiliwa mulupingika na lijuva lya tatu dashukuki.’ ”

8 Topi vadadala vala vakumbukili filongu fyaki. 9 Vawuka kula kusembi, vawuya
vavawombela vala vandundami vaki lilongu na yumu pamu na vandu vamonga findu
fyosi vafiwonili. 10 Vadadala yivavawombilili vandundami, vaveli Maliya Magadalena
na Yoana na Maliya mawaki Yakobi na vala vadadala vamonga vavelili pamu,
11 Vandundami vayiholili fila filongu fyavawombilili vadadala vala fya upufi hela, vava-
jumilili ha. 12 Lakini Petili kafuma, kayenda mbilu mbaka kula kusembi. Kagondama
kushungulila mugati, kaliwona ligubiku hela. Kawuya kaya kunu payikang'anika
milandu yila yayiwonili.

Yesu akwilangusha kwa vandundami vavili
Maliku 16:12-13

13 Lijuva lilila lila, vandundami vavili va Yesu vakayendeyi kaya yimu yivayikema
Emawu, yiva utali wa mwanja wa masaa mavili kufuma Yelusalemu. 14 Vavelili
vakuywanga fila fyosi yififumbukili. 15 Pavaveghi vakuywanga na kuyidasha, Yesu
mweni kavafumbukila kayendayenda pamu na veni. 16 Vamuwona kwa mesu vawu
lakini vamumanyili ha. 17 Yesu kavadasha, “Chimuywanga liki kunu pamuyendayenda?”

Vawoloka padokwa, vanyamala jii, kuwushu yawu kwakikinalili kwa lihingili.
18 Muyawu yumu yivamkema Kiliopa, kamdasha, “Wuli yuwi Yelusalemu apa muhenja,
kufimanya ng'odu fifumbukili apa majuva ava va pabehi?”

19 Mweni kavadasha, “Milandu liki?”

Vandu vala vayangula, “Yimufumbukilili Yesu wa Nasaleti, mundu ayu aveli mbuyi wa
Chapanga muna uwesu wa kugola na kudeta pawulongolu pa vandu vosi. 20 Vatambika
vakomi na vatavala vetu vamutawula ahighiwi njifwa, pambeli avangiliwi mulupingika.
21 Yufwi tukashuvililеyi daghavi mkombola wa mlima wa Isilaeli. Lakini nalelu
lijuva lya tatu kukandila figoleki findu fyosi afi. 22 Vadadala vamonga va kayetu
pamalavila puti puti vayendili kusembi, vatulilimusha pavatuwombilili, 23 vawuwona
ha mvili waki, vawuya vadeta avafumbukilili makungu kavawombela kava munofu.

24 Vayetu vamonga vayendili kusembi vawonili wuwula kucha vala vadadala wuvadetili,
vamuwona ha Yesu."
25 Yesu kavawombela, "Mbona muva vapufi nahawu na yimuvelili na ndima sidindalili
singajila kujumila fyosi fivadetili vambuyi va Chapanga! 26 Wuli, yamwilatili ng'odu
Kilistu mkombola yashawuliwili na Chapanga kugoboliwa ngimu nawula na kuyingila
muukomi waki?" 27 Kakanda Kuhimulila milandu yosi yimwilatili mweni mumayandiku
vang'alili kukandila Musa mbaka vambuyi va Chapanga vosi.
28 Vachiselilela chila chijiji chivaveyi vakuyenda na mweni agolili kucha akudayila
kuyenda kuulongolu. 29 Lakini veni vamdedivekili vawomba, "Wikali pamu na yufwi,
nongwa lijuva liseneka na lumihi lwa pabehi." Topi kayingila kaya yila, kayikala pamu
na veni. 30 Pavayikalili pamu mundilya, atolili libumunda kalinemela, kalimetula,
kavapa. 31 Tepu mesu vawu vafuwuka, vamumanya, lakini pambeli kavayaghamila.
32 Vayiwombela, wuli! ndima shetu siyaka ng'odu mugati yetu paghaveyi akuwombana
na yufwi mudeha na kutugubutulila Mayandiku?
33 Vawuka saa yiyila yila vawuya Yelusalemu, vavawona vala vandundami lilongu na
yumu vatanganika pamu na vala vamonga vavelili nawu, 34 Vadeta, "Bambu nakaka
kashukuka, kamfumbukila Simoni!"
35 Vala vandundami vavili vavawombela milandu yosi ya findu fila fya munjila na
ngimu wamanyikili kwa veni pala pametuleyi libumunda.

Yesu akuvafumbukila vandundami vaki
Mateyi 28:16-20, Maliku 16:14-18, Yohani 20:19-23, Mateyi 1:6-8

36 Pavaveghi vakudeta milandu ayi. Tepu, Yesu kawoloka gati na gati yawu,
kavawombela "Kusika kuvi na yumwi."
37 Valilimuka na vatila vakacheyi vachiwona chishuka. 38 Lakini mweni kavawombela,
nongwa liki mukuyipwelesha? 39 Muloli mawoku na mawulu vangu, nimweni nenga.
Munembeshi muloli kwanongwa chishuka chivahela mvili na mipava yimelinayu kucha
yimuyiwona kwa nenga.
40 Padetili kala fila, pambeli kavalangusha mawoku na mawulu vaki. 41 Topi pavaveghi
vakalihela kujumila, vaveli na luseku nendu kunu pavajinga, avawombilili. Apa
muna filivi chochosi chila cha kulya? 42 Vamupa chipandi cha somba chikalangiwili.
43 Kachitola, kalya, pavamlola.
44 Pambeli kavawombela, "Afi ndi filongu fyangu findivawombilaya pandiveyi pamu
na yumwi, kucha, lasima figoleki fyosi fivayandikili Mumalawu va Chapanga vamupili
Musa, vambuyi na sabuli."
45 Yesu pavavafuwulili luhala lwawu vamanya mayandiku. 46 Kilistu, ngimu
wuvadetili kucha dateshiwi na lijuva lya tatu dashukuki. 47 Na vandu va milima yosi
davalanduliwi kwa litawa lyaki chilongu cha kupomela na ng'ushilu ya sambi, kukandila
Yelusalemu. 48 Yumwi ndi vatovilela va filongu afi. 49 Mpikani dandivayegheli yula
Tati ajangili kumlayisha, lakini muyikali mumbwanemu, mbaka mupati liwovi kufuma
kumbindi kwa Chapanga.

Yesu katoliwa kumbindi kwa Chapanga
Maliku 16:19-20, Figoli 1:9-11

50 Kavalongosha panji ya mbwani kuyenda Betaniya, kayinula mawoku vaki ku-
vanemela. 51 Pavanemilili kala, kavaleka, Yesu katoliwa kumbindi kwa Chapanga.
52 Vamujuma, pambeli vawuyili Yelusalemu kunu vava sekuseku nendu. 53 Vayikala
chipindi chosi mungengileka ya nyumba ya Chapanga kunu pavamjuma Chapanga.

CHILONGU CHA NYANYI CHIYANDIKIWILI NA YOHANI ULONGULELU

Chitabu achi cha Chilongu cha Nyanyi yichiyandikiwili na Yohani ndi chimu gati ya fila fitabu mchechi fya Lilaghanu lya Shonu yifihimulila ngalilu ya Yesu Kilistu. Kila chitabu chimu chikukemiwa “Injili,” mana yaki “Chilongu cha Nyanyi.”

Fitabu afi mchechi fyayandikiwili chipindi Yesu pasovili kala fyayandikiwili na Mateyi na Maliku na Lukasi na Yohani. Chitabu cha Chilongu cha Nyanyi achi pamongapa chayandikiwili na ndundami Yohani kucha mwaka milongu tisa naha kupita kukandila Yesu pawonikili. Hataleki chitabu chalangushili ha kucha Yohani ndi yayandikili, ila ndambu ya nyandikilu yaki yiifwana na baluwa ya 1 na 2 pamu na ya 3 ya Yohani. Vayandika vamu va dahili vadeta Yohani chipindi chila ayikaleyi mumbwani ya Ifesu, topi yikuweshikana kucha chitabu achi chiyandikiwa muifesu.

Ndundami Yohani akuhimulila lipala hela kucha chitabu chiyilata kuvatanga vandu vajumili kucha Yesu ndi Kilistu, Mwana wa Chapanga yayikala sula ya 20:31. Kwa kujumila nahawu datupati unofu mu litawa lya mweni. Chitabu achi chayandikiwili ili vandu vonda vasomi, Vayawudi na vangajila kuva vayawudi. Chitabu achi cha Yohani kwa ndambu yiutunga chiva kafwawuti na fila fitabu fimonga fitatu fya Chilongu cha Nyanyi. Akuvilishili munu kuyandika mihilu yagolili Yesu, mweni ayandikili munu ha kwilata filangushilu fya Yesu. Wuwula wula milandu yingi mikomi yiyandikiwa ha muchitabu achi kucha wula ubatishu wa Yesu na nyeshiwu kucheja.

Yifivelili amu kwa chikata:

Yohani akukanda Chilongu cha Nyanyi musula ya1:1-18.

Kandi mweni akuyandika kwilata mihilu yimonga yagolili Yesu sula ya 1:19-12:50.

Pambeli mweni akuhimulila findu yififumbukili mungalilu ya Yesu fimuyeghili munjifwa na kushukuka sula ya 13:1-20:31.

Yohani amalilili chilongu mu sula ya 21 pahimulila chila chipindi Yesu pavafumbukilili vandu chipindi pashukukili, pambeli akuhimulila natilu yaki ya kuyandika chitabu achi.

Chilongu aveli mundu

1 Kufumila pakwandi kwaveli na Chilongu. Chilongu ayu aveli na Chapanga na mweni
aveli Chapanga. 2 Kufumila pakwandi, Chilongu aveli na Chapanga. 3 Chapanga alumbili
findu fyosi kupitila mweni na kwahela chindu chilumbiliwi pangajila mweni. 4 Chilongu
ayu aveli chikandilu cha unofu na awu unofu wuva lwengi kwa vandu. 5 Lwengi lula
lukung'alika mulwisa, wala lwisa luweshi ha kululimba.
6 Kwaveli mundu yumu yalayishiwili na Chapanga, litawa lyaki Yohani mbatisha.
7 Yohani mbatisha ayisili kuvatovilela vandu milandu ya lwengi, ili vandu vosi vapikanili
chilongu na kujumila. 8 Mweni aveli lwengi ha, ila ayisili kuvatovilela vandu milandu
ya lwengi. 9 Alu lwaveli lwengi lwa nakaka, lwengi lukwisa mumlima kuvang'alishila
vandu vosi.
10 Chilongu aveli mumu mumlima na ingava Chapanga alumbili mlima kupitila
mweni, lakini vandu va mlima awu vamumanyili ha. 11 Ayisili pakayaki mweni, lakini
vandu vaki vamuyangili ha. 12 Lakini vandu vosi vamyangili na kumjumila mweni
avapili uwesu wa kuva vana va Chapanga. 13 Vana vawonikili kwa mvili ha wala kwa
utami wa mundu ha, ila kwa uwesu wa Chapanga.
14 Yula yakemiwili Chilongu kava mundu, mweni kayikala pagati ya yufwi. Na yufwi
tuwuwona ukomi waki, ukomi wa Mwana wa paweka yafumili kwa Tati, kamema usangi
na nakaka.
15 Yohani mbatisha atovilelili milandu ya mundu ayu. Kalandula, “Ayu ndi
ying'ombaya milandu yaki, kucha, ‘Ayu dayisi kumbeli ya nenga ndi mkomi kupita
nenga, kwanongwa mweni avelili chipindi nenga ngalihela kuwoneka.’ ”
16 Kufuma muusangi yimemili, twavosi yufwi tunemiliwa usangi na usangi munu.
17 Chapanga atugayilili Malawu kupitila Musa, lakini usangi na nakaka fyayisili kupitila
Yesu Kilistu. 18 Kwahela mundu yamuwonili Chapanga chipindi chochosi. Ila Mwana wa
paweka yaveli Chapanga nakaka na yayikala pamu na Tati. Mweni ndi yagolili Chapanga
amanyiki.

Milandu ya Yohani Yabatisha
Mateyi 3:1-12, Maliku 1:1-8, Lukasi 3:1-18

19 Awu waveli utovileli wa Yohani mbatisha kwa vakomi va Vayawudi va Yelusalemu
vavalayisha vatambika vamu pamu na Valawi vayendi kwa Yohani mbatisha vakam-
dashi mweni kava ghani.
20 Yohani alemili ha, ila kavayangula lipala hela padeta, “Nenga Kilistu ha, yalayishi-
wili na Chapanga”
21 Pambeli vamdasha, “Ponopa yuwi ghani? Yuwi kuva Eliya?”
Yohani kavayangula, “Nenga mweni ha.”
Vamdasha kandi, “Yuwi kuva yula mbuyi yulayishiwili na Chapanga yula yitumulem-
bilela?”
Kavayangula, “Ng'odu!”
22 Pambeli vamudasha, “Topi yuwi kuva ghani? Mweni ukuyiwombela liki umweni?
Tuwombeli ili tukavawombeli vala vatulayishili.”
23 Yohani kavayangula padeta fila fyawombili Isaya yaveli mbuyi wa Chapanga,
“Nenga lishu lya mundu likukema kucheja,
‘Muhololi deha ya Bambu!’ ”
24 Vandu vala valayishiwili na Mafwalisayu 25 vamudasha Yohani, “Leki yuwi kuva
Kilistu ng'odu, wala Eliya, wala yula Mbuyi, nongwa liki ukubatisha?”
26 Yohani mbatisha kavayangula, “Nenga ngubatisha kwa machi, lakini gati ya yumwi
kawoloka mweni mungajila kumumanya. 27 Mweni ndi yayisa kumbeli ya nenga. Nenga
ngujakwa ha hata kuwopola ng'oyi sha mikobasi yaki.”
28 Milandu yosi ayi yabwitukili aku Betaniya, kumwambu ya lweni Yoludani, pahala
paghaveyi akubatisha Yohani mbatisha.

Yesu, Mwana fungami wa Chapanga

29 Chilawu yaki, Yohani kamuwona Yesu akumwisila, kadeta, “Loli! Mwana fungami
wa Chapanga yawusha sambi sha mlimawu! 30 Ayu ndi yideteyi milandu yaki padetili,
‘Mundu yayisa kumbeli ya nenga ndi mkomi kupita nenga, kwanongwa mweni avelili
chipindi nenga ngalihela kuwoneka!’ 31 Ndimweni baha ngamumanyili ng'odu, ila nyisa
kubatisha kwa machi ili vandu va Isilaeli vamumanyi.”
32 Pambeli Yohani mbatisha kadeta utovileli awu, “Ndimuwona Mfuki Mng'alili
pasunuka kufuma kumbindi kwa Chapanga kucha njiva na kayikala kumbindi yaki.
33 Nenga ndamumanyili ha kucha mweni ghani, ila yula yandumili kubatisha kwa machi
ang'ombilili, ‘Dawumuwoni Mfuki Mng'alili akusunuka kufuma kumbindi na kutula
pambindi ya mundu. Mundoyu ndi mweni yabatisha kwa Mfuki Mng'alili!’ 34 Ng'ona
chindu achi,” Yohani kadeta, “na nenga nguvatovilela nakaka, kucha ayu ndi Mwana
wa Chapanga.”

Yesu akuvashawula vandundami vaki va kwandi

35 Chilawu yaki, Yohani mbatisha aveli bahala kandi pamu na vandundami vaki vavili.
36 Pamuwonili Yesu papita, kadeta, “Loli! Mwana fungami wa Chapanga!”
37 Vala vandundami vavili pavapikanishili filongu fila, vamukovikela Yesu. 38 Yesu
kaghalambuka, kavawona vala vandumindumi vakumkovikela, kavadasha, “Chimusaka
liki?”
Veni vamuyangula, “Labi, kwikala koo?” Labi mana yaki Muwula.
39 Yesu kavawombela, “Mwisi mupaloli.” Topi vala vandumindumi vayenda, vapa-
wona mahali payikala Yesu. Yaveli lijuva samba lihonga. Veni vayikala pamu na mweni
lijuva lila.
40 Andeleya, mlongu mundu Simoni Petili aveli yumu wa vala vandu vavili yivapikan-
ishili filongu fya Yohani mbatisha na kumukovekela Yesu. 41 Bahala pala Andeleya
amuwonili tanila Simoni, mlongu mundu. Kamuwombela, “Tumuwona Mkombola
yula yashawuliwili na Chapanga!” Mana yaki ndi Yesu Kilistu. 42 Pambeli Andeleya
kamuyegha Simoni kwa Yesu.
Yesu kamulola Simoni, kadeta, “Yuwi ndi Simoni, mwana wa Yohani, lakini ponopa
davakukemi Kefa.” Kefa mana yaki Petili na Petili mana yaki “Ligonguveli.”

Yesu akuvakema Filipu na Natanieli

43 Chilawu yaki, Yesu akadayileyi kuyenda Galilaya. Kamuwona Filipu, kamuwombela,
“Ungovikeli.”
44 Filipu aveli mwenikaya wa Betisayida, mbwani yivaikalagha Andeleya pamu na
Petili. 45 Filipu kamuwona Natanieli, kamuwombela, “Tumuwona mundu yula Musa
yayandikili filongu fyaki Muchitabu cha Malawu. Vambuyi wuwula wula vayandikili
milandu yaki. Ndi Yesu wa Nasaleti, mwana wa Yosefu.”

46 Natanieli kamdasha Filipu, “Nahawu yikuweshikana chindu chinofu chifumi Nasaleti?”
Filipu kamuwombela, “Wisi loli.”
47 Yesu pamuwonili Natanieli akumyisila, kadeta, “Loli! Ayu ndi Muyisilaeli nakaka, kwahela ujangi mugati yaki hata padokwa!”
48 Natanieli kamudasha, “Kumanya wuliwuli?”
Yesu kamuyangula, “Filipu aveli akalihela kukukema, nenga ngakuwonili pawuveyi pasi ya likuyu.”
49 Natanieli kayangula, “Muwula, yuwi Mwana wa Chapanga! Yuwi Mutwa wa Isilaeli!”
50 Yesu kamuwombela, “Ukujumila kwanongwa ngakuwombilili kucha ngakuwonili pasi ya libiki lya likuyu? Dawufiwoni findu fikomi kupita afi!” 51 Pambeli Yesu kayendelela kuvawombela, “Nakaka nguvawombela, damuwoni kululanga kufuwuka, Makungu va Chapanga pavakwela na kusunuka pambindi ya Mwana wa Mundu!”

2

Yesu akughalambula machi kuva difwayi
1 Lijuva lya tatu kwavelili na lihungu lya kuyiheta mumbwani ya Kana ya mlima wa Galilaya. Mawaki Yesu avelili pala. 2 Wuwula wula Yesu pamu na vandundami vaki valalikiwili mulihungu lila. 3 Difwayi payipelili, mawaki Yesu kamuwombela Yesu, “Vandu vavahela difwayi.”
4 Yesu kamuyangula, “Mau, ukotoo kung'ombela cha kugola, saa ya nenga yikalihela kufika.”
5 Pambeli mawaki Yesu kavawombela vala vandumindumi, “Chochosi chavawombela, mugoli.”
6 Pala pavelili na ngwangu sita sigoliwili na migonguveli. Ngwangu asi shavikiwili na Vayawudi kwanongwa ya kutayila machi va kuying'alisha kucha chishovi chawu. Kila ngwangu yimu yayingilagha ndowu mbili awu ndatu sha machi. 7 Yesu kavawombela vala vandumindumi, “Mumemeshi machi mungwangosi.” Veni vamemesha dali. 8 Pambeli Yesu kavawombela, “Ponopa muteki machi ava muyeghi kwa mkomi wa lihungu.” Vandumindumi vavayegha 9 machi vala yivaghalambukili kuva difwayi kwa mkomi wa lihungu, mweni kavayesha. Mkomi yula amanyili ha koti kuyifumili difwayi yila, lakini vandumindumi yivamyeghilili machi vamanyili koti kuyifumili. Topi kamukema yula yaheta, 10 kamuwombela, “Vandu vosi vakutawula tanila difwayi yiveli nofu, pambeli vakutawula yila yingajila kuva nofu. Lakini yuwi kuyilindila difwayi nofu mbaka ponopawu.”
11 Yesu kagola muhilu awu wa kwaa aku mbwani ya Kana, mumlima wa Galilaya. Pala palangushili ukomi waki na vandundami vaki vamujumilili.
12 Pagolili kala afi, Yesu pamu na mamundu na vandundami vaki na valongumundu vayenda Kapelinaumu. Aku vayikalili majuva madokwa.

Yesu kava munyumba ya Chapanga
Mateyi 21:12-13, Maliku 11:15-17, Lukasi 19:45-46
13 Payiveyi samba lifika lihungu lya Pasaka ya Vayawudi, Yesu ayendili Yelusalemu. 14 Pafikili munyumba ya Chapanga, kavawona vandu pavagola uchulusi wa vasenga na vafungami na vangunda na vandu vamonga vagolagha uchulusi wa kukovanika mbiya pamesa shawu. 15 Topi kapota luwoyi, kagola ndomondu, kavavinga vosi munyumba ya Chapanga pamu na vasenga na vafungami vawu. Pambeli kaghalambula mesa sha vala vakovanikeyi mbiya na kusimwaghanga mbiya shawu. 16 Pambeli kavawombela vala vosi vawuleyi vangunda, “Muwushi findu fyenu apa. Nongwa liki mukuyigola nyumba ya Tati wa nenga kuva soku?”
17 Vanachuli vaki vakumbuka fila filongu fiyandikiwili Mumayandiku Vang'alili, “Chapanga Utami wangu kwanongwa ya nyumba yaku wukunyanya kucha motu.”
18 Pambeli vakomi va Vayawudi vamudasha Yesu, “Wuli dawugoli muhilu liki kutulangusha kucha yuwi kuva na uwesu wa kugola afi?”
19 Yesu kavayangula, “Mubowoli ayi nyumba ya Chapanga na nenga dandiyijengi kwa majuva matatu!”
20 Vayawudi vamudasha, “Ayi nyumba ya Chapanga yajengiwili kwa myaka milongu mchechi na sita! Yuwi ujengi kwa majuva matatu hela?”
21 Lakini nyumba ya Chapanga yadetili Yesu yaveli mvili waki mweni. 22 Yesu pashukukili kufuma kwa vasovili, vandundami vaki vakumbukili chila chadetili. Vajumila Mayandiku Vang'alili na vajumila filongu fila fyadetili Yesu.

Yesu kamanya mahala vawu

23 Yesu paghaveyi Yelusalemu mulihungu lya Pasaka, vandu vatangalili vamjumilili
kwanongwa vafiwonili filangushilu fyagolili. 24 Lakini Yesu avajumilili ha, kwanongwa
avamanyili vosi finofu. 25 Wuwula wula mweni adayilili ha mundu amtovileli filongu
fya mundu wingi, kwanongwa afimanyili fivelili mundima sha vandu.

3

Yesu na Nikodemu

1 Kwavelili mkomi yumu wa Vayawudi yakemiwa Nikodemu, yaveli yumu wa lipinga
lya Mafwalisayu. 2 Lijuva limu palumihi kamuyendela Yesu, kamuwombela, “Muwula,
tumanya kucha yuwi ndi muwula ulayishiliwi na Chapanga, kwanongwa kwahela
mundu yawesha kugola chilangushilu chiwugola yuwi, kucha wula Chapanga kava
pamu na mweni ha.”
3 Yesu kamuyangula, “Nakaka ngukuwombela, kwahela mundu dawuwoni Wutwa wa
kumbindi kwa Chapanga ngajila kuwoneka mwanja wa pili.”
4 Nikodemu kamdasha, “Mundu daweshi wuliwuli kuwoneka paghava mgogolu?
Akuwesha kuwuya wuliwuli mugati ya mtima wa mamundu na kuwoneka mwanja wa
pili?”
5 Yesu kamyangula, “Nakaka ngukuwombela, mundu pawoneka ng'odu kwa machi na
kwa Mfuki wa Chapanga aweshi ha kuyingila Muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga.
6 Mundu akuwoneka mumvili kwa tati mundu na mamundu, lakini akuwoneka kuva
mwana wa Chapanga kwa Mfuki wa Chapanga. 7 Kotoo kuyikang'anika kwanongwa
ngukuwombela kucha mkudayiliwa muwoneki mwanja wa pili. 8 Liyegha likupugha
kulidayila. Yuwi ukupikana pawuuwumba, lakini kumanya ha kuwufuma wala
kuwuyenda. Nahawu ndi yiva kwa kila mundu yawoneka kwa Mfuki.”
9 Topi Nikodemu kamudasha, “Filongu afi fikuweshikana wuliwuli?”
10 Yesu kamuyangula, “Yuwi kuva muwula mumlima wa Isilaeli lakini kumanya
ng'odu filongu afi? 11 Nakaka ngukuwombela, tukudeta filongu tufimanyili na kutovilela
filongu tufiwonili, lakini yumwi mukulema kujumila utovileli wetu. 12 Leki yumwi
mukujumila ng'odu pandivawombela filongu fya mlimawu, damujumili wuliwuli
pandivawombela filongu fya kumbindi kwa Chapanga? 13 Kwahela mundu yayendili
kumbindi ila Mwana wa Mundu weka hela, yasunukili kufuma kumbindi kwa
Chapanga.”
14 Kucha Musa wanyasulili njoka wa chumang'andu pambindi ya libiki kula kucheja,
wuwula wula Mwana wa Mundu akudayiliwa anyasuliwi, 15 ili kila mundu yamjumila
apati unofu wa jola. 16 Kwanongwa Chapanga avatamili vandu va mlimawu, hata
kamutawula Mwana waki wa paweka yamutamili, ili kila mundu yamujumila akotoo
kuyaghamila, ila ghavi na unofu wa jola. 17 Chapanga kamulayisha ha Mwana waki
ayisi kuvahigha vandu va mlima awu, ila kamulayisha ayisi kuvalowola.
18 Mundu yoyosi yamjumila Mwana dahighiwi ha, lakini mundu yoyosi yangajila
kumujumila, kahighiwa kala, kwanongwa kamjumila ha Mwana wa paweka wa
Chapanga. 19 Damuhighiwi ngimu nahawu: Lwengi luyisa mumlima, lakini vandu
vachitama chisi pitu lwengi, kwanongwa fivagola fya wafu. 20 Kila mundu yagola findu
fya wafu akulunyekwa lwengi na akwisa ha mulwengi ili fyagola fikotoo kuwoneka
lipala. 21 Lakini mundu yagola findu finofu akwisa kulwengi, ili fyagola fiwoneki lipala
kucha fikugoleka ngimu wadayila Chapanga.

Yesu na Yohani

22 Pambeli Yesu pamu na vandundami vaki vayenda mlima wa Yudeya. Aku ayikalili
nawu pavavabatisha vandu. 23 Wuwula wula Yohani mbatisha aveli akubatisha vandu
aku Ayinoni pabehi na Salimu, kwanongwa kula kwavelili na machi vatangalili. Vandu
vamuyendela na mweni kavabatisha. 24 Chipindi chila Yohani mbatisha akalihela
kuwopiwa muchijaka.
25 Vanachuli vamu va Yohani mbatisha vakandili kulimbana na Muyawudi yumu
kwa chilongu cha chishovi cha kuying'alisha. 26 Topi vamuyendela Yohani mbatisha,
vamuwombela, “muwula, ukumkumbuka mundu yula yaghaveyi pamu na yuwi kula
kumwambu ya lweni Yoludani, yula yiwutuwombilili milandu yaki? Ponopa akubatisha
na vandu vosi vakumuyendela!”
27 Yohani mbatisha kavayangula, “Kwahela mundu yawesha kuva na chindu ngajila
kugayiliwa na Chapanga. 28 Mwaveni baha muva vatovileli vangu pandivawombilili,
‘Nenga ndi Kilistu ha, lakini nayishiwa ndimulonguleli.’ 29 Yaveli na kamwali yahetiwa
ndi bambu wa yaheta. Ghanja wa bambu yaheta akuwoloka pabehi, pavetela na

kumupikanisha. Papikana lishu lya bambu yaheta akusekilela munu. Ponopa nenga
ngusekilela na sekilelu yangu ponopa yiva. 30 Mweni akudayiliwa ghavi mkomi, nenga
ngudayiliwa ndivi mdokwa."

Yayisa kufuma kumbindi kwa Chapanga

31 Mundu yafuma kumbindi kwa Chapanga ndi mkomi wa fyosi. Mundu wa mlimawu
ndi wa mlima awu na mweni akudeta filongu fya mlima awu. Lakini mundu yafuma
kumbindi kwa Chapanga ndi mkomi wa fyosi. 32 Mweni akutovilela fila fyafiwonili na
kufipikana, lakini kwahela mundu yajumila lulayilayi lwaki. 33 Mundu yoyosi yajumila
lulayilayi lwaki kamanya kucha Chapanga ndi nakaka. 34 Yalayishiwili na Chapanga
akudeta filongu fya Chapanga, kwanongwa Chapanga akumumemesha Mfuki waki
utangalili. 35 Tati akumtama Mwana waki, kamgayila uwesu wosi mumawoku vaki.
36 Mundu yamjumila Mwana kana unofu wa jola, lakini yalema kumujumila Mwana,
dapati ha unofu wa jola, kwanongwa maya va Chapanga davamuwuyili mweni.

4

Yesu na mdadala wa Samaliya

1 Mafwalisayu vapikanila kucha Yesu aveli akupata vanachuli vatangalili munu pitu
Yohani mbatisha na kuvabatisha. 2 Hata naha mweni Yesu kabatisha ha, ila vandundami
vaki ndi vabatisheyi. 3 Topi Yesu papikanishili afi, kawuka Yudeya, kawuya Galilaya.
4 Mumwanja wula, kapitila Samaliya.

5 Kafika Sikali Mbwani ya Samaliya, pabehi na chitava cha Yakobi chamupili Yosefu
mwana waki. 6 Pala pavelili na litepu lya Yakobi. Yesu ayikalili mulunenengu ya lila
litepu, kwanongwa atofyili mwanja. Yaveli pabehi ya pamusi.

7 Pambeli mdadala yumu wa mlima wa Samaliya kayisa palitepu kuteka machi. Yesu
kamuwombela, "Nguluva machi nandi."

8 Chipindi chila vandundami va Yesu vayendili kumbwani kuhemela filivi.

9 Topi yula mdadala kamuyangula, "Yuwi kuva Muyawudi na nenga Msamaliya.
Ukuwesha wuliwuli kunuva machi va kulanda?" Vayawudi vayihashagha ha na
Vasamaliya.

10 Yesu kamuyangula, "Leki ungamanyili Chapanga akutawula chindu liki na ayu
ghani yakuluva machi va kulanda, ungamuluvili mweni na mweni angakupili machi
va unofu."

11 Yula mdadala kamuwombela, "Bambu, kuvahela chindu cha kutekela machi na
litepu lyeni litali munu. Topi dawupati koti machi va unofu? 12 Mbuyi wetu Yakobi
ndi yatugayilili yufwi litepu ali. Mweni bahala pamu na vana vaki na vang'ongolu vaki
valandili machi vaki. Yuwi wukuyiwona kuva mkomi pitu Yakobi?"

13 Yesu kamuyangula, "Kila mundu yalanda machi ava dayumilwi kandi ha. 14 Lakini
mundu yoyosi dalanda machi vala dandimgayili, dayumilwi kandi ha hata padokwa.
Kwanongwa machi dandimgayili, davavi mugati yaki mukusesa machi na kutuva machi
va unofu wa jola."

15 Mdadala yula kamuwombela, "Bambu, topi unyimbi machi veni ili ngotoo
kuyumilwa kandi na ngotoo kuyisa kandi apa kuteka machi."

16 Yesu kamuwombela, "Yendi kamkemi mlumi waku ayisi apa."

17 Yula mdadala kamuyangula, "Nenga ndivahela mlumi."

Yesu kamuwombela, "Ukudeta nakaka kucha kuvahela mlumi. 18 Kwanongwa
wahetiwili na valumi muhanu na ayu yiwikala nayu ponopa mlumi waku ng'odu."

19 Pambeli mdadala yula kamuwombela, "Bambu, nguwona kucha yuwi mbuyi.
20 Vavaha vetu vamudadavili Chapanga kumbindi ya chidunda achi, lakini yumwi
Vayawudi mukudeta kucha Yelusalemu ndi peni patudayiliwa kumdadavila Chapanga."

21 Yesu kamuwombela, "Mawu, ujumili nenga, chipindi chikwisa vandu davamda-
davili ha Tati kumbindi ya chidunda achi wala aku Yelusalemu. 22 Yumwi Vasamaliya
mumanya ha chimuchidadava. Vayawudi tukumdadava Chapanga yitumumanyili na
kwa kupitila Vayawudi, Chapanga kavakombola vandu vosi va mumlima. 23 Lakini
chipindi dachiyisi na chiva kala, ponopa yivamdadava kwa nakaka vakumudadava tati
muufuki na unakaka. Nongwa tati akuvatama vandu yivamdadava ndambu yadayila
mweni. 24 Chapanga ndi Mfuki, vandu yivamdadava vakudayiliwa vamdadavi Mumfuki
na unakaka."

25 Mdadala yula kamuwombela, "Manya kucha Mkombola yivamkema Kilistu dayisi,
payisa datuhimulili filongu fyosi."

26 Yesu kamuwombela, "Nenga yideta na yuwi, ndi mweni."

27 Chipindi chichila Vanachuli vaki vawuya. Vayikanganika kumuwona akuwombana
na mdadala. Lakini kwahela mundu yamudashili yula mdadala kucha akudayila liki,
awu kumudasha Yesu kucha nongwa liki akuwombana na mdadala yula.
28 Topi mdadala yula kachileka chiyungu chaki cha machi pala, kawuya kumbwani,
avawombilili vandu, 29 “Mwisi mumuloli mundu yang'ombilili milandu yosi yigolili! Ayu
Kilistu nda?” 30 Topi vandu vafuma mumbwani yila, vamyendela Yesu.
31 Chipindi chichila vandundami vaki vamudediveka, pavadeta, “Muwula, wulyi tanila
filivi!”
32 Lakini Yesu kavayangula, “Nenga ndina filivi mngajila kufimanya.”
33 Vanachuli vaki vakanda kuyidasha, “Kuna mundu yamuyeghilili filivi?”
34 Yesu kavawombela, “Filivi fyangu ndi achi: kugola fila fyadayila Chapanga na
kumalisha chichuku chanayishili ndiyigoli. 35 Yumwi mukudeta, ‘Yisighala myesi
mchechi chipindi cha kubena chivi.’ Lakini nenga nguvawombela, mugubutuli mesu,
muloli fitava! Fivelekwa fikamala, fiva kala kwa kubeniwa. 36 Mundu yabena fivelekwa
dahombiwi na akuvika fivelekwa pamu kwanongwa ya unofu wa jola. Pambeli
mundu yakweta na mundu yabena davasekileli pamu. 37 Kwa nongwa detelu yideta,
‘Mundu yumu akukweta mbeyu na wingi akubena fivelekwa’ wuva nakaka. 38 Nenga
ndavalayishili yumwi kuchitava kubena fivelekwa fingajila yumwi kuyiyasha. Vandu
vamonga vayashiwili na yumwi mupata fwayida ya chichuku chawu.”
39 Vasamaliya vatangalili va mbwani yila vamujumilili Yesu kwanongwa ya filongu fya
yula mdadala patovilelili naha, “Ang'ombilili fyosi figolili.” 40 Vasamaliya vamuyendela
Yesu, vamudediveka ayikali pamu na veni na Yesu kayikala nawu kwa majuva mavili.
41 Vandu vatangalili vamjumilili Yesu kwanongwa ya filongu fyaki. 42 Vamuwombela
yula mdadala, “Ponopa tukujumila, kwanongwa filongu fiwutuwombilili weka ha, ila
kwanongwa tupikana twaveni na tumanya nakaka kucha ayu ndi Mlowola wa mlima.”

Yesu akumulowola mwana wa mkomi yumu

43 Pavapitili majuma mavili, Yesu awukili pala ayendili Galilaya. 44 Kwanongwa Yesu
mweni adetili, “Mbuyi akutundamiwa ng'odu kayaki.” 45 Vandu va Galilaya vayendili
Yelusalemu kulihungu lya Pasaka. Veni vafiwonili fyosi Yesu fyagolili kula. Topi Yesu
pafikili Galilaya, vamlibushilili.
46 Pambeli Yesu kayenda kandi Kana, mumlima wa Galilaya, pala paghalambulili
machi kuva difwayi. Apa kwaveli na mkomi yumu yavelili na mwana mtami aku
Kapelinaumu. 47 Topi mkomi yula papikanishili Yesu kafuma Yudeya kafika mumlima
wa Galilaya, kamyendela, kamluva amlowoli mwana waki yatamikili dabadaba. 48 Yesu
kamuwombela, “Pamuwona ng'odu chilangushilu na findu fya filoja mujumili ha!”
49 Yula mkomi kamuwombela, “Bambu, deku tuyendi ponopa mwana wangu akali
hela kusova.”
50 Yesu kamuwombela, “Yendi, mwana waku mnofu.”
Mundu yula kajumila filongu fya Yesu, pambeli kayenda. 51 Paghaveyi mudeha
akuwuya kayaki, vatanganili na vandumindumi vaki, vamuwombela, “Mwana waku
kanana!”
52 Mweni kavadasha chipindi liki mwana waki pananili. Veni vamuyangula, “Yikaveli
saa saba pamusi.” 53 Pambeli tati ayu kamanya kucha yikaveli pamusi yiyila Yesu
pamuwombilili, “Mwana waku akunana.” topi mweni na nyumba yaki yosi vamjumila
Yesu.
54 Achi ndi chilangushilu cha pili Yesu chalangushili yaveli paghaveyi akuwuya
Galilaya kufuma Yudeya.

5

Yesu akumulowola mtami wa aku Betisata

1 Pambeli Yesu kayenda Yelusalemu kulihungu lya Vayawudi. 2 Aku Yelusalemu pabehi
na mlyangu wukemiwa “Mlyangu wa Fungami” Kwaveli na litanda lya machi livalikema
kwa Chibulaniya Betisata na lyeni lyaveli na fibudi fimuhanu. 3 Vatami vatangalili
vawonjagha mula mufibudi fila vangalimesu na vandevindevi na vapombalili. Vaveti-
lagha machi vatimbushiwi, 4 kwanongwa makungu wa Bambu asunukeyi teputepu
mulitanda lila na kutimbusha machi. Mtami yava wa kwaa kuyingila mulitanda machi
pavatimbushiwa, ananili utami wowosi wavelinawu. 5 Pala kwavelili mundu yumu
mtami kwa myaka milongu mitatu na minani. 6 Yesu pamuwonili mundu ayu kawonja
pala, kamanya kucha aveli mtami kwa myaka yitangalili. Kamdasha, “Ukudayila
kunana?”

7 Yula mtami kamuyangula, “Bambu, nenga ndivahela mundu wa kunyegha mumachi
pavatimbushiwa. Kila panyesha kuyingila, mundu wingi akunongulela.”
8 Yesu kamuwombela, “Tandamuki, toli litefu lyaku, yendi.” 9 Tepu mundu yula
kanana, katola litefu lyaki, kakanda kuyenda.
Chilongu achi chagolikili Mulijuva lya kupumulila, 10 topi vakomi va Vayawudi
vamuwombela yula mundu yalowuliwili, “Nalelu Lijuva lya kupumulila. Malawu vetu
vakukanisha mundu yoyosi kupapa litefu mulijuva ali.”
11 Lakini mweni kavawombela, “Yula mundu yanowulili mweni ndi ang'ombilili, ‘Toli
litefu lyaku, yendi.’ ”
12 Vamudasha, “Ayu mundu yakuwombilili toli litefu lyaku yendi ghani?”
13 Lakini mundu yula amanyili ha kucha yula yamulowulili aveli ghani, kwanongwa
kwaveli na vandu vatangalili na Yesu awukili kala.
14 Pambeli Yesu kamuwona mundu yula mugati ya nyumba ya Chapanga. Kamu-
wombela, “Pikanishi, ponopa kunana. Kotoo kugola kandi sambi, ili chikotoo kukufika
chilongu chawafu munu.”
15 Pambeli mundu yula kayenda, kavawombela vakomi va Vayawudi kucha Yesu
ndi yamulowulili. 16 Kwanongwa Yesu agolili chindu achi mulijuva lya Kupumulila,
Vayawudi vakandili kumuvipila. 17 Topi Yesu kavawombela, “Tati wangu akugola
chichuku majuva vosi, wuwula wula nenga ngudayiliwa goli chichuku nga Tati wangu.”
18 Kwanongwa ya filongu afi, vakomi va Vayawudi vadayilagha kumuwulagha
Yesu, kwanongwa ya kuvifya Lijuva lya Kupumulila weka hela ha, ila wuwula wula
kwanongwa adetili Chapanga ndi Tati mundu nahawu ayigolili kalingana na Chapanga.

Uwesu wa Mwana wa Chapanga

19 Yesu kavawombela, “Nakaka nguvawombela, Mwana akuwesha ha kugola chindu
weka hela. Akuwesha kugola chila chamuwona Tati mundu pagola weka, kwanongwa
chochosi chagola Tati, wuwula wula Mwana wa Chapanga akugola. 20 Nongwa Tati
akumtama Mwana na kamulangusha findu fyosi fyagola mweni. Kandi damulangushi
findu fikomi kupita afi, mwavosi yumwi damwikang'aniki. 21 Kucha wula Tati
pashukusha vasovili kuvawuyishila unofu, wuwula wula Mwana akuvagayila unofu
vala yivavadayila. 22 Kandi Tati akumuhigha mundu yoyonda ha, lakini kamupa
Mwana chichuku chosi cha kuhigha, 23 ili vandu vosi vamjumili Mwana kucha wula
wuvamtundamila Tati. Mundu yoyosi yalema kumtundamila Mwana, akumlema Tati
yamlayishili.
24 “Nakaka nguvawombela, yapikana chilongu cha nenga na kumjumila yula yanay-
ishili, dapati unofu wa jola. Dahighiwi ha, kwanongwa kachama kala njifwa na
kayingila muunofu. 25 Nakaka nguvawombela, chipindi chikwisa, ponopa chifika kala,
vandu vasovili davapikanili lishu lya Mwana wa Chapanga na vala vosi davalipikanishi,
davayikali. 26 Kucha wula mweni Tati wavelili chikandilu cha unofu, wuwula wula
kamugola Mwana waki kuva chikandilu cha unofu. 27 Wuwula wula kamupa uwesu wa
kuhigha, kwanongwa mweni ndi Mwana wa Mundu. 28 Mkotoo kuyikang'anika filongu
afi, kwanongwa dachiyisi chipindi, vandu vosi vasovili davapikanili lishu lyaki. 29 Na
veni davafumi musembi shawu. Vala yivagolili findu fya usangi davashukuki na kuva
vanofu na vala vagolili wafu davashukuki na kuhighiwa.

Vatovilela va Yesu

30 “Nenga mweni ng'weshi ha kugola chindu chochosi. Nenga nguhigha kucha
wang'ombela Chapanga na highilu yangu ya nakaka. Ngugola ha kucha wudayilili
nenga, ila kucha wadayilili yula yanayishili.
31 “Pandiyijuma nimweni, utovileli wa nenga wuva nakaka ha. 32 Lakini kuna
wingi yandovilela na nenga manya kucha kila chatovilela chiva nakaka. 33 Yumwi
mwavalayishili vandu kwa Yohani mbatisha na mweni avawombilili utovileli. 34 Nenga
ngudayila ha utovileli wa mundu, ila ngudeta filongu afi ili mulowuliwi. 35 Yohani
aveli kucha luliku luyaka na kulangasha na yumwi Mwasekilili lwengi lwaki kwa
chipindi chidokwa. 36 Nenga ndina utovileli mkomi pitu wula wutawuliwili na
Yohani mbatisha. Kwanongwa chichuku shanyimbili Tati ndisimalili, fichuku figola
fikulangusha kucha Tati ndi yanayishili. 37 Tati, mweni yanayishili akundovelela. Yumwi
mukalihela kupikanisha lishu lyaki wala mukalihela kuwona wushu waki chipindi
chochosi. 38 Yumwi mukuchivika ha chilongu chaki mugati yenu, kwanongwa yumwi
mukumjumila ha yula yalayishiwili na mweni. 39 Yumwi mkusoma Mayandiku Vang'alili
kwanongwa mukuyihola kucha mugati yaki damupati unofu wa jola. Mayandiku vavava
ndi yivandovilela! 40 Lakini yumwi mukulema kwisa kwa nenga mupati unofu.

41 “Ndadayilagha ha kuyanga ukomi kufuma kwa vandu. 42 Lakini manya kucha
yumwi mumutama ha Chapanga mundima shenu. 43 Nenga nyisa kwa litawa lya Tati
wangu, mumbokela ha. Lakini payiva mundu wingi akwisa kwa litawa lyaki mweni,
yumwi damumupokeli. 44 Mukudayila kuyijuma mwaveni, wala mkusaka ha ukomi wa
Chapanga weka hela! Ponopa damuweshi wuliwuli kujumila nenga? 45 Mkotoo kuyihola
kucha nenga dandivagotoleli kwa Tati. Musa, yumwi yimushuvilileyi ndi davagotoleli.
46 Leki nakaka mungamjumilili Musa, mungajumilili wuwowu na nengapa, nongwa
Musa ayandikili milandu ya nenga. 47 Lakini leki mukujumila ha fila Musa fyayandikili,
mukuwesha wuliwuli kujumila fila fideta nenga?”

6

Yesu akuvagayila filivi vandu vatangalili
Mateyi 14:13-21, Maliku 6:30-44, Lukasi 9:10-17

1 Pambeli Yesu kajabuka lihiva lya Galilaya awu lihiva lya Tibeliya. 2 Lipinga likomi
lya vandu lyamkovikelili kwanongwa vafiwonili filangushilu fyagolagha fya kuvalowola
vatami. 3 Pambeli Yesu kakwela kuchidunda, kayikala pamu na vandundami vaki.
4 Lihungu lya Pasaka ya Vayawudi lyaveli samba lifika. 5 Yesu pawonili lipinga likomi
lya vandu likumwisila, kamuwombela Filipu, “Koti tukuwesha kuhemela filivi fya
kuvagayila vandu vosi ava?” 6 Yesu adashili naha ili amuteghi Filipu, kwanongwa mweni
amanyili kucha dagoli wuliwuli.

7 Filipu kamuyangula, “Dinali mya mbili hela dasikwili ha kuhemela mibumunda ya
kukwila kila mundu.”

8 Mwanachuli yumu wa Yesu litawa lyaki Andeleya, mlongumundu Simoni Petili
kamuwombela Yesu, 9 “Apa pana mwana kava na mibumunda muhanu na fisomba fivili.
Lakini achi chindu ng'odu kwa vandu vatangalili nahawu!”

10 Yesu kavawombela vandundami vaki, “Muvawombeli vandu vayikali pasi.” Pahali
pala pavelili na lugobi posi. Topi vandu vosi vayikala pasi. Valulumi weka mulipinga
lila vavelili milongu mya muhanu. 11 Pambeli Yesu kayitola yila mibumunda,
kamulumba Chapanga, kayimetula na kuvagayila vandu vosi vayikalili pala. Katola
fisomba, kagola ngimu wuwula wula. 12 Vandu pavayikutili kala, Yesu kavawombela
vanachuli vaki, “Mukungashi filivi fisighalili chikotoo kuyaghamila chindu chochosi.”
13 Topi vandundami vakungasha fisighalili, vamemesha fitandavala lilongu na fivili fya
fibumunda fisighalili.

14 Vandu pavawonili chilangushilu chagolili Yesu, vawomba, “Nakaka ayu ndi mbuyi
yayisa pamlima.” 15 Yesu pamanyili kucha vandu vakudayila kumtola ghavi mutwa kwa
liwovi, kawuka, kayenda kuchidunda weka yaki.

Yesu akuyendayenda mumachi
Mateyi 14:22-33, Maliku 6:45-52

16 Mbungamihi payiyingileyi, vandundami vaki vayenda kulihiva. 17 Vayipaka
muwatu, vajabuki kumwambu ya lihiva vayendi Kapelinaumu. Lwisa lwayingilili
kala, Yesu aveli akalihela kuvayisila. 18 Mulihiva kwavelili na majinga kwanongwa
liyegha lyaveli likomi. 19 Vanachuli vaki pavayendili ngombu kucha muhanu naha,
vamuwona Yesu akuyendayenda mumbindi ya machi, akwisa pabehi na watu wula.
Vatila munu. 20 Yesu kavawombela, “Nengapa! Mkotoo kutila!” 21 Pambeli vadayilili
kumpaka muwatu wula, teputepu watu wuyipayika payipalu.

Vandu vakumsaka Yesu

22 Chilawu yaki, vandu yivasighalili kula kumwambu ya lihiva vamanyili kucha
kwavelili watu wumu hela pala. Vamanyili wuwula kucha Yesu kayipaka ha pamu na
vandundami vaki, ila vandundami vaki vayendili weka hela. 23 Pambeli matu vamonga
vafumili Tibeliya vafika pala vandu pavalili mibumunda, Bambu padadavili kala kwa
Chapanga. 24 Topi vandu pavamanyili kucha Yesu pamu na vandundami vaki vawuka
pala, vayipakili mumatu vawu, vayenda Kapelinaumu kumusaka Yesu.

Yesu ndilya ya Unofu

25 Vandu pavamuwonili Yesu mwambu wingi wa lihiva, vamudasha, “Muwula, kufika
ndili apa?”

26 Yesu kavawombela, “Nakaka nguvawombela, mukunzaka kwanongwa mwawonili
filangushilu figolili ha, ila kwanongwa mwalili mibumunda mwikuta. 27 Mkotoo
kuyifwashila filivi yifiwola, ila muyifwashili filivi fya unofu wa jola. Mwana wa Mundu
mweni Tati kamjumisha davapi chilivi achi.”

28 Veni vamdasha, “Tugoli liki ili tuweshi kugola chila Chapanga chadayila tugoli?”

29 Yesu kavayangula, “Achi ndi chindu Chapanga akudayila mugoli, mumujumili yula
yamulayishili.”
30 Vamudasha, “Dawugoli chilangushilu liki ili tuloli na tukujumili? Dawugoli
liki? 31 Vavaha vetu valya filivi fikemiwa mana kula kucheja, kucha wuyiyandikiwili
Mumayandiku, ‘Avayikutishili mibumunda yifumili kumbindi kwa Chapanga.’ ”
32 Yesu kavawombela, “Nakaka nguvawombela, Musa ha yavapili filivi fila fya
kumbindi kwa Chapanga. Ila Tati wangu ndi yavapa filivi fya nakaka fya kumbindi kwa
Chapanga. 33 Kwanongwa filivi fyatugayila Chapanga ndi mundu yula yayisa kufuma
kumbindi na kuvagayila unofu vandu vaveli pamlima.”
34 Vamuwombela, “Bambu, tugayili filivi afi majuva vosi.”
35 Yesu kavawombela, “Nenga ndi filivi fya unofu. Mundu yayisa kwa nenga
dapikani njala kandi ha na mundu yajumila nenga dayumilwi hata padokwa. 36 Lakini
kucha wundivawombilili, mung'ona ingava mukujumila ha. 37 Vosi vanyimbili
Tati davayisi kwa nenga na nenga dandimvingi ng'odu mundu yoyosi yayisa kwa
nenga. 38 Kwanongwa nyisa kufuma kumbindi kugola fila fidayila nenga ha, lakini
kugola fyadayila yula yanayishili. 39 Mweni yanayishili akudayila naha, ngotoo
kumuyaghamisha hata yumu wa vala vanyimbili, lakini ndivashukushi vosi mulijuva lya
mwishu. 40 Kwanongwa chadayila Tati wa nenga achi, kila mundu yamulola Mwana na
kumjumila daghavi na unofu wa jola na nenga dandimshukushi mulijuva lya mwishu.”
41 Topi Vayawudi vakanda kung'ong'oleka nongwa Yesu adetili, “Nenga ndi filivi
fifumili kumbindi kwa Chapanga.” 42 Vadeta, “Ayu Yesu mwana wa Yosefu nda?
Tuvamanya tati mundu na Mamundu! Ponopa akuwesha wuli wuli kudeta kucha
kafuma kumbindi?”
43 Yesu kavawombela, “Mukotoo kuying'ong'utekela. 44 Kwahela mundu yawesha
kwisa kwa nenga ila kwa liwovi lya Tati yanayishili. Na yayisa kwa nenga
dandimshukushi mundu ayu lijuva lya mwishu. 45 Vambuyi vayandika naha, ‘Vandu vosi
davawuliwi na Chapanga.’ Na mundu yoyosi yampikanisha Tati na kukamula mawuli
vaki dayisi kwa nenga. 46 Kwahela mundu yamuwonili Tati, ila yula yafumili kwa
Chapanga, mweni weka hela ndi yamuwonili Tati. 47 Nakaka nguvawombela, mundu
yajumila nenga kana unofu wa jola. 48 Nenga ndi filivi fya Unofu. 49 Vavaha venu
valili mana kula kucheja lakini vasovili. 50 Lakini afi ndi filivi fifumili kumbindi kwa
Chapanga, mundu yoyosi yaghalya filivi afi dasovi ha. 51 Nenga ndi filivi fya unofu
fisunukili kufuma kumbindi kwa Chapanga. Leki mundu yoyosi paghalya filivi afi,
dayikali jola. Na filivi afi ndi mvili wa nenga wundiwutawula ili vandu va mlimawu
vavi na Unofu.”
52 Vayawudi vakandili kulimbana kwa maya veni kwa veni, “Mundu ayu daweshi wuli
wuli kutugayila mvili waki tulyi?”
53 Yesu kavawombela, “Nakaka nguvawombela, pamulya ng'odu mvili wa Mwana
wa Mundu na kulanda mwasi waki, damuupoti Unofu mugati yenu. 54 Mundu yoyosi
yaghalya mvili wa nenga na kulanda mwasi wa nenga, dapati Unofu wa jola na nenga
dandimshukushi mulijuva lya mwishu. 55 Kwanongwa mvili wa nenga ndi filivi fya
nakaka na mwasi wa nenga ndi chilandi cha nakaka. 56 Mundu yoyosi yaghalya mvili
wa nenga na kulanda mwasi wa nenga, akwikala mugati ya nenga na nenga nguyikala
mugati ya mweni. 57 Kucha wula Tati waveli Mnofu wanayishili nenga na nenga ndina
Unofu kwanongwa ya Tati. Wuwula wula mundu yaghalya mvili wa nenga daghavi na
unofu kwanongwa ya nenga. 58 Filivi afi fyasunukili kufuma kumbindi kwa Chapanga
kucha fila ha fivalili vambuyi vetu kula kucheja na kusova. Lakini mundu yoyosi
yaghalya filivi afi daghavi na unofu wa jola.”
59 Yesu adetili afi paghaveyi akuwula munyumba ya kudadavila aku Kapelinaumu.

Chilongu cha unofu wa jola

60 Vandu vatangalili yivamkovikelili pavapikanishili naha, vadeta, “Ayi milandu
yidindala! Ghani yawesha kuyimanya?”
61 Yesu amanyili kucha vandundami vaveli vakung'ong'utekela chilongu achi, nga-
jila kumuwombela mundu. Topi kavadasha, “Chilongu achi chikuvagola muvi na
chipwembwi? 62 Ponopa dayivi wuliwuli pamumuwona Mwana wa Mundu akuwuya
kumbindi kula kwaghaveyi dahili? 63 Mfuki ndi yayegha unofu, liwovi lya mundu
likujakwa chindu ha. Filongu findivawombilili ndi filongu fya Mfuki wa Chapanga
yayegha Unofu. 64 Hata naha, vamu va yumwi vangajila kujumila.” Yesu adetili
nawula kwanongwa amanyili tangila ngengi vala vangajila kumjumila na yula yadayila
kumshengeta. 65 Pambeli Yesu kadeta, “Ndi nongwa ndadetili kucha kwahela mundu
yawesha kwisa kwa nenga mbaka Tati amtangi.”

66 Kwanongwa ya afi fyadetili, vala yivamkovikeleyi vatangalili vamuleka, va-
mukovikela kandi ha. 67 Topi Yesu kavadasha vala vandundami vaki lilongu na vavili,
“Wuli na yumwi mukudayila kuyiyendela?”
68 Simoni Petili kamuyangula, “Bambu, datuyendi kwa ghani? Yuwi kuna filongu fya
unofu wa jola. 69 Ponopa tukujumila na tumanya kucha yuwi kuva Mng'alili yufumili
kwa Chapanga.”
70 Yesu kavawombela, “Nenga ndi yindivashawulili yumwi lilongu na vavili? Lakini
muyenu yumu Lijangavandu!” 71 Yesu adetli naha nongwa ya Yudasi, mwana wa Simoni
Sikaliyoti, yumu wa vala vandundami lilongu na vavili. Pambeli Yuda ndi daamshengeti
Yesu.

7

Yesu pamu na valongu vaki

1 Pambeli Yesu ayendili Galilaya, pafumila Yudeya nongwa Vayawudi vadayilili
kumuwulagha. 2 Lihungu lya Vayawudi lya fidimililu lyaveli pabehi, 3 ponopa valongu
vaki vamuwombela, “Uwuki apa yendi Yudeya, ili vandundami vaku vakaloli mihilu
yiwugola aku. 4 Kwahela mundu yadayila kumanyika na vandu ayifisi. Topi kwanongwa
ukugola findu ngimu afi, wuyilangushi kwa vandu vosi vakuwoni.” 5 Nongwa hata
valongu mundu vamjumila ha.
6 Yesu kavawombela, “Chipindi changu chifika ha, lakini chipindi chiva jola. 7 Vandu
va mlima vaweshi ha kuvanyekwa yumwi, lakini vakunyekwa nenga kwanongwa
nguvatovilela findu fya wafu fivagola. 8 Yumwi muyendi kulihungu, nenga nguyenda ha
kwanongwa chipindi changu chikali hela kufika.” 9 Pavawombilili kala naha, kayikala
Galilaya.

Yesu mulihungu lya Fidimililu

10 Valongu mundu pavayendili kala kula kulihungu, Yesu ayendili kula kulihungu
wuwowu, lakini ayendili kwa chifisu ngajila kuyilangusha lipala hela. 11 Kula kulihungu
Vakomi va Vayawudi vakamsakeyi pavayidasha, “Kava koti yula?”
12 Mulipinga lila kwavelili na lupwepu lukomi lwa mweni. Vamu vawomba, “Mweni
mundu mnofu.” Vamu vayangula, “Ng'odu, akuvayaghamisha vandu.” 13 Lakini kwahela
hata mundu yumu yamuwombilili pawelu, kwanongwa vayipwelishili vakomi va
Vayawudi.
14 Pambeli pagati ya lihungu lila, Yesu kayingila Munyumba ya Chapanga, kakanda
kuwula. 15 Topi vakomi va Vayawudi vajuluvala kunu pavadeta, “Mundu ayu kapata
koti luhunja ngajila kuwuliwa kuchuli?”
16 Yesu kavayangula, “Mawuli vawula va nenga ha, ila va yula yanayishili. 17 Leki
mundu padayila kugola fila fyadayila Chapanga, damanyi mawuli vangu vakufuma
kwa Chapanga awu ngudeta kwa uwesu wangu ndimweni. 18 Mundu yadeta kwa
uwesu waki mweni akusaka ukomi waki mweni. Lakini yula yasaka lujumu lwa yula
yamulayishili, ayu ndi muna unakaka na kavahela udesi wowosi. 19 Musa avagayilili
ng'odu Malawu? Hata naha kwahela hata yumu gati ya yumwi yavakamula Malawu.
Ponopa chimudayilila kung'ulaghila chindu liki?”
20 Pala vandu vamyangula, “Kuna chinyamkela yuwi! Ghani yadayila kukuwulaya?”
21 Yesu kavawombela, “Kuna muhilu wumu wugolili wuvagolili mwikang'aniki vosi
yumwi. 22 Yumwi mukudumula jandu hata Lijuva lya kupumulila nongwa Musa
avalayililili kwingila jandu nakaka dayivi kwa Musa ha, ila kwa vambuyi venu.
23 Topi, leki mukuwesha kuvayingisha jandu vandu hata Lijuva lya Kupumulila, ili
mukotoo kuvaleka Malawu va Chapanga vamupili Musa, nongwa liki mukungalalila
kwa kumulowola mundu mulijuva lya Kupumulila? 24 Mukotoo kuhigha milandu panji
hela, ila muhighi kwa unakaka.”

Yesu ndi Kilistu?

25 Vandu vamu va Yelusalemu vawomba, “Ayu mundu yula yivamsaka vamuwulayi
nda? 26 Mumloli ponopa akudeta pawelu hela, wala vakumuwombela chindu ha! Awu
pamongapa vakomi naveni vamanya nakaka kucha ayu ndi Kilistu. 27 Lakini tumanya
mahali mundu ayu pafuma. Kilistu payisa kwahela mundu damanyi mahali kwafumili.”
28 Topi Yesu pawuleyi Munyumba ya Chapanga adetili naha kwa lishu likomi, “Yina
yumwi mukuyijuma kucha mumanya na pafumili. Nyisa kwa liwovi lyangu nimweni ha,
lakini yanayishili muna unakaka. Yumwi mumumanya ha, 29 Lakini nenga ndimumanya
kwanongwa ndafumili kwa mweni na mweni ndi yanayishili.”

30 Topi vamusakili vamukamuli, lakini kwahela mundu yamukamulili kwanongwa
chipindi chaki chafikili ha. 31 Vandu vatangalili mulipinga lila vamujumilili mweni,
pavadeta, “Kilistu payisa dagoli filangushilu fitangalili munu pitu mundu ayu?”

Machonda valayishiwili kumkamula Yesu
32 Mafwalisayu vapikanila kung'ong'oleka mulipinga lya vandu kwa mundu yula,
veni pamu na vatambika vakomi vavalayisha vamachonda vamukamuli Yesu. 33 Topi
Yesu kacha, “Ngali na yumwi chipindi chidokwa hela, pambeli dang'uyi kwa mweni
yanayishili. 34 Damunzaki lakini damung'oni ng'o, yumwi damufikili ha pala dandivi.”
35 Vayawudi vayidasha veni kwa veni, “Ayu dayendi koti pangajila yufwi kumuwona?
Dayendi kwa Vayawudi yivapwililikili Muugiliki na kuvawula Vagiliki? 36 Kana mana
liki wadetili, Damunzaki lakini damung'oni ha na pala dandivi damuweshi ha kufika?”

Nyeni sha machi va unofu
37 Lijuva lya mwishu lya Lihungu lila lyaveli lijuva likomi lya Lihungu, Yesu kawoloka
kudeta, kwa lishu likomi, “Mundu payumilwa, ayisi kwa nenga alandi. 38 Mundu
yoyosi yajumila nenga, Kucha yivadeta Mayandiku Vang'alili, ‘Nyeni sha machi va Unofu
dasimwayiki kufuma mugati ya ndima yaki’ ” 39 Yesu padeteyi naha, aveli akudeta
chilongu cha Mfuki Mng'alili, yula vandu yivamveta kumuyanga. Mbaka chipindi chila,
Mfuki avelili akalihela kwisa, kwanongwa Yesu aveli akalihela kujumiwa.

Vandu vakulekanila kwanongwa ya Yesu
40 Vandu vamonga mula mulipinga pavapikanishili filongu fila, vadeta, “Mundoyu
nakaka ndi yula Mbuyi wa Chapanga!”
41 Vamu vadeta, “Ayu ndi Kilistu!”
Lakini vamu vayidasha, “Yingaweshili wuli wuli Kilistu afumi Galilaya? 42 Mayandiku
Vang'alili vadeta ng'odu kucha Kilistu dawoneki kufuma mulukolu lwa Mutwa Dawudi
na mumbwani ya Betelehemu?” 43 Topi vandu vakulekanila mula mulipinga kwanongwa
ya Yesu. 44 Vandu vamu vadayilagha kumuwopa, lakini kwa hela mundu yayeshili
kumkamula.

Vakomi wa Vayawudi vahela ujumilwa
45 Pambeli vala machonda vawuya kwa Vatambika vakomi pamu na Mafwalisayu,
veni vavadasha machonda, “Nongwa liki Yesu mumuyegha ng'odu?”
46 Vamachonda vayangula, “Kwahela mundu yawesha kulonga kucha ayu yavalonga!”
47 Mafwalisayu vavadasha, “Wuli na yumwi wuwowu mujangiwa?”
48 “Ghani pagati ya vakomi vetu awu Mafwalisayu yamujumilili? 49 Lakini lipinga lyosi
ali lya vandu vangajila kumanya Malawu va Chapanga vamupili Musa, lilapiwa.”
50 Nikodemu, yula yamyendileyi Yesu paulongolu, avelili yumu wa Mafwalisayu avelili
bahala. Kavawombela, 51 “Kulingana na Malawu, tukuwesha ha kumuhigha mundu
ngajila kumupikanisha tanila na kumanya fila fyagolili.”
52 Veni vamuyangula, “Na yuwi wuwowu kufuma Galilaya? Kaloleshi uswanu
mayandiku vang'alili dawuwoni kucha Galilaya kukufuma ha mbuyi.”

Mayandiku va pakwandi pamu na vavaha vamonga vatovilela vavelili vahela Yoh 7:53-8:11
53 Pambeli kila mundu kawuya kayaki.

8

Mdadala yakamuliwi muuwoni.
1 Pambeli vandu vosi vayendili kaya, Yesu ayendili kuchidunda cha miseyituni.
2 Chilawu yaki lumbutila kayenda kandi munyumba ya Chapanga. Vandu vosi
vamuyendela, mweni kayikala akuvawula. 3 Vawula va Malawu pamu na Mafwalisayu
vamuyendela mdadala yumu yivamkamulili muuwoni. Vamuwolosha pagati ya veni.
4 Pambeli vamudasha Yesu, “Muwula, mdadala ayu tumkamula muuwoni. 5 Mumalawu
va Chapanga vamupili Musa vatulayilili yufwi vatuwombela mdadala kuchaa ayu
atovangiwi na miganga mbaka asovi. Ponopa yuwi ukucha wuli?” 6 Vadetili naha kwa
kumyesha, vapati chilongu cha kumuhigha. Lakini Yesu agondamili pasi, kayandika pasi
na chala chaki.
7 Pavayendelili kumudasha, Yesu katandamuka kavawombela, “Mundu yangajila
sambi kwa yumwi atoli liganga akandi kumtova.” 8 Pambeli kagondama kandi,
akuyandika pasi. 9 Pavapikanishili nawula, vakanda kuwuka yumu yumu, valongulili
vavaha. Yesu kasighala pamu na yula mdadala kawoloka bahala. 10 Yesu patandamukili

kamudasha yula mdadala, “Vava koti vala vandu? Kwahela yakuhighili kuva muna nongwa?”
11 Yula mdadala kamyangula, “Bambu, kwahela hata yumu!”
Yesu kadeta, “Hata nenga ngukuhigha ng'odu uyiyendeli, lakini ponopa ukotoo kugola kandi sambi.”

Yesu lwengi lwa pamlima
12 Yesu paywangili kandi na Vayawudi kavawombela, “Nenga lwengi lwa mlima. Yangovekela nenga dayendi yendi ng'odu mulwisa daghavi na lwengi lwa Unofu.”
13 Mafwalisayu vamuwombela, “Yuwi ukuyitovelela umweni, topi, utovileli waku wuva nakaka ha.”
14 Yesu kavayangula, “Mani nguyitovilela nimweni utoveleli wa nenga wuva nakaka, wula nenga ngumanya kufumili na kunyenda. Lakini yumwi mumanya ng'odu kufumili awu kunyenda. 15 Yumwi mukuhigha milandu ya vandu, nenga ngumuhigha mundu ha. 16 Hata pahigha, ngulamula fya maha, kwanongwa nenga ndiva weka hela ha, Tati yanayishili kava pamu na nenga. 17 Yiyandikwa Mumalawu venu utovileli wa vandu vavili wa nakaka. 18 Nenga nguyitovilela ndimweni na mweni Tati yanyeghili akundovelela.”
19 Veni vamudasha, “Tati waku kakoti?”
Yesu kayangula, “Yumwi mumanya ng'odu nenga, wala Tati wangu mumumanya ha. Leki mungamanyili nenga, mungamumanyili wuwula na Tati wangu.”
20 Yesu kadeta filongu fila muchumba gati cha kuvikila sanduku lya mbiya paghaveyi akuwula Munyumba ya Chapanga. Kwahela mundu yamkamulili nongwa saa yaki yaveli yikali hela kufika.

Kunyenda damuweshi ng'odu kufika
21 Yesu kavawombela kandi, “Nenga nguyenda, damnzaki, damusovi mu sambi shenu kunyenda nenga yumwi damuweshi ng'odu kufika.”
22 Vakomi va Vayawudi vayidasha, “Mani dayiwulayi? Kadeta, kwayenda datuweshi ng'odu kufika.”
23 Yesu kavayangula, “Yumwi va pasi, nenga wa kumbindi. Yumwi va mlima awu, nenga wa mlima awu ha. 24 Ndivawombela damsovi mu sambi shenu. Damusovi mu sambi shenu leki mukujumila ng'odu kucha Nenga ndi Mweni.”
25 Veni vamudasha, “Yuwi kuva ghani?”
Yesu kavayangula, “Chilongu chichila chila ndivawombilili kufumila dayili! 26 Ndiva na fitangalili fya kuvawombela na kuvahigha yumwi. Yula yanayishili kava nakaka na nenga nguwuwombela mlima filongu fimbikanishili kufuma kwa mweni.”
27 Veni vamanyili ng'odu ngimu Yesu akuywanga milandu ya Tati mundu. 28 Topi Yesu kadeta, “Pamumujuma kala Mwana wa Mundu, damumanyi kucha ‘Nenga ndi Mweni’, Ngugola findu fyosi kwa liwovi lyangu ha, ngudeta fila fyanayili Tati. 29 Yula yanayishili kavapamu na nenga, mweni kaneka weka hela ha, kwanongwa majuva vosi ngugola fila fyadayilili mweni.”
30 Mweni padeteyi afi vandu vatangalili vamjumilili.

Unakaka dawutugoli tupekisuki
31 Yesu kavawombela Vayawudi yivamjumilili, “Ngimu pamukombishela mawuli va nenga nakaka damuvi vandundami va nenga. 32 Damuwumanyi unakaka na unakaka dawuvagoli mupekisuki.”
33 Veni vamyangula, “Yufwi tuvaleli va Ibulahimu, twakali hela kuva vavanda va mundu yoyosi yula. Kuna mana liki paudeta, ‘Damuvi pekesu’?”
34 Yesu kavayangula, “Nakaka nguvawombela, mundu yoyosi yagola sambi kava mvanda wa sambi. 35 Mvanda akwikala ha pakaya majuva vosi, Mwana akwikala kaya majuva vosi. 36 Mwana pavavavika pekesu, damuvi pekesu nakaka. 37 Manya kucha yumwi uleli wa Ibulahimu, yumwi mkuyesha kung'ulaya kwanongwa mulema kupokela mawuli vangu. 38 Nenga nguvawombela fila fyanangushili Tati wangu, lakini yumwi mkugola fila fyavawombilili vatati venu.”
39 Veni vamuyangula, “Yina tati wetu Ibulahimu!”
Yesu kavayangula, “Leki yumwi mungaveli vana va Ibulahimu,” Yesu kayangula, “mungagolili fila fyagolili Ibulahimu. 40 Nenga nguvawombela nakaka fimbikanishili kufuma kwa Chapanga, ponopa mukunzaka mung'ulayi nenga. Ibulahimu agolili nga nahau ha! 41 Yumwi mkugola chichuku sha tati wenu.”
Veni vamuwombela, “Yufwi tuwonekela muuwoni ha, tuva na Tati yumu hela ndi Chapanga. ‘Nakaka twavana vaki’ ”

42 Yesu kavawombela, “Kucha Chapanga angaveli Tati wenu nakaka, mungandamili,
kwanongwa fuma kwa Chapanga ponopa ndiva apa. Nenga nyisa ndiyilata ndimweni
ha, ila mweni ndi yanayishili. 43 Wuliwuli mukufimanya ng'odu afi fideta? Ponopa
mukulemwa kupikanisha unjagila wa nenga. 44 Yumwi tati wenu Lijangavandu,
mkugola milandu yadayilili tati wenu. Kufumila pakwandi mweni avelili akuwulagha
vandu. Kana chiganu ng'odu, padeta fya hela akudeta fifuma mumunda yaki mweni,
kwa nogwa mweni mudesi na tati wa udesi. 45 Nenga nguwomba nakaka, lakini
mkujumila ng'odu nenga. 46 Ghani wa yumwi kana utovelela kucha nenga ndiva na
sambi? Nenga ngudeta nakaka, mbona yumwi mkujumila ng'odu nenga? 47 Yula
yafumili kwa Chapanga, akupikanisha fya Chapanga, leki pamumpikanisha ng'odu
kwanongwa yumwi va Chapanga ha.”

Yesu na Ibulahimu

48 Vayawudi vamdasha, “Yufwi tukudeta finofu ng'odu patudeta yuwi Msamaliya na
yuwi kuva na chinyamkela?”

49 Yesu kayangula, “Nenga ndivahela chinyamkela, nenga ngumutundamila Tati
wangu na yumwi mukubedala nenga. 50 Nenga ngusaka ukomi ha, kwaveli mweni
yasaka na kana luhighilu lwa nakaka. 51 Nakaka nguvawombela: yakamula mawuli
va nenga dasovi ng'odu.”

52 Vayawudi ndavawomba, “Ponopa tumanya kucha yuwi kuna chinyamkela! Ibu-
lahimu kasova na vambuyi vasova, ponopa yuwi ukuwomba, mundu pakamula chilongu
chaku dasovi ha jola. 53 Wuli ukwigola kuva mkomi pitu Tati wetu Ibulahimu yasovili?
Na Vambuyi vetu vasova wuwula. Yuwi ukuyigola kwa ghani?”

54 Yesu kavayangula, “Ukomi wangu ndimweni, chindu ha. Tati wangu, yumwi
mukudeta ndi Tati wenu ndi yajuma nenga, ayu ndi Chapanga. 55 Hata yumwi mwamu-
manyili ha, nenga ndimumanya. Padeta ndimumanya ng'odu, dandivi ngudeta fya hela
kucha yumwi, nenga ndimumanya na chilongu chaki nguchikamula. 56 Ibulahimu, tati
wenu anemelili paliwonili lijuva lya kwisa nenga, mweni kasekelela.”

57 Vayawudi vamuwombela, “Yuwi ukali hela kuva na myaka milongu muhanu ya
kuyikala, yuwi kumuwona Ibulahimu?”

58 Yesu kavawombela, “Nguvawombela nakaka Ibulahimu akali kuwoneka, nenga
navelili.”

59 Bahala pala vasola migonguveli vamtovi, lakini Yesu kayifisa, pambeli kafuma
munyumba ya Chapanga.

9

Yesu akumlowola yangajila kulola kukandila awoneki

1 Yesu papiteyi kamuwona mundu yumu, ngalimesu kufumila kuwoneka kwaki.
2 Vanachuli vaki vamudasha, “Muwula! Ghani yagolili sambi, Mundu ayu awu vala
vamlelili ngalimesu.?”

3 Yesu kayangula, “Ayu kagola ng'odu sambi na vala vamlelili vagola sambi ha, nongwa
chichuku cha Chapanga chiwoneki kwa mweni. 4 Yikudayiliwa tugoli fichuku fya mweni
yanyeyili nongwa ponopa pamusi na lumihi lukwisa mundu daweshi ng'odu kugola
chichuku. 5 Pandiva mumlima awu, nenga lwengi lwa mlima.”

6 Pawombili nawula, katema mita pasi, kadaka na uganga kagola mitika, kamushagha
mumesu mundu yula ngalimesu. 7 Kamuwombela, “Yendi kayipwembuli kuwushu
mulitanda lya Siloamu.” Siloamu mana yaki, Vamlayishili. Kayenda kuyipwembula
kuwushu, kawuya kunu palola.

8 Vandu va pabehi na pala payikalagha na vandu vamumanyili dahili, vayidasha, “Ayu
mundu yuyula yayikalagha kunu pavaluva vandu?”

9 Vamu vadeta, ayu mweni. Vamu vadeta, “Mweni ha, kayifwana na mweni.”

Ponopa mweni kadeta, “Nenga ndi mweni yinuveyi.”

10 Veni vamudasha, “Mesu vaku vafuwuka wuliwuli?”

11 Mweni kayangula, “Mundu yivamkema Yesu kagola mitika, kanshagha mumesu,
kang'ombela nyendi ngayipwembuli kuwushu mulitanda lya Siloamu. Nyenda, ndiyip-
wembula kuwushu tepu nola.”

12 Vamudasha, “Mundu ayu kava koti?”

Kavayangula, “Nenga manya ha.”

Vafwalisayu vakwihola ndambu ya kulowuliwa ngalimesu

13 Pambeli vamyegha mundu yula yaghaveyi ngalimesu kwa Mafwalisayu. 14 Yesu
lijuva lila lyagoleyi mitika kumgola mundu yula aloli, lyaveli Lijuva lya kupumulila.
15 Mafwalisayu vamudasha kandi, “Kuwesha wuliwuli kulola?”
Kavayangula, “Kanshagha mitika kumesu, pambeli ndiyipwembula nola.”
16 Mafwalisayu vamu vawomba, “Mundu ayu yagolili naha kafuma kwa Chapanga ha,
kwanongwa kakamula ha Malawu va Lijuva lya kupumulila.”
Vamonga vadeta, “Akuwesha wuliwuli mundu yavelili na sambi kugola filangushilu
kucha afi?” Vamu vatapukili.
17 Mafwalisayu vamudasha kandi, “Yuwi ukuwomba yula ghani? Yakugolili uloli.”
Mweni kavawombela, “Yula mbuyi.”
18 Vakomi va Vayawudi vajumilili ng'odu kucha mundu ayu aveli akulola ha pakwandi,
ponopa akulola, mbaka pavavakemili valeli vaki. 19 Veni vavadasha, “Ayu mwana wenu
mwamulelili ngajila kulola? Ponopa yiva wuli wuli akuwesha kulola?”
20 Valeli vaki vayangula, “Tumanya kucha ayu mwana wetu, tumlela ngalimesu.”
21 Ponopa tumanya ha kucha kawesha wuliwuli kulola, yamgolili aloli tumumanya ha.
Mumudashi, mweni kava kala mkomi, akuwesha kuwomba. 22 Valeli vawombili nawula
vavatilili vakomi va Vayawudi, veni valonganili mundu yoyosi yamjumilili Kilistu masiya
vandu davamuvingi munyumba ya kudadavila. 23 Kwa nongwa ayi valeli vadeta,
“Mumdashi, mweni kava kala mkomi.”
24 Vamkema kandi yula yaghaveyi ngalimesu, vamuwombela, “Umupi ukomi Cha-
panga leki yuwi dawudeti nakaka! Yufwi tumumanya mundu ayu yakulowulili yuwi
kana sambi.”
25 Kavayangula, “Mani kana sambi awu ng'odu, nenga manya ha. Chimanyili nenga
chindu chimu hela kucha ngaveli ngalimesu ponopa ngulola!”
26 Veni vamudasha kandi, “Kagola liki kwa yuwi? Kakufuwula wuliwuli mesu vaku?”
27 Kavayangula, “Ndivawombela kala mupikanisha ng'odu, kwanongwa liki mkudayila
kupikanisha kandi? Yumwi wuwu mkudayila kuva vandundami vaki?”
28 Veni vamkalalila, pavadeta, “Yuwi kwa mwanachuli vaki! Yufwi vandundami va
Musa! 29 Tumanya kucha Chapanga amuwombilili Musa, lakini mundu yula yufwi
tumanya ng'odu kwafumili.”
30 Mundu yula kavayangula, “Achi chiloja, yumwi mumanya ng'odu kwafumili,
lakini ndi yafuwulili mesu vangu. 31 Yufwi tumanya Chapanga akuvapikanisha ha
vala vaveli na sambi, akuvapikanisha vang'alili na vala vampikanisha mweni na
kugola chavadayilili kugola. 32 Kufumila ukandi mlima kwa hela mundu, tupikanishili
ngalimesu kufumila kuwoneka, kafuwuka mesu vaki. 33 Mundu ayu mani kafuma kwa
Chapanga ng'odu, angaweshili ha kugola ngimu wagolili.”
34 Veni vayangula naha, “Yuwi kuwonikela na kuleliwa mu sambi, wuliwuli yuwi
ukutuwula yufwi?” Vamufumisha panji ya nyumba ya kudadavila.

Ufuki wa Ngalimesu

35 Yesu apikanishili kucha vamvinga mundu yula panji. Pavatang'anili na mweni
kamdasha, “Yuwi ukumjumila Mwana wa mundu?”
36 Mweni kadasha, “Ghani Bambu? Ung'ombeli nguwesha kumujumila!”
37 Yesu kadeta, “Kumuwona kala, mweni ayu ponopa ukuywanga nayu.”
38 Mundu yula kadeta, “Ngujumila Bambu.” Pambeli kamtundamila.
39 Yesu kadeta, “Nyisa mumlima awu kuhigha, ili vangalimesu valoli na vala yivalola
vavi ngalimesu.”
40 Mafwalisayu vamu vaveli pamu na Yesu, pavapikanishili chadetili, vamudasha,
“Nakaka na yufwi ngalimesu?”
41 Yesu kavayangula, “Leki mungaveli vangalimesu, mungaveli na sambi ha, lakini
ponopa mkudeta na mkulola, sambi muvanashu.”

10

Chilangushilu cha mdimi wa vafungami

1 Yesu avawombilili, “Nakaka nguvawombela, mundu yoyosi yayingila muligeleli lya
fungami ngajila kupitila mumlyangu, lakini akwingilila pengi, ayu mwifi na mpoki.
2 Mundu yayingila kwa kupitila pamlyangu ayu nakaka ndi mdimi wa vafungami.
3 Mdima mlyangu akumfuwulila mundoyu na vafungami vakupikanisha lishu lyaki. Na
mweni akuvakema vafungami vaki kwa matava vawu na kuvafumisha panji. 4 Mweni
pavafumisha vafungami vosi panji, akutangila, vafungami vakumkovikela, nongwa
valimanya lishu lyaki. 5 Davamkovikeli ha mundu wingi, ila mhenja davamtuvi nongwa
valimanya ha lishu lyaki.”

6 Yesu kavawombela chilangushilu achi, lakini veni vamanya ha kucha kana mana liki.

Yesu ndi mdimi msangi

7 Pambeli Yesu kavawombela kandi, “Nakaka nguvawombela, nenga ndiva mumlyangu wa vafungami. 8 Vala vamonga vosi yivanonguleli nenga ndi vefi na vapoki na vafungami vavapikanisha ng'odu. 9 Nenga ndi mlyangu. Mundu yoyosi yayingila kupitila kwa nenga dalowuliwi. Dayingili na kufuma kusaka filivi. 10 Mwifi akwisa kwanongwa ya kuhija, kuwulagha na kuyananga. Nenga nyisa mpati unofu, kandi mukotoo kuyangilwa na chindu chochosi mungalilu yenu.

11 “Nenga ndi msangi. Mdimi msangi akusova kwanongwa ya vafungami vaki. 12 Mundu wa ijala, mdimi ha, vafungami vaki ha, pamuwona chingekembi akwisa, akuvaleka vafungami akutuva, pambeli chingekembi akuvakamula vafungami na vakuyaghamila mudasi. 13 Mweni akwipwelesha chindu ha kwanongwa ya vafungami, mweni akuwesha kutuva nongwa mweni mundu wa ijala hela.

14 “Nenga mdimi msangi. Nguvamanya vafungami vangu na veni vamanya nenga. 15 Kucha Tati wamanyili nenga na nenga ndimumanya Tati. Nenga ngusova kwanongwa ya vafungami vangu. 16 Ndiva nawu vafungami vamonga, veni va ligeleli ali ha. Na lasima dandivayeghi wuwula na lishu lyangu davalipikani, pambeli davavi lipinga limu na mdimi yumu.

17 “Tati kandama, kwanongwa ayi ngusova pambeli mbati unofu kandi. 18 Kwahela mundu yang'ushila, ila nenga nguuwusha padayila nimweni, nenga ndiva na uwesu wa kuuwusha na kuuwuyishila kandi. Malawu ava yimbokilili kufuma kwa Tati wangu.”

19 Luyingila kandi lushoshu Vayawudi kwa Vayawudi kwanongwa ya filongu afi. 20 Vatangalili vawomba, “Kana chinyamkela, kandi kana lukwali! Wuli mukumpikanisha?”

21 Vamu vawomba, “Filongu afi fya mundu munachinyamkela ha, Chinyamkela akuwesha kuvagola vandu vangalimesu mesu, valoli?”

Vayawudi vakumlema Yesu

22 Kula Yelusalemu kwaveli na lihungu lya kuyihadisha nyumba ya Chapanga Chipindi chila kwaveli na lupepu. 23 Yesu aveli akuyendayenda munyumba ya Chapanga, mumdamwa wa Solumoni. 24 Topi Vayawudi vamshengeta Yesu, vamudasha, “Dautuleki muchipwembwi mbaka ndili? Tuwombeli kucha yuwi kuva Kilistu?”

25 Yesu kavayangula, “Ndivatovilela, lakini mujumila ha. chichuku achi chigola kwa litawa lya Tati wangu ndi chikundovilela nenga. 26 Yumwi mukujumila ng'odu kwanongwa muva vafungami vangu ha. 27 Vafungami vakupikana lishu lyangu, nenga ndivamanya, vala vangovikela. 28 Nenga nguvagayila unofu wa jola, veni davayaghamili ng'odu, kwahela mundu danyaghi muliwoku lyangu. 29 Tati wangu yanyimbili ava mkomi kupita vosi, kwahela mundu kandi yawesha kuvanyagha muliwoku lya Tati wa nenga. 30 Nenga na Tati, tuva yumu.”

31 Vayawudi vasola miganga vamugumi. 32 Yesu kavawombela, “Ndivalangusha chichuku sitangalili kufuma kwa Tati. chichuku choti sivavagola yumwi mugumangi miganga?”

33 Vayawudi vamuyangula, “Tukukuguma migonguveli kwanongwa ya chichuku chinofu ha, kwanongwa na ukumduka Chapanga! Ukuyigola kuva Chapanga na yuwi kwa mundu hela.”

34 Yesu kavayangula, “Yiyandikiwa mumalawu venu, ‘Chapanga akudeta yumwi muva va Chapanga.’ 35 Chapanga kavakema vachapanga vala vagayiliwi chilongu chaki, yufwi tumanya kucha Mayandiku Vang'alili vakuwomba nakaka jola. 36 Mweni Tati yamgolili avi Mng'alili na kamulayisha mumlima, yumwi mukumuwombela, akumduka, nongwa adetili, Nenga ndi mwana wa Chapanga? 37 Mani ngugola fichuku fya Tati wangu ng'odu, topi mukotoo kujumila nenga. 38 Kumbi pandisigola, hata nenga pamujumila ng'odu, ngiba mufijumili fichuku fila figola nenga na kuwona kucha Tati kamugati ya nenga na nenga ndiva mugati ya mweni.”

39 Vakacheyi vamkamula lakini kasulubuka.

40 Yesu kayenda kandi kumwambu ya lweni Yoludani, pala Yohani mbatisha pabatisheyi mwanja mtasi, kayikala aku. 41 Vandu vatangalili vamyendela vawomba, “Yohani mbatisha kagola mihilu yoyonda ha, kumbi fyosi fyadetili Yohani mbatisha filongu fyaki mundu ayu fyaveli nakaka.” 42 Vatangalili vamjumilili Yesu.

11

Njifwa ya Lasalu

1 Mundu yumu yivamkema Lasalu, mweni kaya wa Betaniya, alwalili. Betaniya yaveli
mlima wayikalagha Maliya pamu na Malita, vahaja mundu Lasalu 2 Ayu Maliya ndi
mweni yamshaghili Bambu mafuta va kunungilila mumawulu na kuvapukuta na fwili
shaki. Mhaja mundu Lasalu ndi yaveli akulwala. 3 Topi vala vahaja mundu valayisha
lulayilayi kwa Yesu, vadeta, “Bambu, yula ghanja waku yumtamili kalwala!”
4 Yesu papikanishili, kadeta, “Lasalu asovi kwa utami awu ha, lakini afi figoleka
ili ukomi wa Chapanga wuwoneki kwa utami awu na mwana wa Chapanga na
mweni ajumiwi.” 5 Yesu avatamili Malita na mhaja mundu na Lasalu. 6 Hata naha,
papikanishili kucha Lasalu katakwa ayikalili majuva mavili kukula kula ngajila kuyenda
kumlola. 7 Pambeli kavawombela vandundami vaki, “Tuyendi kandi Uyawudi!” 8 Vala
vandundami vamuwombela, “Muwula! Mwandi mwandi hela Vayawudi vakakusakeyi
vakugumi na miganga kukula kula, yuwi ukudayila kuyenda kandi kuku?” 9 Yesu
kayangula, “Saa sha pamusi lilongu na mavili, duhu? Mundu payendayenda pamusi
ayikwali ng'odu, nongwa akulola lwengi lwa mulima. 10 Mundu payendayenda pamihi
dayikwali, nongwa kavahela lwengi.” 11 Yesu pamalilili kudeta naha, kavawombela,
“Ghanja wetu, Lasalu kawonja, lakini nguyenda ngamyimushi.” 12 Vanachuli vaki
vamuwombela, “Bambu leki pawonja, akunana.” 13 Veni vamanya kucha Yesu kawomba
milandu ya kuwonja ng'onju, kumbi kawomba milandu ya njifwa ya Lasalu. 14 Yesu
kavawombela ngatu hela, “Lasalu kasova, 15 lakini nenga ngusekilela kwanongwa ya
yumwi kucha ngaveli aku ha, ili muweshi kujumila. Ponopa tuyendi kwa Lasalu.”
16 Tomasi yivamkema mambila kavawombela vandundami vamonga, “Tuyendi na yufwi
tukasovi pamu na mweni!”

Yesu Ushukushu na unofu

17 Yesu pafikili awonili Lasalu vamvikili kala musembi, majuva mchechi vapitili.
18 Chijiji cha Betaniya chaveli pabehi na Yelusalemu, utali kucha kilomita ndatu.
19 Vayawudi vatangalili vafikili kwa Malita na Maliya kuvakola mawoku kwa chivembu
cha mhaja wawu. 20 Malita papikanishili kucha Yesu akwisa, ayendili kumyanga,
Maliya asighalili munyumba. 21 Malita kamuwombela Yesu, “Bambu, kucha ungaveli
apa, mhaja wangu angasovili ha! 22 Lakini ponopa manya kucha fyofyosi fiwudayila
kumluva Chapanga dakugayili.” 23 Yesu kamuwombela, “Mhaja waku dashukuki.”
24 Malita kamyangula, “Manya kucha dashukuki mulijuva lya kushukushiwa.” 25 Yesu
kamuwombela, “Nenga ndi awu ushukushu na unofu. Yajumila nenga, hata pasova,
dayikali kandi. 26 Na yula yayikala na pajumila nenga, dasovi ha jola, wuli! ukufijumila
afi?”
27 Malita kamuwombela, “Yina, Bambu! Nenga, ngujumila kucha yuwi ndi Kilistu,
mwana wa Chapanga, yula dayisi mumlima.”

Yesu akulila

28 Malita pamalilili kudeta fila, kayenda kumkema Maliya mkulu mundu, kamu-
wombela pambali, “muwula kava panji, akukukema.” 29 Mweni papikanishili, kalopu
kamukovekela Yesu. 30 Yesu aveli akali hela kuyingila muchijiji, aveli akali hela pahala
pala pamuyangilili Malita. 31 Vala Vayawudi yivaveli pamu na Maliya kayaki, vayisili
pala pachivembu pavamuwonili akutandamuka kalopu na kufuma panji vamkovekelili.
Vakacheyi akuyenda kusembi akalili.
32 Maliya pafikili pala pavelili Yesu, pamuwonili kamuwila mumawulu, kamu-
wombela, “Bambu, kucha ungaveli baha mhaja wangu angafwili ha!”
33 Yesu pamuwonili Maliya akulila na vala Vayawudi vayilongushili pamu vakulila,
limkola lihingili mundima. 34 Pambeli kavadasha, “Mumuvika koti?”
Vamuyangula, “Bambu, wisi loli.”
35 Yesu kalila na misosi pwaa. 36 Ila Vayawudi vadeta, “Mloli ndambu yamtamili!”
37 Vamu vawomba, “Nakaka! Ayu yamgolili yula ngalimesu aloli, aweshi ng'odu
kumgola Lasalu akotoo kusova?”

Yesu akumshukusha Lasalu

38 Yesu yaveli na lusungu mundima yaki, kayenda kusembi. Sembi yeni yaveli
mumbaku, yigubikiwa na ligonguveli. 39 Yesu kadeta, “Muliwushi ligonguveli ali!”
Malita mhaja mundu na yula yasovili kamuwombela, “Bambu, ponopa akununga,
kwanongwa kana majuva mchechi tangila asovi.”
40 Yesu kamuwombela, “Nenga ngakuwombilili du kucha pamuwujumila damuwu-
woni ukomi wa Chapanga?” 41 Pambeli valiwusha lila ligonguveli. Yesu kalola kumbindi,

kawomba, “Ngukuhongesha yuwi Tati nongwa ukumbikanisha. 42 Ngumanya kucha
ukumbikana myanja yosi, ng'omba naha kwanongwa ya vandu ava vaveli apa, vaweshi
kujumila kucha yuwi ndi yiwunayishili.” 43 Pawombili naha, kakema kwa lishu likomi,
“Lasalu! Fumi panji!”
44 Yula yaveli kasova kafuma panji, kunu aveli kana ligubiku mumawulu na
mumawoku na kuwushu kawopiwa chitambala. Yesu kavawombela, “Mumuwopoli,
mumleki ayiyendeli.”

Mbedula sha kumuwulagha Yesu
Mateyi 26:1-5, Maliku 14:1-2, Lukasi 22:1-2

45 Ponopa Vayawudi vatangalili vaveli pala pa Maliya pavalolili chindu chila chagolili
Yesu, vamujumilili.
46 Vamonga vayenda kwa Mafwalisayu vayegha milandu yila yagolili Yesu.
47 Vatambika vakomi na Mafwalisayu vayikalili pa chitemela vagola nongwa ngomi,
pavawomba, “Tugoli liki? Mundu ayu akugola filangushilu fitangalili nendu!
48 Patumleka hela vandu vosi davamjumili na veni Valoma davayisi kuyananga Nyumba
Ngomi ya Chapanga wetu na mlima wetu!”
49 Pala mundu yumu yivamkemili Kayafa, aveli mkomi wa Vatambika mwaka wula,
kavawombela, “Yumwi vapufi! 50 Yumwi mumanya ha ngiba mundu yumu asovi
kwanongwa ya vandu, pitu vandu va Mlima wonda vasovi?” 51 Mweni adetili naha
kwa kudayila mweni ha kwanongwa mweni aveli mtambika mkomi mwaka wula, topi
atungili kucha Yesu dasovi kwanongwa ya vandu va mlima wa Vayawudi. 52 kwanongwa
ya mweni weka hela ha, lakini avakungashili pamu vana va Chapanga yivayitapulili.
53 Kufuma lijuva lila vakomi va Vayawudi vagola milandu ya kumuwulagha Yesu.
54 Kwanongwa vakacheyi vamkamuli Yesu, mweni katyanga kandi ha mumlima wa
Vayawudi, kafuma pala, kayenda pabehi ya lunjenga, mumbwani ya Efelemu. Kayikala
aku pamu na vandundami vaki.
55 Lihungu lya Vayawudi lya Pasaka lyaveli pabehi, vandu vatangalili vayenda
Yelusalemu kwing'alisha kuliveta lihungu. 56 Veni vavelili vakumsaka Yesu, pavayikun-
gula munyumba ya Chapanga, vayidasha, “Kucha wuli? Yikuwoneka dayisi ng'odu
mulihungu ali?” 57 Vatambika vakomi pamu na Mafwalisayu valayishili kucha mundu
yamanyili paveli Yesu avawombeli ili veni vakamukamuli.

12

Yesu akumwayilwa mafuta.
Mateyi 26:6-13, Maliku 14:3-9

1 Majuva sita lihungu lya Pasaka likali, Yesu kayenda Betaniya kwayikaleyi Lasalu,
mweni Yesu amshukushili kufuma munjifwa. 2 Kula vamgolela filivi fya lumihi, mweni
Malita aveli akuvatandila. Lasalu aveli yumu wa vala vavelili pamu na Yesu pamesa
vakulya. 3 Maliya atolili nusu lita ya mafuta va kunungilila va nadu vatawukili
nendu, kamumwayila Yesu mumawulu, kampukuta na fwili shaki. Nyumba yosi
yanungilili mafuta vala. 4 Yudasi Sikaliyoti yaveli yumu wa vandundami va Yesu, mweni
damshengeti Yesu, kadeta, 5 “Ngiba mafuta ava vangahemishili kwa migwala ijala ya
myesi tisa na kuvapa migwala ayi vagaju?” 6 Awombili nawula kwa kuvatama vagaju
ha, kumbi aveli mwifi. Aveli mvika mbiya na fipindi fitangalili aveli akuhija mbiya mula
mumuhaku. 7 Yesu kadeta, “Mkotoo kumfwasha mawu ayu! Mumuleki agoli kwa lijuva
lyangu lya kusikiwa. 8 Vagaju damuvi pamu nawu jola, lakini damuvi na nenga jola ha.”

Mbedula sha kumuwulagha Lasalu

9 Vayawudi vatangalili vapikanili kucha Yesu kava Betaniya. Vayendili kumlola Yesu
hela ha wuwula wula vakamloli Lasalu yashukushiwili na Yesu kufuma munjifwa.
10 Vatambika vakomi vagola njila ya kumuwulagha Lasalu wuwula. 11 Kwa nongwa
ya Lasalu Vayawudi vatangalili vavalema vakomi vawu, vamjumila Yesu.

Yesu akwingila Yelusalemu kwa filumbi
Mateyi 21:1-11, Maliku 11:1-11, Lukasi 19:28-40

12 Chilawu yaki, lipinga lya vandu lyayisili mulihungu lya Pasaka vapikanila Yesu
kava munjila kwisa Yelusalemu. 13 Vatola mitafya ya mikindu vayenda kumyanga,
Pavalandusha kwa kuwomba, “Mumujumi Chapanga! Chapanga munemeli ayu yayisa
kwa litawa lya Bambu. Chapanga munemeli mutwa wa Vayisilaeli.” 14 Yesu pambeli
kayipaka ngwada wa chihongu kumuwongu, kucha wuvawombili Mayandiku vang'alili.
15 “Ukotoo kutila mbwani ya Sayuni!
Loli mutwa waku akwisa,

Kayipaka ngwada wa chihongu!”
16 Chipindi chila vandundami vaki vamanyili ha chilongu chila, lakini Yesu pajumiwili
kala, vakumbukili chila chiyandikilwi kwa mweni na vandu vamgolela wuwula.
17 Lipinga lya vandu lyaveli pamu na Yesu pala pamkemeyi Lasalu kufuma musembi
na kamshukusha kufuma munjifwa, vawombili milandu ya Yesu. 18 Lipinga lila
lya vandu lyayisili, nongwa vosi vapikanishili kucha Yesu agolili chilangushilu chila.
19 Mafwalisayu vayiwombela, “Mkulola! Datuweshi kugola chindu ha! Mloli mlima
wosi ukumkovekela.”

Vagiliki vamu vakudayila kumuwona Yesu
20 Kwaveli Vagiliki vamu wa vala vafikili Yelusalemu kumluva Chapanga mulijuva lila.
21 Vala vamyendela Filipu, mwenikaya wa Betisayida kula Galilaya, vawomba, “Bambu,
tukudayila kumlola Yesu.” 22 Filipu kayenda, kamuwombela Andeleya, pambeli vosi
vavili vayenda kumuwombela Yesu. 23 Yesu kavawombela, “Saa ya kujumiwa Mwana
wa Mundu yifika kala! 24 Nakaka nguvawombela, ngokwa ya mupunga yikusighala
ngokwa hela hata payiponeka pasi pauganga pambeli yikusova. Mani payisova,
yikulela fivelekwa fitangalili. 25 Vala yivautama unofu wawu davawuyaghamishi
na vala yivatila ngalilu yau mumlima awu davayangi unofu wa jola. 26 Yadayila
kungimbanikila, angovekeli ili pala pandiva nenga na vandumindumi vangu vavi. Tati
wangu damtundamili mundu ayu.”

Yesu akuwomba njifwa yaki
27 “Ndima yangu yikalala ponopa ng'ombi liki? Wuli ng'ombi, ‘Tati ukotoo kujumisha
chipindi achi mikiwa nenga’? Lakini ayi ndi nongwa yinyisilili ili mbiti muchipindi achi
kuteshiwa. 28 Tati, lijumi litawa lyaku.”
Topi, lishu kufuma kumbindi kwa Chapanga lideta, “Nilijuma kala na danilijumi
kandi.” 29 Lipinga lya vandu liwolukili pala lipikanila lishu lila, vamu vawomba,
“Kudilima.” Vamu vawomba, “Makungu kaywanga na mweni!”
30 Lakini Yesu kavawombela, “Lishu ali lipikanika kwanongwa ya nenga ha, lishu
ali lipikana kwanongwa ya yumwi. 31 Hinapawu chipindi cha mlima awu kuhighiwa,
mnakulongosha mlima awu dawushiwi. 32 Na nenga pabikuliwa kumbindi kwa Cha-
panga mumlima, dandivakweyi vandu vosi kwa nenga.” 33 Adetili nawula kulangusha
kucha dasovi kwa njifwa liki. 34 Topi, lipinga lila limuyangula, “Yufwi tupikanila
kufuma mumalawu vetu kucha Kilistu dayikali jola. Dauweshi wuli kuwomba nakaka
Mwana wa mundu akudayila kunyasuliwa? Na mwana wa mundoyu ghani?” 35 Yesu
kavawombela, “Lwengi luva pamu na yumwi kwa chipindi chitali ha. Muyendi yendi
kukali na ngesha, ili lwisa lukotoo kuvagubika, kwanongwa yayendayenda mulwisa
kamanya ng'odu kwayenda. 36 Pamuveyi na ngesha mujumili ili muva kala vana va
lwengi.”

Vandu vangajila kujumila
Pamalilili kudeta filongu fila, Yesu kawuka kayifisa kutali na lipinga lila. 37 Yesu
agolili mihilu yosi pavalola, lakini veni vamjumilili ha, 38 ili filongu fya detili mbuyi
wa Chapanga Isaya ndafiwoneka,
“Bambu, ghani yajumilili chilongu chetu?
Uwesu wa Bambu uwoneka kwa ghani?”
39 Vawesha ha kujumila, kwanongwa Isaya kawomba kandi,
40 “Chapanga kawomba,
dandivapofoli mesu vawu,
kavapugha luhala lwawu
vakotoo kulola kwa mesu vawu,
na mahala vawu vakotoo kumanya
vakotoo kung'alambukila nenga, kawomba Bambu,
ng'weshi kuvagola vanani.” 41 Isaya ndakawomba filongu afi nongwa kaulola ukomi
wa Yesu, kawomba milandu yaki. 42 Hata naha, vakomi va Vayawudi vatangalili
ndavamjumila Yesu, lakini kwanongwa ya Mafwalisayu, vamuyitikila ng'odu
pawelu pavatila davalekani na nyumba ya kudadavila ya Vayawudi. 43 Vadayila
ukomi wa vandu pitu kujumiwa na Chapanga.

Yesu kayisa kuulowola mlima
44 Pambeli Yesu kawomba kwa lishu likomi, “Mundu yajumila nenga, akujumila nenga
hela ha, akumjumila na yula yanayishili. 45 Yanola nenga akumlola yula yanayishili
wuwula. 46 Nenga nyisa pamlima kucha lwengi, ili yoyosi yajumili nenga akotoo
kuyikala mulwisa. 47 Yangajila kupikana filongu fya nenga, nenga ngumuhigha ha,

nongwa nyisa pamlima kuhigha ha, nyisa kuulowola. 48 Yivanema nenga na kukamula
ng'odu filongu fyangu vana yumu wakuvahigha. Filongu fila fyang'ombilili dafivi
muhigha lijuva lya mwishu. 49 Ayi nakaka, kwanongwa nenga ng'omba kwa uwesu wa
nimweni baha ng'odu, Tati yanayishili ndi mweni yanayishili ng'ombi liki na nywangi
liki. 50 Nenga manya kucha lilawu lyaki likuyegha unofu wa jola. Nenga nguwomba fila
Tati fyanayishili ng'ombi."

13

Yesu akuvawofuwa mawulu vandundami vaki

1 Yaveli lijuva limu lya Lihungu likali hela kufika. Yesu kamanya kucha saa yaki ya
kuwuka pamlima kuyenda kwa Tati yafikili. Avatamili vandu yivaveli vaki va pamlima
majuva vosi, avatamili munu!
2 Yesu pamu na vandundami vaki vayikalili pamu vakulya filivi fya pamihi.
Lijangavandu avikili kala mundima ya Yudasi mwana wa Simoni Sikaliyoti, hoshu ya
kumushengeta Yesu. 3 Yesu amanyili kucha Tati kamgayila findu fyosi mumawoku
vaki na mweni kafuma kwa Chapanga na akuwuya kwa Chapanga. 4 Yesu kayisegha
pafilivi, kakusa yingwa yaki, kayiwopa lukwindu muchiwunu. 5 Pambeli kataya machi
mungwangu, kakanda kuvawofuva mawulu vandundami vaki kunu pavapukuta na
yingwa yafwalili muchiwunu. 6 Kayenda paveli Simoni Petili, mweni kawomba, "Bambu
yuwi ukung'ofua nenga mawulu?" 7 Yesu kayangula, "Chila chigola ponopa kuchimanya
ha, lakini daumanyi pambeli" 8 Petili kamuwombela, "Dauweshi kung'ofuwa nenga
mawulu vangu hata kamu!"
Yesu kamyangula, "Panguwofuva ng'odu dauvi Lighanja na nenga ha." 9 Simoni
Petili kamyangula Bambu, "Ng'ofuwi, mawulu hela ha pamu na mawoku vangu na
mutwi." 10 Yesu kamuwombela, "Yayovili, kang'ala kala, akudayila kuyova kandi ha ila
kunava mawulu hela. Yumwi mung'ala kala ila yumu hela." 11 Yesu amumanyili kala
yula daamushengeti, ndi nongwa awombili naha, "Mwavosi yumwi mung'ala kala, ila
yumu hela." 12 Pavawofuwili kala mawulu, kakusumbula yingwa yaki, kayikala pamesa,
kavawombela, "Mufimanya fyendivagolili? 13 Yumwi mukungema nenga Muwula na
Bambu, yumwi mukuwomba nyanyi nongwa nenga mweni. 14 Nenga muwula na
Bambu wenu ndivawofua yumwi mawulu na yumwi mukudayila muyiwofuvi mwaveni
mawulu. 15 Ndiva gayila chilangushilu, yumwi mugoli kucha wugolili nenga. 16 Nakaka
nguvawombela, vavanda vavi vakomi ha kwa vabambu vawu na vanjagila vavi vakomi
ha kwa yula yavalayishili. 17 Mani muvamanya ava damuvi na ngiba pamugola.
18 Afi fing'omba fya mwavosi yumwi ha, nenga ndiva manya vala ndivashawulili.
Lakini Mayandiku yivayandikiwili yivawomba, 'Yula yalili filivi pamu na nenga
danshengeti.' 19 Nenga ndivawombela filongu afi, fikali kufumbuka ponopa, fifumbuka
muweshi kujumila kucha nenga ndi mweni. 20 Nakaka nguvawombela, yamupokela
yula yindimulayishili akumbokela nenga na yula yambokela nenga akumpokela yula
yanayishili."

Yesu kadeta milandu ya kumushengeta mweni
Mateyi 26:20-25, Maliku 14:17-21, Lukasi 22:21-23

21 Yesu pawombili filongu fila, ndima yimutama nendu kadeta, "Nakaka nguva-
wombela muyenu yumu dashengeti!"
22 Vandundami vayilola veni kwa veni, vamanya ha akumuwomba ghani. 23 Paveli
na ndundami yumu Yesu yamtamili aveli kayikala pambali yaki. 24 Simoni Petili
akamukupisheyi kwa mawoku pawomba, "Mudashi akumudeta ghani?" 25 Ndundami
yula kaselela pabehi na Yesu kamudasha, "Bambu ghani ayu?"
26 Yesu kayangula, "Yula yindimupa chipandi cha libumunda chinikishilili ndi mweni.
Pambeli katola chipandi cha libumunda kalikishila, kamupa Yudasi mwana wa Simoni
Sikaliyoti." 27 Yuda patolili libumunda lila, tepu, Lijangavandu limwingila. Yesu
kamuwombela, "Chiwudayila kugola goli kalopu." 28 Kwa hela mundu yayikalili
pamesa yamanyili kucha wuli kamuwombela wula. 29 Yudasi aveli mkola mbiya,
vamu vamanyili kucha Yesu akumuwombela mweni akahemeli findu fya lihungu awu
kuvagayila vagaju findu.
30 Tepu hela Yuda payangili hela libumunda lila, kafuma panji. Ndayiva pamihi.

Lilawu lya shonu

31 Yuda pawukili kala, Yesu kawomba, "Topi ukomi wa Mwana wa Mundu wuku-
woneka, ponopa ukomi wa Chapanga akuwoneka kupitila mweni. 32 Kucha ukomi wa
Chapanga ukuwoneka kupitila mweni, topi mweni Chapanga dagoli ukomi wa Mwana

wa Mundu wuwoneki, tepu dagoli afi. 33 Vana vangu dandivi na yumwi padokwa,
damunzaki, kucha ndivawombilili Vayawudi, nguvawombela ponopa, 'Kunyenda,
damufiki ha.' 34 Lilawu lya shonu nguvagayila, muyitami yumwi kwa yumwi, kucha
ndivadayilili nenga, ponopa muyitami yumwi kwa yumwi. 35 Naha vandu vosi
davamanyi kucha yumwi muva vandundami va nenga, mani mkuyitama yumwi kwa
yumwi."

Yesu kadeta kucha Petili damulemi
Mateyi 26:31-35, Maliku 14:27-31, Lukasi 22:31-34

36 Simoni Petili kamudasha, "Bambu, ukuyenda koti?"
Yesu kamuyangula, "Kunyenda nenga dauweshi kungovekela ha. Dawungovikeli
pambeli."
37 Petili kadasha, "Bambu, wuli nenga dangweshi ng'odu kukukovikela ponopa? Nenga
danyasi unofu wangu kwanongwa ya yuwi." 38 Pambeli Yesu kamyangula, "Nakaka yuwi
daumalili unofu waku kwanongwa ya nenga? Nakaka nguvawombela kandi njowolu
akali kuvika yuwi daunemi nenga myanja mitatu!"

14

Yesu ndi Deha ya kuyenda kwa Tati

1 "Mkotoo kuyipwelesha kunda yenu, leki mukumjumila Chapanga, mujumili na
nenga. 2 Munyumba ya Tati wangu muna fyumbagati fitangalili, kungaveli hela
fwasi ya kuyikala ningavawombilili ha, nguyenda ngavatandili pa kuyikala. 3 Topi
pandivatandila kala pakwikala, danyisi kandi kuvatola ili pandiva nenga na yumwi muvi
baha. 4 Yumwi mwiyimanya deha yinyendela aku kunyenda."
5 Tomasi kamudasha, "Bambu, yufwi tumanya ha kuwuyenda, ponopa datwimanyi
wuli wuli deha?" 6 Yesu kayangula, "Nenga ndi nakaka na deha na unofu, kwa hela
mundu yayenda kwa Tati ngajila kupitila kwa nenga. 7 Nongwa mungamanyili nenga,
mungamumanyili na Tati wangu. Kukandila ponopa mumumanya na mumuwona kala."
8 Filipu kamuwombela, "Bambu, yufwi tukudayila utulangushi Tati hela."
9 Yesu kamuyangula, "Filipu, mumanya ng'odu nenga? Ndiyikala na yumwi majuva
vatangalili. Yang'onili nenga kamuwona na Tati. Topi, nongwa liki mukudeta,
'ndivalangushi Tati?' 10 Yuwi ukujumila ng'odu kucha nenga ndiva mugati ya Tati na
Tati kava mugati ya nenga?" Yesu kavawombela, ngudeta kwa liwovi lyangu ha, ila Tati
yayikala mugati ya nenga ndi ya gola chichuku chaki. 11 Mujumili nenga padeta kucha
ndiva mugati ya Tati na Tati kava mugati ya nenga. Leki mukujumila ng'odu nenga,
mujumili kwanongwa ya fila figola. 12 Nakaka nguvawombela, yula ya jumila nenga,
dagoli fichuku fila figola, dagoli findu fikomi kupita afi, kwanongwa nenga nguwuka
nguyenda kwa Tati. 13 Nenga dagoli chochosi chimudayila kuluva kwa litawa lyangu, ili
Tati ajumiwi kwa njila ya mwana. 14 Leki pamuluva chindu chochosi kwa kutambula
litawa lyangu, nenga dagoli.

Ulayilayi wa Mfuki Mng'alili

15 "Leki mundama nenga, damukamuli Malawu vangu. 16 Na nenga dandimuluvi Tati,
mweni avapi Mtangi wingi ayikali na yumwi jola. 17 Mweni ndi Mfuki wulangusha
unakaka wa Chapanga, vandu va mlima awu davaweshi ha kumujumila kwanongwa
vamuwona ha na vamumanya ha. Lakini yumwi mumumanya, kwanongwa kava na
yumwi na akwikala mugati ya yumwi.
18 "Danivaleki ng'odu kucha Valekwa, dandivawuyili kandi. 19 Chisighala chipindi
chidokwa vandu va mlima awu davang'oni kandi ha. Lakini yumwi damung'oni,
kwanongwa nenga munofu na yumwi damuvi vanofu wuwula wula. 20 Lijuva palifika
damumanyi kucha nenga ndiva mugati ya Tati wangu na yumwi muva mugati ya nenga
na nenga ndiva mugati ya yumwi.
21 "Vandu vakamula Malawu va nenga na kuvajumila, ava vakundama. Na Tati
wangu davatami vala yivandama nenga na nenga dandivatami wuwula wula na nenga
dandiyilangushi kwa veni."
22 Yuda wingi Sikaliyoti ha, kamudasha, "Bambu, wuli wuli dawiyilangusha umweni
kwa yufwi, ngajila kuyilangusha kwa vandu va mlima awu?"
23 Yesu kamuyangula, "Yandama nenga dakamuli mawuli vangu. Tati wangu
damutami, Tati pamu na nenga datuyingili mugati yaki na kuyikala. 24 Yandama ng'odu,
akukamula ha filongu fyangu na filongu fimupikana padeta fikufuma kwa nenga ha,
filongu fya Tati wangu yanayishili.

25 “Afi ndi finivawombeleyi pandiyikaleyi na yumwi. 26 Lakini Mtangi, ndi Mfuki
Mng'alili, Tati damulayishi kwa litawa lyangu, davawuli findu fyosi, kuvakumbushila
fyosi findivawombilili.
27 “Nguvalekela kusika, nguvapa kusika kwa nenga. Kusika kundivavapa nenga kuva
ng'odu kucha ngimu mlima wuvavapa yumwi. Mkotoo kuyipwelesha wala mukotoo
kutila. 28 Mumbikanisha pandivawombilili kucha, ‘Nguyenda pambeli nguwuya kandi.’
Leki mungandamili mungasekilili kucha nguyenda kwa Tati, nongwa Tati mkomi pitu
nenga. 29 Ndivawombela filongu afi ngengi, ili pafibwituka mujumili. 30 Danywangi na
yumwi filongu fitangalili ha, kwanongwa mtavala wa mlima awu akwisa, mweni kwa
nenga kana liwovi ha, 31 lakini ili mlima umanyi kucha ngumutama Tati na ngugola
findu fyosi kucha mweni wanayishili.
“Muwoloki, tuwuki apa.

15

Yesu msabibu wa nakaka

1 “Nenga ndi msabibu nakaka, Tati wangu mulimi. 2 Mweni akudumula litafi
lingajila kulela fivelekwa na kuliyasa na akulihengelela lila litafi lilela ili lileli
fivelekwa fitangalili. 3 Yumwi muva nyanyi kala kwanongwa mukamula chilongu chila
chindivawombilili. 4 Muyikali mugati ya nenga na nenga dandiyikali mugati ya yumwi.
Litafi weka hela lileli ha fivelekwa mbaka livi mulibiki lyaki lya musabibu. Wuwula
wula yumwi muleli ha fivelekwa ila pamuva mugati ya nenga.
5 “Nenga ndiva lihadiki lya lisabibu na yumwi muva mitafyi, yiyikala mugati ya
nenga na nenga nguyikala mugati yaki na akulela fivelekwa fitangalili, kwanongwa
pangajila nenga mukuwesha ha kugola chindu. 6 Mumuleki mundu yayikala ng'odu
mugati ya nenga, ayu akuva kucha litafi liyasiwili na kuyuma, mitafi yiyumili yikungiwa
na kuyasiwa mumotu, dayilunguli nigu! 7 Leki mkuyikala mugati ya nenga na filongu
fyangu dafiyikali mugati ya yumwi, damuluvi chochosi chimudayila damugayiliwi.
8 Leki pamulela fivelekwa fitangalili, Tati wangu dajumiwi nakaka damuvi vandundami
vangu. 9 Kucha wula Tati pandamili nenga, wuwula wula nenga ndivatama yumwi,
muyikali muwutami wa nenga. 10 Pamuvakamula Malawu vangu, yumwi damuyikali
muwutami wangu, kucha nenga wundivakamulili Malawu va Tati wangu na nguyikala
muwutami waki.
11 “Ndavawombilili naha ili sekelelu yangu yivi mugati yenu na sekuseku yenu
yimemi. 12 Lilawu lyangu ndi ali: muyitami yumwi kwa yumwi kucha nenga
wundivatama yumwi 13 Kwahela mundu yaveli na utami kucha awu, wa kuuleka unofu
waki kwanongwa ya vaghanja vaki. 14 Yumwi muva vaghanja vangu mani mkugola
fila fyindivalayishili. 15 Dandivakemi ng'odu vandumindumi kandi, kwanongwa vandu-
mindumi vamanya ng'odu fyagola bambu wawu. Lakini yumwi ndivakema vaghanja,
kwanongwa fyosi findifipikanilili kwa Tati ndivawombela. 16 Yumwi munshawula nenga
ng'odu, nenga ndivashawula yumwi na ndivalayisha yumwi, muyendi mukaleli nendu
fivelekwa fya kuyikala. Na Tati davavapi chindu chochosi chimumuluva mulitawa
lyangu. 17 Nguvawombela naha yumwi, muyitami yumwi kwa yumwi.

Lihingili lya mlima

18 “Leki vandu va mlima pavavakalalila yumwi, muyiholi kucha vangalalili nenga
tanila. 19 Leki mungaveli vandu va mlima awu, vangavatamili yumwi kucha veni.
Lakini yumwi wa mlima awu ng'odu, nongwa nenga ndivashawula kufuma mumlima
awu, kwanongwa ayi vandu va mlima awu vakuvakalalila yumwi. 20 Muyiholi
wundivawombilili kucha kwahela vavanda yivaveli vakomi kwa Bambu wawu. Leki
vandeshili nenga, davavateshi na yumwi wuwula wula. Leki vavakamulili mawuli va
nenga, davakamuli na va yumwi wuwula wula. 21 Lakini davavagoleli fyosi kwanongwa
yumwi muva va nenga, veni vamanya ng'odu mweni yanyeghili. 22 Leki ngayisili na
kuwomba na veni ng'odu, vangaveli na sambi ng'odu, ponopa vavahela cha kuyitasha
sambi shawu. 23 Yula yangalalila nenga akumkalalila Tati wangu wuwula wula. 24 Mani
ngagolili ng'odu fichuku fila kwahela mundu angagolili na vangaveli na sambi ha.
Ponopa vayiwona mihilu yigolili, lakini vangalalila nenga na Tati wangu. 25 Lakini fyosi
afi fidayiliwa kugoleka ili Malawu vavi nakaka, ‘Vangalalila nenga ngajila nongwa.’
26 “Leki payisa ayu Mtangi, yindivayeghela kufuma kwa Tati, ayu Yang'alili nakaka
kufuma kwa Tati, mweni dandovileli nenga. 27 Na yumwi wuwula wula damundovileli
nenga, kwanongwa tuva pamu kufumila pakwandi.”

16

1 “Ndivawombela naha ili mukotoki kuleka ujumilu wenu. 2 Davavavingi munyumba
shawu sha Chapanga, chipindi chikwisa chila kila mundu yavawulaya daamanyi
akumuwushila Chapanga litambiku. 3 Vandu davagoli naha nongwa vamumanya
ng'odu Tati na nenga. 4 Ndivawombela filongu afi, ili chipindi pachifika muvi na
ngumbungumbu kucha ndivawombilili kala.

Fichuku fya Mfuki Mng'alili

5 “Ponopa nguyenda kwa mweni yanayishili, lakini kwahela mundu yadasha
nguyenda koti. 6 Ndivawombela naha, mundima shenu mumema ligafugafu. 7 Lakini
ndivawombela nakaka, finofu kwa yumwi nenga kuwuka, kwanongwa nenga pang'uka
ng'odu, dayisi ha Mtangi, ila pang'uka, dandimulayishi kwa yumwi. 8 Mweni payisa,
davamanyishi vandu va pamlima milandu kucha vatoshangila milandu ya sambi na
ugoleki na fiyilatili highilu ya Chapanga. 9 Vatoshangila milandu ya sambi, kwanongwa
vajumila ng'odu nenga, 10 Kwilata ugoleki kwanongwa nenga nguyenda kwa Tati,
damung'oni kandi ha, 11 vatoshangila mumilandu ya kuhigha, nongwa Lijangavandu
mkomi wa mlima awu kahighiwa kala.

12 “Ngali na filongu fitangalili fya kuvawombela, lakini dafivi vitangalili munu kwa
yumwi kufikamula fyosi. 13 Topi payisa Mfuki mweni, ayu ndi yalangusha unakaka
wa Chapanga, davalongoshi muunakaka wosi, mweni davawombeli kwa uwesu waki
mweni lakini davawombeli fyapikanila na fila dafiyisi kuwulongolu. 14 Mweni dajumi
nenga, nongwa datoli fyang'ombilili avawombeli yumwi. 15 Fyosi fya Tati wangu fya
nenga, ndi nongwa ndawombili Mfuki Mng'alili datoli fila fyindimugayilili avawombeli
yumwi.

Ngalasi na seku

16 “Yikali chipindi chidokwa hela damung'oni ha, pambeli padokwa damung'oni.”
17 Vandundami vaki vamu vayikanganikili, “Afi fya detili fina mana liki? Kutuwombela
chisighala chipindi chidokwa datumuwoni ha na kudeta, ‘Samba kawuka, samba
kawuya na akuyenda kwa Tati.’ 18 Vasiyala vakwidasha, ‘Chilongu liki achi chawomba?’
Tumanya ha chawomba.” 19 Yesu kamanya kucha vadayila kumdasha, topi kava-
wombela, “Chimwidasha liki kucha ng'omba, samba ndivaleka damung'oni ha pambeli
samba mung'ona. 20 Nakaka nguvawombela, yumwi damulili kunu pamu yidedeka, topi,
mlima dausekeleli, yumwi damukalali, kukalala kwa yumwi dakughalambuki cheleli
buja. 21 Mdala palela, kana lihingili nongwa saa yaki yifika ya kulela, leki palela mwana,
akwivasuwa lila lihingili lya kulela kwanongwa ya cheleli. 22 Na yumwi wuwula, muna
lung'ong'u, lakini nenga dandang'aniki na yumwi kandi, yumwi damumemi cheleli
buja mumunda shyenu, kwahela yawesha kuvawushila seku shyenu. 23 Mulijuva lila
damungonyi chindu ng'odu. Nakaka nguvawombela, Tati wa nenga davagayili chila
chimumluva kwa litawa lyangu. 24 Mbaka ponopa munuva ng'odu chindu chochosi
mulitawa lyangu. Muluvi, damupati, kusekelela kwa yumwi kuvi jola.

Ndiwuwesha kala Mlima

25 “Ng'omba kwa ng'ombelu ya kuyifwana na yumwi, kuvawombela milandu ayi.
Saa yikwisa nenga danywangi kwa kuyifwana ha, dang'ombi lipala hela milandu ya
Tati. 26 Mulijuva lila damuluvi kwa kupitila litawa lyangu, ngudeta ha kucha nenga
dandivaluvili kwa Tati, 27 Tati mweni kavatama yumwi. Kavatama yumwi kwanongwa
mundama nenga na mujumila kucha nenga fuma kwa Chapanga. 28 Fuma kwa Tati,
nyisa mumlima, ponopa nguwuleka mlima nguwuya kwa Tati wangu.” 29 Pambeli
vandundami vaki vamuwombela, “Ponopa ukuwomba lipala, ukudeta lipala ngajila
chifisu mung'ombelu. 30 Tumanya kucha yuwi kumanya milandu yosi kwahela mundu
wa kukudasha naha tujumila kucha yuwi kufuma kwa chapanga.”
31 Yesu kavayangula, “Ponopa mukujumila? 32 Dachisi chipindi na chiva kala,
mwavosi damulekanili kila mundu na kaya yaki, damuneki weka, lakini nguva weka
ha kwanongwa Tati wangu kava na nenga. 33 Ndivawombela naha ili yumwi muvi na
kusika pamuva pamu na nenga. Vandu vamlima davavagoboli lakini mudindali! Mlima
ndiwuwesha kala.”

17

Yesu akuvadadavila vandundami vaki

1 Yesu pamalilili kuwomba naha, kalola kumbindi kunu pawomba, “Tati chipindi chiy-
isa. Uvagoli vandu vamujumi mwana waku, ili mwana waku akujumi. 2 Wamugayilili
uwesu kupita vandu vosi, ili avagayili unofu wa jola vosi vala wamugayilili. 3 Unofu

wa jola ndi awu, kukumanya yuwi weka Chapanga wa nakaka na kumumanya Yesu Kilistu, yula yumulayishili. 4 Nenga ndiwulangusha ukomi waku apa pamlima, malila fichuku fiwunyimbili ndifigoli. 5 Tati! Unyimbi ukomi pawulongolu paku ponopa, ukomi wuwula wula ndaveli nawu pamu na yuwi chipindi mlima waveli wakali hela kuva.

6 “Ndikugola umanyiki kwa vandu vala vawunyimbili mumlima. Vaveli vandu vaku na yuwi wanyimbili nenga. Vachikamula chilongu chaku, 7 ponopa vamanya kucha fyosi fiwungayilili fifuma kwa yuwi. 8 Topi filongu fiwungayilili ndivagayila veni na veni vafipokela. Nakaka vamanya kucha fuma kwa yuwi. Vajumila kucha yuwi kunayisha.

9 “Nenga nguvadadavila vala, nguvadadavila ha vandu vosi va pamlima, nguvadadavila hela vala vawunyimbili, nongwa veni vandu va yuwi. 10 Fyosi fimeli nafyu fya yuwi na fyosi fiwuveli nafyu fya nenga. Ukomi kupitila ava. 11 Nenga ndiva kandi mumlima ha, veni vakali mumlima. Na nenga ngwisa kwa yuwi. Tati Mng'alili, uvadimi vandu kwa liwovi lya litawa lyaku liwugayilili, ili vosi vavi yumu kucha yufwi wutuveli yumu. 12 Pandiveyi na veni, ndivadima na kuvavika panofu kwa liwovi lya litawa lyaku, litawa liwunyimbili. Kwa hela hata yumu yayaghamilili ila yumu hela yula yalatiwili kuyaghamila ili Mayandiku vavi.

13 “Ponopa ngwisa kwa yuwi, filongu afi nda detili chipindi ndaveli ngali ndiva pamlima, ili veni vavi na sekuseku lumemili mundima shawu. 14 Ndivagayila chilongu chaku na vandu va mlima awu vavakalalila nongwa veni va mlima awu ha, kucha nenga wa mlima awu ha. 15 Nenga ngudadava ha kucha uvawushi mumlima awu, lakini nguluva uvadimi na yula Mwafu. 16 Nenga wamlima awu ng'odu na veni wuwula wula wa mlima awu ha. 17 Uvagoli vavi vaku kwa nakaka yaku, chilongu chaku ndi nakaka. 18 Kucha yuwi wuunayishili nenga mumlima, wuwula wula na nenga nguvalayisha veni mumlima. 19 Kwa nongwa ya veni, ndiyitawula nimweni kwa yuwi ili na veni wuvagoli kuva vaku nakaka.

20 “Nguvadadavila veni weka ha. Nguvadadavila na vala yivajumila nenga kwanongwa ya chilongu chawu. 21 Tati, ngudadava vosi vavi yumu, kucha yuwi wuveli mugati ya nenga na nenga mugati ya yuwi. Na veni vavi mugati ya yufwi, ili mlima ujumili kucha yuwi ndi wanayishili. 22 Ndivagayila ukomi wula wuunyimbili nenga, ili vavi yumu kucha wula yufwi wutuveli yumu. 23 Nenga mugati ya veni na yuwi mugati ya nenga, vavi yumu nakaka, ili mlima umanyi kucha wanayishili na ukuvatama veni kucha wula wundamili nenga.

24 “Tati, vala vaungayilili ngudayila vavi pamu na nenga kosi pandiva, vaweshi kuulola ukomi wa nenga, ukomi wuunyimbili kwanongwa wandamili chipindi mlima ukali hela kugoleka. 25 Tati goleki, Mlima wukumanya ng'odu, lakini nenga ngumanya na veni vamanya kucha yuwi wanayishili. 26 Ngukugola umanyiki kwa veni na danyendileli kugola nahawu, ili utami wuveli nawu kwa nenga wuvi na kwa veni, ili ndivi mugati yawu.”

18

Kuvakuliwa kwa Yesu
Mateyi 26:47-56, Maliku 14:43-50, Lukasi 22:47-53

1 Yesu pamalili kudadava, kawuka pamu na vandundami vaki vayenda kumwambu ya lweni Keduloni. Paveli na chiwunga cha mibiki kayingila mweni pamu na vandundami vaki. 2 Mweni Yudasi, yadayileyi kumushengeta Yesu, kapamanya pala, kula Yesu kwayendili na vandundami vaki. 3 Yudasi kayenda kuchiwunga cha mibiki, aveli pamu na chipinga cha machonda, pamu na vandumindumi kufuma kwa vakomi va vatambika na Mafwalisayu, vayenda na lung'ali na niku pamu na fidumu. 4 Yesu kamanya kala fyosi dafimfumbukili, kawoloka paulongolu kavadasha, “Mkumsaka ghani?”

5 Veni vayangula, “Yesu Mnasaleti”

Yesu kavayangula, “Nenga ndi mweni.”

Yudasi yamshengetili kawoloka pamu na vala. 6 Yesu pavawombilili, “Nenga ndi mweni” Vatatalikili kumbeli, vawa pasi. 7 Kavadasha kandi, “Mkumsaka ghani?”

Vamyangula, “Yesu Mnasaleti.”

8 Yesu kavayangula kandi, “Ndiva wombela kala nenga ndi mweni. Leki mukunsaka nenga, muvaleki ava vayendi.” 9 Awombili naha ili fyadetili fivi nakaka. “Tati vala vawungayilili ndimuyamishi hata yumu ha.”

10 Simoni Petili aveli na lipanga, kalifyangula, kamtova ndumindumi wa Mtambika mkomi, kamdumula lijeji lya kumlilu. Yula ndumindumi litawa lyaki Malikusi. 11 Pambeli Yesu kamuwombela Petili, “Wuyishi lipanga lyaku muhala! Ukudayila lwindi lwa kuteshiwa lwanyimbili Tati wangu ndilulandili ng'odu?”

Yesu vamuyegha kwa Anasi
12 Pambeli vala machonda na mkomi wau na vala vandumindumi va Vayawudi
vamkamula Yesu, vamuwopa. 13 Vamtola mbaka kwa Anasi. Anasi kava mkohanu
mundu na Kayafa, yula yaveli mtambika mkomi mwaka wula. 14 Mweni Kayafa
avagayilili vakomi va Vayawudi chilongu kucha ngiba, mundu yumu asovi kwanongwa
ya vosi.

Petili akumlema Yesu
Mateyi 26:69-70, Maliku 14:66-68, Lukasi 22:55-57
15 Simoni Petili na ndundami wingi vamkovekela Yesu. Ayu ndundami kamanyika
nendu na mtambika mkomi, kayingila pamu na Yesu muwudamwa wa mtambika
mkomi. 16 Petili paghaveyi panji ya mlyangu. Ndundami yumu yamanyikili na
mtambika mkomi kafuma panji kumuwombela yula mdala wa pamlyangu amuyeghi
Petili munyumba. 17 Mdala yula wa pamlyangu kamuwombela Petili, “Yuwi kuva
ndundami yumu wa mundu yula?”
Mweni kawomba, “Nenga ng'odu.”
18 Kwavelili na lupepu, vandumindumi na vamachonda va boma vaveli vakosha motu
wa makala vakuyota. Petili na mweni aveli vakuyota pamu.

Mtambika mkomi akumdasha Yesu
Mateyi 26:59-66, Maliku 14:55-64, Lukasi 22:66-71
19 Mtambika mkomi amdashili Yesu milandu ya vandundami vaki pamu na mawuli
vaki. 20 Yesu kavayangula, “Nenga ng'omba na vandu va mlima awu lipala hela
kwa kila mundu, mawuli vangu vosi ndivagola munyumba sha Chapanga na Nyumba
ya kudadavila, pala Vayawudi vosi vakwikungula. Wala ng'omba chindu chochosi.
Mulufisu ha. 21 Wuli mukudasha nenga? Mukavadashi vandu yivambikanishili nenga.
Nakaka vamanya chila ching'ombili.”
22 Pawombili kala afi, ndumindumi yumu yawolukili pabehi na Yesu kamvanga
mbandi kunu pawomba, “Wuli ukuwomba naha kwa mtambika mkomi?”
23 Yesu kavayangula, “Mani ng'omba wafu, unangushi wafu weni, mani ng'omba
kwanongwa mukundovela liki?”
24 Pambeli Anasi kamuyegha Yesu akali kawopiwa kwa Kayafa mtambika mkomi.

Petili akumlema kandi Yesu
Mateyi 26:71-75, Maliku 14:69-72, Lukasi 22:58-62
25 Simoni Petili aveli kawoloka akuyota motu, vamdasha “Na yuwi kwa ndundami wa
mundu yula ng'odu?”
Petili kayangula, “Ng'odu, nenga ndili!”
26 Ndumindumi yumu wa mtambika mkomi na yula Simoni Petili amdumulili lijeji,
kawomba, “Nenga ndikuwona ng'odu yuwi kula kuchiwunga cha mibiki?”
27 Petili kakana kandi, tepu njowolu kavika.

Yesu paulongolu ya Pilatu
Mateyi 26:71-75, Maliku 14:69-72, Lukasi 22:58-62
28 Pambeli pamalavila putiputi vamtola Yesu kufuma kwa Kayafa vamuyegha
kunyumba ya mkomi wa mkowa wa Yudeya. Vakomi va Vayawudi vayingila ng'odu
kwanongwa vakotoo kuva vandu va wafu ili vakotoo kulya lihungu lya Pasaka. 29 Topi,
Pilatu kafuma pangi kavadasha, “Mukumuhighila liki mundu ayu yimumuyeghili?”
30 Vamuyangula, “Mani angaveli mwafu ng'odu tunga muyeghili kwa yuwi ha.”
31 Pilatu kavawombela, “Topi mumtoli yumwi mkamuhighi kwa Malawu venu.”
Vayawudi vamuyangula, “Yufwi tuvahela uwesu wa kumuhigha njifwa mundu yoyosi.”
32 Ili chilongu cha wombili Yesu chigoleki kulangusha kucha dasovi wuli wuli.
33 Pilatu kayingila munyumba mwaveli Yesu, kamdasha, “Yuwi kwa mutwa wa
Vayawudi?”
34 Yesu kamuyangula, “Filongu afi fya umweni baha awu vakuwombela vandu?”
35 Pilatu kamuyangula, “Nenga ndiva Muyawudi? Vandu vaku na vatambika vakomi
vakuyegha kwa nenga. Kugola liki?”
36 Yesu kawomba, “Wutwa wangu wa mlima awu ha, mani ungaveli wa mlima awu
vandumindumi vangu vanganevanilili ngotoo kutayiwa mumawoku va Vayawudi. Topi
wutwa wangu wa mahali pengi.”
37 Pilatu kamudasha, “Yuwi kuva mutwa?”
Pambeli Yesu kamyangula, “Yuwi ukudeta nenga Mutwa. Ndawonikili na kwisa
kumlima kwanongwa ayi, tudeti unakaka. Mundu yawutama unakaka, akumbikana
nenga.” 38 Pilatu kamudasha, “Nakaka ndi liki?”

Yesu akuhighiwa njifwa
Mateyi 27:15-31, Maliku 15:6-20, Lukasi 23:13-25

Pawombili chilongu chila, kavafumbukila kandi Vayawudi padeta, “Nenga nguwona ng'odu wafu kwa mundu ayu. 39 Kwa yumwi kuna chishovi cha kumfuwulila yumu kufuma muchijaka chipindi cha Lihungu, ponopa nenga ndivafuwulili mutwa wa Vayawudi?”

40 Vawuta kandi kwa lishu likomi, “Ayu ha, tukumdayila Balaba.” Balaba aveli mpoki kwa vandu.

19

Yesu vakumuhigha kuvangiliwa mulupingika

1 Pambeli Pilatu kamuyegha Yesu vamutovi ndomondu. 2 Veni vamachonda vapota likokoma lya misomi vamufwalisha Yesu kumutwi, kandi vamufwalisha yingwa ya wutwa, 3 vamyendela pavamuwombela, “Hasi, mutwa wa Vayawudi!” Vamutova mbandi. 4 Pambeli Pilatu kafuma kandi panji kavawombela, “Mumuloli mundu ayu yindimuyegha panji kwa yumwi mumanyi kucha nenga nguwuwona ha wafu wa mundu ayu.” 5 Yesu kafuma pangi, kafwala lila likokoma lya misomi na yingwa ya chiwutwa. Pilatu kavawombela, “Mumloli mundu ayu.” 6 Vatambika vakomi pamu na vamachonda va Nyumba ya kudadavila pavamuwonili vadeta kwa lishu likomi, “Muvangilili mulupingika, muvangilili mulupingika!”

Pilatu kavawombela, “Mumtoli mwaveni baha mumuvangilili mulupingika, nenga nguuwona ha wafu waki.”

7 Vayawudi vamuyangula, “Yufwi tuva na Malawu vetu, mumalawu ava akudayilwa kusova, nongwa kayigola kucha mweni Mwana wa Chapanga.”

8 Pilatu papikinili chilongu chila, katila nesu. 9 Kayingila kandi munyumba ya mkomi wa mkowa wa Yudeya, kamudasha Yesu, “Yuwi kufuma koti?”

Yesu kamyangula ha. 10 Pilatu kamuwombela, “Yuwi ukudeta ng'odu na nenga? Kumanya ha kucha nenga ndiva na uwesu wa kukufuwulila awu kukuvangilila mulupingika?”

11 Yesu kamyangula, “Yuwi ungaveli kwahela uwesu kwa nenga mani ungapatili ng'odu kufuma kumbindi kwa Chapanga. Topi mweni yangamulili kunyegha kwa yuwi kana sambi ngomi nendu.” 12 Topi papikinili naha Pilatu akasakeyi njila ya kumlekesa Yesu, Vayawudi vamuwutila, “Mani pawumlekesela ayu, yuwi kuva lighanja ha na Mutwa wa Loma. Mundu mweni yayigola mutwa ayu akumvifya Mutwa wa Loma!”

13 Topi, Pilatu pakapikinishili naha, kamfumisha Yesu panji, kayikala muchiti cha kuhighila, pala pavapakema Sakafu ya Migonguveli, kwa chibulaniya, “Gabata” 14 Yaveli pabehi na lijuva lya pasaka na mkengi waveli palundosi, lijuva lya kutanda Lihungu. Kavawombela Vayawudi, “Ayu mutwa wa yumwi”

15 Vadetili kwa lishu likomi, “Muwulayi! Muwulayi! Muvangilili mulupingika!”

Pilatu kavawombela, “Yumwi mudayila nenga ndimuvangililii mulupingika mutwa wa yumwi?” Vatambika vakomi vayangula, “Tuva hela Mutwa wingi ila mutwa wa Loma weka hela.”

16 Pambeli Pilatu kavagayila Yesu kwa veni vamuvangilili mulupingika.

Yesu akuvangiliwa mulupingika
Mateyi 27:32-44, Maliku 1:21-32, Lukasi 23:26-43

Topi, vamtola Yesu. 17 Kafuma kunu katola lupingika lwaki mweni kayenda pala pavakema Lipava lya Mutwi. Pavapakemili Goligota kwa Chibulaniya. 18 Vamuvangilila mulupingika kula na pavelili vandu vavili vavangiliwili mulupingika pamu na Yesu, yumu mwambu wa mlilu na wingi mwambu wa mkiyi. 19 Mweni Pilatu kayandika pachibawu kachivangilila pa lupingika, kayandika, “Yesu wa Nasaleti Mutwa wa Vayawudi.” 20 Vayawudi vatangalili vasoma, nongwa pala Yesu pavamuvangilili mulupingika pavelili pabehi na mbwani kandi vayandika kwa Chibulaniya, Chilatini pamu na Chigiliki. 21 Vatambika vakomi na Vayawudi vamuwombela Pilatu, “Ukotoo kuyandika mutwa wa Vayawudi, topi mundu ayu awombili mweni mutwa wa Vayawudi.”

22 Pilatu kavayangula, “Chinyandikili, nyandika.” 23 Vala vamachonda pavamalilili kumuvangilila mulupingika Yesu, vatola yingwa shaki, vavaghana filepa mchechi, kila machonda chilepa chimu na lihabiti lingajila kusonewa vatolili. 24 Vayiwombela veni, “Tukotoo kuyidemula, tuyigoleli do ili ghani atoli.” Chilongu achi chagolikili ili mayandiku vang'alili vavi,
“Vavaghana yingwa shangu veni kwa veni.

Vavaghana yingwa shangu kwa kugola do”
Nahawu ndi wuvagolili vamachonda.
25 Pabehi na lupingika lwa Yesu vaveli vawoloka mawu wa Yesu na mkulumundu na
Maliya mdala wa Kilopa, pamu na Maliya Magadalena. 26 Yesu pamuwonili mawu waki
na ndundami yumu yamtamili kawoloka pabehi, kamuwombela mawu waki, “Mawu
ayu mwana waku.”
27 Pambeli kamuwombela yula ndundami, “Ayu mawaku.” Kufuma pala ndundami
yula kamtola mawu yula kayaki.

Njifwa ya Yesu
Mateyi 27:45-56, Maliku 1:33-41, Lukasi 23:44-49
28 Pambeli Yesu kamanya kucha fyosi fyavelili kala, ili Mayandiku Mang'alili vavi,
kadeta “Nguwona nyumilwa.”
29 Pala paveli na chindu, vataya siki pambeli vajabika lindelindeli vavika muluteti
vamsofusha. 30 Payangili yila siki, Yesu kadeta “Yipela.”
Pambeli kagondamisha mutwi kasova.

Yesu vamusoma lisala palubafu
31 Pambeli vakomi va Vayawudi vamuluva Pilatu avajumishi kugojola mawulu va
vala vavangiliwili mulupingika na kusunusha fikongu fyawu pasi kufuma mulupingika.
Vagolili naha kwanongwa yaveli lijuva lya Ijuma lyaveli lijuva lya kutandila Lijuva
lya kupumulila na vadayilili ng'odu mivili ya vandu vala yikali kumbindi ya lupingika
lijuva lila, kwanongwa Lijuva lila lyaveli Lijuva lya kupumulila. 32 Machonda vayisa
vamgojola miwulu wa kwaa na wingi yumu wa vala yavangiliwi mulupingika pabehi na
Yesu. 33 Pavayendili kwa Yesu vamuwona kasova kala, vamugojola ha mawulu, 34 Lakini
machonda yumu amusomili na lisala mulubafu, tepu mwasi pamu na machi vamwayika.
35 Yula yalolili figolikili pala kawomba, ili na yumwi wuwowu mjumili. Chatovilelili
chiva nakaka na amanyili kucha chadetili chiva nakaka. 36 Findu afi fyagolikili naha
ili mayandiku vavi, “Kwahela lipava daligojulewi.” 37 Na kuna Mayandiku vengi kandi
vakudeta “Davamloli mweni yivamsomili.”

Yesu vakumsika musembi
Mateyi 27:45-56, Maliku 15:33-41, Lukasi 23:44-49
38 Pambeli, Yosefu yafumili mumbwani ya Alimataya, kamuluva Pilatu kucha
akuwesha kutola chikongu cha Yesu. Yosefu aveli ndundami wa Yesu, lakini amuluvili
kwa lufisu kwanongwa avatilili Vayawudi. Pilatu kamuyangula ukuwesha kuutola,
topi Yosefu kayenda katola chikongu. 39 Kayenda pamu na Nikodemu, yula yayendili
kwa Yesu pamihi, kayegha mtela wuvakema manimani kahasha na udi. Fyosi fyaveli
kucha chitandavala chimu na litingaja. 40 Veni vawutola mvili wa Yesu, vawufwalisha
ligubiku na kushagha vala mafuta va kunungilila kucha chishovi cha Vayawudi pavasika.
41 Bahala pala pavamvangilililli mulupingika mbaka kasova paveli na chiwunga na
musembi ya ligangachuma yivasonguliwili kala, yingajila kusikiwa mundu. 42 Mula
vawusika mvili wa Yesu, kucha mayandiku va Vayawudi, nongwa yila sembi yaveli
pabehi.

20

Kushukuka kwa Yesu
Mateyi 28:1-8, Maliku 16:1-8, Lukasi 24:1-12
1 Lijuva lya kupumulila lya kwaa lya juma, Maliya Magadalena putiputi kayenda
kusembi, kaliwona ligangachuma liwushiwa pa sembi. 2 Katuva mbilu kuyenda kwa
Simoni Petili na ndundami yula Yesu amutamili, kavadetela, “Vamtola Bambu kufuma
musembi. Tumanya ng'odu kuvamvikili!”
3 Petili pamu na ndundami yula vayenda kusembi. 4 Vosi vavili vatuva mbilu, yula
ndundami katuva mbilu nendu ya Petili. Kava wa kwaa kufika pa sembi. 5 Pagondamili
kushungulila kasiwona yingwa siva pamu, lakini kayingila ng'odu musembi. 6 Pambeli
kayisa Simoni Petili, kayingila musembi. Kasiwona yingwa shaveli pala, 7 na chila
chipandi cha yingwa chivamuwopilili Yesu kumutwi, chaveli chiyifufunga weka yaki
pambali. 8 Pambeli yula ndundami wa kwaa kufika pala na mweni kayingila musembi.
Mweni kalola kandi kajumila. 9 Vamanyili ng'odu mayandiku yivawombili mweni
dashukuki kufuma munjifwa. 10 Pambeli vandundami vala vawuya kaya.

Yesu kayilangusha kwa Maliya Magadalena
Mateyi 28:9-10, Maliku 16:9-11

11 Maliya kawoloka kunu palila pala pasembi kunu kagondama pakashungulila
musembi. 12 Kavawona makungu vavili vafwala yingwa sing'alili, vayikala pala
pawonjili Yesu, yumu aveli kumutwi na yumonga aveli kumawulu. 13 Veni vamudasha,
“Mawu, ukulilila liki?”
Kavayangula, “Vamuwusha Bambu wangu. Nenga manya ng'odu kuvamvikili.”
14 Pambeli kalola kumbali kamuwona Yesu kawoloka pala pambali, amanyili ng'odu
kucha yula Yesu. 15 Yesu kamuwombela, “Mau, wuli ukulila? Ukumusaka ghani?”
Mau yula awombeyi yula mkola chitava chila. Kamuwombela, “Mani kumutola yuwi,
ung'ombeli kumuvikili na nenga ndimuloli.”
16 Yesu kamuwombela, “Maliya!” Mweni kaghalambuka kamuwombela Chibulaniya,
“Laboni” Mana yaki, muwula.
17 Yesu kamuwombela, “Ukotoo kungamula. Nongwa ngalihela kuwuya kwa Tati
wangu. Ponopa yendi kwa valongu vangu kavawombeli nguwuya kwa mweni Tati wa
yumwi. Kwa Chapanga wa nenga na vayumwi.”
18 Maliya Magadalena kayenda kwa vandundami va Yesu, kavawombela, ndimuwona
Bambu, na kamuwombela fila fyawombiliwili.

Yesu akuvafumbukila vandundami
Mateyi 28:16-20, Maliku 16:14-18, Lukasi 24:36-49
19 Yaveli mbungamihi lijuva lya kupumulila na vandundami vayikungasha pamu
milyangu yitatwa, vavatileyi Vayawudi, Yesu kayisa kawoloka pavaveli veni kawomba,
“Kusika kuvi na yumwi.” 20 Pawombili naha, kavalangusha mawoku vaki na lubafu
lwaki. Vandundami ndavava na cheleli buja pavamuwonili Bambu. 21 Kandi Yesu
kawomba, “Kusika kuvi na yumwi! Kucha Tati anyeghili nenga, ponopa nguvalayisha
yumwi.” 22 Pambeli kavapumulila Mfuki Mng'alili pawomba, “Mumuyangi Yang'alili.
23 Mani pamuvawushila vandu sambi, ava vawushilwa, pamuvawushila ng'odu, ava
vawushilwa ha.”

Yesu na Tomasi
24 Tomasi yivamkema mambila pamu na vala lilongu na vavili aveli pamu na
vamonga ha Yesu payisili. 25 Vala vanachuli vamonga vamuwombela, “Tumuwona
Bambu.” Tomasi kavawombela, “Pandiyiwona ng'odu milanga ya misumali mumawoku
vaki na kugufya chala changu mumikovi yaki na kusanjika liwoku lyangu mulubafu
lwaki, ngujumila ha.” 26 Pambeli payipitili juma yimu, vandundami vaki vaveli kandi
munyumba pamu na Tomasi, kayisa kunu milyangu yitatiwa Yesu kawoloka pagati
kawomba, “Kusika kuvi na yumwi” 27 Pambeli Yesu kamuwombela Tomasi, “Yeghi chala
chaku tayi na uloli mawoku vangu, uyeghi na liwoku lyaku yingishi mulubafu lwangu.
Ukotoo kuyipwelesha jumili.”
28 Tomasi kamuyangula, “Bambu na Chapanga wangu.”
29 Yesu kamuwombela kandi, “Kwa nogwa kung'ona ukujumila. Luseku kwa vala
yivajumila ngajila kung'ona nenga!”

Mana ya chitabu achi
30 Yesu kagola filangushilu fitangalili kwa vandundami vaki, yeni yiyandikiwa ha
muchitabu achi. 31 Ayi yiyandikwa yumwi muweshi kujumila, kucha Yesu mweni Kilistu,
mwana wa Chapanga, wula pamumjumila mweni damuvi na unofu kwa mweni.

21

Yesu akuvafumbukila vandundami saba
1 Pambeli Yesu kawoneka kandi kwa vandundami vaki kulihiva lya Tibeliya. Yaveli
naha: 2 Simoni Petili na Tomasi yiva mkema mambila na Natanieli yula yafumili Kana ya
Galilaya na vana vavili va Sebidayu na vandundami vavili va Yesu vaveli pamu. 3 Simoni
Petili kavawombela, “Nguyenda kulova vasomba.”
Veni vawomba, “Yufwi datuyendi na yuwi.” Vayenda vayipaka muwatu, lakini pamihi
posi vapata hata somba yumu ha. 4 Pamalavila lijuva palisosomokeyi, Yesu aveli
muluwongu lwa lihiva, vandundami vamumanyili ha kucha ndi Yesu. 5 Pambeli Yesu
kavadasha, “Vaghanja vangu muwomesha ng'odu hata somba yumu?” Vamuyangula,
“Tupata ha.” 6 Kavawombela, “Muyashi lwafu mwambu wa mulilu wa watu, damuvapati
vasomba.” Vategha, pambeli valemwa kukweghela lwafu muwatu, nongwa vawomeshili
vasomba vatangalili. 7 Pambeli ndundami yula yatamiwili na Yesu kamuwombela Petili,
“Yula ndi Bambu!” Simoni Petili papikanishili kucha yula ndi Bambu, kakuna yingwa
yaki kayiwopela muchiwunu. Nongwa asighalili na sawu hela kayiyasila mumachi.
8 Vandundami vasighalili muwatu vayisa kumwambu ya lihiva, kunu pavakweya lwafu

lumemili vasomba. Vaveli patali ha na luwongu, paveli kucha mawulu milongu lilongu.
9 Pavafikili muluwongu, vawona motu wa makala, pambindi vavika vasomba pamu na
mibumunda. 10 Yesu kavawombela, “Muyeyi vasomba vamu yimuvakamulili ponopa.”
11 Simoni Petili kayipaka muwatu kakwegha lwafu luveli na vasomba mbwaya
milongu na lilongu muhanu na vatatu. Vasomba vosi ava lakini lwafu lwademukili ha.
12 Yesu kavawombela, “Mwisi mulyi.” Kwahela ndundami yamudashili kucha, mweni
ghani, kwanongwa vamanyili mweni Bambu. 13 Yesu katola libumunda kavagayila,
pambeli atolili vasomba kagola nga wuwula.
14 Awu waveli mwanja wa tatu wa Yesu kuvafumbukila vandundami vaki kufuma
pashukukili.

Yesu na Petili

15 Pavalili kala, Yesu kamuwombela Simoni Petili, “Simoni mwana wa Yohani, Wuli,
yuwi ukundama nenga munu kupita voseva?”
Kamyangula, “Yina Bambu, yuwi kumanya kucha ngukutama.”
Yesu kamuwombela, “Dimi vanafungami vangu.” 16 Yesu kamuwombela kandi,
“Simoni mwana wa Yohani, wuli, kundama?”
Kamuyangula, “Yina Bambu, yuwi kumanya kucha ngukutama.”
Yesu kamuwombela, “Dimi vafungami vangu.” 17 Mwanja wa tatu kamuwombela,
“Simoni mwana wa Yohani, ukundama nenga?”
Petili kakalala nongwa kamdasha myanja mitatu, “Yuwi ukundama nenga?”
Mweni kamuwombela, “Bambu kumanya.”
Yesu kawomba, “Dimi vafungami vangu. 18 Ngukuwombela nakaka, pawuveyi
msongolu wayiwopili umweni yingwa yaku, wayendili kuwudayila umweni. Lakini
paugogola dawuhololi mawoku vaku na mundu wingi akukuwopa yingwa yaku, pambeli
akukuyegha kuungajila kudayila kuyenda.” 19 Yesu kawomba naha kulangusha kucha
Petili dasovi munjifwa ya wuliwuli na kuyegha ukomi kwa Chapanga. Pambeli Yesu
kamuwombela, “Ungovikeli!”

Yesu na yula ndundami yumonga

20 Petili kaghalambuka kamuwona ndumindumi yula yatamiwili na Yesu aku-
vakovikela, ndundami yula ndi mweni yamusaghamilili Yesu pavalyeyi, yula amudashili,
“Bambu ghani akwisa akushengeti yuwi?” 21 Petili pamuwonili mweni, kamudasha Yesu,
“Wuli mundu ayu?”
22 Yesu kamyangula, “Leki ngudayila mweni ayikali mbaka panyisa, achi chindu liki
kwa yuwi? Yuwi ungovekeli nenga.” 23 Chilongu chila chilanduka kwa valongu kucha
ndundami yula dasovi ha. Lakini Yesu kawomba ha kucha yula ndundami dasovi ng'odu,
mweni kawomba kucha “Mani ngudayila mweni ayikali mbaka panyisa, achi chindu liki
kwa yuwi?” 24 Yula ndundami ndi mweni yadetili na kuyandika milandu ayi. Tumanya
kucha chatovilelili chavelili nakaka.

Upelelu

25 Kuna milandu yitangalili Yesu yagolili. Leki fingayandikiwili fyosi chimu chimu,
nguyihola mlima wosi wungaveli kwahela fwasi ya kuvika fitabu.

FIGOLI
FYA VANDUNDAMI
ULONGULELU

Chitabu cha Figoli ndi himusi sha ndambu ya vandu yivamjumilili Kilistu wuvakandili pamlima na kupwililikila Yelusalemu mbaka Yudeya na Samaliya na milima yingi ngimu wula Yesu wavawombilili vandundami vaki chipindi akali hela kutoliwa kumbindi kwa Chapanga Figoli sula ya 1:8.

Chitabu achi chavelili chiyandikiwa na Lukasi wuwula mweni ayandikili chimu gati ya fitabu fya Chilongu cha Nyanyi. Mweni aveli mganga na aveli mkombikeshi kuyandika filongu fyonda kwa chiganu ngimu wuyifumbukili. Mweni ayandikili chitabu achi cha figoli na chila chitabu cha Chilongu cha Nyanyi fyosi afiyandikili kwa Teufili yaveli Mgiliki lakini fitabu afi wuwowu fyayilatili fikasomiwi na vandu vonda Vagiliki na Vayawudi yivamjumilili Kilistu sula ya 1:1.

Pamongapa chitabu cha Figoli chiyandikiwa gati ya myaka milongu sita mbaka milongu sita na mchechi kupita kukandila Kilistu pawonikili. Kwanongwa chitabu chikupelela chipindi Pauli akali kulekishiwa muchijaka. Wuwula Lukasi aveli mumwanja pamu na ndundami Pauli na mweni pamongapa ayandikili Figoli mumbwani ya Antiyokia. Figoli ndi kuyendilela kwa chilongu cha nyanyi chiyandikiwili na Lukasi na chikukandila Yesu payenda kumbindi. Natilu ya Lukasi kuyandika chitabu achi yaveli ngimu yiyila yila payandikili chitabu cha Chilongu cha Nyanyi. Adayilili Teofili pamu na vandu yivayongishikili mukumjumila Kilistu vavi na unakaka mu fila fivawuliwili, topi ayandikili kwa chiganu findu fyosi yififumbukili mu ngalilu ya Yesu na kukwila kwa ujumilwa wa kumjumila Kilistu.

Chitabu achi cha Figoli chikutugayila chilangushilu cha lipinga lya kwaa lya yivamjumilili Kilistu na ndambu wuvayikalili mungalilu ya kumjumila Kilistu. Chilangushilu cha Vandundami chikutulangusha yufwi ndambu ya kwidumba muliwovi lya Mfuki Mng'alili mukukwisha unjagila wa Chilongu cha Nyanyi kwa vengi.

Fivelili amu kwa chikata,

Kwaa Mfuki Mng'alili akuvasunukila vandundami na lipinga lya yivajumilili likukanda kukwila sula ya 1:1-8:1.

Pambeli vandu yivamjumilili Kilistu vakugobuliwa na kukanda kukwila milima yingi panji ya Yelusalemu sula ya 8:2-12:23.

Kandi Pauli akuyenda mwanja waki wa kwaa wa umishoni sula ya 12:24-14:28.

Wuwula filongosi vakutang'ana pamu aku Yelusalemu kulamula yichidayiliwa kwa yivajumilili shonu sula ya 15:1-35.

Pambeli Pauli ayendili mwanja wa pili wa umishoni sula ya 15:36-18:22.

Kandi ayendili mumwanja wa tatu wa Chilongu cha Nyanyi sula ya 18:23-20:38.

Pambeli Pauli akamulilwi mu Yelusalemu sula ya 21-26.

Mbelu Pauli akuyeghiwa Loma sula ya 27-28.

1 Mkomi Teofili, muchitabu cha kwaa ndayandikili milandu yosi Yesu yagolili na
kuwula kukandila pakwandi ya chichuku chaki, 2 mbaka lijuva lila patoliwili kumbindi.
Paghaveyi akali kutoliwa kumbindi Mfuki Mng'alili amgolili avawulili vandundami
yivashawulili ndambu ya kuyikala. 3 Majuva milongu mchechi kufumila kusova kwa
mweni avafumbukilili myanja yitangalili nakaka aveli mnofu. Vamuwonili, mweni ay-
wangili nawu milandu ya wutwa wa kumbindi kwa Chapanga. 4 Chipindi patang'anikeyi
pamu na veni avawulili naha, “Mkotoo kuwuka Yelusalemu, mveteli tanila Mfuki
Mng'alili ayu ndi fupu yajangili Tati, mwambikanishili kala pandimuhimulileyi. 5 Yohani
Mbatisha abatishili kwa machi, pavapita majuva madokwa yumwi damubatishwi kwa
Mfuki Mng'alili.”

Yesu akutoliwa kumbindi

6 Topi, vandundami pavatang'anikili pamu na Yesu, vamudashili, “Wuli Bambu,
chipindi achi dauvapi kandi wutwa wula vandu va Isilaeli?” 7 Lakini Yesu kavawombela,
“Chipindi na majila va milandu ayi yiva muuwesu wa Tati wangu, ayi milandu yenu ha
kumanya kucha dayivi ndili. 8 Lakini chipindi Mfuki Mng'alili pavavasunukilili yumwi,
damupokeli liwovi damuvi vatovilela vangu mumbwani ya Yelusalemu na mumkowa
wa Yudeya na Samaliya pamu na mumlima wosi.” 9 Padetili kala afi, kunu pavamlola,
atoliwili kumbindi, lifundi limfifa vakotoo kumuwona kandi.

10 Pavaveghi vakali vakalola kumbindi, paghaveyi akuyenda, tepu vandu vavili
yivavelili vafwala yingwa sha mbuleteee vawolukili pabehi na veni. 11 Vadeta, “Yumwi
vandu va Galilaya! Wuli mukuwoloka kunu patoliwa kumbindi? Yesu ayu yatoliwili
kufuma kwa yumwi na kuyenda kumbindi, dayisi kandi ndambu yiyeyi yimumuwonili
patoliwa kumbindi.”

Matia akushawuliwa akoli fwasi ya Yuda

12 Pambeli vandundami vawuya Yelusalemu kufuma chidunda chivachikemili Misey-
ituni chaveli pabehi kucha kilumita yimu kufuma kumbwani. 13 Pavafikili kumbwani
vayingilili chumbagati cha mugolofa veni vavelili vakwikala, aveli Petili na Yohani na
Yakobi na Andeleya na Filipu na Tomasi na Batulumeyu na Mateyi na Yakobi mwana wa
Alufayu na Simoni mlevangila mlima wa Vaisilaeli na Yuda mwana wa Yakobi. 14 Voseva
vayikungula pavadadava pamu na vadadala vamonga na Maliya mawaki Yesu pamu na
vafwata mundu.

15 Mumajuva vala, Petili awolukili pagati ya vala valongu yivajumilili vayikungili,
vosi vaveli vandu mya na milongu mivili, 16 kadeta, “Valongu vangu yimujumilili,
yaveli nakaka lula lubali lwa Mayandiku Vang'alili luvi, lubali lwa Mfuki Mng'alili,
kwa filongu fya Dawudi, atungili milandu ya Yudasi, yula yavalongushili vala vandu
kumkamula Yesu. 17 Yuda aveli yumu wa chipinga chetu, kwanongwa ashawuliwili
ghavi mungimbaniku yetu.” 18 Mweni ahemilili chitava kwa sila mbiya shapatili kwa
chindu chaki cha wafu, kawa pasi luu! Kabaluka, mitima yaki yisekimuka. 19 Kila
mundu Muyelusalemu apikanishili milandu yila kwa luga yawu na vachikema chila
chitava “Hakeli Dama.” Mana yaki, “Chitava cha Mwasi.”

20 “Topi, vayandika muchitabu cha Lumbombu:
‘Makalu vaki vasighala domu,
mundu yoyosi akotoo kuyikala mugati yaki.’
Na yiyandikiwa:
‘Mundu wingi atoli fwasi yaki ya ngimbanikilu.’

21 “Pambeli, mundu yumu wa vala yivaveli pamu na yufwi chipindi chosi Bambu Yesu
paghaveyi mumwanja, ashawuliwi ghavi pamu na yufwi. 22 Ayu ghavi yumu wa vala
yivayilongushili na yufwi tangila Yohani Mbatisha pabatishagha mbaka lijuva lila Yesu
patoliwili kumbindi kufuma kwa yufwi. Ayu daghavi pamu na yufwi muutovileli wa
kushukuka kwa Yesu.”

23 Apa, vatambula matawa va vandu vavili, wa kwaa Yosefu vamkemaya Balisaba
awu Yustu na yumonga Matia. 24 Pambeli vadadava: “Bambu, yuwi kumanya ndima
sha vandu vosi. Topi, wutulangushili gati ya ava vavili yoti yumushawulili, 25 Ili atoli
achi chichuku cha undundami yachilekili Yudasi yayendili kwakumanyili Chapanga.”
26 Vagola doo, yamponikilili Matia, mweni kayongeshwa kwa vala vandundami vamonga
lilongu na yumu.

2

Mfuki Mng'alili akusunuka

1 Lijuva lya Pendikosti palifikili, vosi vaveli vayikungula pamu. 2 Tepu, vapikanisha
lishu kufuma kumbindi, lyaveli kucha liyegha likomi, limema munyumba yonda
yivayikalili. 3 Pambeli, fifumbuka findu kucha myengi ya motu, yiivavili kutula kwa
vandu vosi yivavelili mula. 4 Vosi vamemishiwa Mfuki Mng'alili, vakanda kudeta detelu
yingi kucha Mfuki Mng'alili wavagolili vadeti.

5 Aku Yelusalemu vavelili Vayawudi, vandu yivamjumili Chapanga, vafumili kila
mlima. 6 Pavapikanishili lishu ali, lipinga likomi lya vandu liyikungasha. Vosi valilimuka
nendu, pala kila mundu vavapikanishili pavadeta kila mundu cha kayaki mweni.
7 Vajingwa na kuyikang'anika pavayiwombela, “Voseva venikaya va Galilaya yina ndaa?
8 Ponopa yikuva wuliwuli yufwi tukuvapikana kila mundu mukabila yetu? Yiva
wuliwuli, vandu vosi tukuvapikana pavadeta kwa kabila shetu? 9 Vamonga gati ya
yufwi, Vapalisi na Vamedi na Vaelamu na vamonga venikaya va Mesopotamia na Yudeya
na Pondu na mkowa wa Asia, 10 na Fulugia na Pamfilia na Misili pamu na mwambu
wa Libiya pabehi ya Kileni pamu na vahenja vamonga kufuma Loma, 11 Vayawudi
na vandu yivalowokili mudini ya Vayawudi, vamonga va Kileti na Vahalabu. Twavosi
yufwi tukuvapikana pavadeta kwa kabila shetu milandu mikomi ya Chapanga.” 12 Vosi
vayikanganika na kujuluvala kunu pavayidasha, “Ayi yiva na mana liki?”

13 Lakini vamonga vakavadanileyi pavadeta, “Vandu ava valovela difwayi!”

Kulandula kwa Petili

14 Petili awolukili pamu na vala lilongu na yumu, akandili kuvalandulila vandu kwa
lishu likomi: “Valongu va Vayawudi na vosi yimwikala Yelusalemu, mupikanishi kwa
finofu filongu fyangu. 15 Vandu ava valovela ng'odu ngimu yimuyihola, mbona yiva
malavila saa ndatu hela? 16 Nakaka milandu ayi yawombili Yoweli mbuyi wa Chapanga:
17 ‘Majuva vala va mwishu, Chapanga akudeta,
dandivamwayili Mfuki wangu vandu vosi.
Vasongolu na vahinja venu davatungi milandu yangu,
vafijana venu davaluluti umbuyi wa Chapanga,
vavaha venu davaloti milotu. 18 Hata kwa vandumindumi vangu valumi na vadala,
danivamwayili Mfuki wangu majuva vala,
na veni davatungi milandu yangu.
19 Dagoli filangushilu kumbindi,
na pasi pamlima danangushi filoja,
dakuvi na mwasi na motu na lyosi tii, 20 Lijuva dalighalambuki lwisa,
na mwesi dawubyuali kucha mwasi,
paliveyi likali hela kufika lijuva lila likomi lya kwisa Bambu.
21 Apa, mundu yaluva kwa litawa lya Bambu dalowuliwi.’
22 “Vayisilaeli, mpikanishi filongu afi! Yesu wa Nasaleti aveli mundu yalangushiwili
kwa yufwi na Chapanga kwa mihilu na nangushilu, ya kuyikang'anika na ndambu
Chapanga wavalangushili gati yenu kwa kupitila mweni, kucha wula wumumanyili.
23 Yaveli milandu ya Chapanga mweni, yayilatili kala, Yesu atayiwi mumawoku venu,
mumuwulaghi kwa kuvalekela vandu va wafu vamuvangilili mulupingika. 24 Lakini
Chapanga amshukushili munjifwa, kamlekesha kugoboliwa munjifwa kwanongwa
akotoo kuwopiwa na njifwa. 25 Dawudi awombili milandu yimwilatili mundu yula:
‘Ndamuwonili Bambu pawulongolu yangu chipindi chosi,
kava na nenga mwambu wangu wa mlilu dandikanyiki ha.
26 Ndima yangu yikusekilela,
kandi lulimi lulumbilila kwa cheleli,
na njimba yangu dayiikali yikushuvilila,
27 nongwa yuwi Chapanga dawuneki ng'odu nenga kumambi,
wala kumlekishela mng'alili waku awoli.
28 Kunangusha deha sha unofu,
yuwi dawumemeshi nenga cheleli pawuva pabehi na nenga.’
29 “Valongu vangu, ngudayila kuvawombela finofu milandu yimupatili mbuyi wetu
mkomi Dawudi. Mweni asovili, vamsika na sembi yaki yiva pakaya yetu mbaka nalelu.
30 Dawudi aveli mbuyi wa Chapanga, yamanyili kucha Chapanga kamwilapila kucha
yumu kufuma mulukolu lwaki dahali wutwa waki. 31 Dawudi awonili kala milandu
dagoli Chapanga kavawombela kushukuka kwa Kilistu Mkombola chipindi padetili:
Vamleka ng'odu kumambi na mvili waki uwola ng'odu. 32 Chapanga amshukushili Yesu
ayu munjifwa na yufwi twavosi ndi vatovilela va unakaka awu. 33 Mweni pakweshiwili
kala na kuvikiwa mwambu wa mlilu, Chapanga katugayila Mfuki Mng'alili ndi ujangi wa
Tati, ponopa Yesu katuyitila kala ayu Mfuki Mng'alili. Achi chimuchiwona na kupikana
ponopa. 34 Mana Dawudi mweni, akwelili kumbindi ha, ila mweni adetili: ‘Bambu
amuwombilili Bambu wangu: Uyikali mwambu wangu wa mlilu, 35 mbaka ndivagoli
vachimdwama vaku vavi kucha chigoda cha kuvikila mawulu vaku.’
36 “Vandu vosi va Isilaeli nakaka vakudayiliwa vamanyi kucha ayu Yesu yivamu-
vangililili mulupingika, Chapanga amugolili Bambu na Kilistu.”
37 Vandu pavapikanishili afi, fyavasomili mundima, vavadashili Petili na vala
vandundami: “Valongu tugoli wuli wuli?” 38 Petili kayangula, “Mupomeli sambi shenu
na mubatishiwi kwa litawa lya Yesu Kilistu ili kila mundu awushiwi sambi na mupokeli
Mfuki Mng'alili ndi fupu. 39 Nongwa, ujangi waveli wa yumwi na vana venu, kwa vala
vosi yivayikala kutali na kila mundu dakemiwi na Bambu wetu Chapanga.”
40 Avawombilili filongu fitangalili na kuvadedeka vandu pavawombela, “Mulowoki
muchileli achi cha wafu.” 41 Vandu vatangalili vajumilili filongu fyaki, vabatishiwa.
Lijuva lila vayongishekili vandu alufu ndatu mulipinga lila. 42 Ava vosi vayiwulili kwa
vandundami na tuwilumba pamu muulongu, kulya pamu na kudadava.

Ngalilu ya yivamjumila Kilistu Mkombola

43 Mihilu na miwujawuja fitangalili fyagolikili na vandundami mbaka kila mundu
awonili lyova. 44 Vala vajumilili vosi vaveli vayendilela kuva mahali pamu na findu
fyawu fyaveli fya vosi. 45 Vahemishili fitava na findu fyawu, pambeli vavaghanili mbiya
kila mundu ndambu ya shida yaki. 46 Majuva vosi vatanganikaya munyumba sha

Chapanga. Lakini chipindi cha kulya, vatanganikaya munyumba shawu na valili filivi fyawu kwa cheleli na kushisha ndima. 47 Vamujumili Chapanga, vatamiwili na vandu vosi. Kila lijuva Bambu avayongishili mulipinga lyawu vandu yivavelili vakulowuliwa.

3

Petili na Yohani vakumlowola chikwavakwava

1 Lijuva limu, saa tisa pamusi, Petili na Yohani vaveli vakuyenda kunyumba ya
Chapanga, chipindi cha kudadava. 2 Kwaveli na mundu yaveli chikwavakwava kufumila
kuwoneka. Topi vandu vaveli vakumpapa majuva vosi mbaka pamulyangu wa
nyumba ya Chapanga wuvawukema, “Mlyangu wa Nyanyi” ili avaluvi vala yivayingila
munyumba ya Chapanga. 3 Pavawonili Petili na Yohani pavayingila munyumba ya
Chapanga, mweni avaluvili vamupi chindu. 4 Petili kamulola ngimu wamulolili Yohani
pambeli Petili kamuwombela “Tuloli!” 5 Mweni kavaghalambukila pashuvilila kupata
chindu kwa veni. 6 Pambeli Petili kamuwombela, “Nahela mbiya wala chumang'andu,
lakini chila chimelili nachu dangugayili. Kwa litawa lya Yesu Kilistu wa Nasaleti, woloki
yendiyendi!” 7 Pambeli, kamukamula liwoku lya mlilu, pamtanga kumtandamula bahala
pala mawulu na matendi vaki vaveli na liwovi. 8 Kajumba, kawoloka kwa mawulu
vaki kakanda kuyenda yenda. Pambeli kayingila munyumba ya Chapanga, pamu na
veni payendayenda na kujumbanga kunu pamjuma Chapanga. 9 Vandu vosi vaveli pala
pavamuwonili payendayenda na kumjuma Chapanga, 10 vandu vamumanyili kucha yula
ndi yayikalagha na kuluva pala pamlyangu wuvawukema “Mlyangu wa Nyanyi” wa
nyumba ya Chapanga, veni vajinga nendu hata vakamanyeyi ha chindu liki chimgolili
nawula.

Himulilu ya Petili

11 Yula mundu aveli akali hela kavakamulila Petili na Yohani. Vandu vosi, pavajing-
weyi nendu, vakandili kutuvila muudamwa wuvawukema “Mdamwa wa Solumoni.”
12 Topi, Petili pavawonili vandu vala vakujuluvala kavawombela, “Vayisilaeli, wuli
mukuyikang'anika filongu afi? Wuli mukutufulutulila mesu kucha kwa liwovi lyetu awu
uwesu wa yufwi wumugola mundu ayu ayendiyendi? 13 Chapanga wa Ibulahimu na wa
Isaka na wa Yakobi pamu na wa vagogolu vetu na mweni Chapanga yamjuma Yesu
ndumindumi waki. Mumkamula awulayiwi, yumwi mwamlemili hata yingaveli Pilatu
angamlekishelili ghavi pekesu. 14 Avelili Mng'alili na goleki lakini yumwi mwamulemili,
mumudayila mundu yula yawulagha vandu alekisheliwi. 15 Mwamuwulayili yula yaveli
chikandilu cha unofu, lakini Chapanga amshukushili munjifwa. Yufwi vatovilela wa
afi. 16 Mukumuwona mundu ayu yimummanyili kalijumila litawa lya Yesu limgola
ghavi na liwovi, litawa lya Yesu nakujumila kwaki kumgola anani nakaka, ngimu vosi
yimumuwona.

17 “Hinapawu valongu vangu, manya kucha yumwi na vakomi venu mumgolela Yesu
chindochi pangajila mwaveni kumanya kucha mukugola chindu liki. 18 Chapanga agolili
fila fya wombili kwa vambuyi vosi, yaveli Kilistu Mkombola dagobuliwi, ponopa ndi
kagola chawombili. 19 Mupomeli sambi shenu mumuwuyili Chapanga, chipindi dachiyisi
mweni davawushili sambi shenu, 20 Mgoli nahawu ili Bambu avapi chipindi cha
kutayiwa munda kandi davayegheli yula Kilistu Mkombola amshawulili mweni, ayu ndi
Yesu. 21 Mweni asighali aku kumbindi mbaka payisa chipindi cha kukombola uswanu
findu fyosi, ngimu Chapanga wadetili kupitila vambuyi vaki vang'alili vatangalili va
dahili. 22 Nongwa Musa adetili, ‘Bambu Chapanga wenu davayegheli mbuyi kucha nenga
mumlima wenu. Na yumwi damumpikanishi findu fyosi fyavawombela. 23 Mundu
yoyosi yampikanisha ng'odu mbuyi ayu datapuliwi kutali na vandu va Chapanga na
kuwulayiwa.’ 24 Vambuyi vosi, kukandila Samweli na vala vayisili mumbeli, valandulili
milandu yigoleka mumajuva ava. 25 Ujangi wa Chapanga wadetili kupitila vambuyi vaki
kwanongwa ya yumwi. Wuwula wula mukuva pamu mulilaghanu Chapanga lyagolili na
vagogolu venu ndi kwanongwa ya yumwi, chipindi Chapanga amuwombilili Ibulahimu,
‘Kwa njila ya fileli fyaku vandu va mlima davanemiliwi.’ 26 Topi, Chapanga amshukushili
ndumindumi waki kwanongwa ya yumwi, amulayishili avanemeli usangi kwa kumgola
kila mundu aghalambuki asileki njila shaki sha wafu.”

4

Chitemela cha Vayawudi

1 Petili na Yohani pavaveghi vakali vakuvalandulila vandu yivayisili vatambika na
vakomi va machonda va nyumba ya Chapanga pamu na Masadukayu. 2 Vandu

ava vakalalili munu kwanongwa vandundami ava vavelili vakulandula milandu ya
kushukuka kwa Yesu, ayi dayilangushi nakaka kucha vandu vasovili davashukuki.
3 Topi, vavakamula nongwa yaveli mbungamihi vavavikili muchijaka mbaka chilawu
yaki. 4 Lakini vandu vatangalili yivapikanishili unjangila wula vawujumila na vavelili
valulumi alufu muhanu.
5 Chilawu yaki, vakomi va Vayawudi, vagogolu na vawula va Malawu va Chapanga
vamupili Musa vayikungili pamu aku Yelusalemu. 6 Vatanganikili pamu na Anasi
mtambika mkomi na Kayafa na Yohani na Alekisanda na vamonga vavelili va lukolu lwa
Mtambika mkomi. 7 Pavavawolushili Petili na Yohani pawulongolu yawu, vavadashili,
“Yumwi mugola chindu achi kwa liwovi liki awu kwa litawa lya ghani?”
8 Pala, Petili, aveli kamema Mfuki Mng'alili, kavawombela “Vakomi va vandu na
vagogolu! 9 Mani payiva mukutudasha chila chilongu cha nyanyi chagoliwili yula
mundu yavelili chikwavakwava na ndambu yalowuliwili, 10 yumwi na vandu vosi va
Isilaeli mumanyi lelu mundu ayu awolukili uswanu nakaka kwa litawa lya Yesu Kilistu
wa Nasaleti, mweni mumuvangilila mulupingika, Chapanga kamushukusha munjifwa.
11 Ayu ndi mweni chilongu cha nyanyi chadetili:
‘Ligonguveli mulilemili yumwi vajengi,
ponopa liva ligonguweli likomi lya kujengela kwa yosi.’ 12 Ulowola datuupati kwa mundu
wingi ha, kwanongwa mlima wosi Kwa hela litawa lingi Chapanga lyatugayilili
likuwesha kutulowola.”
13 Vakomi va chitemela, vakamanyeyi kucha Petili na Yohani vaveli vandu vangajila
kuyenda kushuli na vaveli vandu vasihisihi hela, vayikanganikili ndambu ya nyangulilu
yawu ya uhwadali. Vamanyili kucha vaveli pamu na Yesu. 14 Lakini pavamuwonili yula
mundu yivamlowulili Petili na Yohani vawoloka pamu na veni, vaweshili kudeta chindu
ha. 15 Vavalayishili vafumi panji ya chitemela, ili vakomi va chitemela vawombani kwa
chifisu. 16 Vakomi va chitemela vayidashili, “Tugoli wuli na vandu ava? Vandu vosi
vayikala Yelusalemu vamanya muhilu awu wugolikili, yufwi tuweshi ng'odu kulema
milandu ayi. 17 Lakini kugola milandu ayi yikotoo kukwila nesu kwa vandu, tuvakapushi
vakotoo kulandula kwa mundu yoyosi litawa lya Yesu.”
18 Pambeli vavakema kandi munyumba, vavalayisha vakotoo kudeta na kuwula kwa
litawa lya Yesu. 19 Lakini Petili na Yohani vavayangula, “Mulamuli mwaveni choti
chinofu tuvajumili yumwi awu Chapanga. 20 Kwanongwa yufwi tuweshi ng'odu kuleka
kudeta findu fila tufiwonili na kufipikanisha.” 21 Vavaha va chitemela vavalakalila
nendu, pambeli vavalekishela. Valemwa kuvapa asabu kwanongwa vandu vosi vaveli
vakumjuma Chapanga kwanongwa ya chilongu achi. 22 Ayu mundu yagoliwili mihilu ya
kulowuliwa aveli na myaka yasidili milongu mchechi.

Vamujumilili Chapanga vakudadava

23 Petili na Yohani pavavalekili vawuya kwa vayawu, vavahimulila fila fivawombili
vatambika vakomi na vagogolu. 24 Veni pavapikanishili filongu afi vajova pamu
pavadadava kwa ndima yimu kwa Chapanga pavadeta, “Bambu, yuwi ugolili kumbindi
na mlima, bahali na fyosi fivelili, 25 udetili kwa liwovi lya Mfuki Mng'alili mumlomu wa
ndumindumi waku, mgogolu wetu Dawudi:
Wuli vandu va mlima wosi vakwikalalila?
Mbona vandu vagola milandu ya hela?
26 Vatavala va mlima vayitanda kala,
na vatavala vatanganikili pamu,
kumlema Bambu mkombola yashauliwili.
27 Nakaka, Helodi na Ponsiu Pilatu na vandu va Isilaeli na vandu vangajila
kuva Vayawudi vatanganikili mumbwani kumulimba Yesu ndumindumi Mng'alili
amushaghili mafuta ghavi mkombola. 28 Vagolili milandu yila wiyilatili kala dayigoleki
kandi kwa uwesu na Udayilu waku. 29 Deku, Bambu, uloli ndambu yivatukapusha
ututangi vandumindumi vaku tulanduli chilongu chaku kwa chiganu. 30 Woloshi liwoku
lyaku ulowoli vandu tugoli filangushilu na filoja kwa litawa lya Yesu ndumindumi waku
yang'alili.”
31 Pavamalili kudadava, pahala pala pavavelili vatanganikila patikanyika, vosi vaveli
vamema Mfuki Mng'alili. Vosi vayendelela kutyanga pavalandula filongu fya Chapanga
ngajila lyogha.

Vayikalili kucha valongu

32 Vosi yivamjumilili Chapanga vayiwonili vava moyu wumu na hoshu silinganili.
Kwahela mundu yavelili na chindu achivikili chivi chaki weka, vavaghanili fila
fivakamulili. 33 Vandundami vatovilelili kwa liwovi likomi kushukuka kwa Bambu Yesu

na Chapanga avapili usangi utangalili. 34 Kwahela mundu yapotili chindu, vamu yivaveli
na fitava na nyumba shawu vahemesha vayegha mbiya sivapatili, 35 mbiya asi shosi
vavapili vandundami, vamgayilili kila mundu ndambu ya Udayilu waki.
36 Kwavelili Mlawi yumu, muwoneka wa Kupilu, litawa lyaki Yosefu, vandundami
vaveli vakumukema Banabasi, mana yaki, “Mundu wa kuvakola mawoku vandu.”
37 Mweni wuwu aveli na chitava chaki pambeli kahemesha kandi katola mbiya sila,
kavagayila vandundami.

5

Udesi wa Ananiasi na Safila

1 Mundu yumu vamkemaya Ananiasi na mdala mundu Safila wuwula wula vahem-
ishili chitava chawu. 2 Lakini Ananiasi afisili mbiya simonga sivapatili na mdamundu
amanyili. Mbiya sisighalili avagayilili vandundami. 3 Pambeli Petili kamudasha,
“Ananiasi, kumleka Lijangavandu ayingili mumoyu waku kumujanga Mfuki Mng'alili
kufisa mbiya simonga siupatili muchitava chila? 4 Pawuvelili ukali kuhemesha chitava
chaveli chaku, pambeli pawuhemishili, mbiya sila shaveli sikali shaku. Wuli kandi
kugola findu kucha afi? Kumjanga mundu ha, kumujanga Chapanga!” 5 Ananiasi
papikanishili naha kawa pasi, kasova. Vandu vosi yivapikanishili milandu ayi vatilili
nendu. 6 Vafijana vayisa, vagubika chikongu chaki, vachifumisha panji, vachisika.
7 Kucha masaa matatu pavapitili, mdala mundu ngajila kumanya chimfumbukili
bambu mundu, kayingila mugati. 8 Petili amdashili, “Unongeli! Asi nakaka mbiya
simupatili pamuhemishili chitava?” Mweni kamyangula, “Yina, sisesi.”
9 Pambeli Petili kamuwombela, “Kwaliki muyijanga kumuyesha Mfuki wa Bambu?
Pikani! Vala vandu vayendili kumusika bambu waku, ponopa vava pamlyangu na
davakutoli na yuwi wuwu.” 10 Tepu Safila kawila pamawulu va Petili, kasova. Vafijana
vala pavayingilili vamuwona kasova kala, vamufumisha panji, vamsika pabehi na
bambu mundu. 11 Chipwembwi chikomi chivakamula vandu vosi yivajumilili na vandu
vala vosi yivapikanishili milandu ayi.

Vandundami vakugola mihilu na miwujawuja

12 Vandundami vagolili mihilu na miwujawuja yitangalili kwa vandu. Vajumilili vaveli
vakutang'anikila pamu muudamwa wa Solumoni. 13 Mundu yangajila kujumila atilili
kuva pamu na veni. Hata naha, vandu vamonga vangajila kuvajumila vavajuma.
14 Vandu vatangalili vamjumilili Bambu, valumi na vadala vayongishekili mulipinga
lyau. 15 Vandu vavelili vakuyegha vatami mudeha vavawonjesha mufiwonjelu na mitefu
ili pakapita livafiki lisisi lya Petili pambeli vanani. 16 Vandu vatangalili vafumili mbwani
shiveli pabehi ya Yelusalemu, yivavayeghili vatami vawu na vala yivaveli na finyamkela,
vosi valowuliwa.

Vandundami vakugobuliwa

17 Pambeli, Mtambika Mkomi na vala vaveli lighanja muchipinga cha Masadukayu va
pala, vavawonela weyi vandundami. 18 Vavakamula vandundami, vavataya muchijaka.
19 Lakini pamihi makungu wa Bambu kavafuwulila milyangu ya chijaka, kavafumisha
panji, kavawombela, 20 “Muyendi mukawoloki munyumba ya Chapanga, mkavawombeli
vandu filongu fyosi fya unofu awu.” 21 Vandundami vavayitikila, malavila puti vayingila
munyumba ya Chapanga, vakandili kuwula.
Mtambika mkomi na vavaha va Isilaeli vagolili chitemela, pambeli vavalayishila
vandu vakavayeghi vala vandumindumi kufuma kuchijaka. 22 Lakini vala vandumin-
dumi pavafikili kula vavawona ha mula muchijaka. Vawuya kuchitemela kuvawombela,
23 “Tuwona chijaka chitatiwa milyangu yosi na machonda vakulolela milyangu. Lakini
patufuwulili mugati tumuwona mundu ha!” 24 Mkomi wa machonda munyumba ya
Chapanga na vatambika vakomi pavapikanishili milandu ayi vapatili lyogha. Vamanyili
ng'odu chivafumbukili vandundami. 25 Pambeli mundu yumu ayisili, kuvawombela,
“Mpikani! vala vandu muvatatilili muchijaka, ponopa vakuwula vandu munyumba ya
Chapanga.” 26 Mkomi wa machonda wa nyumba ya kudadavila pamu na vandu vaki
vayendili munyumba ya Chapanga, kavayegha kuchitemela. Lakini vavakamulili kwa
liwovi ha, nongwa vakavatileyi vandu vangavagumili migonguveli veni.
27 Pavavayeghili, vavawolosha pawulongolu ya chitemela. Mtambika mkomi
avadashili, 28 “Twavakanishili nendu kuwula kwa litawa lya mundu ayu, ponopa
mukwisha mawuli venu Yelusalemu yosi na mukuyilata kutugayila nongwa ya mwasi
wa mundu ayu.”

29 Petili, pamu na vala vandundami vamonga, vayangula, “Yikutulata tumjumili
Chapanga weka, lakini mundu tukumjumila ng'odu. 30 Yumwi mwamuwulayili Yesu
kwa kumuvangilila mulupingika lakini Chapanga wa vagogolu venu amshukushili.
31 Chapanga amgayilili fwasi ya wutwa kumbindi, kamvika mwambu waki wa mlilu,
kava mutwa na Mlowola, kuvagola vandu va Isilaeli vasileki sambi shawu na
vapomeliwi. 32 Yufwi ndi vatovilela va filongu afi. Chapanga avagayilili Mfuki Mng'alili
ghavi mtovilela kwa vala yivamjumilili.”
33 Vanjagila vosi va chila chitemela pavapikanishili afi, maya sivakwila, valamula
kuvawulagha. 34 Lakini Mfwalisayu yumu vamukemeyi Gamalieli mweni avelili muwula
wa Malawu va Chapanga vamupili Musa aveli na luhunja nendu kupita vandu vosi,
kawoloka pawulongolu ya chitemela chila, kavawombela vala vandundami vavafumishi
panji kwa chipindi chidokwa. 35 Pambeli kavawombela vala vanjagila va chitemela,
“Vaisilaeli vayangu, muyivavali na chindu achi chimudayila kuvagolela vandu ava!
36 Dahili padokwa, afumbukili mundu yumu litawa lyaki Teuda, ayidumbeyi kucha
mweni mundu yajumiliwi na vandu mya mchechi naha, vamukovekelili. Lakini
vamuwulaghili, pambeli chipinga chaki chosi chimwaaluka pambeli chisova. 37 Pambeli
kandi, chipindi chila cha kuvalangiwa vandu, afumbukili Yuda wa Galilaya. Na
mweni avakweyili vandu vamukovekela, lakini wuwu vamuwulayili na vandu vaki
vayangalukili. 38 Hinapawu nenga wuwu nguvawombela, muvaleki vandu ava mukotoo
kuvagola chindu! Mana payiva milandu ayi ya vandu hela, dayiyamili yeni. 39 Lakini
payiva milandu kufuma kwa Chapanga, damuwesi ng'odu kulimbana na veni, damuvi
mukulimbana na Chapanga.”
Topi, vamujumila. 40 Vavakemili vala vandundami, vavadamula ndomondu na
kuvakanisha vakotoo kuwula kandi kwa litawa lya Yesu, pambeli vavaleka vayendi.
41 Vandundami vafumili panji ya chitemela kunu vamema cheleli, kwanongwa vaveli
vataywa musoni kwa litawa lya Yesu. 42 Majuva vosi vayendilela kuwula na kulandula
Chilongu cha Nyanyi cha Yesu munyumba sha Chapanga na mukaya sha vandu kucha
Yesu ndi Kilistu yashauliwili.

6

Vatangi saba

1 Pambeli, vanachuli pavayongishekeyi, kwaveli na shoshu na ng'ong'u gati ya
vangutungu na vala yivaywangeyi Chibulaniya. Vala Vahelinisti yivaywangeyi Chigiliki
vakang'ong'utekileyi kucha vangalimlyangu vawu vakuvavasuwa kuvagayila fivayilata
fya majuva vosi. 2 Topi, vala vandundami lilongu na vavili vavakemili vanachuli
vosi, vadeta, “Nyanyi ha kwa yufwi tuleki kuchilandula chilongu cha Chapanga na
kukimbanikila uvaghi wa filivi. 3 Ponopa, valongu vangu, muvashawula vandu
saba kwa yumwi yivavelili nyanyi, vamemili Mfuki na yivaveli na luhunja na yufwi
datuvapikanisheyi veni. 4 Yufwi, chipindi chosi datukimbanikili kudadava na chichuku
cha kulandula Chilongu cha Chapanga.”
5 Chindochi chivanowesha vandu vosi. Vavashawula Stefwani, mundu yavelili na
ujumilwa mkomi na kumema Mfuki Mng'alili. Kandi vavashawulili Filipu na Pulokolu
na Nikanoli na Timona na Pamena pamu na Nikolayi wa Antiyokiya yavelili chipindi
chimu aghalambukilili mudini ya Chiyawudi. 6 Vavavika pawulongolu ya vandundami,
vadadava na kuvavikila mawoku.
7 Chilongu cha Chapanga chayongishekili nendu na vanachuli aku Yelusalemu
vayongishekili kalopu na lipinga likomi lya vatambika vamjumilili Yesu.

Stefwani vakumutaya muchijaka

8 Chapanga amusangilili Stefwani usangi ngenju, kamugayila liwovi likomi aveli
akugola mihilu na miwujawuja kwa vandu. 9 Lakini vandu vamonga vayisili ili
valimbani na Stefwani. Vamu va vandu ava vaveli va nyumba ya kudadavila
yivayikemaya, “Nyumba ya kudadavila ya vandu yivavelili pekesu.” Vandova vafumili
mlima wa Kileni na Alekisandilia na vamonga vafumili Kilikiya na mkowa wa Asia.
10 Lakini vaweshili ha kumulimba kwanongwa ya luhunja lwaki na kwanongwa ya
yula Mfuki yamulongushili chipindi padeteyi. 11 Topi, vavapili nganyanga vandu
vamonga vadeti, “Vamupikanisha Stefwani padeta filongu fya kumjowola Musa na
kumjowola Chapanga.” 12 Kwa chilongu achi vavajongishela vandu, vagogolu na vawula
va Malawu va Chapanga vamupili Musa. Topi, vamwisila Stefwani, vamukamula
na kumuyegha kuchitemela chikomi. 13 Vavayeghili kuchitemela vatovilela va udesi
veni vawombili, “Mundu ayu akuleka ha kupajowola mahali pang'alili na Malawu va
Chapanga vamupili Musa. 14 Kwa nongwa twamupikanishili kala padeta kucha ayu

Yesu wa Nasaleti dayanangi nendu nyumba ya kudadavila na kughalambula Malawu va Chapanga vamupili Musa vatuyangili kwa Musa.” 15 Vandu vosi yivavelili mula muchitemela vamuwengulila mesu Stefwani, vamuwona wushu waki wuva kucha wa makungu.

7

Kulandula kwa Stefwani

1 Topi, mtambika mkomi amudashili, “Wuli, milandu ayi yiva nakaka?”
2 Stefwani amuyangulili, “Valongu vangu na vatati, mumbikanishi! Chapanga wa ukomi amubwitikili mgogolu wetu Ibulahimu paghaveyi kula Mesopotamia akali hela kuyenda kuyikala kula Halani. 3 Chapanga amuwombilili, ‘Wuki mumlima waku, valeki vandu vaku, uyendi mlima danikulangushi!’ 4 Ibulahimu ahamili mlima wa Kalidayu, kayenda kuyikala Halani. Pambeli tati wa Ibulahimu pasovili, Chapanga amuwushili Halani kayisa kuyikala mlima awu wumuyikala ponopa. 5 Chapanga amugayilili ng'odu hata chipandi chidokwa cha uganga chivi chaki kucha mbala yaki mumlima awu, hata naha vamujangili kumupa mlima wula wuvi waki na vana vaki, chipindi achi aveli akali na mwana ha. 6 Chapanga amuwombilili naha, ‘Chileli chaku dawuchiyeghi kumlima wa wutwa va vandu vengi, aku davavagoli vavanda na kuvagolela milandu ya wafu kwa chipindi cha myaka mya mchechi. 7 Lakini nenga dandivahighi vandu ava yivavagola vavanda. Pambeli chileli chaku dachiyisi mulima wula kumjuma Chapanga bahapa.’ 8 Chapanga kagola lilaghanu na mweni, topi, kamwingisha jandu ngimu chilangushilu chaki. Pambeli Ibulahimu amudumulili jandu mwana mundu Isaka pavapitili majuva nani kufuma awoneki. Isaka wuwula wula kamugolela Yakobi. Na mweni Yakobi kavagolela wuwula wula vala vanamundu lilongu na vavili veni vaveli vambuyi vetu.
9 “Vana va Yakobi vamuwonela weyi Yosefu, vamuhemesha Misili ghavi mvanda. Lakini Chapanga aveli pamu na mweni, 10 kamulowosha mungondu shaki shosi. Chapanga amugayilili fupu na luhunja pawulongolu ya Fwalawu, mutwa wa Misili, mweni amuvikili ghavi mkomi wa mlima wa Misili na munyumba yaki ya wutwa. 11 Pambeli kwafumbukili njala ngomi mlima wosi wa Misili na Kanaani, yiyegha madaba makomi. Vagogolu vetu vaveli vahela chilivi chochosi. 12 Yakobi papikanishili filongu fila kucha aku Misili kwaveli na filivi, avalayishili vana vaki, ndi vagogolu vetu, vayendi Misili kwa mwanja wa kwaa. 13 Mwanja awu wa pili, Yosefu kayilangusha kwa valongu vaki na Fwalawu kavamanya valongu va Yosefu. 14 Yosefu alayishili lulayi layi kwa tati mundu Yakobi na valongu vosi, tolitoli ya vandu yaveli milongu saba na muhanu, vayisi Misili. 15 Topi Yakobi ayendili Misili, kula mweni na vanamundu vosi vasovili. 16 Fikongu fyawu vafiyeghili mbaka Shekemu, vafisika musembi yahemilili Ibulahimu wa kabila lya Amoli kwa mbiya siutunga.
17 “Chipindi pachifikili Chapanga agoli chila chamjangili Ibulahimu na tolitoli ya vandu kula Misili yayongishekili kala na kuva ngomi munu. 18 Pambeli mutwa yumu yavelili kamumanya ng'odu Yosefu akandili kutavala aku Misili. 19 Awugolilili vandu va mlima wetu umakuluhu, avagolilili findu fya wafu vagogolu vetu kwa kuvang'ang'anika vavaviki panji fyali fyawu fisovi. 20 Musa awonikili chipindechi. Avelili mwana yamunowishili Chapanga. Aleliwili pakaya kwa chipindi cha myesi mitatu, 21 na pafumishiwili panji awulaghiwi, kamwali wa Fwalawu amutolili, kamulela kucha mwana mundu. 22 Musa awuliwili findu fyosi fya luhunja lwa Vamisili kava mundu yaveli na liwovi kwa filongu na kwa figoli.
23 “Pafikishili myaka milongu muchechi alamulili kuvatyangila valongu vaki Vayisilaeli. 24 Aku amuwonili yumu wa vala vakumgolela fya wafu na Vamisili, kayenda kumukombola kandi kumuhombela lugotu kwa kumuwulagha yula Mumisili. 25 Akacheyi Vayisilaeli vayaki vangamanyili kucha Chapanga angamutumili mweni avalowoli, lakini vamanyili nawula ha. 26 Chilawu yaki, avawonili Vayisilaeli vavili vakwiminya ayeshili kuvajovesha padeta, ‘Yumwi muva ulongu nongwa liki, mukuyigolela wafu mwaveni kwa mwaveni?’ 27 Yula yaghaveyi akumutova muyaki kamusukumula Musa pambali padeta: ‘Ndi yakuvikili yuwi kuva chilongosi na muhigha wetu? 28 Wuli, ukudayila kung'ulaya kucha wumuwulaghili Mumisili yula lichu?’ 29 Musa papikanishili filongu fila, atuvili kayenda kuyikala mumlima wa Midiani aku apatili vana valumi vavili.
30 “Myaka milongu mchechi payifikili, makungu wa Bambu amufumbukili Musa kuchivala chivelili chikuyaka motu kucheja pabehi na chidunda cha Sinai. 31 Musa kajinga munu kuwona chindu achi, kaselela pabehi ili ashungulili unofu, lakini apikanishili lishu lya Bambu: 32 ‘Nenga Chapanga wa vambuyi vaku, Chapanga wa Ibulahimu wa Isaka wa Yakobi!’ Musa kabagama kwa lyogha na kayesha kandi ha

kulembesha munu. 33 Bambu kamuwombela, ‘Wopoli mikobasi yaku kwanongwa
pawuwolukili apa ndi mahali pang'alili. 34 Nakaka ndifiwona findu fya wafu fivagolili
vandu vangu kula Misili. Mbikanisha chivembu chawu, nenga nyisa kuvakombola.
Ponopa, dandikuyeghi Misili.’
35 “Ayu Musa ndi yula vandu va Isilaeli vamulemili pavadeteyi, ‘ghani yakuvikili
yuwi kuva mlongosha na muhighi wetu?’ Kwa deha ya yula makungu yamufumbukilili
kuchivala chikayakeyi motu, Chapanga kamulayisha ayu Musa ghavi mkomi na
mukombola. 36 Mweni avalongushili vala vandu kufuma Misili kwa kugola mihilu na
miwujawuja mulima wa Misili, kubahali ya Shamu na kucheja, chipindi cha myaka
milongu mchechi. 37 Musa mweni avawombilili Vayisilaeli, ‘Chapanga davashawulili
mbuyi kucha nenga gati ya valongu venu vamonga.’ 38 Vayisilaeli pavayikungashili
kucheja, Musa avelili kula kucha munjagila pamu na vagogolu vetu na yula makungu
aywangili nayu kuchidunda cha Sinai. Mweni yayangili filongu fitugayila unofu atugayili
yufwi.
39 “Lakini yuyu, vagogolu vetu valemili kumupikanisha, vamusukumulila pambali,
vakadayileyi kuwuya Misili. 40 Vamuwombilili Haluni, ‘Tugoleli vamulungu, vatulon-
goshi njila. Tumanya ng'odu fimupatili ayu Musa yatulongushili kufuma Misili.’ 41 Vagola
ling'omung'omu lya ngwada wa senga na kuchitambikila. Vachigolela lihungu chindu
chivelili vagola kwa mawoku vawu veni. 42 Lakini Chapanga awukili pagati yawu,
avalekili vajumi ndondwa sha kumbindi, kucha vayandikili muchitabu cha vambuyi
va Chapanga,
‘Yumwi vandu va Isilaeli!
Nenga ha mungayilili fupu na tambiku
kwa myaka milongu mchechi kula kucheja!
43 Yumwi mwapapili libudi lya chapanga Moleki,
na ndondwa ya kuwumba ya chapanga wenu Lefani.
Ming'omung'omu yimuwumbili yeni mukuvajuma.
Kwanongwa ayi, dandivayeyi mateka kutali kupita Babiloni!’
44 “Kula kucheja vagogolu vetu vavelili na lila Libudi lya utovileli kucha Chapanga
amulayishili Musa aligoli, ndambu yiyila yamulangushili Chapanga. 45 Pambeli
valipokela lila Libudi lya Chapanga kufuma kwa vambuyi vawu. Valeli vetu chipindi
cha Yoshua, pavawutolili mlima wula kufuma kwa vandu avawushili Chapanga ngimu
yiva fikili. Pala vayikalili mbaka chipindi cha wutwa wa Dawudi. 46 Dawudi atamwili na
Chapanga, Dawudi amuluvili Chapanga amujengeli pakwikala mweni avelili Chapanga
wa Yakobi. 47 Lakini Solumoni ndi yamujengilili Chapanga nyumba.
48 “Hata naha, Chapanga Mkomi akwikalagha ha munyumba shivajengili vandu, kucha
mbuyi adetili.
49 ‘Bambu kadeta,
Kumbindi chigoda changu cha wutwa
na mlima chigoda changu cha kuvikila mawulu.
Nyumba ya wuli wuli damuweshi kujengela na koti dambumulileyi?
50 Nenga ndi yigolili findu fyosi afi ng'odu?’ ”
51 Pambeli Stefwani awombili, “Yumwi muveli na lukilu lukomi! Mundima na majeji
venu mukupikanisha ng'odu unjagila wa Chapanga! Yumwi kucha vagogolu venu.
Majuva vosi mkumulimba Mfuki Mng'alili. 52 Kwaveli mbuyi yoyosi yangajila kuteshiwa
na vagogolu vawu? Vavawulayili ava avatumili Chapanga kulandula kwisa kwa yula
goleki. Hinapawu, yumwi mumushengeta, mumuwulaya. 53 Yumwi muvapokela
Malawu va Chapanga atuyeyilili makungu, lakini muvajumila ng'odu.”

Kusova kwa Stefwani

54 Vala vagogolu va chitemela pavapikanishili afi, vakalalili nendu, vakelichula minu
kwa maya. 55 Lakini Stefwani aveli kamema Mfuki Mng'alili, kalola kumbindi, kawona
ukomi wa Chapanga na Yesu kawoloka mwambu wa mlilu wa Chapanga. 56 Kadeta,
“Mloli! Nguwona kumbindi kufuwuliwa na Mwana wa Mundu kawoloka mwambu wa
mlilu wa Chapanga.”
57 Pala, vandu vosi vavelili muchitemela chila, vawuteyi na kudika majeji vawu
kwa mawoku vawu. Pambeli vamujumbila pamu vosi. 58 Vamsukumulila panji
ya mbwani, vamutova kwa miganga. Vala vavikili mikoti yawu kwa utovilela kwa
kijana yumu litawa lyaki Sauli. 59 Pavaveli vakumtovanga kwa miganga Stefwani
kayendelela kudadava naha, “Bambu Yesu, pokeli ufuki wangu!” 60 Katundama, kalila
kwa kulandula, “Bambu, ukotoo kuvavalangila sambi ayi.” Pamalilili kudeta naha,
kasova.

8

1 Sauli mweni awonili chindu achi cha kumuwulagha Stefwani chaveli chinofu.

Sauli akuvagobola vajumilili

Majuva ava lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu lya Yelusalemu lyakandili kugoboliwa nendu. Yivajumilili vosi vatuvila kufijiji fya Yudeya na Samaliya ila vasiyalili vala vandundami hela. 2 Vandu vasangi vamusikili Stefwani na kumugolela chivembu chikomi.

3 Chipindi chichila chila, Sauli ayeshili kuvagobola lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu. Kayenda kaya mbaka kaya pakavafumisha panji vajumilili, valumi na vadala, kavataya muchijaka.

Chilongu cha nyanyi chikulanduliwa Samaliya

4 Vamjumilili Chapanga kula kosi kwevatuvilili vayendili kulandula chilongu cha nyanyi. 5 Filipu ayingilili mbwani ya Samaliya na kumulandula Kilistu Mkombola kwa venikaya va pala. 6 Vandu vayisili kupikanisha unofu wa unjagila wula wa Filipu na kulola mihilu yila yagolagha. 7 Mana finyamkela fivafuma vandu vatangalili pavawuta kwa lishu likomi nawu vandu vatangalili vaveli vapombalili na vandevindevi valowukili. 8 Kwaveli na cheleli ngomi mumbwani yila.

9 Topi, kwavelili mundu yumu vamukemaya Simoni, mweni aveli kagola kala uhavi waki mumbwani yila kwa chipindi chila, vandu va Samaliya vajingili, adetili kucha mweni mundu mkomi. 10 Vandu vosi, vadokwa na vakomi, vamupikinishili finofu vakadeteyi, “Simoni kana liwovi lya Chapanga vakemili ‘Liwovi Likomi.’ ” 11 Vandu vatangalili vampikanishili wula vavelili vajingwa kwa uhavi waki kwa chipindi chitali. 12 Lakini pavawujumilili unjagila wa Filipu wa chilongu cha nyanyi cha wutwa wa kumbindi kwa Chapanga na litawa lya Yesu Kilistu, vabatishilwi valumi na vadala. 13 Simoni nayu kajumila, pambeli pabatishiwi aveli akuyenda pamu na Filipu, ayikang'anikili nendu mihilu na miwujawuja yiveli yikugoleka.

14 Vala vandundami vavelili kula Yelusalemu pavapikanishili kucha venikaya va Samaliya veni vapokela chilongu cha Chapanga, vavayegha aku Petili na Yohani. 15 Veni pavayisili, vavadadavila vandu va Chapanga vamuyangi Mfuki Mng'alili. 16 Kwanongwa kwaveli kwahela hata muyawu yumu yasunukiwili na Mfuki Mng'alili, ila vabatishwa hela kwa litawa lyaki Bambu Yesu. 17 Petili na Yohani vavavikila mawoku, vamupokela Mfuki Mng'alili.

18 Simoni pakawonili vandu vapokela Mfuki Mng'alili kwa kuvikilwa mawoku na vandundami, adayilili kuvagayila mbiya Petili na Yohani, kandi kadeta, 19 “Mungayili na nenga uwesu awu, mundu yoyosi panumuvikila mawoku vangu, apokeli Mfuki Mng'alili.”

20 Lakini Petili amuyangulili, “Uyaghamili pamu na mbiya shaku muyaghamili! Yuwi ukucha dauweshi kuhemela kwa mbiya usangi wa Chapanga! 21 Yuwi kwahela chindu mumilandu ayi, ngunda yaku ya nyanyi ng'odu kwa Chapanga. 22 Hinapawu, pomeli ughalambuki uleki chiuyihola na umuluvi Bambu mweni akuwesha kukupomela chilongu achi chiwuyihola. 23 Manya nakaka kumema nesu weyi na sambi sikutopela!”

24 Simoni kayangula, “Mudadavili kwa Bambu likotoo kumbata lya kumbata kwa afi fimudetili.”

25 Petili na Yohani pavahimulili kala na kulandula fyalayilili Bambu, vawuyili Yelusalemu. Pavaveghi vakuwuya vakalanduleyi milandu ya nyanyi mufijiji fitangalili fya Samaliya.

Filipu na mkomi wa Esopiya

26 Makungu wa Bambu amuwombilili Filipu, “Uyitandi uyendi kundenyeku kupitila deha yifuma Yelusalemu kuyenda Gaza.” Deha ayi vakutyangila ha. 27 Topi, Filipu ayitandili kala, akandili mwanja. Chipindi chichila kwavelili na Mwisopiya yumu, ufisa mvika mbiya wa Muhumbu Kandake, mweni aveli ngali mdala. Avelili kayenda aku Yelusalemu kumudadavila Chapanga na chipindi achi aveli akuwuya kakwela mumbutuka ya kukwegha na chihongu. 28 Paaveyi mumwanja, avelili akusoma chitabu cha mbuyi wa Chapanga Isaya. 29 Mfuki Mng'alili amuwombilili Filipu, “Yendi pabehi ya mbutuka ayi uyendi pamu.” 30 Filipu kayenda mbilu, kampikanisha akusoma chitabu cha mbuyi wa Chapanga Isaya. Filipu kamudasha, “Afi fiwusoma fikuyingila muluhala lwaku?”

31 Kayangula, “Goli wuliwuli chinyingili ngajila mundu wa kunongosha?” Kamuluva Filipu akweni vayikali pamu na mweni. 32 Chifungu cha mayandiku avelili akusoma ndi achi,

“Kalongoshwa kucha fungami akuyenda kumsinja,
na kucha wula mwana wa fungami panyamala kwa yula yamuketula miwaji,
mweni akudawula ng'odu mlomu.
33 Vamujohola na kumukaja haki.
Ndi dahimulili chileli chaki?
Mana unofu waki kawushiwa kumlima.”
34 Yula ngali mdala kamudasha Filipu, “Unongeli, mbuyi ayu filongu afi akadeteyi milandu liki, ndi milandu ya mweni awu ya mundu wingi?” 35 Topi, Filipu akandili na Mayandiku Vang'alili, kamuwombela Chilongu cha Nyanyi cha Yesu. 36 Pavaveyi mumwanja, vafikili pavelili na machi, yula ngali mdala adetili, “Loli, pavaveli machi ava, chindu liki chikunganisha ngotoo kubatishiwa?” 37 Filipu kadeta, “Mani pawujumila kwa moyu waku wonda, ukuwesha kubatishiwa.” Kayangula, “Yina ngujumila Yesu Kilistu ndi mwana wa Chapanga.” 38 Topi kawolosha mbutuka, pambeli vasunuka vonda vavili vayenda mumachi, Filipu amubatishili. 39 Pavafumili mumachi, Mfuki wa Bambu kamubikula Filipu, yula ngali mdala kamuwona kandi ha. Topi kayendelela na mwanja kunu kava na cheleli buja. 40 Filipu kayiwona kabwitukila mbwani ya Azotu, paaveyi akupita akalanduleyi Chilongu cha Nyanyi mumbwani shosi, mbaka pafikili Kayisalia.

9

Kulowoka kwa Sauli
Figoli 22:6-16,26:12-18

1 Lakini Sauli, kayongesha kuvagola vandu vatili na kuvawulagha vandundami va Bambu, kamuyendela mtambika mkomi, 2 akamluveyi baluwa kufuma munyumba sha kudadavila sha Damasku, pakatanganika na vandu vamujumilili Chapanga mudeha valumi kwa vadala avakamuli avayeghi muchijaka aku Yelusalemu.
3 Tepu paaveyi mudeha, pabehi ya Damasku, lwengi kufuma kumbindi lumng'alikili kumshengeta mweni. 4 Kagua pasi, kapikana lishu likumuwombela “Sauli, Sauli! Wuli ukugobola nenga?”
5 Sauli kamudasha, “Bambu, Yuwi ghani?” Kamuyangula, “Nenga Yesu, yugobola. 6 Ponopa woloki, uyendi mumbwani, davakuwombeli chindu cha kugola.”
7 Vala vandu yivaveli pamu na Sauli mumwanja vanyamalili jii, vakapikanisheyi lishu, lakini vamuwonili mundu ng'odu. 8 Sauli atandamukili pasi agubutulili mesu vaki kachiwona chindu ha, vamukamula liwoku vamlongosha mbaka Damasku. 9 Ayikalili majuva matatu ngajila kulola, kulanda na kulya chindu.
10 Paaveyi Damasku ndundami yumu yivamkemili Ananiasi. Bambu amukemili mumilotu, “Ananiasi!”
Kayangula, “Nengapa, Bambu.”
11 Bambu amuwombilili, “Woloki, uyendi deha yivayikema ‘Yiholukili,’ mbaka kaya ya Yuda, kuna mundu litawa lyaki Sauli, kafuma Talisu, mweni akumdadavila Chapanga. 12 Chapanga amulanushili kucha mundu yumu litawa lyaki Ananiasi, kayisa kumuvikila mawoku, aweshi kulola kandi.”
13 Ananiasi kayangula, “Bambu, mbikanisha filongu fya wafu fya mundu ayu kufuma kwa vandu vatangalili, kagola findu fitangalili kwa vang'alili vaku aku Yelusalemu, 14 kandi vatambika vakomi va Damasku vamjumisha avakamuli vonda yivakudadavila mulitawa lyaku.”
15 Lakini Bambu kamuwombela Ananiasi, “Uyendi, nongwa ayu ndimushawula andangi nenga kulilandula litawa lyangu limanyiki kwa vandu vangajila Vayawudi, vatwa na vandu va Isilaeli. 16 Kandi dandimulangushi ndambu dagoboleki kwanongwa ya litawa lyangu.”
17 Ananiasi ayendili munyumba yila, kayingila mugati mwavelili Sauli, pambeli kamuvikila mawoku, pakadeta, “Mlongu wangu Sauli, Bambu Yesu kanayila, yakufumbukilili mudeha pawuyiseyi apa, mweni yanyeyili nenga apa, akudayila uloli kandi na umemeshwi Mfuki Mng'alili.” 18 Tepu fiponeka kufuma mumesu vaki kucha mipati ya somba, kawesha kulola kandi. Kawoloka na kubatishiwa. 19 Pambeli kalya filivi, liwovi limuwuyila kandi.

Sauli akulandula aku Damasku
Sauli ayikalili Damasku na vanachuli vaki padokwa hela. 20 Tepu, kalongosha kulandula munyumba sha kudadavila kacha Yesu aveli Mwana wa Chapanga.
21 Vosi vamupikanisheyi vajinga, pavayidasha, “Ayu yuyula yula ng'odu avawulayei vandu vosi vamujumilili Yesu aku Yelusalemu? Na mweni kayisa apa kayilata avakamuli vandu vosi ng'odu na avayeghi kwa vatambika vakomi va nyumba ya kudadavila.”

22 Sauli ayongeshikili liwovi nendu, avagolili Vayawudi vavelili Damasku vayipwelishili, padeta ayu ndi Kilistu yaveli mkombola.
23 Pavapitili majuva vatangalili, Vayawudi vawombanila ndambu davamuwulaghi
Sauli, 24 lakini Sauli amanyili chivayilatili. Pamusi na pamihi vakamulembeleleyi
mumilyangu ya mbwani vamuwulaghi. 25 Pamihi vanachuli yivaveli pamu na Pauli
vamtolili vamusunusha mulitandavala likomi kufuma mulilanga lya luviu lwa mbwani.

Sauli akuwuya Yelusalemu
26 Sauli pafikili Yelusalemu, ayeshili kuyihasha na vandundami, vosi vakamutileyi,
vajumilili ng'odu kucha nakaka kava ndundami. 27 Banabasi amutolili, kamuyegha
kwa vandundami, Sauli avawombilili ndambu atanganikili na Bambu mudeha, kandi
Bambu aywangili na mweni na ndambu akalanduleyi litawa lya Yesu kula Damasku
kwa liwovi. 28 Sauli ayikalili pamu na veni na kuyendayenda Yelusalemu yosi, palandula
litawa lya Yesu ngajila lyova. 29 Awombili palimbana na vangutungu va Vayawudi, lakini
veni vasakeyi kumuwulagha. 30 Lakini valongu pavamanyili milandu ya kumuwulagha
vamutolili mbaka mbwani ya Kayisalia, vamuleka ayendi Talisu.
31 Topi, Vajumilwa vaveli vasika mu Yudeya yosi, Galilaya na Samaliya, Mfuki Mng'alili
atangili kuyongesha lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu na vayikalili pavamtila
Bambu.

Petili akumulowola Anea na Dolikasi
32 Petili pavatyangileyi mbembi shosi mumlima, mweni ayendili kwa vandu va
Chapanga va aku Lida. 33 Amuwonili mundu yumu aku, litawa lyaki Anea mundu ayu
apombalili awonjili muchiwonjelu myaka minani. 34 Petili amuwombilili, “Anea, Yesu
Kilistu kakulowola, wuki unyengi chiwonjelu chaku.” Tepu katandamuka. 35 Vandu vosi
vayikalaya Lida na Shaloni pavamuwonili Anea, vamuwuyilila Bambu.
36 Ndumindumi yumu avelili Yopa, yivamkemeyi Tabita, mana yaki kucha “Mbalapi”
yajumilili vamkemaya Dokasi kwa Chigiliki. Mdala ayu avelili kagola findu fitangalili
fya nyanyi pamu na kuvatanga vagaju. 37 Chipindi chila mdala yula atamwili na
kusova, vawofuwili chikongu chaki vachivikili muchumbagati cha mumbindi. 38 Yopa
yavelili kutali nesu ha na Lida, vanachuli vapikanishili Petili kava kula, valayisha
vandu vavili vamuyegheli unjagila, “Lopukeshi ukotoo kuhava!” 39 Petili kawuka
kayilongosha na veni, pakafikili vamuyegha kuchumba cha mumbindi, vangalimlyangu
vosi vawolukili pabehi yaki, vakalileyi na kumulangusha mihabiti na yingwa shasonili
Dokasi chipindi paveli mnofu. 40 Petili kavafumisha panji vosi, katundama, kamdadava
Chapanga, pambeli kaselela kuchikongu, kadeta, “Tabita yimuki.” Mweni kafumbula
mesu vaki, amuwonili Petili kayimuka kayikala. 41 Kamkamula liwoku kawoloka,
pambeli kavakema vamjumilili Yesu na vangalimlyangu kamuvika pawulongolu yawu,
kava munofu. 42 Milandu ayi yamanyikili mumbwani yosi ya Yopa, vandu vatangalili
vamujumilili Bambu. 43 Topi, Petili ayikalili Yopa majuva vatangalili, kayaki mundu
yumu, litawa lyaki Simoni, yagolagha findu fya ngwembi.

10

Petili na Kolineli
1 Kula Kayisalia pavelili mundu yumu, litawa lyaki Kolineli, mkomi wa machonda
va Italiya yivayikemili, “Kombaniya ya Vaitalia.” 2 Avelili mundu msangi, mweni na
nyumba yaki yosi, akovekelagha Malawu va Chapanga vamupili Musa avelili akuvatanga
vagaju na kumudadavila Chapanga majuva vosi. 3 Yavelili pamusi saa tisa, Chapanga
amlangushili palola ngatu hela, makungu wa Chapanga, kamuyisila kumuwombela,
“Kolineli!”
4 Kolineli kamulolesha nesu makungu ayu kwa lyova, kadeta, “Kuna liki Bambu?”
Makungu kamuyangula, “Chapanga kasiyanga dadavu shaku na fupu wala dakuvasiwi
ng'odu. 5 Hinapawu, valayishi vandu Yopa, vakamukemi Simoni, litawa lyaki lingi
Petili. 6 Mweni muhenja wa mundu yumu, litawa lyaki Simoni, mugola chichuku sha
ngwembi, nyumba yaki ya muluwongu ya bahali.” 7 Yula makungu akaywangeyi nayu
pawukili kala, Kolineli avakemili vagolafichuku vaki vavili va munyumba na machonda
yumu yamumanyili Chapanga. 8 Pavawombilili kala findu fyosi fifumbukili, kavalayisha
vayendi Yopa.
9 Chilawu yaki, pavaveghi mumwanja pabehi na mumbwani, Petili akwenili kulipaghali, kadadava kwa Chapanga, lijuva lyaveli palundosi. 10 Njala yamutamili, akadayileyi chindu cha kulya, pavaveghi vakumutelekela, kashulula, 11 awonili kumbindi
kufuwuka, chisunuka kucha yingwa ngomi, yikusunushwa pasi yikamuliwa na mbembi

shaki mchechi. 12 Mugati yaki mwavelili vang'ongolu vosi vaveli na mawulu, vala
vakwava na vambongu vawuluka kululanga. 13 Pambeli kapikana lishu limlongela,
“Petili tandamuki, kawulayi wulyi.”
14 Lakini Petili kadeta, “Ng'odu Bambu! Ngali hela kulya chindu chiveli cha wafu.”
15 Lishu limuwombela kandi lideta, “Fyang'alishili Chapanga, kotoo kufikema
fyawafu.” 16 Chindu achi chiyeleka mala ndatu, pambeli yila yingwa yiwuya kumbindi.
17 Petili aveli akunyumanyuma akwipwelesha mumunda yaki, milotu ayi ayiwonili
yina mana liki, vala vandu avalayilili Kolineli, vakakonyesheleyi nyumba ya Simoni
vawolukili pawulongolu ya mlyangu. 18 Vakakemeyi panji kwa lishu likomi, “Kwaveli
mhenja litawa lyaki Simoni Petili, akwikala amu?”
19 Petili aveli akwihola chila chalangushilwi na Chapanga, Mfuki Mng'alili kamu-
wombela, “Pikani! Pavaveli vandu vatatu vakukusaka. 20 Ulopukeshi, usunuki uwuki
pamu na veni, kotoo kuva na hoshu, nenga ndivalayisha.” 21 Petili kasunuka pasi,
kavawombela vandu vala, “Yumumsaka nengapa. Muyisa muyilata liki?”
22 Veni vayangula, “Kolineli mkomi wa machonda katulayisha, vamuwombela mundu
yaveli goleki yamujumila Chapanga, mweni mundu msangi kupita vandu vosi va mlima
wa Vayawudi. Makungu kamuwombela atulayishi tuyisi tukuwombeli uyendi kayaki,
apikanishi filongu fyaku dawumuwombeli.” 23 Petili kavalibushila munyumba vavi
vahenja vaki vawonja pala.
Chilawu yaki kawuka na vala pamu na vandu vamonga vamujumilili Bambu
vayikalaya Yopa vamukovekelili. 24 Chilawu yaki vafikili Kayisalia. Kolineli avelili
akumvetela Petili aveli na valongu mundu na vaghanja vaki va pabehi yivalalikili.
25 Petili payingileyi, Kolineli afumili panji kumuyanga, kamutundamila na kamu-
gondamila Petili mbaka pasi. 26 Petili kamutandamusha, kadeta, “Woloki, nenga mundu
hela kucha yuwi.” 27 Pakawombeyi nayu kunu vakwingila munyumba, kaliwona lipinga
likomi lya vandu vayikungasha pamu. 28 Petili kavawombela, “Yumwi mumanya nendu
mwiku kwa Malawu va Chapanga vamupili Musa mundu yavelili Muyawudi kuyihasha
awu kuyityangila na vandu va milima yingi. Lakini Chapanga kanangusha ngotoo
kumukema mundu yoyosi yapiyalili awu wa wafu. 29 Kwa nongwa ayi, pamungemili
jumila nyisa ngajila kususuvila, topi nguvadasha, chimungemilili nenga chindu liki?”
30 Kolineli kadeta, “Majuva matatu vapitili, chipindi kucha achi, cha saa tisa
mbungamihi, padadaveyi kwa Chapanga munyumba yangu, melili nimwona mundu
kawoloka pawulongolu pangu, avelili na yingwa sing'alili. 31 Kadeta, ‘Kolineli! Chapanga
kapikanisha pawudadava na fupu shaku dasivasuvi ng'odu. 32 Valayishi vandu vayendi
Yopa, vakamukemi Simoni Petili, akwikalagha mukaya ya Simoni mugola chichuku sha
ngwembi yayikala muluwongu ya bahali.’ 33 Tepu, ndivalayisha vandu kwa yuwi, kugola
nyanyi kwisa. Hinapawu twawosi twabaha pawulongolu ya Chapanga tukupikanisha
filongu fyosi fyakulamulili Bambu.”

Kulandula kwa Petili

34 Petili akandili kudeta, “Nakaka ponopa manya Chapanga kavahela lushawu.
35 Mundu yoyosi yamjuma Chapanga na yaveli goleki, dajumiliwi na mweni. 36 Chilongu
achi chavayeghilili vana va Isilaeli kulandula Chilongu cha Nyanyi yichiyegha kusika
kwa deha ya Yesu Kilistu ndi Bambu wa vonda. 37 Yumwi chindu achi muchimanya,
chikwila mlima wosi wa Yudeya, kukandila Galilaya, unjagila walandulili kala Yohani
Mbatisha. 38 Milandu ya Yesu wa Nasaleti, Chapanga amushawulili amumemishili Mfuki
Mng'alili na liwovi. Mweni kayenda kosi, pagola chichuku cha nyanyi kavalowola
vosi yivaveli muliwovi lya Lijangavandu. Nongwa Chapanga aveli pamu na mweni.
39 Yufwi vatovilela va milandu yosi yagolili mumlima wa Uyawudi na Yelusalemu
vamuwulaghili na kumutumbika mlupingika. 40 Chapanga amushukushili mulijuva lya
tatu tangila pasovili na kumugola awoneki, 41 kwa vandu vonda ha, ila kwa vatovilela
yivashawuliwili kala na Chapanga, yufwi yina, tulya na tulanda pamu na mweni
pashukukili kufuma munjifwa. 42 Katulayisha tuvalandulili vandu, pavawombela kucha
Chapanga amshawulili Yesu kuvahigha yivaveli vanofu na yivasovili. 43 Vambuyi va
Chapanga vosi vakumuywangila, kucha mundu yoyosi yamujumila, kwa liwovi lya
litawa lyaki dawushiwi sambi.”

Vangutungu vakumpokela Mfuki Mng'alili

44 Petili paghaveyi akali akudeta filongu afi, Chapanga kavasunushila Mfuki Mng'alili
vandu vonda yivapikanisheyi unjagila waki. 45 Vayawudi vajumilili yivayisili na Petili
kufuma Yopa vajinga kuwona wuwula wula Chapanga kavamemesha vandu vangajila
kuva Vayawudi Mfuki Mng'alili. 46 Nongwa vavapikanishili pavadeta ndambu yingajila
kumanyika na kumujuma Chapanga. Petili kadasha, 47 “Vandu yivamupokilili Mfuki

Mng'alili kucha yufwi, ghani daweshi kuvakanisha ava vakotoo kabatishiwa kwa machi?." 48 Kalayisha vabatishiwi kwa litawa lya Yesu Kilistu. Pambeli vamuluvili Petili ayikali nawu kwa majuva madokwa.

11

Petili akuvahimulila Vakilistu mwanja waki

1 Vandundami na valongu vavelili Yudeya vapikanili kucha vandu vangajila kuva Vayawudi na veni vachiyangili chilongu cha Chapanga. 2 Topi, Petili pawuyili Yelusalemu, Vayawudi vamjumilili vakadayileyi vandu vangajila kuva Vayawudi vayingishiwi jandu, 3 vakadeteyi, "Yuwi vayendili kuyikala kwa vandu vangajila jandu na kulya na veni!" 4 Petili akandili kuvawombela kwa chiganu chindu chigolikili kufumila pa kwandi,

5 "Lijuva limu pandimudadavila Chapanga mbwani ya Yopa, ng'ona milotu, chindu kucha yingwa ngomi yiveli na mbembi mchechi yikusunushiwa kufuma kumbindi yiwoloka pawulongolu yangu. 6 Panolili chindu chila mugati nivawona vang'ongolu va mkaya vaveli na mawulu mchechi na vang'ongolu va mudasi, vala vakwava na vambongu va kululanga. 7 Pambeli mbikanila lishu likung'ombela, 'Petili toli, uyendi ukavasinji, wuvalyi.' 8 Lakini nenga nyangula, 'Ng'odu Bambu! Mana chindu chamwiku awu chawafu chiweshi ng'odu kuyingila mumulomu wangu.' 9 Lishu lila lyanyangulili kandi kufuma kumbindi, 'Fyawumbili Chapanga kafigola fing'alili kotoo kufikema findu fyawafu.' 10 Chindu achi chigoleka myanja mitatu, pambeli findu fyosi fibikuliwa kandi kumbindi. 11 Tepu, vandu vatatu vayisili pawulongolu ya nyumba yindiyikaleyi, valayishwa kufuma Kayisalia vayisi kwa nenga. 12 Mfuki Mng'alili kang'ombela nyendi na veni, ngotoo kuva na hoshu. Valongu ava sita yivajumilili tuyilongosha pamu kuyenda Kaisalea tuyingila munyumba ya Kolineli. 13 Mweni katuwombela ndambu amuwonili makungu yawolukili panyumba yaki na kumuwombela, 'Valayishi vandu vayendi Yopa vakamukemi Simoni, litawa lyaki lingi Petili. 14 Dakuwombeli filongu fyeni dafikulowoli yuwi na vandu vosi va kayaku.' 15 Pangandeyi kudeta, Mfuki Mng'alili kavasunukila kucha patusunukilili yufwi pa kwandi. 16 Ngumbuka chilongu chadetili Bambu, ndambu adetili, 'Yohani Mbatisha abatishili kwa machi, lakini yumwi damubatishwi kwa Mfuki Mng'alili.' 17 Mani Chapanga kavapa veni fupu yiyila yila kucha yatugayilili yufwi patumujumila Bambu Yesu Kilistu, nenga ghani mbaka nyesi kumulimba Chapanga?"

18 Pavapikanishili filongu afi valeka kulimba vamujuma Chapanga, pavadeta, "Chapanga kavatanga Vangutungu vapomeli na vapati unofu!"

Vandu va Chapanga aku Antiyokiya

19 Vala yivajumilili chipindi achi vapwililikili kwanongwa ya kugoboliwa na kuwulayiwa kwa Stefwani, vayendili mbaka Foiniki na Kupilu na Antiyokiya, pavalandula unjagila wula kwa Vayawudi weka hela. 20 Lakini yivajumilili vamonga vaveli vandu vafumili Kupilu na Kileni, veni pavafikili Antiyokiya valandulili Chilongu cha Nyanyi cha Bambu Yesu kwa vangutungu. 21 Liwoku lya Bambu lyaveli pamu na veni, vandu vatangalili nendu vamujumilili na kumughalambukila Bambu.

22 Milandu ayi yapikanikili kwa lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu aku Yelusalemu, vamulayishili Banabasi ayendi mbaka Antiyokiya. 23 Pafikili kula awuwonili usangi wa Chapanga asekililili, avakuvilishili vandu vosi vayikali muujumilwa wa Bambu kwa ndima shawu shosi. 24 Banabasi aveli mundu msangi yamemili Mfuki Mng'alili na ujumilwa na vandu vatangalili vayongisheka na kumuwuyila Bambu.

25 Pambeli, Banabasi kayenda Talisu kumusaka Sauli, 26 Pamuwonili kala kamuyegha Antiyokiya, vosi vavili kwa chipindi cha mwaka vayikalili pamu na lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu kunyumba ya Chapanga na pavawula lipinga likomi lya vandu. Kula Antiyokiya vavelili vandundami va kwaa kukanda kuvakema Vakilistu.

27 Vayisili vambuyi vamu va Chapanga yivafumili Yelusalemu kuyenda Antiyokiya. 28 Muyawu yumu litawa lyaki Agabasi, awolukili kadeta kwa Mfuki Mng'alili kucha dayiyisi njala ngomi mlima wosi awu. Yeni dayiyisi chipindi cha wutwa wa Kilawudiu. 29 Vala vandundami, kila mundu ndambu yaweshili, avatangili vala yivamjumilili Kilistu yivayikaleyi Yudeya. 30 Vagolili nawula, pambeli, vavayeghilili mbiya vagogolu va vandu va Chapanga kwa mawoku va Banabasi na Sauli.

12

Vakilistu vagobuliwa nesu

1 Chipindi chichi, mutwa Helodi akandili kuvagobola lipinga lya vandu yivamjumilili
Kilistu. 2 Amuwulaghili Yakobi, mlongu waki Yohani kwa limayi likomi. 3 Paawonili
kavanowesha Vayawudi, kayenda kandi akamukamuli Petili. Majuva vala vavelili
majuva va mibumunda. 4 Pavamukamulili kala, kamuvika muchijaka kamtaya
mumawoku va fipinga mchechi fya machonda mchechi mchechi vamuloleli, Helodi
akadayileyi chipindi cha Lihungu pachipita amfumishi na kumuhigha pawulongolu pa
vandu. 5 Petili vamuvikili muchijaka, lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu vadadavili
kwa Chapanga kwanongwa yaki kwa chiganu.

Makungu akumfumbukila Petili muchijaka

6 Chipindi Helodi padayileyi kumfumisha, pamii Petili avelili kawonja pagati ya
machonda vavili, kawopiwa mingongola mivili ya chuma na machonda vamloleleyi
pavayipokela pawulongulu ya chijaka. 7 Tepu makungu wa Bambu awolukili pala,
lwengi lung'alika chumba chila, kamgufya Petili, pamuyimusha, padeta, “Ulopukeshi!
Tandamuki!” Mingongola ya mumawoku yawopusokili. 8 Makungu kamuwombela,
“Uyiwopi lufunga, ufwali mikobasi yaku.” Petili agolili wuwula, makungu kadeta, “Fwali
yingwa yaku ungovikeli.” 9 Petili amkovikelili makungu kufuma muchijaka, ngajila
kumanya ndambu yagola makungu nakaka awu akulota hela. 10 Pavampitili mdima
wa kwaa na wa pili, pambeli mlyangu wa chuma wa kuyingilila mumbwani, wafuukili
weni. Vafuma panji, vapita deha yimu, tepu makungu kamuleka Petili.

11 Petili luhala palumuwuyilili, kadeta “Hinapawu manya nakaka kucha Chapanga
amuyeghili makungu waki, kung'usha mumawoku va Helodi na Chila vakashuvilileyi
mlima va Vayawudi.”

12 Pamanyili afi afikili kaya ya Maliya, mamundu Yohani Maliku, vandu vatangalili
vavelili vatangana amu pavadadava kwa Chapanga. 13 Petili akutili mulyangu,
mgolafichuku wawu litawa lyaki Loda, ayisili kumpikanisha. 14 Pakamanyili lishu lila lya
Petili, kwa cheleli kufuwula ha mlyangu, katuva mbilu kuyingila mugati kuvawombela
kucha Petili kawoloka pamulyangu panji. 15 Vamuwombela, “Kuna lukwali!” Lakini
mweni ayendilili kudeta nakaka. Topi veni vadeta, “Ayu makungu waki.”

16 Petili kayendelela kukuta pamlyangu, pambeli vamufuwulila, vamuwona mweni,
vayikanganikili. 17 Kavakupisha liwoku vanyamali, kavahimulila ndambu Bambu
amufumishili muchijaka. Awombili, “Mukamuwombeli Yakobi na vala valongu filongu
afi.” Pambeli afumili ayendili kwingi.

18 Pamalavila machonda vayishoshili, kucha chindu liki chimupatili Petili? 19 Helodi
avalayishili machonda vamsaki lakini vamuwona ha, avawombilili machonda, pavamu-
wona ng'odu alayilili vawulayiwi.

Pambeli Helodi afumili Yudeya kayenda Kayisalia ayikalili aku padokwa.

Kusova kwa Helodi

20 Helodi kavakalalila nesu vandu va Tilu na Sidoni, vamuyendela mweni. Vagola
lighanja na Blastu, mweni aveli mlolela wa nyumba ya mutwa, veni vayendili kwa
Helodi kuluva kuvi na kusika, kwanongwa mlima wawu wapatili filivi kufuma mlima
wa mutwa.

21 Lijuva limu vayishawulili, Helodi afwalili yingwa sha wutwa, ayikalili muchigoda
cha wutwa, akavalandulileyi vandu. 22 Vandu vakavikeyi umatu, vakadeteyi, “Ali lishu
lya mundu ha, lya Chapanga!” 23 Tepu makungu wa Bambu kamuwisha Helodi pasi,
kwanongwa kamtundamila ha Chapanga, wambi vamulya Helodi, kasova.

24 Chipindi achi chilongu cha Chapanga chiyendelela kukwila na kukula.

25 Banabasi na Sauli, pavamalilili kala kulandula, vawuyili Yelusalemu, vamtola
Yohani yivamkemili Maliku.

13

Banabasi na Sauli vakushawuliwa na kulayishiwa

1 Lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu lya aku Antiyokiya munyumba ya Chapanga
kwaveli na vambuyi na vawula, vamu vaveli, Banabasi na Simoni yivamkema
Mtitu na Lukiu Mkileni na Manaeni ayikalili kwa Helodi kandi kwavelili na Sauli.
2 Pavamdadavileyi Bambu na kuyikaja kulya, Mfuki Mng'alili kadeta, “Mubawulili
Banabasi na Sauli vavi na nenga mungimbaniku yila yindivakemilili.” 3 Pavamalili
kuyikaja kulya na kudadava, vavavikila mawoku, vavaleka vayendi.

Ndundami vakulandula kula Kupilu

4 Mfuki Mng'alili avayeghili vandu ava vaselikilili mumbwani ya Seleukia, kufuma aku
vapitili mubahali mbaka liwunguli lya Kupilu. 5 Pavaveghi Salami valandulili chilongu

cha Chapanga munyumba sha kudadavila sha Vayawudi, veni vaveli pamu na Yohani Maliku avatangili mungimbaniku.
6 Pavapitili kala pagati ya lihunguli lyosi mbaka Pafu, vamuwonili mundu yumu muhavi Muyawudi yakemiwa Baliyesu, mbuyi wa udesi, 7 Mundu ayu avelili pamu na mkomi wa lila liwunguli Segiu Pauli, mundu yaveli na luhala munu. Mweni avakemili Banabasi na Sauli vayendi kayaki, akadayileyi kupikanisha chilongu cha Chapanga. 8 Lakini yula Elima, mhavi kucha wuvakemiwa kwa Chigiliki, akayesheyi kuvalimba kumugola ayu mkomi wa liwunguli akotoo kuujumila Ukilistu. 9 Topi, Sauli yivamkemeyi wuwula Pauli, amemili Mfuki Mng'alili, amufulutulili mesu muhavi. 10 Kawomba, "Yuwi mwana wa Lijangavandu. Yiumemili wafu wosi. Yuwi chimdwama wa chindu chiveli cha nakaka, kuva mjangi mudeha sha Bambu siholukili? 11 Loli, liwoku lya Bambu dalikwisili ponopa, dawuvi ngalimesu na ukotoo kuliwona lijuva kwa chipindi."
Tepu, mesu va Elima vayingila lwisa, kashengeta shengeta akusaka mundu wa kumukamula liwoku na kumulongosha. 12 Yula mkomi, pawonili figolikili, kajumila, akajingeyi mawuli va Bambu.

Banabasi na Pauli mbwani ya Antiyokiya Pisidia

13 Pambeli Pauli na vamonga vawuka kwa watu mbaka Pafu, vafika Pagi, mbwani ya Pamfilia. Yohani Maliku kavaleka kawuya Yelusalemu. 14 Lakini veni vawukili Pagi, vafikili Antiyokiya, mbwani ya Pisidia, Lijuva lya Kupumulila vayendili munyumba ya kudadavila, vayikala. 15 Pambeli, pavasomili kala Malawu va Chapanga vamupili Musa na mumayandiku va vambuyi, vakomi va nyumba ya kudadavila valayilili mundu kayawu na kuvawombela, "Valongu, kucha pamuva na chindu cha nyanyi kuvawombela vandu ava, mudeti." 16 Pauli kawoloka, kapunga liwoku, kadeta, "Yumwi valulumi Vayisilaeli na yumwi mumjumila Chapanga, mpikanishi. 17 Chapanga wa Vayisilaeli, avashawulili vagogolu venu yivasovili, avagoli vavi mlima mkomi, pavaveghi vakwikala kucha vahenja mlima wa Misili, kwa liwovi lyaki avawushili, kavalongosha. 18 Kwa chipindi cha myaka kucha milongu mchechi avayiwunishilili kucheja. 19 Payanangili kala makabila saba va Kanaani kavagayila wuvi mlima wawu wa mbala. 20 Kwa chipindi cha myaka miya mchechi na milongu muhanu, Chapanga avagayilili valamula wutwa mbaka chipindi cha mbuyi wa Chapanga Samweli.
21 "Pambeli valuva avagayili mutwa, Chapanga kavapa Sauli mwana wa Kisi, mundu wa kabila la Benjamini, kwa chipindi cha myaka milongu mchechi. 22 Pamuwushili kala Sauli, amugolili Dawudi ghavi mutwa wawu. Chapanga awombili, ndimuwona Dawudi mwana wa Yesi, ndi mundu yanowiliwa na ndima yangu, dagoli fyosi fidayilili kugola nenga. 23 Kufuma lukolu lwa Dawudi, Chapanga ngimu avajangili, kavayeghela Mlowola wa Isilaeli ayu ndi Yesu. 24 Yesu paghaveyi akalihela kwisa, Yohani Mbatisha alandulili kala kwa vandu vosi va Isilaeli filongu fya ubatishu wa kupomela. 25 Yohani mbatisha paghaveyi akumalila chichuku chaki, adetili, 'Mukucha nenga ndi mkombola? Nenga ng'odu mumuveteli. Mumbikanishi! Mweni dayisi kumbeli ya nenga, nenga ngujakwa ha hata kuwopola ng'oyi sha mikobasi yaki.'
26 "Valongu vangu, va lukolu lwa Ibulahimu, pamu na ava vayenu muveli nawu vamjumilili Chapanga, unjagila wa kulowoka ufika kwa yufwi. 27 Vandu yivayikala Yelusalemu na vakomi vawu, vamumanyili ng'odu Yesu mkombola, wala filongu fya vambuyi fyavasoma Majuva va Kupumulila, hata naha vatolili filongu fya vambuyi figoleki nakaka kwanongwa ya kumuhigha. 28 Pavapotili nongwa ya kumuwulaghila, vamuluvili Pilatu amuhighi njifwa. 29 Pavagolili fyosi fimuyilatili mweni kufuma Mumayandiku, vamusunusha kufuma mulupingika, vamuvika kusembi. 30 Lakini Chapanga amushukushili munjifwa, 31 kwa majuva vatangalili ayilangushili kwa vala vayendili pamu na mweni kufuma Galilaya kuyenda Yelusalemu, ava ndi vatovilela vaki kwa vandu va Isilaeli. 32 Na yufwi tuyisa kuvayeghela chilongu cha nyanyi, chilongu chila Chapanga avajangili vambuyi vetu yivasovili. 33 Chapanga katugolela chavalayili vambuyi vetu yufwi vaisukulu vawu, kwa kumshukusha Yesu kufuma munjifwa. Ngimu iyandikilwi Mulumbombu lwa Pili,
'Yuwi mwana wangu, nenga lelu ndiva Tati waku.'
34 Kandi mumilandu ya kumshukusha munjifwa, akotoo kuwuya na kuuleka mvili uwoli musembi, Chapanga awombili naha,
'Damunyimbi nemusi sing'alili na sha nakaka shindimujangili Dawudi.'
35 Mahali pamonga Mulumbombu pakuwomba,
'Chapanga dawumleki ng'odu Mng'alili waku awoli.'
36 Lakini ayu aveli Dawudi ha yamalilili chadayilili Chapanga chipindi cha unofu waki, pambeli asovili, vamusikili pabehi na vagogolu vaki yivasovili, mvili waki wa wolili

musembi. 37 Lakini yula, Chapanga yamushukushili munjifwa kawola ng'odu. 38 Topi,
valongu vangu mumanyi, kucha kwa njila ya Yesu unjagila wa kupomiliwa sambi
ukulanduliwa kwa yumwi. 39 Kila mundu yamjumila Yesu kavahela nongwa. Na nongwa
yaku yingahighiwili ha kwa ugoleki wa Chapanga vamupili Musa. 40 Topi, muyivavali
na milandu yivadetili vambuyi yikotoo kuvafumbukila yumwi.
41 Vambuyi vadetili, 'Mupikanishi, yumwi yimuvelili na mbedalu,
mujingi muyaghamili!
Kwanongwa chigola panopawu chipindi cha yumwi,
chindu cheni damukijumili ng'odu hata mundu pakavawombela.' "
42 Pauli na Banabasi pavafumeyi, munyumba ya Chapanga, vandu vavaluva vayisi
kandi Lijuva lya Kupumulila lingi vavawombeli milandu ayi. 43 Likungashu lila
palipelili, Vayawudi na vandu vangajila kuva Vayawudi vatangalili vavelili vakukovikela
deha ya kumkovikela Chapanga ya Chiyawudi vavakovikelili Pauli na Banabasi.
Vandundami vaywangili na veni, vavakuvilishili vayendeleli kuyikala pavayidumba
usangi wa Chapanga.
44 Hata Lijuva lya Kupumulila liyisili, vandu vatangalili va mumbwani yosi vayikun-
gashili kupikanisha chilongu cha Bambu. 45 Vayawudi pavawonili vandu vayikungasha,
vamemili weyi, vafibedala filongu fyadetili Pauli na kumujowola. 46 Pauli na Banabasi
vawombili kwa chiganu nendu vadeta, "Chilongu cha Chapanga chivi kwa yumwi tanila,
lakini kwanongwa mwihigha mwaveni na mukudayiliwa kwikala jola, tukuvaleka
tukuyenda kwa vandu va milima yingi. 47 Kwa nongwa ayi Bambu katulayila naha,
'Ngukuvika wuvi lwengi lwa milima,
uvayegheli vandu va milima yosi ulowolu.' "
48 Vandu va milima yingi vasekilelili pavapikanishili chilongu chila, vajuma pavadeta,
"Unjagila wa Bambu mnofu," na vala yivavelili vashawuliwa kupata unofu wa jola,
vamjumila Chapanga.
49 Chilongu cha Bambu chikwila pala posi. 50 Lakini Vayawudi vavatumishila
vadadala vatawukili va milima yingi yivamumanyili Chapanga na valulumi vatawukili
va mbwani ayi. Vakandili kuvagobola Pauli na Banabasi, vavavinga kuvayikaleyi. 51 Veni
vavapundila lifu livelili mumawulu vawu kucha kuvakayika pambeli vayenda Ikoniu.
52 Lakini vandundami yivavelili vamema cheleli na Mfuki Mng'alili.

14

Pauli na Banabasi aku Ikoniu

1 Kula Ikoniu, milandu yavelili kucha kula Antiyokiya, Pauli na Banabasi vayendili
munyumba ya kudadavila kwa Vayawudi vadetili kwa kugangamala mbaka Vayawudi
na Vagiliki vajumila. 2 Lakini Vayawudi vamonga vangajila kujumila vavajongishela
na kuvagola vandu vangajila kuva Vayawudi vaghalambuki kufuma vandu yivajumilili.
3 Pauli na Banabasi vayikalili nesu, vakadeteyi kwa chiganu chilongu cha Bambu na
Bambu alangushili unakaka wa usangi waki kwa kuvagayila liwovi lya kugola mihilu
na miwujawuja. 4 Lakini vandu va mumbwani vabavikili, vamu vavelili mwambu wa
Vayawudi na vamu mwambu wa vandundami.
5 Pambeli, vandu vamonga va milima yingi na Vayawudi, pamu na vakomi vawu,
vayilatili kuvagolela wafu vandundami na kuvaguma migonguveli. 6 Vandundami
pavamanyili chindu achi, vatuvilili Lusta na Debi mbwani sha Lukaonia na milima ya
pabehi, 7 aku vavelili vakulandula chilongu cha nyanyi.

Pauli na Banabasi aku Listila na Debi

8 Kwavelili mundu yumu aku Lusta kufumila awoneki aveli ndevindevi, akali hela
kuyendayenda. 9 Mundu ayu ayikalili pampikana Pauli yalanduleyi. Pauli amlolili kwa
chiganu, kamuwona kana ujumilwa akuwesha kulowoka, 10 kalandula, "Woloki kwa
mawulu vaku!" Yula mundu ndevindevi tepu katandamuka, akandili kuyendayenda.
11 Lipinga lya vandu pavawonili chagolili Pauli, vakandili kuvika umatu kwa kabila lya
Chilukaonia, "Vamulungu vatusunukila kucha vandu." 12 Vamkema Banabasi Zeu na
vamkemili Pauli Helimesi, kwanongwa mweni aveli mlandula mkomi. 13 Mtambika wa
nyumba ya kudadavila ya chapanga Zeu awolukili panji ya mbwani, ayeghili likambaku
lya senga na uluva pamlyangu wa kuyingilila mbwani, mweni pamu na lipinga lila lya
vandu vakadayileyi vavatambikili Pauli na Banabasi.
14 Lakini vandundami Banabasi na Pauli, pavapikanishili milandu ayi, vademula
yingwa shawu, vayenda mbilu vayingilili mulipinga lya vandu, padeta kwa lishu
likomi, 15 "Wuli mwabambu mukugola afi? Yufwi tuva vandu kucha yumwi!
Tukuvalandulila filongu fya nyanyi, ili mughalambuki na kuyileka milandu ayi ya wafu

na mumghalambukili Chapanga yaveli munofu, yagolili kumbindi na pasi bahali na findu fyosi fivelili. 16 Pakwandi Chapanga avalekili vandu vagoli chila chivadayila veni. 17 Hata naha, Chapanga avalekili ng'odu kuyilangusha kwa kuvagolela findu fya nyanyi, kuvatonyela ndonya kufuma kumbindi na kuvagayila filivi mufitava kwa chipindi chichila, akuvayikutisha filivi na kuvagayila cheleli." 18 Kwa filongu afi vavelili na chipindi chibalamili kuvakanisha vandu, vakotoo kuvatambikila.

19 Vayawudi vamu vayisili kufuma Ikoniu na Antiyokiya mumlima wa Pisidia vavajongishela vandu vayihashi pamu na veni, vamuguma migonguveli Pauli na kumukuluwula mbaka panji ya mbwani vakacheyi kasova kala. 20 Lakini vandundami pavayikungashili na kumshengetela pambeli atandamukili, chilawu yaki kawuya kumbwani, mweni na Banabasi vayendili Debi.

Pauli na Banabasi vakuwuya Antiyokiya na Siliya

21 Pauli na Banabasi pavalandulili kala filongu fya nyanyi aku Debi na vandu vatangalili vamjumilili Chapanga. Pambeli vawuyila Lusta na kutyangila Ikoniu pavayenda Antiyokiya yiveli Pisidia. 22 Vavagolili vakamali vala vanachuli vala va mlima wula kandi vavataya munda vayikali muujumilwa wawu. Vavawulili, "Lasima tupitili mugoboleku sitangalili pambeli tuyingili muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga." 23 Vashawulili vavaha kila mu lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu, kwa kudadava na kwikaja kulya, vavavika mumawoku va Bambu yivamjumilili.

24 Pavapitili mlima wa Pasidia, vafikili Pamfilia. 25 Pavalandulili unjagila wula kula Pagi, pambeli vayenda Atalia. 26 Kufuma aku vawuyili Antiyokiya muwatu pala pakwandi pavanemiliwi usangi wa Chapanga kwanongwa ya chichuku, chivamalilili kala.

27 Pavafikili aku Antiyokiya vagolili likungashu lya lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu pala, vavawombilili milandu yagolili Chapanga pamu na veni na ndambu avafuwulili vandu vangajila kuva Vayawudi kuyingila muujumilwa. 28 Vayikalili chipindi chitali pamu na vala vandundami Chapanga.

15

Ndanganilu ya vandumindumi aku Yelusalemu

1 Topi, vandu vamonga vasunukili kufuma Yudeya kuyenda Antiyokiya vakandili kuvawula vala yivajumilili pavadeta, "Pamuyingila ng'odu jandu kucha Malawu va Chapanga vamupili Musa yivavadayila, muweshi ha kulowuliwa." 2 Chindu achi chayeghili malimbanu makomi, Pauli na Banabasi vaywangili nawu, vavalayila Pauli na Banabasi pamu na vandu vamu yivajumilili va yila nyumba ya kudadavila ya Antiyokiya vayendi Yelusalemu kavalola vandundami na vagogolu yivayilatili chilongu achi.

3 Topi, lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu lyavatawulili, na veni pavaveghi vakupita Foiniki na Samaliya vavahimulili vandu ndambu vandu vangajila kuva Vayawudi pavamughalambukilili Chapanga. Filongu fila fyavagayilili cheleli vosi yivamjumilili. 4 Pavafikili Yelusalemu vayangiwa na lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu na vandundami na vagogolu, veni vavawombilili findu fyosi Chapanga fyavavagolilili veni. 5 Lakini yivajumilili vamu vavelili va chipinga cha Vafwalisayu vawolukili, pavadeta, "Vangutungu lasima vayingili jandu na kuvawombela vakombikeshi Malawu va Chapanga vamupili Musa."

6 Topi, vandundami na vavaha vatanganikili kwa chindu achi. 7 Pavalimbanili nendu, Petili awolukili, kadeta, "Valongu vangu, yumwi mumanya kucha dahili Chapanga ashawulili nenga gati ya yumwi kulandula Filongu fya Nyanyi kwa vandu vangajila kuva Vayawudi, vaweshi kupikana na kujumila. 8 Mweni Chapanga yamanyili chivayihola kila mundu, avagayilili Mfuki Mng'alili vandu vangajila kuva Vayawudi ili vajumili nakaka kucha watugayilili yufwi. 9 Aveli kavahela lushawu gati ya yufwi na veni vang'alishili ndima shawu kwanongwa vamjumilili Yesu. 10 Topi, nongwa liki kumuyesha Chapanga nongwa liki mukuvapapisha vandundami misiwu misitu hata vagogolu vetu, vaweshili ng'odu kupapa misiwu ayi? 11 Yikotoo kuva naha, tujumila, yufwi datulowuliwi kwa usangi wa Yesu kucha veni."

12 Chipinga chosi chanyamalili jii, chikavapikanisheyi Banabasi na Pauli pavahimulila mihilu na miwujawuja Chapanga fyagolili vandu kupitila veni kwa vandu vangajila kuva Vayawudi. 13 Pavamalili kudeta, Yakobi akandili kudeta, "Valongu vangu, mumbikanishi! 14 Simoni ahimulili ndambu Chapanga dahili wavagolilili vandu vangajila kuva Vayawudi, avatolili vandu kufuma veni vavi va mweni. 15 Chilongu achi chiva ngimu filongu fya vambuyi, kucha mayandiku vang'alili wuvadeta,
16 'Pafipela filongu afi dang'uyi,

na kugola libudi lya Dawudi ndiliwoloshi kandi,
dagoleshi pabowuyokili ndipagoli kandi na kuugola udindali kandi.
17 Apa vandu va makabila vosi davayisi kwa nenga,
vandu vangajila kuva Vayawudi vosi vandivakemili vavi va nenga,
davamkovikeli Bambu.
18 Kucha Bambu ndambu wadeta, agolili chilongu achi chimanyiki kufuma pakwandi.' "
19 Yakobi kayendelela kudeta, "Mukotoo kuvagobola vandu vangajila kuva Vayawudi yivamughalambukilili Chapanga. 20 Ila tuvayegheli baluwa kuvawombela vakotoo kulya filivi fya wafu fivatambikilili milungu wa ming'omung'omu, vayilyepi na uwoni, vakotoo kulya vang'ongolu vaveli fibudu na vakotoo kulanda mwasi. 21 Nongwa kwa chipindi chitali Malawu va Chapanga vamupili Musa vavelili vakusomiwa munyumba sha kudadavila shosi majuva va kupumulila vosi na filongu fyaki filanduliwa mumbwani shosi."

Baluwa kwa vandu vangajila kuva Vayawudi yivajumilili

22 Vandundami, vavaha na lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu lyonda valamula pamu mulipinga lyawu kuvalayisha Antiyokiya pamu na Pauli na Banabasi. Topi vamshawula Yuda wuwula vamkemaya Balisaba pamu na Sila. Vavelili vakuhishimiwa nendu na yivajumilili. 23 Vavagayila baluwa ayi, "Yufwi vandundami na vavaha, valongu venu, tukuvajambusha yumwi valongu va milima yingi yimuvelili aku Antiyokiya na Siliya pamu na Kilikiya. 24 Tupikana kucha vandu vamonga yivafumili kwa yufwi vakuvaghasha na kuvayaghamisha kwa filongu fyawu. Lakini vagolili naha ngajila yufwi kuvajumisha. 25 Yufwi tulamula kuvashawula vanjagila na kuvalayisha kwa yumwi valongu venu Banabasi na Pauli, 26 veni vajumila kusova kwanongwa ya litawa lya Bambu wetu Yesu Kilistu. 27 Kwa nongwa ayi tukuvalayisha Yuda na Sila vayisi kwa yumwi, veni davavawombeli afi fituyandikili. 28 Topi Mfuki Mng'alili na yufwi yitumjumilili tukotoo kuvayitwika msiwu nendu ila fila fivelili fitalama: 29 mukotoo kulya filivi fitambikiwili ming'omung'omu na mukotoo kulanda mwasi na mukotoo kulya fibudu na muyilyepi na uwoni. Damuvi mkugola nyanyi kucha pamuyilyepa filongu afi. Mwikali nyanyi!"
30 Pavayitawulili kala, vala vandundami vayendili Antiyokiya kwavelili likungashu lya vala yivamjumilili Bambu, vavagayila baluwa yila. 31 Pavasomili baluwa yila, filongu fyaki sivadindasha ndima, vasekelela nendu. 32 Yuda na Sila, vavelili vambuyi, vaywangili na valongu ava kwa chipindi chitali kuva sikisha moyu na kuvadindasha. 33 Kwa chipindi chivayikalili kula, valongu va Antiyokiya vavatawula pavaluvila kusika moyu. Pambeli vawuya kwa vala yivavalayishili. 34 Lakini Sila awonili ngiba asighali. 35 Pauli na Banabasi vayendili kuyikala Antiyokiya pavawula na kulandula chilongu cha Bambu, pamu na vandu vamonga vatangalili.

Pauli na Banabasi vakulekana deha

36 Majuva pavapitili Pauli kamuwombela Banabasi, "Tuwuyi tukavatyangili valongu vetu mumbwani shosi situlandulili chilongu cha Bambu, vakuyendilela wuliwuli." 37 Banabasi akadayileyi kumtola Yohani Maliku ghavi pamu na veni, 38 ila Pauli awoni nyanyi ng'odu kumtola Yohani Maliku kwanongwa avalekili kula Pamfilia, vayendili pamu ha mungimbaniku. 39 Topi valimbanili veni kwa veni mbaka valekana deha. Banabasi amtolili Maliku vayipaka watu vayenda Kupilu. 40 Lakini Pauli awukili na Sila, valongu va pala pavadadavilili kala vapati usangi wa Bambu, pambeli kawuka. 41 Vapitili Siliya na Kilikiya kunu padindasha mipinga ya vandu yivamjumilili Kilistu.

16

Timotewu akwihasha na Pauli na Sila

1 Pauli pafikili Debi na Lusta, kwayikaleyi mwanachuli yumu yivamkema Timotewu. Mawu waki aveli Muyawudi, lakini tati mundu Mugiliki. 2 Vandu vamjumilili Bambu va Lusta na Ikoniu vamuhimulilili nyanyi Timotewu. 3 Pauli amudayilili ayu ayendi nayu, kamtola kamudumula jandu kwanongwa Vayawudi vavelili mwambu wula, nongwa vosi vamanyili kucha tati mundu aveli Mugiliki. 4 Topi pavavelili vakupita mumbwani yila, vavagayilili malaghililu vavikili vandundami na vavaha vavelili Yelusalemu, ili vasikamuli. 5 Vandu yivamjumilili Kilistu vapatili liwovi kwa ujumilwa wula, vandu vayongishekili kila lijuva.

Pauli akulota milotu kula Tiloa

6 Pauli na vayaki vapitili mlima wa Fulugia na Galatiya, Mfuki Mng'alili avakanishili vakotoo kulandula chilongu chila mlima wa Asia. 7 Pavafikili kumbaka ya Misia vayeshili

kuyenda Betaniya, lakini Mfuki Mng'alili wa Yesu kavajumisha ha. 8 Vapitili Misia
vasunukila Tiloa. 9 Pamihi Pauli alotili milotu, amuwonili mundu yumu wa Makedoniya
kawoloka pala akumdedeka kumuwombela, “Jabuki, wisi Makedoniya wututangi.”
10 Palotili kala milotu yila, twayitalishili kuyenda Makedoniya pangajila kukelwa kunu
patumanya nakaka kucha Chapanga katukema tuvalandulili Chilongu cha Nyanyi.

Kulowoka kwa Lidia

11 Tufuma Tiloa, twayendili kwa watu mbaka Samotilaki na chilawu yaki tufika
Neapoli. 12 Tufuma Neapoli twafikili Filipi, mbwani ya wilaya ya kwaa ya Makedoniya
na wuwula wula vaveli pasi ya wutwa wa Loma. Twayikalili mbwani ayi majuva
vautunga. 13 Mulijuva lya kupumulila twafumili panji ya mlyangu, tuyenda muluwongu
lwa lweni, tukacheyi kuna mahali pa kudadavila Chapanga. Tuyikala, tuywanga na
vadadala vatanganikili pala. 14 Mdadala yumu, mwenikaya wa Tiatila, litawa lyaki
Lidia amujumagha Chapanga, mweni ahemishagha yingwa sitalamili, mweni aveli
msangi, kapikana, mundima yaki yifuwuliwa na Bambu, vavika filongu fyawombeyi
Pauli. 15 Hata pabatishiwi kala, mweni na vandu va munyumba yaki, katuluva, padeta,
kucha muhigha ndiva msangi kwa Bambu, muyingili munyumba yangu muyikali.
Katung'ang'anika.

Pauli na Sila vakutayiwa muchijaka

16 Patuveyi tukuyenda mahali pala pakudadavila, mvanda yumu mhinja yavelili
akutunga atuwonili, avelili akuvalondulela valundamali vaki mbiya sitangalili kwa ku-
tunga. 17 Muhinja ayu kamukovekela Pauli na yufwi pawuta na kudeta, “Vandu ava ndi
ndumindumi wa Chapanga avelili kumbindi, veni davavawuli ndambu ya kulowoka.”
18 Agolili nawula kwa kila lijuva. Lakini Pauli yamunyekwili, kamghalambukila mhinja
kamuwombela yula chinyamkela, “Ngukulayisha kwa litawa lya Yesu Kilistu, ufumi kwa
mundu ayu!” Kamfuma chipindi chichila chila.
19 Topi vabambu vaki pavawonili kucha chivashuvilileyi kupata mbiya chipela,
vavakamula Pauli na Sila, vavakuluwulila pawelu kwa vakomi va mbwani. 20 Vavatola
mbaka kwa vahigha milandu, vadeta, “Vandu ava vakugola ndilingu mumbwani yetu
na veni Vayawudi. 21 Kandi vakuwula milandu yeni kwa yufwi vandu va Loma tukuju-
mishwa ha kusijumila na kusikovekela.” 22 Lipinga lya vandu vala vosi vavayendela na
vala vahigha milandu vavawopusola yingwa shawu kwa liwovi, valayisha vavalatuli
ndomondu. 23 Pavalatuwili nendu vavataya muchijaka, vavalayishila machonda
va muchijaka vavadimi nesu. 24 Kwanongwa ya nayililu yila machonda avavikili
muchumbagati cha mugati nendu ya chijaka kavawopa mawulu vawu mumingongola.
25 Mandandu Pauli na Sila vavelili vakudadava kwa Chapanga na kusomola mbombu
sha kumjuma Chapanga, kunu vawopiwa vamonga vavelili vakuvapikanisha. 26 Tepu
pavelili na chiyighayigha chikomi, mbaka chikandilu cha chijaka chitikanyika, tepu
milyangu yifuwuka na mingongola yilekana. 27 Yula mdimi wa chijaka kayimuka,
kawona milyangu ya chijaka yifuwuka, akacheyi vala yivawopiwili vosi vatuva,
kakwemula chimayi chaki, akadayileyi kwiwulagha. 28 Ila Pauli awutili kwa lishu likomi,
“Ukotoo kuyiwulaya, twawosi tuva baha.”
29 Pamkemili kala mundu ayeghi luliku, yula machonda kajumbila mgati, kunu
pabagama kwa lyogha, kavawila pamawulu va Pauli na Sila. 30 Pambeli kavayegha
panji, kavadasha, “Bambu goli liki ili nowuliwi?”
31 Vamuwombela, “Mjumili Bambu Yesu, yuwi dawulowoki pamu na yivaveli mun-
yumba yaku.” 32 Vamuwombela chilongu cha Bambu, mweni na vandu vosi yivavelili
munyumba yaki. 33 Kavalalika chipindi chichila chila, yaveli pamihi, kavawofuwa
filonda fyawu, pambeli mweni na vandu va munyumba yaki vabatishiwa chipindi
chichila chila. 34 Pambeli kavatola Pauli na Sila kayaki, kavagayila filivi. Mweni na
valongu vaki vosi vagola lihungu kwanongwa ayi ponopa vava vakumjumila Chapanga.
35 Chilawu yaki pamalavila, vahigha vavalayisha vakomi va machonda vawu
pavadeta,, “Muvafumishi vandu ava vayiyendeli.”
36 Yula mdima chijaka kamuwombela Pauli filongu fila padeta, “Vahigha valayila
vandu ili mufuwuliwi, topi ponopa mfumi panji, myiyendeli kwa kusika.”
37 Pauli kavawombela, “Kucha chindu liki? Ingava twavelihela mbatiwa, vatulatula
ndomondu pawelu kunu yufwi vandu va Loma, pambeli vatutaya muchijaka, ponopa
vakudayila kutufumisha kwa chifisu? Ng'odu, vayisi veni vatufumishi.”
38 Vakomi va machonda vavawombela vahigha milandu ayi, veni vatilili pavapikan-
ishili kucha vandu va Loma. 39 Vayisa kuvaluva vapomeli na pavavafumishili mugati,
vavaluvili vafumi mumbwani yila. 40 Pauli na Sila vafumili muchijaka, vayendili kaya
kwa Lidia. Aku vatanganikili na vakilistu na vavasikisha moyu vayenda.

17

Kughayanika Mutesalonike

1 Kwa kupitila Amfipoli na Apolonia vafikili Tesaloniki, aku kwavelili nyumba ya
kudadavila ya Vayawudi. 2 Na Pauli, ayilumbili pamu kucha wuyivelili chishovi,
awombanili nawu kwa chipindi cha majuva va kupumulila matatu yivayilongushili,
pasoma Mayandiku Vang'alili. 3 Ahimulili na kulangusha kucha alatiwili Kilistu
kuteshiwa na kushukuka. Kavawombela, “Ayu Yesu yindivalandulila ndi Kilistu.”
4 Vamonga vajumilili, vayilongosha na Pauli na Sila na Vagiliki vamumanyili Chapanga,
vatangalili nesu na vahumbu vatangalili, vayihasha pamu nawu.
5 Lakini Vayawudi vawonili geli, vavatolili lipinga lya vandu kusoku vangali lusungu
na vawafu, vagolili ndilingu mbwani, vavayendela vandu kunyumba ya Yasoni, vaka-
dayileyi Pauli na Sila kuvayegha kwa vandu va mumbwani. 6 Pavapotili, vamkukusha
Yasoni na valongu vaki vamonga kwa vakomi wa mumbwani, vakawuteyi vakadeteyi,
“Vandu ava vaghalambulili mulima vosi, vayisa na mumbwani yetu.” 7 Na Yasoni
kavalibushila na ava vosi vakugola milandu yiveli yilinganila ng'odu na Malawu va
Chapanga vamupili Musa va Kayisali, pavadeta kuna mutwa wingi, vakumkema Yesu.
8 Kwa filongu fila vakomi va mumbwani na lipinga lya vandu vapatili lyova. 9 Yivagolili
Yasoni na vayaki vahombi mbiya, pambeli vavalekiselili vayendi.

Aku Belea

10 Tepu valongu ava vavayeghili Pauli na Sila pamii mbaka Beleya. Veni pavafikili
kula vayingilili munyumba ya kudadavila ya Vayawudi. 11 Vandu ava vavelili vanyanyi
pitu vala va Tesaloniki, vapikanishili chila chilongu kwa moyu wosi na majuva vosi
vayiwulili mayandiku, kulola kucha nakaka chavawombela Pauli na Sila. 12 Topi, vandu
vamonga vatangalili vajumilili na vadadala va Chigiliki vaveli na fyewu fikomi na
wuwula valulumi. 13 Lakini, Vayawudi wa Tesaloniki pavamanyili kuva Pauli avelili
akulandula chilongu cha Chapanga aku Beleya, vayendili aku, vakandili ndilingu na
kuvatumisila lipinga lya vandu. 14 Vala valongu vamuyeghili Pauli kumbwani lakini
Sila na Timotewu vasiyalili Belea, 15 Vala valongu vamuyeghili Pauli vayendili pamu
nayu mbaka Ateni. Pambeli, vawuya pamu na yalayishili Pauli kuva Sila na Timotewu
valopukesi vamukovikeli.

Pauli akuywanga na vandu va Ateni

16 Pauli avelili akuvaveta Sila na Timotewu aku Ateni, mugati ya moyu waki akalalili
nendu kuwona ndambu mbwani yila yamemili ming'omung'omu. 17 Topi munyumba
ya kudadavila awombanili na Vayawudi vamumanyili Chapanga na vala atanganikeyi
nawu majuva vonda papiteyi mulipinga. 18 Vamonga vakovikelili ndambu ya Epikulo na
Stoiki valimbanili nayu. Vamonga vadetili “Akudayila kudeta liki ayu ndwangamlomu?”
Wula Pauli avelili akulandula milandu ya Yesu na kushukuka, vamonga vadetili
“Yikulangusha kucha ayu akulandula milandu ya vachapanga vahenja.” 19 Vamtolili
Pauli, vamuyegha Aleopagu, vadeta, “Tudayila kumanya chilongu achi chashonu
uvelili ukutuwombela. 20 Findu fimonga twapikanishili kwa majeji vetu fikuwoneka
kucha miwujawuja kwa yufwi. Tungadayilili kumanya milandu ayi yina mana liki.”
21 Venikaya va Ateni na vandu vamonga vayikalaya aku vavelili chipindi chawu chosi
vakahimuleye na kupikanisha filongu fya shonu.
22 Topi, Pauli awolukili pawulongolu pa chitemela cha Aleopagu, adetili: “Vandu va
Ateni! Nguwona kuva yuwi, vandu mukukovekela deha ya kumukovikela Chapanga
nendu. 23 Kwa nongwa ayi pambiteyi aku na aku na kulola milandu ya kudadava
kwenu, ng'ona fyalu fiyandikiwa filongu afi, ‘Kwa Chapanga yangajila kumanyika.’ Topi
nenga kulandula milandu yaki, mweni avelili mkumjuma yula mungajila kumumanya.
24 Chapanga yagolili mulima na findu fyosi fivelili, wula mweni ndi Bambu wa kumbindi
na mlima, akwikalagha munyumba ya Chapanga yivajengili kwa mawoku ha, 25 Wala
akutangiwa na mawoku va mundu ha, kucha akwilata chindu chochosi, nongwa mweni
akuvagayilaya vonda unofu na Mfuki wa findu fyosi. 26 Mweni agolili kila mlima wa
vandu vosi kufuma kwa mundu yumu, kuwesha kuyikala mlima wonda. 27 Agolili
nahawu, ili milima ayi yimukovikeli na kucha wula kwa kuyibunula, mbaka yamfikili.
Lakini hata naha Chapanga kakutali ha kwa kila mundu. 28 Kucha adetili mundu yumu,
Mugati yaki mweni, yufwi tukuyikala, tukuyiwesha na tuva baha!
Kucha vasomola lumbombu vamonga vadetili,
‘Yufwi vana vaki.’
29 Topi payiva, yufwi vana va Chapanga, nyanyi ndili kuyihola Chapanga kucha
chumang'andu, mbiya awu ligonguweli lya kusongola na kutayiwa malembu na mundu.

30 Chapanga agolili kucha akulola ndili chipindi chila cha vandu vavelili vapufi lakini
ponopa, akuvalayila vandu vosi kila mahali vapomeli. 31 Nongwa kavika lijuva
davahighi vamulima kwa haki, kwa mundu yula amshawulili, mweni kavagayila vandu
vosi vawoni nakaka chilongu achi kwa kumshukusha mundu ayu kufuma munjifwa!"
32 Pavampikanishili Pauli padeta chilongu cha kushukuka muchikongu, vamonga
vasekili, vamonga vadetili, "Tukudayila kukupikanisha kandi chilongu achi!" 33 Pauli
kavaleka, kafuma kuchitemela. 34 Lakini vandu vamonga vayilongushili pamu,
vamjumilili Chapanga vavelili Dionisiu wa Aleopagu na mdadala yumu vakumkema
Damali na vamonga.

18

Pauli kula Kolindu

1 Pambeli, Pauli awukili Ateni, kayenda Kolindu. 2 Aku Kolindu, amuwonili Myawudi
yumu vakumkemaya Akula, mlelwa wa Pontu. Akula pamu na mwehi waki yivamkema
Piliska, vavelili vawuya kufuma Italiya lijuva lilila, kwanongwa ya Kayisali Kilawudiu
avelili kalayisha Vayawudi vosi vawuki Loma. Pauli ayendili kuvalola. 3 Kwa nongwa
veni vavelili vakugola mibudi kucha mweni, Pauli ayikalili nawu akugola chichuku.
4 Kila lijuva lya kupumulila agolili maywangu munyumba ya kudadavila akayesheyi
kuvakwegha Vayawudi na Vagiliki.
5 Sila na Timotewu pavafikili kufuma Makedoniya, Pauli atolili chipindi chaki chosi
kulandula, kuvawombela Vayawudi kucha Yesu ndi Kilistu. 6 Vamlimbili na kukanda
kumjowola, kapunda yingwa shaki pawulongolu yawu padeta, "Pamuyaghamila mani
mwaveni, nenga ndivahela mbatiwa yoyosi kwa chilongu achi. Kukandila ponopa
dandivayendeli vandu va milima yingi." 7 Topi, afumili apa kayenda kwikala kaya
kwa mundu yumu yamumanyili Chapanga vakumkema Titusi Yustu, mweni nyumba
yaki yavelili pabehi na nyumba ya kudadavila. 8 Kilispu, mkomi wa nyumba ya
kudadavila, amujumilili Bambu mweni pamu na valongu vaki vosi. Vakolindu
vatangalili vapikanishili unjagila awu vajumilili na kabatishiwa.
9 Lijuva limu pamihi, Bambu amuwombilili Pauli kwa milotu, "Kotoo kutila kulandula,
yendileli kulandula ngajila kuwuya kumbeli. 10 Nenga dandivi pamu na yuwi, wala
kwahela mundu dakugoboli na kukutesha, nongwa nenga ndiva na vandu vatangalili
mbwani ayi." 11 Kayikala aku chipindi cha mwaka wumu na myesi sita pavalagha
chilongu cha Chapanga.
12 Chipindi Galiu avelili mkomi wa Akaya, Vayawudi vamuhomkela pamu vamkamula
Pauli, vamuyegha kuchitemela, 13 vakadeteyi, "Mundu ayu akuvakwegha vandu ili
vamjumi Chapanga kucha valemili Malawu va Chapanga vamupili Musa."
14 Na Pauli padayileyi kudeta, Galiu kavawombela Vayawudi, "Mani chingavelili
chilongu achi nakaka chawafu, yumwi Vayawudi yingavelili haki nenga kuvapikanisha.
15 Lakini leki yiva malimbu venu hela kuyilata filongu na matawa na Malawu va
Chapanga vamupili Musa, mulamuli mwaveni. Nenga nema kucha muhigha wa filongu
afi." 16 Kavadagadaga vawuki pawulongolu ya chitemela. 17 Veni vosi vamkamula
Sositenesi, mkomi wa nyumba ya kudadavila, vamtovanga pawulongolu ya chitemela.
Wala Galiu akafiwoneyi filongu afi chindu ha.

Pauli akuwuya kandi Antiyokiya

18 Pauli ayikalili vakali na vala yivajumilili kula Kolindu kwa majuva vatangalili.
Pambeli avayitawulili, kayipaka muwatu kayenda Siliya pamu na Piliska na Akula.
Aku Kenikilea amowili fwili shaki kwanongwa yapingili mweni. 19 Vafikili Ifesu, Pauli
avalekili pala Pilisikila na Akula pambeli Pauli ayendili munyumba ya kudadavila,
vahimula na Vayawudi. 20 Vamuluvili ayikali nawu chipindi chitali nendu, lakini
adayilili ng'odu. 21 Paaveyi akuwuka kadeta, "Chapanga padayila danyisi kandi kwa
yumwi." Awukili Ifesu kwa watu.
22 Meli yawolukili Kayisalia, Pauli ayendili Yelusalemu kulijambusha lila lipinga lya
vandu limjumilili Kilistu, pambeli kayenda Antiyokiya. 23 Ayikalili aku chipindi chifupi,
pambeli kayendelela na mwanja kupitila Galatiya na Fulugia kavataya moyu vanachuli
vosi.

Apolu akulandula Ifesu na Kolindu

24 Topi Muyawudi yumu, litawa lyaki Apolu, mlelwa wa Alekisandilia, afikili Ifesu,
mundu ya manyili kuywanga, mweni amanyili unofu Mayandiku Vang'alili. 25 Mundu
ayu avelili vamulagha deha ya Bambu na wula ndima yaki yaveli sakalamu, akandili
kudeta na kuvalagha milandu minofu ya Yesu, mweni amanyili ubatishu wa Yohani

mbatisha weka hela. 26 Akandili kudeta kwa kugangamala munyumba ya kudadavila,
hata Piliska na Akula pavampikanishili vamutolili kayawu, vamuhimulila deha ya
Chapanga kwa chiganu nendu. 27 Na padayilili kujabuka bahali kuyenda mbaka
Akaya, valongu vamukuvilisha, vavayandikila vala vanachuli vamlaliki, mweni pafikili
avatangili nesu vala vajumilili kala kwa usangi wa Chapanga. 28 Nongwa avaweshili
Vayawudi munu kwa vandu vosi, palangusha filongu fya Mayandiku va kucha Yesu ndi
Kilistu.

19

Pauli akulandula kula Ifesu

1 Chipindi Apolu avelili Kolindu, Pauli ayendili mwambu wa mlima wa fidunda, afikili
Ifesu aku avawonili vanachuli vamu. 2 Kavadasha, “Wuli mwapokilili Mfuki Mng'alili
pamujumilili?” Vamuyangula, “Ng'odu hata twakalihela kupikanisha kucha kuna Mfuki
Mng'alili.”

3 Kavadasha, “Ubatishu liki mwabatishiwili?”

Vamuyangula, “Kwa ubatishu wa Yohani mbatisha.”

4 Pauli kadeta, “Yohani mbatisha abatishili kwa ubatishu wa kupomela, pavawombela
vandu vamujumili mweni yula dayisi kumbeli yaki, ndi Yesu.”

5 Pavapikanishili afi, vabatishiwa kwa litawa lya Bambu Yesu. 6 Pauli, pavavikilili kala
mawoku vandu vala, Mfuki Mng'alili kavasunukila vala, vakanda kudeta kwa detelu
henja na kulandula unjagila wa Chapanga. 7 Pavavalangiwili vaveli valulumi lilongu na
vavili.

8 Kayingila munyumba ya kudadavila, kadeta kwa kugangamala kwa chipindi cha
myesi mitatu, pawombana na vandu na kuvakwegha mumilandu ya wutwa wa
kumbindi kwa Chapanga. 9 Lakini vamonga vaveli na lukilu, valema kujumila, vakanda
kuywanga wafu kuyilata deha ya Bambu mulipinga lya vandu. Topi, Pauli kawuka
kavaleka, kavatola pambali vanachuli vaki, pawombaneyi na vandu majuva vonda
kubwalu ya mundu yumu litawa lyaki Tilanu. 10 Milandu ayi yayendilililli chipindi cha
myaka mivili, hata Vayawudi na Vagiliki venikaya vonda va Asia valipikanishili chilongu
cha Bambu.

Vana va Sikewa vakuyesha kuvinga finyamkela

11 Chapanga agolili mihilu mikomi kwa kupitila Pauli. 12 Vandu yivavelili vatami
vatolili fitambala na yingwa sha chichuku sha Pauli vavayeghela vatami vawu
pavagufyili matami vawu vawukili na finyamkela vavafuma. 13 Vayawudi vamu
yivavinga finyamkela vayelijili aku na aku pavayesha kutambula litawa lya Bambu Yesu
kwa vala yivavelili na finyamkela, pavadeta, “Nguvawombela kwa litawa lya Yesu, yula
Pauli yamlandula.” 14 Vana saba va Sikewa, Mtambika mkomi wa Vayawudi, vavelili
vamu wa vala yivagola nawula.

15 Lakini chinyamkela avayangulili, “Ndimumanya Yesu wuwowu ndimumanya Pauli,
lakini yumwi mwavaghani?”

16 Pambeli yula mundu yaveli na chinyamkela kavajumbila nongwa avasidili liwovi.
Na vala vana va Sikewa vatuvili kufuma nyumba yila chipula na vamema mivanga
mumuvili yawu. 17 Kila mundu wa aku Ifesu, Muyawudi na Mugiliki vapikanishili
filongu afi. Vonda valwangili, valijumilili litawa lya Bambu Yesu. 18 Vandu vatangalili
vala yivajumilili Bambu vayihasha pamu, kudeta kwa vandu milandu yivagolili.
19 Vamonga yivagolili milandu ya uhavi, vakungashili fitabu fyawu, vafinyanya motu,
vandu vonda vafiwona. Kwa kukasha vaveli fikulinganila na mbiya migwala alufu
milongu muhanu ya mbiya sha Malekani. 20 Kwa ndambu ayi chilongu cha Bambu
lyakwilili kosi na kuva na liwovi nendu.

Ndilingu aku Ifesu

21 Milandu ayi payipelili, Pauli alamulili kuyenda Yelusalemu kupitila Makedoniya
na Akaya. Paghaveyi munjila adetili mundima yaki, “Pandiva kula, danyendi Loma.”
22 Kavalayisha vandu vavili vatangi vaki, veni vaveli Timotewu na Ilastu, vamlonguleli
kuyenda Makedoniya na mweni asighalili Asia chipindi chitali.

23 Chipindi achi kwafumbukili ndilingu ngomi aku Ifesu kwanongwa ya deha ya
Bambu. 24 Kwaveli na mponda mbiya vamkemaya Demetiliu, mweni aveli na chichuku
cha kusongola ming'omung'omu ya nyumba ya mlungu mdadala vamkemaya Alitemi.
Mafundi vaki vamgolilili chichuku chapatili mbiya sitangalili. 25 Demetiliu kavakungula
ava pamu na vamonga vavelili na chichuku chichila, kadeta, “Yumwi valulumi,
mumanya kucha ulundamali wa yufwi ukufuma muchichuku achi. 26 Ponopa mukulola
na kupikanisha mwaveni milandu yagolili Pauli apa Ifesu hela ha, ila kosi Asia. Mweni

kavagola vandu vaghalambuki na kujumila kucha milungu ayi yivagolili na vandu, ndi
milungu ng'odu. 27 chichuku achi dachivi na litawa livipili. Ila chindu achi dachigoleki
munyumba ya mlungu yivamkemaya mdala yaveli mkomi Alitemi, davalangiwi kucha
chindu ha. Pambeli jumu shaki ayu sivelili Asia yonda na mlima wonda dasipeli!"
28 Pavapikanishili afi vakalala, vavika umatu, pavadeta, "Mkomi Alitemi wa Vaifesu!"
29 Mbwani yosi yamemili ndilingu, vatuva mbilu vayingila pavadingila, chipindi achi
vavakang'ala Gayu na Alisitaku, venikaya va Makedoniya vaveli mumwanja pamu na
Pauli. 30 Pauli padayileyi kuyingila pagati ya vandu, vanachuli vaki vamukanisha.
31 Vakomi vamonga va Asia, vavelili vaghanja vaki, vavalayisha vandu vaki, pavamluva
akotoo kuyenda kula kuvadingila misambu, dayivi ngondu kwa mweni. 32 Chipindechi,
vakawuteyi vamonga vavelili vakudeta chindu achi na vamonga chindu chila, yavelili
ndilingu, mbaka lila likungashu lyatilingikili, mbaka vamonga vamanyila ha nongwa liki
vayikungashili pamu. 33 Topi Vayawudi vamugolili Alekisanda ayilangushi paulongolu,
vandu vamu vayiholili ndi mweni. Topi Alekisanda kavapungila vandu liwoku,
akadayileyi kuyitasha paulongolu ya lipinga lya vandu. 34 Lakini pavamanyili mweni
ndi Muyawudi, vonda vawutila pamu kwa lishu limu, "Mkomi Alitemi wa Vaifesu!"
Vayendelela kuwuta nawula masaa mavili.
35 Pambeli ndumindumi wa mbwani yila aweshili kuvagola vanyamali. Kavawombela,
"Kila mundu wa Ifesu, kamanya kucha mweni ndi mdimi wa Vaifesu nyumba ya mlungu
yivamkema Alitemi na mdimi wa lila ling'omung'omu liponikili kufuma kumbindi.
36 Kwahela mundu yalema milandu ayi. Topi munyamali, mukotoo kugola chindu
chochosi ngajila kuyivavala. 37 Muvayegha vandu ava, vangajila kuhija findu fya
nyumba ngomi ya mlungu wetu mdadala awu kumjowola. 38 Payiva Demetiliu na
vagolafichuku vaki mani vana nongwa na vandu ava, kuchiveli chitemela na kwaveli
vakomi va milima, vakuwesha kuvahigha. 39 Kucha muna milandu yingi, muyiyeghi
kuchitemela cha milandu kucha ayi. 40 Kwa findu figolikili nalelu, tungaweshili
kuhighiwa kwanongwa tuyegha ndilingu. Kandi tuvahela cha kudeta nongwa liki tugola
ndilingu mulipinga ali." 41 Padetili kala fila, kamalila likungashu.

20

Pauli akuyenda kandi Makedoniya na Ugiliki

1 Milandu yila payipelili, Pauli avakemili pamu vala vanachuli, avakuvilishili kunda.
Pambeli kavayitawula kawuka kayenda mbaka Makedoniya. 2 Apitili milima yila
akavakuvilisheyi ndima vandu kwa filongu fitangalili. Pambeli afikili Ugiliki. 3 Kweni
ayikalili myesi mitatu. Payitandeyi mwanja wa Siliya, awonili kucha Vayawudi vavelili
vakudayila kumgolela findu fya wafu, awonili awuyi kwa kupitila Makedoniya. 4 Vandu
ava vavelili vamkovekelili Pauli, Sopatu mwana wa Pilu kufuma Beleya na Alisitaku
na Sekundusi na vandu va Tesaloniki na Gayu mundu wa Delibe na Timotewu
pamu na Tukiku na Tilofimu vandu kufuma Asia. 5 Ila vandu vala vamlongulela
kala vakamuvetileyi Tiloa. 6 Yufwi palipitili lijuva lya mibumunda yingajila simika,
twayipakilili muwatu kufuma Filipi na mulijuva lya muhanu twafikili Tiloa. Aku
twayikalili lijuma limu.

Pauli mwanja wa mwishu kwa vandu va Tiloa

7 Lijuva lya kupumulila palumii vatanganikili kulya mibumunda yingajila kutayiwa
simika, Pauli kayangwa na vandu mbaka pamandandu, kwanongwa akayilateyi kuwuka
chilawu yaki. 8 Chumbagati mutuvelili chaveli kumbindi, kwavelili niku sitangalili
sikayakeyi pala patutang'anikeyi. 9 Chijana yumu litawa lyaki Eutuku avelili kayikala
padilisha chipindi Pauli akuyendelela kulandula. Eutuku akandili kusisila padokwa
padokwa mbaka mbota simukamula, awili pasi kufuma kumbindi golofwa ya tatu.
Vamusola asovili kala. 10 Pauli asunukili pasi, kagondama, kamukusikila na kudeta,
"Mkotoo kuyipwelesha nongwa akali na unofu mugati yaki." 11 Pambeli kakwela kandi
kumbindi, kaketula libumunda, kalya. Kayendelela kulandula mbaka linyagogolu,
pambeli kawuka. 12 Vala vandu vamtolili yula msongolu mbaka kayaki aveli mnofu
nakaka, vandu vadowoka dohoo.

Mwanja kufuma Tiloa kuyenda Miletu

13 Yufwi twayipakilili muwatu twalongulili kuyenda Asu, kula tungamtolili Pauli,
ndambu yalamulili mweni akadayileyi kufika kula kupitila kumlima. 14 Topi, tu-
tang'aniki nayu kula Asu, tumpakila muwatu, tuyenda Mituleni. 15 Kufuma aku twafikili
Chiu chilawu yaki. Lijuva lya pili, twawolukili Samu na chilawu yaki twafikili Miletu.
16 Pauli avelili kayilata kuyendelela na mwanja kwa watu ngajila kupitila Ifesu ili akotoo

kukelwa nendu aku Asia. Avelili akulopukesha kucha angaweshili kufika Yelusalemu kwa lihungu lya Pendikosti kucha yingaweshili.

Pauli akuvayitawula vavaha wa Ifesu

17 Kufuma Miletu Pauli alayishili unjagila kwa vavaha va lipinga lya vandu yi-
vamjumilili Kilistu va Ifesu vatanganiki na mweni. 18 Pavafikili vavaha avawombilili,
“Mumanya ndambu yindiyikalili na yumwi majuva vosi kukandila lijuva lila lya
kwaa pafikili mkowa wa Asia. 19 Mumanya ndambu yindimkimbanikilili Bambu kwa
chigoyi chosi. Navelili muchipindi chidindalili kwa milandu ya ufyangu yivagolilili
Vayawudi. 20 Ndaweshili ng'odu kuyilyepa kuvalandulila chilongu chochosi cha
kuvatanga, kuvalandulila pawelu na kaya shenu. 21 Ndivagayila unjagila Vayawudi na
Vagiliki vapomeli sambi kwa Chapanga na kumjumila Bambu wetu Yesu. 22 Ponopa
muloli, kunu pandimjumila Mfuki Mng'alili, ndiva mumwanja kuyenda Yelusalemu,
manya ng'odu milandu dandang'aniki nayu kula. 23 Ila manya kucha Mfuki Mng'alili
akungayika nenga mukila mbwani, kucha kuwopiwa na tabu fikumetela. 24 Lakini nenga
chindu ha, ngiba goli chila chichuku chanyimbili Bambu Yesu malili nanduli milandu
ya nyanyi ya usangi wa Chapanga.
25 “Napitili kwa vayenu vamonga, vosi ndivalandulila wutwa wa kumbindi kwa
Chapanga. Lakini ponopa manya kwahela hata mundu yumu dang'oni kandi. 26 Topi
nalelu nguvawombela kucha payaghamila muyenu yumu, mani mwaveni. 27 Nongwa
ngangajila hata padokwa ha kuvawombela fyosi fyayilata Chapanga. 28 Mwivavali,
mulidimi lipinga lila Mfuki Mng'alili lyavavikili yumwi muvi vadimi vaki. Mulidimi
lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu, Chapanga avapatili kwa mwasi wa mwana
mundu. 29 Manya finofu munu kucha pambeli pang'uka nenga fingekembi vakali
davavayanangi na davavi na lusungu ha na lipinga ali. 30 Hata vayenu vamu
davafumbuki vandu davadeti milandu ya ufyangu ili kuvayaghamisha vandundami na
kuvagola vavakovikeli veni hela. 31 Mloleyi kunu pamukumbuka kucha chipindi cha
myaka mitatu majuva vosi ngutofya ha kuvakayika mwavosi kunu panila misosi pwaa.
32 “Topi, ponopa nguvavika mumawoku va Chapanga na kwa chilongu chaki cha
usangi, mweni akuwesha kuvagola na kuvagayila mbala pamu na vala vonda yivaveli
vaki. 33 Nenga ndavelili na luhujulu ha lwa mbiya na chumang'andu, wala yingwa
sha mundu yoyonda. 34 Yumwi mwaveni mumanya kucha gola chichuku kwa mawoku
vangu ndimweni kuyipatila findu fyangu pamu na vayangu. 35 Kwa milandu yosi
ndivalangusha kwa ngimbaniku ngomi na mukuwesha kuvatanga vasosuvafu na
kukotoka kuyivasuwa filongu fya Bambu Yesu, ndambu yadetili, ‘Ngiba kutawula pitu
kupokela.’ ”
36 Pamalili kudeta afi katundama kadadava pamu na vosi. 37 Vosi valila, vamkusikila
Pauli na kamkola liwoku kumunonela. 38 Vapatili lung'ong'u nesu kwa chilongu
chavadetilili kucha davamuwoni kandi ha. Topi, vamyegha mbaka kuwatu.

21

Pauli akuyenda Yelusalemu

1 Patuyitawulili kala, twayipakili muwatu tuyenda mbaka Kosi. Chilawu yaki
twafikili Lodi, kufuma aku twayendili mbaka Patala. 2 Kula twawuwonili watu
wuvelili wukuyenda Foiniki, twipaka tuyenda. 3 Pambeli twafikili mahali paveli
tukuwesha kuyiwona Kupilu, twapitilili kundamba yaki tulongosha kuchanya ya Siliya.
Twawolukili mbwani ya Tilu vasunushi misiwu yivelili muwatu. 4 Kula tuvawona
vandundami, tuyikala nawu majuva saba, veni vamuwombela Pauli kwa liwovi lya
Mfuki Mng'alili akotoo kuyipakila kuyenda Yelusalemu. 5 Mbaka majuva vala pavafikili,
twawukili na vandu vonda pamu na vadala vawu na vana vawu vatupelikeshili
mbaka panji ya mbwani, tutundama muluwongu lwa bahali tudadava kwa Chapanga.
6 Patuyitawulili nawu, tuyipakila muwatu, veni vawuya kayawu.
7 Yufwi twayendili Tilu mbaka Tolemaisi pala twavajambushili Vakilistu vayetu,
twayikalili na veni lijuva limu. 8 Chilawu yaki tuwuka tuyenda Kayisalia. Kula
twayendili kayaki Filipu mulandula wa Chilongu cha Nyanyi. Mweni aveli yumu wa vala
saba yivashawuliwili kula kukanisa lya vandu va Yelusalemu. 9 Avelili na vana vadala
mchechi yivavelili vakalihela kuhetiwa veni vavelili na chichuku cha kulandula unjagila
wa Chapanga. 10 Topi, twavelili tuyikala kula majuva vatangalili, mbuyi yumu litawa
lyaki Agabasi afikili kufuma Yudeya. 11 Atuyisilili katola lufunga lwa muchiwunu cha
Pauli, kayikonga mawoku na mawulu, kadeta, “Mfuki Mng'alili kadeta naha, ‘Vayawudi
kula Yelusalemu davamuwopi nahawu mundu yavelili na lufunga alu na damuhadiki
kwa vangutungu va Vayawudi.’ ”

12 Topi patupikanishili afi, yufwi na vandu yivavelili mahali pala, twamuwombili
Pauli akotoo kuyenda Yelusalemu. 13 Lakini Pauli ayangulili, “Mukudayila kugola liki?
Mukudayila kubalula mutwi nenga kwa misosi? Ndiva kala kuwopiwa muchijaka kula
Yelusalemu weka hela ha, ila hata kusova kwanongwa ya Bambu Yesu.”
14 Patulemwili kumudedeka twanyamalili, twadetili hela, “Chadayilili Bambu
chigoleki!”
15 Patuyikalili pala padokwa, twawopili misiwu ya mwanja, tuyendelela Yelusalemu.
16 Vala vandundami vamonga va Kayisalia vayendili pamu na yufwi, vatuyegha kaya ya
Mnasoni twavelili tukuyenda kuyikala pamu na mweni kwa chipindi. Mnasoni avelili
mwenikaya wa Kupilu, avelili mkilistu kwa majuva vatangalili.

Pauli akuyenda kumjambusha Yakobi

17 Patufikili Yelusalemu, Vakilistu kula vatuyangili nyanyi nendu. 18 Chilawu yaki
Pauli ayendili pamu na yufwi kumjambusha Yakobi na wuwowu vavaha vonda va vala
Vakilistu yivavelili pamu. 19 Pambeli pavajambushili kala, Pauli avagotulilili milandu
yosi yagolili Chapanga kwa vangutungu va Vayawudi kupitila undumindumi waki.
20 Pavapikanishili afi, vamjumila Chapanga, pambeli vamuwombela Pauli, “Mlongu,
ukuwesha kuvawona Vayawudi Vakilistu ngenju ngenju vonda vana weyi nendu
kwanongwa ya Malawu va Chapanga vamupili Musa. 21 Veni vahimuliwa milandu
yaku, kucha ukuvalagha Vayawudi vosi mumilima kumleka Musa, kuvawombela
vakotoo kuvagola jandu vana vawu, wala kukovikela milandu yivashovililili. 22 Tugoli
liki ponopa? Nakaka veni vapikanila kala kucha yuwi kwisa. 23 Topi, goli ngimu
yitukuwombela. Kuvaveli vandu mchechi yivavikili lilaghanu. 24 Wilumbi pamu na
veni mudadawu ya kuying'alisha, kuhomba mbiya sidayiliwa, pambeli wuvamoghi fwili
shawu. Topi vandu vonda davamanyi kucha filongu fila fivawombiliwili fiyilatili yuwi
fyahela mana yoyonda na kucha umweni baha ukuyikala ngimu shaliya ya Malawu va
Chapanga vamupili Musa wuvadeta. 25 Lakini kwa milandu ya vandu va milima yosi
yivamjumilili Kilistu tuvayandikila kala baluwa na highilu yetu, vakotoo kulya findu
fyavatambikili ming'omung'omu ya kusongola na vakotoo kulanda mwasi na vakotoo
kulya fibudu na vakotoo kugola uwoni.”
26 Chilawu yaki Pauli avatolili vala vandu kagola dadava ya kwing'alisha pamu na veni.
Pambeli kayingila Munyumba ya Chapanga kuvawombela kucha ndili dayivi mwishu wa
kuying'alisha pamu na veni na matambiku davagoli kwa vandu vosi vala.

Pauli akukamuliwa munyumba ya Chapanga

27 Chipindi cha majuva saba pavaveghi samba vapela, Vayawudi yivavelili vakufuma
mlima wa Asia vamuwonili Pauli munyumba ya Chapanga, vavatumishili lipinga lya
vandu lyosi vawoni maya, vamukamula. 28 Vawutili, “Yumwi valulumi Vayisilaeli!
Mututangi. Mundu ayu yavawula vandu vosi kila mahali milandu yingajila kulinganila
na mlima wetu na Malawu va Chapanga vamupili Musa na nyumba ayi ya Chapanga.
Kandi, pawileka ayi, kavayingisha Vagiliki munyumba ya Chapanga, kapapighasha
mahali apa pang'alili.” 29 Vadetili naha nongwa vavelili vamuwona Tilofimu, Muifesu
pamu na mweni kumbwani, vakacheyi Pauli kamuyingisha Munyumba ya Chapanga.
30 Kumbwani kosi kwakwilili ndilingu, vandu vayisili mbembu shonda, vamkamula
Pauli, vamukukusha vamfumisha panji ya nyumba ya kudadavila na bahala pala
milyangu ya nyumba ya kudadavila yitatiwa. 31 Vayitandili kala kudayila kumuwulagha
Pauli, lakini filongu fyamufikilili mkomi wa machonda wa Chilumi kucha Yelusalemu
yosi yaveli yikwila ndilingu. 32 Kavatola machonda na vakomi vawu, kavayendela
mbilu. Veni pavamuwonili mkomi va machonda na vamachonda vamleka Pauli
kumtovanga. 33 Pambeli mkomi wa machonda kaselela, kamkamula, kalayisha
awopiwi kwa mingongola mivili, kadasha, “Ayu ghani? Na kagola chindu liki?”
34 Vamonga mulipinga lila vakawuteyi vakadeteyi naha na vamonga naha. Mkomi wa
machonda kalemwa kupata milandu ya nakaka kwanongwa ya umatu wula, kavalayisha
vamuyeghi mugati ya luviwu. 35 Pauli pafikili mufikwelelu, machonda vawonili ngiba
vamupapi kwanongwa ya ndilingu ya vandu. 36 Nongwa lipinga likomi lya vandu
vamkovikelili na kuwuta, “Mumuwulayi!”

Pauli akwitasha

37 Pavamuyingisheyi muluviwu, Pauli aluvili kwa mkomi wa machonda padeta,
“Nguwesha kukuwombela chindu?” Yula mkomi wa machonda kayangula, “Kumbi
ukuwesha kuywanga Chigiliki! 38 Yuwi yula Mumisili ndaa mwandi apa akandili
ndilingu na kuvalongosha vatovilela elufu mchechi mbaka kucheja ng'odu!” 39 Pauli
kayangula, “Nenga Muyawudi, ng'onekela Talisu kula Kilikiya, nenga mundu wa

mbwani yimanyikili. Deku deku, ujumishi nywangi na vandu.” 40 Yula mkomi wa machonda kamjumisha. Pauli kawoloka muchikwenelu kavapungila liwoku vala vandu, pavanyamalili, akandili kuywanga nawu Chibulaniya.

22

1 Pauli adetili, “Yumwi valulumi, valongu vangu na vatati vangu, mumbikanishi, nguyitasha kwa yumwi ponopa.” 2 Pavapikanishili kucha akudeta nawu Chibulaniya vayendelela kunyamala. Pambeli kadeta,

3 “Nenga mundu wa Vayawudi, ng'onikela aku Talisu mbwani ya Kilikiya, ila ngulila mbwani ayi, mumawulu va Gamalieli, vamanyili nyanyi Malawu va Chapanga vamupili Musa na va vambuyi vetu, ndayitawulili kwa ndima kwa Chapanga kucha yumwi vonda wumuvelili nalelu. 4 Ndivagobola na kuvawulagha vandu yivakovikeleyi njila ayi. Ndavakamulili valulumi na vadadala na kuvataya muchijaka. 5 Mtambika mkomi na vavaha va chitemela vosi vakutovilela chilongu achi. Veni vanyimbili baluwa vavayandikilili vala valongu vangu Vayawudi vavelili kula Damasku. Nyenda Damasku ili ndivakamuli vandu ava na kuvayegha mbaka Yelusalemu kunu vawopiwa ili vapati asabu.”

Pauli akudeta ndambu walowukili
Mateyi 9:1-19, 26:12-18

6 “Topi, pamelili mudeha pabehi ya Damasku, pamusi saa sita, ngesha ngomi kufuma kumbindi tepu yifumbuka yilangasha mbembu shosi. 7 Ndiva pasi, mbikanisha lishu paling'ombela, ‘Sauli Sauli! Wuli mbona ukugobola?’ 8 Nenga ndimudasha, ‘Bambu, yuwi ghani?’ Mweni kayangula. ‘Nenga Yesu wa Nasaleti. Ndi yiwugobola.’ 9 Vala vayangu yivawonili yila ngesha, lakini vapikanishili ha lishu lya yula yaywangeyi na nenga. 10 Topi, nenga ndimudasha, ‘Goli liki Bambu?’ Mweni Bambu kang'ombela, ‘Woloki, yendi Damasku na aku davakuwombeli fyosi fiwudayiliwa kugola.’ 11 Kwanongwa ya yila ngesha yaveli ngomi nola kandi ha, vala vayangu vanongosha kwa kungamula liwoku mbaka fika Damasku.”

12 “Kula kwaveli na mundu yumu vamkemaya Ananiasi, aveli mundu yamumanyili Chapanga, akombikeshagha Malawu va Chapanga vamupili Musa na atundamiwili na Vayawudi yivavelili vakwiyikala Damasku. 13 Mweni ayisili kunola, kawoloka pabehi na nenga, kang'ombela, ‘Mlongu wangu Sauli! Loli kandi.’ Bahala pala nola kandi, ndimulola. 14 Anania kadeta, ‘Chapanga wa vambuyi vetu kakushawula yuwi ili umanyi chadayila na kumuwona yula goleki na kulipikanisha lishu lifuma mumlomu yaki. 15 Nongwa dawuvi mtovilela waki kwa vandu vosi, kwa milandu ayi wuyiwonili na kupikanisha. 16 Topi ponopa, ukuvetela liki? Woloki, ubatishiwi na uwushiwi sambi shaku na kulijumila litawa lyaki.’ ”

Pauli akukemiwa kuvalandulila vandu

17 “Pang'uyili kala Yelusalemu, padadaveyi munyumba ya Chapanga, ndalotili milotu. 18 Ndimuwona Chapanga, kang'ombela, ‘Lopukeshi wuki Yelusalemu, kwanongwa vandu va apa davajumili ng'odu pawuvatovilelili milandu ya nenga.’ 19 Nenga nyangula, ‘Bambu, ava vamanya kucha nenga ndavawopili na kuvatovanga vala yivakujumilili na ndayingilaya munyumba sha kudadavila shosi. 20 Na Stefwani mtovilela waku pawulayiwili, nenga ndavelili pabehi najumilili chilongu achi na kusidima yingwa shawu vala yivaveyi vakumuwulagha.’ 21 Mweni kang'ombela, ‘Yendi, nenga dandikulayishi uyendi kutali kwa vandu vangajila kuva Vayawudi.’ ”

22 Vampikanisha chilongu chila mbaka padetili nawula, lakini vawuta pavadeta, “Mumuwulayi! Nongwa akujakwa ng'odu kunana.” 23 Vayendililili kudwelimuka kunu pavachihongwi chihongu mihabiti yawu na kutikula lifu kumbindi kwa maya, 24 yula mkomi wa machonda kalayisha vamuyeghi mugati ya luviwu lwa machonda, kadeta, mumulatuli ndomondu ili aweshi kumanya nongwa liki Vayawudi vakumuwutila. 25 Pavamuwopili kala ili alatuliwi ndomondu, Pauli kamuwombela yula mkomi wa machonda yumu yawolukili pala, kadeta, “Wuli, Malawu vakujumisha kumulatula ndomondu mundu wa Loma ngajila kumuhigha?”

26 Yula mkomi wa machonda papikanishili afi, kamuwombela mkomi wawu, padeta, “Ukudayila kugola liki? Mundu ayu mwenikaya wa Loma!”

27 Topi, mkomi wa machonda kamuyendela Pauli kamdasha, “Ung'ombeli, yuwi mundu wa Loma?” Pauli kamyangula, “Yina.”

28 Mkomi wa machonda kadeta, “Nenga wuwowu ndiva mundu wa Loma kwa kuhomba mahombu makomi.” Pauli kadeta, “Lakini nenga mundu wa Loma kwa kuwoneka.”

29 Vala vandu yivavelili kala kwa kumudodosha Pauli vawukili. Hata yula mkomi wa
machonda atilili pamanyili Pauli mundu wa Loma avelili vamuwopa na mingongola.

Pauli vamuyegha kuchitemela cha Vayawudi

30 Chilawu yaki, mkomi wa machonda akadayileyi kumanya vala Vayawudi chavaday-
ileyi nakaka nongwa ya Pauli. Amuwoposolili Pauli lingongola, kalayisha vatambika
vakomi na chitemela chosi vatang'ani. Pambeli kamuyegha Pauli, kamuwolosha
pachitemela cha Vayawudi.

23

1 Pauli akavaloleyi vala vaveli muchitemela, pambeli kakanda kudeta, “Valongu vangu,
mbaka nalelu ndiyikala nyanyi ndambu yadayilili Chapanga.” 2 Ananiasi mtambika
mkomi kavalayisha vala yivawolukili pabehi yaki vamtovi mbandi mumlomu. 3 Topi
Pauli kamuwombela, “Chapanga dakutovi yuwi mfyangu. Yuwi ukwikala ili kuhigha
kucha wuvadeta Malawu va Chapanga vamupili Musa, lakini yuwi ukulayisha vandovi
ngajila kukombikesha Malawu va Chapanga vamupili Musa?”

4 Vala yivawolukili pabehi vadetili, “Wuli! Yuwi wukumjohola mtambika mkomi wa
Chapanga!”

5 Pauli kadeta, “Valongu vangu ngamanyeyi ha kucha mweni mtambika mkomi,
nongwa yiyandikiwa, ‘Ukotoo kumdetela ufyangu mtavala wa vandu vaku.’ ”

6 Pauli pamanyili kucha lipinga limonga lya Masadukayu na lya pili lya Vafwalisayu,
adetili kwa lishu likomi mugati ya chila chitemela, “Valongu vangu, nenga Mfwalisayu
mwana wa Vafwalisayu, nenga vanyegha kuchitemela kwanongwa ngushuvilila kucha
yivasovili davashukuki.”

7 Pamalili kudeta fila, pavelili malimbanu Vafwalisayu na Masadukayu, vavaghanika.
8 Nongwa Masadukayu vakudetaya kucha kwahela kushukuka wala makungu wala
mfuki, ila Vafwalisayu vakujumila findu fyosi fitatu. 9 Pavelili na umatu diki. Vawula va
Malawu va Chapanga vamupili Musa wa Vafwalisayu vawoloka na kudeta fyavawonili
veni kwahilu, pavadeta, “Tuwona ng'odu chavifyili mundu ayu. Ila payiva mfuki awu
makungu kadeta nayu liki?”

10 Valeva ndewu ngomi, yula mkomi wa machonda ayipwelishili Pauli davamsatangi,
kalayisha machonda vasunuki vakamtoli na kumuwuyisha mugati ya luviwu.

11 Payifikili pamii, Bambu awolukili pabehi ya Pauli, katovilela, “Ugangamali!
Kuvawombela milandu yangu apa Yelusalemu na aku Loma dawugoli wuwowu.”

Vayawudi vakugola milandu ya kumuwulagha Pauli

12 Chilawu yaki pamalavila, Vayawudi vatanganikili kwa lufisu. Vafingili, “Yufwi
datuyikaji kulya na kulanda mbaka patumuwulayili kala Pauli.” 13 Vandu vayongishekili
milongu mchechi ndi yivafinga kugola wula. 14 Veni vayenda kwa vatambika vakomi
na vavaha, vadeta, “Tuyikaja kulya mbaka tumwulayi Pauli.” 15 Topi, ponopa yumwi
pamu na vavaha va chitemela mumuwombeli mkomi wa machonda amuyeghi pasi
kwa yumwi, kucha mukudayila kumanya nendu milandu yaki na yufwi tuva kala
kumuwulagha tanila ngajila kufika pabehi.

16 Mpwa mundu Pauli papikanishili filongu fila kayenda mugati ya luviwu, kamu-
wombela Pauli ndambu ya milandu ya vandu vadayilili kumuwulagha. 17 Topi Pauli
akemili machonda yumu, kamuwombela, “Umtoli mwananguta ayu umuyeghi kwa
mkomi wa machonda, kana chindu cha kumuwombela.” 18 Topi, machonda kamtola,
kamyegha kwa mkomi wa machonda kamuwombela, “Pauli yula yawopiwili akangemili
kanuva nguyegheli mwananguta ayu kwa yuwi kucha kana chindu cha kukuwombela.”

19 Yula mkomi wa machonda kamkamula liwoku vayisegha pambali, kamdasha kwa
lufisu, “Kuna chilongu liki ukudayila kung'ombela?”

20 Kadeta, “Vayawudi vawombanila vakuluvi umuyeghi Pauli kuchitemela kunu
pavayilyambishila kucha chitemela chikudayila kupata filongu fitangalili fimwilata
mweni. 21 Topi, yuwi ukotoo kujumila, kwanongwa vandu milongu mchechi na vamonga
vamufukila, vafingana vakotoo kulya wala kulanda mbaka pavamuwulaghili kala,
ponopa veni vava kala, vakukuvetela yuwi dawulamuli liki.”

22 Topi yula mkomi wa machonda kamulayila akotoo kumuwombela mundu yoyosi
kucha kanyeghela filongu afi, topi, kamuleka yula mwananguta ayendi.

Pauli akuhamila kwa Kayisalia

23 Kavakema machonda vakomi vavili, kadeta, “Muvaviki ndemindemi vangandawu
mya mbili vavi kala kuyenda Kayisalia na vangandawu yivakwela fwalasi milongu saba
na va migoha mya mbili, vavi kala kuwuka kukali hela kufika saa tatu nalelu pamihi.

24 Mutandili fwalasi Pauli mumpaki na kumuyegha kungajila ndilingu kwa mkomi wa
mkowa wa Yudeya yivamkema Filekisi." 25 Pambeli mkomi wa machonda kayandika
baluwa naha,
26 "Nenga Kilawudia Lisia ngukuyandikila yuwi muhishimiwa Filekisi, mkomi wa
mkowa wa Yudeya. Hasi mkomi! 27 Mundu ayu vamukamulili Vayawudi, avelili
padokwa vamuwulaghi, topi nyenda pamu na machonda ndimulowola pambikanishili
kucha mweni aveli mundu wa Loma. 28 Nenga padayilili kumanya chindu liki
chavadayileyi kumuhigha, nimusunusha na kumuvika pawulongolu ya chitemela.
29 Ng'ona kavahela nongwa yoyonda vamuhigha kwa Malawu vawu hela, wala kwa hela
filongu fingi fya kumugola awulayiwi awu kumutaya muchijaka. 30 Pamanyili milandu
ya kudayila kumuvikila ndilingu mundu ayu, tepu ndimuyegha kwa veni na nivalayila
vala vamuhighili, vadeti milandu yaki kwa yuwi."
31 Topi, vala machonda vamutola Pauli kucha avalayilili, vamuyegha pamihi wuwula
wula mbaka Ampatili. 32 Pamalavila machonda va mawulu vavaleka vala yivayipaka
fwalasi vayendi pamu na veni, veni vawuya kukambi. 33 Vala pavafikili Kayisalia,
vamugayila bambu yila baluwa, vamuvika Pauli pawulongolu yaki. 34 Mweni payisomili
kala, kavadasha Pauli aveli mundu wa mlima liki? Pavamuwombilili kucha aveli mundu
wa Kilikiya, 35 kadeta, "Dandikupikanishi yuwi pavayisa vala yivadayilili kukuhigha."
Kalayisha vamudimi Pauli munyumba ya mutwa Helodi.

24

Nongwa ya kumuhigha Pauli kuchitemela

1 Pavapitili majuva muhanu, mtambika mkomi Ananiasi, asunukili na vavaha
vamonga pamu na mundu yavatanga vandu Malawu kuchitemela yivamukema Tetulu,
veni vamuhimulilagha mkomi wa mkowa milandu ya Pauli. 2 Pauli akemiwili na Tetulu
akandili kumuhigha, adetili naha,
"Mkomi Filekisi, ulongoshi waku wa nyanyi wuyegha kusika nendu na magolikeshu
va lasima vakugoliwa kwa unofu wa mlima wetu. 3 Topi tukuchipokela chilongu achi
kwa seku yonda na numbilu ngomi kwa yuwi Filekisi. 4 Lakini ngajila kutola chipindi
chikomi munu, tukukuluva kwa usangi waku wutupikanishi padokwa. 5 Nongwa
tumuwona mundu ayu kanyanyi ng'odu, mweni akukandishagha ndilingu gati ya
Vayawudi kila mahali pamlimawu na wuwowu ndi mkomi wa chipinga cha Vanasaleti.
6 Kandi kayesha kuyiduka nyumba ya Chapanga, yufwi tumukamula. 7 Lakini Lisia
mkomi wa machonda ayisili kumuwusha mumawoku vetu kwa liwovi. 8 Kavalayisha
vala yivamuhighili vayisi kwa yuwi. Yuwi umdashi umweni dawupati milandu yosi
yitumuhighila yufwi. 9 Vayawudi na veni vamuhighili, vadeta, fyosi afi fyaveli nakaka."

Pauli akwitasha kwa Filekisi

10 Topi mkomi Filekisi kamujumisha Pauli adeti. Na mweni Pauli adetili, "Ngusekilela
kuyitasha kwa yuwi manya yuwi kucha muhigha wa mlima awu kwa myaka yitangalili.
11 Ukuwesha kumanya vapita majuva lilongu na mavili hela ha, tangila nyendi
Yelusalemu kumjuma Chapanga. 12 Vayawudi vang'ona ng'odu pang'ombana na mundu
yoyosi. Vang'onili ng'odu pandivatumishila vandu munyumba ya kudadavila, wala
munyumba sha kudadavila shawu, wala mahali pengi mumbwanemu. 13 Wala vaweshi
ng'odu kutovilela fyavahighila nenga. 14 Chijumila nenga kwa yuwi ndi achi: Nenga
ngumujuma Chapanga wa vavaha vetu na nguyikala pangovikela deha yila veni
vakwikema chipinga cha udesi. Ngufijumila filongu fyosi fyavayandikilili mufitabu fya
Malawu va Chapanga vamupili Musa na vambuyi va Chapanga. 15 Nenga ngumshuvilila
Chapanga na veni vakumshuvilila wuwu, kucha vandu goleki na vawafu, davashukuki.
16 Myanja yitangalili ngudayila kuva na ndima ya nyanyi kwa Chapanga na kwa vandu."
17 "Pandiyikalili kutali kwa myaka yimonga, ng'uya Yelusalemu kuvayeghela yumwi
mwayangu utangi na kutawula litambiku. 18 Chipindi pagoleyi afi, ndi pavang'onili
munyumba ya Chapanga, ndavelili pagolili kala yila dadavu ya kwing'alisha. Kwavelili
kwahela lipinga lya vandu, wala ndilingu. 19 Lakini kwavelili Vayawudi vamonga
kufuma Asia, ava vangavelili vavi apa kwa yuwi na kuyegha mahighu vawu mani leki
vangavelili na chindu chochosi cha kudeta kwa nenga. 20 Awu, wuvaleki ava yivavelili
apa vadeti, chivawonili mifya chipindi pavang'olushili pachitemela chikomi, 21 ila deta
filongu afi hela, pang'olukili pawulongolu yawu, 'Nalelu mukuhigha kwanongwa ya
kudeta kucha yivasovili davashukuki.' "
22 Filekisi mweni avelili kalimanya lipinga limkovikela Kilistu, asayikili filongu afi
kavawombela, "Dahighi filongu afi chipindi Lisia mkomi wa machonda payisa apa."

23 Pambeli kamulayila yula machonda yamuwopili Pauli muchijaka, ila vamupi upekesu
padokwa na vaghanja vaki akotoo kuvakanisha kumuyeghela findu fyadayila.

Pauli pawulongolu ya Filekisi na Dilusila

24 Pavapitili majuva madokwa, Filekisi ayisili pamu na mdamundu Dilusila mweni
aveli Muyawudi. Alayishili vamuyeghi Pauli, amupikanishili padeteyi milandu ya
kumujumila Yesu Kilistu. 25 Lakini Pauli pakandeyi kudeta filongu fyaki fya milandu
ya usangi na kuyisikisha padokwa na kwilata lijuva Chapanga davahighi vandu,
Filekisi alwangili kayangula, “Ponopa yendi, nenga dandikukemi kandi pambata fwasi.”
26 Chipindi chichila chila akashuvilileyi kupata swinda kwa Pauli, kwanongwa ayi
amukemili myanja yitangalili paywanga na mweni.
27 Myaka mivili payipitili, Polikiu Festu atavalili kufuma Filekisi, aveli mkomi wa
mkowa. Kwanongwa Filekisi adayilagha kuyiwongola kwa Vayawudi, amlekili Pauli
mumula mula muchijaka.

25

Pauli akuyegha filongu kwa mutwa wa Loma

1 Majuva matatu pavafikili kumukova, Festu afumili Kayisalia kayenda Yelusalemu.
2 Vatambika vakomi pamu na vakomi va Vayawudi vamuwombilili filongu fivamuhigh-
ilili Pauli, vamudedeka Festu, 3 na kumdedeka atutangi mundoyu, ayeghiwi Yelusalemu,
valya swinda ili vamukamuli na kumuwulagha mudeha. 4 Lakini Festu kayangula
kucha, “Pauli dasighali muchijaka kula Kayisalia na nenga samba nyenda aku majuva
vavava. 5 Muvaleki vakomi venu vayendi aku pamu na nenga vakadeti fyavayihola kwa
mundoyu leki kagola chindu chochosi cha wafu.”
6 Festu ayikalili na veni kwa majuva manani awu lilongu pambeli awuyili Kayisalia.
Chilawu yaki ayendili kuchitemela, kalayisha Pauli ayeghiwi mugati ya chitemela.
7 Chipindi Pauli pafikeyi, Vayawudi vavelili vafika kufuma Yelusalemu vamushengitela
na kudeta uhighi utangalili wutawukili wungajila kuva nakaka. 8 Pauli adetili, “Nenga
mifya chilongu cha Malawu va Chapanga vamupili Musa na va Vayawudi ha, wala cha
nyumba ya kudadavila, wala cha Kayisali mutwa wa Loma.”
9 Lakini Festu akadayileyi kuvatangila Vayawudi, kamuyangula Pauli kadeta, “Wuli,
ukudayila kuyenda Yelusalemu, vakakuhighi kula kunu panukulola kwanongwa ya
filongu afi?”
10 Pauli kadeta, “Nenga nguwoloka apa pawulongolu ya chitemela cha mutwa wa
Loma, apa pandiyilatili kuhighiwa, kucha yuwi yiwumanyili nendu nenga mifya
chilongu cha Vayawudi ng'odu. 11 Topi payiva mifya Malawu, awu gola chindu cha
kuhighiwa njifwa, nguluva ha kupomiliwa, ila kucha chindu chavahighila cha nakaka
ng'odu, kwahela mundu yawesha kungamula. Ngiba ngahighiwi kuchitemela cha
mutwa wa Loma.”
12 Topi, Festu pamalilili kudeta na mundu va chitemela, kayangula, leki kudayila
kuyenda kwa Kayisali! Topi dawuyendi kwa Kayisali.

Festu akumuwombela Agilipa milandu ya Pauli

13 Majuva vamu pavapitili kala, mutwa Agilipa na Beliniki vafikili Kayisalia,
kumjambusha Festu. 14 Na pavayikalili kula majuva vatangalili, Festu kamuhimulila
mutwa filongu fya Pauli, kadeta, “Kuna mundu yumu yalekiwili na Filekisi muchijaka.
15 Panyendili Yelusalemu vatambika vakomi na vavaha va Vayawudi vang'ombela
milandu yaki, vakadayileyi ndimuhighi njifwa. 16 Lakini nenga ndavayangulili kucha
chishovi cha vandu va Loma ha kumtawula ngajila kuhighiwa na vahighi vaki nju na
kupata fwasi ya kuyitasha kwilata highu asi. 17 Topi pavatang'anikili apa meta ha,
ila lijuva lya pili ndiyikala muchigoda cha chitemela ndivalayisha vamuyeghi mundu
yula. 18 Na vala yivamuhighili pavawolukili vayegha filongu fingi fya wafu ha, kucha
wundiyiholeyi, 19 ila vavelili na minasha yitangalili yiilatili dadavilu yawu veni hela na
milandu ya mundu yumu yakemiwa Yesu, yavelili kasova kala, lakini Pauli akamalili
kudeta kucha munofu. 20 Nenga manya ha kucha ningapatili wuliwuli unakaka wa
nongwa ayi, ndimudasha Pauli leki akudayila kuyenda Yelusalemu vakamuhighili aku
filongu afi. 21 Lakini Pauli akaluveyi vakamuhighili kwa Kayisali, ndivalayila vamudimi
mbaka pandimuyegha kwa mutwa wa Loma.”
22 Agilipa kamuwombela Festu, “Nenga ngadayileyi wuwowu kumupikanisha mundu
ayu.”
Festu kayangula, “Dawumpikanishi chilawu.”

23 Pamalavila Agilipa kayisa pamu na Beliniki pavayijuma na filumbi, vayingila pachitemela, pamu na machonda vakomi na vandu vakomi va mumbwani, Festu kalayila vakamuyeghi Pauli. 24 Festu kadeta, “Mutwa Agilipa na mwavosi yimuvelili pamu na yufwi, mumuwona mundu ayu, vandu va Wuyawudi vosi na aku Yelusalemu na apa wuwowu vadayila ndivatangi, vakawuteyi kucha akotoo kunana. 25 Lakini nenga ngawoneyi kucha kagola chilongu cha kumugola ahighiwi njifwa ha na mweni padayileyi akamuhighi mutwa wa Loma, ngalamulili kumuyegha. 26 Lakini bambu, nenga milandu yaki ndiva hela chilongu nakaka cha kumuyandikila. Topi, ndimuyegha pawulongolu yenu, kwa yuwi mutwa Agilipa, pawumudasha pambeli dambati chilongu cha kuyandika. 27 Kwanongwa nguwona kwahela chindu cha mana kumuyegha muwopi ngajila kudeta nakaka chavifyili kwa mutwa wa Loma.”

26

Pauli kayitasha mweni

1 Agilipa kamuwombela Pauli, “Ukuwesha kudeta filongu fyaku.” Apa Pauli awolushili liwoku lyaki kumbindi na kukanda kudeta,

2 “Nguyiwona ngiba ndima yipwisuka, yuwi mutwa Agilipa nalelu nguhimula pawulongolu yaku, milandu yosi yivahighila Vayawudi. 3 Kwanongwa ayi yuwi kumanya nendu chishovi cha Vayawudi na malimbanu vawu, ponopa ngukuluva wuyiwunishili umbikanishi.”

4 “Nongwa Vayawudi vosi vamanya ngalilu yangu tangila usongolu wangu, yavelili tangila pa kwandi kumlima wangu na aku Yelusalemu, 5 Vamanyili nendu kukandila dahili na vakuwesha kutovilela, kucha ndaveli pakwandi ndayikalili kucha yumu wa chipinga chivelili na ujumilwa mkomi muujumilwa wetu, ndi chipinga cha Vafwalisayu. 6 Na ponopa nguwoloka apa highiwi kwanongwa ya kushuvililа jangi yavavapili vambuyi vetu vapatili kwa Chapanga. 7 Sheni siva jangi kwa makabila vetu lilongu na mbili vakulembelela kuyifikila, pavamujuma Chapanga nendu majuva vosi. Yuwi mutwa nenga dahighiwi na Vayawudi kwanongwa ya shuvililu ali! 8 Yumwi yimuvelili apa nongwa liki mukuyihola yidindala kucha Chapanga akuvashukusha yivasovili?”

9 “Nakaka ndimweni ndiyiwona mundima yangu kucha gola findu fitangalili kulimba litawa lya Yesu wa Nasaleti. 10 Filongu afi ndi figolili aku Yelusalemu. Nengapa weka ndi yimbatili uwesu kwa vatambika vakomi, ili ndivawopi muchijaka vandu vatangalili va Chapanga na veni vahighiwili kuwulaghiwa, ndagolili doo ya kujumila. 11 Myanja yitangalili munyumba ya kudadavila shosi ndivalatula vandu na kuvang'ang'anika kumjowola Chapanga, ndivakalalila kucha ndaveli na lukwali, ndayigolili mkali hata mumbwani sha kuuhenja.”

Pauli akuhimulila palowukili

12 “Topi, pandiveyi muchichuku ayi ngayendeyi Damasku, ndavelili na liwovi likomi vangayilili vatambika vakomi. 13 Yuwi mutwa, pamelili mudeha yaveli lijuva lwa palundosi ng'ona ngesha kufuma kumbindi yapitili ngesha ya lijuva, yikamulikeyi nenga, pamu na vala yimelili nawu mbembu shosi. 14 Twawili pasi twavosi, mbikanisha lishu likudeta na nenga kwa Chibulaniya, ‘Sauli, Sauli! Nongwa liki ukugobola? Ukugobola kucha senga yadangula na liwulu lukweku lwa bambu waki.’ 15 Nenga dasha, ‘Bambu yuwi ghani?’ Na mweni Bambu kayangula, ‘Nenga Yesu, yiundesha. 16 Topi chindu ha, ponopa tandamuki, woloki. Ndikufumbukila ili ndikugoli ndumindumi wangu na mtovileli. Dawuvawombeli vandu vamonga milandu yiwuyiwonili nalelu na yila yivelili yakali dandikulangushi. 17 Dandikulowoshi kwa vandu va Isilaeli pamu na vandu vangajila kuva Vayawudi ngukulayishila kwa veni ponopa. 18 Dawuvapwembuli mesu vawu na kuvagola vafumi mulwisa na kuyingila mungesha, vafumi muliwovi lya Lijangavandu na kumughalambukila Chapanga. Kwa ujumilwa wawu davaweshi kupomeliwa sambi shawu na kutola mahali pawu gati ya vala yivajumilili.’ ”

Pauli akuhimulila undumindumi waki

19 “Mutwa Agilipa, topi nenga nemwa kuva na makuluhu kwa fila finangushiwili kufuma kumbindi kwa Chapanga. 20 Ila ndakandili kulandula kwa vandu va Damasku, pambeli kwa vala va Yelusalemu na mlima wosi wa Yudeya, kandi nyenda kwa vandu vangajila kuva Vayawudi. Ndivalayila vamughalambukili Chapanga na kulangusha kucha vapomela. 21 Kwanongwa ayi Vayawudi vangamulili mugati ya nyumba ya Chapanga na vayeshili kung'ulaya. 22 Topi Chapanga kandanga, mbaka nalelu ng'oloka uswanu nguvatovilela vosi vakomi na vadokwa. Fila fing'omba nenga ndi fila vambuyi va Chapanga na Musa vawombili dafiwoneki. 23 Vadeta Kilistu agobuleki na

mweni ghavi wa kwaa kushukuka munjifwa, ili alanduli kucha lwengi lwa ukombola lukuvang'alikila Vayawudi na vandu vangajila Vayawudi.”
24 Pauli pafikili apa mukuyitasha kwaki, Festu kalakala, “Pauli! Kuna lukwali! Kusoma koseku, kukutaya lukwali!”
25 Lakini Pauli kadeta, “Mkomi Festu, Ndiva na lukwali ha. Ching'omba nenga chiva nakaka. 26 Yuwi mutwa Agilipa kumanya milandu ayi, nongwa nguwesha kudeta ngajila lyova paulongolu yaku. Ndivahela lyogha kucha filongu afi fimanyika kwa yuwi nongwa chindu achi chigoleka pachifisu ha. 27 Mutwa Agilipa, wuli! Ukuvajumila vambuyi? Manya kucha yuwi ukuvajumila.”
28 Agilipa kamuyangula Pauli, “Ukwihola kucha kwa chipindi chidokwa hela dawugoli ndivi Mundu yindimjumilili Kilistu?”
29 Pauli kamuyangula, “Ngumuluva Chapanga kwa chipindi chidokwa awu chitali, yuwi weka hela ha, ila kwa vosi yivambikanisha nalelu vavi kucha nenga lakini ngajila mingongola.”
30 Mutwa Agilipa, mkomi wa mkoa, Beliniki na vala yivavelili pamu na mweni vawolukili. 31 Pavawukili pala Agilipa na Festu vawombana, “Mundu ayu kagola chindu ha chimudayila kupata asabu ya kuwulayiwa awu kuwopiwa.” 32 Agilipa awombili na Festu, mundu ayu angaweshili kulekisheliwa, leki angadayilili ng'odu kuyenda kwa Kayisali.

27

Pauli akuyenda Loma

1 Pavalamulili kuyenda mbaka Italiya, vamuvikili Pauli pamu na vandu vawopiwili pasi ya udimi wa Yuliu yavelili mkomi wa machonda, vavakemili, “Chipinga cha mutwa wa Loma.” 2 Twayipakili watu wa Adilamitu wuvelili na mwanja wa kupitila kambi singi sha mkoa wa Asia, twakandili mwanja. Alisitaku, mwenikaya wa Makedoniya kufuma Tesaloniki, aveli pamu na yufwi. 3 Chilawu yaki twafikili Sidoni. Yuliu amutangili nendu Pauli amujumishili kuyenda kuvalola vaghanja vaki, apati chadayilili. 4 Kufuma aku twapitili mumbalimbali ya Kupilu, kwanongwa liyegha lyatulimbili kuulongolu yetu. 5 Pambeli twajabukili bahali ya Kilikiya na Pamfilia, tuwoloka Mila, mbwani ya Lukia. 6 Apa yula machonda awonili watu wumu wa Alekisandilia uvelili ukuyenda Italiya, atupakilili.
7 Twayendili mwanja mbolimboli kwa majuva vatangalili na yaveli mujibu kufika pabehi ya Nidu. Kwanongwa liyegha lyaveli likomi likutulimba, tuyenda ngajila kuwoloka tupitila mbembu ya Kileti pabehi ya kambi ya Salumoni, kweni kwaveli na liyegha lidokwa. 8 Twapitili mumbalimbali yaki kwa kudomba twafikili mahali pakemiwa “Kambi ya nyanyi,” pabehi ya mbwani ya Lesea.
9 Chipindi chitali twayikalili pala na mwanja waveli mnofu ha kwanongwa yavelili yidindala kutyanga na watu, lijuva lya kuyikaja kulya lyaveli lipita kala, Pauli avadindashili ndima, 10 “Mwavabambu, nguwona kucha mwanja awu dawuvi mnofu ha na misiwu dayidanganyiki pamu na watu hela ha, ila wuwowu hata yufwi tuva munjifwa.” 11 Lakini yula ofisa kampikana munu msola watu na muna watu pitu kumpikana Pauli. 12 Na kwanongwa kambi yila yaveli nofu ha kuyikala chipindi chila cha lupepu, vandu vatangalili valuvili kuyendilela na mwanja, payiweshikana yifiki Foniki. Kucha pavawesha vafiki kambi ya Kileti na vayikali aku chipindi cha lupepu, yavelili mbembu ya Ughanji uhehi na Kuchanya uhehi.

Liwumbula likomi mubahali

13 Topi, liyegha lidokwa kufuma kuvaghanji vakandili kupugha, veni vakacheyi chavayilateyi dachigoleki, vawopola watu vakanda mwanja vayenda mbaka pabehi ya Kileti. 14 Tepu liyisa lingukumbi kufuma mwambu wa kundamba ya wuyighanji kuyenda kubahali, vakulikema “Liyegha lya ughanji.” 15 Watu wabotiwili na lingukumbi na pawuweshili ngo'du kulimba, twawulekili usukumuliwi na lingukumbi. 16 Tulopukesha kupita pabehi na liwunguli lidokwa livalikema Kawuda, tuyesha kuukwegha watu wuvelili muwatu mkomi kwa kudomba. 17 Pavaweshili kala, vayitanga kuuwopa watu kwa nyombu muwatu mkomi, veni vakatileyi kugwama mungema, veni vakukema, “Silati” vajabula midengi na vawuleka wula watu wuyendi na liwumbula. 18 Nongwa lila liwumbula lyavelili likutulimba nendu, lijuva lya pili vakanda kudanga misiwu yimonga mubahali. 19 Lijuva lya tatu vadanga findu fya muwatu kwa mawoku vawu veni. 20 Lijuva wala ndondwa shawonikili ng'odu kwa chipindi cha majuva vatangalili na liwumbula likomi litulimba, topi, tukashuvilileyi kandi ha kulowuliwa.

21 Vavelili vayikala chipindi chitali ngajila kulya filivi, Pauli awolukili pagati yawu,
kadeta, “Mwabambu, mungambikanishili nenga tungawukili ha kula Kileti na kupata
tabu ayi na asala ayi. 22 Ponopa nguvawombela, muvi na ndima ngomi, nongwa
kwahela hata mundu yumu gati ya yumwi dasovi, ila watu weka yaki dawuyaghamili.
23 Lichu pamihi abwitukilili makungu wa Chapanga. Chapanga yula yavelili nenga
mundu waki, ndi mweni yindimkimbanikila awolukili pabehi na nenga. 24 Makungu
kang'ombela, ‘Kotoo kutila Pauli, dawuyendi kuwoloka kwa Mutwa wa Loma, loli,
Chapanga davakugayili vandu vonda yivaveli muwatu kwanongwa ya yuwi.’ 25 Topi,
yumwi mwavabambu, mukotoo kuyipwelesha, kwanongwa ngumujumila Chapanga,
kucha dayivi wuwula kucha wang'ombilili. 26 Lakini datudangiwi muluwongu lwa
liwunguli limoli.”

27 Pamihi lijuva lya lilongu na mchechi, twavelili tukukukushiwa kunu na kunu
mubahali ya Adiliya, payifikili mandandu vagola chichuku va muwatu vakacheyi kucha
vava pabehi ya pamulima. 28 Vakadayileyi kumanya utali wa machi kwa kudubushila
luwoyi luveli lukongiwa chindu chisitapili, vapata utali wa mawoku milongu mchechi,
pambeli vapima kandi vapata mawoku milongu mitatu. 29 Kwanongwa tutila ndula
muupala, vadubushila myuma misitu mchechi kumbeli ya watu ili kupayika watu
na vakadadaveyi kuchi kalopu. 30 Vagolafichuku va muwatu vakadayileyi kutuva,
vasunushili kala watu mdokwa mumachi, vakayilyambishileyi kudanga findu fisitu
mumachi pawulongolu ya watu. 31 Lakini Pauli kamuwombela yula mkomi wa
machonda na machonda vaki, “Kucha vagolafichuku ava va watu pavasighala ng'odu
mugati ya watu, damulowuliwi ha.” 32 Topi vala machonda vasidumula ngoyi siveli
sikamulila wula watu mdokwa, vawuleka utoliwi na machi.

33 Linyagogolu, Pauli avakuvilishili vonda valyi filivi kadeta, “Kwa majuva lilongu na
mchechi mwaveli mukuyipwelesha na kuleka kulya, mkali hela kulya chindu. 34 Topi,
nguvaluva mulyi filivi nongwa mukudayila kunana. Kwanongwa hata lufwili lumu
lwa mitwi yenu daluyaghamili ha.” 35 Pauli pamalili kudeta nawula, katola libumunda,
kamulumba Chapanga pawulongolu ya vosi, kametula, kakanda kulya. 36 Topi vonda
vapata moyu na veni wuwu valya filivi. 37 Twavelili vandu mya mbili na milongu saba
na sita muwatu. 38 Kila mundu palili fivili vitangalili, vapungushili usitu muwatu vayasa
fivelekwa mubahali.

Watu wudumuka

39 Kukachi, vagolafichuku va watu vaweshili ha kuumanya mlima wula, ila vawonili
lisopu, vakayiholili pavawesha vakapayiki pala. 40 Vadumula sila ng'oyi sivakongileyi
myuma misitu ya kuwolushela watu vasileka mubahali, topi vatola midengi ya kusolela
watu ili vayendi kula kulisopu. 41 Lakini pawufikili pachimelu watu wagwamili. Mbembi
ya kuulongolu yayingilili mulilundu lya muhanga, yikatikanyikeyi ha. Mbembi ya
kumbeli ya watu yikakandeyi kumetuka mbiliwa mbiliwa kwa kubotiwa na liwovi lya
majinga makomi.

42 Machonda vakadayileyi kuvawulagha vafungwa vonda, vakatileyi davasuvili mbaka
kumlima na kutuva. 43 Lakini yula mkomi wa machonda akadayileyi kumlowola
Pauli, avakanishili vakotoo kugola nawula. Avalayishili vala vamanyili kusuvilila
vajumbi kufuma muwatu na vasuvili mbaka kumwambu. 44 Vamonga vavakovikeli
pavayikamulila mimbalu awu mufipandi fya watu yimetukili. Nahawu ndi twawosi
wutufikili kumlima vanofu.

28

Yimupatili Pauli mumlima wa Malita

1 Patufikili kala kumlima, twamanyili lila liwunguli likukemiwa Malita. 2 Venikaya va
pala vaveli vasangi munu kwa yufwi. Ndonya yaveli yikukanda kutonya na kwavaveli
na lupepu, topi vakoshili motu, vatulibushila. 3 Pauli asolili msiwu mdokwa wa
ngilu avelili akusitaya pachikoshu, kwanongwa ya ukali wa motu wula, njoka afumili
mungilu kamuluma Pauli muliwoku na kalemilela. 4 Venikaya vala pala pavawonili
njoka paning'ina muliwoku lya Pauli vayiwombela, “Ndina hoshu kucha mundoyu aveli
kawulaya mundu. Hata leki kalowoka mubahali, lugotu lwa vamlungu dayimuleki
ng'odu ayendileli kunana.” 5 Pauli kamupundila njoka yula mumotu na agobukili hata
padokwa ha. 6 Vala vandu vavelili vakashuvilileyi kucha angamemili awu bahala pala
angawili na kusova. Pavavetili kwa chipindi chitali padokwa ngajila kuwona Pauli
kagoliwa na chindu ng'odu, vaghalambula hoshu shawu kwa mweni, vadeta kucha
mweni ndi chapanga.

7 Pabehi ya pala paveli na fitava fya mkomi wa liwunguli, litawa lyaki Pubiliu,
mundoyu atulibushilili chilighanja, twaveli vahenja vaki kwa majuva matatu. 8 Topi,
tatimundu Pubiliu avelili kawonja pawulili, mtami, kana msusa na kupweka mwasi.
Pauli ayingilili munyumba yaki, kadadava na kamuvikila mawoku vaki pambindi ya
mtami, kamunanisha. 9 Pachigolikili kala chindu chila, vatami vamonga yivavelili
muliwunguli lila vayisa na vavagola vanani. 10 Veni vatugayila fupu sitangalili na
chipindi patukandili kandi mwanja, vapakishili findu fitudayilili muwatu.

Mwanja kufuma Malita mbaka Loma

11 Payipitili myesi mitatu, twakandili kandi mwanja wetu muwatu wumu wa
Alekisandilia wuvawukemaya, “Valongu mambila.” Watu wula wavelili upayikiwa
muliwunguli lila chipindi chosi cha lupepu. 12 Kufuma kula twafikili mumbwani ya
Silakusa, twayikalili apa kwa majuva matatu. 13 Kufuma kula Salakusa twashengitili
mbaka tufika Legiu. Palipitili lijuva limu, liyegha lyakandili kupugha kufuma kuchanya
na pavapitili majuva mavili twafikili kambi ya Potioli. 14 Kula twatang'anikili na
Vakilistu vayetu, vatuluvili tuyikali nawu majuva saba nawula ndi wutufikili Loma.
15 Vakilistu va kula Loma pavapikanishili milandu yetu, vayisili kutuyanga kusoku
lya Apiu na mahali pavapakema, “Kumibudi Mitatu,” ya kulila na kuwonja. Pauli
pavawonili amulumbili Chapanga, kasakapuka.

Pauli aku Loma

16 Patuyingilili Loma, Pauli ajumishiwili kuyikala mweni weka yaki pamu na
machonda yumu wa kumdima.
17 Pavapitili majuva matatu, Pauli avakemili vakomi va Vayawudi va mahali pala
vatanganiki pamu, pavayikungashili, Pauli kavawombela, “Valongu vangu, nenga,
ingava ndagolili ng'odu chindu cha wafu wala kulimba chishovi sha vavaha vetu,
vang'opili muchijaka kula Yelusalemu na kuvikiwa mumawoku va vandu va Loma.
18 Valoma pavadashili kala na kuwona ndivahela mbatiwa yoyonda, vakadayileyi
kunekishela. 19 Lakini Vayawudi vamonga valimbili chindochi na nenga nuva milandu
ayi yiyeghiwili kwa Mutwa wa Loma, ingava naveli na chindu ha cha kuvahigha
vanamlima vayangu. 20 Topi, kwanongwa ayi, nuva kutang'ana na kuywanga na yumwi,
ng'opiwa mingongola ayi kwanongwa ya shuvililu lila lya Isilaeli.”
21 Veni vamuwombela, “Yufwi tupata ha baluwa yoyonda yifumili Yudeya, wala
kwahela mlongu yoyonda yafikili apa kuyegha chilongu cheni awu kudeta chochosi
cha wafu chikwilatili yuwi. 22 Lakini tukuyihola yingavelili nyanyi tupikani kwa
umweni filongu fivelili kumutwi yaku. Kwanongwa yufwi tumanya kucha chipinga achi
chilimbiwa kosi.”
23 Topi, vapangili na mweni lijuva lya kutang'ana na vandu vatangalili nendu va-
mutyangila kunyumba yayikalagha, kukandila pamalavila mbaka palumihi avahimulili
na kuvavikila lipala wutwa wa kumbindi kwa Chapanga, akayesheyi kuvagola vajumili
milandu ya Yesu kwa Malawu va Chapanga vamupili Musa na Mayandiku va Vambuyi va
Chapanga. 24 Vandu vamonga vajumilili filongu fyaki, lakini vamonga vajumilili ng'odu.
25 Topi, vaveli vavaghanika veni kwa veni. Pavaveghi vakuyenda, Pauli adetili chindu
achi, “Nakaka fila Mfuki Mng'alili ndambu avawombilili vavaha venu kwa kupitila
mbuyi wa Chapanga Isaya, 26 padeta, ‘Yendi kwa vandu ava ukavawombeli, kupikana
damupikani, lakini damumanyi ha, kulola damuloli, lakini damuwoni ha.
27 Nongwa mahala va vandu ava vapufika,
vadiva majeji vawu,
vagunya mesu vawu.
Leki naha ng'odu, vangalolili kwa mesu vawu,
vangapikanishili kwa majeji vawu.
Vangamanyili kwa mahala vawu,
na kung'alambukila akudeta Bambu,
na nenga ningavalowulili.’ ”
28 Pambeli Pauli kadeta, “Topi, mumanyi unjagila wa Chapanga wa kulowola
wuyeghiwa kwa vandu vangajila kuva Vayawudi. Veni davapikani!” 29 Padetili kala
afi, Vayawudi vawuka, pavalimbana munu veni kwa veni. Mayandiku ava vakuwoneka
ha mufitabu fingi.
30 Kwa chipindi chonda cha myaka mivili ayikalili munyumba yapangili mweni
na aveli akuvalibushila vosi yivafikili kumjambusha. 31 Aveli akulandula wutwa wa
kumbindi kwa Chapanga na kuvawula nendu milandu ya Bambu Yesu Kilistu, ngajila
kutila na kwahela mundu yamukanishili.

VALOMA
BALUWA YA PAULI KWA VANDU VA LOMA
ULONGULELU

Chitabu achi cha Valoma chayandikiwili na ndundami Pauli gati ya mwaka milongu muhanu na mchechi na milongu muhanu na nani payipitili kukandila pawonikili Yesu.

Pauli avelili akalihela kuvatyangila vandu yivamjumila Kilistu va aku Loma, Topi alayishili baluwa ayi kuvalayisha vandu vonda, Vayawudi na vangajila kuva Vayawudi, yivamjumila Kilistu va aku Loma. Chipindi payandikeyi baluwa ayi avelili akwikala mumbwani ya Kolindu. Pauli ayandikili baluwa ayi ili vandu va milima yonda vaweshi kujumila na kumpikana Yesu Kilistu sula ya 16:26.

Chitabu achi cha Loma chitawuka munu kwa vandu yivamjumilili Kilistu kila mahali na kila chipindi kwanongwa ya ndambu yila Pauli akuhimulila lipala na finofu munu ulowolu wutuuwesha kuwupata kwa deha ya Yesu Kilistu. Wuwula wula Pauli kavika pamu Chilongu cha Nyanyi cha Yesu Kilistu na lilaghanu lya dahili. Yivapwembukili vatangalili vakudeta, msitali wuvelili likigha muchitabu achi ndi sula ya 1:16 yiideta ngwiwonela ha chindipa Chilongu cha Nyanyi cha Kilistu kwanongwa ndi liwovi lya Chapanga liyegha ulowolu kwa kila mundu yajumila kwaa kwa Vayawudi pambeli kwa vangajila kuva Vayawudi. Mwambu wa kwaa wa Loma sula ya 1-12 kwamugati yikwilata umanyi wumwilata Chapanga, mwambu wa pili sula ya 13-15 yina malayishu vatangalili va kugola kwanongwa ya ngalilu ya kumjumila Yesu.

Fivelili amu kwa chikata,

Pauli akukandagha baluwa shaki kwa kwimanyisha mweni na kudeta akumyandikila ghani sula ya 1:1-15.

Pambeli akuyandika ndambu ya mundu waveli musambi na ndambu ya kuwesha kulowuliwa kwa deha ya Yesu Kilistu sula ya 1:16-11:36.3.

Pafipitili afi Pauli akulayisha nayililu sha kugola mungalilu ya kumjumila Kilistu sula ya12:1-15:13.

Pauli akumalilila chitabu cha Loma kwa kuvagayila lulayilayi vandu yivamjumilili Kilistu va aku Loma sula ya 16.

Lulayilayi lwa Pauli lwa Chilongu cha Nyanyi

1 Nenga Pauli, mvanda wa Yesu Kilistu. Chapanga kasonyela kuva ndundami na kangema kulandula Chilongu chaki cha Nyanyi. 2 Chilongu cha Nyanyi achi ndi chava-jangili dahili vandu kupitila vambuyi vaki Mumayandiku Vang'alili. 3 Achi Chilongu cha Nyanyi yichimwilata Mwana wa Chapanga, Bambu wetu Yesu Kilistu yawonikili kwa ndambu ya mvili, mulukolu lwa Dawudi, 4 Kwa ushukushu, Mfuki Mng'alili amlangushili kwa liwovi kucha ayu Yesu Kilistu ndi Bambu Mwana wa Chapanga. 5 Kupitila mweni Chapanga atugayilili usangi tuvi vandundami kwa usangi wa Yesu Kilistu ili ndivalongoshi vandu va milima yosi vajumili na vakombikeshi. 6 Yumwi wuwowu yimukemiwili muvi vandu va Yesu Kilistu. 7 Na ponopa nguvayandikila mwavosi yumwi yimuvelili Loma yavatamili Chapanga na yimukemiwili kuva vang'alili vaki.

Nguvaluvila usangi na kusika kufuma kwa Tati wetu Chapanga na Bambu wetu Yesu Kilistu.

Kumlumba Chapanga

8 Ngumulumba tanila Chapanga wangu kupitila Yesu Kilistu kwanongwa ya mwavosi yumwi, nongwa mlima wosi wupikanila ujumilwa wenu. 9 Chapanga yindimkimbanikila kwa ndima yangu yosi kwa kulandula chilongu cha Nyanyi cha mwana waki, ndi mtovilela wa nenga kwa chila chinandula ndi nakaka. Mweni kamanya kucha nguvakumbuka, 10 Chipindi chosi ngudadava. Ngumuluva Chapanga agoli nyisi kuvatyangila yumwi majuva vavava. 11 Kwanongwa ngudayila munu kuvawona yumwi, ili tuvaghani pamu na yumwi fupu ya chindima, ili mudindali. 12 Chidayila kudeta ndi achi, twavosi yuwi na nenga twitangi muujumilwa kwa chipindi chimu, kila mundu kwa ujumilwa wa monga.

13 Valongu vangu, ngudayila mumanyi, kucha myanja yitangalili ndadayilagha kuvatyangila yumwi, lakini kuna chindu chinimba. Ngadayileyi mbati vandu yi-vamkovikela Kilistu kufuma kwa yumwi kucha wundivapatili Vangutungu va Vayawudi vamonga. 14 Ndina nongwa kwa Vagiliki na vangutungu, yivapwembukili na vangajila kupwembuka, yivavelili na luhala na vangajila luhala. 15 Ponopa ngudayila munu kulandula Chilongu cha Nyanyi kwa yuwi yiwikala Loma.

Liwovi lya Chilongu cha Nyanyi

16 Nguwona chindipa ha kulandula Chilongu cha Nyanyi, cheni ndi liwovi lya
Chapanga yavalowola vandu vosi yivajumila. Yakwaa Vayawudi wuwula kwa Vagiliki.
17 Kwa ujumilwa Chilongu cha Nyanyi chikulangusha lipala hela ndambu Chapanga
wavagola vandu kuva vasangi pawulongolu yaki, kukandila kwaa mbaka mbelu, ngimu
wuyiyandikiwili. “Pambeli mundu dayigoli goleki kwa ujumilwa wa Chapanga.”

Livifyu lya kubava vandu

18 Maya va Chapanga kufuma kumbindi vasunukila uvifyi wawu na wafu wosi wa
vandu yivawulimba unakaka. 19 Chapanga davapi asabu, kwanongwa fyosi fidayileyi
kumanyika kwilata Chapanga fiva lipala. Chapanga kafigola fivi lipala kwa veni.
20 Kukandila Chapanga palumbili mlima, uwesu waki wa jola na uchapanga waki,
ukuwoneka kwa mesu kwa fila fyalumbili. Pambeli vandu davapati ha njila yoyosi
ya kwitasha kwa chila chalumbili. 21 Hata leki vamanya kuna Chapanga, vamujumili
ha kucha mweni ndi Chapanga wala kumulumba, ila vayaghamilili muufyangu wawu
na hoshu shawu sivelili na upufi sitayiwa chisi. 22 Vakwijuma kucha vana luhunja
kumbi vapufi. 23 Valeka ukomi wa Chapanga yayikala jola, badili yaki vakovikela
ukomi wa ming'omung'omu yivelili na chilangushilu cha vandu yivasova, vang'ongolu
na vambongu na vang'ongolu yivakuluwuka.

24 Kwanongwa ya afi Chapanga avalekili mudobukelu sha ngunda shawu, vakovikeli
wafu wawu, mbaka vayigolela milandu ya chindipa munjimba shawu veni kwa veni.
25 Vawughalambulili unakaka wa Chapanga kuva udesi, vachigondamila chilumbi hela
na kuchijuma badili ya Mulumbi yadayiliwa kujumiwa jola! Yina.

26 Topi Chapanga avalekili vakovikeli dobukelu shawu sha chindipa. Hata vadadala
valeka kutang'ana na valumi ngimu wuyivelili kukandila pamlima na vayifika veni kwa
veni. 27 Na valulumi na veni wuwowu vakuleka kugola ngimu Chapanga wavalumbili
mlulumi na mdadala vakwidobukela valulumi kwa valulumi vakwigolela findu fya
chindipa na kuyiyeghela veni asabu yidayiliwa kwa findu fyawu fya wafu.

28 Kwanongwa vandu ava valemili kuva na Chapanga mumahala vawu, Chapanga
avalekili vakovikeli mahala vawu vangajila kujakwa, vagoli fingajila kudayiliwa.
29 Vamema kila chindu cha wafu, upoki, ubafu na ukwafyi. Vava na weyi, uwulaghi
na ndewu na ujangi na natilu ya wafu na uhesi, 30 yivavelili na mbayishilu na
yivamunyekwa Chapanga na vasugu na vangajila kukangajila na vavelili na chinyuku na
yivagola findu fya wafu na vangajila kuvatundamila valeli vawu, 31 na vangajila luhunja
na vangajila kugola jangi shawu na vangajila kuvatama valongu vawu na vangajila
lusungu kwa vamonga. 32 Na yivamanya nendu highilu ya Malawu va Chapanga, kucha
yivadayiliwa njifwa. Kandi veni vagola afi hela ha, ila vakuvajuma vamonga kwa fila
fivagola.

2

Highilu ya Chapanga

1 Topi valongu vangu, damuweshi ng'odu kwitasha, yumwi yimuvahigha vayenu
na chimuvahighila vayenu pambeli mukugola findu fifila fila fivagola mukwihigha
mwaveni. 2 Tumanya kucha highilu ya Chapanga kwa vala yiva gola findu kucha afi
ndi ya nakaka. 3 Lakini yuwi ghanja yiwuvahigha vala yivagola findu fya wafu na
yuwi ukugolagha wuwowu, wuli, ukwihola dawuyilyepi na highilu ya Chapanga? 4 Awu
pamonga ukuwubedala usangi waki mkomi na uwunilifu waki na luseku lwaki, ngajila
kumanya kucha nakaka usangi waki Chapanga wukuwesha kukulongosha uweshi
kupomela? 5 Lakini kuva na udindalu na chinyuku cha ndima nahawu ukwiyandikila
asabu kwa lijuva lila maya va Chapanga na highilu ya ugoleki dayiwoneki. 6 Lijuva ali
Chapanga damuhombi kila mundu ngimu wagolili. 7 Vala yivakombikesha kugola fya
usangi na kusaka ukomi na ndundamilu ya Chapanga na kungajila kusova, davapati
unofu wa jola. 8 Lakini vala vamonga yivavelili na milandu ya weka na vakulema
findu finofu vakukovikela findu fya wafu, davawili chifuki na maya va Chapanga.
9 Kugoboliwa na kutamika dakumpati mundu yoyosi yagola findu fya wafu. Dayivapati
Vayawudi tanila pambeli Vagiliki wuwula. 10 Lakini Chapanga davapi ukomi na
ndundamilu na kusika vala yivagola fya usangi. Vayawudi tanila pambeli Vagiliki
wuwula. 11 Nongwa Chapanga kana lushawu ha kwa mundu yoyosi.

12 Vosi yivagola sambi davayaghamili hata leki vavamanya ng'odu Malawu. Na
Vayawudi yivaveli na Malawu veni davahighiwi kwa Malawu vavava. 13 Nongwa yiva
ng'odu vala yivavapikana Malawu ndi vanyanyi ha pawushu ya Chapanga, ila vala
yivakamula Malawu ndi davajumiliwi kuva goleki. 14 Kwa chilangushilu vangutungu

va Vayawudi vavahela Malawu va Chapanga vamupili Musa, lakini kila pavagola fila Malawu yivadayila na kulongushiwa na natilu shawu, veni davavi chigelu cha Malawu hata leki vavamanya ha Malawu va Chapanga vamupili Musa. 15 Ngalilu yawu yikulangusha kucha Malawu vayandikiwa wuwowu mundima shawu. Ndima shawu sikulangusha wuwowu utovileli wa chilongu achi ndi nakaka, kwanongwa hoshu shawu chipindi chimonga sikuvahigha na chipindi chimonga sikuvakusikila. 16 Topi, kwa Chilongu achi cha Nyanyi nenga nguchilandula, ndi dayivi chipindi Chapanga dahighi milandu ya chifisu ya vandu vosi kwa kupitila Yesu Kilistu.

Vayawudi na Malawu vawu

17 Yuwi wuli? Umweni ukuyikema Myawudi, ukukamula Malawu va Chapanga vamupili Musa na kwidumba kuva wa Chapanga. 18 Kwa njila ya Malawu va Chapanga vamupili Musa ukumanya cha dayila Chapanga na ukuwesha kushawula milandu minofu, 19 yuwi nakaka ukwiwona kucha yavalongosha vangalimesu na ngesha ya vala yivavelili kuchisi, 20 ukwiwona kucha muwula wa vapufi na vala vangajila kudindala. Kwanongwa yuwi kuna luhala na unakaka mumalawu. 21 Topi yuwi ukuvawula vayaku, nongwa liki ukotoo kwiwula umweni? Ukuvalandulila vayaku vakotoo kuhija, lakini umweni ukuhija. 22 Ukudeta, “Mukotoo kugola uwoni,” kunu yuwi muwoni. Ukwinyekwa ming'omung'omu kunu yuwi ukuhija munyumba sha ming'omung'omu. 23 Ukudumba kucha kukamula Malawu va Chapanga, wuli, ukulola duhu kucha kwa kuvaleka Malawu vaki, ukumbedala Chapanga? 24 Kucha wula Mayandiku Vang'alili wuvadeta, “Vangutungu va Vayawudi, validuka litawa lya Chapanga kwanongwa yimugola yumwi Vayawudi!”

25 Kwingila jandu kwa yuwi dakuvi na mana pawuvakamula Malawu va Chapanga vamupili Musa. Lakini pawuvaleka Malawu, topi, ngiba ungayikalili ngajila kwingila jandu. 26 Leki mundu yangajila kuva muyawudi paghava ngajila kwingila jandu pakombikesha Malawu va Chapanga vamupili Musa, ngiba angayikalili ngajila kwingila jandu. 27 Vandu vangajila kwingila jandu davakuhighi yuwi Myawudi kucha pawuvaleka Malawu va Chapanga, hata leki kuva nawu mayandiku va Malawu na kwingila jandu, lakini veni vakuvakamula Malawu va Chapanga kunu vayingila ng'odu jandu. 28 Tukuwesha ha kudeta, kucha mundu yawoneka kwa panji Myawudi ndi nakaka Myawudi. Mundu akuva Muyawudi ng'odu kwanongwa mweni kayingila jandu. 29 Myawudi wa nakaka ndi yula yaveli Myawudi mundima, ngimu yula yayingilili jandu mundima. Achi ndi chichuku cha Mfuki wa Chapanga na chichuku cha mayandiku va Malawu ha. Mundu wa nahawu akujumiwa na vandu ha, ila akujumiwa na Chapanga.

3

Ujumilwa wa Chapanga

1 Topi, Myawudi kana liki chamunu pitu vandu vamonga? Awu kwingila jandu kuna fwayida liki? 2 Yina, kuna fwayida mwambu wosi. Yakwaa, Chapanga avapili Vayawudi lulayilayi lwaki. 3 Lakini dayivi wuliwuli vandu vamu vangajila ujumilwa? Wuli chilongu achi dachiwushi ujumilwa wa Chapanga? 4 Ng'odu! Chapanga akusighala wa nakaka majuva vosi hata leki vandu vosi vafyangu. Kucha wula Mayandiku vang'alili wuvadeta,

“Kila pawudeta,
filongu fyaku fya ugoleki
na muhighilu,
yuwi ukuwesha”

5 Lakini payiva wafu wetu ukuwoneka kucha Chapanga goleki, datudeti liki? Wuli datudeti kucha kavahela haki patugayila asabu? Ng'odu, nguywanga kucha mundu. 6 Kwa ndambu ayi ha! Leki yingaveli nahawu, Chapanga angaweshili wuliwuli kuuhigha mlima?

7 Wuli nguhighiwa ndiva na sambi? “Nongwa ndivahela unakaka, chindu achi chikumugola Chapanga ghavi msangi munu na kumupa ukomi” 8 Yikulinganila na kudeta, tugoli fya wafu ili tupati fya usangi! Naha ndi vamonga wuvatujowulili na kutupayishila kucha tuvawula vandu nahawu. Davahighiwi ngimu wuvadayiliwa!

Kwahela mundu yaveli msangi

9 Tudeti liki? Wuli yufwi Vayawudi tuva vasangi pawushu ya Chapanga pitu vangutungu va Vayawudi? Hata padokwa! Kwanongwa nenga ng'ona kala mwanja mtasi, kucha Vayawudi na Vagiliki, vosi vapasi ya wutwa wa sambi. 10 Ngimu wuvadeta mayandiku.

“Kwahela hata yumu yavelili goleki,
11 kwa hela mundu yamanyili,
wala yamsaka Chapanga.
12 Vosi vayaghamila
vosi vavifya,
kwahela yagola usangi,
kwahela hata yumu.
13 Heleji shawu siva kucha sembi sivelili lipala,
nimi shawu simema ujangi,
mumulomu yawu mukufuma filongu fivelili na usungu kucha wa njoka.
14 Filongu fyawu fimema malapu makali.
15 Mawulu vawu vakutuvilila kuyita mwasi,
16 Kosi kuvayenda vakusaka njifwa na kugoboliwa,
17 Veni deha ya kusika vayimanya ha.
18 Pawushu yawu vakumtila ha Chapanga.”

19 Ponopa tumanya kucha kila chindu chivelili Mumalawu chikuvawomba vandu yivaveli pasi ya Malawu vaweshi ng'odu ili vakotoo kuyilyambishila chindu na mlima wosi wuva pasi ya highilu ya Chapanga. 20 Nongwa kwahela mundu yagoliwa goleki pawulongolu ya Chapanga kwa kukamula Malawu. Chichuku cha Malawu kukulangushila hela mundu kucha kagola sambi.

Kujumiliwa na Chapanga kwa ujumilwa

21 Lakini ponopa, ugoleki wa Chapanga yatugola vandu vasangi pawulongolu yaki yimanyika kala. Deha ayi yikwidumba Malawu kandi ha. Malawu va Chapanga vamupili Musa na mayandiku va vambuyi va Chapanga vakutovilela chindu achi. 22 Chapanga akuvagola vandu kuva vasangi pawulongolu yaki kwa deha ya ujumilwa wawu kwa Yesu Kilistu. Chapanga akugola nahawu kwa vosi yivajumila. Kwahela lushawu lolosi. 23 Vandu vosi vagola sambi na vayangiliwa ukomi wa Chapanga. 24 Lakini kwa fupu ya usangi wa Chapanga vandu vosi akuvagola kuva goleki pawulongolu ya Chapanga kwa deha ya Yesu Kilistu yavagombola. 25 Chapanga amtawulili Yesu ghavi litambiku, ili kwa mwasi waki, ghavi deha ya kuvawushila vandu sambi shawu kwa kumjumila mweni. Agolili nahawu ili alangushi kucha mweni goleki. Pakwandi Chapanga aveli akwiwunishila ngajila kulola sambi sha vandu. 26 Chipindi achi, ayitashili na sambi sha vandu ili alangushi ugoleki waki. Kwa ndambu ayi Chapanga mweni akulangusha kuva goleki na kumugola mundu yoyosi yivamjumila Yesu kuva goleki.

27 Topi, tukuwesha kuyidumbila liki? Kwahela! Nongwa liki? Wuli, kwanongwa ya kukola Malawu? Ng'odu! Ila kwanongwa tukujumila. 28 Chapanga akumgola mundu kuva goleki pawulongolu yaki kwa ujumilwa. Kwanongwa ha ya kukamula Malawu va Chapanga. 29 Awu, wuli, Chapanga wa Vayawudi weka yawu hela? Awu wa vandu va milima yosi wuwowu? Yina ndi Chapanga wa vangutungu va Vayawudi wuwowu. 30 Chapanga yumu hela, mweni davagoli Vayawudi kuva goleki kwa ujumilwa wawu na vangutungu va Vayawudi wuwowu kwa ujumilwa wawu. 31 Wuli, tukugola ujumilwa ughalambushi Malawu? Ng'odu, ila tukuvagayila Malawu vatalami nakamu.

4

Chilangushilu cha Ibulahimu

1 Topi tudeti ndambu liki chimwilata tati wetu Ibulahimu? 2 Kucha Ibulahimu agoliwili kuva goleki pawulongolu ya Chapanga kwanongwa ya chichuku chaki, topi, mweni kana chindu cha kuyidumbila lakini kwa Chapanga ha. 3 Kwanongwa Mayandiku vang'alili vakudeta, “Ibulahimu amjumilili Chapanga. Kwanongwa ya ujumilwa waki Chapanga amgolili kuva goleki pawulongolu yaki.” 4 Mgola chichuku akuhombiwa ijala yaki. Ijala yaki fupu ng'odu ila akudayiliwa kupokela chindu chiutunga. 5 Lakini vandu yivayidumbila ng'odu fivagolili veni, vakumjumila Chapanga yavapomela vawafu, topi, Chapanga akwilenga ujumilwa wa vandu ava, akuvagola kuva goleki pawulongolu yaki. 6 Dawudi akudeta naha kwa seku ya yula mundu yanemiliwili na Chapanga kucha goleki ngajila kuyihola fila fyagolili.

7 “Vanemiliwi vala yivapomiliwili wafu wawu,
sambi shawu sigubikwa.
8 Anemiliwi mundu yula
Bambu daasiviki ng'odu sambi shaki mungumbungumbu.”

9 Ayi kwa vadumulili jandu weka hela, awu na kwa vala vangajila kudumula jandu? Kwa vala vangajila kwingila jandu wuwowu. Kwanongwa twadetili kala, “Ibulahimu

ajumilili na mweni Chapanga kamunemela kucha goleki." 10 Wuli, Ibulahimu ajumiliwili
ngajila tanila kwingila jandu awu payingilili kala jandu? Ngajila tanila ya kwingila
jandu payingilili kala ha. 11 Ibulahimu ayingilili jandu pambeli, kwingila jandu kwavelili
chilangushilu cha kucha Chapanga amujumilili kuva goleki kwanongwa ya ujumilwa
waki waveli nawu akali kwingila jandu. Ponopa Ibulahimu kava tati wa vala vosi
vangajila kwingila jandu, yivamujumila Chapanga vagoliwa kuva vagoleki. 12 Wuwula
wula mweni ndi tati wa vala yivayingilili jandu, vala yivayingila jandu weka ha,
ila vakwikovikela njila yiyila yila ya ujumilwa wa tati wetu Ibulahimu yakovikelili
paghaveyi akali hela kwingila jandu.

Jangi ya Chapanga yikuyangiwa kwa ujumilwa

13 Chapanga amjangili Ibulahimu na chileli chaki kucha mlimawu wungaveli wawu.
Jangi yagolikili kwanongwa ya Ibulahimu kukamula Malawu ha, ila kwanongwa ya
ujumilwa, mweni agoliwili kuva goleki pawulongolu ya Chapanga. 14 Leki jangi ya
Chapanga davapati vala weka yivakamula Malawu, topi, ujumilwa chindu ha na jangi
ya Chapanga chindu ha. 15 Sambi yikuyegha chifuki cha Chapanga, lakini leki kwahela
Malawu dawuweshi ha kugola sambi.

16 Vala yivaveli mujangi ayi vakwidumba ujumilwa, topi, jangi yikuva kwa usangi wa
Chapanga hela na nakaka jangi yivayilata vosi, kwa vala yivakamula Malawu weka ha,
ila na kwa vala yivavelili na ujumilwa kucha Ibulahimu. Mweni ndi tati wetu twavosi.
17 Mayandiku vang'alili vakudeta, "Nguvika wuvi tati wa milima yitangalili." Jangi ayi
ndi nakaka cha pawushu wa Chapanga yamujumilili Ibulahimu, Chapanga yavapa unofu
yivasovili na alayilili findu fila fingajila kuva fivi. 18 Ibulahimu ajumilili kunu kwavelili
kungajila shuvililu na ndambu ayi kava tati wa milima yosi kucha Mayandiku Vang'alili
wuvadeta, "Valeli vaku davavi vatangalili kucha ndondwa!" 19 Avelili mgogolu wa myaka
mya naha, lakini ujumilwa waki wadohukili ha hata padokwa kunu ayiholili mvili waki
kucha livawu likomoka na Sala mdala wa Ibulahimu aveli mbendi. 20 Ibulahimu avelili
na hoshu ha na yila jangi ya Chapanga, apatili liwovi kwanongwa ya ujumilwa wa
Chapanga na amupili ukomi Chapanga. 21 Amanyili nakaka kucha Chapanga akuwesha
kugola fila fyavajangili. 22 Ndi nongwa Chapanga amujumilili kucha goleki. 23 Pavadeta
kucha, "Ajumiliwili kuva msangi" kwanongwa ya mweni weka yaki hela ha. 24 Chilongu
achi chikutwilata na yufwi wuwowu yitumjumilili Chapanga yamushukushili Bambu
wetu Yesu munjifwa. 25 Mweni atawuliwili awulayiwi kwanongwa ya sambi shetu,
pambeli kashukushiwa nongwa atugoli yufwi tuvi vagoleki pawushu ya Chapanga.

5

Ugoleki pawushu ya Chapanga

1 Ponopa tugoliwa kuva vagoleki kwa ujumilwa, topi, tuva na kusika na Chapanga kwa
njila ya Bambu wetu Yesu Kilistu. 2 Kwa ujumilwa wetu, mweni katuyegha munemusi
ayi ya Chapanga ponopa tukwikala. Topi, tukusekilela shuvililu ayi yituvelinayu kuva
pamu muukomi wa Chapanga. 3 Yina, afi weka ha, ila tukusekilela wuwowu mutabu
tukumanya kucha yikutuyegha muuwunilifu, 4 na kujumiliwa Chapanga ukutuyegha
muujumilwa wa Chapanga na unakaka wukuyegha mushuvililu. 5 Shuvililu ayi yiweshi
ha kutugola tulepisiwi, kwanongwa Chapanga katupungulila kala mundima shetu utami
waki kwa deha ya Mfuki Mng'alili yatusangilili.

6 Patuveyi twahela mundu wa kututanga kuwuka mu sambi, chipindechi, Kilistu
afwili kwanongwa ya yufwi vawafu. 7 Yipusuka ha kwa mundu kusova kwanongwa
ya mundu yaveli goleki, pamongapa mundu akuwesha kusova kwanongwa ya mundu
msangi. 8 Lakini Chapanga katulangusha kucha katutama, kwanongwa patuveyi
tukalihela mu sambi, Kilistu asovili kwanongwa ya yufwi. 9 Kucha ponopa tugoliwa
vagoleki kwa mwasi wa Kilistu nakaka nendu kucha datulowoki na maya va Chapanga
kupitila mweni. 10 Kwanongwa patuveyi tukali hela vachimdwama vaki, Chapanga
atujovanishili na mweni kwa njifwa ya mwana mundu. Ponopa tujovanishiwa na mweni
nakaka nendu datulowuliwi kwa unofu wa Kilistu. 11 Afi hela ha, ila tukusekilela wuwu
Muchapanga kwa deha ya Bambu wetu Yesu Kilistu yatugolili tujovi na Chapanga.

Adamu na Kilistu

12 Kupitila Adamu, sambi yayingilili mumlima, yeni yiyegha njifwa. Topi njifwa
yikwila kwa vandu vosi, kwanongwa vosi vagola sambi. 13 Malawu pavaveghi vakali
hela kwisa, sambi yavelili mumlima, lakini sambi yikuvikiwa mungumbungumbu
ha ngajila Malawu. 14 Lakini kukandila chipindi cha Adamu mbaka cha Musa,

njifwa yavatavalili na vala vangajila kugola sambi kucha yila ya Adamu, ya kumvifya Chapanga.

Adamu avelili chilangushilu cha Kilistu yayisili pambeli. 15 Lakini wafu wa Adamu wulinganila ha na usangi wa Chapanga. Kwanongwa, ngimu sambi ya mundu yumu yiyegha njifwa kwa vandu vosi, kwa utangi wa mundu yumu, ndi Yesu Kilistu, Chapanga kavayongishela vosi usangi na fupu shaki. 16 Kuna kafwauti gati ya fupu ya Chapanga na sambi ya yula mundu yumu. Kwanongwa pagolili kala wafu mundu yumu yula, Chapanga amuhighili, lakini pavagolili wafu vandu vatangalili, Chapanga avapili fupu yaki kwa kuvagola vagoleki. 17 Nakaka kwa sambi ya mundu yumu njifwa yakandili kukwila kwanongwa ya mundu yumu ayu, lakini ndi nakaka nendu kucha chagolili yula mundu yumu, Yesu Kilistu ndi chinofu munu. Vosi yivapokela usangi na fupu ayi ya kugoliwa kuva goleki, davatavali muunofu kwa deha ya ayu yumu, ndi Yesu Kilistu.

18 Topi livifyu lya mundu yumu yiyegha highilu kwa vandu vosi, wuwula wula usangi wa mundu yumu wuyegha ugoleki kwa vandu vosi na kuvapa unofu wa jola. 19 Na kucha lukilu lwa mundu yumu vandu vatangalili vagoliwili vana sambi, wuwula wula kupikana kwa mundu yumu dakuvagoli vandu vatangalili vavi vagoleki pawulongolu ya Chapanga.

20 Malawu vayisili, kugola findu fya wafu fiyongisheki, lakini sambi payiyongishekili, usangi wa Chapanga wayongishekili nendu. 21 Kucha wula sambi yikutavala kwa njifwa, wuwula wula usangi wukutavala kwa ugoleki wa Chapanga na kuyegha unofu wa jola kwa njila ya Bambu wetu, Yesu Kilistu.

6

Tukwikala kwa chiganu kwanongwa ya Kilistu

1 Topi tudeti liki? Wuli, tuyendileli kusighala mu sambi ili usangi wa Chapanga uyongisheki? 2 Ng'odu! Yufwi mumilandu ya sambi tusova, datuyendileli wuliwuli kugola sambi? 3 Nongwa mumanya kucha vosi yitubatishiwili tukwilumba na Yesu Kilistu, twabatishiwili na kwilumba munjifwa yaki. 4 Patubatishiwili mumachi tuva pamu na mweni munjifwa yaki, yavelili kucha tusikiwa pamu na mweni, ili Kilistu pashukushiwili kwa vasovili kwa chindu chikomi chagolili Tati na yufwi wuwowu twikali ngalilu ya shonu.

5 Kwanongwa kucha yufwi twaveli twilumba na mweni munjifwa, wuwowu datuvi pamu na mweni kwa kushukushiwa kwa yivasovili kucha mweni. 6 Tumanya kucha ngalilu yetu ya dahili yivangiliwa pamu na Kilistu munjifwa yaki, ili liwovi lya ngalilu ya mvili wuvelili na sambi uyanangiwi, tukotoo kuva kandi vavanda va sambi. 7 Kwanongwa vandu yivasovili pamu na Kilistu, valekisheliwa mu sambi. 8 Topi, payiva tusova pamu na Kilistu, tukujumila kucha datwikali pamu na mweni. 9 Kwanongwa tumanya kucha Kilistu kashukushiwa kala munjifwa, dasovi kandi ha. Njifwa dayimtavali kandi ha. 10 Topi, kwanongwa asovili mwanja wumu hela, sambi yivahela liwovi kandi kwa mweni, ponopa akwikala ngalilu yaki yimu na Chapanga. 11 Wuwula wula yumwi mwiholi kucha musova kwanongwa ya sambi, lakini pamwikala kwa lighanja na Chapanga kwa njila ya Yesu Kilistu.

12 Ponopa, sambi yikotoo kututavala kandi njimba shenu yisisova na kusileka dobukelu shaki. 13 Topi mukotoo kuuleka mwambu wumu wa mvili waku wuvi kucha chindu cha kugolela sambi. Badili yaki, muyitawuli mwaveni kwa Chapanga kucha vandu yivashukushiwili munjifwa. Mutawuli fuki shenu shosi kwa Chapanga kwanongwa ya ugoleki. 14 Sambi dayivatavali kandi ha, nongwa muva pasi ya Malawu va Chapanga ha, ila pasi ya usangi wa Chapanga.

Vavanda va kugola chila chadayila Chapanga

15 Topi, tudeti liki? Wuli, tugoli sambi kwanongwa tuvapasi ha ya Malawu, ila pasi ya usangi? Hata padokwa! 16 Mumanya kucha pamwitawula mwaveni baha kucha vavanda na kumpikana tunga. Mukuva nakaka vavanda vaki mundu ayu awu vavanda va sambi yeni yitulongoshi munjifwa, awu tumjumili Chapanga atuviki tuvi goleki. 17 Hata leki dahili mwavelili vavanda va sambi, lakini ponopa ngumulumba Chapanga kucha kukombikesha ng'ulilu yiwupatili. 18 Mwalowuliwili muuvanda wa sambi, muva vavanda va ugoleki. 19 Apa ngudeta ng'ombelu ya majuva vosi ya vandu kwanongwa ya usosuvafu wenu muuvanda. Ngimu wula chipindi chiwutunga mwakoliwili kukimbanikila wafu, wuwowu ponopa mukoliwa na ndima shenu mwaveni kukimbanikila ugoleki kwanongwa ya ung'alili.

20 Pamuveyi vavanda va sambi mwaveli kutali na ugoleki. 21 Ponopa mwapatili fwayida liki majuva vala mufindu fila fimufiwonela chindipa ponopa? Na fwayida ya

findu afi ndi njifwa! 22 Lakini ponopa mugombuliwa kala muuvanda wa sambi na muva
vandumindumi va Chapanga, fwayida yimuveli nayu ponopa ndi ung'alili na kwa afi
datupati unofu wa jola. 23 Kwanongwa ijala ya sambi ndi njifwa, lakini fupu yatawula
Chapanga ndi unofu wa jola mukwilumba na Yesu Kilistu, Bambu wetu.

7

Chindu cha kwiwula mungalilu ya kwiheta

1 Valongu vangu, pangajila hoshu damufimanyi afi, kwanongwa nguvahimulila vandu
yivamanyili Malawu. Malawu vakumtavala mundu chipindi chosi cha ngalilu. 2 Kwa
chilangushilu, mdadala yahetiwili akuwopiwa na Malawu chipindi chosi bambu mundu
paghava akali mnofu, lakini bambu mundu pasova mdadala ayu akuwopiwa kandi ha
na Malawu. 3 Topi mdadala ayu patyanga na mlulumi wingi chipindi bambu mundu
akali hela mnofu, dakemiwi muwoni, lakini bambu mundu pasova daghavi pekesu
mumalawu na pahetiwa na mlumi wingi akuva muwoni kandi ha. 4 Wuwula wula
mwavalongu vangu, yumwi wuwowu musova kwa Malawu kwanongwa yumwi muva
lubali lwa mvili wa Kilistu. Ponopa muva va mweni yashukushiliwi kwa yivasovili ili
tuweshi kuveleka fivelekwa finofu kwanongwa ya Chapanga. 5 Nongwa patwikalagha
chimvili hela, dobukelu ya kugola sambi yakuvilishiwili na Malawu, yagolili chichuku
mumivili yetu na kubena fivelakwa fya njifwa. 6 Lakini ponopa tuva pekesu mufiwopu
fya Malawu, kwanongwa tusova kwa chilongu chila chitugolili yufwi tuvi vavanda.
Ponopa tukukimbanikila ngalilu ya shonu ya Mfuki Mng'alili, kwanongwa ha ya yila
ngalilu ya dahili ya Malawu yiyandikiwili.

Malawu na sambi

7 Wuli, topi tudeti kucha Malawu ndi sambi? Ng'odu! Lakini ngajila Malawu,
nenga ningamanyili ng'odu sambi chindu liki. Leki Malawu vangadetili ng'odu,
“Kotoo kudobukela,” ningamanyili ng'odu nongwa liki tukudobukela fya wafu. 8 Kwa
kukovikela lilawu ali, sambi yapatili wilyambi wa kuyimusha kila ndambu ya dobukelu
sha wafu mugati yangu. Pangajila Malawu sambi ndi chindu chisovili. 9 Chipindi
chimochi nenga ndaveli mnofu na ndayikalili kutali na Malawu, lakini Malawu pavesili,
sambi yashukukili, 10 na nenga ndasovili. Topi Malawu vayilateyi kuyegha unofu, kwa
nenga vayegha njifwa. 11 Nongwa, sambi yapatili fwasi yigayiliwili na Malawu ava,
yijanga na kung'ulagha.

12 Topi, Malawu veni ndi vang'alili na amuli yeni ndi ng'alili, ndi ya ugoleki na nofu.
13 Wuli, chindu chinofu chiyegha njifwa? Ng'odu! Yiva naha, sambi yiyegha njifwa
kupitila chindu chinofu. Topi, kwa njila ya lilawu, sambi yikulangushiwa kuva sambi
munu.

Shoshu gati ya yufwi

14 Tumanya kucha Malawu ndi va chimfuki, lakini nenga wa chimfuki ha, njuwusiwa
kuva mvanda wa sambi. 15 Manya ha chigola, nongwa chila chidayila kugola ngugola ha,
ila chila chindichinyekwa ndi ngugola. 16 Topi, payiva ngugola ng'odu ngimu wudayila,
ayi yikumanyisha kucha vala Malawu va nyanyi. 17 Topi nenga ndimweni ha yigolili
chindu achi, lakini sambi yivelili mugati yangu ndi yigola nenga goli. 18 Manya kucha
kwahela chindu chinofu mugati ya nenga, ngimu ya wundu wangu. Kwanongwa,
ngudayila kugola chindu cha nyanyi, lakini nguwesha ha kugola. 19 Badili ya kugola chila
chindu chinofu chidayila, ngugola chila cha wafu chingajila kudayila nenga. 20 Topi, leki
ngugola chila chidayila ng'odu nenga, ayi yikumanyika kucha nenga ha yigola afi, ila yila
sambi yiveli mugati ya nenga ndi yikugola afi.

21 Topi manya kucha kuna chindu chikugola chichuku. Ngudayila kugola chindu
chinofu, lakini nguyiwona kucha chila chiveli cha wafu ndi chishawula nenga. 22 Mugati
nakamu ya ndima yangu ngusekilela kugola Malawu va Chapanga. 23 Lakini nguwona
kuna chindu chikugola chichuku mukuvili yangu, yivalimbana na mahala vangu.
Topi vakugola ndivi mvanda wa Malawu va sambi yivagola fichuku mukuvili yangu.
24 Pishu! Nenga mundu ningajila seku! Ghani danowoli nenga mumvili awu wa njifwa?
25 Ngumulumba Chapanga yagola afi kwa deha ya Bambu wetu Yesu Kilistu!

Ayi ndi ndambu ya nenga, kwa luhala lwangu ngukimbanikila Malawu va Chapanga,
lakini kwa mvili wangu nguvakimbanikila Malawu va sambi.

8

Kwikala kwa liwovi lya Mfuki Mng'alili

1 Ponopa kwahela highilu kwa vala mungalilu yawu vayilumba na Yesu Kilistu.
2 Kwa ndambu ya Malawu va Mfuki yayegha unofu kwa kuyilumba na Yesu Kilistu,
vangombola mu Malawu va sambi yiyegha njifwa. 3 Chapanga agolili liki mumalawu
vamupili Musa vawesha ha kugola kwanongwa ya usosuvafu wa chiwundu. Chapanga
amulayishili mwana waki yaveli na mvili ngimu yufwi yituvelili na sambi, ili ayitashi na
sambi na mweni ayu ayilapilili sambi. 4 Chapanga agolili nahawu ili Malawu vaweshi
kukwila nakamu mugati ya yufwi yitwikala, ngimu ya liwovi lya chiwundu ha, ila ngimu
ya liwovi lya Mfuki Mng'alili. 5 Nongwa vala yivayikala ngimu ya njimba wuyidayila
vakulongushiwa na hoshu sha njimba. Lakini vala yivayikala kwa kwidumba Mfuki
Mng'alili, vakulongushiwa na hoshu sha Mfuki. 6 Hoshu sha njimba sikuyegha njifwa,
lakini hoshu sha Mfuki Mng'alili sikuyegha unofu na kusika. 7 Kwanongwa yayikala na
hoshu sha njimba ndi chimdwama wa Chapanga, akuvapikana ha Malawu va Chapanga,
wala aweshi ha kupikana. 8 Vandu yivajumila kugola yifidayila njimba vaweshi ha
kumunowesha Chapanga
9 Leki yumwi yimwikala pamukombikesha fila yifidayila mvili, na mukukovikela fya
dayila Mfuki, leki Mfuki wa Chapanga akwikala mugati yenu. Yoyosi yangajila Mfuki
wa Kilistu, ayu wa Kilistu ha. 10 Leki Kilistu paghava mugati yenu, hata leki njimba
shenu sisova kwanongwa ya sambi, kwa yumwi Mfuki Mng'alili ndi unofu kwanongwa
mugoliwa kuva goleki. 11 Payiva Mfuki wa Chapanga yamushukushili Yesu Kilistu
munjifwa akwikala mugati ya yumwi, dalowoli njimba shenu sivelili munjifwa, dagoli
nahawu kwa deha ya Mfuki yayikala mugati yenu.
12 Topi, valongu vangu, tukotoo kutavaliwa na njimba. 13 Leki pamwikala kukovikela
ngimu wuyidayila njimba ya chiwundu nakaka damusovi. Lakini, kucha kwa deha
ya Mfuki Mng'alili mukufiwulagha findu fyenu fya wafu fimugola, topi, damunani.
14 Vosi yivalongushiwa na Mfuki wa Chapanga ndi vana va Chapanga. 15 Kwanongwa
mwamuyangili ha mfuki muna kuvataya yumwi uvanda na kuvataya ungalimesu,
ila mumuyanga Mfuki munakuvagola yumwi vana va Chapanga na kwa kupitila
Mfuki Mng'alili ayu, yufwi tukumkema Chapanga “Tati” 16 Na Mfuki Mng'alili mweni
akusitovilela ndima shetu kucha yufwi ndi vana va Chapanga. 17 Topi, kwanongwa yufwi
vana va Chapanga, datupokeli na kuhala sangi shosi Chapanga shavavikilili vandu vaki
na datuvi pamu mumbala ayi na Kilistu, ila patuva pamu mugobuleku na Kilistu, datuvi
pamu wuwu muukomi waki.

Ukomi wuyisa awu

18 Nguwona kucha kugobuliwa kwa chipindechi cha ponopa chindu ha leki patulin-
ganisha na wula ukomi dawuvi kwa yufwi. 19 Filumbi fyosi fikuvetela kwa dobukelu
Chapanga avagubutulili vana vaki. 20 Kwanongwa filumbi fyavikiwili muusosuvafu
nakamu, kwa kudayila fyeni ha ila yaveli nahawu ngimu wadayila Chapanga. Hata
naha tuva na shuvililu, 21 kwanongwa ayi lijuva limu filumbi dafilowuliwi muuvanda wa
kuwola, ili fivi pamu muupekesu mkomi wa vana va Chapanga. 22 Kwanongwa tumanya
kucha mbaka ponopa, filumbi fyosi fikughayanika kwa lihingili likomi ngimu ya mdala
palela. 23 Filumbi afi weka ha, hata yufwi yituvelili na ayu Mfuki Mng'alili, yavelili
wa kwaa mufupu sha Chapanga na yufwi wuwowu tukung'ong'uteka mugati yetu,
patuvetela tugoliwi vana va Chapanga na njimba shetu sigombuliwi. 24 Kwa shuvililu ayi
yufwi tugombuliwa. Lakini shuvililu ayi kwa hela mana payiva yahela mana nongwa
tukuyiwona yila shuvililu. Kwa nongwa ghani yashuvilila chila chachiwona kala? 25 Leki
shuvililu yila yituvelili tukalihela kuyiwona, topi, tukuyivetela kwa uwunilifu.
26 Wuwula wula, Mfuki Mng'alili akututanga muusosuvafu wetu. Nongwa tumanya
ha fitudayiliwa kuluva, lakini mweni Mfuki akutudadavila kwa Chapanga kwa lishu
lya kung'ong'oleka lingajila chifwani. 27 Na mweni Chapanga yalola mbaka mugati ya
ndima sha vandu, akumanya hoshu sha ayu Mfuki, kwanongwa Mfuki Mng'alili ayu
akuvadadavila vandu va Chapanga ngimu wadayila Chapanga.
28 Tumanya kucha, mufindu fyosi Chapanga fyagola fichuku fya nyanyi pamu na
vosi yivamtama, ndi vala yavakemili kucha wayilatili mweni. 29 Kwa nongwa ava
yavashawulili kukandila pakwandi ndi yavatapulili ili vayifwani na mwana waki vavi
vakwaa muvalongu vatangalili. 30 Topi, vala yivashawulili kala Chapanga ndi ava
yavakemili, na ava avakemili ndi ava avagolili kuva goleki, na ava avagolili kuva goleki
ndi ava vavelili pamu muujumu waki.

Ndamilu ya Chapanga kwa vandu

31 Muafi, tudeti liki? Leki Chapanga kava mwambu wetu, ghani yawesha kutulimba?
32 Chapanga kamukanisha ha mwana waki wa paweka, ila amtawulili kwanongwa
ya twavosi yufwi. Leki kagoliwa nahawu, wuli, datusangili ng'odu findu fyosi

finofu? 33 Ghani davahighi vagoleki va Chapanga? Chapanga mweni akwivayitasha
fivavifyili! 34 Ghani davahighi? Kwahela! Nongwa Yesu Kilistu ndi yasovili, pambeli
kashukuka kufuma kwa yivasovili na kayikala mwambu wa mlilu wa Chapanga. Mweni
akutudadavila! 35 Ghani yawesha kutubava na utami wa Kilistu? Wuli, tabu, awu
siki, awu kuteshiwa awu njala, kusakaliwa, awu mgoha, kumbi liki njifwa? 36 Kucha
Mayandiku Vang'alili wuvadeta,
Kwanongwa ya yuwi tukutuvilila njifwa pamusi na pamihi,
“Tukugoliliwa kucha fungami wa kusinjiwa.”
37 Lakini mufindu afi fyosi, tupata uweshi mkomi kwa utangi waki mweni yatutamili.
38 Nongwa manya nakaka kucha kwahela chindu chiwesha kutubava na utami waki,
wala njifwa, wala unofu, wala makungu, wala liwovi lingi lya kumbindi, wala
yifibwituka ponopa afi, wala fila dafibwituki pambeli, wala amuli, 39 wala mlima wa
kumbindi, wala wa pasi chalamuku. Kwahela chilumbi chochosi dachiweshi kutubava
na utami wa Chapanga mu Yesu Kilistu Bambu wetu.

9

Chapanga na vandu vaki

1 Ngudeta nakaka, ngudeta udesi ha ndiyilumba na Kilistu. Natilu yangu yiku-
longushiwa na Mfuki Mng'alili akung'ombela chilongu achi wuwowu. 2 Chidayila kudeta
ndi achi, ndina lung'ongu lukomi na mundima mukuluma ngajila chifwani mundima
yangu, 3 kwanongwa ya valongu vangu yivavelili njimba na mwasi wangu! Leki
yingavelili kwa fwayida yawu, ngadayilili kulapiliwa na kubaviwa na Kilistu. 4 Ava
ndi vandu va Isilaeli Chapanga yavashawulili vavi vana vaki, vavapamu muukomi waki,
kayilagha na veni vapokela Malawu vaki, udadawu wa nakaka na jangi shaki. 5 Veni ndi
vayisukulu va vagogolu, mweni Kilistu, ndambu ya uwundu waki, wufuma mulukolu
lwawu. Chapanga yatavala fyosi, ajumiwi jola! Yina.

6 Kucha ngudeta ngimu jangi ya Chapanga yighalambuka ha, nongwa vandu vosi va
Isilaeli ndi yivashawuliwili na Chapanga ha. 7 Kucha valelwa vosi va Ibulahimu ndi
vana va Chapanga nakaka ha. Ila, kucha wuvadeta mayandiku vang'alili, “Valelwa
vaki davafumi kwa Isaka.” 8 Tukuwesha kudeta, vala yivawonikili chimvili ndi vana va
Chapanga ha, ila vala yivawonikili kwa jangi ya Chapanga ndi davakemiwi vana vaki.
9 Nongwa jangi yeni ndi ayi, “Chipindi cheni dang'uyi na Sala dapati mwana mlumi.”
10 Kandi kucha afi weka hela ha, ila na Lebeka wuwowu dapati mambila kwa tati yumu,
ndi Isaka mbuyi wetu. 11-12 Ili Chapanga awoneki kucha kana upekesu wa kushawula,
hata vakalihela vala valongu kuwoneka na vakalihela kumanya chinofu na cha wafu,
Lebeka awombiliwili kucha yula mwana soli damkimbanikili yula chambelu. Topi
lushawu lwa Chapanga lukuva ngimu ya jangi yaki mweni, figoli fya mundu ha. 13 Kucha
Mayandiku Vang'alili wuvadeta, “Yakobi ndamtamili, lakini Isawu ndamunyekwili.”

14 Topi, tudeti liki? Wuli, Chapanga kalemwa haki? Ng'odu! 15 Nongwa amuwombilili
Musa, “Dandimuwoneli lusungu mundu yoyosi yindimtama, dandimuwoneli lusungu
mundu yoyosi yindimdayila.” 16 Ponopa fyosi fikudayila lusungu lwa Chapanga,
nguvilishilu ha awu ngimu wadayila mundu ha. 17 Nongwa Mayandiku Vang'alili
vakudeta naha kwa Fwalawu, “Ndakugolili mutwa ili kwa deha ya yuwi, uwesu wangu
wumanyiki na litawa lyangu lilanduliwi mlima wosi.” 18 Yiva nakaka kucha Chapanga
akumuwonela lusungu yoyosi yadayila kuwoniwa lusungu na padayila kumgola mundu
ghavi muchichuku akugola nahawu.

Chifuki na lusungu lwa Chapanga

19 Pamongapa dawudashi, “Payiva filongu afi fiva nahawu, Chapanga akuwesha
wuliwuli kulola uvifyi wa mundu? Ghani akuwesha kuvalimba matami vaki?” 20 Yuwi
kuva ghani mbaka yeshi kumudasha Chapanga? Chiyungu chikuwesha kumudasha
muwumbi waki: “Nongwa liki, kugola nahawu nenga?” 21 Muwumbi akuwesha
kuugolela uganga ngimu wadayila mweni na kuwumba fiyungu fivili kwa uganga
wuwula wula, chimu cha kugolela ndundamilu na chimonga cha kugolela findu fingajila
ndundamilu.

22 Nahawu ndi kucha wagolili Chapanga. Akadayileyi kulangusha chifuki chaki na
kulangusha uwesu waki. Topi, aveli na seku ngomi pavavayiwunishila vala yavayilatili
chifuki chaki, yivadayiliwili kuyanangiwa. 23 Wuwula akadayileyi kulangusha kutangala
kwa ukomi waki watupungulili yufwi yituvelili natilu ya lusungu lwaki, yufwi
yatutandili kala kuuyanga ukomi waki. 24 Nongwa yufwi ndi vala vaatukemili, gati ya
Vayawudi weka ha ila wuwowu kufuma gati ya vangutungu va Vayawudi. 25 Ayi yiva
ngimu wuyideta muchitabu cha mbuyi wa Chapanga Hoseya,

“Vala yivavelili ‘vandu vangu ng'odu’
dandivakemi, ‘Vandu vangu!’
Na yula yindimdayila ng'odu
dandimkemi, ‘Mundu yindimtama’
26 Na pala pavawombiliwili,
‘Yumwi vangu ha’
apa davakemiwi,
‘Vana va Chapanga yavelili mnofu.’ ”
27 Na mbuyi wa Chapanga Isaya, akuvalandulila lishu likomi vandu va Isilaeli, “Hata leki chileli cha Isilaeli vatangala kucha muhanga wa muluwongu, vadokwa hela davalowuliwi, 28 nongwa, Bambu dagoli yivi kalopu highilu yaki ya nakaka kwa mlima wosi.” 29 Kucha mbuyi wa Chapanga Isaya walongulili kudeta, “Kucha Bambu wa mangandawu angatulekishili ha vamu va chileli cha Isilaeli, tungavelili kala kucha wula Sodoma na Gomola.” Aku Chapanga avagwijushili na motu vandu vosi.

Vandu va Isilaeli na Chilongu cha Nyanyi

30 Topi tudeti liki? Vangutungu va Vayawudi vangajila kusaka ugoleki, vasangiliwa kuva vagoleki kwa deha ya ujumilwa, 31 na Vayisilaeli yivavasakili Malawu va ugoleki, vapatili ha. 32 Nongwa liki? Kwanongwa vayidumbilili fivagolili badili ya kuyidumba ujumilwa. Vayikwalili pambindi ya ligonguveli lya kuyikwala 33 kucha wuvadeta Mayandiku Vang'alili,
“Loli, damiki ligonguveli aku Sayuni lyeni,
dalivagoli vandu vayikwali vawi.
Lakini yamujumila datayiwi soni ha!”

10

1 Valongu vangu, ndima yangu yikudayila Vayawudi vayangu vosi valowuliwi. Na nguvadadavila kwa Chapanga. 2 Nguwesha kutovilela kwanongwa yawu kucha vana nguvilishu ya kumsaka Chapanga, lakini nguvilishu ayi yigoleka muumanyi wa nakaka ha. 3 Nongwa vamanya ha ndambu ya Chapanga yavagola vandu vavi vagoleki na vayesha kukanda ndambu yawu veni na vayijumilili ha deha ayi ya Chapanga ya kuvagola vavi vagoleki. 4 Nongwa kwisa kwa Kilistu, Malawu avagolili vavi, ili vosi yivajumila vavi vagoleki.

Ugombola kwa vosi

5 Mumilandu ya kuva goleki kwa kukombikesha Malawu, Musa ayandikili naha, “Mundu yagola yifidayila Malawu dayikali kwa ndambu ya fila fyagola.” 6 Mayandiku Vang'alili mumilandu ya kuva goleki kwa deha ya ujumilwa vakudeta naha, “Mukotoo kwidasha ghani dakweli mbaka kumbindi kwa Chapanga?” Ayi yina mana ya kumsunusha Yesu Kilistu pasi. 7 “Yumwi damudashi ng'odu kucha, Kilistu dasunuki mbaka pasi ya mlima?” Ayi yina mana kumjabula Yesu kufuma kumambi. 8 Mayandiku Vang'alili vakudeta naha, “Lulayilayi alu lwa Chapanga luva pabehi na yuwi, luva pamulomu yaku na mundima yaku.” Na weni ndi chila chilongu cha ujumilwa wutuwulandula. 9 Leki pawudeta kwa mlomu waku kucha Yesu ndi Bambu na kujumila mundima yaku kucha Chapanga amushukushili kumambi, dawulowoki. 10 Ujumili mundima yaku, ugoliwi goleki na kwa mlomu waku, deti ulowuliwi. 11 Mayandiku Vang'alili vakudeta, “Mundu yamjumila datayiwi soni ha.” 12 Chilongu achi chivahela lushawu kwa Vayawudi na Vagiliki. Bambu ndi Bambu wa vandu vosi na mweni msangi munu kwa yivamluva. 13 Kwanongwa Mayandiku Vang'alili vakudeta, “Mundu daamkemi Bambu ili amtangi alowuliwi.”

14 Topi, davamdavi wuliwuli leki vamjumilili ng'odu? Na davamdavi wuliwuli kunu vakalihela kupikana filongu fyaki? Kandi davapikani wuliwuli filongu fyaki leki kwahela mlandula? 15 Na vandu davalanduli wuliwuli leki kwahela mundu yavalayishili? Kucha wuvadeta Mayandiku Vang'alili. “Ndi chilongu chivayilili munu kwisa kwa vala yivalandula Chilongu cha Nyanyi!” 16 Lakini vosi vachiyanga ng'odu achi Chilongu cha Nyanyi. Mbuyi wa Chapanga Isaya adetili, “Bambu, ghani yalujumilili lulayilayi lwetu?” 17 Topi, ujumilwa wukufuma kwa kupikana unjagila na unjagila wukufuma mukulandula chilongu cha Kilistu.

18 Lakini ngudasha, Wuli, vapikana ng'odu unjagila awu? Yina, vawupikanilili, kucha Mayandiku Vang'alili wuvadeta.
Lishu lyawu likwila mlima wosi,
filongu fyawu fikwila mbaka mumbelu ya mlima.

19 Musa adashili kandi, wuli, yikuweshikana kucha vandu va Isilaeli vamumanyili ng'odu?
“Dandivagoli vawoni weyi kwa vandu
vangajila kuva vanamlima,
dandivagoli muvi na maya kwa vandu va mlima wa vapufi.”
20 Kandi mbuyi wa Chapanga Isaya, adetili ngajila lyogha milandu ya Chapanga,
“Vala vangajila kunzaka vambata,
ndiyilangusha kwa vandu vangajila kudashikisha filongu fyangu.”
21 Lakini kwilata vandu va Isilaeli akudeta naha,
“Pamusi posi ndaholushili mawoku vangu
kuvayanga vandu vavifyi na vangajila kujumila.”

11

Lusungu lwa Chapanga kwa vandu va Isilaeli

1 Topi, nguvadasha, wuli, Chapanga kavalema vandu vaki? Ngodu! Ndimweni baha Mwisilaeli, chileli cha Ibulahimu, kabila lya Benjamini. 2 Chapanga kavalema ng'odu vandu vaki yivavashawulili kukandila dahili. Mukukumbuka wuvadeta Mayandiku Vang'alili vamuyilatili mbuyi wa Chapanga Eliya paghaveyi akumung'ong'utekela Chapanga kwanongwa ya vandu va Isilaeli: 3 “Bambu, vavawulagha vambuyi vaku na kubowola fyalu fyaku. Yisighalili nenga weka na veni vakudayila ha ndivi na unofu!” 4 Wuli, Chapanga amuyangulili liki? Amuwombilili, “Ndiyivikila vandu elufu saba vangajila kumujuma Baali.” 5 Topi, ayi ndi yaveli wuwu chipindi achi cha ponopa, kwaveli vandu vadokwa yivasighalili Chapanga avashawulili kwa usangi waki. 6 Leki yingavelili kwa usangi, yiva kwanongwa ya fivagola ha, pamongapa usangi wungaveli usangi kandi ha.

7 Ponopa, wuli? Chindu chila vandu va Isilaeli chivachisakeyi vachipata ng'odu, lakini vosi yivashawuliwili vachipata. Vamonga vadindashiwa, 8 kucha wuvadeta Mayandiku Vang'alili,
“Chapanga kasigola ndima shawu kuva sisitapa,
na mbaka nalelu vaweshi ha kulola kwa mesu vawu
wala kupikana kwa majeji vawu.”
9 Na Dawudi kadeta,
“Hungu shawu sivi mtambu wa kuvawomesha,
vawi na kutovangiwa.
10 Mesu vawu vatayiwi chisi
vakotoo kulola.
Miwongu yawu yigongumbali kwa tabu sha majuva vosi!”

11 Topi, ngudasha, wuli Vayawudi vayikwala mbaka vayaghamila chalamuku? Ng'odu! Kwanongwa ya wafu wawu ugombola wuvayisila vangutungu va Vayawudi, ili Vayawudi vavawoneli weyi. 12 Vifyu sha Vayawudi sigola usangi mkomi wa mlima na kuyangila kwa usangi mkomi kwa Vangutungu va Vayawudi. Topi nakaka munu kucha unakaka wawu dawugoli usangi mkomi munu chipindi Vayisilaeli pavayikungasha vosi.

Kugombuliwa kwa vangutungu va Vayawudi

13 Topi, ponopa nguvawombela yumwi vangutungu va Vayawudi, kwanongwa nenga ndiva ndundami kwa vangutungu va Vayawudi, ngwidumba ngimbanikilu yangu, 14 ili ng'weshi kuvagola vanamlima vayangu vavawoneli weyi yumwi, ili ng'weshi kuvalowola vamu gati ya veni. 15 Nongwa kukaniwa kwawu kwagolili mlima wujo-vishiwa na Chapanga, dayivi wuliwuli chipindi pavajumiliwa na Chapanga? Yivasovili davashukuki!

16 Payiva chipandi cha kwaa cha libumunda chivikiwa nyanyi kwa kutawuliwa kwa Chapanga, libumunda lyosi livikiwa kala kwa kutawuliwa kwa Chapanga. Payiva mikigha ya mibiki yitawuliwa kwa Chapanga na mitafyi yaki wuwowu dayitawuliwi kwa Chapanga. 17 Leki mitafyi yimu ya miseyituni yadumuliwili kula kuchiwunga na pala paliveyi liseyituni, litafyi limonga lya miseyituni dasi lyatuliwilili. Na yumwi vangutungu va Vayawudi ndi ali liseyituni dasi, ponopa mukuva pamu muliwovi na minwana ya miseyituni kuchiwunga. 18 Topi, mukotoo kuvabedala vala yivadumuliwili kucha mitafyi! Leki kuna cha kuyifunila, mukumbuki kucha yumwi ha yimugola mikigha, ila mikigha ndi yikuvagola yumwi.

19 Lakini dawudeti, “Mitafyi yadumuliwili ili nenga nduliwi mahali paki.” 20 Yina! Yadumuliwili kwanongwa yangajila ujumilwa, ila yuwi ukuwoloka kwa ujumilwa waku. Lakini kotoo kuyijuma ila mutili. 21 Kwanongwa payiva Chapanga kavawonela lusungu

ng'odu Vayawudi yivavelili kucha mitafyi pakwandi, wuli, ukucha dakuwoneli lusungu yuwi? 22 Loli, topi, ndambu Chapanga wavelili msangi na mkali. Mweni mkali kwa vala yivawili na msangi kwa yuwi pawuva ukuyendilela kuva muusangi waki leki naha ng'odu na yuwi ukudumuliwa wuwowu. 23 Na Vayawudi ngawuwowu, vangajila ujumilwa, davatuliliwi kandi, nongwa Chapanga kana uwesu wakuvatulila kandi. 24 Yumwi vangutungu va Vayawudi nakaka muva kucha mitafyi ya miseyituni dasi, lakini aku muwushiwa, mutuliliwa muchiwunga cha miseyituni mahali payumwi ha. Lakini, Vayawudi vava kucha mseyitumi kuchiwunga na dayivi chilongu chipusu munu kwaveni kutuliliwa kandi mulibiki lyawu lileli.

Kulowoka kwa vandu va Isilaeli

25 Valongu vangu, ngudayila mumanyi unakaka awu wufisikili mukotoo kwijuma. Umakuluhu wa Vayisilaeli wavelili wa chipindi hela, mbaka vangutungu va Vayawudi pavamfikila Chapanga. 26 Nahawu ndi mlima wosi wa Isilaeli dawulowuliwi, kucha Mayandiku Vang'alili wuvadeta.

“Mkombola dayisi kufuma Sayuni,
daawuwushi wafu wa chileli cha Yakobi.
27 Dagoli lilaghanu lyangu na veni
chipindi pandisiwusha sambi shawu.”

28 Kwanongwa vakuchilema Chilongu cha Nyanyi, Vayawudi vava vachimdwama va Chapanga, lakini fwayida yenu yumwi vangutungu va Vayawudi. Lakini, kwanongwa vashawuliwili vakali vaghanja va Chapanga kwanongwa ya vambuyi vawu. 29 Chapanga akughalambula ha hoshu shaki kwa vala yavashawulili na kuvapa fupu shaki. 30 Pakwandi yumwi mwamulekili Chapanga, lakini ponopa mupata lusungu lwaki kwanongwa veni vamuleka. 31 Wuwula wula kwa lusungu lwaki lumusangiliwili yumwi, Vayawudi vakumlema Chapanga ponopa ili na veni vapokeli lusungu lwa Chapanga. 32 Kwanongwa Chapanga kavawopa vandu vosi muuvifyi wawu ili aweshi kuvawonela lusungu vosi.

Chapanga ajumiwi

33 Ulundamali na luhunja na luhala lwa Chapanga lukomi munu! Sungu shaki sikulembisheka ha na deha shaki sikumanyika ha! Kucha wuvadeta Mayandiku Vang'alili.

34 “Ghani yasimanyili hoshu sha Bambu?
Ghani akuwesha kuva mjowesha waki?
35 Awu ghani yatawulili tanila chindu kwa Chapanga,
hata aweshi kuhombiwa kandi chindu achi?”

36 Kwanongwa findu fyosi filumbiwa na mweni, fyosi fiva kwa uwesu waki na kwanongwa yaki. Ukomi wuvi kwa mweni hata jola! Yina.

12

Ngalilu ya muundumi wa Chapanga

1 Ponopa, valongu vangu, leki Chapanga ndi muna lusungu lutangalili, nguvawombela kwa ndima yosi, mutawuli njimba shenu kwa Chapanga kucha litambiku livelili na ling'alili na linowesha. Ayi ndi deha yenu nakaka ya kujuma. 2 Mukotoo kukombikesha ngalilu ya mlima awu. Chapanga agoli avaghalambuli mugati yenu kwa kusighalambula hoshu shenu. Apa ndi damuvamanyi matami va Chapanga na kumanya chilongu chinofu, chimunowesha na chikwilili.

3 Kwa fupu ya usangi yanyimbili Chapanga, nguvawombela mwavosi yumwi, mukotoo kuyiwona kucha chindu chikomi munu pitu yimuvelili. Hoshu shenu sikotoo kuva ngomi kujumba chigelu cha ujumilwa ngimu Chapanga wakupili yuwi. 4 Mvili wuna fisingu fitangalili, kila chisingu na chichuku chaki. 5 Wuwula wula hata leki yufwi tutangala, tuva mvili wumu kwa kwilumba na Kilistu na mundu ndi chisingu cha muyaki. 6 Topi, tuva na fupu yitangalili kulinga usangi wutugayiliwili. Muna fupu ya Umbuyi agoli chichuku ngimu ya ujumilwa waki. 7 Muna fupu ya undumi agoli undumi. Na muna fupu ya kuwula awuli. 8 Muna ngimbaniku ya fupu ya kuvakola mawoku vayaki agoli nahawu. Muna kumupa monga chavelili nachu agoli nahawu kwa usangi. Muwolukela awolukeli kwa nguvilishu na yula muna kugola chilongu cha lusungu agoli kwa cheleli.

9 Utami wenu wuvi ngajila ufyangu wowonda. Muchinyekwi chindu chochosi cha wafu, mukoli fya nyanyi. 10 Mwitami mwaveni kwa mwaveni na kila mundu amwiholi tanila muyaki kwa ndundamilu. 11 Mukotoo kuhogoya, mugoli chichuku kwa

nguvilishu na muvi na ndima ya kumukimbanikila Bambu. 12 Musekileli kwanongwa
muna shuvililu, muvi vakuyiwunishila mumisayisayi yenu na kudadava majuva vosi.
13 Muvatangi vandu va Chapanga kwa fila fivadayila. Muvayangi vahenja kwa usangi.
14 Muvanemeli vosi yivavasulumu yumwi, muvaluvili usangi na mukotoo kuvalapila.
15 Musekileli pamu na yivavelili na seku, mulili pamu na yivalila. 16 Mwikali kwa kujova
yumwi kwa yumwi, mukotoo kufitama fikomi, ila muyikuvilishi na fidokwa. Mukotoo
kwihola kucha muna luhunja munu.
17 Mukotoo kugola lugotu kwa findu fya wafu kwa findu fya wafu. Mukamuli filongu
fya nyanyi kwa vandu vosi. 18 Kucha wumuwesha kwa mwambu wenu, muvi na kusika
kwa vandu vosi. 19 Valongu vangu yindivatamili, mukotoo kugola lugotu, mumulekeli
Chapanga chilongu achi, nongwa Mayandiku Vang'alili vakudeta, “Kugola lugotu achi
chichuku cha nenga, nenga dagoli lugotu, akudeta Bambu.” 20 Nendu ya afi, Mayandiku
vakudeta, “Chimdwama waku paghava na njala, mupi filivi, paghava kayumilwa mupi
chilandi. Kwa kugola naha ukumgola apati chindipa chikomi kucha makala va motu
yivavelili pambindi ya mutwi waki.” 21 Kotoo kujumila kulemwa na wafu ila uwuweshi
wafu kwa usangi.

13

Kuvajumila vakomi va mlima

1 Kila mundu avapikanishi vakomi va mlima, kwanongwa uwesu wosi wukufuma kwa
Chapanga na yivavelili vakomi Chapanga avashawululi. 2 Yalimba uwesu wa vakomi
akulimba fyalayishili Chapanga na vala yivagola nahawu vakwiyeghela highilu vaveni.
3 Kwanongwa vatavala vakugola chipwembu ha kwa vandu vasangi, ila kwa vandu va
wafu. Leki, ukudayila ukotoo kumtila mundu yaveli mkomi. Goli fya usangi dakujumi.
4 Nongwa veni vandumindumi va Chapanga yivagola fichuku fya nyanyi kwa fwayida
ya umweni. Lakini pawugola wafu dawumtili kwanongwa nakaka kana uwesu wa
kukugola chochosi. Mweni ndi ndumindumi wa Chapanga, akuvalangushila chifuki
chaki vala yivagola findu fya wafu. 5 Ponopa, kuvayitikila vakomi va mlima, kwanongwa
ya kutila chifuki cha Chapanga ila wuwowu kwanongwa natilu yikudayila nahawu.
6 Kwanongwa yiyi yumwi mukusumuliwa mbiya, nongwa vakomi va mlima ndi
vandumindumi va Chapanga yavakimbanikila yumwi. 7 Mumupi kila mundu chayilatili,
mundu yasumula mbiya na asumuli mbiya, yasumula asumuli yayilatili, kutundamiwa,
atundamiwi.

Kuyitama chiwulongu

8 Mukotoo kuva na nongwa kwa mundu, ila nongwa ya kuyitama yumwi kwa yumwi.
Yamutama mjofi waki kakombikesha Malawu. 9 Malawu ndi ava:
“Kotoo kugola uwoni,
kotoo kuwulagha,
kotoo kudobukela.”
Na simonga shosi, siva Mulilawu limu hela,
“Mtami mwawu ngimu wuwitama umweni.”
10 Yamutama mjofi waki akumgolela wafu ha. Topi, utami ndi kukwila kwa Malawu.
11 Nendu ya afi yumwi mumanya tuva chipindi liki, ponopa ndi chipindi cha kuyimuka
mung'onju, ponopa ulowowu wetu wuva pabehi munu pitu chipindi chila patukandeyi
kujumila. 12 Mandandu vakupela na pamusi samba kuva. Topi, tuyasili kutali milandu
yosi ya chisi, tukayitoleli fidumu fya ngesha. 13 Na twikali kwa ndundamilu ngimu
wuyidayiliwa chipindi cha pamusi na unjayila ha, wala wafu na uwoni, wala ndewu na
weyi. 14 Bambu wetu Yesu Kilistu ghavi yingwa yenu na mukotoo kwikimbanisha kandi
na dobukelu shenu sha mvili na kuyinowesha.

14

Kotoo kumuhigha mlongu waku

1 Mumulibushili kayenu mundu yavelili msosuvafu muwujumiliwa, lakini mukotoo
kulimbana na mweni kwa hoshu shaki mweni. 2 Vandu vamonga ujumilwa wawu
ukuvajumisha kulya kila chindu, lakini vandu vengi ujumilwa wawu msosuvafu, akulya
makolu va midasi hela. 3 Mundu yaghalya kila chindu akotoo kumubedala yula
yangajila kulya kila chindu na yula yaghalya makolu dasi hela akotoo kumuhigha yula
yaghalya kila chindu, nongwa Chapanga kavajumila. 4 Yuwi kuva ghani umuhighi
ndumindumi wa mundu wingi? Pawoloka awu paghawa kamanya Bambu waki.

Yina, dawoloki chimimi kwanongwa Bambu damuwoloshi chimimi, nongwa Bambu akuwesha kumuwolosha.
5 Mundu akuwesha kwihola kucha lijuva liwutunga litawuka munu pitu limonga,
mundu wingi akuwesha kuyihola kucha majuva vosi vava telatela. Kila mundu akovikeli luhala lwaki. 6 Yayihola lihungu lya lijuva liwutunga akugola lihungu ali kwanongwa ya
kumjuma Chapanga na yula yaghalya filivi fiwutunga akugola nahawu kwa kumjuma
Bambu kwanongwa akumlumba Chapanga. Wuwula yula yaleka kulya filivi fiwutunga
akugola nahawu kwanongwa ya kumjuma Bambu na mweni wuwowu akumlumba
Chapanga. 7 Nongwa kwahela mundu yoyosi gati ya yufwi yayikala kwanongwa ya
mweni weka, wala kwahela yasova kwanongwa yaki mweni. 8 Leki patwikala tukwikala
kwanongwa ya Bambu, patusova, tukusova kwanongwa ya Bambu. Topi, patwikala awu
patusova, yufwi tuva vandu va Bambu. 9 Kwanongwa Kilistu asovili na ashukukili ili
ghavi Bambu wa vavelili vanofu na yivasovili. 10 Topi, nongwa liki yuwi ukumuhigha
mlongu waku? Na yuwi nongwa liki ukumubedala mlongu waku? Twavosi yufwi
datuwoloki pawulongolu ya chigoda cha highilu ya Chapanga. 11 Mayandiku vakudeta,
“Nakaka kucha wula wundiyikala akudeta Bambu,
kila mundu dandundamili,
na kila mundu dajumi nenga ndi Chapanga.”
12 Ponopa kila mundu gati ya yufwi dadeti chindu chaki mweni kwa Chapanga.

Kotoo kuva ngwalu kwa mlongowu

13 Topi, tuyileki kuyihigha, ila tuwombanili tukotoo kuva ngwalu kwa mlongu awu
kumugola ghawi mu sambi. 14 Kuva pamu na Bambu Yesu, ndiva na chiganu kucha
kwahela chindu chiveli mwiku kulya, lakini mundu payihola kucha chindu chiwutunga
mwiku kulya, topi, kwa mweni chikuva nakaka mwiku. 15 Leki pawumung'ong'utesha
mlongu waku kwanongwa ya chilivi chiwulya, topi, ngalilu yaku yikulongushiwa
na utami ha. Ukotoo kujumila hata padokwa chilivi chaku chivi nongwa ya
kumyaghamisha mundu wingi, Kilistu asovili kwanongwa ya mundu ayu! 16 Topi,
mukotoo kujumila chindu chimuwona cha nyanyi chibedaliwi. 17 Mana wutwa wa
kumbindi kwa Chapanga chilongu cha kulya na kulanda ha, ila ukwilata kuva na ugoleki,
kusika na cheleli yiyeghiwa na Mfuki Mng'alili. 18 Yamukimbanikila Kilistu nga nahawu
akumunowesha Chapanga na kujumiliwa na vandu.
19 Ponopa tufikamuli filongu fiyegha kusika na fikututanga kujenga ujumilwa. 20 Topi,
kotoo kuvifya chichuku cha Chapanga kwanongwa ya malimbu va filivi. Filivi fyosi
ukuwesha kulya, lakini nyanyi ha kulya filivi dafimugoli mundu ayikwali awili mu
sambi. 21 Nyanyi ngiba kuleka kulya nyama, kulanda difwayi, awu kugola chindu
chiwesha kumugola mlongu waku ayikwali ghawi. 22 Topi, kamulili chiwujumila gati
ya yuwi na Chapanga waku. Kanemiliwa mundu yula yalamula chindu cha kugola,
akwilimba ha natilu yaki. 23 Lakini mundu yaveli na hoshu mufilivi fyaghalya, mani
paghalya akuhighiwa, kwanongwa natilu ya chindu chaki chagola chiva muujumilwa
ha. Na chindu chingajila chiganu muujumilwa ndi sambi.

15

Muyileki kuyitama mwaveni

1 Yufwi yitudindalili muujumilwa, tukudayiliwa kuvatanga vala yivavelili vasosuvafu
vadindali mumisayisayi yawu. Tukotoo kwitama twaveni weka hela. 2 Kila mundu
akudayiliwa kumunowesha mjofi waki kwa usangi ili aweshi kwidindasha muujumilwa.
3 Nongwa Kilistu kayitama mweni ha, ila yaveli kucha wuvadeta Mayandiku, “Bedalu
shosi sivakupili yuwi simbata nenga.” 4 Nongwa fyosi fiyandikiwili, fiyandikiwa ku-
tuwula yufwi ili twiwunishili na cheleli yitupata Mumayandiku Vang'alili ili tushuvilili.
5 Chapanga yavelili chiganu cha kwiwunishila na cheleli yosi, avasangili yumwi muvi na
chiganu chimu ngimu chilangushilu waki Yesu Kilistu. 6 ili yumwi mwavosi, kwa natilu
yimu na lishu limu mumujumi Chapanga Tati wa Bambu wetu Yesu Kilistu.

Chilongu cha nyanyi kwa vandu vosi

7 Topi, muyilibushili kwanongwa ya ukomi wa Chapanga kucha Kilistu vaval-
ibushililili. 8 Topi, nguvawombela Kilistu ndi mtangi wa Vayawudi ili alangushi unakaka
wa Chapanga na jangi ya Chapanga yavajangili vambuyi vetu fivi, 9 ili na vangutungu
va Vayawudi vamujumi Chapanga kwanongwa ya lusungu lwaki. Kucha wuvadeta
Mayandiku Vang'alili,
“Ponopa dandikujumi yuwi gati ya vandu va milima.
Dandisisomoli jumu sha litawa lyaku.” 10 Kandi Mayandiku vakudeta,

“Musekileli yumwi vangutungu va Vayawudi,
musekileli pamu na vandu vaki.”
11 Kandi,
yumwi vangutungu vosi va Vayawudi “Mumjumi Bambu,
na vandu vosi mumujumi mweni.”
12 Kandi mbuyi wa Chapanga Isaya adetili,
“Dawoneki lindombwana mulukolu lwa Yesi,
na mweni davatavali vangutungu va Vayawudi vosi
na davamushuvilili.”
13 Topi, Chapanga yavelili chiganu cha dumbilu, ili avamemeshi cheleli yosi na kusika kufumila na ujumilwa wenu, ili shuvililu yenu yiyongisheki kwa liwovi lya Mfuki Mng'alili.

Ngimbaniku ya Pauli

14 Valongu vangu, nimweni baha ngujumila nakaka kucha yumwi wuwowu mumema usangi, luhala losi na mukuwesha kwiwula mwaveni. 15 Lakini ndivayandikila apa na pala mubaluwa ayi ngajila lyogha, ili ndivakumbushili findu fiwutunga. Gola nahawu kwanongwa ya usangi wasangilili Chapanga, 16 ya kuva ndumindumi wa Yesu Kilistu kwa vangutungu va Vayawudi. Ali likudayila nenga mtambika kuchilandula Chilongu cha Nyanyi cha Chapanga ili vangutungu va Vayawudi vavi litambiku lijumiliwili na Chapanga, litambiku ling'alishiwili na Mfuki Mng'alili. 17 Topi, pandiyilumba na Yesu Kilistu, nguwesha kuyidumbila chichuku changu kwanongwa ya Chapanga. 18 Ngugela ha kudeta chindu chingi ila chila hela Yesu Kilistu chagolili kwa nenga ili vangutungu va Vayawudi vajumili, kagola nahawu kwa filongu na kugola, 19 kwa liwovi lya mihilu na miwujawuja na kwa liwovi lya Mfuki wa Chapanga. Topi, kwa kuyenda kila mahali, kukandila kula Yelusalemu mbaka Iluliku, ndichilandula kwa chiganu Chilongu cha Nyanyi cha Kilistu. 20 Majuva vosi ndiyilata kuchilandula Chilongu cha Nyanyi kosi kula litawa lya Kilistu likali hela kupikanika, ngotoo kujenga lusiki kwa mundu wingi.
21 Kucha wuvadeta Mayandiku Vang'alili,
“Vandu vosi vangajila kuwombiwa filongu fyaki davaloli,
na vala vangajila kupikana davamanyi.”

Pauli akwitanda kuvatyangila vandu va mbwani ya Loma

22 Kwanongwa ayi ndakanishiwili myanja yitangalili kuyisa kwa yumwi. 23 Lakini ponopa malila chichuku changu mbembu asi na kwanongwa myaka yitangalili ndiyilata kwisa kwa yumwi, 24 Ngushuvilila kugola nahawu ponopa, ningadayilili kuvawona pandiva mumwanja wa kuyenda Sipaniya na kupata utangi kwa yumwi kwa mwanja awu kusekilela kupata chipindi cha kuva na yumwi. 25 Lakini ponopa nguyenda kuvakimbanikila vandu va Chapanga kula Yelusalemu. 26 Nongwa vandu yivamjumilili Chapanga va aku Makedoniya na Akaya valamula kutawula mchangu wawu kuvatanga vandu va Chapanga yivavelili vagaju aku Yelusalemu. 27 Veni valamula kugola nahawu, lakini nakaka ayi yavelili chichuku chawu kwa vala. Nongwa payiva vandu va milima yingi vava pamu muusangi sha ndima sha Vayawudi, na veni wuwowu kuvakimbanikila Vayawudi kwa findu fya mlima. 28 Pagolili kala chichuku achi na kuvagayila mchangu awu kwanongwa ya veni, dandivatyangili yumwi pandiva mumwanja kuyenda Sipaniya.
29 Manya kucha panyisa kwa yumwi dandivayegheli sangi sheni sha Kilistu.
30 Topi, valongu vangu, nguvawombela kupitila Bambu wetu Yesu Kilistu na utami wuyeghiwa na Mfuki Mng'alili, mungamuli mawoku mudadavila kwa Chapanga. 31 Mudadavi ng'uki apa finofu kwa vala vamonga yivangajila kujumila yivavelili Uyawudi ili ngimbanikilu aku Yelusalemu yijumiliwi na vandu va Chapanga yivavelili aku. 32 Topi, Chapanga paneka, dang'weshi kwisa kwa yumwi kwa ndima ya cheleli, ngapumulili pamu na yumwi. 33 Chapanga yavelili chikandilu cha kusika ghavi na yumwi mwavosi! Yina!

16

Jambu ya Pauli kwa vandu

1 Ngudayila kumumanyisha kwa yumwi muhaja wetu Foibi yavelili ndumindumi mulipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu aku Kenikilea. 2 Mumuyangi kwanongwa ya Bambu kucha wuvayilata vandu va Chapanga. Mumtangi chadayila kwa yumwi, kwanongwa mweni aveli msangi munu kwa vandu vengi na kwa nenga wuwowu.
3 Nguvajambusha Piliska na Akula bambu mundu na vagola chichuku vayangu muundumi wa Yesu Kilistu. 4 Veni ngalilu yawu yavelili musayisayi kwanongwa ya

nenga. Vakudayiliwa kulumbiwa, kufuma kwa nenga weka ha, ila wuwowu kufuma
mumakanisa va vangutungu va Vayawudi. 5 Jambu yangu wuwowu kwa lipinga lya
vandu yivamjumilili Kilistu litang'anikila kayawu.
Jambu yangu yimonga yimfikili ghanja wangu Epaniyeto yavelili wa kwaa mumkowa
wa Asia kumujumila Kilistu. 6 Mujambushileyi Maliya yagolili chichuku kwa nguvilishu
kwanongwa yenu. 7 Mujambushileyi na Andiloniku na Yuniya Vakilistu vayangu
yivawopiwili pamu na nenga muchijaka, veni vakumanyika munu gati ya vandundami,
kandi vavelili vanongulela nenga kuva Vakilistu.
8 Jambu yangu yimonga yimufikili Ampiliatu, ghanja wangu mukwilumba na Bambu.
9 Jambu yangu yimonga yimufikili Alubanu, mgolafichuku myangu muundumi wa
Kilistu, wuwowu mujambushileyi na ghanja wangu Staku. 10 Mujambushileyi Apeli
yaveli ujumilwa waki wawonikili kwa Kilistu. Jambu yangu yimonga kwa vosi yivavelili
kayaki Alisitubulu. 11 Jambu yangu kwa Helodiyana, yituwonikili mumlima wumu na
kwa vandu vosi yivavelili mukaya ya Nalisiyusi yivavelili pamu na nenga mu Bambu.
12 Mujambushileyi Tulufena na Tulufosa yivagola chichuku muundumindumi
wa Bambu na ghanja wangu Pelisi yagolili fitangalili kwanongwa ya Bambu.
13 Mujambushileyi Lufu, mundu yashawuliwili na Bambu na mawaki aveli mawangu
wuwowu. 14 Mujambushileyi Asunikilitusi na Filegoni na Helimesi na Patiloba na
Helimasi na valongu vosi va chindima. 15 Mujambushileyi Filologasi na Yuliya, Neleya
na muhaja waki, Olumpa pamu na vandu va Chapanga vosi yivavelili pamu na veni.
16 Muyijambushi kwa nonelu ying'alili achi ndi chilangushilu cha utami. Vakavajam-
busheyi vandu kufuma lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu.

Malaghililu va mwishu

17 Valongu vangu, nguvaluva mukotoo kuvafifa vosi yivakandishili ndilingu na
kuvagola vandu vamonga vavifyi mawuli vavalayili. Muyivavali na vandu ava,
18 kwanongwa vandu ngimu ava vakumkimbanikila ha Bambu wetu Kilistu, ila
vakukimbanikila mida yawu veni. Kwa filongu fyawu finowili na vakudeta kwa lishu
lya kusiva vakuyaghamisha ndima sha vandu vanofu. 19 Kila mundu kapikana ujumilwa
wenu na muva nongwa ya seku yangu. Nguvaluvila muvi na luhunja mumilandu
ya usangi na pangajila kuva na mbatiwa mufilongu fya wafu. 20 Chapanga yavelili
chikandilu cha kusika dakelwi ha kumubajanga Lijangavandu pasi ya mawulu venu.
Usangi wa Bambu wetu Yesu Kilistu muvinayu.
21 Timotewu, mgola chichuku muyangu, akuvajambusha. Wuwula wula Lukiu, Yasoni
na Sosipetili vanamlima vayangu, vakuvajambusha. Vakuvajambusha kwa litawa lya
Bambu.
22 Nenga Telitiu, yinyandika baluwa ayi, nguvajambusha kwa litawa lya Bambu.
23 Akuvajambusha Gayu mwenikaya wangu, pamu na lipinga lya vandu yivamjumilili
Kilistu lyosi yivatang'anikila kayaki. Ilastu, mukamula mbiya wa mbwani ayi, pamu na
Kolindu, vakuvajambusha. 24 Nemusi ya Bambu wetu Yesu Kilistu muvi nayu mwavosi.
Yina.

Dadavilu ya mwishu ya kumjuma Chapanga

25 Topi, ponopa tumujumi Chapanga! Mweni akuwesha kuvadindasha Muchilongu
cha Nyanyi cha Yesu Kilistu chinandulili na yila mbwepu yigubutuliwili na yivelili yiifa
kwa myaka yitangalili yipitili. 26 Lakini ponopa unakaka awu wugubutuliwa kwa njila
ya mayandiku va vambuyi va Chapanga na alayishili Chapanga wa jola wuwonikili
mumilima yosi ili vosi vaweshi kujumila na kukombikesha.
27 Kwa mweni Chapanga yavelili weka hela muna luhunja, wuvi ukomi kwa deha ya
Yesu Kilistu, jola na jola! Yina.

BALUWA YA KWAA YA PAULI KWA VANDU VA KOLINDU
1 VAKOLINDU
ULONGULELU

Chitabu cha kwaa kwa Vakolindu chayandikiwili na ndundami Pauli kucha myaka milongu muhanu na muhanu naha yipitili kukandila pawonikili Yesu. sula ya 1:1

Ayi ndi baluwa yaki ya kwaa gati ya baluwa shaki mbili situvelili nashu sheni Pauli avayandikilili lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu va aku Kolindu. Pamongapa ayandikili baluwa ayi chipindi paghaveyi akwikala aku Ifesu chipindi akali hela kulamula kutyangila Kolindu mumwanja waki wa kuyenda na kuwuya Mekedoniya sula ya 16:5-9.

Baluwa ayi ndi nyangulilu ya milandu yayipokilili Pauli kufuma kwa vandu vamu va lipinga lya vandu yivamjumila Kilistu kwilata figoli fya wafu gati ya veni figoli fyeni pamu na kwibava na uwoni. Mbwani ya Kolindu yamanyikili munu kwa uwoni waki topi yikukang'anikiwa ha kulola kucha na hata lipinga lya yivamjumilili Kilistu va aku lyatakwili na milandu ayi. Vakolindu va kwaa wuwula wula yiva na sula yimanyikili yiilata utami sula ya 13

Fivelili amu kwa chikata,

Pauli akuvajambusha Vakolindu na akumulumba Chapanga kwanongwa ya veni sula ya 1:1-9.

Kandi akuhimulila lulayilayi kwilata kwitapula kwa lipinga lya yivajumilili va Kolindu sula ya 1:10-4:21.

Pambeli akuhimulila kwilata milandu ya uwoni na kwiyegha veni kwa veni mu-chitemela sula ya 5-6.

Pambeli akulayilila kwilata ndambu ya kwiheta na kutawula mitambiku kwa ming'omung'omu na ndambu ya kudadava na fupu sha chindima pamu na ushukushu sula ya 7-15.

Kamalilila na ndambu sha ngalilu ya figoli na milandu yimwilata mundu yumu yumu sula ya 16.

1 Nenga Pauli ngemiwa kuva ndundami wa Yesu Kilistu ngimu wadayilili Chapanga
na mlongu Sositeni, 2 Tukuvayandikila yumwi yimuvelili munyumba ya Chapanga aku
Kolindu. Yumwi yimugolikili vang'alili mukwilumba na Yesu Kilistu, mukemiwa muvi
vandu va Chapanga, pamu na vandu vosi na kosi kuvamudadava Bambu wetu Yesu
Kilistu yavelili Bambu wenu na yufwi wuwowu.
3 Nguvaluvila usangi na kusika kufuma kwa Chapanga mweni ndi Tati wetu na Bambu
wetu Yesu Kilistu.

Chapanga katunemela kupitila Yesu Kilistu

4 Ngumulumba Chapanga wangu majuva vosi kwanongwa ya yumwi kwa usangi
yavapili kwa deha ya Yesu Kilistu. 5 Nongwa kwa kwilumba na Kilistu musangiliwa
findu fyosi. Mugayiliwa umanyi wosi na uwesu wosi wa kuwomba. 6 Nongwa utovileli
wetu kwa Yesu Kilistu uwonikili mugati ya yumwi. 7 Topi damuyangishiwi ha nemusi
shoshonda sha chindima, pamuva mukumvetela kugubutuliwa kwa mweni Bambu wetu
Yesu Kilistu. 8 Mweni davaviki ng'we mbaka mwishu, mkotoki kuwoneka na sambi
mulijuva lila lya Bambu wetu Yesu Kilistu. 9 Chapanga ndi yagola jangi shaki, yavakemili
mwilumbi na mwanamundu Yesu Kilistu Bambu wetu.

Kuyitapula mugati ya lipinga limjumilili Chapanga

10 Valongu vangu vadala na valumi Nguvayilapila kwa litawa lya Bambu wetu Yesu
Kilistu, kucha vosi tuvi na detelu yimu, mukotoo kulekanila mugati yenu muvi na natilu
yimu na hoshu yimu. 11 Valongu vangu mbikana kufuma kwa vandu va nyumba ya
Chiloyi, kucha kuna ndilingu mugati ya yumwi. 12 Ngudeta afi, Vamonga vakudeta,
“Nenga wa Pauli”. Vamonga vakudetaa, “Nenga wa Apolu” Vamonga vakudeta, “Nenga
wa Kefa” Na vamonga, “Nenga wa Kilistu.” 13 Wuli, Kilistu mweni kalekanila? Wuli,
Pauli ndi yavangililwili mulupingika kwanongwa ya yumwi? Awu mwabatishiwili kwa
litawa lya Pauli? 14 Ngumulumba Chapanga kucha ndimubatisha ng'odu hata yumu gati
ya yumwi, ila Kilispu na Gayu hela, 15 kwa hela mundu daweshi kudeta kabatishiwa
kwa litawa lya nenga. 16 Yina, ndivabatisha vandu va nyumba ya Stefwani, nguyihola
kucha ndimubatisha ha mundu wingi. 17 Kwanongwa Kilistu kanayisha kubatisha ha,
kanyegha ndivalandulili milandu ya nyanyi, ngajila maywangu va luhunja lwa mundu,
ili liwovi lya kusova kwa Kilistu palupingika likotoo kuyaghamila.

Kilistu ndi liwovi na luhunja lwa Chapanga

18 Nongwa unjagila wa kusova kwa Kilistu mulupingika chindu ng'odu kwa vala
yivayaghamilili, lakini kwa yufwi tuveli mudeha ya ulowolu, ndi liwovi lya Chapanga.
19 Mayandiku vakudeta,
“Danyanangi luhunja lwa vanaluhunja,
yivaveli na luhala lwa kusoma dandivadangili kutali.”
20 Vakoti vana luhala? Vakoti, vawula va Malawu? Vakoti yivawesha kulimbana
muchipindi achi? Chapanga kagola luhunja lwa mlima awu kuva upufi.
21 Kwa luhunja lwaki Chapanga kavagola vandu vakotoo kumumanya kupitila luhunja
lwawu veni, lakini kupitila chila chivachikema, “Unjagila wa pufi” Wula wutulandula,
Chapanga akudayila kuvalowola vala yivajumilili. 22 Vayawudi vakudayila mihilu valoli
vajumili, Vagiliki vakudayila luhunja, 23 Lakini yufwi tumlandula Kilistu yavangiliwili
mulupingika, kwa Vayawudi achi ndi chindu chikuvagola vayikwali, kwa vangajila kuva
Vayawudi ndi usiyisiyi, 24 Lakini kwa veni yivakemiliwi na Chapanga payiva Vayawudi
awu Vagiliki, Kilistu ndi liwovi lya Chapanga na luhunja lwa Chapanga. 25 Kwa fila
fikuwoneka ndi usiyisiyi wa Chapanga fiva na luhunja pitu kwa luhunja lwa mundu,
nongwa chila chiwoneka kucha usosuvafu wa Chapanga, china liwovi pitu liwovi lya
mundu.
26 Valongu muyiholi chipindi Chapanga pavakemili, ngimu ya umanyi wa vandu
vayenu vatangalili vaveli ha na luhunja, vatangalili ha vaveli vandu va ukomi.
27 Lakini Chapanga kashawula findu fisisii avagayili soni vaveli na luhunja, Kandi
Chapanga kashawula findu fingajila liwovi afigayili soni fila fiveli na liwovi, 28 Chapanga
kafishawula findu fya pasi na fila findu fibedaliwa, kashawula milandu yivelili ng'odu,
kwanongwa ayi adayilili kufiyananga fila vandu fivayihola fya mana. 29 Kwanongwa ayi
kwahela mundu dayidumbi chindu kwa Chapanga. 30 Chapanga ndi atulumbili yufwi
na Yesu Kilistu na Chapanga kamugola Kilistu kuva luhunja kufuma kwa Chapanga. na
ayi ndi ugoleki, ung'alili na ukombola. 31 Kucha Mayandiku Vang'alili pavawomba,
“Yadayila kuyijuma,
Topi na ayijumili chichuku cha Bambu.”

2

Chilongu cha Kilistu yavangiliwili

1 Valongu vangu panyisili kwa yumwi kuvalandulila mbwepu ya Chapanga, gola ha
kwa filongu fya chiganu na luhunja. 2 Pameli kwa yumwi na mulili ndiyisemwi kila
chindu, ila Yesu Kilistu mweni yavangiliwili mulupingika. 3 Panyisili kwa yumwi ndaveli
msosuvafu ndaveli ngubagama na lyogha nendu. 4 Unjagila wangu na kulandula kwaveli
kwa kuvang'ang'anika ha vandu vajumili muhala shawu, ila kwa uwoneku wa liwovi
lya Mfuki. 5 Gola naha ili ujumilwa wenu ukotoo kuva muluhunja lwa vandu, ila
muliwovi lya Chapanga. 6 Lakini kulandula chilongu cha luhunja kwa vala yivajumila.
Lakini luhunja lwa mlima ha, awu luhunja lwa wovi sitavala chipindi achi siyangiliwa
wovi. 7 Luhunja lutuywangila ndi lula lwafisili Chapanga, lweni alushawulili chipindi
mlima ukali kugoliwa kwanongwa ya ukomi wetu. 8 Kwahela vatwa va mlima awu
yivamanyili luhunja alu. Leki vangamanyili vangamvangililili mulupingika ha Bambu
wa ukomi. 9 Kucha mayandiku vang'alili pavawomba naha, “kwahela mesu valolili,
kwa hela lijeji lipikanili findu fila mundu akalihela kwihola mundima, afi ndi Chapanga
fyavatandilili vala yivamtama.” 10 Nongwa Chapanga katugubutulila kupitila Mfuki
Mng'alili, nongwa Mng'alili akulolesha findu fyosi hata fiyifisili mugati ya Chapanga.
11 Mfuki wa mundu weka akumanya milandu ya ndima ya mundu, wuwula Mfuki
wa Chapanga kamanya fyosi fya Chapanga. 12 Lakini yufwi tuyanga ha mfuki wa
mlima, ila Mfuki Mg'alili yafumili kwa Chapanga, tuweshi kumanya fyosi fyatugayilili
Chapanga. 13 Topi tukuwomba ha kwa filongu fyavawomba muluhunja lwa mundu,
lakini kwa filongu fiwuliwa na Mfuki patuvamanya maywangu vaki. 14 Mundu wa
mumlima daweshi ng'odu kuyanga fupu yila yifuma kwa Mfuki wa Chapanga vandu ava
kavamanya ha, wuva usiyisiyi kwa veni davahighiwi kucha ndima wuyimanya mugati.
15 Mweni yaveli na ndima, kamanya fyosi kwa hela mundu wa kumuhigha. 16 Kucha
mayandiku pavawomba, ghani yamanyili chadayila Bambu? Mweni damuwombeli?
Twenga tuva na chila chadayila Kilistu.

3

Yivamkimbanikila Chapanga

1 Valongu vangu, nenga ng'omba ha na yumwi kucha vandu yimuvelili na Mfuki,
lakini, ng'omba na yumwi kucha vandu va mlima, kucha vana fyali, mugati ya Kilistu.
2 Ndavalandishili majiva, ndivapa ha filivi fikamalili, kwanongwa mwaweshili ng'odu.
Kandi mbaka ponopa mukali hela kuwesha. 3 Nongwa mukali mukuyikala ngalilu ya
mvili. Muva na weyi na mukuyileva, yumwi muva kucha vandu va mvili, ngalilu
yenu kucha vandu va mlimawu. 4 Topi yumu pakawomba, “Ngumkovekela Pauli” Na
wingi “Ngumkovekela Apolu”. Yumwi mukugola kucha vandu va mlima. 5 Panu Apolu
kava ghani? Na Pauli kava ghani? Ava vosi vatangi va Chapanga, kupitila ava yumwi
vosi damumjumili Chapanga. Vosi ava vakugola chichuku chila Tati avagayilili vagoli.
6 Nenga sila mbeyu, Apolu amwayilili machi muhali, lakini Chapanga agolili ukali. 7 Yula
yasilila mbeyu na yula yamwayilila ava vosi chindu ha ila Chapanga yagola muhali
wukuli. 8 Yasilili na yamwayilili machi vosi valinganila hela kila mundu dapati fupu
kwa chichuku chaki chagolili. 9 Yufwi vagola chichuku pamu muchitava cha Chapanga.
Yumwi muva chitava cha Chapanga na nyumba yigoliwa ya Chapanga. 10 Kucha
unyangili usangi wa Chapanga, nenga kucha mgola nyumba yaveli na luhunja, ngugola
chikandilu na wingi akugola pambindi yaki. Topi kila mundu aloli ndambu wayendelela
kugola. 11 Kwahela mundu yawesha kuvika chikandilu chingi, badili ya chila chikandilu
chivikiwili kala, achi ndi Yesu Kilistu. 12 Mundu akuwesha kukimika pachikandilu
achi, kwa kugolela chumang'andu na madini va mbiya na migonguveli yitaukili na
mibiki na mihamba na midasi. 13 chichuku cha kila mundu dayilingiwi, unofu wa
chichuku dauwoneki lijuva lila, motu dawufumbushi chichuku cha kila mundu, motu
dawulangushi nakaka unofu wa chichuku cha kila mundu chagolili. 14 Leki chichuku cha
mundu yoyosi payisighala pachikandilu, ayu dapati fupu. 15 Leki chichuku cha mundu
pachilungula, ayu dapati ha fwayida hata leki mweni dalowuliwi kucha wula kasipuka
mumotu. 16 Nakaka yumwi mumanya ng'odu kucha muva nyumba ya Chapanga na
Mfuki Mng'alili akwikala mugati yenu?. 17 Mundu yabowola nyumba ya Chapanga,
Chapanga damuyanangi mundu ayu. Nongwa nyumba ya Chapanga ying'ala, nyumba
ayi ndi yumwi. 18 Mukotoo kwipughanya mwaveni. Mundu gati ya yumwi, akwihola
mweni kana luhala mumlima awu, ghavi mpufi ili aweshi kuva na luhala. 19 Nongwa
luhunja lwa mlima awu, wuva upufi pawulongulu ya Chapanga. Nongwa yiyandikiwa
kucha, yivavelili na luhunja vakamuliwa muusugu wawu. 20 Kandi Bambu akumanya
hoshu sha vanaluhunja siva chindu ha. 21 Topi mundu akotoo kwidumbila vandu.
Nongwa kila chindu chiva cha yumwi, 22 Ghavi Pauli awu Apolu na Kefa, mlima awu,
unofu na njifwa, yifivelili panopawu na pawulongolu, fyosi fya yumwi. 23 Lakini yumwi
muva va Kilistu na Kilistu kava wa Chapanga.

4

Pauli na Vakolintu

1 Topi, mumanyi kucha yufwi tuva vandumindumi va Kilistu, tuva vatovilela va
mbwepu ya nakaka ya Chapanga. 2 Yichidayiliwa kwa ndumindumi yoyosi awoneki
goleki kwa Chapanga. 3 Kwa nenga chindu ha, pahighiwa na yumwi awu chitemela
cha uwundu, hata kuhighiwa na munda yangu. 4 Ndima yangu yikuhighiwa na chindu
ng'odu, lakini ayi yikulangusha ha kucha nenga ndiva hela livifyu. Bambu ndi yahigha
nenga. 5 Topi mukotoo kuhigha chindu chochosi mbaka chipindi cha Bambu pachifika,
mweni dafisuli findu fifisikili daafiyeghi pangesha na daafiviki fila fivelili mundima sha
vandu. Pambeli Chapanga daamjumi kila mundu ngimu wadayiliwa.

6 Topi valongu vangu, filongu afi figolili ili fivi chilangushilu cha nenga na Apolu
kwanongwa yenu ili muuweshi kwiwula mana ya detelu ayi, mukombikeshi fila
fiyandikiwili, gati yenu akotoo kuwoneka mundu yayijuma mweni na kuvabedala
vamonga. 7 Ghani yakugolili wuvi wa paweka kwa vandu?. Kuna chindu liki chiwuvelili
kupokela ng'odu? Leki wapatili kala ponopa yiva wuliwuli ukwifuna kwa chindu
chiwupatili kala?

8 Ponopa mufipata kala fyosi! Muva kala valundamali! Muva vatwa pangajila
yufwi, Ngudayila muvi vatwa, ili na yufwi tuvi Vatwa wuwowu. 9 Nenga ngwihola
kucha Chapanga katugola yufwi tuvi vandundami, kucha vandu yivahighiwili njifwa,
nongwa tuva chiloja pawulongolu ya mlima wonda na pawulongolu ya makungu
na vandu. 10 Yufwi tuvapufi kwanongwa ya Kilistu, lakini yumwi muva na luhala
kwa kwilumba na Kilistu! Yufwi twavasosuvafu lakini yumwi muna liwovi, yumwi
mukutundamiliwa lakini yufwi tukubedaliwa. 11 Mbaka ponopa tuva na njala na
kuyumilwa machi na tuvahela yingwa, tukutovangiwa munu na tuvahela pakuwonja.
12 Yufwi tukughayanika kugola chichuku kwa mawoku vetu twaveni. Pavatulapila

yufwi tukuvanemela, pavatutesha yufwi tukwiwunishila, 13 pavatujowola yufwi tukuvayangula kwa kutundamila. Mbaka panopawu yufwi tukuwoneka kucha findu fya pachifungusi na kwa kila mundu tukuwoneka vembukoti!

14 Nguyandika ha milandu ayi nongwa ya kuvataya chindipa yumwi, ila kuvakayika kucha vana vangu yindivatamili. 15 Hata pamuva na valeli vatangalili kwa kwilumba na Yesu Kilistu, muna tati wenu yumu hela. Kwanongwa kwa kwilumba na Kilistu nenga ndi tati wenu kwa kuvayeghela Chilongu cha Nyanyi.

16 Nguvaluva muvi kucha nenga. 17 Ndi nongwa ndimulayisha Timotewu kwa yumwi. Mweni mwana wangu muujumilwa yindimtamili yangajila udesi kwa kwilumba na Bambu. Mweni davakumbushi deha yingombikesha mukwilumba na Yesu Kilistu. Nguvawula deha ayi kila mahali vandu yivamjumila Chapanga.

18 Vandu vamonga gati ya yumwi vakanda kwifuna kucha nyisi ha kwa yumwi. 19 Lakini Bambu padayila, danyisi kwa yumwi kalopu, topi dandiyiwoneli kwa mesu vangu, afi fivadeta weka ha ila na liwovi livavelili nalyu vandu ava yivayifuna. 20 Nongwa muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga wuva mufilongu hela ha, ila muliwovi. 21 Choti chimuchidayila? Nyisi kwa yumwi na muhumbati, awu nyisi na ndima ya utami na ushisha moyu?

5

Uwoni munyumba ya Chapanga

1 Ponopa yikudeteka kuna uwoni gatiya yumwi na uwoni awu wukalihela kuwoneka hata kwa vandu vangajila kumumanya Chapanga. Mundu akujova na mdala wa tati mundu. 2 Ponopa wuli damuweshi kwifuna yingaveli finofu yumwi mung'ong'utekikwa muwushiwi yula yagolili chindu achi. 3 Hata pandiva kutali na yumwi chimumvili, lakini ndima yangu yiva pamu na yumwi. Hata naha ndimuhigha kala mundu ayu yagolili chindu achi cha chindipa kucha ndiva bahapa na yumwi. 4 Pamutang'ana kwa litawa lya Bambu wetu Yesu Kilistu, nenga ndiva pamu na yumwi, chindima na liwovi lya Bambu wetu Yesu Kilistu yiva baha. 5 Mumuhadishi mundu ayu kwa Lijangavandu ili mvili waki wudanganyishiwi na ndima yaki yiweshi kulowuliwa mulijuva lila Bambu payisa.

6 Nyanyi ha yumwi kwifuna, mumanya ng'odu kucha lindwesi limu hela lya simika likusasisha ukova wosi? 7 Muying'alishi na simika yadahili mukayiyasili kutali ili muvi lindwesi lya shonu lingajila kutayiwa simika kucha wuyidayiliwa kuva, nongwa, Kilistu, Lihungu lyetu, katawuliwa kala kuva litambiku. 8 Topi, tugoli lihungu ali kwa yila simika ya dahili ha, simika ya ubaya na wafu, ila kwa libumunda lingajila kutayiwa simika, libumunda livelili nyanyi na nakaka. 9 Ndavayandikilili mubaluwa yangu kucha mukotoo kuva pamu na vawoni. 10 Topi ngudeta ha kucha vandu vangajila kumumanya Chapanga, vawoni, vabafu, vafyangu na vala yivatundamila ming'omung'omu. Ili kuvayilyepa vosi ava yingavagolili yumwi muhami mlimawu nakamu. 11 Chinyandikili achi, mukotoo kuyihasha na Mkilistu yaveli muwoni, mwimi, yatundamila ming'omung'omu, yajongishela, njayila na munakupughanya vandu. Mundu kucha ayu mukotoo kulya pamu na mweni. 12 Kuvahigha vandu va panji achi chichuku cha nenga ha. Chapanga davahighi veni. Yumwi mkudayila ng'odu kuvahigha vala yivaveli gati ya yumwi?. 13 Lakini ava vavelili panji ya Chapanga davahighi. Mumvingili kutali ayu mwafu.

6

Kuyihigha kwa vandu vamjumilili

1 Daweshi wuli wuli mundu kumuhigha yajumilili pawulongolu ya chitemela cha vangajila kumjumila Chapanga leki naha ng'odu kumuhigha kwa vandu va Chapanga? 2 Mumanya ng'odu kucha vang'alili va Chapanga davawuhighi mlima? Leki mlima pawuhighiwa na yumwi mukuwesha kuhigha hata kwa milandu midokwa? 3 Wuli mumanya ng'odu kucha hata patuhigha milandu midokwa ya majuva vosi, datuvahighi hata makungu. 4 Pamuva na shoshu, mumilandu ya majuva vosi, wuli mukuvakema valamula muchitemela vandu vangajila kumumanya Chapanga? 5 Chindipa weka kwa yumwi! Yikuwesha kuva kwahela hata mundu yumu yaveli na luhunja lwa kuhigha milandu ya vandu yivamjumilili Chapanga? 6 Pambeli yiva chishovi mundu yamluva Chapanga akumuhigha mlongumundu kuchitemela cha vangajila kumumanya Chapanga vamuhighi. 7 Nakaka kuyihigha mwaveni kukulangusha kucha mulemwa nakaka. Yingaveli finofu kwa yumwi kuvifyiwa? Yingaveli finofu ng'odu kwa yumwi kupokiwa mali shyenu? 8 Lakini yumwi yimugola wafu na ujangi na upoki, kandi afi

mkuvagolela valongu venu! 9 Wuli, mumanya ng'odu kucha vandu va wafu davahali ha
wutwa wa kumbindi kwa Chapanga? Mkotoo kuyijanga! Vandu yivayikala muuwoni,
yivatundamila ming'omung'omu, uwoni awu yivayifika valumi kwa valumi, 10 vefi
na vabafu na vanjayila na vahesi na vapoki, ava vosi davayihashi ha muwutwa wa
kumbindi kwa Chapanga. 11 Gati ya yumwi ndamuva naha, lakini ponopa muwushiwa
sambi shenu, mugoliwa vang'alili, muva goleki na Chapanga kwa litawa lya Bambu Yesu
Kilistu na Mfuki wa Chapanga wetu. 12 Mundu akuwesha kudeta, “Kwa nenga nguwesha
kugola chindu chochosi.” Lakini findu fyosi fya nyanyi ha. Ngujumila kucha findu fyosi
fya nyanyi kwa nenga lakini dayila ha chindu chochosi chidopileli.

Njimba shenu sivi kwa ukomi wa Chapanga

13 Mundu wingi akuwesha kudeta, “Chilivi kwanongwa ya mtima na mtima
kwanongwa ya filivi.” Yina, lakini Chapanga dafiyanangi fivili fyosi. Mvili wa mundu
wuva kwanongwa ya kuyiwonjeka ha, wuva kwanongwa ya kumkimbanikila Bambu,
na mweni Chapanga akuukimbanikila mvili.

Njimba shenu sivi kwa ukomi wa Chapanga

14 Kwa liwovi lyaki, Chapanga amshukushili Bambu Yesu munjifwa datushukushi na
yufwi wuwula wula kwa liwovi lyaki. 15 Mumanya ng'odu kucha mivili yenu fisingu
fya mvili wa Kilistu? Mukuyihola kucha dangweshi kutola mvili wa Kilistu na kugola
mvili wa muwoni? Ng'odu! 16 Kucha wumumanyili yaihasha na muwoni akuva mvili
wumu na mweni ngimu wuyiyandikiwili mumayandiku Vang'alilli, “Vavili davavi mvili
wumu.” 17 Lakini yayilumbili na Bambu akuva yumu na mweni chindima. 18 Muyiseyi
nendu na uwoni. Kwanongwa sambi simonga shonda sigobola ha mvili, lakini muwoni
akugola sambi kwa kugobola mvili waki mweni. 19 Mumanya ng'odu kucha njimba
shenu siva nyumba sha Chapanga sha Mfuki Mng'alili yaveli mgati ya yumwi, mweni
mwamyangili kufuma kwa Chapanga? Topi, yumwi wa Chapanga. 20 Avahemilili kwa
mbiya sitawukili, topi mivili yenu muyigoli kwanongwa ya kumjuma Chapanga.

7

Milandu ya kuheta

1 Kwanongwa ya milandu yila yimuyandikilili, kucha, nyanyi mundu paheta ng'odu.
2 Lakini kwanongwa kuna uwoni munu, kila mlumi ghavi na mwehi waki mweni na kila
mdala ghavi na mlumi waki mweni. 3 Mlumi amugoleli mwehi mundu kucha wuyilatili
na mwehi amugoleli mlumi mundu ngimu wuyivelili natilu. 4 Mvili wa mwehi waki
mweni ha ila wa bambu mundu na mvili wa mlumi waki mweni ha ila wa mwehi
mundu. 5 Mkotoo kwikaja, ila chipindi chidokwa hela pamulamula mwaveni, nongwa
mpati fwasi ya kudadava kwa Chapanga. Pambeli mwiwuyilili kandi, ili Lijangavandu
akotoo kuvayesha kwanongwa damuweshi ha kuyiwunishila.
6 Afi ngufideta nenga hela vakudeta Malawu ha. 7 Ngadayilili vandu vosi vavi kucha
nenga wumelili, lakini kila mundu kagayiliwa fupu yaki yaweka kufuma kwa Chapanga,
yumu kana fupu ayi na wingi kana yila.
8 Ponopa vala yivavelili vaigani vala vangalimlyangu nguvafunda vakotoo kuheta awu
kutoliwa. 9 Leki, mundu daweshi ng'odu kwiwunishila, topi aheti awu ahetiwi, nongwa
ngiba kuheta awu kuhetiwa pitu kuva na dobukelu.
10 Kwa vala yivayihetili ndina amuli, amuli yeni ya nenga ha, ila ya Bambu, mwehi
akotoo kulekana na bambu mundu, 11 lakini palekana na bambu mundu akotoo
kuhetiwa, awu vajovanishiwi kandi na bambu mundu. Mlumi akotoo kumleka mwehi
mundu.
12 Kwa vamonga nguvawombela naha, ngudeta ndimweni Bambu ha, leki kuna mlumi
Mkilistu kana mdala yangajila kumjumila Kilistu na ayu mdala kajumila kuyendilela
kuyikala nayu akotoo kumleka. 13 Leki kuna mdadala Mkilistu kana mlumi yangajila
kumjumila Kilistu na ayu mlumi kajumila kwikala nayu akotoo kumleka bambu mundu.
14 Nongwa kwa yula mlumi yangajila kumjumila Chapanga, akujumiliwa na Chapanga
kwa kwilumba na mdala mundu na kwa yula mdala yangajila kumjumila Chapanga
na mweni akuyangiwa kwa Chapanga kwa kwilumba na mlumi mundu. Pamongapa
ngajila naha vana vawu vangaveli vana va Chapanga ha, topi ponopa vajumiliwa kuva
vana va Chapanga. 15 Hata naha kwa yula yangajila kumjumila Chapanga padayila
kumleka muyaki yaveli Mkilistu, topi amleki hela. Topi yula Mkilistu, mdala awu
mlumi daghavi pekesu. Nongwa Chapanga katukema yufwi twikali kwa kusika. 16 Yuwi
mdadala Mkilistu dawumanyi wuliwuli kucha dawuweshi kumkombola mlumi waku?

Awu yuwi mlumi Mkilistu dawuwesha wuliwuli kumanya kucha dawuweshi kumlowola mdala waku?

Wikali ngimu wukemiwili na Chapanga

17 Topi, kila mundu ayikali kwa ndambu Bambu wamugayilili fupu, ayikali ngimu wakemiliwi na Chapanga. Ali ndi lilaghililu lyangu kwa vandu vosi yivamjumilili Chapanga. 18 Leki mundu akemiwili adumuliwili kala jandu, topi akotoo kwilyambishila kadumula ng'odu jandu na pakemiwili aveli akali hela kudumula jandu, topi akotoo kudumula jandu. 19 Nongwa kwingila jandu awu kwingila ng'odu jandu chindu ha, chitawukili kukamula Malawu va Chapanga. 20 Topi, kila mundu asighali wuwula wula ngimu chipindi Chapanga wamkemili. 21 Wuli, yuwi wavelili mvanda pakukemeyi Chapanga? Topi, kotoo kwipwelesha, lakini pawuwesha kuva pekesu, ugoli nahawu. 22 Kwa yula yakemiwili na Chapanga paghaveyi mvanda mundu ayu akulowuliwa na Bambu. Wuwula wula yula yakemilwi paghaveyi pekesu mundu ayu akuva mvanda wa Kilistu. 23 Chapanga kavahemela kwa ndambu yitalamili, topi mukotoo kuva kandi vavanda va vandu. 24 Valongu vangu kila mundu ayikali na ngimu wumwilumbili na Chapanga.

Milandu ya vachengu na vangalimlyangu

25 Ponopa vala vayenji na vachengu, ndivahela lilawu kufuma kwa Bambu, lakini ngufideta afi kucha mundu yijumiliwili ngimu wuluvelili lusungu lwa Bambu.

26 Kwanongwa ya tabu sivelili ponopa, nyanyi yumwi mwikali ngimu wumuvelili. 27 Wuli, kuheta kala? Ukotoo kulekana na mdala waku. Wuli, ukali hela kuheta? Topi, ukotoo kuheta. 28 Lakini leki pawuheta mdala ukuvifya ha, leki kamwali pahetiwa akuvifya ha. Ava yivayihetili davapati msayisayi wa mlima awu, lakini nenga dayila ha afi fivafiki yumwi. 29 Valongu ngudayila kudeta naha, chipindi chisighalili chidokwa, kufuma ponopa vala yivahetili vayikali kucha wula vaheta ha, 30 na vala yivalila vavi kucha vakulila ha na vala yivasekilela vavi kucha vakusekilela ha na vanakuhemela vavi kucha vahela chindu, 31 na vala yivakimbanikila mlima awu vavi kucha vakukimbanikila ha. Nongwa kucha wutumanyili mlima awu ngimu wuuvelili.

32 Ngudayila mukotoo kwipwelesha. Mundu yangajila kuheta akwihola munu chichuku cha Bambu ili amunoweshi Bambu. 33 Mlulumi yahetili akwihola munu findu fya mlima ili kumunowesha mwehi mundu, 34 wuwowu na mweni kavaghanika. Mdadala yangajila kuhetiwa awu muyenji mweni akukimbanikila milandu ya Bambu, ili ghavi mng'alili wa mvili na ndima. Lakini mdadala yahetiwili akukimbanikila na milandu ya mlima awu, ili amunoweshi bambu mundu.

35 Ngudeta afi nongwa ngudayila kuvatanga yumwi, nguvapoka upekesu ha. Lakini ngudayila yumwi mugoli findu fya usangi na mwitangi mwaveni muchilongu cha Bambu ngajila kuvang'ang'anika.

36 Leki mundu pawona akumugolela uswanu ng'odu nondi waki, leki pawona mdadala ayu aweshi ng'odu kuhetiwa na mlulumi wingi kwanongwa kagogola na leki akuwesha ng'odu kwikala ngajila kuheta agoli ngimu wadayila, pamuheta dagoli sambi ha. 37 Lakini leki mlumi ayu palamula mweni mundima yaki kuleka kuheta na leki akuwesha kwiwunishila dobukelu shaki sha vakavali, topi akugola unofu kumleka kumuheta kamwali ayu. 38 Topi, yula yalamula kuheta akugola unofu na yula yaleka kuheta akugola nyanyi nendu.

39 Mdala yahetiwili ayu kawopiwa na bambu mundu chipindi mlumi waki paghava mnofu. Lakini leki bambu mundu pasova, akuwesha kuhetiwa na mundu wingi ila mlumi ayu ghavi yamjumila Kilistu. 40 Lakini nenga nguwona, dayivi nyanyi mdadala ayu ayikali ngajila kuhetiwa na nenga wuwu ngwihola ndiva na Mfuki wa Chapanga.

8

Filivi fyavavatambikilili ming'omung'omu

1 Ponopa milandu yiyilatili filivi fyavatambikilili ming'omung'omu, tumanya kucha twavosi yufwi tuva na umanyi, lakini umanyi awu wukuvagola vandu vamonga vayijumi, lakini utami wukugola. 2 Mundu yayihola kucha kamanya chindu nakaka kamanya chindu ha kila chindu ngimu wuchimwilata kumanya. 3 Lakini kila mundu yamutama Chapanga, akumanyika na mweni.

4 Topi kwa kulya filivi fitambikiliwi ming'omung'omu, tumanya kucha ming'omung'omu chindu ha mumlima, tumanya kucha kwahela vamlungu vengi ila ndi Chapanga weka yaki. 5 Hata leki kuna vandu vakudeta kuna vamlungu mumlima awu kumbindi kwa Chapanga, hata kucha kuna vamlungu na vabambu

vatangalili, 6 lakini kwa yufwi kuna Chapanga yumu hela. Tati yalumbili fyosi, kupitila mweni yufwi tugoleka. Kandi kwaveli Bambu yumu hela, ndi Yesu Kilistu, kupitila mweni findu fyosi figoleka na kupitila mweni yufwi tukuyikala.

7 Lakini kila mundu ha yamanyili unakaka awu. Nongwa kuna vandu yivashovililili kwijuma ming'omung'omu, mbaka nalelu pavalya filivi afi vakwihola filivi afi fitambikiliwa ming'omung'omu. Nongwa ndima shawu sosuvafu, vakwiwona vawafu. 8 Lakini filivi fikuwesha ha kutuyegha pabehi munu na Chapanga. Patufileka kulya tukuyangiliwa chindu ha, patulya tukuyongishiwa chindu ha.

9 Lakini muyivavali, upekesu wenu wa kugola findu wukotoo kuvagola vala yivavelili na ujumilwa mdokwa vawili mu sambi. 10 Nongwa mundu yaveli na ndima sosuvafu, pakuwona yuwi muna umanyi ukulya filivi afi mugati ya nyumba ya kudadavila ming'omung'omu, wuli, davakukuvilishi kulya filivi fyavatambikilili ming'omung'omu ng'odu? 11 Topi ayu mlongu waku msosuvafu wa ndima yavelili Kilistu asovili kwanongwa ya mweni, dayaghamili kwanongwa yumwi mukuukema umanyi wenu. 12 Kucha pamuvavifya valongu venu mukilistu ndambu ayi, kunu pavasitesha hoshu shawu sosuvafu na yumwi mukumuvifya Kilistu. 13 Topi payiva filivi findilya fikumugola mkilistu muyangu agoli sambi, dandilyi nyama kandi ha, ngotoo kumugola mkilistu muyangu agoli vifyu.

9

Fichuku fya Vandundami

1 Wuli, nenga mundu yimbekisukili ng'odu? Wuli nenga ndundami ng'odu? Wuli, nenga ndimuwona ng'odu Yesu Bambu wetu? Wuli, yumwi fivelekwa fya chichuku cha nenga ng'odu kwanongwa ya Bambu?

2 Hata leki vandu vamonga vakujumila ng'odu kucha nenga ndundami, lakini padokwa kwa yumwi nenga ndiva ndundami. Yumwi ndi utoveleli wa undundami wangu kwanongwa ya numbilu yenu kwa Bambu.

3 Nahawu ndi wundiyitasha kwa vala yivanimba, 4 wuli, nguwesha ng'odu kulya na kulanda kwa chichuku achi chigola? 5 Wuli, tukujumishwa ng'odu kumtola mdala yamjumila Kilistu mumyanja yetu, kucha wuvagola vandundami vengi, Bambu na Kefa valongu vaki? 6 Awu nenga na Banabasi weka hela yitudayiliwa kugola chichuku ili tupati fitudayila mungalilu yetu? 7 Wuli, ngandawu yoti yahombilili undumindumi waki kuungandawu? Mlimi liki yangajila kulya fivelekwa fya muchitava chaki cha misabibu? Mdima liki yangajila kulanda majiva va vasenga vaki?

8 Wuli, ngudeta filongu afi chiwundu hela? Wuli Malawu va Musa veni vakudeta wuwu ng'odu? 9 Yiyandikiwa mumalawu va Chapanga vamupili Musa, “Ukotoo kumuwopa mlomu senga patuta mupunga.” Wuli, tukuwesha kudeta Chapanga akukimbanikila vasenga? 10 Wuli, aveli akutwihola yufwi ng'odu padetili nawula? Yina, afi fyayandikiwili kwanongwa ya yufwi, nongwa yula yalima na yula yabena, kila mundu akushuvililа kupata fivelekwa. 11 Payiva yufwi tukweta mbeyu ya chindima gati ya yumwi, wuli, chilongu chikomi kwa yumwi kupata fitudayila majuva vosi? 12 Payiva vamu vana jumu ya kwidumba afi kwa yumwi, wuli, yufwi tuvahela jumu nendu kwa veni?

Lakini, yufwi twigolela ha chindu jumu yila. Pambeli twiwunishila findu fyosi ili tukotoo kuchivikila ngingamu Chilongu cha Nyanyi cha Yesu Kilistu. 13 Wuli nakaka mumanya ng'odu kucha yivakimbanika nyumba ya Chapanga vakupata filivi mumula mula na vala yivatawulila litambiku mufyalu vakupata ng'odu mwambu wumu wa lila litambiku? 14 Wuwula wula Bambu alayishili naha, vala yivavalandulila vandu Chilongu cha Nyanyi vapati filivi fyawu Muchilongu cha Nyanyi.

15 Lakini, nenga ndola ng'odu hata yimu gati ya asi. Nguyandika ha afi ili mbati haki ayi, kwa nenga ngiba ndifwi pitu kumleka mundu ayiholi kucha ngwijuma hela. 16 Pandiva ngulandula Chilongu cha Nyanyi, achi chilongu cha kwidumbila ha, achi ndi chichuku chigayiliwili. Pishu nenga leki ngulandula ng'odu Chilongu cha Nyanyi. 17 Leki ndingavelili ngugola chichuku achi kwa kudayila ndimweni, topi, ningashuvililili kuhombiwa, lakini leki ngugola chichuku achi ngajila ndimweni kudayila nahawu yikulangusha Chapanga kanyimba chichuku achi ndichigoli. 18 Ponopa ijala yangu chindu liki? Topi ijala yangu ndi kuvalandulila vandu chilongu cha Nyanyi nguvalandulila hela wuwu ngajila ijala, nguhigha ha hombu sha chichuku cha kuchilandula Chilongu cha Nyanyi.

19 Kwanongwa ayi, nenga ndiva mvanda wa mundu yoyonda ha, ndiyigola mvanda wa kila mundu ili ndimukungili Kilistu vandu vatangalili. 20 Kwa Vayawudi ndayikalili

ngimu Muyawudi ili ndivapati Vayawudi. Kwa vala yivawopiwa na Malawu va Chapanga vamupili Musa ndayikalili kucha ng'opiwa na Malawu ili ndivapati vala yivawopiwili na Malawu. Hata leki ndimweni nguwopiwa ha na Malawu. 21 Kwa vala yivawopiwili ng'odu na Malawu, ndayikalili ngimu veni, panji ya Malawu, ili ndivapati yivavelili panji ya Malawu, nenga ha kucha ndiva panji ya Malawu va Chapanga, nongwa ngamuliwa na Malawu va Kilistu. 22 Kwa vala yivavelili na ujumilwa mdokwa ndayikalili ngimu muna ujumilwa mdokwa ili ndivapati yivavelili na ujumilwa mdokwa. Ndiyigola kila chindu kwa vandu vosi ili ndivalowoli vamu wa vala kwa deha yoyonda yila. 23 Ngugola fyosi afi kwanongwa ya Chilongu cha Nyanyi, ili mbati sangi shaki. 24 Wuli, mumanya ng'odu kucha muluvagha lwa mbilu, ingava vandu vonda vakwivilinga, lakini yumu hela yavalongolela vayaki ndi yayitolela fupu? Wivilingi ili upati fupu. 25 Kila mundu yadayila kuvalongola vayaki akudayiliwa kufileka fyosi, akugola naha ili ayipatili likokoma liyanangika! Lakini yufwi tukugola nahawu ili tupati fupu yingajila kuyanangika. 26 Ponopa nahawu ndi wundiyivilinga kunu pandiyilata kuwesha, nguleva ng'odu kucha mundu yaleva na liyegha. 27 Nguugobola mvili wangu na ndiudindashi, ngugola naha ili pamalila ngotoo kuwoneka ngujakwa ha kuvalandulila vandu vamonga.

10

Ngayikilu ya kutambikila ming'omung'omu

1 Valongu ngudayila mumanyi kucha vambuyi vetu yivamkovikelili Musa, vosi vajabukili vanofu mubahali dwifu. 2 Mulifundi lila na mubahali vosi vaveli kucha vabatishiwa vavi vanachuli va Musa. 3 Vosi valya filivi fifilafila fya ndima. 4 Wuwula wula valanda chilandi chichila chila cha chindima. Nongwa valandili kufuma lila ligonguveli lya chindima livavakovikelili, ligonguveli lyeni ndi Kilistu. 5 Lakini vatangalili vamunowesha ng'odu Chapanga na fikongu fyawu vafitandalika kucheja.

6 Ponopa milandu yosi yiwoneka kutuwula yufwi, yikutukayika yufwi tukotoo kudobukela wafu ngimu veni wuvadobukela. 7 Mukotoo kuva vatundamila va ming'omung'omu ngimu vamu wuvagolili, ngimu mayandiku Vang'alili wuvadeta, “Vandu vayikalili pasi na valya na kulanda na kufina kwa ndambu ya wafu.” 8 Tukotoo kugola uwoni kucha vamu wuvagolili uwoni, lijuva limu hela vandu elufu milongu mivili na ndatu vasovili. 9 Tukotoo kumuyesha Bambu Kilistu kucha vandu vamu wuvamuyeshili, vosi vasovili kwa kulumiwa na njoka. 10 Mukotoo kung'ong'oleka kucha vamu wuvamung'ong'utekili, vawulayiwa na makungu wa njifwa!

11 Topi, afi fyosi fivafumbukila veni ili kutuwula yufwi kandi fiyandikiwa, ili kutukayika yufwi yituvelili mungalilu ya majuva va mwishu wa mlima.

12 Yayihola kucha kawoloka uswanu, ayivavali akotoo kuva. 13 Kuyeshiwa ku-muyeshiwa kuhenja ha kwa mundu. Lakini Chapanga mweni avagayilili jangi yaki davaleki ng'odu, muyeshiwi pitu. Lakini pamuyeshiwa, mweni davapi liwovi lya kuyiwunishila na deha ya kufumila.

14 Na valongu vangu, muyilyepi kutundamila ming'omung'omu. 15 Nguywanga na yumwi kucha vandu yimuveli na luhunja. Muyihighi mwaveni achi chinywanga. 16 Patulunemela lwindi lwa Bambu, wuli, tukwilumba na mwasi wa Kilistu ng'odu? Na patumetula libumunda, wuli, tukwilumba ng'odu na mvili wa Kilistu? 17 Kwanongwa libumunda lyeni ndi limu, hata leki yufwi tutangala, tuva mvili wumu, nongwa vosi tukuvaghana libumunda limu. 18 Muloli kwa chilangushilu cha Vayisilaeli, vala yivalya litambiku vakwilumba na Chapanga kupitila afi fyalu. 19 Deti liki? Kucha filivi fitambik-iliwi na ming'omung'omu ndi chindu chikomi pitu filivi? Na ayi ming'omung'omu ndi findu fikomi? 20 Hata padokwa! Chideta ndi achi mitambiku yivatawula vandu vangajila kumumanya Chapanga vakuvatawulila vafinyamkela, Chapanga ha. Hata padokwa ngudayila ha yumwi muyilumbi na chinyamkela. 21 Damuweshi ng'odu kulandila lwindi lwa Bambu kunu mukulandila lwindi lwa chinyamkela. Damuweshi ha kulila mesa ya Bambu na mesa ya chinyamkela. 22 Wuli, awu tukudayila kumugola Bambu ghavi na weyi? Mukwihola kucha tuva na liwovi pitu mweni?

Mugoli fyosi kwa ukomi wa Chapanga

23 Findu fyosi fikujumishiwa, lakini fyonda ha yifitanga. Findu fyonda halali lakini fyonda ha fya nyanyi. 24 Mundu yoyonda akotoo kwilola mweni, ila avaloli na vayaki.

25 Mulyi kila chindu chimuhemesha ngajila kudasha dasha ili natilu shenu sikotoo kuva na hoshu. 26 Nongwa mayandiku vakudeta, “Mlima na fyosi yifivelili mumlima fya Bambu.”

27 Leki mundu yangajila kumujuma Chapanga pavalalika na yumwi pamuyenda,
topi, muliyi fyosi fyavatandili ngajila kudasha dasha kwanongwa ya natilu. 28 Lakini
mundu pavawombela, “Filivi afi fitambikiliwa ming'omung'omu,” Topi, kwanongwa ayu
yavawombilili naha na kwanongwa ya natilu, mukotoo kulya. 29 Ngudeta, “Kwanongwa
ya natilu,” Natilu shenu ha, wala natilu ya yula yavawombilili.
“Finofu, pambeli,” mundu wingi kadasha, “wuli upekesu wangu uhighiwi natilu ya
mundu wingi? 30 Leki payiva nenga ngulya filivi afi kunu ngumulumba Chapanga,
nongwa liki mundu wingi ang'ombing'ombi?”
31 Topi, chochosi chimugola yivi kulya awu kulanda, mugoli fyosi kwanongwa ya
ukomi wa Chapanga. 32 Mukotoo kuva ngingamu kwa Vayawudi awu kwa Vagiliki
awu kwa lipinga lya vandu yivamjumila Kilistu. 33 Muvi ngimu nenga, nguyesha
kuvanowesha vosi kwa deha yoyonda, ngajila kusaka fwayida yangu ndimweni ila kwa
fwayida ya vosi, ili valowuliwi.

11

1 Mungovikeli nenga kucha nenga wundimukovikela Kilistu.

Kwigubika mutwi mukudadava

2 Nguvajuma kwa kungumbuka kunu pamukamulila vala Malawu vendivagayilili.
3 Lakini ngudayila mumanyi kucha Kilistu ndi mutwi wa kila mlumi na mlumi mutwi
wa mdalamundu na Chapanga mutwi wa Kilistu. 4 Topi, kila mlumi yadadava awu yula
yalandula unjagila kufuma kwa Chapanga kunu kagubika mutwi waki, ayu akumgayila
soni Kilistu. 5 Na Mdadala padadava awu palandula chilongu cha Chapanga ngajila
kugubika mutwi waki, akubedala mutwi waki, mdala yagola naha akulinganila na
mdala yamoghili fwili shaki. 6 Mdala yangajila kugubika mutwi waki, ngiba adumuli
fwili shaki. Lakini dayivi chindipa kwa mdadala kumogha fwili shaki awu kumoghiwa
fwili shaki, ngiba agubiki mutwi waki. 7 Nyanyi ha kwa mlumi kugubika mutwi waki
nongwa mweni akwifwana na Chapanga na ndi ukomi wa Chapanga, lakini mdadala
ndi ukomi wa mlumi. 8 Mlumi Kafuma kwa mdadala ha, lakini mdadala kafuma
kwa mlumi. 9 Mlumi kalumbiwa kwanongwa ya mdadala ha, ila mdadala kalumbiwa
kwanongwa ya mlumi. 10 Kwanongwa ya Makungu mdadala akugubika mutwi waki,
ili yivi chilangushilu cha uwesu wuveli pambindi yaki. 11 Kwa kwilumba na Bambu,
mdadala chindu ha pangajila mlumi na mlumi chindu ha pangajila mdadala. 12 Ngimu
wuyivelili mdadala afumili kwa mlumi, wuwula wula mlumi kaleliwa na mdadala lakini
fyosi fikufuma kwa Chapanga.
13 Mulamuli mwaveni nahawu finofu kwa mdadala kudadava kwa Chapanga ngajila
kwigubika chindu kumutwi? 14 Hata ndambu ya fisingu fyeni fikulangusha kucha kwa
mlumi kuva na fwili ndali chindipa kwa mweni. 15 Lakini kwa mdadala kuva na fwili
ndali ndi chindu cha kwidumbila kwa mweni, kagayiliwa fwili ndali ili simugubiki.
16 Leki mundu akudayila kuyegha malimbu muchilongu achi, topi amanyi kucha yufwi
tuvahela chishovi chingi, wala lipinga lya vandu yivamjumila Kilistu vavahela chishovi
chingi.

Filivi fya ngumbungumbu ya njifwa ya Bambu
Mateyi 26:29, Maliku 14:22-25, Lukasi 22:14-20

17 Mumalawu vandivapa nguvajuma ha, ngweshi ng'odu hata padokwa mumalawu
ava vandivagayila nguvajuma ng'odu, mungungashu shenu sha kumjuma Chapanga
mukugola wafu wutangalili nendu ya usangi. 18 Cha kwaa mbikanila pamwikungasha
pamu kucha lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu yikubwituka shoshu gati ya yumwi.
Na nenga padokwa ngujumila. 19 Nongwa nakaka damwipoti gati ya yumwi ili vala
yivaveli va Chapanga vamanyiki. 20 Nakaka pamwikungasha, mukwihola mukulya filivi
fya Bambu kumbi ha! 21 Nongwa pamulya kila mundu akulya filivi ngajila kuvaveta
vayenu, mbaka vamu vakuva na njala kunu vamonga vakulovela! 22 Wuli, muva hela
kaya sha kulya na kulandila? Awu mukulibedala lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu
na mukuvataya soni vala vangajila chindu? Ponopa ng'ombi liki? Ndivajumi!? Ng'odu!
Kwa chindu achi ndivajumi ng'odu.
23 Kwanongwa nenga ndayangili kwa Bambu vala yindivagayila yumwi, Bambu Yesu
lumihi lula pashengitiwili atolili libumunda, 24 kamulumba Chapanga, kalimetula, kunu
padeta, “Ayi ndi njimba yangu mugayililwi yumwi mugoli naha kwa ngumbungumbu ya
nenga.” 25 Wuwula wula, palili kala katola lwindi kadeta, “Alu ndi lwindi lwa lilaghanu
lya shonu lwa mwasi wangu. Mugoli naha, kila pamulanda pamungumbuka nenga.”
26 Nongwa kila pamulya libumunda ali na kulandila lwindi alu, mukulandula njifwa ya
Bambu mbaka payisa kandi. 27 Topi, kila yaghalya libumunda ali, awu kulandila lwindi

alu lwa Bambu ngajila kudayiliwa, akuva na mbatiwa ya kuuvifya mvili na mwasi wa Bambu. 28 Topi, kila mundu ayilembeshi mweni tanila, pambeli ghalyi libumunda ali na kulandila lwindi alu. 29 Nongwa yaghalya na kulanda ngajila kumanya mvili wa Bambu ndi chindu liki, akulya na kulanda highilu yaki mweni. 30 Ndi nongwa gati yenu kuna vasosuvafu na vatami na vamonga vasova kala. 31 Leki tungayilembishili twaveni finofu tungahighiwili ng'odu na Chapanga. 32 Lakini patuhighiwa na Bambu, tukufundiwa tuvi na luhala, ili tukotoo kuva na mbatiwa pamu na vandu va mlima.

33 Ponopa valongu vangu, pamuva pamu mukulya ndilya ya Bambu, mwiveti. 34 Nongwa leki kuna mundu yavelili na njala, ghalyi kayaki, ili ndanganilu yenu yikotoo kuyegha highilu ya Chapanga. Lakini kwa yila milandu yingi, dandivawuli panyisa.

12

Fupu sha Mfuki Mng'alili

1 Valongu, ponopa ngudayila mumanyi finofu milandu ya fupu sha Mfuki Mng'alili. 2 Ngumanya kucha, pamuveli vangajila kumumanya Chapanga, mwavelili mulongushiwa mudeha sha wafu kuyitundamila ming'omung'omu yingajila unofu. 3 Ngudayila mumanyi naha, kwahela mundu yoyosi yalongoshiwa na Mfuki wa Chapanga daweshi kudeta, “Yesu alapiliwi!” Wuwula wula, kwahela mundu yoyosi yaweshi kudeta, “Yesu ndi Bambu,” paalongushiwa ng'odu na Mfuki Mng'alili.

4 Fupu sha chindima siva sha ndambu sitangalili, lakini Mfuki yasitawula ndi yumu. 5 Kuna ndambu kafwauti kafwauti sha kukimbanika lakini Bambu yakimbanikiwa ndi yumu. 6 Kandi kuna ndambu sitangalili sha kugola chichuku, lakini Chapanga ndi yavagayila uwesu vandu, wa kugola chichuku shosi kwa vandu vosi. 7 Kwa kila mundu Mfuki Mng'alili akwilangusha kwa ndambu yiwutunga kwa fwayida ya vandu vonda. 8 Mfuki akumgayila mundu yumu lulayilayi lwa luhunja na Mfuki yuyoyu akumgayila mundu wingi lulayilayi lwa umanyi. 9 Mfuki yuyoyu akumgayila mundu wingi ujumilwa na wingi akumgayila fupu ya kulowola vandu. 10 Mfuki Mng'alili akumgayila mundu wingi fupu ya kugola mihilu na wingi fupu ya kudeta umbuyi wa Chapanga na wingi akumgayila uwesu wa kumanya fupu sha Mfuki Mng'alili na singajila kuva sha Mfuki Mng'alili na wingi fupu ya kudeta ng'ombelu henja na wingi fupu ya kumanya ng'ombelu singajila kumanyika. 11 Asi shosi ndi chichuku sha Mfuki Mng'alili, mweni akumupa kila mundu fupu, ngimu wadayila Mfuki Mng'alili.

Mvili wumu lakini fisingu fitangala

12 Ngimu wula wuvelili mvili wumu wuna fisingu fitangalili na fisingu afi fyosi fikuwugola mvili wumu nahawu ndi wuyivelili kwa Kilistu. 13 Nongwa yufwi Vayawudi na Vagiliki, vavanda awu vandu yivavelili pekesu, vosi tubatishiwa kwa Mfuki Mng'alili ndi yumu na mumvili wumu, twavosi tukulanda kwa Mfuki yumu.

14 Nongwa mvili uwumbiwa kwa chisingu chimu hela ha, ila kwa fisingu fitangalili. 15 Leki liwulu lingayiwombilili, “Kwanongwa nenga liwoku ng'odu, topi, nenga wa mvili ha.” Wuli, liwulu liva lya mvili ng'odu? 16 Leki lijeji lingayidetilili, “Kwanongwa nenga lisu ng'odu, topi nenga wa mvili ha,” Wuli lijeji dalivi lya mvili ng'odu? 17 Leki mvili wosi wungaveli lisu, mundu angapikanilili wuliwuli? Mani mvili wosi wungaveli lijeji mundu angaweshili wuli kuyambula? 18 Lakini Chapanga kavika fisingu fyosi chakachaka ha kwa kila mundu ngimu wadayilili. 19 Leki fisingu fyosi fingaveli chisingu chimu, mvili wungaveli koti! 20 Ngimu wuyiveli kuna fisingu fitangala, lakini mvili ndi wumu.

21 Topi, lisu likuwesha ha kuliwombela liwoku, “Ngukudayila ha yuwi!” Na mutwi wuweshi ha kuvawombela mawulu, “Nguvadayila ng'odu yumwi!” 22 Lakini nendu ya afi yikuwoneka kucha fisingu fila fya mvili yifiwoneka fisosovafu afi fya maha nendu. 23 Kandi fisingu fyitwihola kucha fivahela utundamilu mkomi, ndi yifituvika kwa ululeli mkomi munu, fisingu fya mvili yifiwoneka kucha finofu munu, tukufikola munu. 24 Lakini fisingu fimonga fikudayiliwa ha kugolikeshiwa. Chapanga mweni kauvika mvili ndambu ayi kachigayila utundamilu mkomi chisingu chingajila kutundamila. 25 Topi kukotoo kuva na kulekana mumvili ila fisingu fyosi fiyitangi telatela. 26 Leki chisingu chimu chikugobuleka fisingu fyosi fikugobuleka pamu na cheni. Chisingu chimu pachitundamiwa fyosi fikusekilela pamu na cheni.

27 Topi, mwavosi yumwi muva mvili wa Kilistu, kila mundu ndi chisingu mumvili awu. 28 Chapanga kavika mu lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu, yakwaa vandundami, pambeli vambuyi, kandi vawula, pambeli kavavika vala vana kugola mihilu, kunanisha na kutanga, filongosi na yivadeta ng'ombelu henja. 29 Wuli, vosi vandundami? Awu vosi vambuyi? Awu vosi vawula? Awu vosi vava na uhwadali wa kugola mihilu? 30 Vosi

ha yivavelili na uwesu wa kulowola awu kuwomba ng'ombelu henja awu kumanya ng'ombelu henja 31 Muvi na dobukelu ya kupata fupu nofu nendu.
Ponopa nenga dandivalangushi deha nofu nendu pitu asi.

13

Udayilu

1 Hata leki padeta detelu sha vandu na hata sha vanjagila kufuma kwa Chapanga, lakini leki ndiva hela utami nenga ngwifwana kucha lishu lya lidebi hela awu chijofu, 2 Leki ndina fupu ya kulandula na kumanya mbwepu shosi sifisikili na kumanya kila chindu, nguwesha kuva na ujumilwa wa kusewusha fidunda, lakini leki pandiva nahela utami nenga chindu ha. 3 Pandawula fimelili nafyu na kuvagayila vagaju, hata pandiyitawula njimba yangu wunyanyiwi motu, lakini ndivahela utami nenga ngupata chindu ha.

4 Mundu muna utami akwiwunishila, ukwiyikala, muna lusungu kavahela weyi, ukwijuma ha wala kwidumba ng'odu. 5 Muna utami ukumpota utundamilu ha, akusaka fwayida yaki weka hela ha, wala mpusu wa maya va kalopu kalopu ha, akwimwivalangila mundu wafu ha, 6 akusekilela ha wafu, ila ukusekilela unakaka. 7 Mundu muna utami akujumila fyosi, akwiwunishila fyosi akushuvilila ngajila kutofya.

8 Utami wuvahela mbaka, leki kuna umbuyi dawupeli, leki fupu ya kudeta detelu henja, dayipeli, leki kuna luhala na lweni dalupeli. 9 Nongwa fupu yetu ya umanyi yikwila ha na fupu yetu ya umbuyi yikwila ha, 10 Chipindi Chapanga pagola kala findu fyosi fikwili, fingajila kukwila dafiwuki.

11 Pandiveyi mwana chali ndadetili chiwana chali, ndamanyili chichali, ndayiholili chichali. Pameli mkomi ndifileka fyosi fya vana chali. 12 Chituchiwona ponopa chikwila ha yiva kucha wushu wutuwuwona mulindala, lakini pambeli datuloli wushu kwa wushu. Ponopa ndifimanya padokwa hela, lakini pambeli damanyi fyosi nakamu, ngimu wula Chapanga wamanya nenga.

13 Hata naha ponopa tuva na findu afi fitatu dafivi majuva vosi, ujumilwa na shuvililu na utami, lakini chivelili chikomi kwa fyosi ndi utami.

14

Findu fimonga fya Mfuki Mng'alili

1 Mwikangashi kuva na utami. Wuwula wula mukuvilishi kupata fupu singi sha Mfuki Mng'alili, chamunu fupu ya kulandula lulayilayi lwa Chapanga. 2 Yadeta ng'ombelu henja akudeta na vandu ha akudeta na Chapanga nongwa kwahela mundu yampikana. Akudeta kwa liwovi lya Mfuki findu fifisikili. 3 Lakini yula yadeta ng'ombelu henja na vandu na kuvatanga kuvadindasha chindima, kuvakuvilisha na kuvakola mawoku. 4 Munakudeta ng'ombelu henja akwidindasha mweni. Lakini yula yalandula unjagila wa Chapanga, akulidindasha lipinga lya vandu yivamjumila Kilistu. 5 Topi ngadayilili mwavosi yumwi mudeti kwa ng'ombelu henja lakini ngadayilili munu muvi na fupu ya kulandula unjagila wa Chapanga. Kwanongwa yula yalandula ndi mkomi kwa yula yadeta ng'ombelu henja, leki paveli mundu yamanyili kuvawombela vandu fila fyadetili ili lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu liweshi kutangiwa. 6 Ponopawu valongu vangu, panyisa kwa yumwi na kudeta na yumwi kwa ng'ombelu henja dayivatangi liki? Dayivatangi chindu ha, ila leki pandivawombela unjagila wa Chapanga awu umanyi wuutunga awu kutunga awu kuwula.

7 Hata findu fingajila unofu yififumisha lishu kucha miluli awu lugombugombu. Leki pafifumisha ng'odu lishu ali awu lila mundu akuwesha wuli kumanya msambu liki wukuviwa? 8 Leki limbalapi payifumisha ng'odu lishu lyaki finofu ghani daghavi kayitanda kala kwa mgoha? 9 Wuwula wula na yumwi, leki chimudeta chikumanyika ng'odu, ghani daweshi kumanya chimudeta? Topi mukuva kucha vandu yimudeta na liyegha. 10 Pasiveli detelu sitangalili mumlima shosi sikumanyika. 11 Leki manya ng'odu chadeta mundu wingi, nenga ndiva muhenja kwa mweni na mweni muhenja kwa nenga. 12 Wuwula wula na yumwi yikubayulila kupata fupu sha Mfuki, mukimbaniki munu kupapata sila sitanga kulidindasha lipinga lya vandu yivamjumila Kilistu.

13 Ponopa munakudeta ng'ombelu henja dadavi kwa Chapanga akupi uwesu wa kumanya. 14 Nongwa padadava kwa detelu henja ndima yangu yikudadava nendu, lakini luhala lwangu lukupata chindu ha. 15 Topi, goli wuli? Dadadavi kwa ndima yangu wuwula wula dadadavi kwa luhala lwangu dasomoli mundima yangu lakini wuwula wula dasomoli kwa luhala lwangu. 16 Pandimjuma Chapanga kwa ndima yaku hela, leki kuna mundu kamanya ng'odu chiwudeta daweshi wuli wuli kuyitikila, “Yina, pamlumba

Chapanga leki kamanya ng'odu chiwudeta? 17 Dadawu yaku ya kumulumba Chapanga
yikuwesha nakaka kuva nofu lakini yula wingi dayimtangi chindu ha.”
18 Ngumulumba Chapanga kucha nenga nguwomba detelu henja pitu mwavosi yumwi.
19 Lakini mungushu ya lipinga lya vandu yivamjumila Kilistu ngudayila kudeta filongu
muhanu fimanyikili, ili ndivawuli vandu vatangalili pitu kuwomba filongu fitangalili
kwa ng'ombelu henja.
20 Valongu mukotoo kuva kucha vananguta muhoshu shenu. Muvi kucha vana fyali
mumilandu ya wafu, lakini pamuyihola muvi kucha vandu vakomi. 21 Malawu vakudeta
naha,
“Kwa njila ya vala yivawomba ng'ombelu henja,
dang'ombi na vandu ava,
na kwa mumilomu ya vahenja, yivaveli na kabila henja
hata naha davambikani ha akuwomba Bambu.”
22 Topi, fupu ya ng'ombelu henja ndi chilangushilu kwa vandu vangajila ujumilwa,
lakini kwa vala yivajumila ha, ila fupu ya kutunga yiva kwa vala yivajumila kwa vala
vangajila kujumila ha.
23 Topi, lipinga lya vandu yivamjumila Kilistu lyosi paliyikungasha pamu na kila
mundu padeta detelu henja, leki pavayisa vandu vangajila kumanya awu yangajila
kujumila, davawombi nda kucha yumwi muna lukwali? 24 Lakini vosi pavatunga
payisa mundu hela awu vangajila kujumila, fyosi fyapikana dafivalangushi wafu wa
veni na dafivahighi kwa fila fivapikanili. 25 Hoshu shawu siyifisili dasifisuliwi na
mweni datundami padadava kwa Chapanga pawomba, “Nakaka Chapanga kava pamu
na yumwi”

Ulongoshi mulipinga lya yivamjumila Chapanga

26 Valongu vangu topi tudeti liki? Pamuyikungasha pamu mukudadava Chapanga
yumu asomoli, yumu awuli, yumu ghavi na ugubutulu wa Chapanga, wingi ghavi
na fupu ya kuwomba ng'ombelu henja na wingi avawombeli vandu vamonga chila
chivawombili. Fyosi figoleki ili kuvatanga vandu va Chapanga. 27 Pakava mundu
yavelili na fupu ya kudeta detelu henja, vavili awu vatatu lakini adeti mundu yumu
yumu, ila kuvi na mundu wa kuvawombela vandu vamonga fivadetili. 28 Lakini leki
kwahela mundu yawesha kuvawombela vandu chila chivadetili, topi, yula yawomba
ng'ombelu henja anyamali pala palikungashu, awombi kunda ya hela na Chapanga.
29 Vala yilandula unjagila wa Chapanga vavili awu vatatu vawombi kunu vandu
vamonga valembeshi chila chivadetili. 30 Lakini leki mundu yumu mulikungashu
kayanga unjagila wa Chapanga, topi na yula yawomba anyamali. 31 Nongwa mwavosi
mukuwesha kulandula unjagila wagayiliwili na Chapanga, yumu yumu ili kila mundu
ayiwuli na adindashiwi. 32 Fupu ya kulandula unjagila wa Chapanga utavaliwi na yula
yalandula umbuyi. 33 Nongwa Chapanga kava wa ndilingu ha, ila mweni ndi Chapanga
wa kusika.

Kucha wuyivelili mu lipinga lya vandu yivamjumila Kilistu, 34 vadala vanyamali jii
mulikungashu. Vakudayiliwa ng'odu kuwomba wala kulongosha kucha Malawu va
Vayawudi wuvawomba. 35 Leki pavava na minasha ya kunasha, vavanashi valumi vawu
kaya, nongwa yiva chindipa kwa mdala kudeta mulikungashu lya vandu yivamjumila
Chapanga.
36 Wuli, mukwihola Chilongu cha Chapanga chifuma kwa yumwi? Awu mukwihola
chivayisila yumwi weka hela? 37 Leki mundu yoyosi yayihola kucha mweni kana fupu
ya kudeta unjagila wa Chapanga awu kucha kavanayu fupu ya Mfuki Mng'ali, amanyi
kucha afi findivayandikila yumwi ndi Malawu va Bambu. 38 Leki mundu yangajila
kupikana afi na mweni akotoo kupikanishiwa. 39 Topi, valongu vangu, mukudayiliwa
kuva na bayililu ya kulandula unjagila wa Chapanga mukotoo kumukanisha mundu
kuwomba ng'ombelu henja. 40 Lakini fyosi figoleki kwa ugoleki na unofu.

15

Kushukuka kwa Kilistu

1 Topi valongu ngudayila kuvamanyisha Chilongu cha Nyanyi chindivalandulili na
yumwi mwachiyangili na mwawolukili uswanu. 2 Achi ndi chilongu cha Nyanyi,
chilongu chindivalandulilili yumwi. Yumwi mulowuliwa kwa Chilongu cha Nyanyi mani
pamuchikamula nakaka pamongapa kujumila kwa yumwi kungaveli kuvahela mana.
3 Nenga ndavagayilili yumwi chila ndichiyangili ndimweni, kucha Kilistu asovili
kwanongwa ya sambi shetu ngimu Mayandiku Vang'alili wuvadeta, 4 asikilwi, ashukukili
mnofu lijuva lya tatu ngimu yivayandikili mumayandiku mang'alili wuvadeta, 5 pambeli

amfumbukilili Kefa na pambeli avafumbukilili vandundami vosi lilongu na vavili.
6 Pambeli avafumbukilili vandu mya muhanu kwa mwanja wumu, vamonga mbaka
nalelu vakali vanofu, lakini vamu vasova kala.
7 Pambeli amfumbukilili Yakobi, pambeli kavafumbukila vandundami vonda.
8 Kumbelu afumbukilili nenga, nenga ndawonikili kucha mwana njiti. 9 Nongwa
nenga ndi mdokwa nakamu kwa vandundami vosi, ngujakwa ha kukemiwa ndundami,
kwanongwa ndaligobulili lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu. 10 Lakini kwa usangi
wa Chapanga ndiva ngimu wumeli, usangi yangayilili, yaveli ya hela ha. Nenga gola
chichuku ngomi pitu vandundami vosi, kwa liwovi lya ndimweni hela ha, ila kupitila
usangi wa Chapanga yigola chichuku pamu nayu. 11 Hata leki naha mani, yivi veni
yivalandulili awu nenga yinandula, chindu ha achi ndi chitulandulili na achi ndi
chimuchijumila.

Ushukushu wetu

12 Leki yilandulilwi kucha Kilistu ashukukili, wuli vamonga gati ya yumwi vakuwesha
kudeta kwahela ushukushu? 13 Leki kwahela ushukushu kwa vandu yivasovili, topi na
Kilistu kashukuka ng'odu, 14 na leki Kilistu kashukuka ng'odu, topi fyosi fitulandula fya-
hela mana na ujumilwa wenu wuvahela mana. 15 Chikomi kupita fyonda yufwi tungaveli
vatovilela va udesi kwa Chapanga, nongwa twawombili kucha Chapanga amshukushili
Kilistu kumbi mweni kamushukusha ha, leki nakaka yivasovili vakushukushiwa ng'odu.
16 Nongwa, payiva leki nakaka kucha yivasovili vakushukuka ng'odu, topi na mweni
Kilistu kashukuka ha. 17 Na leki Kilistu kashukushiwa ng'odu, topi, jumilu yenu yivahela
chindu, mukali musighala mu sambi shenu. 18 Na dayimanyiki kucha, vala yivasovili
kunu pava vamjumilili Kilistu vayaghamila nakamu. 19 Leki shuvililu yetu ndi Kilistu
muunofu awu hela, yufwi tukudayiliwa kuwonelwa lusungu pitu vandu vosi.
20 Lakini unakaka weni ndi awu Kilistu ashukukili, mweni wa kwaa kwa vandu
yivasovili. 21 Mana ngimu njifwa wuyiyeghiwili na mundu yumu, wuwula wula
kushukuka kuyeghiwa na mundu yumu. 22 Kwa kwilumba na Adamu vandu vosi
vasovili, wuwula wula vosi davavi vanofu kwa kwilumba na Kilistu. 23 Lakini kila
mundu kwa ndambu yaki, yakwaa Kilistu, pambeli vala vosi yivaveli va mweni pawuya
Kilistu. 24 Mwishu dawufiki damuhadishi Tati Chapanga wutwa, damalili kuyananga
wutwa na ukomi na wovi. 25 Nongwa Kilistu akudayiliwa atavali mbaka Chapanga
davaviki vachimdwama vaki pasi ya mawulu vaki. 26 Chimdwama wa kumbeli
kuwulaghiwa daghavi njifwa. 27 Nongwa mayandiku vakudeta, “Chapanga kafivika
findu fyosi pasi ya mawulu vaki.” Lakini, Mayandiku pavadeta, “Findu fyosi fivikwa
pasi ya mawulu vaki” Nakaka kucha kwahela Chapanga mufindu afi, nongwa mweni
ndi yafivikili findu afi pasi ya mawulu va Kilistu. 28 Lakini pafivika findu fyosi pasi ya
mawulu va Kilistu, pambeli Mwana daayiviki pasi ya Chapanga, ili Chapanga atavali
findu fyonda.
29 Leki kwahela ushukushu, davagoli wuliwuli vandu vala yivabatishiwili kwanongwa
ya yivasovili? Leki yivasovili vakushukushiwa ng'odu nongwa liki vakubatishiwa
kwanongwa ya veni? 30 Na yufwi, nongwa liki twikwivika muhatali ya njifwa kila saa?.
31 Valongu vangu, kila lijuva nguva munjifwa! Ngwidumbila yumwi kwa kwilumba na
Yesu Kilistu Bambu wetu. 32 Leki ngavelili ngwiminya na vang'ongolu vakali aku Ifesu
kwa milandu ya chiwundu ndambatili liki? Lakini vasovili vakushukuka ng'odu. Leki
“Tulyi na tulandi nongwa chilawu datusovi”.
33 Mukotoo kwijanga, “Lighanja lya wafu likuyananga ngalilu nofu.” 34 Muyimuki,
muwuyi kungalilu nofu muleki ngalilu ya sambi, kwanongwa vandu vamu vamumanya
ng'odu Chapanga. Ngudeta naha ili kuvataya soni.

Njimba singajila kuwola

35 Mundu akuwesha kudasha, “Wuli yivasovili vakushukushiwa wuliwuli? Davavi na
mvili wa ndambu liki?” 36 Yuwi mpufi! Mbeyu yiwukweta yikumela ha mbaka yifwi
tanila. 37 Pawukweta, ukukweta libeleghi ha ila ukukweta mbeyu hela, yivi mbeyu ya
upemba awu mbeyu yingi. 38 Lakini Chapanga akwigayila mibeleghi ngimu wadayila
na kila mbeyu akuyipa ndambu yaki weni.
39 Njimba sha filumbi fikulinganila ha, Vandu vana njimba shawu na vang'ongolu vana
njimba shawu na vambongu vana njimba shawu na vasomba vana njimba shawu.
40 Njimba sivelili kumbindi kwa Chapanga yikwifwana ha na njimba sha pamlima.
41 Lijuva lina unofu waki na mwesi wuna unofu waki na ndondwa sina unofu waki na
hata ndondwa na sheni sikwifwana ha kwa unofu.
42 Naha ndi dayivi pavashukuka yivasovili. Njimba yikusikiwa pawuva wudan-
ganyika, pawushukuka ukuva wungajila kudanganyika. 43 Wukusikiwa kwa chindipa

wukushukuka kwa ukomi wukusikiwa kwa usosuvafu na wukushukuka pawuva na liwovi. 44 Wukusikiwa mvili wa chiwundu na wukushukuka mvili wa Chindima. Leki kuna mvili wa chiwundu wuwula wula kuna mvili wa Chindima. 45 Nongwa mayandiku vakuwomba, “Mundu wa kwaa Adamu kava chilumbi mnofu” Lakini Adamu wakumbeli ndi Mfuki Mng'alili yavagayila vandu unofu. 46 Wukandili kwisa mvili wa chindima ha, ila wukandili mvili wa chiwundu pambeli mvili wa chindima. 47 Mundu wa kwaa alumbiwili kwa uganga, mundu wa pili afumili kumbindi kwa Chapanga. 48 Yula yalumbiwili kwa unganga akwifwana na vala va pamlima na yula yafumili kumbindi kwa Chapanga akwifwana na vala va kumbindi kwa Chapanga. 49 Ngimu kuyifwana na yula yagoliliwili kwa uganga, wuwula wula datwifwani na yula yafumili kumbindi kwa Chapanga.

50 Valongu vangu chidayila kudeta ndi achi, mvili na mwasi dafiweshi ha kuhala wutwa wa kumbindi kwa Chapanga. Fila fiyanangika dafiweshi ha kuhala unofu wa jola.

51 Mupikani ndivawombeli lupwepu, yufwi twavosi datusovi ha, ila datughalambuliwi, 52 chipindi limbalapi lya mwishu palilanduliwa, teputepu vandu yivasovili davashukushiwi kunu njimba shawu dasivi singajila kuyanangika na yufwi datughalambuliwi. 53 Nongwa chila yichiwola chiyifwalili ndambu ya ngajila kuwola na mvili wusovili wunghalambuki wukotoo kusova. 54 Topi mvili awu wuyanangika pauyifwalila ndambu yingajila kughalambuka wukotoo kuyanangika na chila chisova pachighalambuka chikotoo kusova, davavi vala Mayandiku Mang'alili yivadeta, “Njifwa yiyaghamishiwa na uweshi wuva!”

55 “Yuwi njifwa uweshi waku wuva koti?
Yuwi njifwa lihingili lyaku liva koti?”

56 Lihingili lya njifwa ndi sambi na liwovi lya sambi ndi Malawu. 57 Lakini tumuhongeshi Chapanga yatugayila uweshi kupitila Bambu wetu Yesu Kilistu.

58 Topi, valongu vangu yindivatamili, muwoloki ndemindemi pangajila kutikanyika. Majuva vosi muyendileli kugola chichuku cha Bambu, kwanongwa mumanya chichuku yimugola mugati ya Bambu dayiyaghamili hela ha.

16

Kuvapa vandu va Chapanga

1 Ponopa deti milandu ya kuvapa vandu va Chapanga, mugoli ngimu wundivawombilili vandu yivamjumilili Kilistu wa aku Galatiya. 2 Kila lijuva lya kupumulila kila mundu abavi na aviki mbiya ngimu wapatili, ili panyisa mukotoo kuyimba kandi. 3 Pambeli panyisa kwa yumwi, dandivalayishi vala yimudayila kuvashawula vayeghi baluwa na ndawulilu yenu aku Yelusalemu. 4 Leki payiva nyanyi nenga kuyenga aku, datuyendi pamu.

Hoshu sha Pauli

5 Pandiva nguyenda Makedoniya, danyisi tanila kwa yumwi kwanongwa ngudayila kuyenda Makedoniya. 6 Nguwesha dandiyikali chipindi chidokwa na yumwi, pamongapa dandiyikali chipindi chosi cha mkakamu, ili muweshi kundanga kuyendelela mumwanja wangu kunyenda. 7 Dayila ha kupitila kwa yumwi kalopu kalopu na kuyendilela na mwanja wangu. ngushuvilila kwikala na yumwi chipindi chitali padokwa, Bambu pandanga.

8 Lakini dandiyikali apa Ifesu mbaka lijuva lya Pendikosti. 9 Kwanongwa mulyangu wuva lipala kwa nenga kugola chichuku yitawukili apa, hata leki kuvaveli yivanimba nenga vatangala.

10 Timotewu payisa kwa yumwi, mukotoo kumugola ghavi na chipwembwi chochosi chipindi paghava na yumwi, kwanongwa mweni akugola chichuku cha Bambu, ngimu nenga. 11 Topi mundu yoyonda akotoo kumubedala, ila mumtangi ayendeleli na mwanja kwa kusika aweshi kuwuya kwa nenga, nongwa ngushuvilila awuyi na vandu vatangalili.

12 Milandu ya Apolu, ndimukuvilisha ayisi kwa yumwi pamu na volongu vengi, ila akudayila ha kwisa ponopa ila dayisi papata fwasi.

Chilongu cha mwishu

13 Mugungi mesu, muwoloki uswanu muujumilu, muvi vahwadali na yimuvelili na liwovi. 14 Kila chimugola mugoli kwa utami.

15 Muvamanya Stefwani na valongu vaki, veni valongulili kuva va Kilistu aku Akaya,
muvakala na vayitawula kuvakimbanikila vandu va Chapanga. Topi, valongu vangu
nguvaluva, 16 Muvapikani vandu ngimu ava na kila mundu yagola chichuku na veni.
17 Ngusekilela kwisa kwa Stefwani na Fotunatusi pamu na Akayiku, veni vatola
chiyangilili kwa yumwi yimuyangili. 18 Vafwamusha ndima yangu na shenu wuwowu,
kwanongwa ayi yikudayiliwa kuvakumbuka vandu va nahawu.
19 Mipinga ya vandu yivamjumilili Kilistu va Asia vakuvajambusha, Akula na Piliska
na vandu vosi yivayikungashili munyumba shawu vakuvajambusha kwa ndima ya
kuyilumba na Bambu. 20 Valongu vonda yivavelili apa vakuvajambusha na yumwi.
Mwijambushi mwaveni kwa mwaveni kulangusha utami wenu kwa Kilistu.
21 Nenga Pauli nguvajambusha, panyandika kwa liwoku lyangu ndimweni. 22 Mundu
yoyonda yangajila kumtama Bambu, alapiliwi! Bambu wetu, wisi!
23 Usangi wa Bambu Yesu wuvi na yumwi.
24 Utami wa nenga wuvi kwa yumwi yimwilumbili na Yesu Kilistu.

BALUWA YA PILI YA PAULI KWA VANDU VA KOLINDU
2 VAKOLINDU
ULONGULELU

Baluwa ayi ya pili kwa Vakolindu yiyandikiwa na ndundami Pauli yaveli kucha myaka ya milongu muhanu na muhanu mbaka milongu muhanu na sita naha kukandila pawonikili Yesu. Sula ya 1:1.

Ayi ndi Baluwa yaki ya pili yituvelili nashu gati ya baluwa shaki shavayandikilili vandu va lipinga lya yivamjumilili Kilistu lya Kolindu. Vasomi vajumilili kucha mwanja mtasi Pauli ayandikili baluwa ngali kwa Vakolindu. Tuvahela baluwa ngimu yiyandikiwili mubaluwa ayi musula ya 2:3-4:2 Yikudeteka kucha baluwa ayi ya Vakolindu wa pili yiyandikiwa chipindi Pauli paghaveyi aku Makedoniya sula ya 2:13.

Baluwa ya pili yaveli ya paweka kwanongwa yikwilata milandu ya mundu mweni na hoshu shaki. Pauli alangushili seku yaki kwilata milandu ya nyanyi yapokilili kufuma kwa Titusi kwilata lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu va aku Kolindu. Mubaluwa ayi tuwona ng'ulilu yisasambuliwili kwilata kutawula ngimu wulilaghila lilaghanu lya shonu, mahali pala Pauli akutawula malayishu va kukungasha mbiya dasiyeghiwi kuvatanga vandu yivamjumilili Yesu va aku Yelusalemu sula ya 8-9 Yawonikili kucha vandundami vamu va udesi yivafumili panji ya lipinga lya vandu yivajumilili Yesu vatolili fwasi ya uchimdwama wuvelili gati ya vandu vamonga yivavelili mulipinga lya vandu yivamjumilili Yesu kwa Pauli kuyikwisha veni. Veni vawupufyili uwesu wa Pauli wuvelili wukukuvilisha kwa liwovi uwesu waki wavelili nawu kucha ndundami wa Yesu Kilistu mbaka mbelu ya Vakolindu wa 2.

Fivelili amu kwa chikata

Pauli akukanda baluwa yaki kwa kuvajambusha lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu. sula ya 1:1-7.

Pambeli Pauli akuhimulila kwilata kughalambula mwanja waki na lulayilayi lwa yangili kwilata veni na nyangulilu yawu yiilata baluwa yaki ya mwanja mtasi sula ya 1:8-7:16.

Kandi Pauli akuvagayila layilayi kwilata kukungasha mbiya kwanongwa ya kuvatanga vandu yivajumilili Kilistu va aku Yelusalemu sula ya 8:1-9:15.

Pauli akwitashila kwa kuvakayika ndambu ya mwanja waki dawuyisi pambeli sula ya10:1-13:10.

Jambu kufuma kwa Pauli

1 Nenga Pauli ndundami wa Yesu Kilistu ngimu ya utami wa Chapanga, pamu na
mulongu wetu Timotewu tukuvajambusha.

Tukuvayandikila yumwi lipinga lya vandu yimumjumilili Kilistu yimuvelili aku
Kolindu na vandu va Chapanga vosi poposi pala pamuvelili mumlima wa Akaya.

2 Usangi na kusika kufuma kwa Tati wetu Chapanga pamu na Bambu Yesu Kilistu yivi
na yumwi.

Pauli akumlumba Chapanga

3 Leki tumjumi Chapanga Tati wa Bambu wetu Yesu Kilistu, Tati wa lusungu, Chapanga
wa kukola mawoku kwa ndambu shosi, 4 mweni akutukola mawoku yufwi mutabu
shosi, ili na yufwi tuweshi kuvakola mawoku vayetu mutabu shosi ngimu watukolili
Chapanga. 5 Ngimu wuyivelili gobuleku ya Kilistu payisidi mugati ya yufwi, ndi wuwula
tukusidi kukamuliwa mawoku kufuma kwa mweni. 6 Payiva tukupata tabu, topi tabu
ayi yikuva kwanongwa ya kukoliwa mawoku na yumwi mulowuliwi. Patukoliwa
mawoku ndi utangi kwa yumwi mukuyiwunishila tabu kucha yiyilayila yitupata yufwi.
7 Kwanongwa tumanya fitushuvilila kwa yumwi fiva fikomi, kucha patuva pamu mutabu
shetu, wuwowu datuvi pamu mukukoliwa mawoku.

8 Valongu, tukudayila kuvafifa ha kuvawombela tabu asi situpatili aku Asia shaveli
ngomi shatutopilili munu mbaka tudoya kuyikala. 9 Yina, mundima shetu twawonili
kucha chipindi chetu cha kusova chifika. Yavelili nahawu ili tuwuliwi ndambu
ya kumwidumba Chapanga yavashukusha yivasovili, ngajila kwidumba liwovi lyetu
twaveni. 10 Mweni atulowoli mumyowu ya njifwa na yufwi tukushuvilila daayendeleli
kutujabula kandi muhatali ya njifwa. 11 Mututangili yufwi kwa dadavu shenu
dasiyangiwi na Chapanga datusangili yufwi na vatangalili davamjumi Chapanga
kwanongwa ya yufwi.

Pauli aghalambulili mwanja waki

12 Yufwi tukwidumba utovileli wa natilu yetu wukutugayila chiganu kucha ndambu
yitwikala mumlimawu na chamunu kwa yumwi, kwa ushisha moyu na ugoleki
wutusangiliwili na Chapanga, tulongushiwa ha na luhunja lwa chiwundu ila usangi wa
Chapanga. 13 Tukuvayandikila filongu fingi ha ila filongu fila fimuwesha kufisoma na
kufimanya. Nenga ngushuvilila kucha damumanyi findu afi kwa chiganu, 14 topi ponopa
mumanya nenga padokwa hela, pambeli tumanya mulijuva lila lya kuwuya Bambu Yesu
yumwi damwidumbili yufwi ngimu yufwi datwidumbili yumwi.
15 Kwanongwa ndavelili na chiganu na afi, mwanja mtasi ndayilatili kwisa kuvatanga
yumwi ili mupati usangi myanja mivili. 16 Ndayilatili kutyangila kwa yumwi pandiveyi
mumwanja kuyenda mumkowa wa Makedoniya wuwowu chipindi cha kuwuya,
mundangi mumwanja wangu wa kuyenda Yudeya. 17 Wuli mukucha pandalisheyi afi
mukacheyi ndiva kucha mundu yangajila chiganu? Awu mukacheyi namulu yangu
yavelili ya chiwundu yakudeta “Yina yina” na “Ng'odu ng'odu” mwanja wumu? 18 Ngimu
Chapanga wavelili wa nakaka, topi, twavawombilili ha yumwi chilongu cha “Yina” na
“Ng'odu” kwa chipindi chimu. 19 Nongwa Yesu Kilistu mwana wa Chapanga, mweni
yitumulandulili yufwi na Silivanusi na Timotewu avelili wa “Yina” na “Ng'odu” ha
ila mugati ya mweni chipindi chosi mwaveli “Yina.” 20 Nongwa kupitila Kilistu jangi
shosi sha Chapanga siva “Yina” kwa mweni. Kupitila mweni tukuwomba, “Yina”
kwa ukomi wa Chapanga. 21 Mweni Chapanga ndi yatudindasha yufwi na yumwi
Mukilistu, mweni ndi yatushaghili mafuta, 22 ndi yatutayili lihundu lya kuva va mweni
na kutusangila Mfuki Mng'alili mundima shetu kucha chilangushilu cha findu fyosi
fyatuvikilili kwanongwa ya yufwi. 23 Chapanga ndi mtovilela wa nenga, mweni
kayimanya ndima yangu, nongwa nguvawonela lusungu ndi nongwa nyisa kandi ha
aku Kolindu. 24 Tukudayila ha kuva kucha tukuvatavala muujumilwa wenu, yumwi
mudindala muujumilwa wenu, chituyilata yufwi kugola chichuku pamu kwanongwa ya
cheleli ya yumwi.

2

1 Topi, nenga namula ngotoo kuvatyangila kandi ili ngotoo kuyegha lung'ong'u.
2 Nongwa pandivang'ong'utesha yumwi, kwahela dangoli liwoku, ndi vavala vala
yindivadayilili kuvang'ong'utesha! 3 Nongwa ndavayandikilili, ndalemili panyisa
dang'ong'uteshiwi na yumwi yimudayiliwili kuva cheleli ya nenga. Ndina chiganu
kucha nenga panzekilela hata yumwi musekileli. 4 Pandivayandikilili ndavelili muna
lung'ong'u na lihingili mundima na kwa misosi yitangalili, ili ngotoo kuvang'ong'utesha
yumwi ila kuvalangusha ndambu yindivatamili.

Kumpomela munasambi

5 Leki kwaveli mundu yamukalalisha monga, ayu akungalalisha nenga ha, lakini
kwa yumwi vosi kwa mwambu wumu, ngudeta naha ili ngotoo kukalipa nendu.
6 Asabu yapatili kala kwa yumwi yimutangalili yimukwila. 7 Chisighalili chiva
ngiba yumwi mumpomeli mundu ayu na kumukola liwoku ili akotoo kukalala
nendu na kudoya nakamu. 8 Ponopa nguvasiva, mumulangushi kucha mukumtama.
9 Ndavayandikilili baluwa kwanongwa ngadayileyi manyi kucha mujumila chila chi-
longu. 10 Pamumpomela mundu, leki kava na chakumpomela na nenga ngumpomela
paulongolu ya Kilistu kwanongwa ya yumwi, nongwa mwimanya milandu yaki. 11 Ili
tukotoo kumupa fwasi Lijangavandu atujangi, nongwa twimanya milandu yaki ndambu
wuyivelili.

Njelangu ya Pauli aku kumbwani Tiloa

12 Pafikili aku mbwani ya Tiloa kalandula chilongu cha nyanyi cha Kilistu, ndawonili
deha yiva lipala kwanongwa ya fichuku fya Bambu. 13 Lakini ndajulukili pandimuwonili
ng'odu mlongu wetu Titusi. Ndi nongwa nandivayitawulili vosi mwanja unowa nyenda
Makedoniya.

Pauli akuwesha kwa utangi wa Kilistu

14 Lakini tukumlumba Chapanga yatulongosha mumwanja wa kutugola yufwi tuweshi
kukwisha unakaka wa Kilistu kucha nyambulilu nofu, kila mahali. 15 Nongwa yufwi tuva
kucha nyambulilu nofu ya ubani wula Kilistu wamutawulila Chapanga, nyambulilu nofu
yivafikila vosi, yivalowuliwili na yivayaghamilili. 16 Kwa vala vayaghamilili, nyambulilu
ayi ndi njifwa, lakini kwa vala valowuliwili, nyambulilu ayi unofu. Topi, ghani yawesha
fichuku fya nahawu? 17 Yufwi tuva ha kucha vamonga yivagola uchulusi wa chilongu

cha Chapanga kwa kupata mbiya, yufwi tukulandula kwa chiganu pawulongolu ya Chapanga kucha vandu yituyilumbili na Kilistu.

3

Vagola chichuku va lilawu lya shonu

1 Wuli, tukukanda kandi kwijuma? Awu tukudayila baluwa ya kutumanyisha kwa yumwi, awu kufuma kwa yumwi, kucha vandu vamonga? 2 Mwaveni muva baluwa yetu, baluwa yiyandikiwili mundima shetu na kila mundu ayisomi na kuyimanya. 3 Nakaka yumwi muva baluwa ya Kilistu yiyeghiwili kwa mawoku vetu. Baluwa yeni yayandikiwili ha na winu, yayandikiwili kwa Mfuki wa Chapanga yaveli mnofu. Yiyandikiwa mumigonguveli yitelimbeshiwili ha ila iyandikilwi mundima sha vandu. 4 Tuva na chiganu cha ndambu ayi kwa Chapanga kupitila Yesu Kilistu. 5 Yufwi tukuwesha ha kulimbana kwa liwovi lyetu twaveni, ila kwa uwesu wa Chapanga. 6 Nongwa mweni ndi yatugolili tuweshi kuva vatangi va lilaghanu lya shonu lyeni lilawu liyandikiwili ha, ila lilaghanu lya Mfuki wa Chapanga nongwa lilawu liyandikiwili likuyegha njifwa, lakini Mfuki akuyegha unofu. 7 Leki lilawu lyavikiwili kwa kuyandika mumbindi ya migonguveli, hata naha chingomeku chaki chiva njifwa, ukomi waki waveli mkomi munu hata vana va Isilaeli vaweshili ng'odu kulola wushu wa Musa kwanongwa wang'alili munu, hata naha ng'alilu yeni yaveli ya chipindi hela. Topi, payiva kucha ngimbanikilu yeni yiyegha njifwa ugoleka kuva ukomi, mkomi ndambu ayi. 8 Topi, ngimbanikilu ya Mfuki yina ukomi munu. 9 Payiva ngimbaniku ayi yiyeghili highilu yaveli goleki, wuli nendu ugoleki wuyegha ngimbaniku ya ulowolu. 10 Tukuwesha kuwomba kucha ukomi wula wung'alili chindu ha kwa ukomi awu wuveli wung'alili nendu dahili ponopa wupita. 11 Nongwa pachiva chila chivelili cha dahili chaveli na ukomi waki nakaka chila chiyikala jola dachivi na ukomi liki. 12 Kwanongwa tuva na shuvililu ngomi, yufwi tukugola findu kwa uhwadali mkomi. 13 Yufwi tuva kucha Musa ha yaveli akugubika wushu waki kwa chilepa cha yingwa ili vandu va Isilaeli vakotoo kuwuwona wula ukomi pawutinala. 14 Lakini luhala lwawu lwagubikilwi na chilepa. Mbaka nalelu pavasoma lilaghanu lya pakwandi, ligubikwa na chilepa chichila. Chilepa cha yingwa achi chikuwushiwa kwa deha ya Yesu Kilistu. 15 Mbaka nalelu palisomiwa lilawu lya Musa chilepa cha yingwa chikali chigubika ndima shawu. 16 Lakini chilepa cha yingwa chikuwesha kuwushiwa, mundu pamuwuyila Bambu. 17 Lakini “Bambu” ndi Mfuki na pala paveli Mfuki wa Bambu ndi pawuvelili upekesu. 18 Topi, twavosi yituvelili kuwushu yetu kugubikiwa ng'odu yufwi tukulola kucha mulindala, ukomi wa Bambu, tukughalambuliwa twifwani na ukomi wufuma kwa Bambu mweni ndi Mfuki.

4

Sanja sha mufiyungu

1 Topi, kwa lusungu lwaki Chapanga, katugayila chichuku achi na tukudoya ng'odu. 2 Tufileka pambali findu fyosi fya chindipa na fya chifisu. Tukwikala kandi ha kwa kwijanga, wala kuchilewusha chilongu cha Chapanga, tukudeta kwa unakaka paulongolu ya vandu vosi vamanyi kucha chituwomba ndi chanakaka paulongolu ya Chapanga. 3 Nongwa Chilongu cha Nyanyi chitulandula chifisika, chifisika kwa vala yivayaghamila hela. 4 Ava vakujumila ng'odu kwanongwa yula Lijangavandu ndi mlungu wa mlima awu kasitaya chisi hala shawu vakotoo kulola ulanga wa Chilongu cha nyanyi cha Ukomi wa Kilistu, mweni ndi chilangushilu nakaka wa Chapanga. 5 Nongwa tukwilandula twaveni ha, ila tukumlandula Yesu Kilistu ndi Bambu na yufwi tuva vavanda va yumwi kwanongwa ya Yesu Kilistu. 6 Chapanga mweni adetili, “Lwengi lung'aliki mulwisa” Ndi ying'alika ndima shetu na kutugayila lwengi lwa umanyi wa Chapanga lung'alika pawushu ya Yesu Kilistu.

7 Lakini yufwi yituvelili na sanja tuva kucha fiyungu, ili ilangushiwi lipala kucha liwovi ali likomi likufuma kwa Chapanga, kwa yufwi ha. 8 Tukufyoghiwa mwambu wosi lakini tukufyoghika ha, tukupata njelangu lakini tukudoya ha: 9 Tukugobuleka, lakini tukulekwa ngajila kutangiwa ha. Pamonga tukudangiwa pasi lakini tukubajangika ha. 10 Majuva vosi tukuva njimba shetu sikupapa njifwa ya Yesu, ili unofu wa Yesu wuwoneki munjimba shetu. 11 Majuva vosi mungalilu shetu njifwa yikutuveta kwanongwa ya Yesu ili unofu waki wilangushi munjimba shetu sisova. 12 Topi, mugati ya yufwi njifwa yikugola chichuku, lakini mugati yenu unofu wukugola chichuku.

13 Mayandiku vang'alili vakudeta, “Ndajumilili ndi nongwa ndadetili” Na yufwi wuwowu, patuva na Mfuki yuyula yula ndi yavelili na ujumilwa ndi nongwa tukudeta.

14 Tumanya kucha Chapanga yamushukushili Bambu Yesu munjifwa, datushukushi na
yufwi wuwowu twilumbi na Yesu na kutuvika pawulongolu yaki pamu na yumwi.
15 Fyosi afi kwanongwa ya mwaveni, ili usangi wa Chapanga payivafikila vandu
vatangalili munu, kulumba kuyongisheki munu, vandu vamupili Chapanga ukomi.

Kwikala kwa Ujumilwa

16 Kwa nongwa ayi tukudoya ng'odu, hata ng'onikelu ya njimba shetu yisova, lakini
ndima shetu sikugoliwa sha shonu kila lijuva. 17 Tabu yitupata ponopa dokwa, na ya
chipindi hela, lakini dayitugayili ukomi kupita fyosi fitushuvilila. Ukomi wa jola pitu
fyosi afi. 18 Topi tukushuvilila kwa chiganu findu fiyilangusha, ila fingajila kuyilangusha
na nongwa fiyilangusha mwanja wumu hela, ndi nogwa kulembesha ili tuloli fila
fingajila kuwoneka fikwikala jola.

5

1 Nongwa tumanya kucha libudi ali litwikala ponopa pamulimawu ndi mvili wetu
palibowuyoka, Chapanga datugayili pengi pakwikala, kuna nyumba ya jola yivelili
kumbindi yingajila kugoliwa kwa mawoku va vandu. 2 Ponopa mulibudi amu
mutwikala, tukugugumila kunu patushuvilila kwa dobukelu ngomi kupata njimba
sivelili kumbindi kwa Chapanga, 3 kwanongwa patugayiliwa njimba sha kumbindi
kwa Chapanga datuwoneki tuvahela njimba kandi nga dahili. 4 Yufwi yituvelili tukali
hela mulibudi lya mlimawu tukugugumila kwa kuhinyikiliwa, nongwa tukudayila ha
kuupata mvili awu wa Chapanga, ili tuvi na dobukelu ya kufwalishiwa mvili wula
wungajila kusova. Ili chila cha kusova chimilwi nakamu na unofu wa jola. 5 Chapanga
mweni ndi atutandilili findu afi fighalambuki, mweni katugayila Mfuki waki ghavi
yakamulila fyosi fyatuvikilili. 6 Tuva na chiganu majuva vosi. Tumanya kucha
kuyikala mumvili awu weka ndi kuyikala kutali na nyumba shetu sivelili kwa Bambu.
7 Tukwikala kwa ujumilwa, lakini kwa kukovikela fila fitufiwona ha. 8 Tudindala na
tungadayilili hata kusileka kaya shetu sha njimba, tuhamili kwa Bambu. 9 Ila chindu
chikomi munu, tukudayila kumunowesha Chapanga, yivikwa kwikala mumlima awu
panji ya mlima awu. 10 Nongwa vandu vosi davawoloki pawulongolu ya Kilistu na
kuhighiwa na mweli, ili kila mundu apokeli chadayiliwa. Kwa findu fyagolili chipindi
payikalagha mumlima, finofu awu fya wafu.

Kujova na Chapanga kupitila Kilistu

11 Kwanongwa tumanya chiganu cha kumujuma Bambu na tukuyikangasha ku-
vakwegha vandu. Chapanga akumanya ngatu hela na nenga ngushuvilila kucha
yumwi mukutumanya ngatu hela. 12 Kucha tukuyesha ha kwiwongola kwa yumwi.
Ila tukudayila kuvapa yumwi nongwa shetu sha kuwona nyanyi kwa yumwi ili
muvayanguli vala vayifunila hali yawu ya panji pitu fivelili mundima shawu. 13 Leki
tukuwoneka vana lukwali, ayi kwanongwa ya Chapanga na leki tuva na hala shetu nofu,
ayi yikuva kwanongwa ya yumwi. 14 Nongwa utami wa Kilistu ndi wukutulongosha
yufwi yitumanya kucha mundu yumu hela kasova kwanongwa ya vosi na ayi yinamana
kucha twavosi tukuva pamu munjifwa yaki. 15 Asovili kwanongwa ya vandu vosi, ili
yivayikala vayikali kwa ndambu yawu veni ha, ila kwanongwa yaki mweni yasovili
kwanongwa yenu pambeli ashukushiwili. 16 Topi, kukandila ponopa, yufwi tukumlinga
mundu yoyosi chiwundu ha. Hata kucha chipindi chimu twamulingili Kilistu chiwundu,
ponopa nahawu kandi ha. 17 Mundu yoyonda payilumba na Kilistu akuva chilumbi
cha shonu, findu fya dahili fipita na ushonu wufika. 18 Kilistu ndi yatujovanishili
na Chapanga na kutugayila chichuku cha kuvajovanisha vandu vamonga yivavelili
vachimdwama kwa mweni. 19 Unjagila wetu ndi, Chapanga akuvajovanisha vandu va
mlima kwa kupitila Kilistu, ngajila kuyihola sambi shawu. Mweni katugayila lulayilayi
kuvayilata kuvajovanisha vandu pamu na mweni. 20 Topi yufwi tuva apa badili ya
Kilistu. Chapanga mweni akuywanga na vandu kupitila yufwi. Badili ya Kilistu
tukuvaluva vandu, kuvajovanisha vandu na Chapanga. 21 Kilistu aveli ha na sambi,
lakini Chapanga amugolili apapi sambi kwanongwa ya yufwi ili kwa kwilumba na Kilistu
tuvi vagoleki kwa Chapanga.

6

1 Topi, yufwi vagola fichuku pamu na Chapanga, tukuvaluva yumwi yimupokilili
usangi wa Chapanga kucha usangi ayi yimupokilili yikotoo kuva yahela chichuku.
2 Chapanga kacha, “Chipindi cha lushawu lwangu ndakupikanishili, lijuva lya ulowolu
ndakutangili.” Topi, ponopa ndi chipindi cheni, ponopa ndi lijuva lya kulowoka!
3 Ili tukotoo kuva na ngingamu yoyosi muundumindumi wetu, topi tukudayila

ha kumuvikila mundu ngingamu yoyosi. 4 Pambeli, tukuyilangusha nakaka tuva
vandumindumi va Chapanga kwa kila chindu: kwa uwunilifu mkomi chipindi cha
gobuleku nendu munu, 5 mundilingu na tuwopiwa muchijaka na tuyovisheliwa pawelu,
tugola fichuku mbaka tutofya, tugunga mesu na tuva na njala. 6 Kwa unofu wa
ndima na luhala na kuyiwunishila pamu na usangi na kwa Mfuki Mng'alili, kwa utami
wungajila ufyangu, 7 kwa lulayilayi lwa nakaka na kwa liwovi lya Chapanga. Ugoleki ndi
chidumu chetu cha kwidimila twaveni. 8 Tutundamiliwa na kubedaliwa na kudetiwa
na kujumiwa. Vakuihosha kucha yufwi vafyangu, kumbi tukudeta nakaka, 9 kucha
vangajila kumanyika, kumbi tukumanyika kwa vosi, yufwi tuva vanofu munu. Hata leki
vatudamula lakini tukuwulayiwa ha. 10 Hata leki tuva na lung'ong'u, yufwi tukusekilela
majuva vosi, hata leki tuva vagaju, tukuvapa ulundamali vatangalili, tukuwoneka kucha
vandu tungajila chochosi, kumbi tuva na kila chindu. 11 Valongu vetu Vakolindu
tuywanga lipala hela na yumwi! Ndima shetu siva lipala munu. 12 Kucha mukuwona
kuna ngingamu yoyosi yila, ngingamu ayi yiva kwa mwaveni, mwambu wa yufwi ha.
13 Ponopa ngudeta na yumwi kucha vana, muviki ndima shenu lipala kucha yufwi
wutugolili.

Pauli akuvakayika vandu vangajila kumumanya Chapanga

14 Mwiseghi na vandu vangajila kumumanya Chapanga, ugoleki na wafu fikujova
nakaka? Ngesha na chisi fikuwesha wuliwuli kwilumba pamu? 15 Kilistu na
Lijangavandu vakuwesha wuliwuli kuyikala pamu? Mundu yamjumila Chapanga kana
lighanja liki na yangajila kumjumila? 16 Nyumba ya kudadavila yiva wuliwuli na
vamlungu? Nongwa yufwi tuva nyumba ya Chapanga yavelili mnofu. Ngimu Chapanga
mweni padetili “Dandivi Chapanga wawu na kwikala pamu na veni. Dandivi Chapanga
wawu na veni davavi vandu vangu.” 17 Ponopa Bambu kadeta wuwowu, “Muwuki
pavavelili veni, muyibavi na veni. Mukotoo kugufya chindu cha wafu na nenga
dandivapokeli. 18 Nenga dandivi Tati wenu na yumwi damuvi vana vangu valulumi
na vadadala, Akudeta Bambu muwesha.”

7

1 Topi, yumwi yindivatamili nenga, patuva tugayiliwa jangi asi shosi na tung'alishiwi
na chochosi dachiweshi kutupighasha mvili na ndima shetu tuvi vang'alili chalamuku
na kwikala kwa kumujuma Chapanga.

Cheleli ya Pauli

2 Tukuluva utugayili fwasi mundima shenu! Tumuvifya mundu chochosi ha,
tumgolela mundu wafu ha awu kumujanga mundu chochosi ha, 3 Ngudeta filongu afi
kwanongwa ya kumuhigha mundu ha, nongwa kucha wudetili, yumwi muva mundima
shetu, tusovi pamu na kuyikala pamu. 4 Ndina chiganu na yumwi, nguyidumbila
yumwi. Ngoliwa liwoku, Mutabu shetu shosi sekilelu yangu yivahela chingomeku.
5 Patufikili aku Makedoniya tuwesha ha kupumulila njimba shetu. Twaveli na tabu
kosi, ndewu kufuma kwa vandu na chipwembwi mugati ya ndima shetu. 6 Lakini
Chapanga akuvakuvilisha yivalepisiwili, atugayilili na yufwi wuwowu kwa kwisa
Titusi. 7 Kwisa kwa Titu weka ha, ila kwanongwa ya ndima yimumupili yumwi,
mweni katuwombela ndambu yimudayila kung'ona, ngimu yimuveli na lung'ong'u
kwa fila fifumbukili na pamudayila kundanga chilongu achi yichigola ng'oni cheleli
buja. 8 Nongwa hata leki yavatayili lung'ong'u baluwa yangu nenga nguyighofya ha
kucha ndayandikili. Kumbeli ndayighofyili kwanongwa mwavelili na lung'ong'u kwa
chipindi hela. 9 Lakini ponopa ngusekilela, ngusekilela ha kwa yumwi kung'ong'oleka,
ila nongwa lung'ong'u lwenu luvagola mughalambuli natilu shenu na kupomela.
Mung'ong'uteshiwa, kucha Chapanga wadayilili na kwanongwa ayi yivagola chindu
ha. 10 Kuva nalung'ong'u kucha padayila Chapanga kugola kughalambuka kwa ndima,
kupomela kukuyegha ulowolu. Leki naha kwahela nongwa ya kuyighofya. Lakini
lung'ong'u lwa mlima awu lukuyegha njifwa. 11 Ponopa mukuwesha kulola lung'ong'u
ndambu Chapanga padayila. Ponopa muva na nguvilishu na lishu na yimuvelili na
lilimuku na kutila, muloli kala kucha haki yikugoleka. Yumwi mulangusha utovileli
kila deha kucha muvahela mbatiwa muchilongu achi. 12 Ponopa, hata leki ngayandikili
kala yila baluwa, yikavelili ha kwanongwa ya yula yavifyili, awu kwanongwa ya yula
yavifyiwili. Ndayandikili ili yiwoneki lipala pawulongolu ya Chapanga ndambu yimuveli
na ngombishelu kwanongwa ya yufwi. 13 Yina kwanongwa yufwi twakamuliwili liwoku
munu. Kucha twakamuliwili liwoku hela ha, ila Titusi atugolili tusekileli kwa cheleli
chavelinachu kwanongwa ya ndambu yimumusakapushili ndima. 14 Nenga ndivajuma
munu pawulongolu yaki na muchilongu achi ndiva chindipa ha. Tuvawombela unakaka

majuva vosi na kula kundivajumili pawulongolu ya Titusi kucha chilongu cha wunakaka weka. 15 Ponopa ndamilu yaki ya ndima kwa yufwi yikula munu ndambu mwavosi yumwi muva na ujumilu na ndambu yimumulibushilili kwa kutundamila kukomi na kubagama. 16 Ngusekilela munu kwanongwa nguwesha kuvayidumba yumwi munu.

8

Kutawula kwa mawoku mavili

1 Valongu, tukudayila mumanyi milandu ya usangi wa Chapanga avagayilili lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu aku Makedoniya. 2 Vandu yivamjumilili Chapanga vayeshiwili kwa tabu, lakini vavelili na seku ngomi hata leki veni vavelili vagaju munu. seku yawu yavagolili vatawuli kwa mawoku mavili. 3 Ngudeta vaveli vasangi va kutawula ngimu wuvaweshili na hata nendu. Ngimu yivadayilili veni, 4 vatuluvili nendu vagayiliwi fwasi ya kwilumba pamu na yufwi mungimbaniku ayi ya kuvatanga vandu va Chapanga aku Yudeya. 5 Chila chaveli chilongu chingajila kushuvilila yufwi! Pakwandi vayitawulili hela veni kwa Bambu, pambeli veni vayitawula wuwowu kwa yufwi, ngimu Chapanga wadayilili. 6 Kwa nongwa ayi, twamuwombilili Titusi yakandishili chichuku achi avatangi kugola ngimbaniku ayi ya utami kwa yumwi. 7 Yumwi muna findu fitangalili, ujumilwa na uwesu wa kudeta na luhala na nguvilishu yosi ya kugola finofu na utami wenu kwa yufwi. Ponopa tukulolela muvi vasangi mungimbaniku ayi ya utami. 8 Nguvakuvilisha ha, lakini ngudayila kulinga kucha utami wenu ndi wanakaka kwa vandu vamonga yivavelili na nguvilishu ya kutanga. 9 Nongwa yumwi muumanya usangi wa Bambu wetu Yesu Kilistu, hata leki mweni aveli na kila chindu, ayigolili mgaju kwanongwa ya mwaveni, ili muugaju waki avalundilili mali. 10 Muchilongu achi, topi nguvawombela, ponopa ndi nyanyi kwa yumwi kugola fila fimukandili mwaka wupitili. Yumwi mwaveli va kwaa kulamula kutawula na kugola fimulamulili. 11 Topi, mugoli nakamu fimulamulili kucha mwaveni wumudayilili kugola ngimbaniku ya kutawula, topi, mukuvilishi ngimu ya chila chimuvelili mukola. 12 Kwanongwa leki mundu kana ndima ya kutaula, Chapanga akupokela chila chiwuwesha kutawula, akulola ng'odu chila mundu changajila kukamula. 13 Yumwi mudayiliwa ha kuyongishiwa tabu ili vamonga vayangishiwi misiwu yawu, ng'odu, lakini kukudayiliwa kuvi na utelatela. 14 Ponopa chila chimuveli nachu, chila chikomi chivatangi pambeli vayenu pavadayila, ili na veni chipindi pavava na fitangalili, vavatangi yumwi kwa fila fimudayila, ili kuvi na utelatela. 15 Kucha mayandiku pavadeta: “Yakungili fitangalili kana vitangalili munu ha na yula yakungili fidokwa kana fidokwa munu ha.”

Titu na vayaki

16 Ngumuluva Chapanga yamupili Titusi ndima ya bayililu yimelili nayu nenga ya kuvatanga yumwi. 17 Ajumili chitumluvili hela ha na mweni aveli na dobukelu ngomi ya kutanga, hata kalamula mweni kwisa kwa yumwi. 18 Pamu na mweni, tukumulayisha mlongu yumu mweni jumu shaki sikwila kwa vandu yivamjumilili Kilistu kwa kulandula Chilongu cha Nyanyi. 19 Chamunu, mweni kashawuliwa na vandu yivamjumilili Kilistu ghavi muyetu mumwanja chipindi patuyegha Ngimbaniku yetu ya kukungasha ndawulilu sha mbiya kwanongwa ya kumjuma Bambu na ili tulangushi natilu yetu ya kutanga. 20 Tukudayila kuyilyepa vandu vakotoo kutudeta wafu kwa uwolukelu wetu wa ndawulilu asi sha mbiya sitangalili. 21 Natilu yetu ndi kugola unofu pawushu ya Bambu weka ha, hata pawulongolu ya vandu. 22 Topi, tumulayisha mlongu wetu wingi yitumuwonili myanja yitangalili mufindu fitangalili kucha kana nguvilishu na ponopa kana nguvilishu kwanongwa kana kusika munu na yumwi. 23 Titusi kava muyangu, tukugola fichuku pamu kwanongwa ya yumwi. Lakini kukwilata valongu vetu ava vamonga vakuyenda pamu na ava, ava ndi vanjagila va fipinga fya vandu yivamjumilili Kilistu na vakuyegha ukomi kwa Kilistu. 24 Topi, muvalangushi vandu ava unakaka wa utami wenu, ili fipinga fya vandu yivamjumilili Kilistu vaweshi kulola unakaka na kwanongwa ngwidumbila yumwi.

9

1 Kwahela nongwa ya kuyandika munu kwilata ayi ngungashu yenu ya mbiya kwanongwa ya vandu yivamjuma Chapanga aku Yudeya. 2 Manya ndambu yimuveli na ndima ya kutanga na ngwidumbila yumwi kwilata chilongu achi pawushu ya vandu va mlima wa Makedoniya. Ngavawombilli, “Valongu vetu va Akaya vava ndemindemi kutanga kukandila mwaka wupitili.” Ponopa bayililu yenu ya kutanga yivakuvilisha vandu vatangalili munu. 3 Topi, ndivalayisha valongu vetu ava, ili kwijuma kwa yufwi kuwoneki kwa veni kucha filongu hela ha na kucha muva

ndemindemi kala na utangi wenu ngimu wumudetili. 4 Yikotoo kuva kucha vandu va
Makedoniya pavayisa pamu na nenga. Muva ndemindemi kala ha, yufwepa datupati
chindipa, ngajila kudeta chindipa damuvinachu yumwi mwaveni kwanongwa datuvi
tuvayidumbila munu na yumwi wuwula wula damupati chindipa. 5 Ponopa ng'ona
finofu ndivaluvi valongu ava vanonguleli kwisa kwa yumwi, ili vatandi ngungashu
shenu ngomi simwiyilaghili, ili yiwoneki nakaka kucha ngungashu asi sitawuliwi ndima
yimungajila kung'ang'anikiwa. 6 Mukotoo kwivasuwa, “Yakweta padokwa akubena
chidokwa, yakweta pakomi akubena fikomi.” 7 Topi kila mundu, atawuli chila chimufikili
mundima yaki ngajila kung'ong'oleka awu ngajila kung'ang'anikiwa nongwa Chapanga
akumtama yula yatawula kwa seku. 8 Chapanga akuwesha kuvapa yumwi fikomi ya
fila fimudayiliwa kuva nafyu, mumajuva vosi mupati fimudayila munu na muyendileli
kutanga muchichuku chinofu chimugola. 9 Kucha wuvadeta Mayandiku Vang'alili,

“Yivatawula kwa seku
akwikwisha ndawulilu shaki kwa vagaju,
ugoleki waki ukwikala jola.” 10 Na Chapanga ndi yawugayila mlimi mbeyu na filivi,
davapi na yumwi wuwowu mbeyu simudayila na dasigoli simeli na kukula na
kuvapa filivi fitangalili kwanongwa ya kutawula kwa ugoleki wenu. 11 Majuva
vosi mweni avagoli valundamali ili vandu vamulumbi Chapanga kwanongwa ya
ndawulilu shenu sivasipokilili kwa mawoku vetu. 12 Nongwa ngimbaniku ayi
ying'alili yimugola ayi dayivatangi fyavadayila vandu va Chapanga weka hela
ha, ila dayivatangi vandu vatangalili davamlumbi munu Chapanga. 13 Kufumila
mungimbaniku yenu ayi, vandu davamjumi Chapanga kwanongwa ya uaminifu
wenu kwa Chilongu cha Nyanyi cha Yesu Kilistu yimumpomela na kwanongwa
ya usangi wumuvapa veni na vandu vosi. 14 Topi, davavadadavili yumwi kwa
utami mkomi kwanongwa ya usangi yitangalili ya paweka yavasangililí Chapanga.
15 Tumulumbi Chapanga kwanongwa ya fupu yaki ngomi yingajila kudeteka.

10

Pauli akwitashila ngimbaniku yaki

1 Nenga Pauli ndi nimweni ying'oneka mshisha ndima pandiva na yumwi, lakini
vamonga vakudeta, ngutila ha pandiva kutali na yumwi. Nguvakayika kwa lusungu
na usangi wa mweni Kilistu, 2 nguvaluva mukotoo kugola ndili chipindi panyisa
kwanongwa nenga nguwesha kuva mkali kwa vosi yivayihola yufwi tukuyikala kucha
vandu va mlima. 3 Hata leki tukwikala pamlima, lakini tukuleva ha mgoha kucha
wuvagola vandu va mlimawu. 4 Nongwa fidumu fitulevela fiva fidumu fya mlima ha, ila
fidumu fya liwovi lya Chapanga muna kubowola viwu shosi sha fimdwama. Tutilanga
filongu fya ufyangu, 5 na tukubowola ngingamu shosi sha chinyuku sivikiwili kululimba
luhala lwa Chapanga, tukusikamula shosi na kusigola simujumili Kilistu. 6 Pamuva
vapikanifu mukutundamila, yufwi tuhigha kala kila ndambu ya kungajila kutundamila.
7 Yumwi mukulola findu kwa panji weka. Wuli, kwaveli mundu yoyonda kacha mweni
kava wa Kilistu? Topi, ayihoshi wuwula wula kucha yufwi tuva va Kilistu kucha umweni
wuveli wa Kilistu. 8 Hata kucha pitu nenga kuyijuma kwa wula uwesu watugayilili
Bambu, uwesu wa kuvajenga ila wa kubowola ha, hata naha manya hata padokwa ha.
9 Ngudayila ng'odu mwiholi kucha ngudayila kuvakapusha yumwi kwa baluwa shangu.
10 Mundu akuwesha kudeta, “Baluwa sha Pauli siva ngali na filongu fyaki fisitapa, lakini
mweni paghava pamu na yufwi kava mundu paywanga filongu fyaki fikuva kucha
fingajila liwovi.” 11 Mundu yadeta naha ngiba ayiholi kucha kwahela kafwauti na fila
fituyandikili mubaluwa. Fila datugoli patuva kutali na fila datugoli chipindi patuva na
yumwi. 12 Kwa ndambu yoyonda yila tungagelili kuyivika awu kwilinga na vala vandu
yivayijuma veni, vandu vayigola veni kucha chigelu cha kwilingila na vandu vayilinga
veni kwa veni vapufi. 13 Lakini yufwi datwijumi jumi hela ha. Ila kwijuma dakuvi
mufichuku fyatuhadishili Chapanga, fichuku fitugola kwa yumwi wuwowu. 14 Tujumba
ha mbaka yituvikiwili chipindi patuyisili kwa yumwi. Yufwi twaveli va kwaa kwisa
kwa yumwi patuvayeghela Chilongu cha Nyanyi cha Kilistu. 15 Topi, tukwidumbila
ha chichuku chivagolili vayetu vamonga nendu ya chigelu chituvikiwilili na Chapanga.
Ila tukushuvilila kucha ujumilwa wenu wuwoneka kucha ukula gati ya yumwi ngimu
wuchivelili chigelu chatuvikilili Chapanga. 16 Tukuwesha kuchilandula Chilongu cha
Nyanyi mumlima wingi, kutali na yumwi na dayivi ha nongwa ya kwidumbila chichuku
chivagolili vandu vamonga kumilima yingi.

17 Lakini kucha wuvadeta mayandiku, “Yayijuma, ayijumili chichuku cha Bambu”
18 Yajumiliwa yula ha yayijuma mweni, ila yula yajumiwa na Bambu.

11

Pauli na vandumindumi va ufyangu

1 Leki mungayiwunishilili, hata kucha nenga ndimpufi padokwa! Yina mung'unishili.
2 Nguvawonela weyi lakini wuva weyi wa Chapanga, nongwa yumwi muva kucha
vayenji vanofu yindivahetili kwa mlulumi yumu hela ndi Kilistu. 3 Lakini ngutila
kucha wula yula njoka kwa natilu wafu shaki sha ufyangu amjangili Hawa, hala
shenu sikuwesha kuyaghamishiwa, damuwuleki unofu wenu wa nakaka kwa Kilistu.
4 Nongwa mundu yoyosi yayisa na kumlandula Yesu yaveli kafwauti na yula yitumulan-
dulili, awu mukumpokela mfuki kafwauti na yula Mfuki Mng'alili yimumpokilili awu
mukuchijumila chilongu cha nyanyi kafwauti munu na chila chimupikanilili kufuma
kwa yufwi! Afi mukufipokela kwa mawoku mavili. 5 Nguyihola ha kucha nenga ndi
mdokwa kwa ava veni vakwikema, “Vandundami vakomi.” 6 Pamongapa ndivahela
chiganu cha kuywanga, lakini luhala ndivanalu, chilongu achi tuchivika lipala hela
kwa yumwi, kwa ndambu yoyonda. 7 Nenga ndalandulili chilongu cha Nyanyi cha
Chapanga ngajila kuhigha mbiya, ndavelili pasi ili mbati kuvakwesha yumwi. Wuli, achi
chigolili chavelili cha wafu? 8 Pagolili fichuku na yumwi fidayilili vamonga vanyimbili
vandu yivamjumilili Kilistu, tudeti kucha ndavapokili veni ili ndivakimbanikili yumwi.
9 Pandiveyi na yumwi ndimuyasha mundu yoyosi ha padayileyi mbiya, valongu vafumili
Makedoniya vanyeghilili kila chindu chidayila. Ndaveli mesu munu ngotoo kuvafwasha
yumwi na danyendileli kugola nahawu. 10 Nguvawombela kwa wula unakaka wa
Kilistu wuveli mugati ya nenga kucha kwahela dachinemweshi kuyifunila chilongu
achi poposi amu mu Akaya. 11 Nongwa liki ngudeta nahawu, Wuli, kwanongwa
ndivatama ng'odu yumwi? Ng'odu! Chapanga kamanya kucha ndivatama yumwi!
12 Danyendileli kugola ngimu wugola ponopa, ili ngotoo kuvapa fwasi vala yivayikema
veni ndi, “Vandumindumi vakomi,” fwasi ya kwijuma kucha vakugola chichuku
ngimu yufwi. 13 Nongwa, vandu ava ndi ndumindumi va ufyangu, vagola chichuku
vajangi vakwilyambishila kucha vandumindumi vanakaka va Kilistu. 14 Mukotoo
kujinga, nongwa hata Lijangavandu mweni akwilyambishila kucha mweni makungu
wa ngesha! 15 Ponopa chilongu cha kwikang'anika ha payiva na ava vandumindumi
va Lijangavandu vakwilyambishila kucha veni vandumindumi goleki. Mwishu veni
davapati chila chidayiliwa kulinga na fyavagolili.

Pauli akwidumbila gobuleku

16 Ngudeta kandi, mundu akotoo kwihola kucha mpufi, leki mukuyihola naha,
topi, mung'oni kucha mpufi ili nenga mbati cha kwidumbila hata pachiva chi-
dokwa. 17 Chideta ponopa ndi chila chanayishili Bambu ha, kwilata chilongu achi
cha kwidumba, ngudeta hela kucha mundu mpufi. 18 Lakini vandu vatangalili
vakwidumba kucha vandu va mlimawu, kwanongwa ya chiwundu na nenga wuwowu
ngwidumba. 19 Yumwi yumuveli na luhunja ndi nongwa hata mukuvawunishila vapufi!
20 Mukwiwunishila hata mundu yavagola yumwi vavanda na mundu yavahijila mali
shenu na muna kuvahinyikila na muna kuvabedala na kuvavangula kuwushu, 21 kwa
soni ngujumila kucha yufwi twaveli vasosuvafu. Yivi wowonda yula, lakini kucha kuna
mundu yoyosi yagela kuyidumbila chindu, ngudeta kucha mundu mpufi, nenga ngutila
ha kwidumba. 22 Wuli veni Vayibulaniya? Na nenga wuwowu ndi Muyibulaniya. Wuli
veni Vayisilaeli? Na nenga wuwowu ndi Muyisilaeli. Veni chileli cha Ibulahimu? Na
nenga wuwowu ndi chileli cha Ibulahimu. 23 Veni vava vandumindumi va Kilistu?
Hata nenga ngudeta kucha ndina lukwali nenga ndi ndumindumi wa Kilistu pitu
veni. Nenga gola chichuku fidindalili nendu. Ndiyikala muchijaka myanja yitangalili
nendu, ndovangiwa myanja yitangalili nendu na ng'uya mumyowu myanja yitangalili.
24 Myanja muhanu ndalatuliwili ndomondu milongu mitatu na tisa na Vayawudi.
25 Ndalatuliwili mbiki myanja mitatu na Valoma na ndagumangiwili migonguveli
mwanja wumu na myanja mitatu wadumukilili watu mkomi mulweni na mwanja
wumu gunga mesu pamusi na pamihi. 26 Myanja yitangalili ndang'ana na misayisayi ya
kuyinika munyeni na misayisayi yavang'ongolu na misayisayi yakufuma kwa Vayawudi
yivavelili vanamlima vayangu na kufuma kwa vandu va milima yimonga, misayisayi
mumbwani na misayisayi kumidasi na misayisayi ya munyeni na misayisayi kufuma
kwa valongu vafyangu. 27 Gola chichuku na kugobuleka, gunga mesu myanja yitangalili,
ndiwa na njala na kuyumilwa machi myanja yitangalili, myanja yitangalili ndayikalili na
njala na kuyikala mulupepu ngajila yingwa. 28 Pawufileka afi, majuva vosi ndopiliwa
na fichuku fya vandu yivamjumilili Kilistu, 29 Kucha mundu yoyonda msosuvafu na
nenga wuwowu msosuvafu. Mundu yoyonda yavifiwa na nenga wuwowu nguva na
chipwembwi. 30 Hata leki pandiyidumba, topi, nguyidumbila findu fya usosuvafu wa

liwovi lyangu. 31 Chapanga Tati wa Bambu Yesu Kilistu litawa lyaki lijumiwi jola,
mweni kamanya kucha ngudeta ufyangu ha. 32 Pandiveyi aku Damasku, mkomi wa
mkowa, yavelili pasi ya mutwa Aleta, aveli akuwudima mlima wa Damasku ili angamuli.
33 Lakini jabuka mukuwoku yaki kwa kumika muchitandavala chikomi na nzunuka
mukuwoku yaki.

12

Milotu na ugubutulu wa Pauli

1 Topi dandiyijumi, hata leki kwahela fwayida! Lakini ponopa dadeti kwilata milotu
na kugubutuliwa ngimu wanzangilili Bambu. 2 Ndimumanya mundu yumu yamjumilili
Kilistu, yabikuliwili mbaka kumbindi ya tatu* myaka lilongu na mchechi yipitili. Kucha
aveli aku na mvili awu mumilotu, Chapanga kamanya. 3 Nguwuyilila: manya kucha
mundu ayu abikuliwili mbaka kumbindi kwa Chapanga. Lakini kucha aveli aku na mvili
awu mumilotu, Chapanga kamanya. 4 Aku kupaladisu kapikanila findu fya mbwepu sha
kumbindi kwa Chapanga sila mundu akujumiliwa ha kusideta. 5 Topi, dandiyidumbili
mundu wa ndambu ayi, dandiyidumbili nimweni ha, ila ngwidumbila ususuvafu wangu.
6 Kucha ningadayilili kwijuma ningaveli mpufi ha hata padokwa, kwanongwa ngadetili
nakaka weka. Lakini dandiyijumi ha, ngudayila ha mundu ayiholi nendu fila fyafiwonili
na kufipikana kufuma kwa ndimweni.

7 Lakini kugola ngotoo kuva na kwidumba munu kwanongwa ya ugubutulu wutan-
galili, ndagayiliwili kutama kucha somiwa lisomi munjimba, mnjagila wa Lijangavandu
andovili, ngotoo kwijuma kujumba chigelu. 8 Ndimulilila Bambu myanja mitatu kwilata
chilongu achi achiwushi. 9 Lakini kang'ombela, “Usangi wangu wukwila kwanongwa
ya yumwi, nongwa uwesu wangu ukuyongisheka munu chipindi pandiva msosuvafu.”
Topi, ndiva pekesu nendu kwidumbila ususuvafu wangu ili uwesu waki Kilistu wikali
kwa nenga, 10 Topi, ponopa ndiva pekesu, ngujumila ususuvafu na bedalu na tabu na
wafu na kugobuleka kwanongwa ya Kilistu, nongwa pandiva msosuvafu, ndi nguva na
liwovi.

Njelangu sha Pauli kwa Vakolindu

11 Ndiva kucha mpufi, lakini yumwi mugola ndivi nahawu. Yumwi ndi yimudayiliwa
kujuma. Kwanongwa, hata leki nenga chindu ha, nenga msosuvafu ha kwa ndambu
yoyosi nenga mdokwa ha kwa ava “vandundami vakomi.” 12 Mihilu na filoja fyagolikili
ili kulangusha ngatu hela kucha nenga ndi ndundami gati ya yumwi kwa uwunilifu
wosi. 13 Wuli chivayangili munu liki pitu vandu yivamjumilili Kilistu vamonga, ila nenga
ndavayashili ng'odu kupata utangi wenu? Mbomiliwi kwa livifyu ali! 14 Ponopa ndiva
chalamuku kwisa kwa yumwi mwanja wa tatu, dandivayashi ha. Nongwa chinzaka mali
shenu ha, ila yumwi mwaveni. Ndi chishovi cha valeli kuvavikila vana vawu akiba,
lakini vana kuvavikila ha valeli. 15 Nenga ndiva seku nakamu kuchachasha fimelili
nafyu na hata kwitawula ndimweni kwa fwayida ya ndima shenu. Wuli, damundami
padokwa kwanongwa nenga nguvatama nendu yumwi? 16 Topi, damujumili kucha
ndaveli msiwu ha kwa yumwi. Lakini pamongapa mundu wingi dadeti, “Kwanongwa
Pauli msugu, kavagolela ufyangu.” 17 Wuli, nenga ndavapokili yumwi kupitila
ndumindumi yoyonda yindimulayishili kwa yumwi? 18 Nenga ndamukemili Titusi,
ndimulayisha kwa yumwi na mlongu wetu wingi. Wuli, Titu avapokili? Wuli, mumanya
ng'odu kucha yufwi twaveli tulongushiwa na ndima yiyila yila na nyendelu yetu yimu?
19 Pamongapa mukwihola kucha mbaka ponopa tukwitasha twaveni pawushu yenu!
Lakini tukudeta filongu afi pawushu ya Chapanga, kila chindu chitugola cha kuvatanga
yumwi tukuva twilumba na Kilistu. Filongu afi fyosi, yindivatamili, kwanongwa ya
kuvavika unofu. 20 Ngutila, pamongapa panyisa kwa yumwi dandivawoni muhali
yingajila kuyitama nenga. Ngutila pamongapa dakuvi na ndewu, weyi na kuva kucha
satu na ng'ondwa na malimbu na kuyiheha na mbwepu na chinyuku na ndilingu
mwaveni kwa mwaveni. 21 Ngutila, pamongapa mwanja wingi panyisa kwa yumwi
Chapanga wangu daagoli mbati chindipa pawulongolu ya yumwi na nenga dadadavi
kwanongwa ya vatangalili wa vala vagolili sambi lakini vapomela ha sambi shawu, hala
shawu sha wafu na uwoni wuvagolili.

13

Ngayikilu ya mwishu na jambu

* **12:2** Vayawudi yivajumilili kucha kuna kumbindi kwa Chapanga singi ndatu

1 Awu ndi mwanja wangu wa tatu kwisa kwa yumwi, “kila nongwa lasima yihighiwi
na utovileli wa vandu vavili awu vatatu,” ngimu wula Mayandiku Vang'alili wuvadeta.
2 Ndavakayikili pandiveyi mumwanja wa pili na ponopa nguvakayika kandi pandiva
kutali, vosi vagolili wafu ngajila kupomela na wuwowu vala vamonga, panyisa dandivi
na lusungu ha. 3 Damufiwoni mwaveni kucha Kilistu ndi yadeta mugati ya nenga.
Pavakimbanikila yumwi Kilistu msosuvafu ha, lakini liwovi lyaki likugola chichuku
gati ya yumwi. 4 Hata kucha muusosuvafu avangiliwili mulupingika, lakini ponopa
akwikala kwa liwovi lya Chapanga. Yufwi tuva vasosuvafu kwa kuyilumba na mweni
yufwi wuwula tuva vasosuvafu lakini kwanongwa pamu na yumwi datuvi na ngalilu ya
liwovi lya Chapanga. 5 Mwilembeshi mwaveni baha ili mumanyi kucha nakaka muva
muujumilwa. Muyilembeshi mwaveni. Wuli, yumwi mumanya ng'odu kucha Yesu
Kilistu kava mugati yenu? Leki ng'odu, topi yumwi mulemwa. 6 Lakini ngushuvilila
kucha yumwi mumanya kucha yufwi tulemwa ha. 7 Tukumuluva Chapanga mukotoo
kugola wafu wowonda, lakini tuyilata ha tuwoneki kucha vandu vaweshili kala, ila
mugoli fya nyanyi hata leki yufwi datuwoneki kucha tulemwa. 8 Nongwa tukuwesha ha
kuulimba unakaka, uwesu tuveli nawu ndi kuugola unakaka uyendileli. 9 Tukusekilela
patuveyi vasosuvafu, lakini yumwi munaliwovi, ponopa tukuluva muvi vandu va
chiganu. 10 Topi nguyandika baluwa ayi kunu pandiva kutali, ili pafika kwa yumwi
ngotoo kuva na maya kwa kuwugola wula uwesu wanyimbili Bambu. Nakaka uwesu
wa kujenga wa kubowola ha.
11 Kwa ponopa valongu, nguvayitawula! Muvi vagoleki kwa kila chindu, mukamuli
findivawombilili, muvi na natilu yimu na mwikali kwa kusika. Mweni Chapanga wa
ndamilu na kusika daghavi pamu na yumwi. 12 Mwijambushi kwa utami wa Kilistu.
Vandu vosi va Chapanga yivavelili kunu vakuvajambusha. 13 Usangi wa Bambu Yesu
Kilistu na utami wa Chapanga na kwilumba pamu kwa Mfuki Mng'alili, kuvi na yumwi
mwavosi. 14 Nguvadadavila nemusi ya Bambu Yesu Kilistu na utami wa Chapanga na
numbilu ya Mfuki Mng'alili, fivi na yumwi mwavosi.

BALUWA YA PAULI KWA VANDU VA GALATIYA
VAGALATIYA
ULONGULELU

chitabu cha Vagalatiya chiyandikiwili na ndundami Pauli sula ya 1:1. Chaveli chitabu cheni Pauli ayandikili kwa vandu yivamjumilili Kilistu va Galatiya pamongapa gati ya myaka milongu mchechi na nani mbaka milongu muhanu na saba pawonikili Yesu. Yikuweshikana Vagalatiya vaveli vakwikala mu mkowa wa Loma yiveli Galatiya. Yivapwembukili vamanya ha kucha Pauli aveli koti payandikeyi baluwa ayi, lakini yikuweshikana yayandikiwili mumbwani sha Efesu na Kolindu.

Pauli avayandikilili vandu yivamjumilili Kilistu, vosi Vayawudi na vangutungu va Vayawudi kwa vandu yivamjumilili Kilistu va Galatiya. Chamunu ayandikili kulimba ng'ulilu ya ufyangu yila yiwomba vandu yivamjumilili Kilistu vakudayiliwa kukombikesha malawu va Vayawudi kufuma mulilaghanu lya dahili nendu kudumula jandu. Kwaveli na lipinga lya vandu gati ya vandu yivamjumilili Kilistu yivakemiwili Yudaiza veni vadayiliwili kuva vangutungu va Vayawudi yivamjumilili Kilistu kudumuliwa jandu. Kandi vabedalili utavala wa Pauli. Pauli ayitashili muundundami kwa kuhimulila ngalilu yaki sula ya 1:11-2:14 kandi mweni ayitashili Chilongu cha Nyanyi kwa kuhimulila kucha ulowolu wukuva kwa kumjumila Yesu Kilistu hela sula ya 2:16 awu ndi usangi wuuyeghiwa na Chapanga, figoli fya vandu ha.

fivelili mugati kwa chikata

Pauli akukanda baluwa kwa kuvajambusha vandu yivamjumilili Kilistu va aku Galatiya sula ya 1:1-5.

Kandi Pauli ahimulili milandu yaki ya dahili kwa kwitasha chadayila kuwula na kulangusha kucha mweni ayeshili kwikala ngimu ya malawu lakini yaveli yikutanga ha sula ya 1:6-2:21.

Pambeli akuhimulila nendu chichuku cha lilawu na nemusi muulowolu sula ya 3-4.

Kandi avagayilili malayililu vosi mungalilu nofu kwa vandu yivamjumilili Kilistu sula ya 5-6:10.

Pauli akumalilila baluwa yaki kwa kuvajambusha na ngulilu ya mbelu kukumbuka chivelili chighalambuka kwa Chapanga kuva mundu wa shonu ndi yitawuka nendu kucha shaliya sha panji, kucha kwingila jandu sula ya 6:11-18

Baluwa ya Pauli kwa Vagalatiya

1 Nenga Pauli ndundami vangema wala vanayisha vandu ha, ila kwa uwesu wa Yesu
Kilistu na wa Chapanga Tati yamshukushili Yesu kufuma njifwa, 2 na valongu vosi
yivaveli pamu na nenga tukuvajambusha vandu yivamjumilili Kilistu yivavelili aku
Galatiya.
3 Tukuvaluvila usangi na kusika kwa Tati wetu Chapanga na kwa Bambu Yesu Kilistu.
4 Kilistu ayitawulili mweni kwanongwa ya sambi shyetu na wutami wa Chapanga wetu
na Tati naha aweshi kutulowola mumlima awu wa wafu. 5 Kwa Chapanga ukomi wuvi
jola! na jola! Yina.

Kuna chilongu cha Nyanyi chimu hela

6 Ngujuluvala, chipindi chidokwa hela chipita yumwi mukuchileka chilongu cha
Nyanyi cha usangi wa Yesu Kilistu na mukukovekela chilongu cha ndambu yingi chivelili
kucha chilongu cha nyanyi. 7 Kwahela “Chilongu cha Nyanyi chingi.” Nakaka kuna
vandu yivavatilanga, vandu yivadayila kuchiyashinganya chilongu cha Kilistu. 8 Leki
payiva, yumu wa yumwi awu makungu wa kumbindi, pavalandulila chilongu cha
ndambu yingi na yila yituvalandulila yufwi, Chapanga amlapili mundu ayu! 9 Twadetili
kala ponopa ngudeta kandi, Mani mundu yoyosi akuvalandulila chilongu cha ndambu
yingi na chila chimuchiyangili kala, Chapanga amulapili mundu ayu!
10 Wudeta nahawu ngudayila kumunowesha ghani, mundu, awu Chapanga? Awu leki,
ngudayila kuvanowesha vandu? Leki ningagolili naha, nenga ndingavelili ndumindumi
wa Yesu Kilistu ha.

Pauli akukemwa na Chapanga.

11 Valongu, ngudayila mumanyi kucha chila Chilongu cha Nyanyi cha Yesu chindiva-
landulili unjagila wa mundu ha, 12 nenga mbokela kwa mundu ha, wala kang'ula mundu
ha. Yesu Kilistu mweni yagubutulili nenga.

13 Pangajila hoshu mupikanisha kala ngajila chipwembu ndambu ya ngalilu yangu
ya dahili kwa ngalilu ya Vayawudi na ndambu yindiligobulili lipinga lya vandu
yivamjumilili Kilistu nendu kandi ngadayileyi kulimalila nakamu. 14 Yina, nenga
ndavelili kuulongolu ya Vayawudi vayangu va tanga yangu mukuyikovekela deha ya
kumkovikela Chapanga wa Chiyawudi ndakombikeshili munu kuvakamula mawuli va
vavaha vetu.
15 Lakini Chapanga, kwa usangi waki, ashawulili nenga kukandila pang'onikili,
kangema ndimkimbanikili. 16 Tepu palamulili kugubutulila mwana waki naha ndiva-
landulili chilongu cha nyanyi kwa vangutungu va Vayawudi kusaka malawu va vandu
ha, 17 ngajila kuyenda tanila Yelusalemu kwa vala yivavelili vakwaa kuva vandundami,
ngayendili tanila mkowa wa Alabia, pambeli ng'uya Damasku. 18 Payipitili myaka mitatu
hela, ndi panyendili Yelusalemu kutang'ana na Kefa, ndayikalili kwa mweni majuva
lilongu na muhanu. * 19 Lakini ndavawonili ng'odu vandundami vengi ila Yakobi,
mlongu mundu Bambu Yesu.
20 Afi findivayandikila, Chapanga kamanya, ngudeta udesi ha.
21 Pambeli ndayendili ngengeleka ya Siliya na Kilikiya. 22 Chipindi chila ndimweni
baha ndaveli ngalihela kutang'ana mesu kwa mesu na lipinga lya vandu yivamjumilili
Kilistu va kula Yudeya. 23 Chivamanyili ndi chila hela chivapikinishili, “Mundu yula
yaveli akututesha pakwandi, ponapawu akulandula ujumilwa wuwula wula wagelagha
kuuyaghamisha” 24 Topi vamtundamila Chapanga kwanongwa ya nenga.

2

Pauli akujumiliwa na vandundami vengi

1 Pambeli myaka lilongu limu na mchechi payipitili nyenda kandi Yelusalemu pamu na
Banabasi wuwula wula vamtola na Titusi. 2 Kuyenda kwa nenga kagubutulila Chapanga.
Patutanganikili pachifisu ndivawombela vala vakomi unjagila wa Chilongu cha nyanyi
cha Yesu Kilistu chindivalandulili vangutungu va Vayawudi. Ngagolili naha ili chichuku
changu chigolili na chila chigola ponopa chikotoo kuva cha hela. 3 Lakini hata muyangu
Titusi, mweni Mugiliki, vamung'ang'anika ha kudumuliwa jandu, 4 hata kwaveli valongu
vengi va udesi vakadayileyi adumuliwi jandu. Vandu ava vayingilili kwa uyenjeli na
kulembesha kwa chifisu upekesu wutuveli nawu kwa kuva pamu na Yesu Kilistu, ili
vaweshi kutugola vavanda. 5 Tuvabesha ngatu hela kuvayanga ili unakaka wa Chilongu
cha Nyanyi chisighali na yumwi majuva vosi.
6 Lakini vandu ava yivamanyika kucha vakomi kucha nakaka vava nahawu awu
ng'odu, kwa nenga chindu ha, kwanongwa highilu ya Chapanga yikumulola mundu
ha vandu ava yivavelili vavahela hoshu sha kunyongishela. 7 Pambeli yaki vamanyili
kucha Chapanga aveli kanayisha kulandula Chilongu cha Nyanyi kwa vandu va mlima
wingi kucha Petili alayishiwili kulandula kwa Vayawudi. 8 Nongwa yula yamgolili
Petili kuva ndundami yadumulili jandu, mweni agolili nenga kuva ndumindumi kwa
vangutungu va Vayawudi. 9 Topi, Yakobi na Kefa na Yohani veni vawoneka vakomi
va vakomi, vamanyili kucha Chapanga kamemishela usangi waki, vatukamula yufwi
liwoku twaveli Banabasi na nenga, yivi chilangushilu cha kwilumba kwa yufwi
yitudayila tukagoli chichuku gati ya vangutungu va Vayawudi na veni gati ya Vayawudi.
10 Vosi vatuluva chindu chimu, tukotoo kuvayivasuwa vagaju kuvakimbanikila, chindu
chindiyikangashili kugola.

Pauli akumlakalila Petili.

11 Kefa pafikili mbwani ya Antiyokiya ndimukanila ngatu hela, nongwa avelili kavifya.
12 Dahili, kwavelili vandu vamu valayishiwili na Yakobi kuyisa pala, Petili aveli akulya
na vangutungu va Vayawudi. Pambeli vandu pavafikili, alekili nakamu kulya na
vangutungu va Vayawudi, akatileyi lipinga lingi likuvilisheyi kwingila jandu. 13 Hata
valongu vengi Vayawudi vamukamula liwoku Petili muchilongu achi cha lighanja lya
uyenjeli, hata mweni Banabasi avelili mulighanja lya uyenjeli wa veni. 14 Panolili kucha
chivadayila veni muwutami wa Chilongu cha Nyanyi waveli uholoka ha, ndimuwombela
Kefa pawulongolu ya vandu vosi, hata leki yuwi kuva Myawudi, ukuyikala kucha
vangutungu va Vayawudi, kucha Muyawudi ha! Ukuwesha wuli wuli kuvawombela
kugela kuvang'ang'anika vangutungu va Vayawudi kuyikala ngalilu kucha Vayawudi.

Vayawudi na vangutungu va Vayawudi vakulowuliwa kwa usangi

15 Nakaka, yufwi ndi Vayawudi, yufwi vangutungu va Vayawudi ha yivakemiwili “Vana
sambi.” 16 Yufwi tumanya nakaka kucha mundu daweshi ha kuva goleki pawushu wa

* **1:18** Kwa Chigiliki vakumkema Petili.

Chapanga kwa kukovikela Malawu va Chapanga vamupili Musa ila kwa kumjumila Yesu Kilistu. Na yufwi tumujumila Yesu Kilistu ili tugoliwi vasangi pawushu wa Chapanga, kwa deha ya ujumilwa wetu kwa Kilistu, kwa kukombikesha Malawu ha. Kwanongwa kwa kukombikesha Malawu kwahela mundu daghavi msangi paulongolu ya Chapanga.
17 Ponopawu payiva mukusaka tugoliwi vagoleki kwa kuyilumba na Kilistu yufwi tukuwoneka kucha tuva na sambi, wuli chilongu achi china mana kucha Kilistu ndi ndumindumi wa sambi? Ng'odu!
18 Ndavifyili kwidumbila Malawu. Kucha ponopa nguyigola kandi, ngulangusha kucha nenga ndi muvifyi wa Malawu.
19 Kwa nongwa ya lilawu lila, nenga sova, Malawu veni ndi yivang'ulayili, ili ng'weshi kuyikala kwanongwa ya Chapanga. Nenga ng'ulayiwa palupingika pamu na Kilistu,
20 ponopa nguyikala, lakini nenga kandi ha yindiyiikala, ila Kilistu akwikala mugati ya nenga. Ngalilu ayi yiniyikala ponopa, nguyikala kwa ujumilwa wangu wumelinawu kwa mwana wa Chapanga yandamili nenga, mbaka katawula unofu waki kwanongwa ya nenga.
21 Ngulema ha usangi wa Chapanga. Leki mundu akugoliwa goleki kwanongwa ya kukombikesha Malawu va Chapanga vamupili Musa, topi, Kilistu kasova hela!

3

Nemusi awu Malawu

1 Yumwi Vagalatiya, muva vapufi nakaka! Ghani yavahavilili? Chilongu cha kuvangiliwa mulupingika kwa Yesu Kilistu yiwombiwa lipala ngatu hela.
2 Ngudayila kumanya chindu chimu kwa yumwi. Wuli, kucha mwapokilili Mfuki wa Chapanga kwanongwa mudayila kukola Malawu va Chapanga vamupili Musa, awu kwanongwa ya kuchipikana na kuchijumila Chilongu cha Nyanyi cha Yesu Kilistu?
3 Wuli, yumwi mwavapufi nahawu? Yumwi mwakandili fyosi kwa utangi wa Mfuki wa Chapanga, ponopa mukudayila kumalila kwa njimba shenu mwaveni?
4 Wuli gobuleku shosi sila simupatili siva sha hela? Nahawu ng'odu!
5 Wuli, Chapanga akuvasangila Mfuki waki na kugola mihilu kwa yumwi kwanongwa mkugola fidayiliwa na Malawu, awu kwanongwa mukupikana Chilongu cha Nyanyi cha Kilistu na kuchijumila?
6 Mayandiku Vang'alili vakudeta kucha, Ibulahimu amujumilili Chapanga na kwa ujumilwa waki Chapanga amjumilili kucha goleki.
7 Ponopa, mumanyi kucha vandu vosi yivamujumila Chapanga nakaka ndi vana va Ibulahimu.
8 Mayandiku vang'alili valangushili tanila kucha Chapanga davagoli vandu va milima yosi kujumila kwa deha ya ugoleki. Topi Mayandiku vang'alili valongola kumlandula Ibulahimu Chilongu cha Nyanyi chavelili chakalihela kuva, “Kupitila yuwi vandu va milima yosi davanemiliwi.”
9 Topi vala yivaveli na ujumilwa vakunemeleliwa pamu na Ibulahimu yajumilili.
10 Lakini vosi yivayidumba kugola fidayiliwa na Malawu va Chapanga vamupili Musa vava pasi ya malapu. Nongwa, Mayandiku vang'alili vakudeta, “Yoyosi yakamula ng'odu na kugola fyosi fiyandikilwi muchitabu cha Malawu kalapiliwa.”
11 Yiva lipala kucha kwahela mundu yawesha kuva goleki pawulongolu ya Chapanga kwa kukola Malawu va Chapanga, nongwa mayandiku vakudeta, “Yaveli goleki kwa ujumilwa dayikali.”
12 Lakini Malawu va Chapanga vamupili Musa vakwidumbila ha ujumilwa, ila mayandiku vakudeta, “Muna kugola kucha Malawu va Chapanga vamupili Musa wuvadeta ayu ndi dayikali kwa kwidumbila ava.”
13 Kilistu atukombulili mumalapilu va Malawu va Chapanga vamupili Musa mukukovekela lulapu lula kwanongwa ya yufwi. Nongwa mayandiku vakudeta, “Yoyosi mvili waki wuvangiliwili mulupingika ayu kalapiliwa.”
14 Chilongu achi chagolikili usangi yagayiliwili Ibulahimu yivafikili makabila va milima yosi kwa njila ya Yesu Kilistu, kwa ujumilwa tumpokeli yula Mfuki yatujangili Chapanga.

Kafwauti ya Malawu na jangi

15 Valongu, dandivapi chilangushilu cha ngalilu yetu ya majuva vosi. Muyiholi mapatanu va vandu vavili pavamalila kujova. Mapatanu pavagoleka na kuyandikiwa kwahela mundu yavika pambali awu kuyongishela chindu mulilaghanu ali.
16 Topi, Ibulahimu agayiliwi jangi sitangalili, mweni pamu na mlelwa waki. Mayandiku vakudeta ha, “Na valeli vaki,” Kulangusha vandu vatangalili, ila na mlelwa waki kulangusha mundu yumu, ndi Kilistu.
17 Chindu chidayila kudeta ndi achi, Chapanga agolili finganu na Ibulahimu, Malawu va Chapanga vamupili Musa yivayisili myaka mya mchechi na milongu mitatu pambeli, vakuwesha ha kuliwusha lila lilaghanu, topi dayiweshi ha kuyiyananga jangi ayi.
18 Nongwa kucha fupu ya Chapanga yikuyidumbila Malawu va Chapanga vamupili Musa, topi dayiweshi ha kuyidumbila kandi jangi ya Chapanga. Lakini Chapanga amgayilili Ibulahimu kwanongwa amjangili.
19 Ponopa Malawu va Chapanga vamupili Musa vana chichuku liki? Vavikiwa ili

kulangusha uyanangi ndi chindu liki, mbaka payisa mleliwa wa Ibulahimu yagayiliwi yila jangi. Malawu va Chapanga vamupili Musa vayeghiliwili na makungu kwa liwoku lya mjovanishi. 20 Nakaka mjovanishi akudayiliwa ng'odu payiva chilongu cheni chikumwilata mundu yumu hela na Chapanga ndi yumu.

Chiyilatili Malawu va Chapanga vamupili Musa

21 Wuli Malawu va Chapanga vamupili Musa vakulimbana na jangi ya Chapanga? Ng'odu! Nongwa leki Malawu va Chapanga vamupili Musa vangavikilwi yivaveli vakuvagayila vandu unofu, topi tungaweshili kuvagola vandu vavi goleki kwa njila ya Malawu. 22 Lakini ng'odu. Mayandiku vang'alili vadeta kala, kucha mlima wosi wuva pasi ya wutwa wa sambi na yivajumilili vagoleli yila jangi yavajangili Chapanga, kwa kumjumila Yesu Kilistu.

23 Ngali kuuyanga ujumilwa, chindu chitugolili tuwopiwi na Malawu va Chapanga vamupili Musa, twavetilili ujumilwa, awu wugubutuliwi. 24 Topi, Malawu ava vavelili kucha mleli wetu mbaka payisili Kilistu, ili kwa ujumilwa tugoliwi vagoleki pawushu ya Chapanga. 25 Kwanongwa ujumilwa wufika kala, ponopa tukulongushiwa kandi ha na Malawu. 26 Kwa ujumilwa, mwavosi yumwi mwavana va Chapanga mukwilumba na Yesu Kilistu. 27 Yumwi mwavosi yimubatishilwi mwilumba na Kilistu, muva kucha mumufwala Kilistu. 28 Topi kwahela kafwauti gati ya Muyawudi na Mgiliki, mvanda na mundu yaveli pekesu, mlumi na mdala. Mwavosi chindu chimu kwa kuyilumba na Yesu Kilistu. 29 Payiva yumwi pamuva vandu vaki Kilistu, topi ndi chileli cha Ibulahimu, damuyangi fila fyajangili Chapanga.

4

1 Topi, ngudeta naha, muhala mbala paghava akali mwana, akwifwana na mvanda hata leki findu fyosi fyaki. 2 Chipindi achi akuva pasi ya valeli vaki vakumlolela mbaka chipindi chila chivikiwili na tati waki pachifika. 3 Wuwula wula na yufwi patuveyi tukali vana twaveli vavanda va wovi sitavala mlima. 4 Lakini chipindi chila nakaka pachifikili, Chapanga kamulayisha mwana waki aleliwili na mdadala na mweni alongushiwili na Malawu, 5 aweshi kuvagombola vala yivalongushiwa na Malawu ili yufwi tugoliwi vana va Chapanga.

6 Kwanongwa yumwi muva vana vaki, Chapanga kamulayisha Mfuki wa mwanawaki mundima shenu, akulila “Aba,” Mana yaki, “Tati.” 7 Ponopawu yuwi kuva mvanda kandi ha, ila kuva mwana. Kwanongwa yuwi ndi mwana dawuhali, fyosi Chapanga fyamvikilili mwana waki.

Chipwembwi cha Pauli kwa Vagalatiya

8 Dahili mwamumanyili ng'odu Chapanga mwavelili vavanda va vala yivavelili vamulungu. 9 Lakini ponopa, kwanongwa mumumanya Chapanga awu tudeti mukumanyika na Chapanga, mukuwesha wuli kuwuya kwa sila wovi sivelili gaju na sosuvafu hata kudayila kuva vavanda vawu kandi? 10 Mukali mukakombikesha na kutundamila lijuva, myesi, fipindi na myaka! 11 Nguyipwelesha kucha chichuku chigolili kwa yumwi chaveli cha hela chindu!

12 Valongu vangu nguvaluva muvi kucha nenga, kwanongwa nenga naveli kucha yumwi. Mugolela chindu cha wafu ha. 13 Ngimu yimumanyili pakwandi kwanongwa ya utami wangu nandivalandulilili Chilongu cha Nyanyi. 14 Hata naha chipindi chila mubedala ng'odu wala kunema kwanongwa ya utami wangu wuvagola mughayaniki, lakini munyanga kucha makungu wa Chapanga kucha aveli Yesu Kilistu mweni. 15 Mwasekilili, ponopa chifumbuka liki? Nguyilapa kucha chipindi chila mungaweshili hata kutupula mesu venu na kunyimba nenga. 16 Wuli, ponopa ndiva chimdwama wa yumwi kwanongwa ya kuvawombela unakaka?

17 Ava vandu vengi vakuvakimbanikila yumwi, lakini chivadayila veni chinofu ha. Vakudayila yumwi na nenga tulekani ili ndima shenu sivakimbanikili veni. 18 Nakaka yiva nyanyi mumajuva vosi kuvakimbanikila kwa ndima vandu vamonga mufindu fya usangi, nenga pameli pamu na yumwi hela ha. 19 Vana vangu, ngimu mdadala paghava na lihingili chipindi palela na nenga ndina lihingili kwanongwa ya yumwi mbaka Kilistu pawumbiwa mugati yenu. 20 Leki padayila ndivi pamu na yumwi, ningawombili kwa chiganu chimanyikili! Ndina chipwembu nesu na yumwi!

Chilangushilu cha Hagali na Sala

21 Mung'ombeli yumwi yimudayila kutavaliwa na Malawu, wuli, mukupikana ng'odu wuvawomba Malawu va Chapanga vamupili Musa? 22 Yiyandikiwa muchitabu cha Malawu kucha Ibulahimu aveli na vana vavili, Yumu kwa mdala mvanda na yumu kwa

mdala yangajila kuva mvanda. 23 Mwana yula wa mvanda kaleliwa ngimu ya chishovi
hela, lakini yula yangajila kuva mvanda kaleliwa mujangi ya Chapanga. 24 Milandu
ayi yiva chilangushilu, kwanongwa vamawu ava vavili vakulangusha malaghanu
mavili. Hagali vala vana vaki yivawonikilili kuuvanda akulangusha finganu yivagolikili
kuchidunda cha Sinayi. 25 Hagali akuva kucha chidunda Sinai chiveli Alabia akwifwana
na Yelusalemu ya ponopa, yiveli kuuvanda pamu na vana vaki. 26 Lakini Yelusalemu ya
kumbindi kwa Chapanga ndi mbwani yiveli pekesu, yeni ndi mawu wetu. 27 Nongwa
Mumayandiku vang'alili yiyandikiwa,
“Sekileli yuwi yiwuvelili muwumba,
lumbilili kwa lishu yuwi ungajila kumanya kutama kwa kulela mwana,
nongwa vana va yula yalekiwili vatangala,
pitu yula yaveli na mlumi.”
28 Ponopawu, valongu vangu, yumwi ndi vana va jangi ya Chapanga kucha wavelili
Isaka. 29 Lakini kucha majuva vala yula mwana yaleliwili kwa deha ya chiwundu
vamuteshili mwana yawonikili kwa liwovi lya Mfuki wa Chapanga nahawu ndi
wuyivelili ponopa. 30 Lakini mayandiku vang'alili vakuwomba wuliwuli? Vakuwomba,
“Mvingi mawu mvanda pamu na mwana waki, nongwa mwana wa mvanda akuhala
mbala ha pamu na mwana wa yula yangajila kuva mvanda.” 31 Ponopa topi valongu,
yufwi tuva vana va mvanda ha, yufwi va mawu yangajila mvanda.

5

Kilistu katulowola

1 Kilistu atukombulili adayilili tusighali pekesu. Topi muwoloki hiliba mukotoo kuva
muuvanda kandi.
2 Mupikanishi! Nenga ndi Pauli nguvawombela pamujumila kudumula jandu, Kilistu
davatangi chindu ha. 3 Nguwomba kandi lipala, yula yajumilili kudumula jandu na
akamuli Malawu va Chapanga vamupili Musa vosi. 4 Leki mkudayila kugoliwa vagoleki
kwa njila ya Malawu, topi muyibawuli kutali na Kilistu, muuleka panji usangi wa
Chapanga. 5 Kucha yufwi, tukushuvilila Chapanga atugoli yufwi tuvi goleki kwa njila
ya ujumilwa. Achi ndi chituvetela kwa kukuvilisha kwa liwovi lya Mfuki Mng'alili wa
Chapanga. 6 Leki patuva twilumba na Yesu Kilistu, kwingila jandu awu kwingila ng'odu
jandu kwa hela mana, chamunu ndi ujumilu wugola chichuku kwa utami.
7 Ngalilu yenu ndayiva nofu! Ghani yavakanili kukamulila unakaka? 8 Yavayambushili
milandu ayi Chapanga ng'odu mweni yavakemili. 9 Ngimu yivawombili, “Simika
dokwa hela yikusashisha lilundu lyosi lya ukova!” 10 Kwanongwa ya kuyihasha na
Bambu, ngushuvilila nendu kucha yumwi muweshi ng'odu kuva na umanyi wungajila
kuyifwana na nenga. Lakini mundu yoyosi yavatilanga ghavi ghani ayu dahighiwi.
11 Valongu vangu, kucha ngali hela ngulandula chilongu cha kwingila jandu,
kwanongwa liki ngugobuliwa? Kucha yingavelili naha, kulandula kwa nenga milandu
ya lupingika lwa Kilistu kungayeghili kulimba. 12 Ngudayila vandu ava yivavatilanga
yumwi vayendi kutali na yumwi vakayigoli veni ngalela!
13 Yumwi valongu, mukemiwa muvi pekesu, lakini upekesu wukotoo kuva wilyambi
wa kugola findu fya wafu fiwudayilaya umweni. Ila mukudayiliwa kwikimbanikila
mwaveni kwa mwaveni kwa utami. 14 Malawu vosi va Musa vagoliwa kwa kukamula
Lilawu ali limu, “Mtami mjofi waku kucha wuyitama umweni.” 15 Lakini payiva
mukwiluma na kuying'wenya mwaveni kwa mwaveni kucha vang'ongolu, muyivavali
mukotoo kuyiwulaya mwaveni kwa mwaveni!

Ngalilu ya mfuki na dobukelu ya wafu.

16 Ponopa ngudeta naha, Ngalilu yenu yilongoshiwi na Mfuki Mng'alili, yumwi
mukotoo kudobukela kandi findu fya wafu fivelili mu wundu wenu. 17 Dobukelu ya
wafu yikuva pamu ha na utami wa Mfuki na utami wa Mfuki Mng'alili ukulimbana
na dobukelu ya wafu. Findu afi fivili fikwiyilimba, kwanongwa ayi damuweshi ha
kugola fila yifidayila njimba shenu. 18 Leki pamulongushiwa na Mfuki Mng'alili, topi
damulongushiwi ha na Malawu va Chapanga vamupili Musa.
19 Topi, figoli fya vandu yivakovikela findu fya wafu fimanyikili, uwoni, wafu,
upeji, 20 kutundamila vamulungu, uhavi, wuchimdwama, ndewu, weyi, maya, ubafu,
malimbu, kwipota, 21 kudobukela, unjayila, ubafu na milandu yingi yivelili ngimu
ayi. Ndavakayikili, ponopa nguvakayika kandi vandu yivagola milandu ngimu ayi
davayingili ha muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga.
22 Pawulongushiwa na Mfuki Mng'alili dawuvi na utami, cheleli, kusika, kwiwunishila,
usangi, utangi, ujumilwa, 23 ushisha moyu na kuyitavala. Kwa hela Malawu yivalimbana

na afi. 24 Vala yivaveli va Yesu Kilistu vasivangililila mulupingika ngalilu yawu ya
chimvili pamu na fila fivayiholili na dobukelu shawu sha wafu. 25 Mfuki Mng'alili
katugayila unofu wuwula wula tumleki atavali ngalilu yetu. 26 Topi, tukotoo kuyidumba,
tukotoo kuyichokola wala kuyiwonela weyi.

6

Tuyiwunishili na kuyitanga

1 Valongu vangu muyenu pavifya yumwi yimuvelili na Mfuki Mng'alili mumukayiki
mundoyu kwa ushisha moyu ili aghalambuki, lakini muyivavali mukotoo kuyeshiwa.
2 Mwitangi, kwa kugola nahawu mukugola Malawu va Kilistu. 3 Leki mundu payiwona
mweni ndi chindu, kumbi chindu ha, akwijanga mweni. 4 Kila mundu ayilembeshi
ngalilu yaki mweni, leki nofu akuwesha kuyidumbila ngajila kulola ngalilu ya mundu
wingi. 5 Nongwa kila mundu dapapi msiwu waki mweni.
6 Mwana chuli wa chilongu cha Chapanga ghavi pamu na muwula waki kwa fila finofu.
7 Mukotoo kuyijanga, Chapanga akuchweghiwa ha. Chakweta mundu ndi dachibeni.
8 Yakweta muudobukelu wa mvili, amu dabeni uyanangi, lakini yakweta Muufuki,
kufuma kwa Mfuki dabeni unofu wa jola. 9 Topi tukotoo kutofya kugola fya usangi,
nongwa patuhogoya ng'odu datubeni kwa chipindi chaki. 10 Kila patupata fwasi
tuvagoleli vandu vosi usangi na nendu valongu vala yivamjumilili Kilistu.

Mafundu va kumbeli na lulayi

11 Muloli ndambu nyindivayandikilili mayandiku makomi kwa liwoku lyangu mweni.
12 Vala yivadayila vawoneki vanofu kwa findu fya panji, ava veni vakuvang'ang'anika
yumwi mdumuliwi jandu. Ili vakotoo kugoboliwa kwanongwa ya lupingika lwa
Kilistu. 13 Hata vala yivayingilili jandu vakukamula ha Malawu va Chapanga vamupili
Musa lakini vakuvadayila yumwi mudumuliwi jandu vaweshi kuyidumbila kwa chila
chigolikili munjimba shenu. 14 Lakini nenga nguyidumbila chindu ha, ila kwa lupingika
lwa Bambu wetu Yesu Kilistu kwa lupingika alu ndambu ya ngalilu ya vandu mumlima
kucha wusova kwa nenga na nenga kucha nsova kwa ndambu ya ngalilu ya vandu va
mlima. 15 Kwanongwa kwingila jandu awu ngajila kwingila jandu chindu ha, chitawukili
kuva chilumbi cha shonu. 16 Na vosi yivajumila deha ayi kusika na lusungu fivi pamu
na veni hata kwa Vaisilaeli yivaveli va Chapanga.
17 Topi, kufumila ponopa mundu yoyonda akotoo kumfwasha, ndiva na mikumba
yiveli mumvili wangu kwanongwa nenga mvanda wa Yesu.
18 Valongu vangu usangi wa Bambu wetu Yesu Kilistu wuvi mundima shenu. Yina.

BALUWA YA PAULI KWA VANDU VA IFESU
VAIFESU
ULONGULELU

Baluwa kwa Vaifesu yayandikiwili chipindi chimu ngimu baluwa kwa Vakolosayi mu mwaka wa milongu sita yipitili kukandila pawonikili Yesu.

Muyandika ayimanyishili mweni kucha ndundami Pauli sula ya 1:1. Vanachuli vatangalili vakujumila kucha Pauli ayandikili baluwa ayi hataleki kwahela jambu kwa mundu ngimu jambu yisiveli mu baluwa ya Vakolosayi. Kwanongwa ayi pamongapa baluwa yayilatili kuyeghiwa gati ya Fipinga fiwutunga fya yivamjumilili Kilistu mumkowa wonda wa Ifesu. Kandi Pauli akuwomba kucha aveli muchijaka payandikeyi baluwa ayi sula ya 3:1 na 4:1 na 6:20. Pauli amupili baluwa ayi Tukiku ili ayiyeghi paghaveyi mumwanja waki wa kutyangila lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu va aku Ifesu sula ya 6:21-22.

Ifesu yaveli mbwani ngomi munu na makalu makomi va Valoma kwa mkowa wa Asiya dokwa. Ifesu yaveli yimanyika munu kwanongwa ya nyumba yawu ya kudadavila na yivayitawulili kwa chapanga wawu mdadala wa Chigiliki yakemiwili Atemisi Fgl sula ya 19:23-31. Lipinga lya vandu yivamjumila Kilistu lya aku Ifesu lyakandili finofu lakini pambeli vanyuminyumili Ugl sula ya 2:1-7.

Mubaluwa yaki kukandila kwaa mbaka pagati Pauli akuhimulila ndambu Chapanga wavashawulili vandu vaki na kuvalowola mu sambi shawu kwadeha ya Yesu Kilistu. Mweni alingili lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu na mvili wa Kilistu, na Kilistu ndi mutwi wa mvili awu, na kandi akulinga lipinga lya vandu yivamjumila Kilistu na nyumba na Kilistu ndi lusiki. Kufumila pagati mbaka mbelu ya baluwa ya Pauli akuvalagha ndambu ya kwikala ngalilu ya vandu yivamjumilili Kilistu.

Fivelili mugati kwa chikata,

Pauli akwimanyisha mweni na kuvajambusha Vaifesu mu sula ya 1:1-2

Kandi mweni akuhimulila ulongu wuvelili gati ya Lipinga lya yivamjumila Kilistu na Kilistu mweni sula ya 1:3-3:21.

Pambeli Pauli ayandikili ndambu ya yivamjumilili Kilistu yivadayiliwa kwikala sula ya 4:1-6:20.

Mbelu Pauli akuvagayila layilayi sha kumalilila sula ya 6:21-24.

Baluwa ya Pauli kuyenda kwa Vaifesu

1 Nenga Pauli, yindigoliwili kuva ndundami kwa utami wa Chapanga, nguvayandikila
yumwi vandu vaki va aku Ifesu, yimuveli na chiganu kwa kwilumba na Yesu Kilistu.
2 Nguvaluvila usangi na kusika kufuma kwa Chapanga Tati wetu na kwa Bambu Yesu
Kilistu.

Nemusi sha mfuki Mukilistu

3 Ajumiwi Chapanga, Tati wa Bambu wetu Yesu Kilistu! Nongwa, kwa kwilumba
na Kilistu katunemela kwa kutugayila usangi shosi sha Chimfuki sha kumbindi kwa
Chapanga. 4 Ngajila tanila kuwumbiwa mlima, Chapanga atushawulili yufwi tuvi waki
mukwilumba na Kilistu, ili tuvi vang'alili na tungajila wafu pawulongolu yaki. Kwa
nongwa ya utami waki, 5 Chapanga alamulili kukandila dahili tuvi vana vaki kwa deha
ya Yesu Kilistu. Nahawu ndi Chapanga anowishiwili na ndi wadayilili. 6 Topi, tumujumi
Chapanga kwa usangi yaki ngomi, yatugayilili kwa deha ya Mwana waki yamtamili!
7 Kwa mwasi wa Kilistu yufwi tulowuliwa, sambi shetu siwushiwa. Nahawu ndi ndambu
wuvelili ukomi wa usangi yaki, 8 atugayilili ngenju!

Kwa luhunja na umanyi waki wosi. 9 Chapanga adayilili kutulangusha milandu yaki
yifisikili, yayilatili kugola kwa deha ya Kilistu. 10 Milandu ayi Chapanga angayigolili
chipindi pachifika, milandu ayi ndi kukungasha pamu fiwumbi fyosi na kila chindu
kumbindi kwa Chapanga na pasi pamulima, pafilongushiwa na Kilistu.

11 Findu fyosi fyagolikili ngimu wadayilili na wayilatili Chapanga na atushaulili yufwi
tuvi vandu vaki kwa deha ya Kilistu, kwanongwa ya chila chayilatili, agolili naha
kufumila pakwandi. 12 Yufwi yitulongulili kumwidumbila Kilistu, topi, tuujumi ukomi
wa Chapanga!

13 Na yumwi wuwula wula mwalupikanishili lulayilayi lwa nakaka lwa Chilongu cha
Nyanyi chiyeghili ulowolu. Mumujumila Kilistu na Chapanga ili kulangusha kucha
yumwi vaki kwa kwilumba na Kilistu, kavataya chilangushilu kwa kuvapa yula Mfuki
Mng'alili yatujangili. 14 Mfuki ayu ndi yatugola tugayiliwi fyosi fila Chapanga fyatujangili

vandu vaki na chilongu achi chikutupa chiganu kucha Chapanga davalowoli vandu vaki. Leki tujumi ukomi waki!

Dadavu ya Pauli kwa Vaifesu

15 Kwa nongwa ayi, kukandila pambikanishili ujumilwa wenu kwa Bambu Yesu,
ndamilu yenu kwa vandu va Chapanga vosi, 16 neka ng'odu kumulumba Chapanga
kwanongwa ya yumwi. Nguvakumbuka mudadavu shangu. 17 Ngumuluva Chapanga
wa Bambu wetu Yesu Kilistu, Tati wa ukomi avapi Mfuki waki davavapi luhunja
na ugubutulu ili mumumanyi finofu Chapanga. 18 Ngumuluva Chapanga agubutuli
ndima shenu ili siweshi kulola ngesha yaki, ili mumanyi yila shuvililu yavakemilili na
wula ukomi mkomi wa mbala wavavikilili vandu vaki, 19 ili mumanyi ndambu uwesu
waki wuvelili mkomi munu kwanongwa yetu yufwi yitujumila. Uwesu awu wugola
chichuku mugati yetu wuyifwana na liwovi lila likomi munu, 20 yimshukushili Kilistu
kumambi, kamwikalisha mwambu waki wa mlilu kumbindi kwa Chapanga. 21 Aku
kwavelili Kilistu kumbindi ya wutwa shosi, uwesu na liwovi na ukomi na litawa na
kila amuli na kila ndambu ya matawa na kila ukomi pamu na kumbindi ya kila chindu
chiwesha kumanyika mumlimawu na mlima wuyisa awu. 22 Chapanga kamupa Yesu
uwesu wa findu fyosi na kamushawula ghavi mkomi kwa vandu yivamjumilili Kilistu.
23 Yivajumilili vosi ndi unakaka wa mvili wa Kilistu na unakaka waki mweni wukugola
findu fyosi kila mahali.

2

Kufuma munjifwa kuyenda kuunofu

1 Dahili yumwi mwaveli musova kwanongwa ya vifyu na sambi shenu. 2 Chipindi chila
mwaveli kucha musova mungalilu ya wafu na sambi ya mlimawu mwamtundamilili
mkomi wa finyamkela yivavelili na liwovi vakululanga vala yivavatavala vandu
vangajila kumjumila Chapanga 3 Hata yufwi twaveli kucha vamonga, twagolili findu
fila mvili na hala shetu shadayilili, yufwi twayifwanili na veni twadayiliwili kugoboliwa
kwa maya va Chapanga.

4 Lakini Chapanga ndi muna lusungu lutangalili. kwa utami waki mkomi kwa yufwi,
5 hata leki twavelili tusova kwanongwa ya sambi, atugolili tuvi pamu na Kilistu. Kwa
usangi wa Chapanga yumwi mulowuliwa. 6 Kwa kuyilumba na Yesu Kilistu, Chapanga
atushukushili pamu na mweni, tukatavali pamu na mweni kumbindi kwa Chapanga.
7 Nahawu ndi wadayilili kulangusha kwa vandu va chipindi cha pambeli ukomi wa
usangi waki yatusangilili kwa usangi mukwilumba yufwi na Yesu Kilistu. 8 Nongwa, kwa
usangi wa Chapanga yumwi mulowuliwa kwa ujumilu waki. Ujumilu awu wuva kwa
liwovi lyetu ha, ila ndi fupu kufuma kwa Chapanga. 9 Mundu yoyonda akotoo kuyijumila
chindu, kwanongwa kayikimbanikila ha. 10 Yufwi ndi filumbi fyaki Chapanga, kwa
kuyilumba na Yesu Kilistu, atulumbili kwanongwa ya kuyikala ngalilu ya kugola findu
fya usangi fyatulandilili tufigoli.

Kuyilumba na Yesu Kilistu

11 Muyiholi dahili mwaveli wuliwuli, yumwi yumuveli kucha Vangutungu va
Vayawudi mwakemiwili, “Vangajila kwingishiwa jandu,” na Vayawudi yivayikema,
“vayingila jandu,” kwanongwa ya chila chivagolilili njimba shawu kwa mawoku va
vandu. 12 Dahili yumwi mwavelili ngajila Kilistu, mwabauliwili na vandu va Isilaeli,
mwavelili kucha vahenja kwanongwa mwaveli na mwambu wowonda ha wa lila
lilaghanu na Chapanga ha. Mwayikalili mumlima awu ngajila jangi kucha vandu
vangajila shuvililu na kumumanya Chapanga. 13 Lakini ponopa, kwa kuyilumba na
Yesu Kilistu, yumwi yimuvelili kutali na Chapanga dahili, muselilishiwa pabehi kwa
mwasi wa Yesu Kilistu. 14 Kwa nongwa mweni Kilistu katuyeghela kusika kwa kuvagola
Vayawudi na Vangutungu va Vayawudi kuva vamu. Kwa mvili waki mweni abowulili
chibali luvalekanishili na kuvagola vavi fimdwama. 15 Awushili Malawu na malayililu va
Vayawudi, ili avagoli Vayawudi na Vangutungu va Vayawudi vavi vamu na mukwilumba
na mweni kwa kugola naha ayeghili kusika. 16 Kwa kusova mulupingika, Kilistu
awuyanangili wuchimdwama wawu, kwa lupingika lwaki kavavika pamu valongu
vosi kuva vamu na kuvagola vajovi na Chapanga. 17 Topi, Kilistu ayisili kulandula
Chilongu cha Nyanyi cha kusika kwa yumwi Vangutungu va Vayawudi yimuveli kutali na
Chapanga na alandulili kwa Vayawudi yivavelili pabehi na Chapanga. 18 Topi kupitila
Kilistu twavosi Vayawudi na Vangutungu va Vayawudi, tukuwesha kumuyendela Tati
kwa Mfuki yumu.

19 Topi, yumwi Vangutungu va Vayawudi kandi ha, wala vandu va panji ha. Yumwi
venikaya pamu na vandu va Chapanga na mwavosi muva vandu va Chapanga. 20 Na
yumwi wuwowu mujengiwa pambindi ya chikandilu chivavikili na vandundami na
vambuyi na mweni Yesu Kilistu ndi lusiki lukomi. 21 Mweni ndi yakamulilila nyumba
yosi na kuyigola yivi nyumba ya Chapanga ying'alili kwanongwa ya Bambu. 22 Kwa
kuyilumba na mweni na yumwi wuwowu mukujengiwa pamu na vamonga vosi, muvi
chikalilu cha Chapanga kwa kupitila Mfuki waki.

3

Pauli akuvadadavila Vangutungu va Vayawudi

1 Afi figola, nenga Pauli muwopiwa wa Yesu Kilistu kwanongwa ya yumwi Vangutungu
va Vayawudi, ngumuluva Chapanga. 2 Pangajila hoshu mpikana kala kucha Chapanga,
kwa usangi waki, ahadishili chichuku achi ndichigoli kwanongwa yenu. 3 Chapanga
agubutulili nenga manyi mbwepu ayi yifisikili. Nyandika chikata kuyilata chilongu
achi, 4 na yumwi pamusoma finofu fila finyandikili mukuwesha kumanya ndambu
wundiyimanyili mbwepu ayi ya Kilistu. 5 Dahili Chapanga avagubutulili ha vandu
mbwepu ayi, lakini ponopa Chapanga kavamanyisha vandundami na vambuyi vaki
Vang'alili kupitila Mfuki. 6 Mbwepu yeni ndi ayi, kwa deha ya Chilongu cha
Nyanyi Vangutungu va Vayawudi na Vayawudi vakugayiliwa mwambu wawu pamu na
Vayawudi musila Nemusi sha Chapanga, vandu vosi vakuva mvili wumu na vakuva
pamu mujangi yiyila yila yagolili Chapanga kwa deha ya Yesu Kilistu.

7 Nenga goliwa kuva ndumindumi wa Chilongu kwa usangi wa paweka wasangilili
Chapanga kwa uwesu waki mkomi. 8 Nenga mdokwa kwa vandu va Chapanga vosi,
lakini kasangila usangi waki ili ndivalandulili Vangutungu va Vayawudi ulundamali
mkomi wa Kilistu, 9 na kuvagola vandu vosi vamanyi mbwepu ya Chapanga yifisikili,
ndambu wuyigola chichuku. 10 Ponopa kwa deha ya lipinga lya vandu yivamjumilili
Kilistu, vakomi na vaveli na wutwa kumbindi kwa Chapanga valumanyi luhunja lwa
Chapanga luveli lwa ndambu sitangalili. 11 Chapanga agolili chilongu achi ngimu
wayilatili jola kwa deha ya Yesu Kilistu Bambu wetu. 12 Topi, kwa kuyilumba na Kilistu
na kuva na ujumilu kwa mweni, yufwi tukugela kumuyendela Chapanga kwa shuvililu.
13 Ponopa, nguvaluva mukotoo kulepisiwa kwanongwa nguvagobukela yumwi, ngugola
naha kwanongwa ya ukomi waku.

Ndamilu ya Kilistu

14 Kwa nongwa ayi, ngumtundamila Tati, 15 yavelili chikandilu cha vandu vosi
mumlima na kumbindi kwa Chapanga vakuliyanga litawa lyaki. 16 Ngumuluva
Chapanga, kufuma muukomi waki mkomi, kwa uwesu wa Mfuki waki, avasangili liwovi
lya kuva na udindalu mugati yenu, 17 Ngumuluva Kilistu ayikali mundima shenu kwa
ujumilwa. mupati kuva na lukigha na chikandilu muutami, 18 ili muweshi kumanya
pamu na vandu va Chapanga vosi ndambu wutami wa Kilistu wuukwila kwa ukingika
na utali, kwa kuyenda kumbindi na kuyenda pasi. 19 Yina, muweshi kumanya utami wa
Kilistu wupita luhala losi, mumemishiwi chalamuku ugoleki wosi wa Chapanga.

20 Tumjumi Chapanga kwa liwovi lyaki ligola chichuku mugati yetu akuwesha kugola
findu fikomi munu fila fituwesha kuluva awu kuyighofya, 21 Chapanga yaveli na ukomi
mu mipinga ya vandu yivamjumilili Yesu Kilistu, fileli fyosi, jola na jola! Yina.

4

Mvili wumu Mukilistu

1 Topi, nenga ng'opiwa kwanongwa ngumukimbanikila Bambu, nguvaluva muyikali
ngimu wadayila Chapanga mwikali. 2 Chipindi chosi muvi vagoleki, vashishamoyu na
muyiwunishili mwaveni kwa mwaveni kwa kuyitama. 3 Mugoli nguvilishu ya kuva
pamu muliwovi lya Mfuki kwa kukombishela kusika yivavagola muvi pamu. 4 Kuna
mvili wumu na Mfuki yumu, kucha wula shuvililu limukemiwili na Chapanga kwa
shuvililu limu. 5 Kuna Bambu yumu, ujumilwa wumu na ubatishu wumu, 6 Kuna
Chapanga yumu na mweni ndi Tati wa vonda, yagola chichuku mufindu fyosi, akugola
chichuku fyosi.

7 Kila mundu dapokeli usangi ngimu wula Kilistu wadayilili kumugayila. 8 Kucha
wuvadeta mayandiku Vang'alili:
“Payendili kumbindi munu,
avatapulili vamu mumugoha,
avapili vandu fupu.”

9 Topi, payidetiwa, “Ayendili kumbindi,” yina mana liki, asunukili mbaka pasi nendu pamlimawu. 10 Topi, yula yasunukili ndi yayendili kumbindi kwa Chapanga ili awumemeshi mlima wosi. 11 Ndi yavapili vandu fupu, avasangilili vamonga vavi vandundami, vamonga vambuyi na vamonga valandula na vamonga vatambika na vamonga vawula. 12 Agolili nahawu ili apati kuvatanda vandu va Chapanga vosi, kwanongwa ya kugola chichuku cha Kilistu, 13 Ponopa twavosi twilumbi tuvi pamu muujumilwa na kumumanya Mwana wa Chapanga, tuvi vandu yivavelili na ujumilwa wudindalili ngimu wavelili Kilistu. 14 Topi, datuvi kandi kucha vana ha, kusukumuliwa na kuvevilishiwa kunu na kunu na kukweghiwa na liyegha lya mawuli va vandu vafyangu. 15 Lakini patukombikesha nakaka muutami tukuli mufyosi ili tumfikili Kilistu ndi mutwi, 16 pasi ya ulongoshi waki, fisingu fyosi fya mvili fikuyikamula pamu na mvili wosi wukukamuliwa na fisingu fyaki. Topi, kila chisingu pachigola chichuku chaki telatela, mvili wosi wukukula muwutami.

Ngalilu ya shonu Mukilistu

17 Topi, kwa litawa lya Bambu, nguvakayika, mukotoo kuyikala kandi kucha vandu vangajila kumumanya Chapanga, yivayihola findu fya upufi, 18 na hala shawu siva muchisi. Vavakutali na mungalilu ya Chapanga kwanongwa ya upufi wuvelili mugati yawu na lukilu lwau. 19 Vandu ava vayaghamila na vavahela chindipa, vayitaya mufindu fya wafu vakugola kwa liyala kila chilongu cha chindipa.

20 Lakini yumwi mumumanya ha Kilistu. 21 Mwapikanishili unofu filongu fyaki na yumwi mwawuliwili finofu unakaka wuvelili mu Yesu. 22 mwawuliwili muyileki ngalilu yenu ya dahili yiyanangwa kwa luhujulu lwaki lwa udesi. 23 Muvi nyanyi mundima na muhoshu shenu. 24 Muufwali wundu wa ponopa wulumbiwili kwa chilangushilu na Chapanga muna goleki na ung'alili.

25 Ponopa muwuleki ufyangu mwavosi mudeti nakaka na vayenu, kwanongwa twavosi vandu yituvelili mvili wumu na Kilistu. 26 Leki pamukalala, mukotoo kujumila maya venu mugoli sambi, wala mukotoo kuyikala na maya lijuva lyosi. 27 Mkotoo kumupa Lijangavandu fwasi. 28 Mundu yavelili akuhija akotoo kuhija kandi, agoli chichuku kwa mawoku vaki, ili ghavi na chindu cha kuvatanga vandu yivaveli vagaju. 29 Filongu fya wafu fikotoo kupikanika kandi mugati ya yumwi, ila mudeti filongu fijakwili fya kuvatanga vandu ili fivanemeshi yivapikanisha kufuma kwa yumwi. 30 Mkotoo kumung'ong'utesha Mfuki Mng'alili wa Chapanga, nongwa kupitila mweni yumwi mutayiwa alama ya Chapanga kwanongwa ya lijuva lya kugombuliwa. 31 Topi, muuleki wuchimdwama, kuyinyekwa na maya na chowu na jowolu. Na mufileki fyosi fya wafu! 32 Lakini muyiwoneli lusungu na mwitangi, kila mundu ampomeli mumonga ngimu wula Chapanga wavapomilili yumwi kupitila Kilistu.

5

Kuyikala mulwengi

1 Kwanongwa yumwi vana yimutamiliwili va Chapanga mwifwani na mweni. 2 Mwikali kwa kwitama, ngimu Kilistu watutamili na kusova kwanongwa ya yufwi kucha litambiku livelili na nyambulilu nofu na yimunowesha Chapanga.

3 Kwanongwa yumwi ndi vana va Chapanga, topi, uwoni na wafu wowosi wula na ubafu wukotoo kupikanika gati ya yumwi. kwanongwa findu afi finofu ha kwa vang'alili va Chapanga. 4 Mukotoo kudeta filongu fya chindipa, usiyisiyi awu malimbu fyosi afi fikujakwa ng'odu kwa yumwi. Ngiba mudeti filongu fya kumulumba Chapanga. 5 Mumanyi ngatu hela kucha muwoni yoyosi awu mwafu awu mfyangu akwifwana na mundu yajuma ling'omung'omu, awu mundu yoyonda ngimu ayu ahali ha wutwa wa Kilistu na Chapanga.

6 Mundu akotoo kujukila kujangiwa na mundu kwanongwa maya va Chapanga davesi kwa vandu vala vangajila kumpikana. 7 Topi, mukotoo kuva na lighanja pamu na veni. 8 Dahili yumwi mwaveli muchisi, lakini ponopa muva mulwengi kwa kuva pamu na Bambu. Muyikali kucha vana va lwengi, 9 kwanongwa ngesha ayi yikuvayeghela vandu usangi na ugoleki na unakaka. 10 Mushawuli fila fimunowesha Bambu. 11 Mukotoo kugola findu fya wafu yififuma muchisi ila mufifisuli. 12 Filongu figoliwa kwa chifisu, fina chindipa hata kufitambula. 13 Lakini findu fyosi figoliwa mulwengi dafiwoneki, 14 kwanongwa ngesha yikugola findu fyosi fiwoneki. Mayandiku Vang'alili vakudeta,

“Yimuki yuwi yiwuwonjili,
shukuki munjifwa,
na mweni Kilistu dakung'alikili.”

15 Topi, muyivavali na ngalilu yimwikala. Mkotoo kuyikala kucha vapufi, ila kucha
yimuvelili na luhunja. 16 Mgoli finofu muchipindi chimuveli nachu, nongwa majuva
ava vava wafu. 17 Ponopa, mukotoo kuva vapufi, lakini mumanyi fila fyadayila Bambu.
18 Muleki kulovela difwayi nongwa difwayi dayivayanangi, ila mumemishiwi Mfuki
Mng'alili. 19 Muwombani kwa filongu fya sabuli, misambu na mbombu sha chindima
mumusomuleli na kumujuma Bambu mundima shenu. 20 Mumulumbi Chapanga Tati
majuva vosi kwanongwa ya fyosi kwa litawa lya Bambu wetu Yesu Kilistu.

Vadala na valumi

21 Kila mundu amutundamili muyaki ngimu wamutundamila Kilistu.
22 Yumwi vadala muvatundamili valumi venu kucha wumutundamila Bambu.
23 Nongwa mlumi ndi mutwi wa mwehi mundu, ngimu wula Kilistu yavelili Mlowola
wa lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu livelili mweni ndi mvili waki. 24 Vehi
vavatundamili valumi vawu ngimu wula lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu
yivamtundamila Kilistu.
25 Yumwi valumi, muvatami vehi venu ngimu Kilistu walitamili lipinga lya vandu
yivamjumilili Kilistu, mbaka kayitawula mweni kuva litambiku. 26 Agolili naha ili
kwa chilongu chaki, alitawuli lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu kwa Chapanga,
paling'alishili kala mumachi, 27 ili ayipatili lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu livelili
nyanyi na ling'alili nakamu, lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu lingajila uvifyi awu
ufyangu awu wafu wumonga. 28 Topi, wuwula wula valulumi muvatami vehi venu
kucha njimba shenu, mlulumi yamtama mwehi waki akwitama mweni. 29 Kwahela
mundu yawunyekwa mvili waki, ila akuwupa filivi na kuulela ngimu Kilistu waligolela
lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu, 30 nongwa twavosi yufwi ndi fisingu fya mvili
waki. 31 Ngimu wuvadeta Mayandiku Vang'alili, “Kwa nongwa ayi, mlumi davaleki valeli
vaki na kwilumba na mwehi mundu na vosi vavili davavi mvili wumu.” 32 Mbwepu ayi
ngomi, ila nenga ngudeta milandu ya Kilistu na lipinga lyaki lya vandu yivamjumilili
Kilistu. 33 Lakini kila mlulumi amutami mwehi mundu ngimu wayitama mweni na
mwehi amtundamili mulumi waki.

6

Vana na valeli vawu

1 Yumwi vana, muvapikanishi valeli venu ngimu wadayila Bambu, kwanongwa kugola
naha yikumnowesha Chapanga. 2 “Muvapikanishi valeli vaku,” Ali ndi lilawu lya kwaa
mujangi, 3 “Ili wuyinomi na kuyikala myaka yitangalili mumlima.”
4 Na yumwi valeli, mukotoo kuvavifya vana venu ili muvaleli kwa mawuli kuvapa
Malawu va Bambu.

Vavanda na vakomi vawu

5 Yumwi vavanda, muvapikanishi vabambu venu kwa ndima yonda, ngimu wu-
mumupikanisha Kilistu. 6 Mugoli naha chipindi pavavalola paulongolu yawu weka ha ila
mugoli chichuku ngimu ya vandumindumi va Kilistu, kwa ndima shenu shonda mugoli
ngimu wadayila Chapanga. 7 Pamumukimbanikila mumukimbanikili kwa cheleli kucha
mukumkimbanikila Bambu na ngimu kuvakimbanikila vandu vengi ha. 8 Muyiholi
kucha Bambu davapi fupu vandu vosi, vavanda na vangajila kuva vavanda kwa findu
finofu fivagola.
9 Yumwi yimukimbanikiwa, muvagoleli nga wuwowu vavanda venu na muleki
kuvagolela mikapusha. Nongwa yumwi na vavanda venu mumanya kucha muna Bambu
yumu wa kumbindi kwa Chapanga mweni kana lushawu ha.

Mgoha wa ufuki

10 Pambeli nguvadayila mdindali muvi pamu na Bambu na kwa liwovi lya ukomi
waki. 11 Mkamuli fidumu fyavagayilili Chapanga ili musilimbi fichuku fya Lijangavandu.
12 Nongwa tukuleva na vandu ha ila tukuleva na liwovi lya wafu mululanga, vatavala
vakomi na liwovi lya wafu lya majuva ava. 13 Kwanongwa ayi mufwali fidumu
fimugayiliwili na Chapanga, ili lijuva lya wafu palifika muweshi kuleva na chimdwama
na pamuleva kala mbaka mwishu, damuvi mkali mudindala.
14 Topi, mwikali ndemindemi. Mufwali lufunga lwa nakaka muchiwunu yenu, haki
awu ugoleki. Haki yivi kucha fwali ya kuyilyamba muchifuva yenu, 15 na muvalandulili
vandu chilongu cha Nyanyi yichiyegha kusika ayi ndi kufwala filatu mumawulu venu.
16 Chipindi chosi mukoli ngawu ya ujumilwa ili muweshi kujima mivanu ya motu ya yula
mwafu. 17 Mpokeli ukombola kucha likokoma lya chuma na Chilongu cha Chapanga
kucha limayi wumugayiliwili na Mfuki Mng'alili. 18 Mugoli fyosi kwa kudadava

majuva vosi, pamuluva utangi wa Chapanga. Mdadavi chipindi chosi kwa liwovi lya Mfuki. Mgungi mesu pangajila kutofya, majuva vosi muvadadavili vandu va Chapanga.
19 Wuwula wula mudadavili na nenga ili panywanga Chapanga asangili cha kudeta,
ng'weshi kuvawombela vandu mbwepu ya Chilongu cha Nyanyi kwa chiganu. 20 Nenga
ndi mnjagila wa achi chilongu yimelili kuchijaka mudadavili ili nanduli Chilongu cha
Nyanyi ngimu wuyidayiliwa kuwomba.

Lulayilayi lwa chingomeku

21 Tukiku, mlongu wetu yitumtamili na ndumindumi wa chiganu muchichuku cha
Bambu, davavapi filongu fyangu fyosi ili mumanyi chigola. 22 Ngumulayisha kwa yumwi
avawombeli milandu yetu wuyiyendilela ili muvi na ndima.

23 Nguvaluvila yumwi valongu vaku kusika, wutami na ujumilwa wuufuma kwa Tati
Chapanga na kwa Bambu wetu Yesu Kilistu. 24 Nguvaluvila usangi kwa Chapanga vosi
yivamtama Bambu wetu Yesu Kilistu kwa wutami wungajila chingomeku.

BALUWA YA PAULI KWA VAFILIPI
VAFILIPI
ULONGULELU

Pauli ayandikili baluwa kwa lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu lya aku Filipi paghaveyi muchijaka aku Loma kucha myaka milongu sita na wumu chipindi pasovili Yesu sula ya 1:13. Tukuwesha kwiwula padokwa kwilata mbwani ya Filipi muchitabu cha Figoli. Filipi yaveli mbwani ngomi ya mkowa wa Makedoniya. Kandi lyaveli lipinga lya kwaa lya vandu yivamjumilili Kilistu yilikandili mumakedoniya. Pauli pamu na Sila vakandishili lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu kandi vavikiwili muchijaka lijuva limu pavaveyi kula. Figoli sula ya 16.

Pamongapa Pauli ayilatili fitangalili payandikili baluwa ayi. Atolili fwasi kulilumba lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu kwa fupu shawu sivayeghili pavapikanishili kucha kava muchijaka sula ya 4:10-19. Kandi mweni avawombilili ndambu muchijaka wumuvelili chipindi chila na kuvamanyisha Timotewu na Epaploditu kwa lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu sula ya 2:19-30 ili veni vavalibushili na kuujumila ulongosi wawu.

Fivelili mugati kwa chikata

Pauli akukanda baluwa kwa kulijambusha lipinga lya vandu yilimjumilili Kilistu Mufilipi sula ya 1:1-2.

Pambeli akuhimulila milandu yaki na fila mweni fyayilatili sula sha 1:3-2:30.

Kandi mweni avagayilili akuvalayila ndambu kugola mungalilu ya kumjumila Kilistu sula sha 3:1-4:9.

Pauli amalilili baluwa yaki kwa kulilumba lipinga lya yivamjumilili Kilistu lya Filipi kwa fupu shawu na kulayisha jambu yaki sula ya 4:10-23.

Baluwa ya Pauli yavayandikilili Vafilipi

1 Nenga Pauli pamu na Timotewu tukuvayandikila yumwi, vavanda va Yesu Kilistu,
kwa vandu va Chapanga vonda, pamu na vandu yivayilumbili na Yesu Kilistu yivavelili aku Filipi.
2 Kwavelili filongosi na vatangi va yivamjumila Kilistu.
Tukuvaluvila usangi na kusika kwa Chapanga Tati wetu na kwa Bambu Yesu Kilistu.

Pauli akuvadadavila yivamjumila Yesu Kilistu

3 Ngumulumba Chapanga wangu kila pandivakumbuka, 4 na kila pandivadadavila mwavosi, ngudadava kwa seku, 5 Kwa nongwa ya ndambu yimundanga muchichuku
cha kukwisha Chilongu cha Nyanyi kukandila lijuva lila lya kwaa limpikanilili mbaka nalelu. 6 Topi, ndina chiganu kucha Chapanga yakandishili chichuku achi chinofu
mugati ya yumwi, dayendileshi mbaka yigoleki mulijuva lila lyawuya Yesu Kilistu.
7 Yiva nyanyi nenga kuvayihola, kwanongwa nguvakumbuka majuva vosi mundima
yangu. Kwa nongwa mwavosi yumwi muva pamu muusangi wasangilili Chapanga wa
kulevangila chihimulila Chilongu cha Nyanyi, chamunu wundivili muchijaka na wuwula
wula pakwandi pandiveyi panji ya chijaka. 8 Chapanga ndi mtovilela wangu, kamanya
kucha ndivatama munu mwavosi yumwi wuwula wula ngudayila kuvawona kwa utami
mkomi wa Yesu Kilistu.
9 Chindu chidadava kwa Chapanga ndi achi, wutami wenu uyongisheki munu, pamu
na luhala lwa nakaka na luhunja lwa ndambu shosi, 10 ili muweshi kushawula findu
fivelili nyanyi munu, apa ndi dang'weshi kuva na ndima ya nyanyi, ngajila lung'ong'u
mbaka lijuva lila lyayisa Yesu Kilistu. 11 Ngalilu yenu dayimemishiwi milandu ya ugoleki,
Yesu Kilistu mweni davatangi, kwanongwa ya ukomi na lujumu lwa Chapanga.

Ngalilu ya kumukimbanikila Kilistu

12 Valongu vangu, ngudayila mumanyi kucha milandu yosi yimbatili yindanga
kukwisha nendu Chilongu cha Nyanyi. 13 Topi, vamachonda vosi va nyumba ya
mutwa pamu na vandu vosi yivamjumilili Chapanga vamanya kucha ndiva muchijaka
kwanongwa ngumkimbanikila Kilistu. 14 Kuwopiwa kwa nenga valongu yivamujumilili
Bambu vava na uhwadali mukulandula Chilongu cha Nyanyi pangajila lyogha.
15 Nakaka, vandu vatangalili vakumlandula Yesu Kilistu kwanongwa vana weyi na
ndewu, lakini vamonga vakumlandula Kilistu kwanongwa vakudayila kuvatanga vandu.
16 Ava yivalandula kwanongwa ya kuvatanga vandu va Chapanga ndi vakulandula kwa
utami, nongwa vamanya kucha Chapanga kanyimba chichuku cha kulevangila Chilongu

cha Nyanyi, 17 ila vala yivamlandula Kilistu kwa weyi, vakuvatanga vandu ha, vakwihola
kucha vakunyongishela kugoboka muchijaka kung'opiwili.
18 Deti liki! Nenga ngusekilela hela payiva vandu vakumulandula Kilistu kwa natilu
shosi, yivi ya nyanyi awu kwa natilu ya wafu. Danyendileli kusekilela, 19 Manya kucha
dadavu shenu na kwa utangi wa Mfuki wa Yesu Kilistu, damikiwi pekesu. 20 Bayililu
yangu ngomi na shuvililu yangu ndi danemwi ha kugola fichuku, dambati liwovi
chipindi chosi na chamunu chipindi achi, kwa ngalilu yangu yosi, Kilistu ajumiwi
mumvili wangu pandiva mnofu awu pasova. 21 Kwa nenga, kwikala ndi kumukimbakila
Kilistu na kusova ndi nyanyi munu. 22 Hata leki panyendilela kwikala munjimba
dang'wesi kugola chichuku chivelili na ijala nendu, topi, mani shawuli chindu liki!
23 Fikunyasha findu afi fivili. Ngiba ndiyileki ngalilu ayi ya mvili ngayikali pamu na
Kilistu, chindu achi chikuwesha kuva cha nyanyi munu, 24 lakini chindu cha nyanyi kwa
yumwi panyendilela kwikala. 25 Chindu achi nguchiwona cha nakaka, wuwula wula
manya danyendileli kwikala pamu na mwavosi yumwi, ili ndivayongisheli kukwisha
ujumilwa na seku. 26 Topi, yumwi damuvi na nongwa ya kuyidumbila nenga kwa chila
Yesu Kilistu chagolili kwa nenga.
27 Topi, chindu chikomi ndi ngalilu yenu yivi kucha chivelili chilongu cha Kilistu,
ili panyisa awu pangotoka kwisa kwa yumwi, damanyi kucha mugangamala pamuva
na natilu yimu, kulevanila chindu chimu kujumila chilongu cha nyanyi. 28 Mukotoo
kuvatila hata padokwa vandu yivavalimba, ila mugangamali majuva vosi, ayi dayivi
chilangushilu kwa veni kucha davafyoghiwi, lakini yumwi damulowuliwi na Chapanga.
29 Kwanongwa mwapatili usangi wa kumukimbanikila Kilistu, kwa kumujumila hela
ha, ila kwa kugoboliwa kwanongwa ya mweni. 30 Hinapawu mukuwesha kuva Pamu
na nenga mumgoha. Mgoha awu ndi wula wumuwuwonili paneva pakwandi, ngimu
wumpikanisha ngali hela mbaka ponopa ngulimbana na weni.

2

Uwundu na ukomi wa Kilistu

1 Ngalilu yenu Mukilistu yikuvapa liwovi. Utami waki ukuvashisha moyu. Mwilumba
na Mfuki Mng'alili na kwiwonela lusungu na lihingili mwaveni kwa mwaveni. 2 Topi,
mugoli ndivi na cheleli, kwa kuva na utami wumu na hoshu yimu na ndima yimu na
natilu yimu. 3 Mkotoo kugola chindu kwa ndima ya didiwu awu likwinakwina lya hela
na muvi na ugoleki mwaveni kwa mwaveni na kila mundu amuwoni monga mundu
pitu mweni. 4 Pakotoo kuva na mundu yasaka chayilata mweni hela ila fivayilata vengi.
5 Muvi na chiganu chichila chila cha Yesu Kilistu.
6 Mweni kukandila dahili aveli Chapanga,
lakini ayiholili ha kucha aveli Chapanga
ndi chindu cha kulemilela kwa liwovi.
7 Ila, wadayilili mweni, ayigolili chindu ha,
ayigolili mvanda, ayigolili mundu na awonikili mundu.
8 Aveli mshisha moyu mbaka kajumila njifwa,
njifwa yeni ya palupingika.
9 Kwa nongwa ayi Chapanga amukweshili kumbindi munu,
na amupili litawa pitu matawa vosi.
10 Ili kwa ndundamilu ya litawa lya Yesu,
filumbi fyonda kumbindi kwa Chapanga, kumlima na kumambi, fimutundamili.
11 Kila lulimi daludeti kucha Yesu Kilistu ndi Bambu,
kwa ukomi wa Tati Chapanga.

Kung'ala kucha ndondwa

12 Vaghanja vangu yindivatamili, ngimu wula wumumbikanilili chipindi chosi
pandiveyi na yumwi, hata ponopa wundivili kutali na yumwi muyendileli kumbikana.
Mugoli fichuku kwa kutila na kubagama mulangushi mugombuliwa. 13 Kwanongwa
Chapanga ndi yagola fichuku mugati yenu na kuvapa uwesu wa kudayila na kugola
milandu yilinganila na ndambu wadayila mweni.
14 Mugoli findu fyosi ngajila kung'ong'oleka na kulimba, 15 Ili muvi vangajila
lung'ong'u na vangajila uvifyi, vana va Chapanga vangajila lung'ong'u mumlima wa
wafu na wuyaghamilili. Mung'ali kucha ndondwa wusing'alisha lulanga, 16 kunu
pamukamula nyanyi lulayilayi yiluyegha unofu, ili mbati kwidumbila lijuva lyawuya
Kilistu, kwanongwa dayiwoneki lipala hela kucha nguvilishu yangu na fichuku fyangu
fiyaghamila hela ha.

17 Hata unofu wangu pawupunguliwa ngimu litambiku kwa Chapanga pamu na
ujumilwa wa yumwi, nguva na cheleli nendu na kuva na yumwi mwavosi mucheleli
ayi. 18 Na yumwi wuwula wula mukudayiliwa kuva na seku na musekileli pamu na
nenga.

Timotewu na Epafleditu

19 Leki Bambu Yesu paneka, ngushuvilila kucha dang'weshi kumlayisha Timotewu
kwa yumwi majuva vavava, ili nguvilishiwi ndima pambata milandu yenu. 20 Nenga
ndiva hela mundu wingi kucha mweni yavakimbanikila kwa ndima. 21 Vamonga vosi
vakukimbanikila milandu yawu veni hela, vakukimbanikila ha milandu ya Yesu Kilistu.
22 Mwaveni mumumanya ndambu Timotewu wavelili na chiganu. Nenga na mweni
kucha wula wavelili mwana na tati mundu, tugola pamu chichuku cha Chilongu cha
Nyanyi. 23 Kwanongwa ayi ngushuvilila kumulayisha Timotewu kwa yumwi tepu hela
pamanya milandu yangu dayivi wuliwuli. 24 Nongwa ngumushuvilila Bambu kucha na
nenga wuwowu samba nyisa kwa yumwi majuva vavava.

25 Nola ngiba nimulayishi kwa yumwi mlongu wangu Epafleditu, muyangu na nenga
mufichuku na yavelili akuchilevangila Chilongu cha Nyanyi, yavelili ndumindumi
wenu yandanga mufindu fidayilili. 26 Kana bayililu ngomi ya kuvawona mwavosi na
kang'ong'uteka munu pamupikanishili kucha avelili mtami. 27 Nakaka avelili dabidabi.
Lakini Chapanga amuwonilili lusungu, mweni weka hela ha, ila na nenga wuwowu
kanewusha kuva na lihingili likomi. 28 Topi, Ngudayila munu kumulayisha kwa yumwi,
ili pamumuwona muweshi kusekilela kandi na lihingili lyangu dalisiki. 29 Mumuyangi
kwa seku kucha mlongu Mubambu. Mukudayiliwa kuvatundamila vandu yivavelili
ngimu mweni. 30 Avelili munjifwa nongwa ya fichuku fya Kilistu na ayivikili munjifwa
ili aweshi kunyimba nenga utangi wumulemwili kunyimba nenga.

3

Kuva goleki pawushu ya Chapanga

1 Valongu vangu, chimonga muvi na seku kwa kwilumba na Bambu. Ngutofya ng'odu
kuwuyilila fila finyandikili mwanja mtasi, nongwa dafivayongisheli kuvalewusha na
msayisayi. 2 Muyivavali na ava yivagola findu fya wafu vandu ava ndi kucha vagalu,
vandu yivakuvilisha kudumula jandu. 3 Yufwi yitumjuma nakaka Chapanga kwadeha ya
Mfuki Mng'alili, yufwi ndi yituyingishiwili jandu, veni ha na tukwidumba mukwilumba
na Yesu Kilistu. Tukwidumbila ha milandu ya mvili. 4 Nenga wuwowu ningaweshili
kwidumbila findu figoleka munjimba. Hata leki kuna mundu yoyosi yayihola kucha
akuwesha kwidumbila findu figoleka munjimba, nenga ndina fikomi fya kwihola pitu ya
afi. 5 Nenga ndayingilili jandu lijuva lya nani kukandila pang'onikili hela, nenga mundu
wa mlima wa Isilaeli, wa kabila la Benjamini, Mwibulaniya nakaka. Nenga ndaveli
Mfwalisayu, kwa kukola Malawu va Chapanga vamupili Musa, 6 na ndavelili na chigoyi
munu mbaka ndivasulumu vandu yivamjumilili Kilistu. Kwa milandu ya ugoleki wuva
kwa kukamula Malawu, nenga ndina mbatiwa ha. 7 Lakini findu fyonda findiyiholili
kucha ndi dambati, ndifiwona mitosi, kwanongwa ya Kilistu. 8 Yina, afi weka ha,
ila nguwona kila chindu chikundanga ha, kwanongwa chindu chindanga munu, ndi
kumumanya Yesu Kilistu Bambu wangu. Kwanongwa ya mweni jumila kuchileka kila
chindu, ndifiwona fyosi afi mitosi weka, ili ndimupati Kilistu 9 na kwilumba na mweni
nakamu. Nenga nguwudayila kandi ha, ugoleki wuufuma Mumalawu. Ponopa ndina
ugoleki wula wuvelili mukumjumila Kilistu, ugoleki wuufuma kwa Chapanga na wula
wuyidumbila ujumilwa. 10 Chidayila nenga kumumanya Kilistu na kuliwona liwovi lya
ushukushu waki na kuva pamu mugobuleku yaki na kwilumba na mweni munjifwa
yaki, 11 kunu pashuvilila kucha na nenga wuwowu dashukushiwi.

Mbilu kutuvilila chituyilatili

12 Ngwijuma ha kucha ng'wesha kala, awu ndiva goleki. Nguyendilela kudomba ili
mbati fupu yila yanyimbili mweni, fupu yeni ndi nenga kuva wa Yesu Kilistu. 13 Nakaka
valongu vangu, ngwihola kucha mbata kala ha, lakini ngugola chindu chimu hela,
ngwivasuva fila fipitili na kugola nguvilishu kufikola fila fya kuwulongolu. 14 Topi,
ngwivilinga mbaka kundiyilatili, ili mbati yila fupu, yeni ndi unofu wa jola wangemilili
Chapanga kwa deha ya Yesu Kilistu.

15 Twavosi yitudindalili mungalilu ya Kilistu tuvi na natilu yimu. Lakini leki yumu
gati ya yumwi vakwihola fingi, topi, Chapanga daatulangushi lipala findu afi. 16 Apa
patuveli tuyendileli kuulongolu mudeha yiyeyi yituvelili nayu ponopa.

17 Valongu vangu, mugoli ngimu nenga. Muvaloli vandu vala yivagola findu kucha
fila fituvalangushili yumwi. 18 Nenga ndivawombela kala chilongu achi myanja
yitangalili na ponopa nguwuyilila kandi kwa misosi, vandu vatangalili vakwikala
kucha fimudwama va njifwa ya Yesu Kilistu mulupingika. 19 Pambeli davafyoghiwi,
kwanongwa dobukelu sha njimba shawu ndi Chapanga wawu, vakuwona ukomi kwa
milandu yawu ya chindipa, vakwihola milandu ya mumlima hela. 20 Lakini yufwi
vanamlima va kumbindi kwa Chapanga na tukumvetilela kwa bayililu ngomi Mlowola
wetu kufuma aku Bambu Yesu Kilistu, 21 mweni dasighalambuli njimba shetu sosuvafu
na kusigola siyifwani na njimba yaki yivelili na ukomi, kwa liwovi lila limgola aweshi
kufivika findu fyonda pasi yaki.

4

Pauli akuvakola liwoku

1 Topi, valongu vangu yindivatama munu ngudayila kuvawona, yumwi cheleli yangu
na likokoma lyangu lya uweshi, yumwi vaghanja vangu nahawu ndi wumudayiliwa
mudindali mukwilumba na Bambu.
2 Eudia na Sindiki, nguvadedeka ava vandu vavili vajovi kucha valongu kwa deha
ya Bambu. 3 Na yuwi mgola chichuku muyangu wa nakaka ngudayila uvatangi vadala
ava, kwanongwa vagola fichuku fikomi fya kulandula Chilongu cha Nyanyi pamu na
nenga na Kilemindina na vala vayangu vamonga yivagola fichuku pamu na nenga, vala
matawa vawu yivayandikiwili muchitabu cha unofu.
4 Topi, musekileli chipindi chosi kwa kwilumba na Bambu! Ngudeta kandi, musekileli!
5 Ushisha moyu wenu wumanyiki na vandu vonda. Bambu kava pabehi kwisa.
6 Mukotoo kuva na chipwembwi, kwa kila chindu kwa kudadava na kuluva fimudayila
pamu na kulumba mumuwombeli Chapanga. 7 Na sika ya Chapanga, yivelili pitu hala
shosi sha vandu dayidimi unofu wa ndima na hala shenu mukwilumba na Yesu Kilistu.
8 Chingomeku, valongu vangu, mukoli milandu ya usangi na yila yidayiliwa kujumiwa
na milandu ya nakaka na ya nyanyi na milandu ya ugoleki na kunowesha na
ya kutundamila. 9 Mugoli yimwiwulili na kuyanga kufuma kwa nenga, milandu
yimupikanishili padeta na kulola yigolili. Na Chapanga yavasangila vandu kusika
daghavi pamu na yumwi.

Akuvalumba Vafilipi kwa fupu shawu

10 Kwa kwilumba na Bambu ndina seku ngomi, kwanongwa pambeli mwapatili kandi
seku ya kulangusha kucha mukungumbuka. Nakaka mwavelili mukungumbuka majuva
vosi ila mwapatili ha fwasi ya kulangusha chilongu achi. 11 Ponopa ngudeta ha afi
kwanongwa ngudayila chindu, nongwa ndiyiwula kusekilela na findu fimelili nafyu.
12 Manya kwikala na findu fitangalili na manya kwikala ngajila findu. Ndiyiwula
mbwepu ya kushovilela kusekilela mundambu shosi na mahali posi, pandiva na filivi
awu pandiva na njala na pandiva na fitangalili awu panyangishiwa. 13 Nguwesha kugola
kila chindu kwanongwa Kilistu akunyimba liwovi.
14 Lakini yumwi mwagolili nyanyi, kundanga nenga mugobuleku shangu. 15 Yumwi
Vafilipi mwaveni mumanya kucha pakwandi pananduleyi Chilongu cha Nyanyi,
pang'ukeyi Makedoniya, yumwi weka chipinga cha vandu yivamjumilili Kilistu ndi
yimundangili na yumwi weka ndi yimuveli na nenga mukuyanga na kuvapa vandu
vengi fivadayila. 16 Hata pamelili aku Tesaloniki mwandangili findu fidayilili myanja
yitangalili. 17 Ngudayila kupokela fupu ha, ila chidayila kuva na sanja kumbindi kwa
Chapanga. 18 Topi, mbokela kala findu fyosi fimunyimbili na fimonga fipita wudayilili.
Ndiva na kila chindu kwanongwa ponopa Epafleditu kanyeghela kala fupu shenu.
Fupu asi kucha litambiku lya nungililu nofu, litambiku liyijumiliwa na kumunowesha
Chapanga. 19 Topi, Chapanga wangu, kwa ulundamali waki mkomi kwadeha ya Yesu
Kilistu, davapi fyosi fimudayila. 20 Ukomi wuvi kwa Chapanga yavelili Tati wetu, jola na
jola! Yina.

Nayililu ya mbelu

21 Nguvalayilila vandu va Chapanga vosi yivavelili va Yesu Kilistu. Nguvajambusha
valongu yivavelili pamu na nenga. 22 Vandu va Chapanga vosi yivavelili apa na vala
vosi yivavelili munyumba ya mutwa wa Loma, nguvajambusha.
23 Mwavosi nguvaluvila sangi sha Bambu wetu Yesu Kilistu.

BALUWA YA PAULI KWA VANDU VA KOLOSAYI
VAKOLUSAYI
ULONGULELU

Baluwa kwa Vakolosayi yayandikiwili na ndundami Pauli sula ya 1:1. Mweni ayandikili baluwa paghaveyi muchijaka, pamongapa yaveli mumlima wa Loma, ayi yaveli gati ya myaka ya milongu sita kukandila pasovili kala Yesu. Vakolosayi na Vaefesu pamu na Filimoni, sikukemiwa baluwa sha muchijaka nongwa Pauli ayandikili chipindi paghaveyi muchijaka. Mweni ayandikili baluwa ayi kwa lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu mumbwani ya Kolosayi. Pauli akandishili ng'odu lipinga lya yivamjumila Kilistu lya Kolosayi ngimu wawombili mu sula ya 2:1, lakini mweni akudayiliwa kulilolela. Yikuweshikana Epafula ndi yakandishili lipinga lya vandu yivamjumililili Kilistu kukandila paaghaveyi Kolosayi.

Pauli yimgobulili nendu ng'ulilu ya ufyangu mumipinga ya vandu yivamjumilili Kilistu aku Kolosayi. Mubaluwa shaki ayandikili nendu kwilata nongwa ayi. Kula kwavelili na fipinga fya vayawudi yivamjumilili Kilistu yivaveli vakuyesha kuvang'ang'anika vandu vamonga yivamjumilili Kilistu vakombikeshi malawu va dahili va Vayawudi nendu yaveli kudumula jandu. Pauli akuyandika nakaka kucha mundu yamjumilili Kilistu akudayiliwa chindu ha, awu mundu wingi ha ila Yesu weka hela ajumiliwi na Chapanga sula ya 1:15-20 na ngulilu yiyilata hoshu sha vandu vava chindu ha sula ya 2:8.

Fivelili mugati kwa chikata

Pauli akukanda baluwa kwa kuvajambusha vandu yivamjumilili Kilistu va aku Kolosayi sula ya 1:1-2.

Pambeli mweni akuyandika ukomi wa Kilistu kuyangula kwilata ng'ulilu ya ufyangu Mukolosayi sula sha 1:3-3:4.

Ngimu mubaluwa shaki sitangalili Pauli atolili nusu ya baluwa yaki kulayila findu fikomi kwilata ngalilu nofu ya vandu yivamjumilili Kilistu ndambu wuvadayiliwa kwikala sula ya 3:5-4:6.

Pauli akumalilila baluwa yaki kwa jambu na kulayila baluwa yisomiwi kwa lishu mumipinga mingi ya vandu yivamjumilili Kilistu sula ya 4:7-18.

Baluwa ya Pauli yiyenda kwa Vakolusayi

1 Nenga Pauli, ndundami wa Yesu Kilistu, kwa ndambu yadayilili Chapanga, ndiva
pamu na mlongu wetu Timotewu.
2 Tukuvayandikila yumwi vandu va Chapanga yimuveli aku Kolosayi, yimuvelili
vagoleki mukwilumba na Kilistu. Tukuvaluvila usangi na kusika kwa Chapanga Tati
wetu.

Dadavu ya kulumba

3 Majuva vosi patuvadadavila tukumulumba Chapanga, Tati wa Bambu wetu Yesu
Kilistu, 4 nongwa tupikanisha milandu ya jumilu yenu kwa Yesu Kilistu na ndambu
utami wenu kwa vandu va Chapanga vosi. 5 Jumilu yenu na ndamilu yenu
yiva chikandilu mushuvililu yimuvikiwili kumbindi kwa Chapanga. Mwapikanishili
pakwandi milandu yaki ya shuvililu, chipindi pamulanduliwili Chilongu cha Nakaka.
6 Chilongu chikuyendelela kuyegha ngalilu nofu kwa vandu na kukwila mumlima wosi
kucha wula wuyigoliwili kwa yumwi, kufumila lijuva lila pamupikanishili milandu ya
usangi wa Chapanga na kumanya kucha yiva nakaka. 7 Muyiwula usangi wa Chapanga
Kufuma kwa Epafula, ndumindumi muyetu yaveli ndi mgolafichuku goleki wa Kilistu
kwanongwa ya yufwi. 8 Mweni katuhimulila wula utami wa Mfuki wa Chapanga
wavasangilili yumwi.
9 Kwa nongwa ayi yufwi majuva vosi tukuvadadavila yumwi kukandila chipindi
patupikanishili milandu yenu. Tukumuluva Chapanga avamemeshi umanyi wa utami
waki, pamu na luhunja lwa Mfuki. 10 Pambeli damuweshi kwikala ngimu wadayila
Chapanga, damugoli fila fyadayila mweni. Ngalilu yenu dayiyeghi ndambu nofu sha
kugola na yumwi damukuli muumanyi wa Chapanga. 11 Nguluva avasangili liwovi
kwa uwesu waki mkomi, ili muweshi kupata findu fyosi kwa kuvetela na uwunilifu.
12 Kwa cheleli mumulumbi Tati, yavagolili yumwi muhali mbala yavavikilili vandu
vaki muwutwa wa ngesha. 13 Mweni atulowulili muliwovi lya lwisa na kutuyingisha
muwutwa wa Mwana waki yamtamili, 14 kwa mweni akutugola tugombuliwi, aku ndi
kupomiliwa sambi.

Kilistu na chichuku chaki

15 Kilistu yawoneka nakaka akwifwana na Chapanga yangajila kuwoneka, avelili kala
findu fyosi fyakali kulumbiwa. 16 Kupitila mweni findu fyosi fyagolikili pamlima na
kumbindi. Findu fingajila kuwoneka na fila fiwoneka, awu figoda, awu vatavala awu
yivavelili va liwovi lya vatavala, awu vakomi na yivavelili na liwovi, fyosi fyalumbiwili
na mweni kwilata mweni. 17 Mweni Kilistu avelili kala findu fyosi pafigolikili na
kuyilumba na Kilistu findu fyosi fikwikala pahali paki. 18 Kilistu ndi mutwi wa mvili
na ndi vandu yivamjumilili Kilistu, mweni ndi chikandilu cha unofu. Mweni ndi
wa kwaa kushukuka munjifwa, ili ghavi fwasi yakwaa mufindu fyonda. 19 Nongwa
Chapanga adayilili uchapanga waki wosi wuvi mugati ya Kilistu. 20 Mweni findu fyosi
kafigola fijovishiwi na Chapanga. Kupitila mwasi wa Mwana waki yasovili palupingika,
Chapanga ayeghili kusika na findu fyosi pamlima na kumbindi kwa Chapanga.
21 Dahili mwaveli kutali na Chapanga na mwaveli vachimdwama vaki muhoshu shenu
kwanongwa ya hoshu shenu na figoli fya wafu fimugolili. 22 Lakini ponopa, kwa njifwa
ya mwana mundu yayikalili apa pamlima, Chapanga kavajovesha na mweni, ili avaviki
pawulongolu yaki muvi vang'alili na vanofu ngajila wafu. 23 Mukudayiliwa muyendileli
na chikandilu chidindalili muujumilwa, wala mukotoo kutikanyishiwa mudumbilu yila
yimupatili pamupikanishili Chilongu cha Nyanyi. Nenga Pauli ndiva ndumindumi wa
Chilongu achi cha Nyanyi chilanduliwili kala kwa filumbi fyosi mumlima.

Chichuku cha Pauli kwa vandu yivamjumilili Kilistu

24 Hinapawu ndiva na cheleli kugoboliwa kwanongwa ya yumwi, nongwa kwa
kugoboka nenga apa pamlima, ngutanga kumalila chila chiyangilili mukugobuliwa kwa
mvili wa Kilistu, afi ndi fipinga fya vandu yivamjumilili Kilistu. 25 Nenga goliwa
ndumindumi va yivamjumilili Kilistu ngimu natilu yaki Chapanga ahadishili nenga
chichuku kwanongwa ya yumwi. Chichuku cheni ndi kulandula lulayilayi lwa Kilistu
kwa nakaka, 26 ndi lufisu lufisiwili kwa fileli fyonda fya vandu va kumbeli, lakini ponopa
kavamanyisha vandu va Chapanga vaki. 27 Chapanga akadayileyi vandu vaki vamanyi
fisu ayi wuyivelili ngomi na ukomi wawuvikili kwa vandu va milima yingi na ndi
awu, Kilistu kava mugati yenu na chilongu achi dachimanyishi kucha damuvi pamu
muukomi wa Chapanga. 28 Kwa nongwa ayi tukumulandula Kilistu kwa vandu vosi,
tukuvakayika na kuvawula vandu vosi kwa luhunja losi, ili tuweshi kumuyegha kila
mundu pawulongolu ya Chapanga pamuva mudindala mukwilumba na Kilistu. 29 Kwa
natilu ayi nenga ngugola chichuku kwa kukuvilisha kunu pagola kwa liwovi likomi lya
Kilistu liyigola chichuku mugati ya nenga.

2

1 Leki ndivawombeli ndambu yigola chichuku kwa uhwadali kwanongwa ya yumwi
na kwa vandu va Laudekia na vala vosi vangajila kung'ona kwa mesu. 2 Ngugola naha ili
ndima shawu sikoliwi mawoku na kwilumba pamu muutami, ili yimemishiwi umanyi
wutangalili wuyeghiwa na umanyi wa nakaka. Topi davamanyi mbwepu ya Chapanga
yeni ndi Kilistu. 3 Mugati ya mweni mwifisa sanja ya luhunja lwosi na umanyi.
4 Topi nguvawombela chilongu achi ili mukotoo kujangiwa na mundu kwa filongu fya
ufyangu. 5 Nongwa ndiva na yumwi ng'odu, lakini nguvayivasuva ha, ndiva na cheleli
kuwona ndambu yimuwoloka pamu muujumilwa wenu kwa Kilistu.

Ngalilu ya nakaka mukwilumba na Kilistu

6 Topi kucha mumjumilili Bambu Yesu Kilistu, muyendileli mungalilu ya kwilumba na
mweni. 7 Mwikoleli mugati yaki ngimu mikigha na mujengi ngalilu yenu pambindi ya
mweni na mudindali muujumilu, kucha wavawulili. Kandi muvi vandu va kulumba.
8 Mwiloleyi mundu akotoo kuvagola kuva vavanda kwa kuvajanga, kwa ndambu ya
chishovi cha luhunja lwa mundu na ndambu ya ng'ulilu ya fuki sha pamlima, vakufuma
ha kwa Kilistu mweni. 9 Nongwa mugati ya Kilistu muuwundu waki, muna uchapanga
wonda wa Chapanga, 10 yumwi mugayiliwa unofu wosi mukwilumba na mweni. Mweni
kava mkomi wa wovi shosi sitavala.
11 Kwa kwilumba na Kilistu yumwi mwingila jandu kuwusha wundu wa sambi, jandu
yivagola kwa mawoku va vandu ha, ila yila yidumuliwa na Kilistu, yeni yikwilata
kutulowola muchikandilu cha sambi. 12 Pamubatishiwili musikiwa pamu na Kilistu
na muubatishu yumwi mulowuliwa na Kilistu kupitila ujumilu muliwovi lya Chapanga
yamshukushili Kilistu munjifwa. 13 Pamongapa yumwi mwaveli musova ndima shenu
kwanongwa ya vifyu shenu na kwanongwa yumwi mwaveli vandu va milima yingi.
Lakini Chapanga kavayegha mwikali pamu na Kilistu. Chapanga katupomela sambi
shetu shosi, 14 Awushililí yila hati ya nongwa yituvelili nayu na mashaliti vaki na

kuyiwusha nakamu kwa kuyivangilila mulupingika. 15 Aku Yesu Kilistu avapokili liwovi
ava vatavala na vakomi, avatayili soni pawelu kwa kuvakuluwula kucha yivakamuliwili
mumgoha mumwanja wa uweshi waki.
16 Topi, mukotoo kumuhigha mundu yoyonda kwa filivi awu filandi, majuva va
lihungu na lihungu lya mwesi wa shonu awu lijuva lya kupumulila. 17 Milandu yosi
ayi lisisi hela lya fila dafiyisi, unakaka weni ndi Kilistu. 18 Mukotoo kujumila kuhighiwa
na mundu yoyosi yadayila ghavi mnofu kwanongwa ya milotu yapaweka na yakuvilisha
ushisha moyu wa ufyangu na dadavu kwa makungu. Mundu wa ndambu ayi kapufika
kwa hoshu sha udesi sha chimlima, 19 na kayisegha na Kilistu yaveli mutwi wa mvili
awu. Kwa wutwa wa Kilistu, mvili wonda ukulya na kuva pamu na mihembahemba
yaki, veni vakukula kucha ndambu yadayila Chapanga.

Kusova na kuyikala pamu na Kilistu

20 Yumwi musova pamu na Kilistu na kulowoka muwutwa wa fuki sitavala mumlima.
nongwa liki mukwikala kucha wula vandu va mlima awu? Nongwa liki mukuvikiwa
mumashaliti ava? 21 “Mkotoo kakamula achi” na “Mkotoo kuyesha chila” na “Mkotoo
kugufya chila?” 22 Milandu ayi yosi yiva chindu ha payigoleka, ayi yiva malayishu va
mundu hela. 23 Nakaka mashaliti ava vakuwoneka kucha va luhunja lwa ndambu
ya kudadava kwa kuying'ang'anika, ugoleki na kuyigolela njimba umakuluhu, lakini
chindu ha kuwusha dobukelu sha njimba.

3

Ndambu ya ngalilu ya shonu

1 Leki mushukushiwa pamu na Kilistu, muviki ndima shenu mufindu fya kumbindi
kwa Chapanga, kwavelili Kilistu yayikalili mwambu wa kumlilu wa Chapanga. 2 Muvi na
luhujulu lwa milandu ya kumbindi, milandu ya pamlima ha. 3 Nongwa yumwi musova
na unofu wenu ufisiwa pamu na Kilistu kwa Chapanga. 4 Unofu wenu nakaka ndi Kilistu
na chipindi dafumbuki na yumwi wuwu damufumbuki pamu na mweni muukomi.

Ngalilu ya dahili na ngalilu ya shonu

5 Topi, mufileki nakamu findu fyosi fivelili mugati yenu fyivelili fya mlimawu, upeji,
wafu, luhujulu, kutama wafu na kudobukela, fyeni fikuyifwana na kujuma fyavagolili
kwa mawoku. 6 Kwa nongwa ya milandu ayi maya va Chapanga vakuvayisila vosi
yivamuleka. 7 Chipindi chimu yumwi wuwu mwavelili mukwikala mumilandu kucha
ayi, pamutavaliweyi na afi.
8 Lakini ponopa muyileki milandu ayi yosi: Maya, luhujulu na sambi, kuduka
awu filongu fya wafu fikotoo kufuma mumilomu yenu. 9 Mkotoo kuyifyangulila fya
udesi mwaveni, yumwi muleka kala milandu ya dahili pamu na ndambu yimugoleyi.
10 Muyifwalishi uwundu wa shonu, Chapanga akuyendilela kuvaghalambula, kuvagola
muvi ndambu yaveli mweni, ili mumumanyi Chapanga nakaka. 11 Kwa ndambu ayi kwa
hela kandi kafwauti ayu Mgiliki ayu Muyawudi, yayingilili jandu na yangajila kwingila
jandu, yapwembukili na yivangajila kupwembuka, mvanda na yangajila kuva mvanda.
Kilistu mweni findu fyosi kandi kava mugati ya fyosi.
12 Yumwi vandu vaki Chapanga, mweni avatamili na kuvashawula. Topi muvi
na ndima ya lusungu na usangi na vanakunyekwa na ushisha moyu na uwunil-
ifu. 13 Muyiwunishili na kuyipomela mwaveni na pala yumu pakamvifya muyaki.
Muyipomeli mwaveni ngimu Bambu avapomelili yumwi. 14 Pamugola afi fyosi
muyongeshi utami weni ndi wukukunga kila chindu. 15 Na kusika yitupokela kufuma
kwa Kilistu yivalongoshi mundima shenu, nongwa muusangi ayi Chapanga avakemili
yumwi muvi mvili wumu. Kandi muvi mukulumba! 16 Chilongu cha Kilistu kiyikali
mugati yenu pamu na ulundamali waki wosi. Muwula na mulangushi vamonga kwa
luhunja lwosi. Musomoli sabuli na misambu ya mundima, mumsomuleli Chapanga
pamu na kumlumba mundima shyenu. 17 Kila chindu chimugola kwa kudeta awu kwa
kugola, mugoli kwa litawa lya Bambu Yesu ngimu wumumlumbili mweni Tati Chapanga.

Ndambu ya kwikala muunofu wa shonu

18 Vehi muvapikani valumi venu, ngimu wadayila Bambu. 19 Valumi, muvatami vehi
venu na mukotoo kuva na maya nawu.
20 Vana, muvapikani valeli venu majuva vosi nongwa ayi yikumunowesha Bambu.
21 Yumwi valeli, mukotoo kuva na maya na vana venu, davalepusiwi.
22 Vavanda, muvapikani vabambu venu va pamlima mumilandu yosi, chipindi chila
hela ha pavavalola kwanongwa mukudayila kuyikombikesha kwa veni, ila mugoli naha
kwa ndima yosi, kwanongwa ya kumunowesha Bambu. 23 Fimugola fyosi, mugoli

kwa ndima yosi, kwanongwa ya Bambu, kwanongwa ya mundu ha. 24 Mumanyi
kucha damupokeli fupu ya Bambu, ayivikili kwa vandu vaki. Nongwa Kilistu ndi
Bambu yimumukimbanikila. 25 Na vandu yivavifya davahombiwi ndambu yivagolili,
kwanongwa Chapanga akumuhigha kila mundu ngajila kumlola kuwushu.

4

1 Yumwi vabambu, muvapi haki vavanda venu. Mumanyi wuwula yumwi muva na
Bambu wa kumbindi.

Nayililu

2 Muvi mukudadava majuva vosi, mwikali mesu na kumulumba Chapanga. 3 Wuwula
mutudadavili na yufwi, ili Chapanga datugayili fwasi ya kulandula chilongu cha nyanyi
cha mbwepu ya Kilistu. Vamika muchijaka kwanongwa yiyi. 4 Muluvi Chapanga deti
kucha niyilatili na kwa ndambu mbwepu ayi yimanyiki.
5 Muvi na luhunja kwa vandu vangajila kumjumila Chapanga, mugoli fichuku kwa
fwasi shosi simuveli nashu. 6 Detelu yenu yivi ya nyanyi na yivanoweshi vandu na
mumanyi ndambu ya kuvayangula nyanyi vandu vosi.

Jambushilu ya mbelu

7 Mlongu wetu yitumtamili Tukiku, mgolafichuku munofu na ndumindumi muyetu
muchichuku cha Bambu, davawombeli milandu ya nenga yosi. 8 Ayu ngumulayisha
kwa yumwi, ili avakoli liwoku na avawombeli ndambu yituyendelela. 9 Akwisa pamu na
Unesimu, mlongu yitumtamili na yajumiliwili na yumwi. Veni davavawombeli milandu
yosi yigoleka kunu.
10 Alisitaku yaveli muchijaka pamu na nenga, akuvajambusha na Maliku muhisi
mundu Banabasi. Mupokela kala unjagila waki, payisa kayenu mumulibushili. 11 Na
Yesu yivamukemea Yustu wuwula akuvajambusha. Ava ndi Vayawudi vatatu vajumilili
kugola chichuku na nenga muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga, kandi veni vandanga
nendu nenga.
12 Epafula mundu wa kayenu, mvanda wa Yesu Kilistu, akuvajambusha. Chipindi
chosi akuvadadavila yumwi mugangamali na mukamali na muvi vanakaka mumilandu
yosi yadayila Chapanga. 13 Nenga mtovilela kucha akugola chichuku nendu kwanongwa
ya yumwi na ya vandu va Laudekia na Hielapoli. 14 Luka, yula yitumtamili, mganga na
Dema, vakuvajambusha.
15 Muvajambushi valongu vetu yivavelili Laudekia na Nimufa na lipinga lya vandu
yivamjumilili Kilistu livelili munyumba yaki. 16 Pamusoma kala baluwa ayi nakaka
muyisomi na kwa vandu yivamjumilili Kilistu va Laudekia na yumwi mukimbaniki ili
muyisomi baluwa yivayipatili veni.
17 Mumuwombeli Alikipu, agoli kwanongwa chichuku chamugayilili Bambu, achimal-
ishili.
18 Nguvayandikila nimweni Pauli kwa liwoku lyangu mukotoo kuyivasuwa kucha
ndiva muchijaka! Usangi wa Chapanga wuvi pamu na yumwi.

BALUWA YA KWAA YA PAULI KWA VANDU VA TESALONIKI
VATESALONIKI
ULONGULELU

Baluwa ya kwaa kwa Vatesaloniki yayandikiwili na ndundami Pauli sula ya1:1. Pamongapa ayi dayivi baluwa ya kwaa ya Pauli kujumiliwa yivi mwambu wa Bibiliya na yeni yayandikiwili gati ya mwaka wa milongu muhanu na wumu kukandila paawonikili Kilistu. Pauli aveli Kolindu paghaveyi akuyandika baluwa ayi kwa lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu lya aku Tesaloniki, lyeni alikandishili mumwanja waki wa pili wa umishoni. Figoli sula ya 17:1-10. Yikuwombiwa muchitabu cha Figoli kucha lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu va lipinga lila lyaveli na Vayawudi vadokwa na Vagiliki vatangalili.

Pauli aweshili ng'odu kwikala kwa chipindi chitali kula Tesaloniki pakandishili kala lipinga lya vandu yivamjumila Kilistu, topi pambeli alayishili baluwa ayi aku kuvakola mawoku yivajumilili Kilistu. Baluwa yavelili na findu fitangalili na yaveli na malayishu kwilata yivamjumilili Kilistu wuvadayiliwa kwikala. Pauli akuwomba kwilata kwisa kwa Kilistu mwanja wa pili. Pamongapa yivajumilili Kilistu va aku Tesaloniki vabayiliwili nendu kwilata milandu ayi. Pauli agolili kwisa kwa mwanja wa pili wa Kilistu kucha kuvakuvilisha mukwikala ngalilu yimunowesha Chapanga sula ya 5:6-8.

Fivelili mugati kwa chikata

Pauli akukanda baluwa ayi kwa kulijambusha lipinga lya vandu yivamjumila Kilistu na kumulumba Chapanga kwanongwa ya veni sula ya 1

Pambeli akuhimulila kwilata fila fyagolili na milandu yila yayeghili Timotewu sula ya 2-3. Kandi Pauli akuvapa nayililu ndambu vandu yivamjumilili Kilistu wuvadayiliwa kwikala mungesha ya Yesu pawuya kwa mwanja wa pili sula sha 4:1-5:15.

Pauli akumalilila kwa kulijambusha kandi lipinga lya vandu yilimjumilili Kilistu na kuvadayila kila mundu mulipinga yilimjumilili Kilistu kuyisoma baluwa ayi sula ya 5:16-28

1 Nenga Pauli, Silivanusi na Timotewu, kwa mipinga ya vandu yivamjumilili Kilistu
va aku Tesaloniki, yivavelili vandu va Tati Chapanga, na va Bambu wetu Yesu Kilistu.
Tukuvaluvila usangi na kusika.

Ngalilu na jumilu ya Vatesaloniki

2 Tukumlumba Chapanga majuva vosi kwanongwa ya yumwi mwavosi na tukuleka
ha kuvakumbuka mudadavu shetu. 3 Nongwa pawulongolu ya Chapanga wetu yaveli
Tati wetu, tukukumbuka ndambu yimulangusha ujumilu wenu kwa ndambu yimugola
na ndambu utami wenu wuvavatanga kugola chichuku kwa kukuvilisha na ndambu
shuvililu yenu Mubambu Yesu Kilistu wulidindalili. 4 Valongu vetu, yumwi yimutamiwa
na Chapanga tumanya mushawuliwa, 5 kwanongwa chipindi patuvalandulilili chila
Chilongu cha Nyanyi chaveli kwa filongu weka ha, ila yaveli kwa liwovi na kwa Mfuki
Mng'alili na chiganu kucha lulayilayi alu lwaveli lwa nakaka munu. Mumanya ndambu
wutwikalili pamu na yumwi, kwanongwa ya mwaveni. 6 Yumwi mwagolili ngimu
wutugolili yufwi na kugola ngimu Bambu, hata pamugobukili nendu, mwachiyangili
chilongu kwa cheleli yifuma kwa Mfuki Mg'alili. 7 Topi yumwi muva chilangushilu
chinofu kwa vandu vosi yivamjumila Chapanga va aku Makedoniya na aku Akaya.
8 Nongwa ya nguvilishu yenu lulayilayi lwa Bambu lupikanika aku Makedoniya na Akaya
weka ha, ila ujumilu wenu kwa Chapanga wukwila kosi. Tukudeta chindu kandi ha.
9 Vandu ava vakutuhimulila yumwi, ndambu yimutulibushilili na ndambu yimumuwuy-
ilili Chapanga, kufuma kuyikimbanikila ming'omung'omu na ponopa vakumkimbanikila
Chapanga yavelili mnofu na wa nakaka, 10 na ponopa mukumvetela Mwana waki
yayisa kufuma kumbindi kwa Chapanga, mweni yashukushiwili na Chapanga ndi Yesu,
akutulowola mumaya va Chapanga yivayisa.

2

Chichuku cha Pauli aku Tesaloniki

1 Valongu, mwaveni baha mumanya kucha mwanja wetu kwa yumwi waveli hela
ha. 2 Lakini ngimu wula wumumanyili ndambu yivatusulumili na kujowuliwa kula
Filipi patuveyi tukalihela kufika kwa yumwi. Hata naha kwaveli na ngingamu

sitangalili, Chapanga wetu atugayilili uhwadali wa kuvalandulila Chilongu chaki cha Nyanyi chifumili kwa mweni. 3 Chilongu chitukuvilisha kwa yumwi chilongu ha chiyidumba ufyangu awu ndambu ya wafu, wala tukudayila ha kumujanga mundu yoyosi. 4 Topi majuva vosi yufwi tukudeta ngimu wadayilili Chapanga kwanongwa mweni ndi yatuwonili kucha tujakwa, kugayiliwa Chilongu achi cha Nyanyi. Tukudayila ha kuvanowesha vandu, ila kumunowesha Chapanga yamanyili ndima shetu. 5 Nongwa ngimu wumumanyili na Chapanga ndi mtovilela wetu! Yufwi tudeta ha filongu fya kusiva wala filongu fya kujanga fya kufifa unenga wuutunga. 6 Twasakili ha kujumiwa na vandu, yumwi, wala mundu yoyonda, 7 Hata mani wutuveli vandundami va Kilistu, tungaweshili kuhigha findu fiwutunga kwa yumwi. Lakini yufwi twavelili vashishamoyu gati ya yumwi ngimu wavelili mawu kwa vana vaki. 8 Twavatamili yumwi munu, mbaka twanovishiliwi kuvapa Chilongu cha Chapanga weka ha, ila hata ngalilu yetu. Nongwa muva vatami vetu! 9 Valongu, yumwi mukukumbuka wutugolili chichuku na kugobuleka. Twagolili chichuku pamusi na pamihi ili tukotoo kuva msiwu kwa mundu yoyosi, patuvayeghilili Chilongu cha Nyanyi cha Chapanga. 10 Yumwi mukuwesha kuva vatovilela na Chapanga wuwowu ndi mtovilela, kucha ngalilu yetu gati ya yumwi yimujumila wavelili munofu na goleki ngajila lawama. 11 Mumanya kucha yufwi twavagolili kila mundu gati ya yumwi ngimu wula Tati wavagolela vana vaki mweni. 12 Tukuvakola mawoku yumwi na twavagolili mufwamuki, tuvavika muyikali ngalilu yimunowesha Chapanga, yumwi yavakemili muwutwa na ukomi waki. 13 Kwa nongwa ayi tukumulumba jola Chapanga kucha patuvayeghilili chilongu cha Chapanga muchipikana na muchiyanga ha kucha chilongu cha mundu hela, ila chilongu cha Chapanga, Cheni chaveli nakaka. Nongwa Chapanga akugola chichuku mugati ya yumwi yimujumila. 14 Valongu, filongu fila fivafumbukilili yumwi fifilafila fivafumbukila vandu yivamjumilili Kilistu kupitila Yesu Kilistu kula Yudeya, Yumwi mwagobuliwili na vanamlima vayenu kucha wula wuvagobuliwili na Vayawudi, 15 veni ndi yivamuwulayili Bambu Yesu na Vambuyi, vatugobola yufwi wuwowu. Vandu ava vakumvifya Chapanga! Kandi ndi vachimdwama wa kila mumdu! 16 Hata vayeshili kutukanisha tukotoo kuvalandulila vandu vangajila kuva Vayawudi lulayilayi daluvayegheli ulowolu. Nahawu ndi wuvagolili lulalanda lwa sambi shawu shosi sivagolili majuva vala. Lakini pambeli maya va Chapanga davavafikili.

Pauli akudayila kuvatyangila kandi Vatesaloniki

17 Valongu, kulekana na yumwi kwavelili kwa majuva madokwa hela, kandi kulekana aku kwavelili kwa njimba hela kwa Mfuki ha. Pavapitili majuva madokwa twadayilili nendu kutang'ana kandi na yumwi! 18 Topi twalamulili kuvatyangila kandi. Na nenga Pauli myanja yitangalili ngadayileyi kwisa kwa yumwi, lakini Lijangavandu lyatulimbili. 19 Wuli, pambeli datwidumbili liki, patuwoloka pawulongolu ya Bambu Yesu chipindi payisa? Dayivi mwaveni baha, yumwi ndi damuvi shuvililu yetu na seku yetu. 20 Yina, yumwi ndi ukomi wetu na seku yetu!

3

1 Patuweshili ng'odu kwiwunishila munu. Topi, twalamulili kusighala kula Ateni weka yetu, 2 pambeli twamulayishili kwa yumwi mlongu wetu Timotewu, mugola chichuku muyetu kwanongwa ya Chapanga ya kulandula Chilongu cha Nyanyi cha Kilistu. Twamuyeghili avadindashi na kuvatanga mujumili, 3 kwahela mundu yoyonda gati ya yumwi yadayiwa kulepisiwa kwanongwa ya gobuleku asi. Kwanongwa mwaveni mumanya kucha mukudayiliwa kugobuleka. 4 Nongwa patuveyi pamu na yumwi, twavelili tukuvawombela datugobuliwi, afi ndi wufibwitukili ngimu wumumanyili. 5 Ndi nongwa ndamulayilili Timotewu kwa yumwi. Ndaweshili ha kuvetela munu, topi nda mulayishili ili mbati filongu fya ujumilwa wenu. Yikotoo kuva mjangi kesa kuvajanga na chichuku chonda chitugolili chiyaghamili hela wuwu! 6 Ponopa Timotewu kawuya kala, mweni katuyeghela filongu fya seku fya ujumilwa na utami wenu. Katuwombela mukutuyivasugha ha majuva vosi, kandi mukudayila kutuwona yufwi ngimu wula yufwi wumudayila kuvawona yumwi. 7 Topi, valongu vangu nongwa sha ujumilwa situkola liwoku mugobuleku na ndeshiwu shetu shonda, 8 kwanongwa ponopa nakaka tukwikala payiva yumwi muwoloka ndemindemi mukwilumba na Bambu. 9 Ponopa tukuwesha kumulumba Chapanga wetu kwanongwa ya yumwi. Tukumulumba kwa seku yituveli nayu pawulongolu yaki kwanongwa ya yumwi.

10 Tukumuluva Chapanga majuva vosi kwa ndima yetu yosi ili atujumishi kuvawona mesu kwa mesu ili tuweshi kuvapa chila chiyangilili muujumilwa wenu.

11 Tukumuluva Chapanga yavelili Tati wetu na Bambu wetu Yesu Kilistu, atutandili
deha ya kwisa kwa yumwi! 12 Bambu na yumwi dagoli kukwili na kudindala kwa utami
wa vandu vosi vayitami veni kwa veni, ngimu wula yufwi wutuvatama yumwi. 13 Kwa
deha ayi mweni davadindashi ndima shenu na yumwi damuvi vagoleki na vang'alili
pawulongolu ya Chapanga yavelili Tati wetu chipindi Bambu wetu Yesu payisa pamu na
vala vosi vagoleki vaki.

4

Ngalilu yimunowesha Chapanga

1 Ponopa valongu vangu mwiwuli kufuma kwa yufwi ndambu ya ngalilu ya
kumunowesha Chapanga. Nakaka, ndambu yimuvelili mukwikala nahawu. Ponopa
tukuvaluva na kuvadayila kwa litawa lya Bambu Yesu mugoli finofu munu. 2 Nongwa
muvamanya vala malaghililu yituvagayilili kwa uwesu wa Bambu Yesu. 3 Chapanga
akudayila yumwi muvi vang'alili na muyilyepi nakamu na ngalilu ya uwoni. 4 Kila
mundu amanyi ndambu ya kwikala na mdamundu kwa ung'alili na kutundamila,
5 na vakotoo kwikala kwa dobukelu wafu ngimu vandu va milima yingi vangajila
kumumanya Chapanga. 6 Kwanongwa ayi mundu yoyosi akotoo kumvifya awu
kumbanja monga kwilata chilongu achi. Afi twavawombilili kala na kuvakayika kucha
Bambu davahighi vala yivagola findu afi. 7 Chapanga katukema tuyikali ngalilu ya wafu
ha, ila tuyikali muung'alili. 8 Ponopa topi, yalema mawuli ava akumlema mundu ha, ila
akumlema Chapanga mweni yavagayila yumwi Mfuki waki Mng'alili. 9 Kwahela natilu
ya kuvayandikila milandu ya kuvatama valongu venu yivajumilili. Mwaveni muwuliwa
na Chapanga ndambu yimudayiliwa kwitama. 10 Kandi mushovilela kuvagolela nahawu
valongu venu vosi Mumakedoniya yosi. Topi, valongu tukuvaluva mugoli hata nendu.
11 Muvi na natilu ya kwikala ngalilu yisikili, kila mundu akimbanikili filongu fyaki
mweni na agoli chichuku kwa mawoku vaki mweni ngimu wumulayiliwili mwanja
mtasi. 12 Kwa ndambu ayi damwipatili jumu ya nyanyi kwa vala yivangajila kujumila
na yumwi damwidumbili ha mundu wingi.

Kwisa kwa Bambu

13 Valongu, tukudayila mumanyi unakaka wa vala yivawonjili mbota ngulu ili mukotoo
kuva na lung'ong'u kucha vandu vamonga vangajila shuvililu. 14 Yufwi tukujumila kucha
Yesu afwili, pambeli kashukuka, ponopa yufwi tukujumila kucha Chapanga davawuyishi
vala vosi yivafwili pavamjumila Yesu. 15 Achi chituvawula ndi ng'ulilu ya Bambu. Kucha
yufwi yitusighalili vanofu, chipindi cha kwisa Bambu nakaka datuvalonguleli ha vala
yivasovili kala. 16 Nongwa dakuvi na lishu lya lilawu lya Makungu mkomi, lishu lya
limbalapi lya Chapanga na mweni Bambu dayisi. Vala yivasovili pavamjumila Kilistu
davashukushiwi kuva vanofu tanila, 17 pambeli yufwi yitusighalili vanofu pamu na veni
datukungiwi mumafundi kumuyanga Bambu kululanga. Topi datuvi pamu na Bambu
jola. 18 Topi, mwikoli mawoku kwa filongu afi,

5

Muvi ndemindemi kwa lijuva lya Bambu

1 Valongu kwahela nongwa ya kuvayandikila milandu ya chipindi dafibwituki findu
afi kucha dafivi ndili. 2 Nongwa mwaveni mumanya kucha lijuva lya Bambu dayisi
kucha wula mwifi wayisa pamihi. 3 Chipindi chila vandu pavadeta, “Kila chindu chiva
nyanyi na finofu” Tepu, uyanangi dawuvabwitukili! Dayivi tepu kucha lihingili lya
mdadala muna yinda yayihongesha, vandu davayilyepi ha. 4 Lakini yumwi valongu,
muva ha mulwisa na lijuva ali likudayiliwa ha kuvesila kucha mwifi. 5 Mwavosi yumwi
ndi vana yimwikala mungesha, vana va pamusi. Yufwi vana va pamihi ha, wala
va chisi ha. 6 Topi, tukotoo kuwonja ng'onju kucha vamonga, tukudayiliwa kugunga
mesu na mukotoo kujumba chigelu. 7 Vala yivawonja ng'onju vakuwonja pamihi
na vanjayila vakulovela pamihi. 8 Lakini yufwi vandu va pamusi na tukudayiliwa
tukotoo kujumba chigelu. Tukudayiliwa kuwufwala ujumilwa na utami kucha fwali
ya kuyiwopa pachambembi na shuvililu yetu ya ulowolu kucha likokoma lya lyuma.
9 Nongwa Chapanga katushawula ili tuyanangiwi na maya vaki ha, ila tuvi na ulowolu
kwa deha ya Bambu wetu Yesu Kilistu, 10 yafwili kwanongwa ya yufwi, ili twikali
pamu na mweni, yivi twavanofu awu tusova payisa mweni. 11 Ponopa mwikuvilishi
na kwitanga mwaveni kwa mwaveni, kucha wumugola ponopa.

Malawu va mbelu na lulayilayi

12 Valongu tukuvaluva muvasivi vala yivagola chichuku pamu na yumwi, vala
yivavalongosha Bambu na kuvawula. 13 Muvatundamili na kuvatama kwanongwa ya
chichuku chivagola. Muvi na kusika gati ya yumwi.
14 Valongu, tukuvakuvilisha muvakayiki vandu yivavelili vagata, muvakuvilishi vandu
vashishamoyu, muvatangi vandu vasosuvafu, muyiwunishili gati ya yumwi. 15 Muloli
mundu yoyosi akotoo kumuhomba monga wafu kwa wafu, ila natilu yenu kwigolela
finofu vandu vosi.
16 Musekileli chipindi chosi, 17 mudadavi ngajila kutofya, 18 muvi na kulumba mu kila
chindu. Afi ndi fyadayila Chapanga mungalilu yenu ya mukwilumba na Yesu Kilistu.
19 Mkotoo kumlimba Mfuki Mng'alili, 20 mukotoo kubedala Umbuyi wa Chapanga.
21 Mulingi kila chindu, mukamulili chivelili chinofu, 22 na mwilyepi na ndambu shosi sha
wafu. 23 Chapanga mweni ndi yatugayila kusika avang'alishi yumwi kwa kila ndambu
ya kulimba ngunda shenu kutali na findu fyosi fya wafu chipindi cha kwisa Bambu wetu
Yesu Kilistu. 24 Mweni yavakema yumwi, dagoli nahawu kwanongwa mweni goleki.
25 Valongu mutudadavili na yufwi wuwowu.
26 Muvajambusheyi vala vosi yivajumilili kwa ndambu ya utami.
27 Nguvakuvilisha kwa litawa lya Bambu muvasomeli baluwa ayi vosi yivajumilili.
28 Tukuvaluvila usangi wa Bambu wetu Yesu Kilistu yivi na yumwi.

BALUWA YA PILI YA PAULI KWA VANDU VA TESALONIKI
VATESALONIKI
ULONGULELU

Baluwa ya pili kwa Vatesaloniki yiyandikiwa na ndundami Pauli sula ya 1:1. Mweni ayandikili baluwa ayi chipindi chidokwa tepu payandikili kala baluwa ya Vatesaloniki wa kwaa, yaveli kucha myaka milongu muhanu na wumu chipindi paawonikili kala Kilistu. Pauli aveli akali Kolindu chipindi payandikeyi baluwa ayi kwa lipinga ya vandu yivamjumilili Kilistu lya aku Tesaloniki, lipinga lyeni alikandishili mumwanja waki wa pili wa umishoni. Figoli sula ya 17:1-10. Yikudetiwa muchitabu cha Figoli kucha kwavelili na lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu Vayawudi vadokwa na Vagiliki vatangalili.

Lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu lya Tesaloniki lyaveli vayiholili nendu fipindi fya kupela kwa mlima na kwisa kandi kwa Kilistu, kwanongwa Pauli ayandikili fitangalili kwilata afi mubaluwa shaki shosi kwa Vatesaloniki. Kucha nusu ya chitabu cha Vatesaloniki wa pili chiyilata fipindi fya kupela kwa mlima. Pauli wuwula akayikili kwilata ugata. Kila mundu agoli chichuku kwanongwa ya filivi fyaki sula ya 3:6-10

Fivelili mugati kwa chikata

Pauli akukanda baluwa kwa kwimanyisha mweni na vala yivavelili pamu na mweni sula ya 1:1-2.

Pambeli mweni amlumbili Chapanga kwa vandu yivamjumilili Kilistu va aku Tesaloniki na kuvadadavila sula ya 1:3-12

Musula ya 2, Pauli akuhimulila kwilata fipindi fya kupela kwa mlima.

Pambeli mweni akukayika kwilata ugata na kudayiliwa kugola chichuku sula ya 3:1-15.

Pauli akumalilila kwa kuvajambusha kandi vandu yivamjumilili Kilistu sula ya 3:16-18.

Jambushilu

1 Nenga Pauli pamu na Silivanusi na Timotewu kwa vandu yivamjumilili Kilistu
va Tesaloniki, yivaveli vandu vaki Tati wetu Chapanga na Bambu wetu Yesu Kilistu.
2 Tukuvaluvila usangi na kusika kwa Chapanga Tati wetu na kwa Bambu wetu Yesu
Kilistu.

Highilu chipindi cha kwisa Kilistu

3 Valongu, tukudayiliwa kumulumba Chapanga majuva vosi kwanongwa ya yumwi.
Yufwi tukudayiliwa kugola nahawu kwanongwa ya ujumilwa na utami wenu ukukula
munu. 4 Ndi nongwa yufwi tukwidumbila yumwi mipinga ya vandu yivamjumilili
Kilistu. Tukuwona nyanyi ndambu yimuyendilela kujumila na kuyiwunishila mufindu
fya wafu fyosi na gobuleku simupata. 5 Fyosi afi fikumanyisha kucha highilu ya
Chapanga yiva ya nakaka, fyosi afi fimugola mujumiliwi ili muyingili muwutwa wa
kumbindi kwa Chapanga kwanongwa yaki yumwi mukugobuleka. 6 Chapanga dagoli
chindu cha nakaka, davahombi gobuleku vala yivavagobola yumwi, 7 na datugayili
mbumulilu yufwi na yumwi yimugobuleka. Dagoli chilongu achi chipindi Bambu Yesu
payisa kufuma kumbindi kwa Chapanga pamu na makungu vaki yivavelili na liwovi,
8 na davahighi vala yivamulema Chapanga na yivangajila kujumila Chilongu cha Nyanyi
cha Bambu wetu Yesu na kuvadangila mumotu. 9 Duliwilu yawu dayivi kubajangiwa
jola na kuvikiwa patali na wushu wa Bambu na ukomi waki mkomi, 10 chipindi payisa
lijuva lila lya kupokela ukomi kwa vandu vaki na kutundamila kufuma kwa vandu
vang'alili. Na yumwi wuwowu damuvi gati ya veni, kwanongwa mulujumila lulayilayi
lula lutuvatovilili yumwi.
11 Ndi nongwa tukudadava majuva vosi, tukumuluva Chapanga wetu avapi ujumilu
wavakemilili mwikali nawu. Tukumluva, kwa uwesu waki dagoli natilu yenu ya kugola
finofu na kumalilila chichuku chenu cha ujumilwa. 12 Tukuluva naha ili litawa lya
Bambu wetu Yesu lipati ukomi kufuma kwa yumwi na yumwi damupati ukomi kwa
kwilumba pamu na mweni kwa usangi wa Chapanga wetu na Bambu wetu Yesu Kilistu.

2

Mundu yivamkema Mwafu

1 Valongu, yikwilata kwisa kwa Bambu wetu Yesu Kilistu na kukungiwa pamu kwa
yufwi kuva na mweni, tukuvaluva munu, 2 mukotoo kwipwelesha ngengi mundima

shenu na mukotoo kuva na chipwembwi kucha kwanongwa ya lijuva likomi lya Bambu kumlema yula Mwafu palifika. Pamongapa yikuwesha kuva chilongu achi chiwoneka mukulondola nandulilu awu baluwa yidetiwa kucha yifuma kwa yufwi. 3 Mkotoo kujumila kujangiwa na mundu yoyosi kwa ndambu yoyosi yila. Kwanongwa lijuva lila daliyisi ha mbaka tanila wula wafu wugoleki na yula mundu yivamkema mwafu awoneki yavelili mwishu waki kufyoghiwa lyalya. 4 Mweni akulimba kila chindu chachiwona vandu kucha mlungu, awu chivachitundamila, hata akuwesha kuyingila na kuyikala mugati ya nyumba ya Chapanga kunu padumba kucha mweni ndi Chapanga. 5 Wuli mukukumbuka duhu kucha ndavawombilili fyosi afi pandiveyi pamu na yumwi? 6 Lakini kuna chindu chimulemesha yula mundu yivamkema mwafu na yumwi muchimanya chindochi. Topi, Mwafu ayu dawoneki chipindi pachifika. 7 Hata naha yula Mwafu ponopa akugola chichuku, lakini dawoneki ha mbaka yula yamkanisha awushiwi. 8 Topi, apa yula mundu yivamkema Mwafu dawoneki, lakini Bambu Yesu payisa damuwulaghi kwa kumpula na uyegha wula dawumulimbi ufuki na kumufyogha lyalya kwa lwengi dayisi nawu. 9 Ayu mundu yivamkema Mwafu dayisi kwa liwovi lya Lijangavandu na kugola ndambu shosi sha mihilu na miwujawuja fya udesi na chisisii, 10 na kugola ujangi wa kila ndambu kwa vala yivavelili mulikuga lya kuyaghamila. Ava davayaghamili kwanongwa vawupokela ha na kuwutama wula unakaka ili valowuliwi. 11 Ndi nongwa Chapanga kavavika pasi ya liwovi lya uyaghamifu, vawujumili udesi. 12 Ili vosi yivangajila kujumila unakaka na vakusekilela sambi, davahighiwi.

Mushawuliwili mulowuliwi

13 Yikudayiliwa kumlumba Chapanga majuva vosi kwanongwa ya yumwi valongu, yumwi yimutamiwa na Bambu, kwanongwa Chapanga kavashawula kukandila pak-wandi ili mulowuliwi kwa liwovi lya Mfuki, mugoliwi kuva vandu vaki vang'alili kwa ujumilwa wenu muunakaka. 14 Chapanga avakemilili chindu achi kwa deha ya Chilongu chituvalandulili, avakemili ili mupokeli fya muukomi wa Bambu wetu Yesu Kilistu. 15 Topi, valongu, mudindali na kukamula ng'ulilu yituvawulili kwa nandulilu yetu na chituvayandikilili. 16 Tukumluva Bambu wetu Yesu Kilistu na Tati wetu Chapanga yatutamili kwa usangi waki watugayili fwamuku jola na shuvililu nofu, 17 asikoli mawoku ndima shenu na kuvadindasha ili muweshi kugola na kudeta fivelili finofu majuva vosi.

3

Pauli akuluva vavadadavili kwa Chapanga

1 Chingomeku, valongu, mutudadavili ili lulayilayi lwa Bambu lukwili munu kalopu na kuyangiwa kwa kutundamila kucha yumwi wumuyangili. 2 Muluvi wuwowu ili Chapanga atulowoli na vandu yivavalewusha vayawu na vawafu, kwanongwa vonda ha tukujumila lulayilayi alu, 3 Lakini Bambu kava goleki. Mweni davadindashi na kuvadima na yula Mwafu. 4 Na mweni Bambu daatugayili shuvililu ngomi na ngajila hoshu mukugola na kuyendilela kugola fila fituvawombilili. 5 Bambu asilongoshi ndima shenu muutami wa Chapanga na uwunilifu wutugayiliwa na Kilistu.

Kila mundu agoli chichuku

6 Valongu, tukuvakuvilisha kwa litawa lya Bambu wetu Yesu Kilistu, muyilyepi na valongu vosi yivaveli vagata na vangajila kukombikesha Malawu vatuvapili. 7 Mwaveni mumanya kucha mukudayiliwa kugola nga yufwi. Nongwa patuveyi na yumwi twaveli vagata ha, 8 tulya ha filivi kwa mundu yoyosi ngajila kumuhomba. Twagolili chichuku kwa nguvilishu na gobuleku, majuva vosi ili tukotoo kuva mbigu kwa mundu yoyosi gati ya yumwi. 9 Twagolili nahawu kwanongwa twavelihela uwesu ha wa kudayila utangi kufuma kwa yumwi, ila tukudayila kuvapa chilangushilu ili mugoli ngimu wutwagolagha yufwi. 10 Patuveyi pamu na yumwi twavakayikili, “Mundu yoyosi yadayila ng'odu kugola chichuku, akotoo kulya.” 11 Tukudeta filongu afi kwanongwa tupikana kucha vamu gati ya yumwi vava vagata na vakugola ha chichuku chochosi ila veni ndwanga lilomu hela. 12 Kwa litawa lya Bambu wetu Yesu Kilistu tukuvawombela na kuvakayika vandu ava vanyamali na vagoli chichuku ili valyi filivi fivagolilili chichuku veni. 13 Lakini yumwi valongu, mukotoo kutofya kugola usangi. 14 Pamonga aku kuna mundu akulujumila ha lulayilayi lutuvayeghilili mubaluwa ayi, payiva naha, topi, mumulangushi mundu ayu na mukotoo kuva na lighanja lyolyosi na mweni, ili ghavi na chindipa. 15 Lakini mukotoo kumugola mundu ayu kucha chimudwama ila mumukayiki kucha mlongu wenu.

Filongu fya kumalilila

16 Bambu yavelili chikandilu cha kusika, avasangili kusika majuva vosi kwa ndambu
yoyonda. Bambu ghavi pamu na yumwi. 17 Kwa liwoku lyangu ndimweni, nguyandika
naha, jambu kufuma kwa Pauli! Nahawu ndi wundaya saini yangu kila baluwa, ndi
ndambu yinyandika. 18 Mwavosi tukuvaluvila usangi wa Bambu wetu Yesu Kilistu.

BALUWA YA KWAA YA PAULI KWA TIMOTEWU
ULONGULELU

Chitabu cha Timotewu wa kwaa ndi baluwa yiyandikiwili na ndundami Pauli kuyenda kwa mwanachuli waki yakemiwa Timotewu.

Pamongapa chitabu achi chayandikiliwi mwaka wa milongu sita na mivili mbaka milongu sita na mchechi kukandila pawonikili Yesu. Chipindi baluwa ayi payiyandikiwili yaveli majuva va mbelu va ngalilu yaki. Pauli aveli vayipikanagha lishu na Timotewu na amkemili kucha mwana waki myanja yitangalili Vfp sula ya 2:22,1 na Timotewu sula ya 1:2,1:18.

Ayi ndi baluwa ya mchechi ya Pauli yamlayishili mundu mweni badili ya lipinga ha lya yivajumilili. Baluwa singi ndatu ndi Timotewu wa pili na Titusi na Filimoni. Chitabu cha Timotewu wa kwaa chimema layi sitangalili sha ndambu ya kujuma mulipinga lya yivajumilili sula ya 2:1-15, jumu sha filongosi wa lipinga lya yivajumilili sula ya 3:1-13, na ngayikilu kwilata vawula va udesi sula ya 1:3-11, 4:1-5, 6:2-5. Ayi yikulangusha ndambu Pauli akumuwula Timotewu ghavi chilongosi mumipinga ya yivajumilili Kilistu. Chitabu cha Timotewu wa kwaa muna deha sitangalili sha kumtanga mundu ndambu ya kugola fichuku fyawu finofu mumipinga ya vandu yivamjumilili Kilistu mumajuva ava.

Fivelili mugati kwa chikata

Pauli akukanda kwa kumjambusha Timotewu sula ya 1:1-2.

Pambeli akumkayika Timotewu kwilata vawula va udesi sula ya 1:3-11.

Pauli akuyendelela kuhimulila ndambu ya mweni wamulumba Yesu Kilistu sula ya 1:12-19.

Pambeli Pauli akumlayisha Timotewu kwilata kujuma na kwilata filongosi va mipinga ya vandu yivamjumilili Kilistu sula ya 2-3.

Pauli akumalilila baluwa yaki kwa kumugayila Timotewu layi sha mbelu sula ya 4-6.

1 Nenga Pauli, ndundami wa Yesu Kilistu, kwa nayishilu ya Chapanga Mlowola wa
yufwi na Yesu Kilistu shuvililu yetu,
2 Timotewu, mwana wangu nakaka muujumilwa.
Ngukuluvila usangi na lusungu na kusika kwa Chapanga Tati na Kilistu Yesu Bambu
wetu.

Ngayikilu ya vandu yivawula udesi

3 Ngudayila wikali Ifesu kucha wungudedikili pandiveyi nguyenda Makedoniya,
kuvaveli vandu vamu vakuwula ng'ulilu ya udesi, uvabeshi vandu ava. 4 Vawombeli
vasileki himusi sha udesi na kutambula lulalanda lutali lungajila mbelu lwa matawa
va vambuyi na afi, fikuyegha malimbu hela fikuvadindasha ha vandu mumilandu ya
ulowolu yimanyikili muujumilwa wa Chapanga. 5 Nongwa ya kugola findu finofu awu
fya wafu ya lilawu ali kukuvilisha utami ndamilu yiifuma mundima ying'alili natilu ya
kushawula figoli finofu na ujumilwa wa nakaka. 6 Vandu vamonga vavifya na vakola
maywangu va upufi. 7 Vakudayila kuva yivawula Malawu va Chapanga vamupili Musa,
lakini vamanya ha filongu fyawu awu milandu yivakuvilisha.
8 Tumanya kucha Malawu va Chapanga vamupili Musa manofu, leki patuvagolela
ngimu wuyidayiliwa. 9 Lakini tukudayiliwa kuva na ngumbungumbu kucha Malawu
va Chapanga vamupili Musa vava kwanongwa ya vandu vanofu ha, ila kwa vandu
vangajila kupikana Malawu na vawafu na vangajila kumtila Chapanga na yivelili na
sambi na vangajila kuva vang'alili na vandu yivangajila kumanya deha ya Chapanga,
vala yivavawulaya vatati vawu na vamavawu, awu vovonda yivawulagha, 10 na upeji
na valululumi yivayigola kumbeli na vefi na yivahemesha vandu na vadesi na yivayilapa
kwa udesi na chochonda chingajila kulinganila na mawuli va nakaka. 11 Ng'ulilu ayi yiva
Muchilongu cha Nyanyi cha Chapanga muna nemusi na nenga nayishiwa na Chapanga
ndichilanduli.

Kulumba kwanongwa ya lusungu lwa Chapanga

12 Ngumulumba Bambu wetu Yesu Kilistu, yanyimbili liwovi, kwanongwa kang'ona
nenga jumiliwa na kashawula ndimukimbanikili, 13 hata leki pakwandi nenga ndamu-
jowulili na ndaveli mgobola na chandewu. Lakini Chapanga ang'onilili lusungu,
kwanongwa ndagolili nahawu kwa upufi na ngajila kuva na ujumilwa. 14 Bambu wetu

asangilili nenga usangi waki wutangalili na kanyimba ujumilwa na utami kwa kwilumba na Yesu Kilistu.
15 Detelu ayi ndi ya nakaka na yikudayiliwa kujumiliwa nakamu, Yesu Kilistu ayisili mumlima kuvalowola yivavelili na sambi. Na nenga ndi mvifyi munu pitu vosi, 16 lakini kwanongwa ayi Chapanga kang'onela lusungu nenga yimelili na sambi pitu vonda, ili Yesu Kilistu alangushi uwunilifu waki wosi kwa nenga, ndivi chilangushilu kwa vala vonda davamjumili na kupokela unofu wa jola. 17 Kwa mweni yaveli Mutwa wa jola, yangajila kusova na yangajila kuwoneka na yaveli Chapanga weka yaki na fivi ndundamilu na ukomi kwa Chapanga jola! Yina.
18 Mwana wangu Timotewu, ngukuhadisha Malawu ava kwa filongu fya vambuyi va Chapanga yifidetiwili dahili kwa yuwi vavi kucha chidumu chaku, ili kwa filongu afi uweshi kulevanila milandu ya Chilongu cha Nyanyi, 19 na ukamuli ujumilwa na wuvi mundu wa kushawula na kugola findu finofu. Vandu vamonga vafileka afi topi vawuyananga ujumilwa wawu. 20 Gati ya ava ndi Huminayu na Alekisanda yindivahadishili kwa Lijangavandu, ili vamanyi kumujowola Chapanga ndi wafu.

2

Dadavu ya lipinga lya yivajumila
1 Mumluvi Chapanga fila fimudayiliwa na mumdadavi Chapanga na muvadadavili vandu vengi na mumlumbi Chapanga kwanongwa ya vandu vonda, 2 Muvadadavili kwa Chapanga vatwa na vosi yivaveli vakomi, twikali tulu na kusika, pamu na kumtila Chapanga na ngalilu nofu. 3 Kwa kudadava kwa Chapanga nahawu ndi chilongu cha nyanyi, cheni chikujumiliwa na Chapanga Mlowola wetu, 4 mweni akudayila vandu vosi valowuliwi na vawumanya unakaka. 5 Kwa nongwa kuna Chapanga yumu na wuwula wula kuna yumu yavajovanisha vandu na Chapanga, mweni ndi Yesu Kilistu. 6 Ayitawulili mweni ili avagomboli vandu vosi. Awu ndi wavelili utovileli kwa chipindi chaki pachifika, 7 kwanongwa ayi nenga mikiwa muwula na ndundami kwa kuvawula vangutungu va Vayawudi, ndiwulanduli unjagila wa ujumilwa na kusika. Ngudeta nakaka, ngudeta udesi ha!
8 Topi, poposi pamutang'ana ngudayila valulumi yivayitawulili kugola fila yi-fimunowesha Chapanga, vawoloshi mawoku vawu pavadadava ngajila maya wala malimbu. 9 Wuwula wula ngudayila vadadala vavi na luhunja, vafwali fwali sha ndundamilu kwa vandu vakotoo kuva na malika lika va dutilu sha fwili sijumbili chigelu, wala kwa kwimelimetesha kwa findu fya chumang'andu ha, awu lulu, awu fwali sitawukili munu. 10 Ila kwa kugola milandu minofu, kucha wuyidayiliwa kwa vadadala yivadeta vakumtila Chapanga. 11 Vadadala vakudayiliwa kwikala tulu na kuva vashishamoyu chipindi pavayiwula chilongu cha Chapanga. 12 Ngumjumisha ha mdadala amuwuli awu amukweli kumutwi mlumi, ila akudayiliwa ayikali tulu. 13 Nongwa Adamu alumbiwili wa kwaa pambeli Hawa. 14 Nongwa Adamu ha yajangiwili, ila mdadala ndi yajangiwili munu, kava muna sambi. 15 Hata naha, mdadala dalowuliwi kwa kwihongesha vana, kucha pavayikala muujumilwa na utami na ung'alili na ayikali finofu na vandu.

3

Filongosi va vandu yivamjumilili Chapanga
1 Detelu ayi ndi ya nakaka, mvaha chilongosi ndi mundu yakimbanikila milandu ya vandu, akudayila chichuku chinofu. 2 Topi, mvaha chilongosi yakimbanikila milandu ya vandu ghavi mundu yangajila kuhighiwa na mlumi akudayiliwa ghavi na mdala yumu hela ghavi na chigelu na muna kutundamiliwa na mundu yalibushila vandu na yawesha kuwula, 3 akotoo kuva njayila na akotoo kuva chandewu, ila ghavi mshisha moyu na mundu yatama kusika, wala akotoo kuva mundu wa kusitama munu mbiya, 4 akudayiliwa kuva mundu yalongosha kaya yaki finofu na akuvagola vana vaki vapikani na ndundamilu. 5 Nongwa leki mundu kamanya ng'odu kulongosha nyumba yaki mweni, daweshi wuliwuli kuliwolukela lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu? 6 Akotoo kuva mundu yayilumbili mulipinga lya yivamjumilili Kilistu majuva vavava, akotoo kugoliwa chilongosi mulipinga lya yivamjumilili Kilistu na akotoo kwidumba na kuva na mbatiwa ngimu Mvifyi wavelili. 7 Akudayiliwa ghavi mundu munajumu nofu gati ya vandu yivavelili panji ya lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu, ili akotoo kwisa kung'ong'utekiwa na kukamuliwa mumtambu wa Mvifyi.

Vatangi mulipinga limjumila Kilistu

8 Wuwula wula vatangi mulipinga limjumilili Kilistu vakudayiliwa kuva vandu
yivavelili na ngalilu nofu na vakotoo kuva vafyangu na vakotoo kuva vanjayila
va difwayi awu dobukelu ngomi ya mbiya. 9 Kwa umanyi wungajila kulangusha
uvifyi ukudayiliwa kukombikesha unakaka wa ujumilwa wugubutuliwili na Chapanga.
10 Vayeshiwi tanila, pambeli ndi vawoneki kucha vavahela mbatiwa, pambeli ndi vagoli
ngimbaniku yawu. 11 Vehi vawu wuwowu vakudayiliwa vavi na chitiba chinofu,
vakotoo kuvahegha vandu na vavi na chigelu na yivajumilili mufindu fyonda. 12 Mtangi
wa lipinga livamjumila Kilistu ghavi na mwehi yumu hela na yawesha kulongosha
nyumba yaki. 13 Nongwa vatangi yivagola chichuku chawu nyanyi na kuvagola vandu
vavapikani, vakuwesha kudeta ngajila lyogha kwilata ujumilwa wawu mu Yesu Kilistu.

Unakaka wugubutuliwili

14 Ngukuyandikila baluwa ayi kunu ngushuvilila kucha majuva vavava samba nyisa.
15 Lakini leki pangelwa, topi, baluwa ayi dayikumanyishi ndambu yitugola munyumba
ya Chapanga, yeni ndi lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu yaveli munofu, lyeni
ndi lusiki na chikandilu cha unakaka. 16 Kwa hela chipwembwi chochonda muukomi
wugubutuliwili ndi deha yetu ya kumjuma Chapanga.
Awonikili kucha mundu,
amanyishiwili na Mfuki wa Chapanga kucha goleki,
akuwoneka na makungu,
kalanduliwa kwa vandu va milima yosi,
Ajumiliwili na vandu vosi
katoliwa muukomi kumbindi kwa Chapanga.

4

Vawuli va udesi

1 Mfuki wa Chapanga akudeta lipala hela kucha chipindi cha mwishu vamonga
davawudangili kutali ujumilwa, davasipikani fuki jangi na kukamula ng'ulilu ya
finyamkela. 2 Ng'ulilu ayi yikukwishiwa na vandu vajangi yivavelili vafyangu na natilu
shawu siyanangika kucha chindu chilungulili na motu. 3 Vandu ava vakuwula kucha
ndi livifyu kuheta na wuwula wula kulya filivi fiwutunga. Lakini Chapanga afilumbili
filivi afi ili vala yivavelili vajumila na vala yivavelili vamjumila Chapanga na kuumanya
unakaka, vafigoleli kwa kulumba. 4 Kila chindu Chapanga cha chilumbili chinofu,
kwahela cha kuchilema, leki chikuyangiwa kwa kulumba, 5 kwanongwa chilongu cha
Chapanga na dadavu yikuchigola chindu achi chijumiliwi na Chapanga.

Ndumindumi msangi wa Yesu Kilistu.

6 Leki pawuvapa vandu vosi yivamjumilili Chapanga layilayi asi, dawuvi ndumindumi
msangi wa Yesu Kilistu, pawidindasha chindima kwa filongu fya ujumilwa na ng'ulilu
sha nakaka sila yuwi siwusikombikesha. 7 Lakini wusileki himusi singajila kuva
sha Chapanga na sha chipufi. Wiwuli kwikala ngalilu yimunowesha Chapanga.
8 Kwikimbanisha njimba yina fwayida yaki, lakini kwikala kwa kumunowesha Chapanga
ndi nyanyi munu, nongwa yikutujanga unofu mungalilu ya ponopa na wuwula wula
ngalilu ya pambeli. 9 Detelu ayi ndi ya nakaka na yikudayiliwa kujumiliwa nakamu.
10 Yufwi tukukimbanika na kugola chichuku munu, nongwa tukumshuvilila Chapanga
yaveli mnofu na mlowola wa vandu vosi, chamunu vala yivajumila.
11 Wuvagayili nayililu asi na ng'ulilu asi. 12 Ukotoo kujumila mundu yoyonda
akubedali nongwa yuwi chijana, ila wuvi kimbaniki kuva chilangushilu kwa vala
yivamjumila Chapanga, kwa detelu yaku na ngalilu yaku na utami waku na ujumilwa
waku na ngalilu yimunowesha Chapanga. 13 Majuva vosi yendileli kusomela vandu
Mayandiku Vang'alili pawelu na kulandula na kuwula, mbaka panyisa. 14 Ukotoo kuleka
kuchigolela chichuku yila fupu ya Kilistu mugati yaku yiwugayiliwili na vambuyi va
Chapanga na kwa kuvikiwa mawoku na vavaha. 15 Wiholi munu kwa fyonda afi na
kugola ili vandu vonda valoli ndambu chichuku chaku wuchiyongisheka. 16 Loli munu
findu fyaku umweni na ng'ulilu yaku. Yendileli kugola afi, nongwa pawugola naha,
dawilowoli umweni na vala yivakupikanisha.

5

Fichuku fya yivajumilili

1 Ukotoo kumlakalila mundu mvaha, muwombeli kwa kusika ngimu wula angaveli tati
waku na wuvagoleli fijana kucha valongu vaku, 2 vadadala vagogolu kucha mawaku
na vakavali kucha vahaja vaku wuvagoleli ngajila hoshu wafu. 3 Wuvatundamili

vangalimlyangu vangajila utangi wowonda. 4 Lakini ngalimlyangu yavelili na vana awu
vayisukulu, ava vakudayiliwa kwiwula ndambu ya kugola chivadayiliwa muujumilwa
wa Chapanga, kwa valongu vawu veni nahawu ndi kuvahomba valeli vawu na vavaha
vawu, nongwa achi ndi chikumunowesha Chapanga. 5 Ngalimlyangu yavelihela mundu
wa kumtanga nakaka, kavika shuvililu yaki kwa Chapanga na akuyendilela kudadava
na kuluva utangi wa Chapanga majuva vosi. 6 Lakini ngalimlyangu yayikala ngalilu
ya kufwama, kava kucha kasova, hata leki mnofu. 7 Wuvagayili lulayilayi alu, ili kwa
vandu vakotoo kuwoneka vavifyi. 8 Lakini leki mundu akuvalela ng'odu valongu vaki,
chamunu vala va kayaki, topi, mundoyu kawulema ujumilwa nahawu ndi wafu munu
pitu mundu yangajila kujumila.
9 Ukotoo kumuvika mululalanda lwa vangalimlyangu, ngalimlyangu yoyonda yan-
gajila kuva na myaka milongu sita. Na ghavi yahetiwili mwanja wumu hela, 10 na
ghavi yamanyikili kwa jumu nofu, yavalelili vana vaki finofu na yavalibushilili
vahenja kayaki na avawofuwili mawulu va vandu va Chapanga na yavakimbanikilili
vandu va Chapanga na yavatangili vandu yivavelili na gobuleku na yayitawulili
kwa nguvilishu mufindu finofu fitangalili. 11 Vala vangalimlyangu yivaveli fijana
kotoo kuvayandika, nongwa leki hujulu shawu sha njimba pasiva ngomi na kuleka
kumukimbanikila Kilistu, davadayili kuhetiwa kandi, 12 Na davawoneki vana mbatiwa
kwa kuwuleka ujumilwa wawu wa kwaa. 13 Vangalimlyangu ngimu ava vakukanda
kwiwula ugata na vakuyeleja nyumba mbaka nyumba yimonga, cha wafu munu ndi
vakukanda kuvahegha vandu na kwitaya mufilongu fya vandu vengi, kunu pavadeta
findu fingajila kudayiliwa veni kudeta. 14 Topi, ngadayileyi vangalimlyangu fijana
vahetiwi, vavi na vana na kudima nyumba shawu ili vachimdwama vetu vakotoo
kugayiliwa fwasi ya kutung'ong'utekela yufwi. 15 Kwanongwa vangalimlyangu vamonga
valewuka kala na kumukovekela Lijangavandu. 16 Lakini leki kwaveli mawu Mkilistu
yaveli na vangalimlyangu gati ya valongu vaki, mweni akudayiliwa kuvalela, akotoo
kuvalekela lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu msiwu awu, ili lipinga limjumila
Kilistu livatangi vala yivavelili vangalimlyangu vangajila utangi. 17 Vavaha filongosi
muchipinga cha yivamjumilili Chapanga yivavalongosha vandu finofu vakudayiliwa
kugayiliwa lipundawayi litangalili lya kuvatanga, munu vala yivayitawula mukulandula
na kuwula. 18 Nongwa yiyandikiwa Mumayandiku Mang'alili, “Ukotoo kumuwopa
mlomu senga pawumugolela chichuku cha kututa filivi.” Na mgola fichuku akudayiliwa
apati hombu yaki. 19 Ukotoo kujumila kuvatema vavaha filongosi muchipinga cha
yivamjumilili Kilistu, ila kwa utovileli wa vandu vavili awu vatatu. 20 Vala yivayikala
mu sambi wuvakayiki pawelu, ili vamonga vatili. 21 Ngukuwombela pawulongolu ya
Chapanga na pawulongolu ya Yesu Kilistu na pawulongolu ya vamakungu wa Chapanga
yivashawuliwili, wuvakoli malaghililu ava pangajila lushawu wala kumlola mundu
yoyonda kumesu kwa kila chindu chiwugola. 22 Ukotoo kutuvilila kumvika mundu ghavi
chilongosi kwanongwa ya chichuku cha kumukimbanikila Bambu. Pawugola naha yuwi
wukwilumba pamu mu sambi shaki, wikali kwa kumunowesha Chapanga. 23 Ukotoo
kulanda machi weka, ila landi difwayi padokwa kwanongwa ya munda yaku, nongwa
ukutamika teputepu.
24 Sambi sha vandu vamonga sikumanyika lipala hela hata leki vakalihela kufika pa-
chitemela, lakini sambi sha vamonga sikumanyika chipindi pavayeghiwa pachitemela.
25 Wuwula wula, fila figoli fya nyanyi fikuwoneka lipala hela, hata fila fifisikili
dafiyendileli ha kufisika.

6

1 Vosi yivavelili vavanda vakudayiliwa kuvatundamili vakomi vawu ili kukotoo kuva
na nongwa ya vandu kulijowola litawa lya Chapanga na ng'ulilu yetu. 2 Vavanda
yivavelili vakomi wawu vamjumila Kilistu vakotoo kuvabedala kwakwihola veni
ndi yivajumilili vayawu hela, ila vakudayiliwa kuvakimbanikila munu, nongwa ava
yivapata chiyongishikili kufumila mufichuku fyawu ndi vajumili vala yivavatama.

Ng'ulilu ya udesi na ulundamali wa nakaka

Ukudayiliwa kuwula na kulandula findu afi. 3 Mundu yoyonda yawula ng'ulilu ya
weka na ayi na yajumila ng'odu filongu fya nakaka fya Bambu wetu Yesu Kilistu
na ng'ulilu mungalilu yimunowesha Chapanga, 4 mundu ayu akwijuma hela na wala
kamanya chindu ha. Ndi mundu yatama malimbu na shoshu kwa filongu hela na ayi
yikuyegha weyi na ndewu na jowolu na hoshu sha wafu, 5 na malimbu yivajumbili
chigelu kwa vandu yivavelili hala shawu sidanganyika na vavahela unakaka. Vakwihola
kucha kugola chichuku cha Chapanga ndi deha ya kupata ulundamali.

6 Nakaka kugola findu fyadayila Chapanga na fitubaki findu fituveli nafyu ndi findu
fya kututanga munu. 7 Nongwa twisa na chindu ha apa pamlima, datuwuyi na
chindu ha. 8 Topi, leki tuva na filivi na fwali, tukudayiliwa fitubaki fituveli nafyu.
9 Lakini vala yivadayila ulundamali vakuwa munyeshiwu na kuwomela mumtambu wa
dobukelu sitangalili wafu sha chipufi, sila sivakwegha mbaka kuuvifyi na kufyoghiwa.
10 Kwa nongwa kutama munu mbiya ndi chikandilu cha wafu wonda. Vandu vamonga
vadobukela munu kupata mbiya mbaka vawuleka ujumilwa na kwigobola ndima shawu
kwa ng'ong'uteku ngomi.

Naghililu ya Pauli kwa Timotewu

11 Lakini yuwi kuva mundu wa Chapanga, wiseghi na findu afi fya wafu. Goli ugoleki
na Chapanga na fimunowesha Chapanga na ujumilwa na utami na kwiwunishila pamu
na ushisha moyu. 12 Kimbaniki kuvawesha mayeshu muujumilwa, ili yangi unofu wa
jola wuukemiliwili na Chapanga chipindi pawujumilili ujumilu waku pawulongolu ya
vatovilela vatangalili. 13 Ngukulayisha pawulongolu ya Chapanga yafigayila findu fyosi
unofu na pawulongolu ya Yesu Kilistu yatovilelili na kudeta unakaka pawulongolu ya
Ponsiu Pilatu, 14 Kamuli fila fiwulayishiwili ngajila vifyu mbaka payisa Bambu wetu
Yesu Kilistu. 15 Kwisa kwa mweni dakuvi chipindi chijakwili cha Chapanga yanemiliwili
na Mtavala wa paweka, Mutwa wa vatwa na Bambu wa vabambu. 16 Mweni weka
yaki akwikala jola mungesha yingajila kuselilela mundu. Kwahela mundu yaweshili
kumuwona awu yawesha kumuwona. Kwa mweni yivi ndundamilu na uwesu wa jola!
Yina.

17 Wuvalayishi vandu yivaveli valundamali mungalilu ya ponopa, vakotoo kwifuna,
vakotoo kuvika shuvililu yawu ya mali yingajila kudumbiwa, ila vamwidumbi Chapanga,
yavelili kwa usangi waki yatugayila findu fyonda fitufisekilela. 18 Wuvalayishi vagoli
fya nyanyi, vavi na figoli fitangalili finofu na vavi vasangi na yivadayila kuvapa findu
fyawu vandu vamonga. 19 Kwa kugola nahawu dakuvatangi kupata unofu wa jola kucha
mundu yayikungashila findu fitangalili ili fimutangi chipindi dachiyisi.

20 Yuwi Timotewu, viki unofu findu fyosi fiwuhadishiwili. Wiseghi na maywangu
va wafu na malimbu va chipufi kwa chila vandu vamonga vakuchikema, “Umanyi”.
21 Nongwa vamonga vakwijuma kucha vana umanyi awu wa udesi na yichifumbukili
vayaghamisha ujumilwa.

Nguvadadavila kwa Chapanga mwavosi avapi usangi waki.

BALUWA YA PILI YA PAULI KWA TIMOTEWU
ULONGULELU

Chitabu cha Timotewu wa pili ndi baluwa ya pili ya ndundami Pauli kuyenda kwa ndumindumi waki Timotewu.

Chitabu cha Timotewu wa pili chiyandikiwa samba na majuva va mbelu ya ngalilu ya Pauli. Chipindi achi aveli muchijaka aku Loma Timotewu 1:16. Pauli na Timotewu vayitamili munu na myanja yitangalili amkemili mweni kucha mwana waki Vafilipi sula ya 2:22,1 Timotewu sula ya 1:2, 1:18.

Ayi ndi baluwa ya mchechi ya Pauli ayandikili kwilata Timotewu weka yaki hela badili ya lipinga lya vandu yivamjumillili Kilistu. Baluwa singi ndatu ndi Timotewu wa 1 na Titusi na Filimoni. Chipindi baluwa ya Timotewu wa 2 payiyandikiwili, vandu yivamjumilili Kilistu yivaveli pasi ya wutwa wa Loma vaveli vakugobuliwa. Pamongapa ayi yaveli nongwa Pauli aveli muchijaka na amlayishili Timotewu ayiwunishili kwa fila fidindalili. Ngimu muchitabu cha Timotewu wa 1 Pauli akumgayila Timotewu ngayikilu sitangalili kwilata vawula va udesi Timotewu sula ya 1:16-18. Pambeli mweni amuwombilili Timotewu kucha kuulongolu dakuvi na chipindi chidindalili sula ya 3:1.

Fivelili mugati kwa chikata:

Pauli akukanda kwa kumjambusha Timotewu sula ya 1:1-2 na pambeli amkolili mawoku mweni sula 1:3-18.

Kandi amkuvilishili Timotewu kuyiwunishila sula ya 2:1-13.

Pambeli mweni amgayilili nayililu sitangalili sula ya 2:14-26.

Kandi amkayikili mweni kwilata findu dafifumbuki paulongolu na deha nofu ya kukombikesha sula ya 3:1-4:8.

Pauli akumalila kwa findu yifimwilata Timotewu weka yaki hela sula ya 4:9-24.

1 Nenga Pauli, Chapanga adayilili ndivi ndundami wa Yesu Kilistu, ndiwulandula
unofu wa jola watujangili mukwilumba na Yesu Kilistu. 2 Ngukuyandikila yuwi mwana
wangu muujumilwa Timotewu. Upati usangi, lusungu na kusika kufuma kwa Chapanga
Tati wetu na Bambu wetu Yesu Kilistu.

Kulumba na kwikola mawoku

3 Ngumulumba Chapanga, yindimkimbanikila kwa natilu ya nyanyi, ngimu wuvagolili
vavaha vangu, ngumulumba pamusi na pamihi mudadavu shangu. 4 Ngumbungumbu
yangu mumisosi yaku na ngudayila munu kukuwona, ili ndivi na cheleli ngomi.
5 Ngumbungumbu ya ujumilwa waku wa nakaka kwa nenga, ujumilwa wavelili nawu
pakwandi mbuyi waku Luisi na wuwula wula mawaku Euniki. Ndina chiganu kucha
hata yuwi kuvanawu. 6 Ndi nongwa ngukutinusha wuyigoli fupu ayi ya Chapanga
yivelili mugati yaku yivi na liwovi munu, fupu yila wuyiyangili chipindi pandikuvikilili
mawoku. 7 Kwanongwa mfuki yitugayiliwili na Chapanga akutugola tuvi na lyogha ha,
ila ndi Mfuki yatugola tuvi na liwovi na utami na ng'unishilu.

8 Topi, ukotoo kuwona chindipa kuvatovilela vandu milandu ya Bambu wetu, wala
ukotoo kuwona chindipa kwanongwa ya nenga ying'opiwili muchijaka kwanongwa yaki.
Lakini wiwunishili pamu na nenga mugobuleku kwanongwa ya Chilongu cha Nyanyi,
ngimu Chapanga wakugayila liwovi lya kugola naha. 9 Mweni atulowulili, katukema tuvi
vandu vaki mweni, kwanongwa ya findu finofu ha fitugolili, ila kwanongwa ya dayililu
yaki na usangi waki. Atusangilili usangi awu kwanongwa ya Yesu Kilistu kukandila
kulumbiwa kwa mlima. 10 Lakini ponopa usangi wa Chapanga wugubutuliwa kwa yufwi
kwa kwisa kwa mlowola wetu Yesu Kilistu. Mweni kawesha liwovi lya njifwa na kwa
deha ya Chilongu cha Nyanyi kagubutula unofu wa jola.

11 Kwa nongwa ayi nenga shawuliwa ndivi ndundami na muwula na mlandula
wa Chilongu cha Nyanyi, 12 Nenga ngugobuleka kwa milandu yila. Lakini nguwona
chindipa ha, nongwa ndimumanya yula yindimjumila kandi ndina chiganu kucha
mweni daachidimi finofu chila chanyimbili mbaka lijuva lya mbelu. 13 Kamuli ng'ulilu
ya nakaka yiwupikanishili kwa nenga muujumilwa na muutami mukwilumba na Yesu
Kilistu. 14 Chindu chila chinofu chiwugayiliwi wuchidimi kwa liwovi lya Mfuki Mng'alili
yayikala mugati ya yufwi. 15 Ngimu wumumanyili, vandu vosi mlima wa Asia vaneka,
gati yawu mwaveli Fugelu na Helimugeni. 16 Bambu ayiwonilili lusungu nyumba
ya Unesifolu, kwanongwa anyimbili cheleli mumoyu myanja yitangalili, wala awonili
chindipa ha kwa nenga nongwa ya nenga kuva muchijaka. 17 Kalopu pafikili Loma,

angimbanikilili nendu kunzaka mbaka kang'ona. 18 Bambu amsangili lusungu lwa
Chapanga mulijuva lya mbelu! Na yuwi kufimanya figoli finofu fyagolilili aku Ifesu.

2

Machonda msangi wa Yesu Kilistu

1 Topi, yuwi mwana wangu muujumilwa, wuvi na liwovi kwa deha ya usangi wa
Chapanga yiwupatili kwa kwilumba na Yesu Kilistu. 2 Yuwi kupikanisha ng'ulilu
yidetili pawulongolu ya vatovilela yivatangalili. Ponopa na yuwi wuvawuli vandu
yivapikana, veni davaweshi wuwowu kuvawula vandu vengi. 3 Wiwunishili gobuleku
pamu na yufwi kucha machonda msangi wa Yesu Kilistu. 4 Ngandawu paghava kumgoha
akwikimbanisha ha na findu fya ngalilu ya majuva vosi ila akwikimbanisha na findu fya
kumgoha ili amunoweshi mkomi waki wa vangandawu. 5 Nongwa mundu yalimbana
mukwivilinga aweshi ha kuwesha na kupata fupu ya uweshi leki pakamula ng'odu
Malawu va kulimbana. 6 Mlimi yagolili chichuku chikomi akudayiliwa ghavi wa
kwaa kupata fivelekwa. 7 Wiholi afi yifideta, nongwa Bambu dakugoli umanyi kila
chindu. 8 Wuvi na ngumbungumbu na Yesu Kilistu yashukushiwili, yaveli wa lukolu lwa
Dawudi, ngimu wuchiwula Chilongu cha Nyanyi achi chinandula, 9 topi ngugobuliwa na
ngongiwa kwa lingongola kucha mwafu. Lakini Chilongu cha Chapanga dachiweshi ha
kukongiwa kwa lingongola. 10 Hinapawu ngwiwunishila kila chindu kwanongwa ya
yivashawuliwili na Chapanga, ili veni wuwowu vapati ulowolu wuvelili kwa deha ya
Yesu Kilistu na wula wutuyeghela ukomi wa jola. 11 Detelu ayi ndi ya nakaka,

“Leki twasovili pamu na mweni,
datwikali wuwowu pamu na mweni.
12 Patuyendilela kwiwunishila,
datutavali pamu na mweni.
Leki patumlema,
na mweni wuwowu daatulemi.
13 Patuva na ujumilwa ng'odu,
mweni majuva vosi akuva na ujumilwa,
nongwa mweni akuwesha ha kughalambula chadetili.”

Mgola chichuku yajumiliwili na Chapanga

14 Topi, wuvatinushi vandu vaku filongu afi na kuvakayika pawulongolu ya Chapanga
vavaleki malimbu mufilongu. Malimbu ava vanyanyi ha, ila vakuyegha hela uyanangi
kwa vala yivapikanisha. 15 Kamali ili ujumiliwi na Chapanga kucha mgola chichuku
changajila chindipa kwa chichuku chaki na yawula finofu Chilongu cha nakaka.
16 Wilyepi na maywangu yangajila kujakwa na vachisisii, kwanongwa davayendileli
kuvavika vandu kutali na Chapanga. 17 Filongu fya ndambu ayi fiva kucha chilonda
yichikula kalopu kuva lilonda mbama. Gati ya ava yivawulili afi ndi Huminayu na Filetu.
18 Ava vayaghamila nakamu patali na unakaka na vagola ujumilwa wa vandu vamonga
uyaghamili pavadeta kucha ushukushu wutuvetela wugoleka kala. 19 Lakini unakaka
wa Chapanga wudindala nakamu ngimu ligonguveli lya chikandilu na pambindi yaki
fiyandikiwa filongu afi, “Bambu kavamanya vala yivavelili vaki” na “Kila yadeta mweni
ndi wa Bambu, awuleki wafu.”

20 Munyumba ngomi muva na bakuli na findu fya ndambu shosi, fimonga fya
migonguveli ya mbiya na Chumang'andu fya kugolela ndambu ya paweka na fimonga
fya uganga na mibiki fya golelu ya majuva vosi. 21 Topi, leki mundu paying'alisha
kwa kwibava patali na findu afi fyosi fya wafu, daghavi kucha chindu cha golelu ya
paweka, kwanongwa kashawuliwa na akujakwa kwa chichuku cha Bambu, kava kala
kwa chichuku chinofu. 22 Wuyilyepi na dobukelu sha wuchijana na kamuli ugoleki
na ujumilwa na utami na kusika pamu na vandu vonda yivamdadava Bambu kwa
ndima yiwofuwiliwi. 23 Wuyilyepi malimbu va chisisii na vangajila utangi, kumanya
kucha afi fikuyegha ndewu. 24 Ndumindumi wa Bambu akotoo kwishosha. Akudayiliwa
kuva mshishamoyu kwa vandu vonda na ghavi muwula msangi na wakuyiwunishila,
25 yavelili mshishamoyu pavakayika vala yivamlimba mweni, pamongapa Chapanga
akuwesha kuvasangila fwasi ya kupomela na kuwesha kuumanya unakaka. 26 Topi,
kwa deha ayi davaweshi kumanya ndambu ya kwinanasula mumtambu wa Mvifyi
wavawomishili na kuvagola vagoli fyadayila mweni.

3

Majuva va mbelu

1 Umanyi kucha majuva va mbelu dakuvi na chipindi cha gobuleku. 2 Nongwa vandu
davayitami veni na kusitama mbiya na vana kwijuma na lukilu na vanakujowola na
vangajila kuvapikana valeli vawu na vangajila kulumba wuwula wula na vawafu.
3 Vangajila kuvatama vayawu na vangajila kuvapomela vengi na yivahegha na yiva
vangajila kuyiwunishila na vabafu na vakali na yivachinyekwa chochonda chivelili
chinofu, 4 davavashengeti vayawu, vangajila kuyipwelesha yivamemili kwijuma na
yivadayila kufwama pitu kumtama Chapanga. 5 Kwa kuvalola davawoneki kucha vandu
yivamjuma Chapanga na dadavu, lakini vakulilema liwovi lyaki. Wuvayilyepi vandu
ava. 6 Vandu vamonga gati ya ava vakwingila munyumba sha vandu na kuvajanga
vadadala ili vavapikani veni hela vadadala ava ndi vala vapufi yivamemili sambi na
kulongushiwa na ndambu sha dobukelu. 7 Vadala ava pavayiwula majuva vosi, lakini
ndambu wuvavelili davaweshi ng'odu kuumanya unakaka. 8 Vandu ava vakuulimba
unakaka ngimu wula Yani na Yambi wuvamulimbili Musa * yivamlimbili Musa. Hala sha
vandu ava siyanangika na valemiwa kwanongwa ujumilwa wawu wa ufyangu. 9 Lakini
davayendi kutali ha, kwanongwa upufi wawu dawuwoneki lipala hela kwa vandu vosi,
ngimu wuyivelili kwa Yani na Yamba.

Nayililu ya kumalilila

10 Lakini yuwi kukombikesha ng'ulilu yangu na ngalilu yangu na chindiyilatili
mungalilu na ujumilwa wangu na uwunilifu wangu na utami wangu na metelu yangu,
11 na ndeshiwu pamu na gobuleku yangu. Kumanya findu fyonda yifing'onili kula
Antiyokiya na Ikoniu na Lusta. Ndeshiwu asi ndasiwunishilili na Bambu anowulili
mufyonda afi. 12 Kila mundu yadayila kwikala ngalilu ya kumjuma Chapanga
mukwilumba na Yesu Kilistu, agobuliwi. 13 Lakini vandu va wafu na vajangi
davavi vawafu munu, pavavajanga vandu vamonga na veni kujangiwa na vamonga.
14 Lakini yuwi kamulili chiwuwuliwili na kuvajumila nakamu. Kumanya kucha ghani
yakuwulili, 15 na kukandila vana waku kumanya Mayandiku Mang'alili yivawesha
kuyegha luhunja luyegha ulowuliwi kwa deha ya kumjumila Yesu Kilistu. 16 Mayandiku
vosi vang'alili vayandikiwa kwa kulongoshiwa na Chapanga na vajakwa kwa kuwula
unakaka na kukayika nakuvalagha kukombikesha na kuvagola vandu vayikali ngalilu
ya ugoleki, 17 ili mundu yagola chichuku cha Chapanga ghavi na findu fyosi yifidayiliwa
mukumkimbanikila Chapanga na kwikala ndemindemi kugola fichuku fyosi finofu.

4

1 Ngukulayisha pawulongolu ya Chapanga na pawulongolu ya Yesu Kilistu, yula
yavahigha vandu yivayikala vanofu na yivasovili na kwanongwa akwisa kutavala
kucha mutwa. 2 Yendeleli kuchilandula Chilongu cha Chapanga, wuvi kala muchipindi
chijakwili na muchipindi chingajila kujakwa. Lakalili na kuvakayika na kuvakola
mawoku vandu pawuvawula kwa uwunilifu. 3 Nongwa dachiyisi chipindi vandu
davalemi kupikana ng'ulilu ya nakaka, ila davakombikeshi dobukelu shawu veni na
kwikungila vawula vatangalili kwa kuvawula findu fila fivadayila kupikana. 4 Davalemi
kupikana milandu ya unakaka na kughalambukila himusi sha udesi. 5 Lakini yuwi, wuvi
na chigelu, wiwunishili tabu, goli nakamu chichuku chaku cha kulandula Chilongu cha
Nyanyi na ugoli nakaka undumindumi waku.

6 Nongwa chipindi changu cha kusova chiva pabehi na mwasi wangu dawupunguliwi
ngimu wula vatambika va Chapanga wuvapungula litambiku lya difwayi pawulongolu
ya Chapanga. 7 Gola chichuku changu kwa ngimbaniku na kwimalila, ngimu wula
mundu yayivilinga gola finofu na ujumilwa ndiwudima. 8 Ponopa yisighala hela
kugayiliwa fupu ya ngalilu ya ugoleki, fupu yila ya Bambu muhigha ngajila lushawu
wa lijuva lila danyimbi nenga, nenga weka hela ha, ila pamu na vala vonda yivavetela
kwa utami kufuma kwa mweni.

Nayililu ya Pauli

9 Wikuvilishi kwisa kwa nenga kalopu. 10 Dema kawutama mlima awu kaneka mweni
kayenda Tesaloniki. Kilesiki ayendili Galatiya na Titusi ayendili Dalimatiya. 11 Luka
weka hela ndi yaveli apa pamu na nenga. Mkovikeli Maliku mwisi pamu, nongwa
daweshi kundanga mungimbaniku yangu. 12 Namulayishili Tukiku kula Ifesu. 13 Pawisa
unyegheli likoti lyangu lindililekili kwa Kalipu kula Tiloa, wuwula wula unyegheli na
fila fitabu, fyamunu fila fitabu figoliwili kwa ngwembi.

* **3:8** Vandu ava vavelili vayilwana va Fwalawu aku Misili. Loli chitabu cha Kufuma 7:11

14 Alekisanda, yula yaponda findu fya fyuma yagolilili milandu yitangalili ya wafu,
Bambu damuhombi kulinga fila fyagolili. 15 Mwivavali na mweni nongwa alimbili
unjagila wetu kwa liwovi.
16 Chipindi pandiyitashili mwanja wa kwaa kwa hela mundu yandangili, vonda
vanekili. Ngumuluva Chapanga akotoo kuvavalangila livifyu muchilongu achi! 17 Lakini
Bambu yaveli pamu na nenga kanyimba liwovi, ng'wesha kuwulandula unjagila wonda,
ili vandu vangajila kuva Vayawudi vawupikani, kandi jabuliwi muhighilu ya njifwa
ngimu kulowuliwa mumlomu ya majabi. 18 Ukomi wuvi na Bambu na findu fyonda fya
wafu na kundola finofu mbaka kumbindi kwa Chapanga muwutwa waki wa kumbindi
ajumiwi jola. Yina.

Jambushilu ya mbelu

19 Ujambushili Piliska na Akula na vala va munyumba ya Unesifolu. 20 Ilastu asighalili
Kolindu na amlekili Tilofimu kula Miletu, kwanongwa avelili mtami. 21 Lopukeshi fiki
chipindi lupepu lukomi lukali hela kukanda.
Ebulu na Pudi na Linu na Kilawudiya pamu na vonda yivajumilili Kilistu vakukujam-
busha.
22 Bambu akudimi.
Nguvadadavila kwa Chapanga mwavosi avapi usangi waki.

BALUWA YA PAULI KWA TITUSI
ULONGULELU

Chitabu cha Titusi ndi chimu ya sila baluwa mchechi sha Pauli shayandikili kwilata mundu mweni weka hela yayilatili lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu ha. Baluwa singi ndatu ndi 1Timotewu na 2Timotewu na Filimoni. Pauli amyandikilili Titusi, lakini ayandikili kucha wula akudayila yipikanishiwi na vandu vatangalili. Tukuwesha kumanya naha mweni pahimulili jumu yaki kucha ndundami, Titusi amanyili kala chilongu achi. Pamongapa Pauli ayandikili baluwa ayi gati ya myaka milongu sita na mitatu na milongu sita na muhanu kukandila pawonikili Yesu.

Pauli amlayili Titusi kulongosha mipinga ya vandu yivamjumilili Kilistu yivaveli muliwunguli lya Kileti. Pauli ayandikili baluwa ayi kwilata kumlagha Titusi mukushawula na kuvawula filongosi va mipinga ya yivamjumilili Kilistu. Avalayili ngimu wuwula wamlayili mubaluwa ya Timotewu. Baluwa yaki yikusasambula ndambu filongosi wa mipinga ya yivamjumilili Kilistu yivadayiliwa kuva na unofu mkomi. Vandu yivamjumilili Kilistu na filongosi vawu va majuva ava vakudayiliwa vavi ndemindemi kulembesha kwa chiganu kusighala muunofu mkomi wuudayiliwa kwa vala yivavelili muulongoshi.

Fivelili mugati kwa chikata,

Pauli akumlagha Titusi kuvashawula filongosi yivamtama Chapanga mungalilu yawu yonda. Sula ya 1:1-16.

Pambeli kandi mweni amlayili Titusi kuvawula vandu kwikala ngalilu ya kumtama Chapanga mungalilu yawu. Sula ya 2:1-3:11.

Mbelu, Pauli akuyandika filongu fya kumalilila. Sula ya 3:12-15.

1 Nenga Pauli ndumindumi wa Chapanga na ndundami wa Yesu Kilistu. Nenga shawuliwa kuwudindasha ujumilwa wa yivashawuliwili na Chapanga na kuvalongosha vawumanyi unakaka wa kwikala ndambu ya kumunowesha Chapanga.
2 Weni ndi wukutugayila shuvililu ya unofu wa jola, Chapanga akudeta udesi ha, atujangili ngalilu ya unofu chipindi mlima waveli wakali kulumbiwa, 3 na pachifikili chipindi cheni, alangushili muunjagila waki wawulandulili ngimu Malawu va Chapanga, mlowola wetu.
4 Ngukuyandikila yuwi Titusi, mwana wangu wa nakaka muujumilwa wutuveli na yuwi.
Kufuma kwa Chapanga tati wetu na Kufuma kwa Yesu Kilistu Mlowola wetu ngukuluvila usangi na kusika kufuma kwa Chapanga.

Chichuku cha Titu kula Kileti

5 Ngakulekili kuliwunguli lya Kileti kwanongwa ugolikeshi yila milandu yivelili yikali kupela na kuvashawula vavaha filongosi muchipinga cha yivamjumilili Kilistu mumbwani shosi. Kotoo kwivasuwa findikulayilili, 6 mvaha yalongosha chipinga cha vandu yivamjumila Kilistu ghavi mundu yangajila mbatiwa na yaveli na mwehi yumu hela na vana vaki vavi yivamjumila Yesu, vakotoo kuva na nditi na vangajila kupikana.
7 Mvaha chilongosi wa chipinga cha yivamjumila Kilistu yalolela filongu fya vandu ndi muwolukela wa chichuku cha Chapanga, ghavi mundu yangajila mbatiwa. Akotoo kuva na chinyuku, akotoo kuva na maya, akotoo kuva njayila, akotoo kuva muna ndewu na akotoo kuva yayikungashila mali kwa deha ya chindipa. 8 Ila ghavi yalibushila vandu na yadayila milandu ya usangi, yagola fyadayila Chapanga na mng'alili na yagola ngimu wufidayiliwa na yawesha kwilongosha mweni. 9 Awukamuli unjagila wula nakaka kucha ndambu wulilu yetu. Ndi daweshi kuvadindasha vengi kwa ng'ulilu ya nakaka na kulangusha wafu wa vala yivalimba ngu'lilu ayi.
10 Kwanongwa kuvaveli vandu vatangalili munu yivafumili mudeha ya Vayawudi, vala yivavalema filongosi na kuvajanga vandu kwa upufi wawu. 11 Uvapeshi filongu fyawu, kwanongwa vakuyashinganya nyumba yosi kwa kuwula findu fingajila kujumiliwa kuwuliwa, vakugola nahawu kwanatilu ya wafu ya kupata mbiya. 12 Hata mbuyi vawu yumu yaveli Mkileti, adetili, “Vakileti majuva vosi vakudetaya udesi, kandi vava kucha vang'ongolu va wafu, vabafu na vagata!” 13 Na mweni adetili nakaka, kwanongwa ayi, ukudayiliwa uvalakalili nendu, ili vavi na ujumilwa wa nakaka. 14 Vakotoo kuyendilela kukamulila himusi sha Chiyawudi singajila chindu na Malawu va vandu yivafuma kwa vandu yivalemili unakaka. 15 Kila chindu ching'alili kwa vandu vang'alili,

lakini kwahela chindu chivelili ching'alili chivi kwa vala yivangajila kuva vang'alili na vangajila ujumilwa, kwa hala shawu na natilu sipighashiwa. 16 Vandu kucha ava vakwijuma vamumanya Chapanga, lakini ndambu yivagola vakumlema. Ndi vandu yivakalalisha munu na vanalukilu, vakujakwa ha kwa chindu chochosi chinofu.

2

Ng'ulilu ya nakaka

1 Lakini yuwi wukudayiliwa kulandula findu yifilinga ng'ulilu ya nakaka. 2 Wuvawombeli vavaha vaweshi kwilongosha veni mungalilu yawu na luhunja na vashishamoyu vakudayiliwa kuva muujumilwa nakaka utami na uwunilifu.

3 Wuwula wula wuvawombeli vadala vagogolu vavi vandu yivagola findu yifimunowesha Chapanga, vakotoo kuva vajongisheli awu vanjayila va difwayi, ila vakudayiliwa kuwula milandu ya nyanyi. 4 Ili uweshi kuvawula vakavali yivahetiwili vavatami vabambu vawu na vana vawu, 5 vaweshi kwilongosha veni mungalilu yawu ng'alili na vavi vasangi, vadimi nyumba shawu na vavapikani vabambu vawu, ili lulayilayi lwa Chapanga lukotoo kubedaliwa.

6 Wuwula wuvawombeli fijana vaweshi kwilongosha veni mufindu fyosi. 7 Mung'ulili yaku wuvi chilangushilu mufigoli na uvakoli na kuvajumila mufigoli fya usangi. Mung'ulilu yaku wuvi wanakaka na ungajila machwegha. 8 Filongu fyaku fivi fya nakaka na fingajila uvifyi ili yivakulimba vapati chindipa pavapota cha wafu cha kukudetela.

9 Wuvawombeli vavanda vavapikani vabambu vawu na kuvanowesha mumilandu yosi. Vakotoo kulimbana nawu, 10 awu kuhija findu fyawu. Vavi chilangushilu kucha veni vasangi na vajumilwa majuva vosi, kwanongwa fyavagola fyosi vakufigayila jumu ya nyanyi ng'ulilu yimwilata Chapanga mlowola wetu.

11 Nongwa usangi wa Chapanga wugubutuliwa ili wuyeghi ulowolu kwa vandu vosi. 12 Usangi wa Chapanga wukutuwula kuwuleka wafu wosi na dobukelu ya mumlima awu wa ponopa, tuweshi kwilongosha twaveni na twikali ngalilu nofu yidayiliwa na kumunowesha Chapanga mungalilu yetu, 13 kunu patuvetela shuvililu ya nemusi ya Chapanga chipindi pawufumbuka ukomi wa Chapanga mkomi na Mlowola wetu Yesu Kilistu. 14 Ayitawulili mweni kwanongwa yetu ili atukomboli kufuma muwafu wosi na kutugola vandu vang'alili yivavelili vaki mweni, vandu yivavelili na luhujulu lwa kugola usangi.

15 Topi, wuvawuli vandu milandu ayi na kwa uwesu waku wosi kunu ukuvatinusha na kuvakayika vandu vaku. Mundu akotoo kukubedala.

3

Ngalilu ya Chikilistu

1 Wuvagoli vandu vavi na ngumbungumbu vavatundamili vatavala na yivavelili na uwesu, vavapikani na kuva ndemindemi kugola milandu yosi ya usangi. 2 Wuvawombeli vakotoo kumujowola mundu yoyonda, ila vayikali kwa kusika na kujova, majuva vosi vavi vashishamoyu kwa mundu yoyonda. 3 Kwanongwa chipindi chimu yufwi twavelili vapufi, vanalukilu na kujangiwa. Twavelili vavanda va hujulu sha kufitama na kusekilela findu fyosi finofu. Twayikalili na uvifyi na weyi, vandu vatunyekwili na yufwi twinyekwa. 4 Lakini chipindi usangi na utami wa Chapanga, Mlowola wetu pawugubutuliwili, 5 katulowola kwanongwa tugola usangi ha ila kwa lusungu lwaki hela, kwa deha ya Mfuki Mng'alili katugola tuvi vana vaki kwa kuwoneka mwanja wa pili na kutugayila ngalilu ya shonu kwa kutuwofuwa kwa machi. 6 Chapanga atugayilili Mfuki Mng'alili kwa usangi kupitila Yesu Kilistu Mlowola wetu, 7 kwa usangi waki tujumiliwi kuva goleki kwa Chapanga na kupokela unofu wa jola wutushuvilila. 8 Detelu ayi ndi ya nakaka.

Ngukudayila ukombikeshi milandu ayi, ili vala yivamjumila Chapanga vavi na bayililu ya kugola fya usangi afi findu fya nyanyi na fivatanga vandu. 9 Lakini wuyilyepi na malimbanu va chipufi na kutambula matawa vatangalili va vambuyi na milandu yivayilata Malawu va Chapanga vamupili Musa. Milandu ayi ya nyanyi ha na yikuvatanga vandu ha. 10 Mundu yagola vandu vayibavi umukayiki mwanja wumu na wa pili, pambeli umuleki. 11 Kumanya kucha mundu ngimu ayu kalewuka na sambi shaki sikulangusha kucha kavifya.

Naghililu ya mbelu

12 Pandimulayishili Alitema awu Tukiku kwa yuwi, kimbaniki wisi unoli kula Nikopoli, kwanongwa namula dandiyikali aku chipindi cha lupepu. 13 Kamali kumtanga mundu

wa Malawu Sena na Apolu ili vaweshi kukanda myanja yawu na kombikeshi vapati findu
fyosi fivadayila. 14 Vandu vetu vakudayiliwa vayiwuli kwitawula veni kugola findu fya
usangi ili vaweshi kupata fivadayila mungalilu majuva vosi na vakotoo kwikala ngalilu
chakachaka hela.
15 Vandu vosi yivavelili pamu na nenga vakukujambusha. Muvajambushi vandu
yivamjumila Kilistu vayetu muujumilwa yivatutama.
Nguvadadavila kwa Chapanga mwavosi avapi usangi waki.

BALUWA YA PAULI KWA FILIMONI ULONGULELU

Chitabu chidokwa kwa Filimoni chayandikiwili na ndundami Pauli sula ya 1:1. Pauli aveli muchijaka paghaveyi akuyandika, ayi yikulangusha kucha ayandikili paghaveyi Loma. Leki payiva aveli Loma topi dachivi chiyandikiwa kucha myaka milongu sita na wumu chipindi pasovili kala Kilistu, achi ndi chipindi chichila chila chaveli chiyandikiwa chitabu cha Vakolosayi.

Mweni ayandikili baluwa ayi kwa mundu yumu yakemiwili Filimoni. Filimoni aveli yumu gati ya vandu yivamjumilili Kilistu na mweni aveli na mvanda. Pauli amuyandikilili kumuluva akotoo kumtova mvanda waki Onesimu yaveli kamtuva. Kwa malawu va Valoma yaveli telatela kwa Filimoni kumuwulagha Onesimu. Pauli awombili kwa kumdedeka na kumkola mawoku Filimoni ili amjumili Onesimu kucha mlongu yamjumilili Kilistu kandi amluvili Onesimu ajumishiwi kukimbanika pamu na Pauli sula ya 1:13-14.

Fivelili mugati kwa chikata

Pauli akumjambusha Filimoni sula ya 1:1-3.

Pambeli Pauli akumluvila Onesimu ili Filimoni amjumili Onesimu kucha mlongu kwa vandu yivamjumilili Kilistu sula ya 1:4-21.

Pauli akumalilila kwa kuvika lipala chayilatili kuvatyangila na kuvajambusha. sula ya 1:22-25.

1 Nenga Pauli, mvanda wa Kilistu Yesu, pamu na mlongu Timotewu.

Tukukuyandikila yuwi filimoni mgolafichuku muyetu yitukutama, 2 na lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu liyitang'ana mukaya yaku na yuwi muhaja Afiya na machonda muyetu Alikipu. 3 Tukuvaluvila usangi na kusika kwa Tati wetu Chapanga na kwa Bambu Yesu Kilistu.

Utami na ujumilwa wa Filimoni

4 Chipindi chosi pandiva ngudadava, ngukukumbuka yuwi Filimoni, pandimlumba Chapanga, 5 nongwa ngupikana chilongu cha ujumilwa wa yuwi kwa Bambu Yesu na utami waku kwa vandu va Chapanga vosi. 6 Ngukudadavila ili ujumilwa awu wuyihasha pamu na yufwi wutugoli tuvi na umanyi nendu na nemusi shetu situpata mukwilumba na Kilistu. 7 Mlongu utami waku wunyeghela seku ngomi na kungola liwoku nendu! Na yuwi kusakapusha ndima sha vandu va Chapanga.

Pauli akumluva Filimoni amtangi Unesimu

8 Hata leki ngaweshili kugola ngajila lyogha, mugati ya Kilistu kulamula kukuwombela chindu chiwudayila kugola, 9 lakini kwanongwa ya utami ngukuluva. Nenga Pauli, muvaha na ponopa ng'opiwa muchijaka kwanongwa ya Yesu Kilistu. 10 Ndina chindu chimu cha kuluva kwa Unesimu mwana wangu muujumilwa kwa kwilumba Kilistu, ndiva tati mundu wa chindima pandiveyi muchijaka. 11 Ndi Unesimu yuyula yula mweni chipindi chimu aveli akujakwa ha, lakini panopawu akujakwa kwa nenga na yuwi wuwowu. 12 Ponopa ngumulayisha kwa yuwi, mweni kucha ndima yangu. 13 Ngadayilili ayikali apa na nenga andangi badili ya yuwi pandiva muchijaka kwanongwa ya Chilongu cha Nyanyi. 14 Ngukung'ang'anika ha undangi, usangi wa yuwi wukuva ngimu wudayila umweni kwa kung'ang'anikiwa ha. Dagoli ha chindu chochosi ngajila kung'ombela.

15 Pamongapa Unesimu akawukili kwa yumwi dahili hela, ili uweshi kuva na mweni majuva vosi. 16 Ponopa mweni mvanda hela ha, ila ngiba ya mvanda, mweni mlongu wetu yitumtamili. Kwa nenga katawuka nendu, kwa yuwi daghavi katawuka munu, nongwa kava mundu kucha yufwi, kava kucha mlongu Mubambu. 17 Topi leki kumanya nenga kucha muyaku, mpokeli kucha wula wungambokilili nenga. 18 Leki akakuvifyili chindu, awu akavelili na nongwa kwa yuwi, topi uhighi nenga danguhombi. 19 Ponopa kwa liwoku lyangu ndimweni nguyandika chilongu achi kucha, nenga Pauli dahombi. Ndina ndambu ya kudeta kucha ukuhighiwa yuwi umweni baha na nenga. 20 Yina, mlongu wangu, ugoleli chilongu achi kwanongwa ya litawa lya Bambu, usikishi ndima yangu kucha mlongu Mukilistu. 21 Nguyandika ili mbati shuvililu kucha dawujumili chinuvili, kandi manya dawugoli fikomi ya afi findikuluva. 22 Pamu na fyosi afi, mundandili chumbagati cha kuwonja, kwanongwa ngushuvilila kucha kwa dadavu shenu, Chapanga dasangili nyisi kuvatyangila.

Jambu ya mwishu

23 Epafula, muwopiwa muyangu kwanongwa ya kumukimbanikila Yesu Kilistu,
akuvajambusha. 24 Wuwula wula, vagolafichuku vayangu Maliku na Alisitaku na Dema
na Luka vakuvajambusha.
25 Nguvaluvila mwavosi usangi wa Bambu Yesu Kilistu.

BALUWA KWA VAYIBULANIYA ULONGULELU

Chitabu cha Vayibulaniya ndi baluwa ya kuvakola mawoku vandu, cheni chikulangusha ndambu Yesu wagolili wuwoneki nakaka wula umbuyi wa Lilaghanu lya Dahili.

Yaveli iyandikiwa kucha nandulilu. Kuna findu nendu ya milongu sita kufuma lilaghanu lya dahili liyandikiwili chiyibulaniya findu afi umbuyi waki wukuwoneka lipala, Yesu kawugola wuwoneka nakaka. Kandi muchitabu achi chikuhimulila ngimbaniku ya mtambika Mkomi wa Chiyawudi. Kwanongwa ayi chitabu achi chayilatili kuvakola mawoku Vayawudi yivamjumilili Yesu. Chitabu achi cha Vayibulaniya chikulangusha kucha Yesu amalilili chichuku cha Malawu va Chapanga vamupili Musa ili Vatambika va Chapanga vakotoo kuyendilela kutawula kandi mitambiku ya kunyanya. Kwanongwa Yesu ndi aveli litambiku kwa sambi shosi mwanja wumu hela na kwa fipindi fyosi. Vandu yivamjumilili Kilistu va majuva ava wuwula vakukoliwa mawoku na baluwa ayi ya Vayibulaniya vayendileli kumkovikela Yesu Kilistu yatugola yufwi tumjumili Chapanga na kuyendilela kumjumila mweni. Sula ya 12:2.

Kwahela mundu yamanyili ghani yayandikili chitabu cha Vayibulaniya, lakini yivapwembukili vatangalili vawomba pamongapa yayandikili aveli ndundami Pauli awu Lukasi awu Banabasi. Kandi chipindi chiyandikiwili chitabu achi chimanyika ha lakini vatangalili vakujumila chiyandikiwili kumbeli ya mwaka milongu saba pawonikili Yesu. Yelusalemu yaveli yifyoghiwa mu mwaka wa milongu saba kukandila pawonikili Yesu, lakini yayandikili baluwa ayi akuhimulila Yelusalemu kucha yaveli yifyoghiwa kala ha. Chitabu achi cha Vayibulaniya chiyandikiwili mu mbwani ya Loma. Sula ya 13:24 na pamongapa chashengitishiwili gati ya fipinga fitangalili fingi fya vandu yivamjumilili Kilistu.

Fivelili mugati kwa Chikata,

Yayandikili akulangusha kucha Yesu aveli mkomi pitu vambuyi va Chapanga na vamakungu. Sula ya 1:1-4:13.

Kandi ayendilelili kulangusha kucha Yesu mkomi pitu vatambika vala yivakimbanika munyumba sha Chapanga mu Yelusalemu. Sula ya 4:14-7:28.

Wuwula wula ngimbaniku ya Yesu yiva ngomi pitu lilaghanu lya dahili lyeni Chapanga agolili na vandu vaki kwadeha ya Malawu vala vamgayilili Musa. Sula ya 8:1-10:31.

Pamalilili kuhimulila kucha Yesu mkomi kwa ndambu shosi, muyandika akutawula malayishu va figoli. Sula ya 10:32-13:17.

Mbelu muyandika akumalilila kwa kuvakola mawoku na kuvajambusha. Sula ya 13:18-25.

Chilongu cha Chapanga kupitila mwana mundu

1 Dahili, Chapanga aywangili na vavaha vetu kupitila vambuyi vaki kwa deha
sitangalili na ndambu sitangalili, 2 lakini majuva ava va mbelu kawomba na yufwi kwa
deha ya Mwana mundu, yamgayilili findu fyonda fivi fyaki na kupitila mweni Chapanga
alumbili milima. 3 Mweni ndi lung'ali lwa ukomi wa Chapanga na chilangushilu
cha Chapanga mweni, yagola findu fiyendileli kuva ngimu wufivelili kwa chilongu
chaki chivelili na liwovi. Pavapugili kala vandu sambi shawu, kayikala kumbindi kwa
Chapanga, mwambu wa mlilu wa Chapanga mkomi.

Ukomi wa mwana wa Chapanga

4 Mwana wa Chapanga mkomi pitu makungu na Chapanga kamugayila litawa likomi
pitu makungu. 5 Nongwa Chapanga amuwombilili ha hata yumu wa vala vamakungu
wa Chapanga vaki kucha,
“Yuwi ndi Mwana wangu,
nalelu ngulandula ndiva Tati waku.”
Na wala kadeta ha kwa makungu yoyonda,
“Nenga dandivi tati waki,
na mweni daghavi Mwana wangu.”
6 Lakini Chapanga paghaveyi akumulayisha soli waki mumlima, adetili,
“Makungu vosi va Chapanga vamtundamili.”
7 Kwa makungu, Chapanga adetili kucha,
“Chapanga akuvagola vamakungu wa Chapanga vaki kucha uyegha,
na akuvagola vakimbanika vaki kuva kucha myengi ya motu.”

8 Kwa Mwana, Chapanga adetili,
“Wutwa waku, yuwi Chapanga, wikala majuva vosi!
Yuwi ukuvalongosha vandu wuyidayiliwa ngajila lushawu.
9 Yuwi ukutama ugoleki na ukuwunyekwa wafu.
Nongwa ayi yuwi Chapanga, Chapanga waku, kakushawula yuwi na kukushagha
mafuta,
mafuta vatawukili munu
pitu yavagayilili vaghanja vaku.”
10 Wuwula wula adetili naha,
“Bambu, yuwi pakwandi walumbili mlima,
kwa mawoku vaku wagolili kumbindi. 11 Afi dafiwuki lakini yuwi dawikali jola,
fyosi dafisakali kucha yingwa.
12 Dawufifufungi kucha lihabiti,
dafighalambuliwi ghalambuliwi kucha fwali.
Lakini yuwi dawuvi yuyula yula jola,
na myaka yaku dayipeli ha.”
13 Chapanga kamuwombela kamu ha makungu waki hata yumu naha,
“Wikali mwambu wangu wa mlilu
mbaka pandivavika vachimdwama vaku
vavi chindu cha kuvikila mawulu.”
14 Makungu chindu liki? Ndi fuki simkimbanikila Chapanga na veni vakulayishiwa kuvatanga vala yivadayila kuyanga ulowolu.

2

Ulowolu mkomi

1 Kwa nongwa ayi tukudayiliwa kukombikesha kwa chiganu munu fila fitupikanishili fikotoo kupulumuka. 2 Unjagila wa Chapanga wuwombiwili kupitila makungu wavelili wa nakaka, mundu yoyosi yangajila kuukombikesha awu kuyitikila akuhighiwa ngimu wuyidayiliwa. 3 Topi, yufwi datuyilyepi wuliwuli highilu leki patukombikesha ng'odu ulowolu mkomi ngimu awu? Kwaa Bambu mweni ndi yawulandulili ulowolu awu na vala yivamupikanishili vatutovilelili kucha ndi wa nakaka. 4 Chapanga wuwowu atovilelili utovileli awu kwa deha ya chilangushilu na ya kwikang'anika na kwa deha sha ndambu sitangalili sha mihilu yitangalili na kwa deha ya fupu sha Mfuki Mung'alili shavagayilili vandu ngimu wadayila mweni.

Yesu ndi yavalongosha vandu muulowolu

5 Chapanga kavapa ha makungu uwesu wa kutavala mlima wuyisa awu, ndi mlima wula wutuwudeta milandu yaki. 6 Kandi filongu afi fikudetiwa mahali pawutunga Mumayandiku Vang'alili.
“Mundu chindu liki mbaka umwiholi,
na mwana wa mundu chindu liki mbaka umwiholi? 7 Kwa chipindi chidokwa agoliwili
mdokwa pitu makungu,
kumupa likokoma lya ukomi na ndundamilu.”
8 “Kuchivika kila chindu pasi ya mundu.” Kwa kuvika fyosi pasi ya mawulu vaki, Chapanga kachileka ha hata chindu chimu, Lakini ponopa tukalihela kuwona findu fyonda kuva pasi yaki. 9 Lakini tukumuwona Yesu yagoliwili mdokwa pitu makungu kwa chipindi chidokwa, ili kwa usangi wa Chapanga asovi kwanongwa ya vandu vonda, ponopa tukumuwona Yesu kafwalishiwa likokoma lya ukomi na ndundamilu kwanongwa ya gobuleku mbaka njifwa. 10 Yaveli nyanyi hela kucha, yula yavelili findu fyonda filumbiwa kwanongwa ya mweni na fikwikala kupitila mweni, amugolili Yesu kuva goleki kwa deha ya gobuleku yaki ili avayeghi vana vatangalili vavi pamu muukomi waki. Kwa nongwa Yesu ndi yavalongosha vandu muulowolu.
11 Yula yavapugha na vala yivapugiwa vosi vana Tati yumu. Ndi nongwa Yesu akuwona ha soni kuvakema veni valongu vaki. 12 Ngimu wadeta,
“Yuwi Chapanga dandivalandulili valongu vangu litawa lyaku,
na dandikusomuleli misambu ya jumu mulipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu.”
13 Kandi kadeta, “Dandimshuvilili Chapanga.” Kadeta kandi, “Nenga ndiva apa pamu na vandu yivavelili ngimu vana vangu.”
14 Topi, kwanongwa vana ava yivavelili na njimba na mwasi na Yesu ayigolili ngimu veni, avelili nahawu ili amuweshi mwafu yavelili na liwovi lya njifwa. 15 Agolili naha ili avaviki pekesu vala vosi yivayikalili muuvanda mungalilu yawu yonda kwanongwa ya chipwembwi cha njifwa. 16 Nongwa yiva lipala kucha mweni ayisili ha kuvatanga

makungu ila ayisili kuchitanga chileli cha Ibulahimu. 17 Ndi nongwa adayiliwili ghavi
kucha valongu vaki kwa ndambu shosi, ili aweshi kuva mtambika mkomi yajumiliwa
na yavelili na lusungu kumukimbanikila Chapanga chichuku chaki, ili avapomeli vandu
sambi shawu. 18 Kwanongwa mweni ayiwunishilili mayeshu, topi akuwesha kuvatanga
vala vosi yivagobuliwa.

3

Yesu mkomi pitu Musa

1 Topi, valongu vangu vandu va Chapanga, yumwi yimukemiwili na Chapanga,
mumwiholi Yesu yalayishiwili na Chapanga, ili ghavi ndundami na mtambika mkomi wa
ujumilwa wutuwudeta twaveni. 2 Mweni aveli mjumiliwa mukuvakimbanikila vandu
va Chapanga, ngimu wula Musa wajumiliwili kwa kuvakimbanikila vandu vonda va
Isilaeli yivakemiwili nyumba ya Chapanga. 3 Topi Yesu akudayiliwa kupata ukomi pitu
Musa ngimu wula yajenga nyumba akutundamiliwa pitu nyumba yeni. 4 Nakaka kila
nyumba yikujengiwa na mundu, lakini Chapanga ndi mjengi wa kila chindu. 5 Mwambu
wumu Musa aveli mjumiliwa mukuvakimbanikila vandu vosi va Isilaeli yivakemiwili
nyumba ya Chapanga atovilelili kwa findu fila Chapanga daafideti kuulongolu. 6 Lakini
mwambu wingi Kilistu ndi mjumilwa munyumba ya Chapanga kucha Mwana. Nyumba
ya Chapanga ndi yufwi twaveni leki patuyendilela kudindala na kwidumbila fila
fitushuvililа.

Kupumulila kwa vandu va Chapanga

7 Ponopa, topi, ngimu Mfuki Mung'alili wadeta mumayandiku Vang'alili,
“Nalelu pamupikana lishu lya Chapanga, 8 mukotoo kuva na ndima sidindalili kucha
chipindi chila Vayisilaeli pavalemili kumbikana,
kucha lijuva lila pavanyeshili kula kuchivala. 9 Kula vavaha venu vanyesha na
kunembesha,
hata leki valolili figoli fyangu 10 kwa myaka milongu mchechi. Kwanongwa ayi
ndichikalalila chileli chila na kudeta,
‘Ndima sha vandu ava silewuka,
vasimanya kamu ha deha shangu.’ 11 Topi, ngalala na ndiyilapa,
‘Davayingili ng'o mumbumulilu yangu!’ ”

12 Topi, valongu mwivavali akotoo kuva mundu gati ya yumwi yaveli na ndima ya
wafu, yangajila kujumila hata kwitapula na Chapanga yaveli munofu. 13 Lakini, mwikoli
mawoku mwaveni kwa mwaveni kwa chipindi chonda pamuyendilela kupikana
chilongu “Nalelu” pachisomiwa mumayandiku, ili mundu gati ya yumwi akotoo kuva
na ndima yidindalili kwa kujangiwa na sambi. 14 Nongwa yufwi tuva munumbilu ya
Kilistu leki patukombikesha mbaka mbelu shuvililu yituvelili nayu pakwandi.

15 Mayandiku Mang'alili vakudeta naha,
“Leki nalelu, pamupikana lishu lya Chapanga,
mukotoo kuva na ndima sidindalili kucha chipindi chila Vayisilaeli pavanemili.”

16 Ava va ghani yivapikanili lishu lya Chapanga valema? Ndi vala vonda yival-
ongushiwili na Musa kufuma Misili. 17 Chapanga avakalalili vaghani myaka milongu
mchechi? Avakalalalili vala yivagolili sambi, vala yivasivili kula kucheja. 18 Chapanga
ayilapili, “Vayingili kamu ha mumbumulilu yangu.” Akuvawomba vaghani? Aveli
akuvawomba vala vosi yivamlemili. 19 Topi, tumanya kucha vayingila ha kwanongwa
valema kujumila.

4

1 Topi, kwanongwa jangi ya kwingila mumbumulilu yila, twivavali ili gati ya yufwi
akotoo kupota mundu yumu kwingila mumbumulilu ayi. 2 Nongwa yufwi wuwowu
tulanduliwa Chilongu cha Nyanyi ngimu wuvalanduliwili vandu va dahili. Lakini
lulayilayi lula lwajakwili chindu ha, kwanongwa valupikanishlili lakini valuyangili
ha kwa ujumilwa. 3 Lakini ponopa yufwi yitujumilili, datuyingili mumbumulilu yila
Chapanga yatujangili. Ngimu wadetili,
“Ngalala na ndiyilapa,
‘Davayingili ha hata padokwa mumbumulilu!’ ”

Chapanga adetili nawula hata leki avelili kamalila chichuku chaki kukandila pala
palumbili mlima. 4 Mayandiku Mang'alili vakudeta mahali pawutunga, yiilatili lijuva
lya saba kucha, “Chapanga akotukili fichuku fyaki fyonda, lijuva lya saba kapumulila”
5 Kwilata chilongu achi, chikudetiwa, “Davayingili ng'o mumbumulilu yangu.” 6 Topi,
achi chilongu cha kwingila chikali pachiveli, nongwa vala yivalanduliwili Chilongu cha

Nyanyi mwanja mtasi valemili kujumila topi valemwa kuyingila. 7 Kwanongwa ayi
Chapanga avikili lijuva lingi likemiwa
Nalelu, pambeli kupitila Dawudi filongu yifidetiwili kala kucha pamupikana lishu lya
Chapanga,
mukotoo kuva na ndima sidindalili. 8 Leki Yoshua angavalongushili vandu ava mum-
bumulilu kucha Chapanga wavajangili, topi Chapanga angadetili ng'odu milandu
ya lijuva lingi. 9 Topi, leki kuyiveli mbumulilu kwa vandu va Chapanga ngimu
wapumulili Chapanga lijuva lya saba. 10 Nongwa yula yayingila mumbumulilu ya
Chapanga dapumulili kufuma muchichuku chaki kucha wula Chapanga palekili
chichuku chaki kapumulila. 11 Topi, tukimbaniki kwingila mumbumulilu ayi, ili
hata yumu gati ya yumwi akotoo kuva kwa kudika matu ngimu wuvagolili veni.
12 Filongu fya Chapanga finofu fina liwovi na fiva vekuveku pitu limayi livelili
vekuveku kunu na kunu, fikwingila nakamu mbaka mfuki na ndima. Kucha wula
lipanga livelili vekuveku likudumula mbaka mugati ya fisingu na ulotu wuvelili
mumingendewu. Chilongu achi chikugubutula hoshu na dayililu ya ndima sha vandu.
13 Kwahela hata chindu chimu chifisikili pawulongolu ya Chapanga, kila chindu chiva
lipala pawulongolu ya mweni datudayiliwi kudeta fyosi fitugolili.

Yesu mtambika mkomi

14 Topi, kwanongwa tuva na Mtambika Mkomi ayingilili mbaka kumbindi kwa
Chapanga, ayu ndi Yesu mwana wa Chapanga, topi, tukombikeshi nakamu ujumilwa
wutuwudetili twaveni. 15 Ayu Mtambika Mkomi wetu akutuwonela lusungu muusosu-
vafu wetu, mweni ayeshiwili kucha yufwi kwa ndambu shosi lakini agolili ha sambi.
16 Leki tuchiselilileli kwa chiganu chigoda cha chiwutwa cha Chapanga yavelili msangi,
tuyangi lusungu na usangi wa kututanga chipindi cha kutakwa.

5

1 Kila mtambika mkomi kashawuliwa gati ya vandu vaki kumukimbanikila Chapanga
badili yaveni kwa, kuvatawulila ndawulilu na mitambiku kwanongwa ya sambi shawu.
2 Kwa nongwa mweni msosuvafu kwa ndambu sitangalili, akuwesha kuvagolela kwa
lusungu vala yivangajila kumanya chindu na yivagola vifyu. 3 Kwanongwa ya usosuvafu
awu yikumwilata kutawula litambiku kwanongwa ya sambi sha vandu hela ha, ila
kwanongwa ya sambi shaki mweni wuwowu. 4 Kwahela mundu yayiyipa mweni
ndundamilu ayi ya kuva mtambika mkomi. Ila kila mtambika akushawuliwa na
Chapanga ngimu wavelili Haluni.
5 Wuwula wula Kilistu Mkombola, ayigayilili mweni ha ndundamilu ya kuva
mtambika mkomi, ila ashawuliwili na yula yamuwombilili,
“Yuwi ndi mwana wangu,
nalelu ngulandula ndiva Tati waku.”
6 Wuwowu mahali pamonga mumayandiku Vang'alili adetili,
“Yuwi mtambika jola,
ngimu wuuvelili utambika wa Mekisadeki.”
7 Yesu paghaveyi munjimba apa pamulima, adadavili na kudedeka kwa Chapanga
yavelili na uwesu wa kumlowola munjifwa, kwa chivembu chikomi na misosi na
Chapanga ampikanishili Yesu kwanongwa ya kumjuma mweni. 8 Hata leki aveli Mwana
wa Chapanga, ayiwulili kupikana kwa deha ya gobuleku sila simfikili. 9 Pamalili kugola
chichuku chalayishiwili, kava chikandilu cha ulowolu wa jola kwa vosi yivamjumilili
mweni, 10 na Chapanga amuwombilili kucha, “Yuwi mtambika mkomi ngimu utambika
wa Mekisadeki”

Ngayikilu ya kuuleka ujumilwa

11 Tuva na fitangalili fya kudeta kwa findu afi, lakini yidindala nendu kufihimulila
kwa yumwi, kwanongwa yumwi mukanda kuva vagata kumanya. 12 Kwa chipindi
achi yumwi mungavelili vawula kala, lakini mukali mukudayiliwa kandi mundu wa
kuvawula ng'ulilu ya kwaa ya filongu fya Chapanga. Mughalambuka kuva vandu
yimudayiliwa kuyonga maveli, badili ya filivi jambughanja. 13 Kwa nongwa kila mundu
yayonga maveli akali mwana chali, kamanya ng'odu ng'ulilu ya ugoleki. 14 Lakini filivi
jambughanja fiva kwanongwa ya vandu yivadindalili chindima, yivagayiliwili chishovi
cha kumanya findu finofu na fya wafu.

6

1 Topi, tukotoo kusighala mung'ulilu ya kwaa yimwilata Kilistu, ila tuyendileli
kudindala chimfuki na tukotoo kuyendilela kuwula kuleka figoli fingajila kujakwa na

yiilata kumjumila Chapanga, 2 ng'ulilu ya ubatishu na ng'ulilu ya kuvikiwa mawoku
kumutwi na ng'ulilu ya ushukushu wa vandu yivasovili pamu na ng'ulilu ya highilu ya
jola. 3 Datuyendileli kudindala mung'ulilu na datuyendileli kukula padayila Chapanga.
4 Nongwa yikuweshikana ha kuvawuyisha vandu yivagolili sambi vapomeli na vala
chipindi chiutunga vamanyili unakaka wa Chapanga na vala yivayonjili fupu sha
kumbindi kwa Chapanga na vala yivamuyangili Mfuki Mng'alili 5 na vala yivayonjili
unofu wa filongu fya Chapanga na liwovi lya mlima wisawu. 6 Pambeli vawuleka
ujumilwa wawu, yikuweshikana kandi ha kuvagola veni vapomeli kandi. Ava
vakumvangilila kandi Mwana wa Chapanga na kumupa chindipa pawelu.
7 Chitava chitonyiwa ndonya tepu tepu na kuyigola mihali yivi yikuvajakwa kwa
valimi uganga awu wunemiliwa na Chapanga. 8 Lakini chitava pachimela mibiki yivelili
na misomi na miwuwuti, yivahela mota, chitava achi chiva pabehi kulapiliwa.
9 Vaghanja vetu hata leki yufwi tukudeta nahawu, tuva na unakaka kwa yumwi
kucha mukukovikela milandu minofu nendu, yivavalongosha kuwulowolu. 10 Chapanga
kava telatela, mweni dachivasughi ha chichuku chimugolili awu utami wumulangushili
kwanongwa ya mweni na kwanongwa ya utangi wumutawulili na wula wumutawula
ponopa kwa vandu va Chapanga. 11 Bayililu yetu ndi ayi, kila mundu gati ya yumwi
alangushi nguvilishu yiyila yila mbaka mbelu, ili fila fimushuvilila fivi. 12 Topi, mukotoo
kuva vagata, muvi kucha vala kupitila ujumilwa wawu na uwunilifu wawu, vagayiliwi
fila fyavajangili Chapanga.

Jangi ya Chapanga ndi ya nakaka

13 Chapanga pamugayilili Ibulahimu jangi, ayilapili kwa litawa lyaki mweni, nongwa
kwahela mkomi pitu Chapanga kupitila mweni angaweshili kwilapa. 14 Chapanga
ayilapili kadeta, “Kukunemela dandikunemeli na nakaka dandikugayili fileli fitangalili.”
15 Ibulahimu avetilili kwa kuyiwunishila, pambeli ayangili chila chajangiwili na
Chapanga. 16 Vandu pavayilapa, vakwilapa kwa yumu yula yaveli mkomi pitu veni
na napilu yikulapiwa ili kulangusha unakaka wa filongu yifiywangiwa, topi yikumalila
malimbu vosi. 17 Wuwula wula Chapanga padayilili kuvalangusha vapali vaki kucha
jangi yaki yighalambuki ng'odu, alangushili kwa kwilapa. 18 Kupitila findu fivili chilapu
na jangi fyeni fiweshi ha kughalambuka, Chapanga alangushili kucha aweshi ha kudeta
ufyangu. Topi yufwi yitumtuvilili mweni tukuwesha kukoliwa liwoku na kukola na
shuvililu yivelili pawulongolu yetu. 19 Tuva na shuvililu ayi, ndi mambu yanakaka ya
ngalilu yetu. Shuvililu ayi yidindala na yingajila kutikanyika yikwingila mbaka kupita
lupayi na kufika mahali pang'alili. 20 Badili ya yufwi Yesu alongulili kwingila mula
nongwa ya yufwi kava mtambika mkomi jola, ngimu wuuvelili utambika wa Mekisadeki.

7

Mekisadeki mtambika

1 Mekisadeki avelili mutwa wa mbwani ya Salemu na mtambika wa Chapanga Mkomi.
Ibulahimu paveli akuwuya kumgoha aku avawulayili vatwa mweni atang'anili na
Mekisadeki na mweni kamunemela Ibulahimu, 2 Ibulahimu amugayilili lifungu limu lya
mifungu lilongu ya findu fyapokili mumgoha. Nongwa ya kwaa ya litawa lya Mekisadeki
ndi, “Mutwa wa ugoleki”, Kwanongwa mweni aveli mutwa wa Salemu, litawa lyaki lina
mana ya “Mutwa wa kusika.” 3 Tatimundu na mamundu vakutambuliwa ha, wuwula
lukolu lwaki lukutambuliwa ha, yikudeta ha kucha kawoneka ndili awu kasova ndili.
Akwifwana na Mwana wa Chapanga na akuyendelela kuva mtambika jola.
4 Topi, mumuloli mundu ayu ndambu atawukili. Mbuyi wetu Ibulahimu amupili
lilongu limu lya findu fyosi fyapokili kumgoha. 5 Topi, tumanya kucha Lilawu
lya Chapanga amgayilili Musa likudayila vavaha va Lawi vaveli vatambika kutola
lilongu limu kwa vandu yivavelili valongu vawu, hata leki veni chileli cha Ibulahimu.
6 Mekisadeki aveli ha mundu wa lukolu lwa Lawi, lakini apokilili lifungu lilongu
kwa Ibulahimu kandi amunemililili mweni yagayiliwili jangi na Chapanga. 7 Kwahela
chipwembwi hata padokwa kucha yanemela ndi mkomi pitu yula yanemiliwa. 8 Kandi
ava vatambika yivapokela lifungu limu lya lilongu, kwa mwambu wumu ndi vala
yivayikala jola ha na kwa mwambu wingi likupokiliwa na yula mweni yawombiwa
akwikala jola. 9 Topi tukuwesha kudeta, Ibulahimu atawulili lifungu limu, Lawi yavelili
chileli apokilili wuwowu lifungu limu lya lilongu kupitila mweni. 10 Nongwa Lawi
aveli akalihela kuwoneka, ila kucha avelili akali mumwasi wa mbuyimundu Ibulahimu,
chipindi Mekisadeki patang'anili na mweni.
11 Kwanongwa Vayisilaeli vagayiliwili Malawu kwa utambika wa Valawi. Ponopa,
kucha ngimbaniku ya Valawi yingavelili ngimu wuyidayiliwa kungavelili na nongwa

ng'odu ya utambika wa ndambu yingi kandi kuva, uvelili ukukovekela ndambu ya utambika wa Mekisadeki na wula wa Haluni ha. 12 Nongwa utambika pawughalambuka na Malawu davaghalambuki. 13 Ponopa mweni yadetiwili filongu afi, avelili wa kabila lingi, kwahela hata yumu wa kabila lyaki yakimbanikila pafyalu kucha mtambika. 14 Yimanyika lipala hela kucha Bambu awonikili mukabila lya Yuda lyeni Musa alitambulili ha paghaveyi akudeta milandu ya vatambika.

Mtambika wingi kucha Mekisadeki

15 Kandi chilongu achi ndi cha lipala nendu, mtambika wingi yayifwana na Mekisadeki kafumbuka kala. 16 Mweni kagoliwa ha mtambika kwa Malawu na nayishilu ya vandu, ila kwa liwovi lya unofu wa wungajila mbelu. 17 Nongwa Mayandiku vakudeta, “Yuwi dawuvi mtambika jola, ngimu wuuvelili utambika wa Mekisadeki.” 18 Topi, lila Lilawu lya dahili liwushiwa kwanongwa lyaveli sosuvafu na likujakwa chindu ha. 19 Nongwa Malawu va Chapanga vamupili Musa vangaweshili ha kugola findu fivi telatela. Lakini ponopa, mahali paki pavikiwa shuvililu livelili linofu munu kwa lyeni tukuwesha kumselilela Chapanga.

20 Chamunu ya afi, apa pana lulapu lwa Chapanga. Chipindi vala vamonga pavagoliwili vatambika pavelili na lilapu ha. 21 Lakini Yesu agoliwili mtambika kwa lilapu chipindi Chapanga pamuwombilili,

“Bambu kayilapa,
wala daghalambuli ha natilu yaki,
‘Yuwi dawuvi mtambika jola.’ ”

22 Topi, Kwanongwa ayi, Yesu kava mupingika wa lilaghanu livelili nyanyi munu.

23 Kandi vatambika vaveli vandu yivavelili na njimba, kwanongwa ayi vakusova na vaweshili ha kuyendelela na chichuku chawu. 24 Lakini Yesu ngimu veni ha, mweni akwikala jola, utambika waki ukuwuka ha. 25 Topi mweni majuva vosi akuwesha kuvalowola nakamu vosi yivamuyendela Chapanga kupitila mweni, nongwa mweni akwikala jola paghava mtashi wetu kwa Chapanga.

26 Topi, yavelili tukudayila munu kuva na mtambika mkomi ngimu ayu mng'alili na yangajila mbatiwa wala sambi gati yaki, kabawuliwa patali na yivaveli na sambi yanya-suliwili kumbindi kwa Chapanga. 27 Mweni kalinganila ng'odu na vatambika vakomi vamonga, mweni akudayiliwa ha kutawula litambiku kila lijuva, kwaa kwanongwa ya sambi shaki mweni, pambeli kwa sambi sha vandu. Mweni agolili nahawu kwa mwanja wumu hela kwanongwa ya vandu vosi pala payitawulili mweni na ayi yikwila kwa fipindi fyosi. 28 Lilawu lyeni Chapanga amugayilili Musa likushawula vandu vangajila kujakwa kuva vatambika vakomi, lakini jangi ya Chapanga yayigolili kwa chilapu lilawu palifikili kala, yimshawula Mwana, yagoliwili goleki jola.

8

Yesu mtambika wetu mkomi

1 Topi, chilongu chitawukili chitudeta ndi achi, yufwi tuva na mtambika mkomi wa ndambu ayi, mweni kayikala liwoku lya mlilu wa chigoda cha wutwa wa Mkomi kumbindi kwa Chapanga. 2 Mweni akutawula ngimbaniku ya mtambika mkomi pala pang'alili munu, ndi mulibudi lya nakaka lyajengili mundu ha ila Bambu.

3 Kila mtambika mkomi kashawuliwa kumtawulila Chapanga ndawulilu na litambiku, topi mtambika wetu mkomi akudayiliwa ghavi na chindu cha kutawula. 4 Leki mweni angavelili wa apa pamlima nakamu angavelili ha mtambika, nongwa kuvavelili vatam-bika vamonga vakutawula litambiku ngimu wuvadayila Malawu. 5 Veni utambika wawu wuvelili chilangushilu awu lisisi lya fila fya kumbindi kwa Chapanga. Nongwa Musa pavelili samba ajengi libudi, Chapanga amuwombilili kucha, “Ugoli kila chindu ndambu wundikulangushili pawuveyi kula kuchidunda.” 6 Lakini ponopa Yesu kagayiliwa ngimbaniku ya utambika yivelili nyanyi pitu yawu, topi kava mjovesha wa lilaghanu linofu livelili nyanyi munu, milandu minofu Chapanga yajangili kugola.

7 Leki lila lilaghanu lya kwaa lingavelihela livifyu, tungavelili ha na natilu ya kuva na lya pili. 8 Lakini Chapanga avawonili vanavifyu padetili,

Bambu akudeta, “Majuva vakwisa,
dagoli lilaghanu lya shonu na vandu va Isilaeli na vandu va Yuda. 9 Lilaghanu ali dalivi
ha kucha lililaghanu lila limikili na vavaha vawu,
mumajuva vala ndavakamulili kwa liwoku lyangu na kuvalongosha kufuma Misili.
Vaveli vakumbikana ha kwa lililaghanu lyangu.
Na nenga ndivayihola ha. 10 Ali ndi lilaghanu dagoli na vandu va Isilaeli,
majuva vesava,

damiki Malawu vangu mumahala vawu,
na kusiyandika mundima shawu.
Dandivi Bambu Chapanga wawu,
na veni davavi vandu vangu. 11 Kwahela mundu damuwuli mwanamlima yumonga,
awu yadayila kumuwombela mlongu waki,
‘Umumanyi Bambu.’
Nongwa vosi davamanyi nenga
kukandila mundu yangajila kujakwa na yajakwili. 12 Dandivapomeli vifyu shawu,
na dandisiholi ha sambi shawu.”
13 Kwa kudeta mulilaghanu lya shonu, Chapanga kasakasha lila lya kwaa na chochosi chisakalili na chikulukulu samba chiwuka.

9

Dadavu ya pamlima na kumbindi kwa Chapanga

1 Topi, lilaghanu lya kwaa lyavelili na Malawu vaki va kudadava na pala pavagolili vandu. 2 Libudi lyagoliwili na mdamwa wukemiwili pang'alili pa pang'alili munu, amu mwaveli na chindangawala cha kuvikila niku na mibumunda yivikiwili pawulongolu ya Chapanga. 3 Na mwambu wa lupayi lwa pili, pavelili na chumba gati chikemiwa Pang'alili munu. 4 Amu mwavelili nachindangawala cha fyalu fya chumang'andu kwanongwa ya kututumisha ubani na lisanduku lya lilaghanu, lyeni lyavelili vashaghili chumang'andu na mugati mwavelili na chiyungu cha chumang'andu chivelili na chilivi chikemiwa mana na lukweku lwa Haluni luvelili lutomola mahamba na yila migonguveli mivili ya lilaghanu. 5 Pambindi ya lisanduku ali pavelili na filumbi fivili fya kusonguliwa fikulangusha ukomi wa Chapanga yifivelili na mbapatilu na mbapatilu shawu shagubikili pa kuwushila sambi. Lakini ponopa tukuwesha ha kuwomba lipala milandu ayi.

6 Milandu ayi yagolikili, pambeli yavelili chishovi cha vatambika myanja yitangalili kwingila mulibudi pamdamwa kugola fichuku fyawu. 7 Lakini mtambika mkomi weka hela ndi yayingila mula muchumbagati, mweni akugola nahawu mwanja wumu hela kwa mwaka na akutolagha mwasi wula wamutawulila Chapanga kwanongwa yaki mweni na kwanongwa ya vifyu sha vandu sigolikili ngajila kwilata. 8 Mufindu afi Mfuki Mung'alili akuwula lipala hela kucha chipindi chila paliveyi libudi lya panji likali liwoloka, deha ya kwingilila pang'alili nendu pa kumbindi kwa Chapanga pafuwuliwa ha. 9 Chindu achi chiva chilangushilu cha chipindi cha ponopa, chikulangusha kucha ndawulilu na mitambiku ya vang'ongolu yikutawuliwa kwa Chapanga lakini sikuwesha ha kugola natilu sha vala yivajuma sivi goleki, 10 nongwa afi fyosi fikwilata mufilivi na filandi na ndambu sitangalili sha kwiwofuwa kwa machi, fyeni ndi nayililu ya panjipanji hela na liwovi lyaki likupela chipindi Chapanga pagolikesha findu fyosi fivi fya shonu.

11 Lakini Kilistu kava mtambika mkomi wa milandu minofu yila ponopa yivelili kala, mweni ayingilili mulibudi livelili linofu na lya chiganu munu, likuwesha ng'odu kugoliwa kwa mawoku va vandu, ndi libudi lingajila kuva lya mlima awu wulumbiwili. 12 Mweni ayingilili pala pang'alili kwa mwanja wumu, atolili ha mwasi wa ngwada wa senga na meni, ila atolili mwasi waki mweni, atugayilili ukombola wa jola. 13 Leki vandu yivaveli va wafu mudeha ya kumjuma Chapanga vaweshili kupugiwa pavamijiwili mwasi wa ngwada wa senga na meni pamu na lifu lya ngwada davang'alishiwi chimvili. 14 Lakini Kilistu mlowola ayitawulili mweni kwa Chapanga ghavi litambiku lyeni kwa liwovi lya Mfuki Mung'alili wa jola, Kilistu kayitawula mweni litambiku lya nakaka kwa Chapanga. Wuli mwasi waki dawuweshi ng'odu kutupugha nakamu umanyi wetu kumanya kucha tuva na sambi na kutulowola mufigoli fyetu fingajila kujakwa na kutugola tumkimbanikila Chapanga yavelili mnofu?

15 Kwanongwa ayi Kilistu mweni ndi mjovesha wa lilaghanu lya shonu, topi vala yivakemiwili na Chapanga vakuwesha kuyanga usangi wa jola wuvajangiwili na Chapanga. Kwanongwa njifwa yaki yikuvakombola vandu muwafu wuvagolili mulilaghanu lya pakwandi.

16 Kwa chishovi mayandiku va mbala vakuwesha kugola chichuku leki njifwa ya yula yayandikili nayililu ayi yimanyika. 17 Mayandiku va mbala vagoleki ng'odu mbaka kuvi na njifwa, nongwa nayililu ya mbala yiweshi ng'odu kugoleka mweni akali hela mnofu. 18 Ndi nongwa lila lilaghanu lya kwaa ligoleka ha ngajila kwita mwasi. 19 Chipindi Musa pavalandulililli vandu vosi ngimu wuyivelili Mumalawu, katola mwasi wa ngwada kahasha na machi na atolili mihamba ya liputila lya hisopu na wusi dwifu sha wagi wa fungami, kamijila muchitabu cha Malawu na kwa vandu vosi. 20 Kunu padeta,

“Awu ndi mwasi wa lilaghanu limulayishiwili na Chapanga mulijumili.” 21 Wuwula wula
Musa kamijila mwasi libudi lila na findu fya ngimbaniku ya utambika ya kumudadavila
Chapanga. 22 Nakaka kwa Malawu findu fitangalili fikupughiwa kwa mwasi na ngajila
kuyita mwasi sambi sikuwuka ha.

Litambiku lya Kilistu likupomela sambi

23 Findu fila fyaveli filangushilu hela fya findu fya kumbindi kwa Chapanga, fikuday-
iliwa kupughiwa kwa ndambu ayi. Lakini findu fya kumbindi kwa Chapanga fikudayila
litambiku linofu pitu afi. 24 Nongwa Kilistu kayingila ng'odu pang'alili pagoliwili kwa
mawoku va vandu, peni ndi chilangushilu hela cha fila fivelili nakaka. Mweni ayingilili
kumbindi kwa Chapanga, ponopa kawoloka pawulongolu ya Chapanga kwanongwa ya
yufwi. 25 Kilistu kayingila ng'odu mula ili ayitawuli myanja yitangalili ngimu mtambika
mkomi wavelili akwingila ngajila kugonela mahali pang'alili munu kunu paghava na
mwasi wa ng'ongolu. 26 Nongwa yingaveli naha, Kilistu angadayiliwili kugoboliwa
myanja yitangalili kufumila kulumbiwa mlima. Lakini ponopa, chipindi achi pachiva
pabehi kufikila mbelu, mweni kafumbuka mwanja wumu hela kuwusha sambi kwa
kuyitawula mweni kuva litambiku. 27 Topi, yikudayiliwa mundu asovi mwanja wumu
hela, pambeli akuwoloka pawulongolu ya highilu ya Chapanga, 28 wuwula wula Kilistu
ayitawulili mweni kuva litambiku mwanja wumu hela kwanongwa ya kusiwusha sambi
sha vandu vatangalili, dafumbuki mwanja wa pili kwanongwa ya kukimbanika ha na
sambi, ila kuvalowola vandu yivamuvetela kwa bayililu.

10

Litambiku lya Kilistu liva mwanja wumu hela

1 Kwanongwa Malawu va Chapanga vamupili Musa vava kucha lisisi hela lya fila
finofu yifiyisa, fikwifwana hela na findu fya nakaka. Topi dayiweshi ha kuvagola vala
yivajuma vavi va nakaka kwa ndambiku sisila sila sitawuliwili ngajila kugonela. 2 Leki
vandu yivamjuma Chapanga vangaveli vapughiwa sambi shawu nakaka, vangayiwonili
kandi ha kucha vana sambi na mitambiku ayi yosi yingakotukili. 3 Lakini ndambiku
asi sikugoleka kuvakumbushila vandu sambi shawu kila mwaka. 4 Nongwa mwasi wa
senga likambaku na bebeli wukuwesha ng'oo kuwusha sambi.

5 Ndi nongwa Kilistu payiseyi mumlima adetili,
“Wadayilili ha ndawulilu wala mitambiku,
lakini kundandila njimba. 6 Litambiku lya kunyanyiwa tinigu
awu sha kuwusha sambi sikukunowesha ha. 7 Topi deta,
‘Loli, ngimu wiyandikiwili muchitabu cha Malawu va Chapanga vamupili Musa,
nyisa kugola fiwudayila, yuwi Chapanga.’ ”

8 Ngimu wuvadeta Malawu va Chapanga vamgayilili Musa, “Kudayila ha litambiku
na litambiku” na “litambiku lya kunyanyiwa tinigu na ndawulilu sha kuwusha sambi.”
Ndawulilu asi shosi sikutawuliwa ngimu wuvadeta Malawu. 9 Pambeli kadeta, “Nyisa
kugola fiwudayila yuwi Chapanga.” Topi akuyaghamisha lilaghanu lya kwaa ili
aviki lilaghanu lya pili. 10 Kwanongwa Yesu Kilistu kagola dayililu ya Chapanga
tukung'alishiwa kupitila ndawulilu ya mvili wawutawulili kwa mwanja wumu.

11 Mwambu wumu, mtambika mkomi wa Vayawudi akugola ngimbaniku yaki ya
kila lijuva na kutawula mitambiku yiyila yila myanja yitangalili na mitambiku yeni
yiwesha ng'o kuwusha sambi. 12 Mwambu wingi kwa chipindi chosi Kilistu atawulili
litambiku limu hela kwanongwa ya kuwusha sambi, litambiku lijakwi jola, pambeli
kayikala mwambu wa mlilu wa Chapanga. 13 Kukandila chipindi achi akuveta mbaka
vachimdwama vavi chindu cha kuvikila mawulu vaki. 14 Topi, kwa litambiku lyaki limu,
kavagola vavi vanyanyi jola vala vosi yivapugiwa sambi shawu.

15 Na Mfuki Mung'alili akutugayila utovileli, akudeta, 16 “Ali ndi lilaghanu dandiligoli
na veni, majuva ava vosi yivayisa, akudeta Bambu,
damiki Malawu vangu mundima shawu,
na kuvayandika muhala shawu.”

17 Kandi kadeta,
“Ngumbuki kandi ha sambi shawu,
na fila fivagolili fya wafu ha.” 18 Topi, sambi pasiwushiwa kala, kwahela kandi nongwa
ya kutawula ndawulilu sha kuwusha sambi.

Tuseleli kwa Chapanga

19 Topi, valongu, kwa mwasi wa Yesu tugayiliwa ndima yingajila kutila ya kwingila
Mahali Pang'alili munu. 20 Mweni katufuwulila deha ya shonu, deha yivelili na

unofu, kupitila lula lupayi agolili naha kwa kuwutawula mvili waki. 21 Nongwa, tuva
na mtambika mkomi munu yawolukela vandu va nyumba ya kudadavila. 22 Topi
tumselileli Chapanga kwa ndima ya nakaka na ujumilwa wungajila hoshu, kwa ndima
siwofughiliwi kufuma munatilu sha wafu, na kwa njimba siwofuwiliwi kwa machi
yivavelili mbuleti. 23 Tukamulili nakaka shuvililu yitwideta, nongwa Chapanga yagolili
jangi shaki ndi mjumiliwa. 24 Twiholi ndambu ya kwikola mawoku twaveni kwa twaveni
mukwitama na kugola fya usangi. 25 Tukotoo kuleka kwikungasha pamu, ngimu wula
vamonga wuvashovilela kugola. Ila tukudayiliwa kwikola mawoku nendu, nongwa
ngimu wumumanya lijuva lila lya kuwuya kwa Bambu liva pabehi.
26 Nongwa patuyendilela kugola sambi lukani chipindi patuwumanyili kala unakaka,
kwa hela litambiku dalitawuliwi kandi kwanongwa ya kuwusha sambi. 27 Lakini
chisighalili ndi kuveta hela kwa chipwembwi highilu ya Chapanga na motu mkali dawu-
vagwijushi vosi yivamlimba Chapanga. 28 Mundu yoyosi yalema Malawu va Chapanga
vamgayilili Musa na pawuva utovileli wa vandu vavili awu vatatu akuwulayiwa ngajila
lusungu. 29 Dayivi wuli wuli kwa mundu yula yamubedala Mwana wa Chapanga na vala
yivayihola kucha Mwasi wa lilaghanu chindu ha na yivamjowola Mfuki Mung'alili wa
usangi? Vandu ava vakudayiliwa kupata highilu ngomi ya ndambu liki? 30 Nongwa
tumumanya yula yadetili, “Lugotu lwa nenga, dagoli lugotu.” Wuwula wula adetili,
“Bambu davahighi vandu vaki.” 31 Kuvakuliwa na Chapanga yavelili munofu chindu
cha kukapusha munu!
32 Muvi na ngumbungumbu ya fila yififumbukili majuva vala va kwaa pamukandili
kuwumanya unakaka wa Chapanga. Hata leki majuva vala mwagobuliwili nendu,
yumwi muyiwunishila. 33 Majuva vamu mwasabangiwili na mwagayiliwili soni pawelu,
chipindi chimonga mwaveli kala kwilumba na vala yivagobulikili. 34 Mwavawonilili
lusungu vala yivaveli muchijaka na yumwi mwalengili kwa seku pamupokiwili findu
fyenu, nongwa mwamanyili kucha muna findu finofu munu na yifwikala jola. 35 Topi,
mukotoo kuleka ugangamali wenu, nongwa wuva na fupu ngomi. 36 Mukudayiliwa kwi-
wunishila ili pamugola chadayila Chapanga damuyangi chila chavajangili. 37 Nongwa
ngimu wuvadeta Mayandiku Vang'alili,
“Pasighala padokwa hela,
na yula yayisa, dayisi,
akukelwa ha.
38 Lakini mundu wangu yavelili goleki dayikali kwa ujumilwa,
lakini palemwa,
nenga damayiliwi ha na mweni.”
39 Lakini, yufwi tulemwa na tufyoghiwa ha, ila yufwi tuva na vala yivajumila na
kulowuliwa.

11

Mana ya ujumilwa

1 Ponopa ujumilwa ndi kuva na chiganu kwa milandu yitushuvilila na kuva na
unakaka nakamu ya milandu yingajila kuwoneka. 2 Kwa ujumilwa vavaha vetu va
pakwandi vajumiliwili na Chapanga.
3 Kwa ujumilwa tukumanya kucha mlima wawumbiwili kwa filongu fyadetili
Chapanga, topi, findu yifiwoneka fikufuma kufindu fingajila kuwoneka.
4 Kwa ujumilwa Abeli amutawulilili Chapanga litambiku linofu nendu pitu Kaini.
Kwanongwa Chapanga mweni ajumilili litambiku lyaki, amvalangili kuva goleki hataleki
kasova lakini figoli fyaki fikali fikutuwula.
5 Kwa ujumilwa Inoki atoliwili na Chapanga, akotoo kusova. Awonikili kandi ha
kwanongwa Chapanga amutolili kamuyegha kumbindi kwa Chapanga, topi kasova
ha. Mayandiku Mang'alili vakudeta Inoki pavelili akali hela kutoliwa amunowishili
Chapanga. 6 Pangajila ujumilwa yiweshikani ng'odu kumunowesha Chapanga. Nongwa
kila mundu yamusaka Chapanga kwa nguvilishu ajumili kucha Chapanga kwaveli na
akuvadima.
7 Kwa ujumilwa Nuhu apikanilili ngayikilu ya Chapanga mumilandu ya pambeli
yivelili yikali hela kuwoneka. Mweni ampikanishili Chapanga, agolili safina yimu-
lowulili mweni pamu na vandu va kaya yaki. Kwa ujumilwa waki vandu vonda
vawonikili va wafu, mweni Nuhu ayangili ugoleki kufuma kwa Chapanga, weni wayisili
kwa ujumilu.
8 Kwa ujumilwa Ibulahimu ampikanili Chapanga pamkemili ayendi mlima wula
Chapanga angamupili wuvi waki. Hata leki amanyili ha kwayenda, Ibulahimu ahamili.

9 Kwa ujumilwa ayikalili kucha muhenja mumlima wajangiwili na Chapanga. Ayikalili
aku mumibudi pamu na Isaka na Yakobi yivavelili vapali va mbala ya findu fifila fila
Chapanga fyamjangili, 10 Nongwa Ibulahimu avelili akuveta mbwani yivelili na fikandilu
fidindalili, ndi mbwani Chapanga yayiholili na kwigola.
11 Kwa ujumilwa Ibulahimu apatili liwovi lya kuva tati hata leki agogulili na
Sala mdamundu aveli muwumba. Achi chagolikili kwanongwa Ibulahimu amjumilili
Chapanga, yamupili jangi ndi mjumiliwa. * 12 Topi, kufuma kwa mundu yumu ayu,
yavelili chipindi chaki cha kulela chapelili kala valeliwili vandu vatangalili vangajila
kuvalangika kucha ndondwa na muhanga wa muluwongu.
13 Vandu ava vosi vasovili kunu vana ujumilwa. Veni vasovili Chapanga akali kuvapa
fila fyavajangili lakini kwa kutali vafiwonili, vafinemilela na kudeta kucha veni vavelili
vahenja na vandu yivatuvili mugoha mumlima. 14 Vandu yivawomba milandu kucha
ayi, vakulangusha lipala hela kucha vakusaka mlima wawu veni. 15 Kucha vangavelili
vakwihola mlima wuvafumili dahili, vangapatili fwasi ya kuwuya aku. 16 Lakini ponopa
vakudobukela mlima wuvelili munofu munu, mlima wa kumbindi kwa Chapanga.
Nongwa Chapanga akuwona ng'odu soni kukemiwa Chapanga wawu, kwanongwa
mweni kavatandila kala mbwani nofu munu.
17 Kwa ujumilwa Ibulahimu alengi kumtawula Isaka yavelili mwana mundu ghavi
litambiku chipindi Chapanga pamuyeshili. Ibulahimu mweni ndi yayangili jangi ya
Chapanga, lakini hata naha aveli ndemindemi kumutawula mwanamundu wa paweka
ghavi litambiku, 18 Chapanga aveli kamuwombela, “Chileli chaku dachifumili kwa Isaka
nga wundikujangili.” 19 Ibulahimu ajumilili kucha Chapanga akuwesha kuvashukusha
yivasovili. Na kwa ndambu yiutunga yavelili kucha Ibulahimu ampatili kandi mwana
mundu kufuma munjifwa. 20 Kwa ujumilwa Isaka avapili nemusi sha pambeli Yakobi
na Isawu.
21 Kwa ujumilwa Yakobi paghaveyi samba asova kwa ugogolu, avanemilili vana vosi
va Yosefu, amjumili Chapanga pagondamila lula lukweku lwaki.
22 Kwa ujumilwa Yosefu paghaveyi samba asova, awombili milandu ya Vayisilaeli
pavafumeyi mumlima wa Misili na wuwula avalayilili vatoli mipava yaki.
23 Kwa ujumilwa Musa afisiwili na valeli vaki chipindi cha myesi mitatu kufumila
ng'onikelu yaki. Vamuwonili mwana yavayilili, topi vatilili ha nayililu ya mutwa.
24 Kwa ujumilwa Musa pakulili, alemili kukemiwa mwana wa biti mutwa wa Misili
yakemiwa Fwalawu. 25 Awonili ngiba agobuleki pamu na vandu va Chapanga pitu
kufwamukila unofu wa sambi kwa chipindi chidokwa. 26 Amanyili kucha kugobuleka
kwanongwa ya Kilistu mlowola kuna findu finofu pitu ulundamali wosi wa mlima wa
Misili, nongwa avelili akuvetela kufupiwa pambeli.
27 Kwa ujumilwa Musa ahamili mlima wa Misili ngajila kutila maya va mutwa,
ayiwunishilili nongwa kava kucha amuwonili Chapanga yangajila kuwoneka. 28 Kwa
ujumilwa agolili Lihungu na alayishili vashaghi mwasi pambindi ya milyangu, ili yula
makungu muwulaghi akotoo kuvawulagha soli va Isilaeli.
29 Kwa ujumilwa vandu va Isilaeli vajabukili Lihiva lya Shamu kucha pavelili payumu,
lakini Vamisili pavayeshili kugola nawula vamilwa machi.
30 Kwa ujumilwa fibali fya luviwu lujengiwili kwa migonguveli lwa mbwani ya Yeliku
shaguwili pala vandu va Isilaeli pavashengetili luviwu kwa majuva saba. 31 Kwa
ujumilwa Lahabu yavelili muwoni afwili ha pamu na vala yivamlemili Chapanga,
kwanongwa mweni avalibushili kwa kusika vala yivalembesha kwa chifisu.
32 Topi, deti liki nendu? Chipindi chikwila ha kuhimulila milandu ya Gidiyoni na
Balaki na Samsoni na Yefuti na Dawudi na Samweli na vambuyi va Chapanga. 33 Kwa
jumilu ava vosi vasiweshili wutwa. Vagolili milandu telatela, vayanga fila fyavajangili
Chapanga. Vadivili milomu ya majabi, 34 Vajimili motu mkali, vayilyepili kuwulayiwa
kwa lipanga, lakini usosuvafu wawu waghalambukili kuva liwovi. Vaveli vagangamalili
mumgoha, vavatovili vamachonda va vahenja. 35 Na vadadala vamu vavayangili vandu
vawu yivasovili kunu vashukushiwa.
Vamonga gati yawu valemili kuwoposoliwa, vagobuliwa mbaka vasova vaweshi
kushukushiwa na kuyingila mungalilu nofu munu. 36 Vamonga vavadanila na
kutovangiwa ndomondu na vamonga vawopiwa mingongola ya myuma na kuvataya
muchijaka. 37 Na vawulayiwili kwa kugumangiwa migonguveli, vavadumulili mbiliwa
mbili kwa msumenu, vawulayiwa kwa lipanga. Vaveli vakushengeta shengeta, vafwalili

* **11:11** Mumayandiku va dahili apa vayandikili naha, “Kwa ujumilwa Sala ajumilili kucha Chapanga akugola jangi shaki, topi kanemiliwa sulia hata leki agogulili munu Kwa ujumilwa Sala ajumilili kucha Chapanga akugola jangi shaki, topi kanemiliwa sulia hata leki agogulili munu”

ngwembi sha vafungami na sha vameni. Vaveli vandu vagaju na vagobuliwa na kugoliwa wafu. 38 Vandu va mumlima wajakwili ha kuva na vandu kucha ava! Veni vayelejili kuchivala na kufidunda vayikalili mumyowu na mibuku.
39 Vandu ava vosi vawonekili vaweshi kwanongwa ya ujumilwa wawu. Hata naha vayanga ha fila fyavajangili Chapanga, 40 Nongwa Chapanga aveli kayilata kugola findu fiveli finofu nendu kwa yufwi, veni vangaveli telatela pamu na yufwi.

12

Chapanga akuvafunda vana vaki

1 Topi kwanongwa yufwi tushengitiwa na lipinga likomi lya vatovilela, tuleki chila dachitukiki na sambi yila yitutopilili, twivilingi kwa kwiwunishila mukutuva mbilu kuvelili pawulongolu yetu. 2 Tumloleli Yesu mweni yakandishili kugola uswanu ujumilwa wetu. Kwanongwa ya luseku luvelili lukumvetela, mweni ayiwunishili njifwa pala palupingika, ngajila kuyihola soni yaki na ponopa akwikala kumulilu kwa chigoda cha wutwa wa kumbindi kwa Chapanga.
3 Mumwiholi Yesu, ndambu yanyekwili na yivaveli na sambi na ayiwunishilili, ili mukotoo kutofya awu kulepisiwa. 4 Mukulimbana na sambi yumwi mukali hela kufikila kumwagha mwasi wenu. 5 Wuli, mwivasuwa filongu fila fya kuvakola mawoku Chapanga avawombilili yumwi kucha vana vaki?
“Mwana wangu, ukotoo kubedala fundilu ya Bambu,
awu ukotoo kulepisiwa pakulakalila.
6 Kwanongwa Bambu akumuwula kila yamutama,
kumfunda yula yajumilili kuva mwana waki.”
7 Mwiwunishili pamulatuliwa, kwanongwa Chapanga akuvagolela yumwi kucha vana mundu, nongwa kuna mwana yangajila kufundiwa na valeli vaki? 8 Leki pamuwuliwa ng'odu kucha vana vamonga, yumwi muva vana vaki ha, ila muva vana va mudeya. 9 Chamunu yufwi tuvapikani vatati vatulelili hata pavatulatula. Topi, tukudayiliwa kumpikana nendu Tati wetu wa kumbindi kwa Chapanga tuweshi kwikala. 10 Vatati vetu va apa pamlima vatufundili kwa chipindi hela, kucha veni ndambu wuvawonili nyanyi, lakini Chapanga akutuwula kwanongwa ya kutugolikesha, tuvi vang'alili ngimu mweni. 11 Kwa ponopa kuwula chindu cha kusekilela ha ila chilongu cha kung'ong'oleka hata naha pambeli dayiyeghi kusika na ngalilu ya kumunowesha Chapanga.

Ng'ulilu na ngayikilu ya Chapanga

12 Topi, muvadindashi mawoku venu yivahoguyili na matendi venu masosuvafu. 13 Muyendileli kuyendayenda mudeha yiholukili, ili chila chileliwukili chilowoki.
14 Mwikimbanishi kwikala kwa kusika na vandu vosi na muyikali ngalilu ya ung'alili, kwanongwa kwahela mundu damuwoni Bambu ngajila ung'alili. 15 Mwivavali mundu akotoo kuyaghamisha usangi wa Chapanga. Na wala mundu yoyonda akotoo kuva kucha likigha yilitomola lindombwana likali na kuyegha msayisayi gati ya vandu vatangalili. 16 Mwivavalili gati ya yumwi pakotoo kuva muwoni awu mundu yangajila kumpikana Chapanga kucha Isawu, yakovanikili ukomi wa usoli waki kwa ndilya yimu hela. 17 Yumwi mumanya kucha hata padayilili kuyanga kandi wula usangi waki, akaniliwi, nongwa apatili ng'odu fwasi ya kupomela sambi, hata leki achisakili kwa misosi.
18 Yumwi mwafikili ha chidunda Sinayi chimuwesha kuchikamula ila Vaisilaeli vafikili pala yipayakeyi motu na chisi tyoo na lingukumbi, 19 na bumilu ya limbalapi na lishu lya filongu. Vala yivapikanilili lishu lila vayidedikili vakotoo kuwombiliwa chilongu chingi kandi. 20 Nongwa vaweshili ng'odu kwiwunishila Malawu yivawombiliwili, “Hata leki ng'ongolu pagufya chidunda achi dawulayiwi kwa kugumangiwa migonguveli.” 21 Afi fyosi fyawonikili fya kwikang'anika nendu, hata Musa adetili, “Ngutila na kubagama.”
22 Lakini yumwi mufika chidunda cha Sayuni, mumbwani ya Chapanga yaveli mnofu. Mufika Yelusalemu, mbwani ya kumbindi kwa Chapanga, makungu vayikungasha mulihungu yivangajila kuvalangika. 23 Mufika kulipinga likomi lya vandu yivamjumilili Kilistu yivakemiwa valelwa va kwaa veni matawa vawu vayandikiwa kumbindi kwa Chapanga yavelili muhigha wa vosi na pawulongolu ya fuki sha vandu vagoleki yivagoliwili telatela. 24 Mufika kwa Yesu mweni mjovanishi wa lilaghanu lya shonu na kwa mwasi waki wumijiliwili mundima shetu wudeta filongu finofu munu pitu wula wa Abeli.
25 Topi, mwivavali mukotoo kulema kumpikana ayu yadeta na yumwi. Ngimu vala yivalemili kumpikanisha yula yavakayikili apa pamlima vayilyepa ng'odu, yufwi dayivi wafu munu leki patulema kumpikana yula yafumili kumbindi kwa Chapanga! 26 Chipindi chila lishu lyaki lyatikanyishili mlima, lakini ponopa Chapanga kajanga

kucha, “Dandikanyi mwanja wingi kandi, lakini mlima hela ha, ila na kumbindi wuwula wula.” 27 Filongu afi, “Mwanja wingi kandi” Fikutulangusha kucha findu fyosi filumbiwili dafibagami na kuwuka fisighali fila fingajila kubagama.
28 Topi, yufwi tumulumbi, nongwa tuyanga Wutwa wungajila kutikanyika. Tulumbi na kumjuma Chapanga, kwa ndambu dayimunoweshi, kwa ndundamilu ngomi, 29 Nongwa Chapanga wetu nakaka ndi motu wuugwijusha.

13

Ndambu ya kumunowesha Chapanga

1 Muyendileli kwitama muulongu. 2 Mukotoo kwivasuwa kuvalibushila vahenja, nongwa kwa kugola naha vandu vamonga vaweshili kuvalibushila makungu ngajila kumanya. 3 Mukotoo kuvayivasuwa vala yivawopiwili muchijaka kucha muwopiwa pamu, mukotoo kuvayivasuwa vala yivagoboleka ngimu yumwi mukugoboleka kucha veni.
4 Ndova yikudayiliwa kutundamiliwa na vonda mlulumi na mdadala vakudayiliwa vayidimi ndova yawu. Chapanga davahighi vapeji na vawoni.
5 Mukotoo kuva vandu yimudobukela mbiya, fivabaki findu fila fimuveli nafyu. Mweni Chapanga adetili, “Danguleki ng'o, wala danguyasi ng'o.” 6 Ndi nongwa tukudeta kwa kwidumba,
“Bambu ndi mtanga wangu,
dandili ng'odu.
Mundu daagoli liki?”
7 Mukotoo kuvayivasuwa vakomi venu vala yivalandulili Chilongu cha Chapanga. Muyiholi ndambu ya ngalilu na sovelu yawu, mukakovikeli ujumilwa wau. 8 Yesu Kilistu yuyula yula, lichu nalelu na jola. 9 Mukotoo kuyeyishiwa kula na kunu kwa ng'ulilu henja. Usangi wa Chapanga ndi yikudindasha ngunda shetu na kukamula Malawu yivayilata filivi vakumtanga ha mundu yakovikela ndambu ya Malawu yivayilata filivi.
10 Yufwi tuva na fyalu vala yivakimbanikila mulibudi lya Vayawudi lya kudadavila vakudayiliwa ha kulya findu fyaki. 11 Mtambika mkomi wa Chiyawudi akuyegha mwasi wa vang'ongolu mahali Pang'alili na kutawula litambiku kwanongwa ya sambi, lakini nyama sha ava vang'ongolu shikunyanyiwa tinigu panji ya kambi. 12 Ndi nongwa Yesu wuwula, ayilatili kavapugha vandu kwa mwasi waki mweni, agobuliwi na kusova panji ya mbwani. 13 Topi, tumuyendeli panji ya kambi tukagobuleki ngimu wagobulekili. 14 Nongwa apa pamlima tuva na mbwani ya jola ha, lakini tukuyisaka yila yiyisa. 15 Topi, kwa deha ya Yesu leki tumutawulila Chapanga. Filongu afi fya jumu ndi ndawulilu shetu chipindi patuwomba kucha mweni ndi Bambu. 16 Mukotoo kwivasuwa kugola usangi na kwitanga, nongwa ayi ndi mitambiku yimunowesha Chapanga.
17 Muvapikani vakomi venu na kukamula Malawu vawu, veni vakudima fuki shenu kwanongwa vakudayiliwa kudeta tolitoli yawu kwa Chapanga. Kucha pamuvapikanisha davagoli fichuku fyawu kwa seku, leki ng'odu, davafigoli kwa lung'ong'u na dayivi chindu ha kwa yumwi.
18 Tudadavili na yufwi. Tuva na unakaka kucha tuva na mbatiwa ha kwa Chapanga, nongwa chitudayila kugola ndi chila chiveli nyanyi chipindi chosi. 19 Chamunu nguvadedeka nendu munuvili kwa Chapanga ili ang'uyishi kwa yumwi kalopu munu.

Dadavu ya kumalilila na kujambusha

20 Chapanga yayegha kusika, kamushukusha Bambu wetu Yesu Kilistu yavelili mdimi mkomi wa fungami kwanongwa ya kwita mwasi waki wuulangusha lilaghanu ali lya jola ndi lya nakaka. 21 Chapanga wa kusika avadindashi kwa kila chigoli chinofu ili mugoli chila chadayila mweni na agoli mugati yetu kwa deha ya Kilistu fila fyadayila mweni. Ukomi wuvi kwa Yesu Kilistu jola na jola! Yina.
22 Topi, valongu vangu nguvaluva mpokeli kwa uwunilifu unjagila awu wa kuvakamula mawoku. Baluwa ayi ndali ha yindivayandikilili. 23 Ngudayila kuvawombela kucha mlongu wetu Timotewu kalekishiwa kala muchijaka. Kucha pafika apa kalopu, danyisi na mweni kwa yumwi.
24 Muvajambushi vakomi venu vosi pamu na lipinga lya vandu va Chapanga vosi! Valongu va Italiya vakuvajambusha.
25 Tukuvaluvila mwavosi usangi wa Chapanga.

BALUWA YA Yakobi ULONGULELU

Chitabu cha Yakobi chiyandikiwa na mundu yumu yakemiwa Yakobi. Yikuweshikana ayu Yakobi kucha ndi mlongu mundu Yesu, kandi aveli chilongosi wa lipinga lya yivamjumilili Kilistu lya kwaa na wuwula aveli yumu wa vanachitemela cha Yelusalemu. Figoli sula ya 15:13. Ndundami Pauli wuwowu amkemili Yakobi “lusiki” lwa lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu lya Galatiya. sula ya 2:9. Yivapwembukili vakujumila kucha chitabu cha Yakobi chiyandikiwa myaka milongu muhanu chipindi Kilistu aveli akali hela kuwoneka. Nongwa Yakobi aveli chilongosi wa lipinga limjumilili Kilistu lya Yelusalemu, pamongapa mweni ayandikili baluwa ayi payikaleyi kula.

Yakobi ayandikili chitabu chaki kwa “makabila lilongu na mivili yivapwililikili mumilima” sula ya 1:1 Ng'ulilu sivelili muchitabu cha Yakobi sikuvatanga vandu vosi yivamjumilili Kilistu ila padeta kwa “makabila lilongu na mavili” Pamongapa yikugola tumanyi kucha Yakobi avayandikilili Vayawudi yivamjumilili Kilistu. Kwanongwa chitabu achi chayilatili kusomiwa na vandu vatangalili, mugati yaki chiva na ndambu ya ng'ulilu sitangalili. Yakobi akuvilishili nendu ujumilwa wuugola chichuku pamu na figoli. Ujumilwa wa nakaka dawuwoneki mufigoli sula ya 2:17. Mweni wuwula wula akayikili kwilata lushawu kwa valundamali mali sula ya 2:1-4 na atuwombilili twiholi fila fituwomba sula ya 3:1-12.

Fivelili mugati kwa chikata

Yakobi akuvajambusha yivasoma chitabu achi sula ya 1:1.
Pambeli mweni akuvakola mawoku vandu yivamjumilili Kilistu kwiwunishila pavava mugobuleku sula ya 1:2-27.
Kandi akuwomba kucha yiva lasima ujumilwa wulangushiwi kwa figoli sula ya 2:1-26.
Wuwula akuwomba ndambu filongu fikuwesha kuva na liwovi sula ya 3:1-12.
Pambeli Yakobi akuhimulila ndambu luhunja lwa Chapanga wulwifwanili ng'odu na luhunja lwa mlima sula sha 3:13-4:10.
Kandi mweni akuvakayika yivasoma chitabu achi vakotoo kwijuma sula ya 4:11-5:6.
Yakobi akumalilila chitabu chaki kwa kuvagayila chayilatili sula ya 5:7-20.

Kujambusha

1 Nenga Yakobi, ndumindumi wa Chapanga pamu na Bambu wetu Yesu Kilistu.
Nguvayandikila yumwi makabila lilongu na mavili ya Isilaeli, yimupwililikili mumlima wosi. Mukayimuka!

Ujumilwa na luhunja

2 Valongu vangu, pamuyingila munyeshiwu sha ndambu sitangalili muwoni cheleli munu, 3 mumanya kucha kuyeshiwa muujumilwa wenu kukuvayeghela uwunilifu.
4 Lakini mumanyi nakaka kucha uwunilifu wula muweshi kudindala na muvi telatela ngajila kuyangishiwa na chindu. 5 Lakini leki yumu gati ya yumwi papota luhunja, topi amuluvi Chapanga damupi, kwanogwa Chapanga akuvagayila vandu vosi fitangalili ngajila kuvalakalila. 6 Lakini akudayiliwa kudadava kwa ujumilwa ngajila hoshu. Nongwa mundu yavelili na njelangu akwifwana na liwumbula lidangiwa na machi yivatuva kunu na kula. 7 Topi mundu nga ayu, yavelili na natilu mbili, akotoo kwihola kucha dayangi chindu chochonda kwa Bambu, 8 kwanongwa ndi mundu wa ufyangu na yaghalambula ghalambula mudeha shaki shonda

Mlundamali na mgaju

9 Mlongu mgaju yaveli pasi akudayiliwa asekileli kwa kukweshiwa kwaki na Chapanga
10 na mweni mlundamali akudayiliwa asekileli kwa kusunushiwa na Chapanga. Nongwa mlundamali dawushiwi ngimu uluva wa mudasi. 11 Lijuva likusosumoka na kwa luhutuhutu lwaki lukali lukuyumisha muhali na uluva waki wukulaghala na uvayisi waki wosi wukuyanangika. Wuwula wula mlundamali dayanangiki mufichuku fyaki.

Yiilata kuyeshiwa

12 Ngiba mundu yula yasighalili muunakaka chipindi cha nyeshiwu, nongwa payiwunishila kala, dagayiliwi fupu ya unofu Chapanga avajangili vala yivamtama. 13 Chipindi mundu payeshiwa akotoo kudeta, “Nguyeshiwa na Chapanga.” Kwa nongwa Chapanga akuyeshiwa ha na wafu, wala mweni akumuyesha ha mundu yoyosi. 14 Lakini mundu

akuwomela na kukweghiwa na dobukelu shaki mweni. 15 Pambeli dobukelu ya wafu
payikula yikulela sambi na sambi payikamala yikulela njifwa.
16 Valongu vangu yindivatamili mukotoo kujangiwa! 17 Kila fupu sha nyanyi sikufuma
kumbindi kwa Chapanga kwa Tati na kila fupu yivelili ya chiganu yikufuma kumbindi
kwa Chapanga, yalumbili ngesha shonda sivelili kumbindi kwa Chapanga. Chapanga
yavelili akughalambuka ha wala kavahela alama yoyonda ya kuwuya kumbeli. 18 Kwa
ndamilu yaki mweni atulelili kwa chilongu chaki cha nakaka, ili tuvi kucha fibeni fya
kwaa mufilumbi fyaki.

Kupikana na kugola chilongu cha Chapanga

19 Valongu vangu yindivatamili, muvi na ngumbungumbu na chilongu achi, kila
mundu ghavi mpusu wa kupikana, lakini akotoo kuva mpusu wa kudeta na kukalala.
20 Kwanongwa mundu yavelili na maya aweshi ha kugola filongu fya ugoleki wa
Chapanga. 21 Mwileki kutali ngalilu yosi ya wafu na figoli fya wafu wutangalili.
Mumpikani Chapanga na kuyanga chila chilongu yichikwetiwili mundima yenu yichi-
wesha kuvalowola.
22 Mukotoo kwijanga mwaveni kwa kupikanisha hela chilongu cha Chapanga, ila
muchikimbanikili kwa figoli. 23 Kwanongwa mundu yapikana hela chilongu ngajila
kuchigolela kwa figoli, akwifwana na mundu yayilembesha wushu waki mweni
mulindala. 24 Akwilembesha, pambeli akwiyendela na tepu akwivasuwa kava wuli
wuli. 25 Lakini mundu yalembesha malawu yivavelili telatela yivavavika vandu pekesu
na akuyendilela kuvakola, kupikana weka hela ha na pambeli kwivasuwa. Lakini
akuvagolela fichuku, ngiba mundu ayu danemiliwi na Chapanga mufichuku fyaki.
26 Leki mundu payihola kucha mweni kakola deha ya kumukovekela Chapanga
lakini akuwesha ha kuluwoma lulimi lwaki, akwijanga mweni na deha yaki ya
kumukovekela Chapanga chindu ha. 27 Deha ya kumukovekela Chapanga yivelili nyanyi
na yingajila uvifyi pawulongolu ya Tati Chapanga ndi ayi, kuvakimbanikila valekwa na
vangalimlyangu mugobuleku shawu na kwidima mweni na wafu wa mlima awu.

2

Ngayikilu yiilata lushawu

1 Valongu vangu, pamuva mukumjumila Bambu wetu Yesu Kilistu, Bambu wa ukomi,
mukotoo kuva na lushawu kwa vandu. 2 Tudeti mundu yumu yafwalili peti sha
chumang'andu na fwali sivayilili mulukungashu na pambeli akwingila mundu mgaju
yafwalili fwali sakafu, 3 Leki pamumutundamila munu yula yafwalili fwali nofu na
kumuwombela, “Wikali apa panofu,” Na kumucha yula mgaju, “Yuwi woloki aku,”
Awu, “Wikali pasi apa.” 4 Wuli, alu lushawu ng'odu gati ya yumwi? Wuli na afi
fimulamulili fifuma ng'odu muhoshu shenu wafu? 5 Valongu vangu yindivatamili,
mupikanishi! Chapanga kashawula vandu yivavelili vagaju mumlima awu ili vavi
valundamali muujumilwa na kupokela wutwa wavajangili vala yivamtama. 6 Lakini
yumwi mukuvabedala vandu vagaju! Wuli, valundamali ndi vala ng'odu vavagobola na
kuvayegha kuchitemela? 7 Wuli, vava nda yivalijowola litawa linofu munu lya Bambu
yavelili yumwi vandu vaki?
8 Leki mukuligola lila lilawu lya chiwutwa ngimu wuyiyandikiwili Mumayandiku
Mang'alili, “Mtami mwawu ngimu wula wuwitama umweni, pamugola nahawu
mukugola nyanyi munu.” 9 Lakini pamuvagolela lushawu vandu, topi, mukugola
sambi na Malawu va Chapanga vakuvahigha yumwi kwanongwa mubena Malawu.
10 Yavifya lilawu limu lya Malawu, daghavi na mbatiwa ya kuvifya Malawu vonda.
11 Nongwa yuyula yula yadetili, “Ukotoo kugola uwoni,” Ndi yadetili, “Kotoo kuwulagha.”
Kwanongwa ayi, hata leki kugola ng'odu uwoni, lakini kuwulagha, yuwi kuvifya Malawu
vosi. 12 Topi mudeti na kugola kucha vandu davahighiwi kwa Malawu va Chapanga
yivayegha upekesu. 13 Nongwa, Chapanga daghavi na lusungu ha pamuhigha mundu
yangajila lusungu. Lakini lusungu lwa Chapanga lukukotosha highilu.

Kujumila ngajila kugola chindu ha

14 Valongu vangu, yikutanga liki mundu padeta kajumila, lakini akuwulangusha ha
kwa figoli? Wuli, ujumilwa awu dawuweshi wuliwuli kumulowola? 15 Leki, valongu
yiutunga kasakaliwa awu kavahela filivi. 16 Yikuvatanga liki pamuvawombela ava,
“Muyendi nyanyi mukayoti motu na mukalyi,” Ngajila kuvapa fivadayila veni kwa
ngalilu yawu? 17 Wuwula wula kujumila ngajila kugola kusova. 18 Mundu akuwesha
kudeta, “Yuwi kuna ujumilwa na wingi kana figoli” Danyanguli, topi, unangushi
wuliwuli mundu akuwesha kuva na ujumilwa ngajila figoli. Nenga dandikulangushi

ujumilwa wangu kwa figoli. 19 Wuli, yuwi ukujumila kucha kuna Chapanga yumu? Nyanyi! Lakini hata finyamkela vakujumila chilongu achi na vakubagama kwa lyogha. 20 Yuwi mpufi! Wuli, ukudayila kulangushiwa kucha ujumilwa ngajila figoli chindu ha? 21 Wuli Ibulahimu tati wa vatati vetu ajumiliwili wuliwuli kucha goleki? Kwa figoli fyaki, pamtawulili litambiku mwana mundu Isaka pafyalu. 22 Wukulola, ujumilwa waki wavelili wiikola na figoli fyaki, ujumilwa waki wavelili telatela na figoli fyaki. 23 Topi, vakwila vala Mayandiku Vang'alili yivadeta, “Ibulahimu amjumilili Chapanga.” Kwa ujumilwa waki Chapanga amjumilili kucha goleki, topi Ibulahimu akemiwili ghanja wa Chapanga. 24 Topi mundu akujumiliwa na Chapanga kuva mundu wa nyanyi kwa figoli fyaki, kwa ujumilu weka hela ha.

25 Yavelili nga wuwowu kwa yula yavelili muwoni Lahabu, mweni ajumiliwili kuva goleki kwa Chapanga kwanongwa avapokilili vala yivalembesha kwa chifisu na kuvatanga vatyalambuki kwa deha yingi. 26 Topi, ngimu wula njimba yingajila mfuki yisova, wuwula wula ujumilwa ngajila figoli wusova.

3

Kutavala lulimi

1 Valongu vangu, yimutangalili mukotoo kuva vawula. Ngimu wumumanyili, yufwi yituwula datuhighiwi pakomi munu pitu vamonga. 2 Kwanongwa twavosi tukuvifya mufindu fitangalili, leki mundu yoyonda akuvifya ng'odu mudetelu yaki, ayu ndi mng'alili na akuwesha kwilongosha mweni. 3 Tukumukongishela fyuma mumlomu fwalasi ili atupikani na kwadeha ayi tukuwesha kumlongosha kokosi kutudayila. 4 Watu mkomi munu, hata leki weni mkomi munu, wukusukumuliwa na liyegha likomi, awu wukuwesha kughalambuliwa na ngafi dokwa hela na kulongosha kokosi kwadayila yula mundu yaguba. 5 Wuwula wula, lulimi hata leki ndi chisingu chidokwa cha mvili, lukwijuma kwa kudeta findu fikomi munu!

Motu mdokwa wukuwesha kunyanya lisaku likomi. 6 Wuwula wula lulimi luva kucha motu. Luwolukela findu fya wafu fya ndambu yosi mufisingu fyosi fya njimba. Lukupighasha njimba shetu na kukwisha wafu muwundu wetu. Wukugwijusha ngalilu yetu yonda kwa motu wufuma kulifumbika lyeni. 7 Mundu akuwesha kuvafugha na kufugha kala ndambu shosi sha filumbi, vang'ongolu va kumidasi na vambongu na vag'ongolu yivakwava na filumbi fyonda fya mumachi. 8 Lakini kwahela mundu yawesha kufugha lulimi. Lulimi luva kucha ng'ongolu yangajila kufughika na lumema usungu luwulagha. 9 Kupitila lulimi yufwi tukumlumba Bambu na Tati wetu na Kwa lulimi lulolu tukuvalapila vandu, vandu yivalumbiwili kwa chilangushilu cha Chapanga. 10 Filongu fya kunemela na kulapila fikufuma mumlomu wuwula wula. Valongu vangu filongu afi fikudayiliwa ha kuva nahawu. 11 Wuli, chimbwitu chimu hela chikuwesha kufumisha machi vanowili na va munyu? Chikuwesha ha kufumisha machi vanowili na vamunyu mwanja wumu? 12 Valongu vangu, likuyu likuwesha kuveleka mipambika? Awu lisabibu likuwesha kulela mipambika? Litepu lya machi va munyu likuwesha ha kufumisha machi vanowili.

Luhunja lufuma kwa Chapanga

13 Wuli, ghani yavelili na luhunja na luhala gati ya yumwi? Topi, alangushi chilongu achi kwa ngalilu yaki ya nyanyi na figoli fyaki fya usangi yifigoleka kwa ushisha moyu na luhunja. 14 Lakini payiva ndima shenu simema weyi, lihingili na weyi wa chifuki, topi mukotoo kwijuma na kudeta ufyangu badili ya unakaka. 15 Luhunja lwa nahawu lukufuma kumbindi kwa Chapanga ha, luhunja alu lwa mlima hela na lwa njimba hela luva lwa mfuki wa Chapanga ha kandi lwa Lijangavandu. 16 Nongwa poposi pavelili na weyi na lihingili na weyi wa chifuki, apa pana ndilingu na ndambu shosi sha wafu. 17 Lakini luhunja lufuma kumbindi kwa Chapanga ya kwaa lung'ala kandi lwa kusika na ushisha moyu na lwa kupikana na lwa umemili lusungu na lukuyegha figoli finofu, luvahela lushawu wala ufyangu. 18 Ugoleki wukufuma mumbeyu sikwetiwili mukusika na vandu yivayegha kusika.

4

Lighanja na mumilandu ya mumlima

1 Ndewu na soshu kwa yumwi fikufuma koti? Sikufuma fwamuku mugati ya njimba shenu yisilimbana. 2 Mukudayila kupata findu na kwanongwa mukupata ng'odu mukuwona nyanyi kuwulagha. Mukudayila nendu kupata findu lakini muweshi ha kupata. Topi, mukuleva na kuva na ndewu. Mukupata ha chindu chimudayila

kwanongwa mukuchiluva ha kwa Chapanga. 3 Chipindi pamuluva, mukugayiliwa ha
kwanongwa mukuluva kwa natilu wafu, mukudayila findu ili mugoleli dobukelu sha
fwamuku shenu. 4 Yumwi muva vandu mungajila kujumiliwa. Wuli, mumanya ng'odu
kucha kuva ghanja milandu ya mumlima ndi chimdwama wa Chapanga. 5 Mukotoo
kuyihola kucha Mayandiku Vang'alili vakudeta fyahela, pavadeta, “Mfuki yamvikili
Chapanga ayikali mugati yetu kana weyi mkomi.” 6 Lakini Chapanga katugolela nemusi
ngomi munu, kwanongwa Mayandiku vakudeta, “Chapanga akuvanyekwa yivavelili
na lukilu, lakini akuvasangila usangi vashishamoyu.” 7 Topi, mumpikani Chapanga,
mumlimbi Mwafu na mweni davatuvi. 8 Mumselileli Chapanga na mweni dayisi
pabehi na yumwi, musileki sambi shenu! Mung'alishi ndima shenu yumwi vafyangu!
9 Mung'ong'uteki, mulili na kwidedeka, sekelu yenu yivi chivembu na sekilelu yenu yivi
lung'ong'u. 10 Muyiwongoli kwa Bambu na mweni davakweshi.

Ngayikilu yiilata kumuhigha mwawu

11 Valongu mukotoo kwihegha mwaveni kwa mwaveni. Yula yamuhegha mlongu
mundu awu kumuhigha, ayu akuvahegha na kuvahigha Malawu, topi, leki pawuvahigha
Malawu, yuwi ukukamula ha Malawu, ila kuva muhigha. 12 Chapanga weka hela ndi
yavika Malawu na muhigha ndi mweni weka yawesha kulowola na kufyogha. Topi,
yuwi kuva ghani mbaka ukumuhigha mwawu?

Ngayikilu yiilata kwijuma

13 Topi, mupikanishi yumwi yimudeta, “Nalelu awu chilawu datuyingili mumbwani
yiutunga, datwikali kula kwa chipindi cha mwaka wonda, datugoli uchulusi na
kupata mbiya sitangalili.” 14 Yumwi mumanya ha hata unofu wenu dawuvi wuliwuli
chilawu! Yumwi muva kucha likungweta likubwituka chipindi chidokwa hela na tepu
likuyangaluka. 15 Ila mungadayiliwili kudeta, “Leki Bambu padayila, datwikali na
datugoli achi na chila.” 16 Lakini ponopa mukwijuma na kudumba dumba. Kwijuma kosi
kwa ndambu asi ndi kwa wafu. 17 Topi, mundu yangajila kugola chila chindu chinofu
chamanyili kucha akudayiliwa kugola, akugola sambi.

5

Ngayikilu kwa valundamali

1 Ponopa mumbikanishi yumwi valundamali! Mulili na kwidedeka kwanongwa ya
tabu dasivayisili. 2 Mali shenu siwola na yingwa shenu valya umehi. 3 Chumang'andu
na mbiya shenu siva na kutu. Na kutu ayi ndi dayivi chilangushilu chenu na cheni
dachigwijushi njimba shenu ngimu wula motu. Mwilundikila akiba mumajuva ava
va mbelu! 4 Yumwi muvahomba ha lipundawayi vandumindumi venu yivavagolilili
fichuku mufitava fyenu. Mpikanishi chowu chawu! Chivembu cha ava yivabena fitava
fyenu chifika mumajeji va Bambu wa vangandawu. 5 Mwikala mumlima ngalilu ya
kusekilela na mungalilu ya kufwama na kufitama findu finofu. Mununa kala kwa lijuva
lya kusinjiwa. 6 Muvahigha na kuvawulagha vandu vangajila uvifyi, hata leki veni
vavalimba ha!

Ng'unishilu na kudadava

7 Topi, valongu vangu muvi na ng'unishilu pavetela mbaka Bambu payisa. Muloli
mlimi pavetela kwa ng'unishilu pamuveta chitava chaki chiyeghi fivelekwa fitawukili.
Mweni akuveta kwa kuyiwunishila ndonya sha mbinga mbaka shampeta. 8 Na
yumwi wuwowu muyiwunishili pamuvetela na muwoloki uswanu muujumilwa wenu,
kwanongwa lijuva lya Bambu liva pabehi. 9 Valongu vangu mukotoo kwing'ong'utekela
ili Chapanga akotoo kuvahigha. Mweni ndi muhigha kava pabehi, samba kengila.
10 Valongu pamudayila kulola chilangushilu cha kuvetela na kuyiwunishila muku-
gobuleka, muvayiholi vambuyi va Chapanga yivadetili kwa litawa lya Bambu.
11 Tukuvakema vandu ava vana usangi kwanongwa vayiwunishilili. Mupikanila filongu
fya ng'unishilu ya Ayubu na mumanya ndambu Bambu wamgolilili mumbelu. Nongwa
Bambu kamema lusungu na usangi. 12 Lakini chamunu, valongu vangu, mukotoo
kwilapila kwa kumbindi kwa Chapanga awu kwa mlima litawa lya chindu chingi
chochonda. Mudeti “Yina” leki pamudayila kudeta yina na “Ng'odu” leki pamudayila
kudeta ng'odu ili mukotoo kuhighiwa na Chapanga.

13 Wuli, kuna mundu yoyosi gati ya yumwi yavelili akugoboka? Topi, adadavi kwa
Chapanga. Awu kwavelili mundu yavelili na seku? Topi, asomoli misambu ya jumu
kwa Chapanga. 14 Wuli kwaveli mundu mtami gati ya yumwi? Avakemi vavaha va
lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu na veni vamdadavili na kumshagha mafuta
kwa litawa lya Bambu. 15 Na veni pavadadava kwa ujumilwa, mtami yula danani,

kwanongwa Bambu damtandamuli na leki agolili sambi yoyosi dapomiliwi. 16 Topi,
mwipeti sambi shenu na kwidadavila ili munani, dadavu sha goleki sina liwovi lya
kugola fitangalili. 17 Eliya aveli mundu nga yufwi, mweni adadavili kwa ndima yaki
yosi ndonya yikotoo kutonya na yitonya ha mumlima awu kwa chipindi cha myaka
mitatu na myesi sita. 18 Pambeli kadadava kandi, ndonya yitonya na mlima wumela
fivelekwa fyaki. 19 Valongu vangu, mundu yumu gati yenu payaghamila muunakaka na
muyaki pamuwuyisha, 20 mumanyi kucha, yula yamuwuyisha mundu yaveli na sambi
kufuma mudeha yaki ya wafu, damulowoli kufuma munjifwa na Chapanga daampomeli
sambi shaki sitangalili.

BALUWA YA KWAA YA PETILI ULONGULELU

Baluwa ya Petili wa kwaa yiyandikiwa na ndundami Petili. Mweni akandili baluwa yaki kwa kuwomba mweni aveli ghani na avayandikilili vaghani. Petili ayandikili baluwa kwa vandu vonda yivamjumilili Kilistu, veni ndi “Vahenja mumlima awu” Petili wa kwaa. Sula ya 1:1. Mweni myanja yitangalili avayandikilili yivasoma baluwa shaki ndambu ayi kulangusha kucha kayandika mweni. Kwanongwa baluwa ayi yayifwanili na baluwa ya Pauli yavayandikilili Vaifesu kwa ndambu yingi vatangalili vamjumilili Yesu kucha baluwa ya kwaa ya Petili yiyandikiwa pambeli ya baluwa kwa Vaifesu vakashili mwaka wa milongu sita na muhanu pawonikili Yesu. Petili ayandikili baluwa ayi pafumili Loma kweni akukemili Babiloni. Sula ya 5:13.

Petili awombili kucha ayandikili baluwa ayi ili “kukukola mawoku na kutovilela kucha ayi ndi nemusi ya Chapanga”. Sula ya 5:12. Kuva na kulinganila munu gati ya Petili wa kwaa. Sula ya 2:11-3:7 na Vaifesu sula ya 5:18-6:9 na Vakolosayi sula ya 3:18-4:6. Mayandiku ava vosi matatu vakuwula layi shandambu ya kwikala mukaya na kuvapikana vatavala. Mweni kandi avakamulili mawoku vandu yivamjumilili Kilistu vayiwunishili pakuva na gobuleku nongwa mbelu yiva behi. Sula ya 4:1.

Fivelili mugati kwa chikata,

Petili akwimanyisha mweni na kuvatambula yivasoma. Petili wa kwaa sula ya 1:1-2.

Kandi akumlumba Chapanga kwa ulowolu wula vandu yivamjumila Yesu vavanawu na ndambu wuwuvatanga mungalilu yawu. Petili wa kwaa sula ya 1:3-2:10.

Pambeli avalayili vandu yivamjumilili Kilistu ndambu ya kwikala finofu mumlima na kulangusha ndambu sitangalili sha kukovanika kucha gati ya mlumi na mdala na mvanda na bambu, Petili wa kwaa 2:11-4:11.

Pambeli Petili kavakola mawoku vayiwunishili pavava mugobuleku Petili wa kwaa 4:12-5:11.

Pambeli topi amalilili baluwa yaki Petili wa kwaa 5:12-14.

Jambu

1 Nenga Petili yimelili ndundami wa Yesu Kilistu,
Nguvayandikila yumwi yimushawuliwili na Chapanga Tati wetu, yimuvelili vahenja mumlima, yimupwililikili na yimwikala aku Pondu na Galatiya na Kapadokia na Asia pamu na Betaniya. 2 Chapanga Tati avashawulili ngimu wuyivelili natilu yaki na mgoliwa vandu va Chapanga kwa Mfuki ili mumpikani Yesu Kilistu na kumijiliwa mwasi waki.
Nguvaluvila usangi na kusika kungajila chigelu.

Shuvililu ya nakaka

3 Ajumiwi Chapanga, Tati wa Bambu wetu Yesu Kilistu! Kwa lusungu lwaki lutangalili atugayilili unofu wa shonu ili tupati shuvililu ya nakaka kwa kushukuka kwa Yesu Kilistu. 4 Topi tukushuvilila kupata findu finofu fila Chapanga fyavavikilili yumwi kumbindi, fila fingajila kuwola awu kuyanangika awu kutinala. 5 Yumwi mukudimiwa na liwovi lya Chapanga, kwa deha ya ujumilwa kwanongwa ya ulowolu wuveli kala kugubutuliwa chipindi cha mbelu.
6 Kwa chilongu achi musekileli, kwa chipindi chidokwa damudayiliwi kung'ong'oleka kwanongwa ya nyeshiwu sha ndambu sitangalili simugobuleka. 7 Kuyeshiwa kwilata kulangusha unakaka wa ujumilwa wenu wuva nakaka, weni wutawuka pitu chu-mang'andu yeni yikuwola yikuyeshiwa kwa motu. Kwanongwa ayi yumwi damupati jumu na ukomi na ndundamilu mulijuva lila Yesu Kilistu pagubutuliwa. 8 Yumwi mukumtama hata leki mukali hela kumuwona, hata leki mukumuwona ng'odu ponopa, mukumjumila na chamunu mukusekilela kwa seku ngomi yingajila chigelu, yingajila kudeteka. 9 Kwa nongwa mukuyanga ulowolu wa fuki shenu weni ndi natilu ya ujumilwa wenu.
10 Vambuyi veni vatungili kwilata usangi awu wa yumwi vasakili na valembishili kwilata ulowolu awu. 11 Vayeshili kumanya chipindi choti na ndambu liki dayifumbuki ndi chipindi pavawombilili padokwa Mfuki wa Kilistu yavelili mugati yawu, pavatunga ndeshiwu dayimpati Kilistu na ukomi awu dawisi. 12 Chapanga avagubutulili vambuyi pavaveghi vakudeta filongu afi yavelili kwanongwa ya veni ha ila kwanongwa ya mwaveni yimupikanilili kala kwa vala vanjagila yivalandulili Chilongu cha Nyanyi kwa

yumwi kwa liwovi lya Mfuki Mng'alili yalayishiwili kufuma kumbindi kwa Chapanga. Ayi ndi milandu hata makungu vakudobukela kuyimanya.

Mukudayiwa kwikala ngalilu ying'alili

13 Kwanongwa ayi, mwikali ndemindemi na mwivavali mufigoli, mushuvilili sangi
sila damupati muushukushu wa Yesu Kilistu. 14 Kucha vana va Chapanga yivapikana,
mukotoo kwikala pamukombikesha kandi dobukelu sha wafu chipindi pamuveyi mukali
hela kuumanya unakaka wa Chapanga. 15 Ila yavakemili yumwi ndi mng'alili, wuwula
yumwi mukudayiliwa kuva vang'alili mungalilu yenu yosi ngimu wula Chapanga
wavelili mng'alili. 16 Kwanongwa mayandiku vang'alili vakudeta, “Muvi vang'alili
kwanongwa nenga ndiva mng'alili.”
17 Leki pamumukema Tati, topi, mumanyi kucha, mweni davahighi vandu vosi
ngajila lushawu, ngimu wufivelili figoli fyaki, kwa chipindi chisighalili cha kwikala
apa pamlima kucha vahenja mumpikani Chapanga. 18 Kwanongwa mumanyi kucha
yumwi mwagombuliwili kwa ngalilu yenu ya chakachaka hela wumupatili kwa vambuyi
venu. Wala mwakombuliwili kwa findu yifidanganyika ha ngimu wula mbiya awu
chumang'andu. 19 Lakini mwagombuliwili kwa mwasi wutawukili munu wa Kilistu
waveli kucha wa mwanafungami yangajila wafu na yangajila uvifyi, ndi mwasi
wa Yesu Kilistu. 20 Mweni ashawuliwili na Chapanga chipindi mlima wakali hela
kulumbiwa, lakini amanyikili majuva va mbelu kwanongwa ya yumwi. 21 Kwa deha yaki
mumujumila Chapanga, ndi mweni yamshukushili na kumgayila ukomi ili ujumilwa na
shuvililu yenu yivi kwa Chapanga.
22 Nongwa ponopa mwing'alisha mwaveni kwa kuupikana unakaka, yumwi mupugha
ndima shenu na kuvatama vayenu ngajila ufyangu, topi, mwitami kwa ndima yosi.
23 Nongwa mugayiliwa unofu wa shonu, wula ha wuufuma mumbeyu yiyanangika, ila
yikufuma mumbeyu yingajila kuyanangika, kwadeha ya lulayilayi lwa Chapanga luvelili
lunofu na luwikala jola. 24 Ngimu Mayandiku Mang'alili wuvadeta,
“Vandu vonda vava kucha midasi,
Na ukomi waki wukuwuka kucha uluva.
Midasi na uluva wukulaghala, 25 Lakini lulayilayi lwa Bambu lukwikala jola.”
Na achi ndi Chilongu cha Nyanyi yichilanduliwili kwa yumwi.

2

Vandu vang'alili va Chapanga

1 Topi, muwuleki wafu wenu wosi na uhesi wosi na weyi wosi na kwijuma kosi
na jowolu shosi. 2 Ngimu wula wuvavelili vana chali yivadobukela maveli na yumwi
wuwowu mukudayiliwa kudobukela majiva nakaka va chimfuki ili kwa liwovi lyaki
muweshi kukula na kulowuliwa. 3 Mayandiku vadeta, “Mwaveni mumanya kucha
Bambu ndi msangi.”
4 Topi, mumuyendeli Bambu, mweni ndi ligonguveli livelili na unofu, lilemiwili
na vandu, lakini lilila lila lishawuliwa na Chapanga na litawuka nendu kwa mweni.
5 Wuwula wula na yumwi muva kucha migonguveli yivelili na unofu na mukajengiwi
nyumba ya Ufuki na amu damugoli chichuku kucha vatambika vang'alili kutawula
mitambiku ya chindima yimunowesha Chapanga kupitila Yesu Kilistu. 6 Kwanongwa
Mayandiku Mang'alili vakudeta,
“Tegheli, nguvika ligonguveli lya chikandilu aku Sayuni,
lishawuliwili na litawukili, mundu yamjumila mweni,
datayiwi ha soni.” 7 Kwa yumwi yimujumila, ligonguveli ali litawukili, lakini kwa vala
vangajila kujumila,
ngimu Mayandiku mang'alili wuvadeta, “Ligonguveli valilemili vajengi,
liva ligonguveli likomi lya chikandilu.” 8 Kandi vakudeta,
“Ligonguveli ali lya kuyikwala,
ligonguveli livawa vandu”. Vandu vakwikwala kwanongwa vakuwujumila ha wula
unjagila nahawu ndi wuvavikiwili kukandila pakwandi.
9 Lakini yumwi ndi lukolu lushawuliwili na Chapanga na yumwi ndi vatambika
va chiwutwa na lipinga lya vandu vang'alili va Chapanga mweni, yimushawuliwili
kulandula figoli fikomi fya Chapanga yavakemili muwuki mulwisa na kuvayingisha
mungesha yaki ya chiloja. 10 Chipindi chimu yumwi mwaveli vandu va Chapanga ha,
lakini ponopa yumwi vandu vaki, chipindi chimu mwapatili ha lusungu lwa Chapanga,
lakini ponopa mupata lusungu lwaki.

Mwikali kucha vavanda va Chapanga

11 Vaghanja vangu, nguvadedeka yumwi kucha vahenja na vandu va kupita apa
pamlima, muyilyepi na hujulu sha wafu yisilimbana na fuki shenu. 12 Mukudayiliwa
kuva na ngalilu nofu munu, gati ya vandu yivangajila kumumanya Chapanga, ili
hata pavavapayishila kucha mukugola fya wafu, vaweshi kulola figoli finofu fimugola,
vaweshi kumjuma Chapanga mulijuva lya highilu ya vandu.
13 Topi, muvapikani filongosi vonda kwanongwa ya Bambu hata leki kwa mutwa,
yavelili na uwesu mkomi, 14 awu vapikani vatavala na yivashawuliwili na mweni
na kuvatova yivagolili wafu na kuvajuma yivagola finofu. 15 Kwa nongwa Chapanga
akuvadayila yumwi kwa figoli fyenu finofu kuvabwisha vandu vapufi vangajila
kumanya fivadeta. 16 Mwikali kucha vandu yivavelili na upekesu, lakini mukotoo kugola
upekesu awu kufifa wafu, ila mwikali kucha vavanda va Chapanga. 17 Muvapikani
vandu vosi, muvatami valongu venu yivajumila, mumtundamili Chapanga, mumpikani
mutwa.

Chilangushilu cha gobuleku ya Kilistu

18 Yumwi vagola fichuku va mukaya, muvapikani vakomi venu kwa ndundamilu
yonda, vala yivaveli vasangi na vashishamoyu awu vala yivavifya. 19 Nongwa Chapanga
akunowishiwa na mundu yayiwunishila gobuleku sivayilatili ng'odu nongwa chipindi
chosi akumwihola Chapanga. 20 Damupati liki pamwiwunishila fitovi kwanongwa
ya sambi simugolili, leki mukwiwunishila gobuleku kwanongwa mukugola finofu
Chapanga danowishiwi na yumwi. 21 Mukemiwa kwa afi, Kilistu wuwula agobuliwili
kwanongwa ya yumwi, kavalekela chilangushilu ili mukovikeli nga wagolili mweni.
22 Mweni agolili ha sambi, adetili ng'odu chilongu chochosi cha udesi. 23 Mweni
pavamjowulili awuyishili ha jowolu, pavamugobulili avawombilili ha filongu fya
kukapusha, ila avikili shuvililu kwa Chapanga yahigha ngajila lushawu. 24 Mweni atolili
sambi shetu munjimba yaki pavamvangilililli mulupingika ili tuvi vagoleki. Kwa milonda
yaki yufwi tunana. 25 Yumwi mwaveli muyaghamila kucha vafungami, lakini ponopa
muwuya kwa yula mdimi na mlolela wa unofu wenu.

3

Valumi na vadala

1 Yumwi vehi muvapikani vabambu venu, leki kwaveli mlulumi yoyonda yangajila
kujumila Chilongu cha Chapanga, vakotoo kutapuliwa kwa Chilongu cha Chapanga
ila vatapuliwi kwa kulola ngalilu ya vehi vawu, 2 vakuwesha kudobukela pavalola
ngalilu yenu yivelili ya ndundamilu. 3 Kwinowesha kwa yumwi kukotoo kuva kwa
panji hela, ngimu dutilu ya fwili yijumbili chigelu na kufwala findu fya chumang'andu
na kufwala yingwa sitawukili. 4 Lakini kwinowesha kwa yumwi kuvi muuwundu wa
mugati kungajila kuwoneka, munowishiwi kwa findu fingajila kuwola, afi ndi fuki sha
ushisha moyu na kusika, kuvelili kutawuka pawulongolu ya Chapanga. 5 Nahawu ndi
ndambu vadala va dahili wuvamshuvililili Chapanga muunakaka na kumwidumbila
vayilembishili kwa kuvapikana vabambu vawu. 6 Mweni aveli kucha Sala ampikanishili
Ibulahimu, amukemili bambu na yumwi ponopa muva vakavali vaki, leki pamugola
figoli finofu ngajila kutila chindu chochosi.
7 Wuwula wula yumwi valumi, mwikali na vehi venu pamumanya veni vadadala
vasosuvafu, mwikali pamuvatundamila nongwa Chapanga davapi veni pamu na yumwi
fupu ya unofu, mugoli naha ili dadavu shenu sikotoo kuva na ngingamu.
8 Chingomeku nguwomba, mwavosi muvi na hoshu na natilu yimu na mwiwoneli
lusungu mwaveni kwa mwaveni na muvi vashishamoyu na mwitami kucha valongu
yivajumilili. 9 Mukotoo kuvahomba uvifyi kwa uvifyi, awu jowolu kwa jowolu, ila muvi
vandu va kunemela, kwanongwa afi ndi fimukemiwili, ili muweshi kupata nemusi.
10 Kwanongwa mayandiku vang'alili vakudeta, “Mundu yatama ngalilu ya nyanyi na
kwikala mumajuva va nyanyi,
akotoo kudeta findu fya wafu, awuwomi mlomu waki. 11 Ayilyepi wafu, agoli fya nyanyi
na asaki kusika na akombikeshi. 12 Nongwa mesu va Chapanga vakulola vagoleki
kwa usangi,
na kupikana dadavu shawu,
lakini maya va Bambu vava kwa vala yivagola wafu.”
13 Ghani davagoboli yumwi, leki pamuva mukugola findu fya nyanyi? 14 Lakini
pamugobuliwa nendu kwanongwa ya ugoleki, musangiliwa. Lakini mukotoo kutila
pamukapushiwa, wala mukotoo kutila kugoboliwa. 15 Lakini mundima shenu mulan-
gushi Kilistu kucha Bambu, chipindi chosi muvi kala kumyangula mundu yavadasha
milandu yiilata shuvililu yenu. 16 Lakini mugoli naha kwa ushisha moyu na ndundamilu.

Muvi na natilu yingajila mbatiwa ili vala yivavapayishila na yivajowola ngalilu yenu ya nyanyi Mukilistu, vapati chindipa. 17 Kwanongwa kugoboleka kwa kugola usangi, leki Chapanga padayila, ayi ndi nyanyi pitu kugobuleka kwa kugola wafu. 18 Nongwa Kilistu mweni agobuliwili na asovili mwanja wumu hela kwanongwa ya sambi, mweni yamunowishili Chapanga agobuliwili na asovili kwanongwa ya vavifyi, ili avayeghi kwa Chapanga, awulayiwili kwa njimba lakini agolikili goleki kupitila mfuki. 19 Kwa deha ya mfuki ayendili muchijaka kusilandulila fuki siwopiwili, 20 ava ndi vandu vala pakwandi valemili kumpikana, chipindi Chapanga avelili akuvavetela kwa uwunilifu, mumajuva va Nuhu, chipindi watu mkomi wuvawukema safina pawuveyi wukugoliwa, mugati ya watu awu, vandu vadokwa hela, ndi, vandu vanani hela yivananili kusova na machi. 21 Machi ava ndi chilangushilu cha ubatishu wukuvalowola yumwi ponopa. Ubatishu wula wuva wa kuwusha liku munjimba ha, ila ndi deha ya kugola jangi na Chapanga munatilu ya nyanyi. Weni ukuvalowola yumwi kwa deha ya ushukushu wa Yesu Kilistu. 22 Kayenda kumbindi kwa Chapanga, mweni kayikala mwambu wa mlilu wa liwoku lya Chapanga, kava mkomi wa makungu na weshu na wovi shonda.

4

Unofu wa shonu

1 Topi, nongwa Kilistu agobukili njimba yaki na yumwi wuwula wula mwidindashi kwa natilu yiyila yila, nongwa yula yagobuleka munjimba kayipota na sambi. 2 Topi kufumila ponopa mukotoo kuyendilela kwikala ngalilu ya dobukelu sha chiwundu, ila mwikali ngimu wadayila Chapanga, muchipindi chenu chisighalili cha kwikala apa pamlima. 3 Nongwa chipindi cha ngalilu yenu ya dahili chibaka kugola fila fyavadayila vandu vangajila kumumanya Chapanga, mwashovilelili kwikala muuwoni na dobukelu sha wafu na unjayila na hungu sila vandu vakulovela na kugola findu fya chindipa na kudadavila ming'omung'omu kweni ndi kumkalalisha Chapanga. 4 Findu afi fya yumwi veni vakwikang'anika pavawona muva pamu ha na veni mungalilu yimemili wafu, topi, vakuvajowola. 5 Lakini vandu ava davadeti findu fyawu fyosi kwa yula yavelili kala kuvahigha yivavelili vanofu na yivasovili. 6 Ndi nongwa hata vala yivasovili valanduliwili Chilongu cha Nyanyi ili vahighiwi mungalilu yawu ya mvili ngimu wuvahighiwa vandu vamonga na vayikali mumfuki ngimu wadayila Chapanga.

Ndumindumi mnofu wa nemusi sha Chapanga

7 Lakini kupela kwa milandu yosi kuva pabehi, topi mwivavali, muvi ndemindemi pamudadava. 8 Nendu ya fyosi, mwitami mwaveni kwa mwaveni kwa ndima yosi nongwa utami ukugubika sambi sitangalili. 9 Mwilibushili mukaya mwaveni kwa mwaveni, ngajila kung'ong'oleka. 10 Kila mundu ngimu wayangili fupu sha Chapanga ayigoleli fupu kwa kuvatanga vandu vosi kucha ndumindumi msangi wa nemusi sha ndambu sitangalili sha Chapanga. 11 Mundu padeta, adeti kucha filongu fya Chapanga, leki mundu patanga vamonga avatangi kwa liwovi lyamugayilili Chapanga ili mumilandu yosi Chapanga ajumiwi kupitila Yesu Kilistu. Ukomi na liwovi livi na mweni jola. Yina.

Kugobuleka kwanongwa ya kuva Mkilistu

12 Valongu, mukotoo kuyikang'anika nyeshiwu ngomi simupata ili kuvayesha kucha wula chindu chihenja chivapatili. 13 Lakini ngimu pamugobuleka kwa kwilumba na Kilistu. Ili muweshi kusekelela ukomi waki pawugubutuliwa. 14 Mujowuliwa kwanongwa ya kumukovekela Yesu Kilistu, yumwi musangiliwa nongwa Mfuki wa ukomi wa Chapanga akwikala mugati ya yumwi. 15 Leki kuna mundu akugobuleka akotoo kugobuleka kwanongwa mweni muwulaghi, awu mwifi, awu yagola wafu, awu yagola uyanangi. 16 Lakini payiva mundu ayu akugobuleka kwanongwa akumjumila Kilistu, akudayiliwa akotoo kuwona chindipa ila amjumi Chapanga kwa litawa lya Mundu yindimjumilili Kilistu.

17 Kwanongwa chipindi chifika cha kukanda kwa highilu na yikandila kwa vandu va Chapanga, payikandila kwa yufwi, dayivi wuliwuli kwa vala valemili kuchijumila Chilongu cha Nyanyi cha Chapanga? 18 Ngimu mayandiku Vang'alili vakudeta,

“Leki yaveli goleki daweshi ng'odu kulowuliwa,
dayivi wuliwuli kwa yula yangajila kumjumila Chapanga na yaveli na sambi?” 19 Topi,
vala yivagobuleka ngimu wadayila Chapanga vayihadishi kwa mulumbi wawu
mjumilifu na kuyendilela kugola fichuku finofu.

5

Kulidima lipinga lya Chapanga

1 Topi, nenga yimelili mvaha gati ya vavaha vayangu nguvadedeka vavaha filongosi
yivavelili gati ya yumwi na mtovilela mugobuleku ya Kilistu na lighanja muukomi
dawugubutuliwi pambeli. 2 Mulidimi lipinga limugayiliwili na Chapanga na muli-
wolukeli, kwa kung'ang'anikiwa ha, ila kwa ndima ngimu wadayila Chapanga, yivi kwa
kudayila ng'odu mbiya ya chindipa, ila kwa ndima ya nyanyi. 3 Mkotoo kulongosha
kwa liwovi ava yivavelili pasi ya udimi wenu, ila muvi chilangushilu mulipinga ali.
4 Na chipindi Mdimi Mkomi pabwituka, yumwi damupokeli likokoma lya ukomi lingajila
kutinala.

5 “Wuwula wula yumwi fijana, muvapikani vavaha. Mwikimbanikili mwaveni kwa
mweveni, kwanongwa Chapanga akuvanyekwa yivavelili na lukilu, lakini kuvalangusha
usangi waki vashishamoyu moyu.”

6 Topi muvi vashishamoyu kwa Chapanga yavelili na liwovi, ili akukweshi kwa
chipindi chijakwili. 7 Mumtulili mweni migoba yenu yonda, nongwa mweni ndi
yavakimbanikila.

8 Mwivavali na mugungi mesu nongwa chimudwama wetu, Lijangavandu
akushengeta shengeta kucha majabi yasaka mundu amulyi. 9 Mudindali muujumilwa na
kumlimba, pamumanya kucha valongu venu milima yosi vakugobuleka gobuleku yiyila
yila. 10 Pamugobuleka kwa chipindi chidokwa Chapanga wa sangi shosi, yavakemili
kwingila muukomi waki wa jola kwa kwilumba na Yesu Kilistu, mweni davagolikeshi
muvi vashonu. 11 Uwesu kanawu mweni mbaka jola. Yina.

Jambu ya mbelu

12 Ndivayandikila baluwa ayi dokwa kwa utangi wa Silivanusi, mlongu yindimumanya
ngimu mlongu yajumiliwa ili kuvakola mawoku na kuvatovilela kucha awu ndi usangi
wa nakaka wa Chapanga muwoloki unofu muusangi awu. 13 Lipinga lya vajumila
livelili Babiloni lishawuliwili na Chapanga ngimu yumwi likuvajambusha, wuwula
wula Maliku yaveli kucha mwana wangu akuvajambusha. 14 Muyijambushi kwa
chilangushilu cha kwitama.

Kusika kuvi na yumwi yimuyilumbili na Kilistu.

BALUWA YA PILI YA PETILI ULONGULELU

Baluwa ya pili ya Petili yikuhimuliwa kucha yiyandikiwa na ndundami Petili, lakini yivapwembukili vatangalili va majuva ava vakwihola ha kucha yaveli nakaka. Yikuweshikana kucha mundu wingi ayandikili pahali pa Petili.

Mundu yayandikili baluwa ayi awombili mweni mtovileli wa kulola mungalilu ya Yesu na chamunu pala paghalambukili. Petili wa pili sula ya 1:17-18. Mani petili ndi yayandikili baluwa pamongapa ayandikili paveli aku Loma muchipindi cha mbelu cha myaka ya milongu sita kukandila pawonikili Yesu na pambeli Petili aveli akali kusova. Kandi Petili akwikema yeni baluwa yaki ya pili. Petili wa pili sula ya 3:1 avikili talehi ya kuyandika pambeli payandikili Petili wa kwaa. Mweni alayishili baluwa yaki kwa vandu vosi yivamjumilili Kilistu.

Petili ayandikili baluwa kwilata kuvakola mawoku vandu yivamjumila Kilistu vayikali ngalilu nofu na kuvakayika veni vakotoo kuvakombikesha vawula va udesi Petili wa pili sula ya 2. Avakolili mawoku vandu vavabedali vandu yivawomba Yesu akuhava munu kuwuya. Pambeli kavawombela Chapanga akuhava ha ila akudayila kila mundu alowuliwi Petili wa pili 3:8-9. Ayi ndi nongwa ya kwikala ngalilu nofu Petili wa pili 3:14.

Fivelili mugati kwa chikata,

Petili ayimanyishili mweni na avatambulili yivasoma Petili wa pili 1:1-2.

Kandi akuvakumbushila vayikali ngalilu nofu nongwa Chapanga katugola twikali finofu Petili wa pili 1:3-21.

Pambeli avakayikili kwilata vawula va udesi na awombili dachivafumbukili vawula va udesi majuva va mbelu Petili wa pili 2:1-22.

Pamalilili afi Petili akumalilila kwa kuvakola mawoku vandu yivamjumilili Kilistu vayikali ngalilu nofu kwitanda na kwisa kandi kwa Yesu Petili wa pili 3:1-17.

1 Nenga Simoni Petili, mvanda na ndundami wa Yesu Kilistu, nguvayandikila yumwi
yimuvelili na ujumilwa telatela ngimu wa yufwi, kwa deha ya ugoleki wa Yesu Kilistu
yaveli Chapanga mlowola wetu.
2 Yumwi nguvaluvila usangi na kusika kungajila chigelu, kupitila kumumanya
Chapanga na Yesu Bambu wetu.

Mukemiwa na kushawuliwa na Chapanga

3 Kwanongwa uwesu waki wa uchapanga katugayila findu fyosi fitudayila muunofu
na kumtila Chapanga kwa kumumanya mweni yatukemili kwa ukomi waki na usangi
waki mweni. 4 Kwa afi katugayila fupu ngomi sitawukili sila shadetili Chapanga, ili
kwa asi tuvi mulighanja muuchapanga ngimu mweni, pamuyilyepa uyanangi wuvelili
mumlima kwanongwa ya hujulu sha wafu. 5 Yina, kwanongwa yiyeyi mukimbaniki
munu kwa lubali lwenu, muujumilwa wenu kuyongesha usangi na muusangi wenu
muyongeshi umanyi, 6 na muumanyi wenu muyongeshi kuyilongosha mwaveni na
mukwilongosha mwaveni muyongeshi uwunilifu na muuwunilifu wenu muyongeshi
kumtila Chapanga, 7 na mukumtila Chapanga muyongeshi utami wa ulongu na muutami
wa ulongu muyongeshi utami. 8 Nongwa pamuva na findu afi kwautangalili, dafivagoli
ha yumwi muwoneki vagolafichuku vanofu ngimu ya umanyi wenu kwa Bambu wetu
Yesu Kilistu. 9 Nongwa mundu yangajila kuva na findu afi, ayu akulola ha nakaka
vava ngalimesu vakulola na kayivasuwa kucha apugiwili kala sambi shaki sha dahili.
10 Topi, valongu vangu, mukimbaniki munu kulangusha kushawuliwa na kukemiwa kwa
yumwi na Chapanga chivi chilongu cha majuva vosi. Leki pamwikala nahawu damuwi
ng'odu. 11 Kwa kugola naha damuweshi kujumishiwa kwingila ngajila ngwalu muwutwa
wa jola wa Bambu mlowola wetu Yesu Kilistu. 12 Topi, danyendileli kuvakumbushila
majuva vosi milandu ayi, hata leki muyimanya na muwoloka muunakaka wumuyangili.
13 Ngwihola nyanyi hela, chipindi chosi chindiyikala apa pamulima, kuvatinusha kwa
kuvakumbushila milandu ayi. 14 Manya kucha chipindi changu cha kusova chapabehi,
ngimu Bambu wetu Yesu Kilistu wanangushili lipala. 15 Topi, dangimbaniki kwa ndambu
shosi ili panzova muwesi kuva na ngumbungumbu ya milandu ayi kila chipindi.

Utovileli wa Ukomi wa Kilistu

16 Nongwa chipindi patuvawulili yumwi liwovi lya kwisa kwa Bambu wetu Yesu
Kilistu, ila twakolili ha simu sikashiwili sha usugu yufwi twawuwonili twaveni ukomi
waki. 17 Nongwa apatili ndundamilu na ukomi, kufuma kwa Chapanga Tati, lishu

lyafumili muukomi lideta, “Ayu ndi mwana wangu yindimtamili mayiliwa na mweni!”
18 Na lishu ali yufwi tulipikanisha palifuma kumbindi kwa Chapanga patuveyi pamu na
mweni kula kuchidunda ching'alili.
19 Tuva na unakaka munu kwilata lulayilayi lwa vambuyi va Chapanga, leki pamugola
nyanyi na pamulukombikesha nongwa luva kucha limang'andu yiling'alika mulwisa
mbaka kukulangala na limang'andu daliyaki mundima shenu. 20 Chamunu mumanyi
kucha kwahela mundu yawesha kwa luhala lwaki mweni kudeta lulayilayi lwa umbuyi
Mumayandiku Mang'alili. 21 Nongwa chipindi chochosi kwahela umbuyi wuufuma
kwa dayililu ya mundu, ila vandu vadetili umbuyi wufumili kwa Chapanga kwa
kulongoshiwa na Mfuki Mng'alili.

2

Vawuli va udesi

1 Vafumbukili vambuyi va udesi gati ya vandu na wuwula wula davafumbuki vawula
va udesi gati ya yumwi. Vandu ava davayeghi ng'ulilu ya wafu na kumulema Bambu
yavagombulili na tepu davayigoleli uyanangi wawu veni. 2 Kandi vandu vatangalili
davasikovikeli deha shawu sha uwoni na kwanongwa yawu vamonga davayijowoli
deha ya nakaka. 3 Kwa dobukelu yawu ya kupata mali kufuma kwa yumwi kwa
kuvawombela filongu fya udesi. Lakini kukandila dahili Chapanga alamulili kucha
davahighi na mweni awonjili ha nakaka davafyoghi! 4 Chapanga kavawonela ha lusungu
makungu vaki pavagolili sambi, ila kavadangila mahali pa ndeshiwu kula kuvawopiwili
na mingongola ya myuma kuchisi pii pavavetela lijuva lyawu lya highilu. 5 Wuwula
wula Chapanga awuwonilili ng'odu lusungu mlima wa dahili ila ayeghili lilava likomi
mumlima wa vandu vangajila kumumanya Chapanga. Lakini amlowulili Nuhu yaveli
mlandula wa ugoleki na vandu vamonga saba. 6 Wuwula wula Chapanga asihighili
mbwani sha Sodoma na Gomola kwa kuyigwijusha kwa motu, yivi chilangushilu kwa
milandu dayivapati vandu vangajila kumumanya Chapanga. 7 Amulowulili Lutu, mundu
goleki, mweni aveli akung'ong'utekishiwa nendu na ngalilu ya uwoni ya vandu va wafu.
8 Nongwa Lutu yaveli goleki ayikalili pamu na veni, kila lijuva ndima yaki yaveli yisika
ha papikanishili na kulola figoli fyawu fya wafu fivagola. 9 Topi leki payiva nahawu,
Bambu kamanya ndambu ya kuvalowola munyeshiwu vandu va Chapanga wuwula
wula kamanya ndambu ya kuvasayika vavifyi ili avahighi lijuva lya highilu. 10 Nendu
vala vandu yivakovikela dobukelu sha wafu sha njimba na kuubedala uwesu.

Vandu ava vanalukilu na kwijuma, vakufijowola na kufitundamila ha filumbi fivelili
na ukomi wa kumbindi. 11 Lakini makungu vana uwesu na liwovi pitu ava vawula
va udesi, vakuvawombawomba ha kwa kuvajowola filumbi nga ava kukuyegha
highilu pawulongolu ya Bambu. 12 Vandu ava yivajowola chindu chochosi vangajila
kuchimanya, vava kucha vang'ongolu yivangajila umanyi! Vandu ava davawulayiwi
kwanongwa ya wafu wawu veni. 13 Davahombiwi kugoboliwa kwa gobuleku vayigolili
veni. Cheleli yawu kugola pamusi, chochonda chiyikutisha dobukelu shawu sha
fwamuku sha njimba. Ava ndi vifyu na soni weka kwa vandu venu chipindi payilumba
na yumwi muhungu shenu, kunu pavasekilela deha shawu sha ujangi. 14 Mesu vawu
vamema uwoni na uwesu wawu wa kugola sambi wuvahela chingomeku. Vakuvalon-
gosha vandu yivavelili vasosuvafu mbaka mumtambu. Ndima shawu sishovilela kuva
na dobukelu ya mali. Vandu ava valapiliwa na Chapanga! 15 Vayileka deha yiholukili,
vayaghamila, vakukovikela deha ya Balamu, mwana va Biyoli, yadayilili kupata munu
kwa kugola vifyu, 16 lakini alakaliwili kwanongwa ya uvifyi waki. Chihongu yangajila
kudeta, adetli kwa lishu lya mundu, kalupeja lukwali lwa yula mbuyi. 17 Vandu ava
vava kucha seselu singajila machi na kucha mafundi yivadangiwa na likumba na fikalu
fyawu fivavikiwili mahali pa lwisa lukomi. 18 Nongwa vakudeta filongu fya kwifuna na
fingajila mana na dobukelu shawu sha njimba sha dobu sikuvajanga vandu yivakandili
kwitapula kwa vala yivayikala muufyangu. 19 Vakuvajanga vandu vamonga kucha
davavi pekesu, kumbi veni bahala ndi vavanda va uvifyi, nongwa mundu ndi mvanda
wa chila chimtopilili. 20 Vandu yivafumili kala muuvifyi wa mlima kwa kumumanya
Bambu na Mlowola wetu Yesu Kilistu, pambeli vajumila kutavaliwa na kulongushiwa
kandi na kuyaghamila na ngalilu yawu dayivi ya wafu pitu pakwandi. 21 Yingavelili
ngiba kwa veni kucha vangayimanyili ng'odu deha ayi ya ugoleki wa Chapanga, pitu
kuyimanya pambeli kwileka na kuyaghamisha Malawu vang'alili yivayangili. 22 Kuna
ng'ombelu yikudeta, “Galu akulyagha fila fyahukwili mweni,” na ng'ombelu yimonga
yikudeta, “Ngubi yawofughiwili kala akughalafuka kandi mumitika!” Achi ndi yichivelili
kwa veni ponopa.

3

Lijuva lya kuwuya Bambu

1 Vaghanja vangu ayi baluwa ya pili yindivayandikilili. Mubaluwa asi mbili nyesha
kuvatinusha hoshu shenu nofu mumahala venu kwa kuvakumbusha milandu ayi.
2 Ngudayila mukumbuki filongu fidetiwili dahili na vambuyi vang'alili na lila lilawu
lya Bambu na mlowola limugayiliwili na vandundami venu. 3 Kwaa mumanyi, kucha
majuva va mbelu vakwisa vandu yivavelili vafu yivatopiliwili na dobukeli sha wafu.
Davavaseki yumwi, 4 davadeti, “Ajangili kucha dawuyi!! Wuli, ponopa kava koti?
Kukandila vavaha vetu pavasovili findu fyosi fiva wuwula kucha wufivelili kukandila
ulumbi wa mlima!” 5 Vandu ava, kwa kudayila veni vakwivasuwa lukani kucha
dahili Chapanga adetili kwa lishu lyaki hela, kumbindi na mlima filumbiwa. Mlima
wawumbiwili kufuma mumachi na kwa machi, 6 Chapanga avalamulili lilava, mlima
wa chipindi chila wayanangiwili. 7 Lakini mbindi na pamlima ponopa sivikiwa kwa
chilongu cha Chapanga, kwanongwa ya kuyanangiwa kwa motu. Sivikiwa kwanongwa
ya lijuva lila chipindi vandu vangajila kumjuma Chapanga davahighiwi na kufyoghiwa.
8 Lakini, vaghanja vangu mukotoo kuchivasugha chilongu chimu! Kwa Bambu lijuva
limu kucha myaka elufu na myaka elufu yimu kucha lijuva limu. 9 Bambu akuhava
ha kugola jangi yaki, ngimu wuvayihola vandu vamonga kucha dahavi. Mweni
akwiwunishila kwa yumwi, nongwa akudayila ha mundu yoyosi ayanangiki, ila
akuvakwegha vandu vosi vapomeli sambi. 10 Lakini lijuva lya Bambu daliyisi kucha
mwifi. Kumbindi na findu fivelili amu dafiyaghamili kwa ginilu ngomi na findu fivelili
dafitapashiwi motu na mlima dawuwuki pamu na findu fyosi fivelili mugati yaki. 11 Topi,
nongwa findu fyosi dafiyanangiwi nahawu, wuli, yumwi mukudayiliwa kuva vandu va
ndambu liki? Mukudayiliwa kwikala ngalilu ya kumunowesha Chapanga, 12 Pamuvetela
lijuva lila lya Chapanga na kwigola yisi kalopu, lijuva lyeni kumbindi dakulungushiwi
motu na kudanganyishiwa na findu fyaki fya pakwandi dafitapashiwi. 13 Lakini yufwi,
ngimu wuyivelili jangi ya Chapanga tukuvetela mbindi ya shonu na mlima wa shonu
wumemili ugoleki. 14 Kwanongwa ayi vaghanja vangu, pamuva mukufivetela findu fila,
mukimbaniki finofu ngajila mbatiwa pawulongolu ya Chapanga na muvi na kusika na
mweni. 15 Mwikali pamumanya ng'unishilu ya Bambu ndi fwasi nofu yimugayiliwili
ili mulowuliwi, ngimu mlongu wetu Pauli yitumtama wuvayandikilili kwa luhunja
lwagayiliwili na Chapanga. 16 Afi ndi akudeta mubaluwa shaki shonda pahimulila
chilongu achi. Kuyiveli milandu yitangalili mubaluwa shaki yidindala kuyimanya,
milandu yeni vandu vapufi vangajila chiganu, vakughalambula ngimu wuvaghalambula
mayandiku vamonga vang'alili. Kwa ndambu ayi vakuyegha ufyoghi wawu veni.

17 Lakini yumwi vaghanja vangu, mumanya kala chilongu achi. Topi, mwivavali
mukotoo kughalambuliwa na ng'ulilu yawu ya vifyu ya vandu yivangajila kukombikesha
Malawu na kuchileka chiganu chenu chidindalili. 18 Lakini muyendileli kukula
muusangi wa Chapanga na mukumumanya Bambu na Mlowola wetu Yesu Kilistu.
Ukomi wuvi kwa mweni, ponopa mbaka jola! Yina.

BALUWA YA KWAA YA YOHANI
ULONGULELU

Baluwa ya kwaa ya Yohani yayandikiwili na ndundami Yohani vakashili kucha yaveli chipindi cha mwaka milongu nani na muhanu mbaka milongu tisa pawonikili Yesu.

Yohani kayimanyisha ha mweni kucha muyandika, lakini musula ya kwaa muyandika alangushili kucha mweni mtovilela yalolili kufumila ngalilu mbaka kushukuka kwa Yesu Yohani wa kwaa sula ya 1:1-3. Ndambu ya nyandikilu yaki mu Yohani wa kwaa yilinganila munu na nyandikilu yiwoneka muchilongu cha Nyanyi ngimu wayandikili Yohani. Yimanyika kucha ayu Yohani ndi yuyula yula yayandikili Chilongu cha Nyanyi cha Yohani pamu na Baluwa ndatu Yohani wa kwaa na Yohani wa pili na Yohani wa tatu paghaveyi akwikala Ifesu.

Yohani ayandikili Baluwa ayi kwa vandu vosi yivamjumilili Kilistu na muchipindi chila vandu yivamjumilili Kilistu vaveli mushoshu yisiyeghiwa na lipinga lya vandu yivakemiwa, “Ginostik.” Veni vajumilili kucha nakaka Yesu ndi Chapanga lakini mweni aveli mundu ha yayikalili mumlima. Kwanongwa ayi Yohani ayandikili kwilata kuva mtovilela wa kulola mungalilu ya Yesu na mweni amgoufyili kwa mawoku vaki, Yohani wa kwaa sula ya 2:1-3 Chayilatili Yohani kuyandika baluwa ayi ndi kuyigola seku yaki yivi, sula ya 1:4 na kuvakanisha yivamjumilili Yesu vakotoo kugola sambi 1 Yohani sula ya 2:1, kuvakika yivajumilili vakotoo kuvadima na ng'ulilu ya ufyangu sula ya 2:26 na kuvawombela nakaka mulowuliwa Yohani wa kwaa sula ya 5:13.

Fivelili mugati kwa chikata,

Yohani akutawula ulongulelu wa baluwa kwa kuvayandikila chayilatili kuvayandikila Yohani wa kwaa sula ya1:1-4.

Kandi kavahimulila ndambu Chapanga ndi ngesha na yufwi wutudayiliwa twikali ngimu wayikalili Yesu Yohani wa kwaa sula ya 1:5-3:10.

Pambeli mweni akutukumbushila lilawu lya kwitama twaveni kwa twaveni Yohani wa kwaa sula ya 3:11-5:12.

Mweni amalilili baluwa yaki Yohani wa kwaa sula ya 5:13-21.

Chilongu cha unofu.

1 Nguvayandikila kwilata Chilongu ayu wa unofu yavelili kufumila pakwandi. Yufwi twampikanishili, tumlola kwa mesu vetu twaveni na twamuwonili na kumukamula kwa mawoku vetu twaveni. 2 Unofu ayu atufumbukili yufwi na twamuwonili na tukumtovilela na kumlandula milandu ya ayu Unofu wa jola, yavelili pamu na Tati na yalangushiwili kwa yufwi. 3 Fitufiwonili na kufipikana ndi fifila fila fituvalandulila yumwi na yumwi wuwowu muweshi kwilumba na yufwi munumbilu ya Tati na mwana mundu Yesu Kilistu. 4 Tukuvayandikila filongu afi yumwi ili cheleli yetu yivi.

Chapanga ndi lwengi

5 Na achi ndi chilongu chitupikanilili kwa Yesu Kilistu na kuvalandulila yumwi, Chapanga ndi lwengi na mugati yaki kwahela lwisa hata padokwa. 6 Patudeta kucha twilumba na mweni lakini tukwikala mulwisa, tukudeta ufyangu na figoli fyetu fya nakaka ha. 7 Lakini leki tukwikala mungesha ngimu wula Chapanga wayikala mungesha, tukwilumba twaveni kwa twaveni na mwasi wa Yesu Kilistu mwana waki wukutupugha sambi shetu shosi.

8 Patudeta tuvahela sambi tukwijanga twaveni na unakaka kwahela mugati yetu. 9 Lakini patwipeta vifyu shetu lipala, mweni datupomeli sambi shetu na kutupugha wafu wonda kwanongwa mweni ndi mjumilwa na goleki. 10 Patudeta tugola ng'odu sambi tukumgola Chapanga mdesi wala mugati yetu yufwi tuva hela chilongu chaki.

2

Kilistu ndi mtashi wetu

1 Vana vangu yindivatamili, nguvayandikila milandu ayi, ili mukotoo kugola sambi. Lakini leki mundu pagola sambi, tuva na yula yatwitashila kwa Tati na mweni ndi Yesu Kilistu yavelili goleki nakaka. 2 Kilistu ndi litambiku litawuliwili kuwusha sambi shetu na sha vandu vosi mumlima.

3 Patuvapikana Malawu vaki, yufwi tuva na chiganu kucha tumumanya Chapanga. 4 Mundu yawomba kucha kamumanya Chapanga, lakini akukola ng'odu Malawu vaki, mundu ayu mdesi na mugati yaki muvahela unakaka. 5 Lakini yula yakamula chilongu

cha Chapanga, ayu ndi yaveli na utami wuvelili telatela wa Chapanga mugati yaki. Achi ndi chilongu yichitulangusha kucha yufwi tukwilumba na mweni. 6 Mundu yoyosi yadeta akwilumba na Chapanga, akudayiliwa kwikala ngimu wula wayikalili Yesu Kilistu.

Lilawu lya shonu

7 Vatami vangu, nguvayandikila lilawu lya shonu ha, ila lilawu lya dahili limuveyi nalyu. Lilawu ali lya pamlima ndi lula lulayilayi lumupikanilili. 8 Hata naha, lilawu ali lindivayandikilili ndi lilawu lya shonu na unakaka waki ukuwoneka mugati ya Kilistu na mugati ya yumwi wuwowu. Nongwa lwisa lukuyaghamila na ngesha ya nakaka yikanda kung'alika.

9 Mundu yoyosi yadeta akwikala mungesha, lakini akumunyekwa mlongu waki, mundu ayu akali mulwisa. 10 Mundu yoyosi yamtama mlongu waki, ayu kava mulwengi na mugati yaki kwahela chindu dachimgoli mundu wingi agoli sambi. 11 Lakini yamkalalila mlongu mundu akwikala na kuyendayenda mulwisa, wala kamanya ng'odu kwayenda, kwanongwa lwisa lukumugola nandoju.

12 Nguvayandikila yumwi vana kwanongwa mupomiliwa sambi shenu kwa litawa lya Yesu Kilistu. 13 Nguvayandikila yumwi, vatati nongwa mummanya Kilistu yaveli kukandila pamlima. Nguvayandikila yumwi fijana kwanongwa mumuwisha yula Mwafu.

14 Nguvayandikila yumwi vatati kwanongwa mumanya mweni yavelili tangila kulumbiwa mlima. Nguvayandikila yumwi fijana kwanongwa muva na liwovi na chilongu cha Chapanga chikwikala mugati ya yumwi na yumwi mumuwesha yula Mwafu.

15 Mkotoo kuutama mlima, wala findu fya mumlima. Mundu yawutama mlima, aweshi ha kumtama Tati Chapanga. 16 Kwa nongwa kila chindu chivelili mumlima, ngimu wula dobukelu ya wafu ya njimba na dobukelu ya mesu na kuyidumbila ulundamali, fyosi afi fikufuma kwa Tati ha, ila fikufuma mumlima. 17 Mlima pamu na dobukelu shaki wukupita, lakini yula yagola chadayila Chapanga akwikala jola.

Chimdwama wa Kilistu

18 Vana vangu, achi chipindi cha mbelu. Mwapikanishili chilongu kucha yamlimba Kilistu akwisa, hata panopawu yivamlimba Kilistu vatangala, vayisa kala, topi nongwa tukumanya kucha achi ndi chipindi cha mbelu. 19 Vandu ava vawukili kufuma kwa yufwi, lakini nakaka vaveli va yufwi ha, ndi nongwa vatuleka. Leki vangaveli vayetu, vangasighalili pamu na yufwi. Lakini vawukili ili yimanyiki lipala veni va yufwi ha.

20 Lakini yumwi yimumuyangili Mfuki Mng'alili kufuma kwa Kilistu, topi, yumwi muumanya unakaka. 21 Topi, nyandika ha kwanongwa muumanya ng'odu unakaka, lakini kwanongwa muumanya na mumanya kucha ufyangu wowonda wuwesha ha kufuma muunakaka.

22 Ghani yadeta udesi? Ndi yula yakana kucha Yesu Kilistu ndi mlowola. Ayu ndi mlimba Kilistu, kwanongwa akumlema Tati na Mwana. 23 Yula yamlema Mwana, akumlema na Tati wuwula wula, lakini yula yamjumila mwana akumjumila na Tati wuwula wula.

24 Topi, unjagila wumupikanishili kufumila pakwandi wukuyikala mugati ya yumwi. Leki unjagila wumupikanishili kufumila pakwandi pawikala mugati yenu, topi yumwi damwikali mukwilumba na Mwana pamu na Tati. 25 Jangi yatujangili Kilistu ndi ayi, unofu wa jola.

26 Ndivayandikila milandu ayi kuvayilata vala yivadayila kuvapughapugha yumwi. 27 Lakini yumwi yimuyangili Mfuki Mng'alili kufuma kwa Kilistu na ayu akwikala mugati yenu. Topi, mukudayiliwi kandi ha kuwuliwa na mundu yoyosi. Nongwa mweni akuvawula kila chindu na ng'ulilu yaki ya nakaka, ya ufyangu ha. Topi mukoli ngulilu ya Mfuki ayu na kusiyala mukwilumba na Kilistu.

28 Yina, mwavana vangu mwikali mugati yaki ili chipindi pagubutuliwa mudindali wala mukotoo kutayiwa chindipa pawulongolu yaki chipindi payisa. 29 Mumanya kucha Kilistu akumunowesha Chapanga, topi, mukudayiliwa kumanya kucha mundu yagola milandu ya ugoleki kava mwana wa Chapanga.

3

1 Muloli ndambu Tati watutamili mbaka tukemiwa vana va Chapanga! Na nakaka ndi wutuvelili. Kwa nongwa vandu va mlima awu vamumanyili ha, nongwa vamumanya ng'odu Chapanga. 2 Vatami vangu, ponopa yufwi vana va Chapanga, lakini yikali hela kumanyika kucha datuvi wuli wuli. Lakini chipindi Kilistu pagubutuliwa, datuyifwani na mweni kwanongwa datumuwoni wavelili.

Vana va Chapanga

3 Topi, kila mundu yavelili na shuvililu ayi Mukilistu akwipugha mweni ngimu wula
Kilistu waveli mng'alili. 4 Mundu yagola sambi akuleka Malawu va Chapanga, nongwa
kugola sambi ndi kuvaleka Malawu. 5 Mumanya kucha Kilistu ayisili kuwusha sambi
shetu na mugati yaki muva hela sambi yoyosi. 6 Topi, yula yayikala mukwilumba
na Kilistu akuyendilela ng'odu kugola sambi, lakini mundu yagola sambi akali hela
kumuwona kamu na kumumanya Kilistu. 7 Topi, vana vangu mukotoo kujumila
kughalambuliwa na mundu yoyosi. Mundu yagola findu fyadayila Chapanga ayu
kanoviliwa na Chapanga ngimu wula Kilistu waveli goleki munu. 8 Lakini mundu
yayendilela kugola sambi ndi wa Lijangavandu, nongwa Lijangavandu kagola sambi
kufumila pakwandi. Lakini mwana wa Chapanga ayisili pamlima kuyananga chichuku
cha Lijangavandu. 9 Kila yaveli mwana wa Chapanga akuyendilela ha kugola sambi,
nongwa kana unofu wa Chapanga ukwikala mugati yaki, aweshi ng'odu kuyendilela
kugola sambi kwanongwa mweni kava mwana wa Chapanga. 10 Yula yangajila kugola
ugoleki, awu yangajila kumtama mlongu waki, ayu mwana wa Chapanga ha. Ayi ndi
ndambu ya kuvamanya, vana va Chapanga na vana va Lijangavandu.

Mwitami

11 Unjagila wumupikanishili kufumila kulumbiwa kwa mlima ndi awu, tukudayiliwa
twitami. 12 Tukotoo kuva kucha Kaini, mweni kalongoshiwa na yula mwafu, amuwu-
layili mfwata mundu. Amuwulayilili liki? Amuwulayilili kwanongwa figoli fyaki fyaveli
fya wafu, lakini fila fya mlongu mundu fyaveli fya ugoleki!
13 Topi, valongu vangu, mukotoo kuyikang'anika kucha vandu va mlima ukuvakalalila
yumwi. 14 Yufwi tumanya kucha tupita kala munjifwa na kuyingila muunofu
kwanongwa tukuvatama valongu vetu. Mundu yangajila wutami akusighala munjifwa.
15 Mundu yamukalalila mlongu waki ayu ndi muwulagha vandu, yumwi mumanya
kucha muwulagha yoyonda kava hela unofu wa jola wuwikala mugati yaki. 16 Yufwi tu-
manya kucha wutami ndi chindu liki, nongwa Kilistu atawulili unofu waki kwanongwa
ya yufwi. Na yufwi wuwula wula yikutuyilata kutawula unofu wetu kwanongwa ya
valongu vetu. 17 Topi, mundu paghava na findu fya apa pamlima, pamuwona mlongu
waki katopiliwa, lakini kava na ndima yidindalili ngajila kumuwonela lusungu, dadeti
wuliwuli kucha kana utami wa Chapanga mugati yaki? 18 Vana vangu, wutami wetu
ukotoo kuva wa filongu weka, ila wuvi wutami wa nakaka na wa figoli.

Tuvahela lyogha pawulongolu ya Chapanga

19 Kwa deha ayi datumanyi kucha yufwi ndi vandu va unakaka na ndima shetu dasivi
na lyogha ha kwa Chapanga. 20 Kwanongwa hata mani ndima shetu shikutuhigha,
tumanya kucha Chapanga kava mkomi kwa ndima shetu na mweni akumanya
findu fyosi. 21 Vaghanja vangu, leki ndima shetu yikutuhigha ng'odu topi tuvahela
lyogha pawulongolu ya Chapanga, 22 na kuyanga kwa mweni chila chituluva, nongwa
tukupikana Malawu vaki na kugola fila fyafitamili. 23 Lilawu lyaki ndi ali, kumjumila
mwana waki Yesu Kilistu na kwitama kucha watulayilili. 24 Vandu yivapikana Malawu
va Chapanga, vakwikala kwa kwilumba na Chapanga na Chapanga akwilumba na
yufwi. Kwa deha ya Mfuki Mng'alili mweni Chapanga katutanga, yufwi tumanya kucha
Chapanga akwikala mugati yetu.

4

Mfuki wa nakaka na mfuki wa udesi

1 Vaghanja vangu, mukotoo kumjumila kila mundu yawomba kava na Mfuki wa
Chapanga, ila mumulembeshi uswanu leki mfuki ayu akufuma kwa Chapanga, nongwa
vambuyi va udesi vatangalili vafumbuka kala mumlima. 2 Ayi ndi ndambu ya
kumumanya mundu yalongoshiwa na Mfuki wa Chapanga, kila mundu yoyonda
pajumila kucha Yesu Kilistu ayisili kwa njimba ya chiwundu, mundu ayu kava na
Mfuki wa Chapanga. 3 Lakini mundu yamlimba Kilistu, kavahela Mfuki yafumili kwa
Chapanga. Mundu ayu kana mfuki wa mlimba Yesu Kilistu, yumwi mwapikanishili
kala kucha akwisa na ponopa kayisa kala mumlima! 4 Lakini yumwi ndi vana va
Chapanga, muva vaweshi kwa vala vambuyi va udesi, nongwa Mfuki yaveli mugati ya
yumwi kana liwovi pitu yula mfuki yaveli mugati ya vandu va mumlima. 5 Vambuyi
va udesi vakuwomba filongu fya mlima na mlima weni ukuvapikana nongwa veni
va mlima. 6 Lakini yufwi tuva va Chapanga mweni. Mundu yamumanya Chapanga
akutupikana, mundu yangajila kumumanya Chapanga akutupikana ha. Topi, kwa deha
ayi tukumanya kucha valinganila ng'odu ayu Mfuki wa nakaka na mfuki wa udesi.

Chapanga ndi utami

7 Vaghanja vangu twitami nongwa utami ukufuma kwa Chapanga. Mundu yaveli na
utami ayu mwana wa Chapanga, kamumanya Chapanga. 8 Mundu yangajila wutami
kamumanya Chapanga ha nongwa Chapanga ndi wutami. 9 Chapanga alangushili
wutami waki kwa yufwi pamlayishili mwana mundu wa paweka pamlima ili tuvi na
unofu kwa njila ya mweni. 10 Naha ndi wutami wuvelili, yufwi twavelili tumtama ha
Chapanga ila mweni atutamili yufwi mbaka amlayishili Mwana mundu wa paweka
ghavi litambiku lya kutuwushila sambi shetu. 11 Vaghanja vangu payiva Chapanga
atutamili naha na yufwi tukudayiliwa kwitama. 12 Kwahela mundu yamuwonili kamu
Chapanga lakini leki patudayila, Chapanga akwikala mukwilumba na yufwi na utami
wuvelili telatela wa Chapanga mugati yaki.
13 Tumanya kucha tukwikala mukwilumba na Chapanga na mweni Chapanga
akwikala mukwilumba na yufwi, nongwa mweni katugayila Mfuki waki. 14 Yufwi
tuwona na kuvatovilela vamonga kucha Tati amulayishili mwana waki ghavi Mlowola
wa vandu va mlima wosi. 15 Mundu yajumila kucha Yesu mwana wa Chapanga,
Chapanga akwikala mukwilumba mugati na mundu ayu na mweni akwikala mugati
ya Chapanga. 16 Topi, yufwi tumanya na kujumila utami waveli nawu Chapanga kwa
yufwi.
Chapanga ndi utami kila mundu yayikala muutami akwilumba pamu na Chapanga
na Chapanga akwilumba na mweni. 17 Kwadeha ayi utami wuva telatela mugati
yetu ili tuweshi kuva tungajila lyova lijuva lila lya highilu nongwa ngalilu yetu apa
pamlima yiva kucha ya Kilistu. 18 Paveli na utami pava na lyogha ha, yina, lakini
utami wuvelili telatela wukuvinga lyova lyosi. Mundu yavelili na lyogha kava ha telatela
muutami, topi lyogha likwisa kwanongwa mundu akutila asabu. 19 Yufwi tuva na utami
kwanongwa Chapanga atutamili yufwi kukandila dahili. 20 Mundu pawomba akumtama
Chapanga, kunu akumkalalila mlongu waki mundu ayu mdesi. Nongwa mundu
yangajila kumtama mlongu mundu yamuwona, aweshi ng'odu kumtama Chapanga
yangajila kumuwona. 21 Topi, ali ndi lilawu lyatugayilili Kilistu, mundu yoyonda
yamtama Chapanga akudayiliwa wuwula wula amtami mlongu mundu.

5

Tufiwesha findu fya wafu fya mumlima

1 Kila mundu yajumila kucha Yesu ndi Kilistu Mlowola, ayu kava mwana wa
Chapanga. Yula yamtama mleli akumtama na mwana wa ayu mleli. 2 Ayi ndi ndambu
yituwesha kumanya kucha kuvatama vana va Chapanga, kwa kumtama Chapanga na
kuvakombikesha Malawu vaki. 3 Nongwa kumtama Chapanga kukombikesha Malawu
vaki na Malawu vaki mapusu, 4 Nongwa yula yaveli mwana wa Chapanga akuwesha
findu fya wafu fya mlima awu nahawu ndi ndambu yitufiwesha findu fya wafu fya
mlima, kwa ujumilwa wetu. 5 Ghani dafiweshi findu fya wafu fya mumlima? Ndi yula
yajumila kucha Yesu ndi Mwana wa Chapanga.

Utoveleli wuwilata Kilistu

6 Yesu Kilistu ndi yayisili kwa machi na kwa mwasi wa njifwa yaki. Kayisa kwa
machi hela ha, ayisili kwa machi na kwa mwasi. Na ayu Mfuki Mng'alili akutovilela
kucha nakaka, nongwa Mfuki Mng'alili ndi unakaka. 7 Topi, kuvaveli vatovileli vatatu,
8 Mfuki mng'alili, machi na mwasi na utovelela wa ava vatatu wukulinganila. 9 Leki
patujumila utovileli wa vandu, utovelela wa Chapanga usitapa nendu na awu ndi
utovelela ufumili kwa Chapanga mweni kwa Mwana mundu. 10 Yamjumila mwana
wa Chapanga kanawu utovileli mugati yaki, lakini yangajila kumjumila Chapanga,
akumgola Chapanga kucha mdesi, kwanongwa kajumila ng'odu utovelela wa Chapanga
kwa Mwana mundu. 11 Utovileli weni ndi awu, Chapanga atugayilili unofu wa jola na
unofu awu ukwisa kwa deha ya Mwana waki. 12 Yula yaveli na Mwana wa Chapanga
kana unofu awu, yangajila kuva na Mwana wa Chapanga, kava hela unofu.

Unofu wa jola

13 Nguvayandikila yumwi yimujumilili litawa lya Mwana wa Chapanga ili mumanyi
kucha muva na unofu wa jola. 14 Na yufwi tuva na chiganu kwa Chapanga nongwa
tumanya kucha patumluva chochosi ngimu wadayila mweni, akutupikana. 15 Nongwa
tumanya kucha mweni akutupikana, wuwula wula tumanya akutugayilagha fyosi
fitumluva.
16 Mundu pamuwona mlongu mundu pagola sambi yingajila kumuyegha munjifwa,
akudayiliwa kumdadavililа Chapanga na Chapanga damugayili mundu yula unofu.

Ngudeta chindu achi chivayilata vala vagolili sambi singajila njifwa. Nongwa
kuna sambi yimuyegha kunjifwa, lakini ngudeta ng'odu kucha mumluvi Chapanga
kwanongwa ayi. 17 Filongu fyosi fingajila kudayiliwa ndi sambi, lakini kuyiveli sambi
yingajila kumuyegha mundu munjifwa.
18 Tumanya kucha yivavelili vana va Chapanga vakuyendilela ha kugola sambi,
kwanongwa Mwana wa Chapanga akumdima uswanu na yula mwafu amgoli ha chindu.
19 Tumanya kucha yufwi wa Chapanga hata leki mlima wosi wafu wukoliwa na
yula Mwafu. 20 Tukumanya wuwowu kucha mwana wa Chapanga kayisa, katuwula
tumumanyi Chapanga wa nakaka, ili twikali mukwilumba na Chapanga wa nakaka na
mukwilumba na Mwana mundu, Yesu Kilistu. Ayu ndi Chapanga nakaka na awu ndi
unofu wa jola. 21 Vana vangu, muyilyepi na vamulungu!

BALUWA YA PILI YA YOHANI ULONGULELU

Baluwa ya 2 ya Yohani yiyandikiwa na ndundami Yohani yaveli kucha mwaka wa milongu tisa pawonikili Yesu.

Yohani mweni ayimanyishili ha kucha yayandikili baluwa ayi badili yaki ayikemili mweni mvaha yalongosha lipinga lya yivamjumilili Kilistu. Fivelili mubaluwa ya 2 ya Yohani fiyifwana nakaka na fila fivelili muchilongu cha nyanyi chiyandikiwili na Yohani. Ayi yaveli yikuwoneka lipala pakuvilishili lilawu lya Yesu lya kwitama na ndambu wavika pamu utami wa Yesu na ngombikeshu ya Malawu vaki Yohani sula ya 15:9-10, Yohani wa pili sula ya 1:5-6. Yimanyika kucha Yohani ayu ndi yayandikili Chilongu cha Nyanyi cha Yohani na baluwa ndatu Yohani 1 na Yohani 2 na Yohani 3 paaveli akwikala Ifesu.

Yohani ayandikili baluwa ayi kwa mdala yashawuliwili na vana vaki kucha nakaka mweni aveli akuvayandikila vandu yivamjumilili Kilistu. Pambeli awombili baluwa ayi yaveli kwa vandu vosi. Chayilatili Yohani kuyandika baluwa ayi yaveli kuvakola mawoku lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu na kuvakayika veni vayilyepi na vawula va udesi.

Fivelili amu kwa chikata,

Yohani akukanda baluwa ayi kwa kuwomba akumuyandikila ghani na kuvajambusha yavavayeghela Yohani sula ya 1:1-3.

Kandi avakolili mawoku lipinga lya yivamjumilili na kuvakumbushila lila lilawu likomi Yohani wa pili sula ya 1:4-6.

Pambeli avakayikili veni kwilata vawula va udesi Yohani wa pili sula ya 1:7-11.

Yohani amalishili baluwa yaki kwa kuvaluvila kwikala nyanyi. Yohani wa pili sula ya 1:12-13.

1 Nenga mvaha chilongosi ngukuyandikila muhumbu yiwushawuliwili na Chapanga
pamu na vana vaku yindivatama muunakaka. Kucha nenga weka ha yindivatama, ila
vandu vosi yivaumanyili wula unakaka wuwowu nguvatama yumwi, 2 Kwa nongwa
unakaka wuva mugati yetu na weni wukwikala na yufwi jola.
3 Usangi na lusungu na kusika kufuma kwa Chapanga Tati na kwa Yesu Kilistu mwana
wa Tati, dakuvi pamu na yufwi kwa nakaka na utami.

Unakaka na utami

4 Ndasekilelili nendu kuwona vana vaku vamonga vakwikala na milandu ya nakaka,
ngimu watulayililili Tati. 5 Topi, muhumbu ngukudediveka twitami na ali lilawu
lya shonu ha, ila ndi lilawu lilila lila lituvelili nalyu chipindi mlima wakali hela
kulumbiwa. 6 Na utami mana yaki kwikala kwa kupikana Malawu va Chapanga. Lilawu
limpikanishili chipindi mlima wakali hela kulumbiwa ndi ali, mukudayiliwa mwikali
kwa kwitama.
7 Vafyangu vatangalili vafumbuka mumlima. Vandu ava vangajila kujumila kucha
Yesu Kilistu kayisa kwa yufwi kunu pakava mundu. Yula yalema ndi mfyangu na ndi
yamlimba Kilistu. 8 Mwivavali, mukotoo kuyaghamisha fila fivelekwa fya ngimbaniku
yenu, muwesi kuyanga fupu yenu yosi.
9 Kila mundu yangajila kukombikesha na yangajila kwikala mung'ulilu yimwilata
Kilistu ila akuyongesha findu fingi mung'ulilu, mundu ayu kavahela Chapanga. Lakini
yula yakombikesha na kwikala mung'ulilu ayi, akwilumba na Tati na Mwana wuwula
wula. 10 Topi, mundu payisa kwa yumwi na akuyegha ng'odu ng'ulilu yimwilata
Kilistu, mukotoo kumulibushila kayenu, wala mukotoo kumjambusha. 11 Nongwa yula
yamujambusha mundu ayu akwilumba na mweni mufigoli fyaki fya wafu.

Filongu fya mbelu

12 Ndiva na filongu fitangalili fya kuvawombela, lakini dayila ha kuvayandikila.
Ngushuvilila dandivatyangili twiwoni na kuwombana pamu na yumwi, ili tuweshi
kupata seku ngomi munu.
13 Pokeli jambu ya vana va muhaja waku yashawuliwili na Chapanga.

BALUWA YA TATU YA YOHANI ULONGULELU

Baluwa ya Yohani ya 3 yiyandikiwa na ndundami Yohani yaveli kucha chipindi cha mwaka wa milongu tisa pawonikili Yesu.

Yohani ayimanyishili mweni kucha muyandika ha, lakini ayimanyishili kucha mvaha yalongosha lipinga lya vandu yilimjumila Kilistu Yohani wa tatu sula ya 1:1. Agolili wuwu na muchitabu cha Yohani wa pili sula ya 1:1. Yimanyika kucha Yohani ayandikili Chilongu cha Nyanyi cha Yohani na baluwa ndatu Yohani 1 na Yohani 2 na Yohani 3 payikaleyi muchitabu cha Ifesu.

Yohani ayandikili baluwa ayi kwa mundu yamjumilili Kilistu yakemiwa Gayu. Mweni akumumanya Gayu kucha ghanja na akumlayisha mweni ghavi mshishamoyu kwa valongu yivamjumilili Kilistu yivaveli mumwanja mumlima wula.

Fivelili amu kwa chikata,

Yohani akuyimanyisha baluwa yaki Yohani wa tatu sula ya 1:1.

Kandi akumkola mawoku Gayu na kumlayisha mweni kulangusha ushishamoyu kwa valongu yivamjumilili Kilistu Yohani wa tatu sula ya 1:2-8.

Pambeli mweni akuvahimula vandu vavili Deotelefe na Demetilio Yohani wa tatu sula ya 1:9-12.

Mweni akumalilila baluwa yaki Yohani wa tatu sula ya 1:13-14.

1 Nenga mvaha chilongosi, ngukuyandikila yuwi ghanja wangu Gayu, yindikutama muunakaka.
2 Ghanja ngukudadavila upati milandu minofu ya ndambu shosi wuwula wula
ngukudadavila njimba nofu, ngimu wula wuvelili munofu mumfuki. 3 Nongwa sekilela
munu valongu vamu pavafikili apa vandovilela muujumilwa waku kwilata unakaka
yina, yuwi majuva vosi ukwikala muunakaka. 4 Kwahela chilongu chikugola sekilelu
ngimu chila cha kupikana kucha vana vangu vakwikala muunakaka.

Kwikimbanikila

5 Ghanja wangu, yuwi kuva mjumiliwa wa Chapanga kwa chichuku chiwukimbanikila
kwanongwa ya valongu, hata leki veni vahenja. 6 Valongu ava valiwombela lipinga
lya vandu yivamjumilili Kilistu lya apa milandu ya utami waku. Ngukudediveka
uvatangi kwa ndambu yiimunowesha Chapanga ili vaweshi kuyendilela na mwanja
wawu. 7 Kwanongwa ava vakukanda mwanja wawu muundumindumi wa Kilistu
ngajila kuyanga utangi wa mundu yoyonda kufuma kwa vandu vangajila kumumanya
Chapanga. 8 Topi, yufwi tukudayiliwa kwilumba na veni kwanongwa ya ngimbaniku
yawu ya unakaka. 9 Ndivayandikila lila lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu filongu
fidokwa hela, lakini Diyotelefi yula yadayila kuva chilongosi gati yawu nakaka akulema
kumbikana. 10 Kwanongwa ayi chipindi panyisa, damiki lipala figoli fyagola na kutupay-
ishila yufwi filongu fya wafu na udesi fyatudetela, kandi akulema kuvalibushila valongu
vamonga yivavelili mumwanja. Na vala yivadayila kuvalibushila mukaya, akuvakana
vakotoo kugola nahawu na kuvadagadaga mulipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu.
11 Ghanja wangu kotoo kugola filongu fya wafu, ila goli filongu fya nyanyi. Mundu yagola
figoli finofu ndi mwana wa Chapanga, lakini yagola fya wafu akali hela kumumanya
Chapanga. 12 Demetiliusi akujumiwa na kila mundu na unakaka weni wukumjuma. Na
yufwi wuwowu tukutovilela na yuwi kumanya kucha chitudeta ndi nakaka.

Jambu ya mbelu

13 Ndiva na fitangalili fya kukuwombela lakini dayila ha kuyandika. 14 Ngushuvilila
samba datwiwoni, datuywangi patuyiwona. 15 Ngukuluvila kusika. Vaghanja vaku
vakukujambusha. Wutujambushili vaghanja vetu, kila mundu paweka.

BALUWA YA YUDA ULONGULELU

Litawa lya yayandikili chitabu achi ndi litawa lya baluwa ayi. Mweni Yuda ayimanyishili kucha mlongu waki Jamesi na yaveli mlongu wa Yesu. Topi Yuda amanyikili yumu wa valongu va Yesu 1. Tumanya ha kucha baluwa yayilatili lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu liwutunga na ngimu wuvalangusha mayandiku va mulilaghanu lya dahili, vandu va kwaa yivasomili baluwa ya Yuda vaveli Vayawudi. Hata naha mweni ayiyeghili baluwa yaki kwa vosi yivakemiwili, yivatamiwili na Chapanga tati na yivavikiwili kwanongwa ya Yesu Kilistu Yuda msitali wa 1. Baluwa yaveli kucha yiyandikiwa mumwaka milongu sita kukandila pawonikili Kilistu.

Chayilatili kuyandika baluwa ayi kwa vandu yivamjumilili Kilistu ndi kuvakayika vakotoo kuvayaghamisha vawuli va udesi Yuda msitali wa 4. Alangushili fifumbukili mu misitali ya lilaghanu lya dahili ili kudindasha hoshu shaki. Baluwa ayi kuna hoshu sitangalili yisiyifwana na yila ya Petili 2 pamu na ngayikilu kwa vawula va udesi Yuda msitali wa 4 na Petili wa pili sula ya 2:1 wuwula wula akulangusha misitali kwilata milandu ya vamakungu na Sodoma na Gomola.

Fivelili mugati kwa chikata,

Yuda akukanda kwa kwimanyisha kwa yivasoma baluwa yaki. Yuda msitali wa 1-2.

Pambeli akuwomba nongwa ya kuvayandikila ndi kuvakayika veni na vawula va udesi. Yuda 3-4.

Kandi avalangushili filangushilu fya vandu na figoli mulilaghanu lya dahili Yuda msitali wa 5-16.

Pambeli avawombilili veni chivadayiliwa kugola ngimu wuyivelili ngayikilu yila. Yuda msitali wa17-23.

Kumbelu akumalila baluwa kwa kumjuma Chapanga. Yuda msitali wa 24-25.

1 Nenga Yuda, mvanda wa Yesu Kilistu na mlongu wa Yakobi, nguvayandikila yumwi
yimukemiwili na yimwikala muutami wa Tati Chapanga na kudimiwa kwanongwa ya
Yesu Kilistu. 2 Nguvaluvila lusungu na kusika pamu na utami wungajila chigelu.

Vawuli va udesi

3 Valongu vangu yindivatamili, dayiliwili munu kuvayandikila milandu ya ulowolu
wutuyilumbili pamu, lakini ng'ona ndivayandikili tanila ili mwitashi mungimbaniku ya
ujumilwa wa Chapanga wavagayilili vandu vaki mwanja wumu hela kwa chipindi chosi.
4 Nongwa vandu vawutunga vangajila kumtila Chapanga, vawesha kwitaya kwa chifisu
mulipinga lyetu, vandu ava veni vakughalambula unjagila wa usangi wa Chapanga wetu
ili vaweshi kugola uwoni na kumlema Yesu Kilistu, yaveli weka yaki mtavala na Bambu
wetu. Lakini Mayandiku Vang'alili vatungili kala kukandila dahili highilu yikuvavetela
vandu ava.

5 Ponopa ngudayila kuvakumbusha hata leki mumanya nakamu findu afi fyonda,
kucha Bambu avalowulili Vayisilaeli kufuma mlima wa Misili, lakini pambeli kavafyogha
vonda yivalemili kumjumila. 6 Vamakungu va Chapanga vala yivabakili ng'odu na fyewu
fyawu, lakini valeka kaya shawu sha kufumila dahili, Chapanga kavawopa mulwisa
kwa mingongola ya myuma jola kwa kuvetela lijuva lila likomi lya highilu. 7 Mukotoo
kwivasuwa wuwula wula Sodoma na Gomola na mbwani sivelili pabehi venikaya vaki
vagolili ngimu vala vamakungu vayifikili kungajila kuyifika kwa ndambu ya ulumbi wa
Chapanga. Vandu ava davapati highilu ya motu wa jola yivi ngayiku kwa vandu vonda.

8 Nahawu ndi wuvavelili vandu ava. Milotu yawu yikuvalongosha kupighasha njimba
shawu veni na kuubedala ulongoshi wa Chapanga na kujowola filumbi fivelili na ukomi
fya kumbindi. 9 Hata makungu mkomi Mikaeli agolili naha ng'odu, pavalevanileyi
na kulimbanila pamu na Lijangavandu kwilata chikongu cha Musa. Mikaeli ayeshili
ng'odu kumuhigha Lijangavandu kwa jowolu, ila adetili, “Bambu mweni akulakalili.”
10 Lakini vandu ava vakufijowola findu vangajila kufimanya, kuna findu yivafimanyili
na vakufigola kucha vang'ongolu nongwa vang'ongolu vavahela luhala, na findu afi
fikuvadanganyisha veni. 11 Pishu veni! Kwanongwa vakolili deha ya Kaini na kukovikela
mbatiwa ya Balamu ngajila kuyiwunishila kwanongwa ya mbiya, vayingila mumbatiwa
yiyila ya Balamu. Vaghalambuka kucha Kola waghalambukili na vafyoghiwa ngimu
mweni.

12 Ava ndi vandu yivayihasha na yumwi ngajila chindipa muhungu shenu sha utami.
Vandu ava kucha migonguveli ya hatali yiwesha kuvitula watu, kandi vava kucha vadimi
yivayidimika veni na kucha mafundi mapusu yivadanguliwa na uyegha, wuwula wula
vava kucha mibiki yingajila fivelekwa chipindi cha kunokola yivelili yitupuliwa na
kuyuma nakamu. 13 Vandu ava kucha miwumbula mikomi ya mubahali na figoli fya
chindipa fikuvagola vawoneki kucha mifulufulu. Veni vava kucha ndondwa yisiyeleja
yeleja sivikiwili jola pahali pa chisi chikomi.
14 Inoki chileli cha saba kufumila Adamu, atungili afi kwa vandu ava, “Mupikanishi!
Bambu akwisa na makungu vaki vang'alili vangajila kuvalangika. 15 Dayisi kuvahigha
vandu vosi na kuvavika mumbatiwa vonda vangajila kumtila Chapanga, kwa milandu
yawu yosi ya uvifyi yivagolili na kwanongwa ya filongu fyonda fya wafu fivamuwombili
mweni.” 16 Vandu ava vakung'ong'uleka majuva vosi na kudeta wafu wa vamonga na
kukombikesha dobukelu shawu sha wafu, Vakwijuma na kuvajuma vandu vamonga ili
vapati findu kufuma kwa vandu ava.

Kukayika na kulayila

17 Lakini yumwi vaghanja vangu, muvi na ngumbungumbu kwa fila fidetiwili
pakwandi na vandundami va Bambu wetu Yesu Kilistu. 18 Vavawombilili, “Majuva
va mbelu, davafumbuki vandu vangajila kumumanya Chapanga vandu yivakovikela
dobukelu shawu sha wafu davavaseki yumwi.” 19 Vandu ava ndi yivavagoli yumwi
mwitapuli, vandu yivavelili na hoshu sha chimlima na yivavelili mfuki wa Chapanga.
20 Lakini yumwi, vaghanja vangu, muyendileli kudindala muujumilwa wenu
wung'alili munu, mudadavi kwa liwovi lya Mfuki Mng'alili. 21 Muyendileli kwikala
muwutami wa Chapanga, pamumvetela Bambu wetu Yesu Kilistu mweni kwa lusungu
lwaki davavapi unofu wa jola.
22 Muvi na lusungu kwa vandu yivavelili na hoshu, 23 muvalowoli kwa kuvajabula
muhighilu ngimu kuvajabula mumotu. Na kwa vamonga muvi na lusungu na kwivavala,
pamusinyekwa hata fwali shawu sivelili na minwana ya dobukelu shawu sha wafu.

Kudadava kwa kujuma

24 Mweni akuwesha kuvadima ili mukotoo kuva na kuvayegha yumwi ngajila mbatiwa
mbaka pawulongolu ya ukomi waki, 25 kwa mweni weka yaki yavelili Chapanga Mlowola
wetu, wuvi na ukomi na utavala na uwesu kwa deha ya Yesu Kilistu Bambu wetu na
kukandila dahili mlima wukali hela kulumbiwa, ponopa hata jola. Yina.

UGUBUTULU WA YOHANI ULONGULELU

Chitabu cha ugubutulu ndi chitabu cha mbelu cha lilaghanu lya shonu. Kandi chaveli chitabu cha mbelu chiyandikiwili na ndundami Yohani mwaka milongu tisa na muhanu pawonikili kala Yesu Ugubutulu sula ya 1:1. Kandi mweni ayandikili Injili ya Yohani na baluwa ndatu 1ya Yohani na ya 2 ya Yohani na ya 3 ya Yohani. Wuwula Yohani ndi yumu "Mweni Yesu amtamili". Yohani sula ya 13:23. Mweni ayandikili chitabu cha Ugubutulu paghaveyi kula kuliwunguli lya Patimu kwawopiwili kwanongwa ya kulandula Chilongu cha Nyanyi cha Yesu Kilistu. Ugubutulu sula ya 1:9

Chayilatili Yohani kuyandika chitabu cha Ugubutulu ndi kuvakola mawoku yivasoma vasighali muujumilwa wa Yesu Kilistu na kuvagayila shuvililu kwanongwa chipindi cha kuwuya Yesu chiva pabehi. Ugubutulu Sula ya 1:3 na 22:7. Mweni avayandikilili vandu vosi yivamjumilili Kilistu na mipinga saba ya vandu yivamjumilili Kilistu yila yayilatili. Ugubutulu sula ya 2-3. Yohani akulangusha nyandikilu yaki kucha mbuyi. Ugubutulu sula ya 1:3 na atolili picha sitangalili muchitabu chosi kuhimulila findu fyafiwonili. Chitabu chikwifwana na fipandi fimonga mulilaghanu lya dahili, chamunu chitabu cha Sakaliya. Sula ya 6:1-8. Mimbalapi saba na mibakuli saba na yeni yilinganila na fitovi fila Chapanga avayeghilili kuvatova Vamisili. Kufuma sula ya 7-9. Ugubutulu chikuhimulila milandu ya chipindi cha mbelu ya mlima Yesu daghavi muweshi na vosi yivamshuvilila mweni davayikali jola pamu na mweni. Leki chitabu achi chivakayiki na kuvagayila shuvililu kucha Yesu akuwuya kalopu.

Fivelili mugati kwa chikata,

Yohani akukanda kwa kudeta mweni ghani na ndambu wayangili umbuyi awu. Ugubutulu sula ya 1:1-1:20.

Mweni atawulili unjagila kufuma kwa Yesu mweni kuyenda kwa mipinga saba ya vandu yivamjumilili Kilistu. Ugubutulu sula ya 1:1-3:22.

Pambeli mweni akusasambula fihundu saba. Ugubutulu sula ya 4:1-8:5 na mimbalapi saba sula ya 8:6-11:19.

Kandi Yohani amkusasambula kwilata mwana mlumi kuleva na liyoka liveli na mitwi saba. Ugubutulu sula ya 12:1-14:20.

Pambeli ayandikili kwilata mibakuli saba ya maya makomi. Ugubutulu sula ya 15:1-16:18.6.

Kandi Yohani akusasambula ndambu Chapanga wavaweshili vachimdwama vaki kumbindi kwa Chapanga. Ugubutulu sula ya 17:1-20:15.7.

Kumbeli mweni akusasambula kwilata mbindi ya shonu na mlima wa shonu weni dawisi chipindi cha mbelu. Ugubutulu sula ya 21:1-22:21.

1 Awu ugubutulu wa Yesu Kilistu, wula Chapanga amupili ili avalangushi vandumindumi vaki findu samba fibwituki. Pambeli Kilistu amlayishili makungu amugubutulili filongu afi mvanda waki Yohani. 2 Mweni Yohani atovilelili fyosi fyafiwonili na afi ndi Chilongu cha Chapanga na utovileli wa Yesu Kilistu. 3 Vanemiliwa vandu yivavalandulila vandu filongu fya chitabu achi cha umbuyi awu na kufikamula fiyandikiwili amu kwanongwa chipindi chiva pabehi.

Jambu ya Yohani kwa fipinga saba fya vandu yivamjumilili Kilistu

4 Nenga Yohani nguvayandikila yumwi fipinga saba fya vandu yivamjumilili Kilistu yimuvelili mlima wa Asia. Nguvaluvila usangi na kusika kufuma kwa Chapanga yaveli na yavelili na yayisa na kufuma mufuki saba sing'alili sivelili pawulongolu ya chigoda chaki cha wutwa, 5 na kufuma kwa Yesu Kilistu, mtovilela yajumiliwa, Yaveli soli kwa vosi yivasovili na kuwoneka kwa ngalilu ya shonu na yavelili mtavala wa vatwa va mlima awu. Mweni akututama na katuvika pekesu kufuma musambi shetu kupitila mwasi waki. 6 Katugola yufwi kuva vatambika muwutwa kwa Chapanga na Tati mundu. Kwa mweni wuvi ukomi na utavala, jola! Yina. 7 Loli! Akwisa na mafundi! Kila lisu dalimuwoni, hata vala yivamsondili. Na vandu va makabila vosi mumlima awu davamlilili mweni! Yina. 8 "Nenga wa kwaa na wa mbelu wa findu fyonda" Akudeta Bambu Chapanga Muna Uweshi Wonda, yaveli na yavelili na yayisa.

Kuwoneka kwa Yohani kwilata Yesu Kilistu

9 Nenga Yohani, yula mlongu wenu, ndimuyenu mugobuleku na wutwa wa kumbindi kwa Chapanga na uwunilifu mkomi mukwilumba na Yesu, nenga ndadangiwili

muliwunguli yilikemiwa Patimu kucha muwopiwa kwanongwa ndalandulili chilongu cha Chapanga na kudeta utovileli wadetili Yesu. 10 Topi, mulijuva lya Bambu angolili Mfuki Mng'alili, ndapikanishili lishu likomi kucha lishu lya limbalapi kumbeli yangu, 11 lyadetili, “Yandiki muchitabu fiwufiwona, yeghi kwa fipinga saba fya vandu yivamjumilili Kilistu, kwa Ifesu na kwa Sumuna na kwa Peligamu na kwa Tiatila na kwa Salidisi na kwa Filadefiya pamu na kwa Laudekia.”

12 Topi, ng'alambuka ndimuloli yadeta na nenga, ndifiwona findangawala saba fya fyumang'andu, 13 na pagati ya findangawala fila kwavelili na chindu kucha mundu, yafwalili lihabiti mbaka kulwayu na lufunga lwa chumang'andu pachifuva. 14 Fwili shaki shaveli mbuleteee! Na mesu vaki vamelimetili kucha myengi ya motu. 15 Wala wa liwulu lyaki kucha shaba yisingiwili mumotu na lishu lyaki lyavelili kucha chibulubutu cha machi. 16 Muliwoku lyaki lya mlilu aveli na ndondwa saba na mumlomu waki mwafumili limayi likomi livelili vekuveku kunu na kunu, wushu waki wang'alili kucha lijuva lya pamusi livelili lubu. 17 Topi, pandimuwonili hela, ndawili pamawulu vaki kucha chikongu. Lakini mweni kavika liwoku lyaki lya mlilu kumbindi yangu, kadeta, “Kotoo kutila! Nenga ndi wa kwaa na wa mbelu. 18 Na yimelili mnofu! Ndasovili, lakini loli, ponopa ndiva mnofu jola. Ndiva na fifuwulilu fya njifwa na kumambi. 19 Topi yandiki findu fiwufiwona fila yifivelili ponopa na fila dafibwituki pambeli. 20 Chifisu cha sila ndondwa saba wusiwonili muliwoku lyangu lya mlilu na chifisu cha fila findangawala saba fya mlilu fya chumang'andu ndi achi, sila ndondwa saba ndi makungu wa fipinga saba fya vandu yivamjumilili Kilistu.”

2

Lulayilayi kwa va Efesu

1 Vayandikili afi makungu wa lipinga lya vandu limjumilili Kilistu lya Ifesu,

Afi ndi filongu fya yula yakamulili ndondwa saba muliwoku lyaki lya mlilu na kuyendayenda pagati ya findangawala fya chumang'andu saba fya niku. 2 Manya fichuku fyaku fyosi, manya nguvilishu yaku na uwunilifu waku, manya kucha ukuwesha ha kuvayiwunishila vandu va wafu na kuvajovanisha vala vakwideta kucha veni vandundami kumbi ha, manya kucha vafyangu. 3 Yuwi kuva na uwunishilu, kwiwunishila gobuleku sitangalili kwanongwa ya litawa lyangu, wala kubung'unyuka ha fisingu. 4 Lakini chikupota chimu, yuwi ukundama ha kucha pakwandi. 5 Topi, wuyi kumbelu wiholi pawuwili poti, upomeli na kugola ngimu pakwandi. Leki naha ng'odu, ngwisa na kuchiwusha chindangawala chaku cha luliku mahali paki. 6 Lakini yuwi ngukujuma kwa chindu chimu chinofu, ukufilema fila figoli fya Chinikolayi kucha wundifilema nenga. 7 Yaveli na majeji va kupikanilila, topi, apikani fila Mfuki akuliwombela lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu!

Muweshi dandimsangili kulya fivelekwa fya libiki lya unofu muchiwunga cha Chapanga!

Lulayilayi kwa mlima wa Simlina

8 Vayandikili naha makungu wa lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu lya Salidisi,

Afi ndi filongu fya yakemiwa wa kwaa na mbelu, yasovili na kwikala kandi, ngudeta naha. 9 Ndisimanya gobuleku shaku, manya wuwowu ugaju wuveli nawu, lakini nakaka yuwi mlundamali, manya jowolu sivakujowulili vala yivayigola Vayawudi lakini Vayawudi va nakaka ha, ila lipinga lya Lijangavandu. 10 Kotoo kutila chindu chochonda chila dachikugoli yuwi ugobuleki. Pikanishi! Lijangavandu davayeshi yumwi na vamu daavatayi muchijaka na yumwi damugobuleki kwa majuva lilongu. Mjumiliki hata musovi na nenga dandivapi likokoma lya uweshi. 11 Yaveli na majeji, topi apikanishi fila Mfuki fyavawombela mipinga ya vandu yivamjumilili Kilistu!

Muweshi dagobuliwi ng'o na njifwa ya mwanja wa pili.

Lulayilayi kwa Peligamuni

12 Vayandikili naha, “Makungu wa Chapanga wa lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu lya Peligamu yandiki,

“Afi ndi filongu fya yula yavelili na limayi likomi livelili vekuveku kunu na kunu ngudeta naha. 13 Manya kuwikala, yuwi ukwikala kuchigoda cha wutwa cha Lijangavandu! Lakini ukukamulila litawa lyangu ujumilwa wangu, hata majuva vala pawikalagha Antipa mtovileli wangu, nenga manya pawikala ndi pala mahali Lijangavandu patavala kucha mutwa. 14 Lakini fikupota fimu, kwanongwa vamu va yumwi mukukamulila ng'ulilu ya Balamu yamuwulili Balaka kuvalongosha vana va Isilaeli valyi filivi fitambikiwili ling'omung'omu na kugola uwoni. 15 Wuwowu

kuvanawu vandu yivakamula ng'ulilu ya Vanikolayi. 16 Topi, pomeli. Leki naha ng'odu, danyisi kwa yuwi kalopu kuleva na vandu ava kwa limayi yilifuma mumlomu yangu.
17 “Yaveli na majeji, topi apikani fila Mfuki fyavawombela lipinga lya vandu yilimjumilili Kilistu!
“Muweshi dandimupi fila filivi fimu fifisikili yifikemiwa mana. Dandimupi chigonguveli chivelili mbuleti na liyandikiwili litawa lya shonu livelili ngajila kumanyika na mundu ila vala yivaliyanga wekayawu.

Lulayilayi kwa Tuatila

18 “Yandiki naha kwa makungu wa lipinga lya vandu limjumilili Kilistu lya Tiatila,
“Alu ndi lulayilayi lwa mwana wa Chapanga, mweni mesu vaki vakung'eling'eta kucha myengi ya motu na wala wa mawulu vaki vabyughala kucha chumang'andu yisingiwili. 19 Manya fichuku fyaku fyosi. Manya utami waku, ujumilwa waku na undumindumi waku na uwunilifu waku. Yuwi ukugola unofu munu pitu pala pakwandi. 20 Lakini chikupota chindu chimu, yuwi ukumjumisha yula mdadala Yesibeli yayikema muhumbu wa Chapanga, yawula na kuvayaghamisha vandumindumi va Chapanga vagoli uwoni na kulya filivi fitambikiwili na ming'omung'omu. 21 Ndimupa majuva va kupomela, lakini kalema kupomela uwoni waki. 22 Pikanishi! Ponopa ngumuyasilila pawulili kwa matami mweni pamu na vayaki vosi yivagolili uwoni na mweni davapati gobuleku ngomi, kucha pavapomela ng'odu fila fivagolili. 23 Topi dandivawulayi vosi yivamkovikela mweni ili fipinga fya vandu fimjumilili Kilistu fyosi vamanyi kucha nenga ndi yinembesha ndima na hoshu dandimuhighi kila mundu ngimu ya figoli fyaki.
24 “Lakini yumwi vamonga yimuveli aku Tiatila yimukovikela ng'odu ng'ulilu yaki Yesibeli na yimungajila kwiwula chila chivachikema, ‘Chifisu cha Lijangavandu,’ Nguvawombela kucha dandivapi ha msiwu wingi. 25 Lakini mukombikeshi fila fimukamulili mbaka panyisa. 26 Ngimu wula wuunyanyili kufuma kwa tati muna uwesu na mundu yakombikesha mbaka mbelu fichuku findimuwombilili agoli, dandimupi wutwa kwa vandu va milima. 27 Datavali kwa lukweku lwa chuma na kuvametula metula kucha findu fya miganga, 28 kandi dandimupi limang'andu.
29 “Yaveli na majeji, topi apikani fila Mfuki akuvawombela lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu!

3

Lulayilayi kwa Salidisi

1 “Yandiki naha kwa makungu wa lipinga lya vandu limjumilili Kilistu lya Salidisi.
“Alu ndi lulayilayi lwa yula yavelili na Fuki saba sha Chapanga na ndondwa saba, manya figoli fyaku fyosi, manya kumanyika kucha kuva na unofu kumbi kusova! 2 Yimuki! Dindashi chochosi chiveli chinofu chiwusighalili nachu pawuveyi ukali hela kusova, nongwa mbaka ponopa ngalihela kufiwona figoli fyaku fijakwa ha pawushu ya Chapanga wangu. 3 Topi wiholi, fila fiwuyangili na fiwupikanishili, wufikamuli na kupomela, pawuyimuka ng'odu, dandikwisili bwitu kucha mwifi na wuchimanyi ng'o chipindi pangwisila kukuhigha. 4 Lakini kuvaveli vadokwa aku Salidisi vapighasha ha mihabiti yawu. Ava ndi valundamali yivadayiliwa vavi nahawu! 5 Muweshi dafwalishiwi nahawu kwa fwali sivelili mbuletee. Kwahela mundu dalitilingi litawa lyaki muchitabu cha unofu, kandi dandimjumili kucha wa nenga pawushu ya Tati wangu na pawushu ya makungu waki.
6 “Yaveli na majeji, topi, apikani fila Mfuki akuvawombela mipinga ya vandu yivamjumilili Kilistu!

Lulayilayi kwa Filadefiya

7 “Wuvayandikili naha makungu wa lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu wa Filadefiya,
“Alu ndi lulayilayi lwa yula mng'alili na yavelili nakaka, ndi yakolili chakufuwulila cha mutwa Dawudi na pafuwula kwahela yawesha kutata. Patata kwahela yawesha kufuwula. 8 Ndifimanya figoli fyaku fyosi! Loli ngugayila mlyangu wufuwuliwa pawushu yaku, weni kwahela mundu yawesha kuwutata. Nongwa manya kuna liwovi lidokwa lakini kukola chilongu changu na mulijumila litawa lyangu. 9 Pikanishi! Dandivayeghi kwa yuwi vandu va lipinga lya Lijangavandu, vandu yivayikema veni Vayawudi, kumbi ng'odu, vakudeta ufyangu. Loli, dandivagoli vayisi vamtundamili pamawulu vaku na vamanyi kucha nenga ndikutama. 10 Kwanongwa yuwi ukukombikesha chilongu cha kwiwunishila kwa nenga, manya dandikudimi chipindi pawupata gobuleku ayi dayiyisi mumlima awu wosi, kuvayesha vosi yivayikala mumlima awu. 11 Ngwisa kwa

yuwi kalopu! Kamulili nendu chiwuveli nachu ponopa, ili ukotoo kupokiwa likokoma lyaku. 12 Muweshi dandimgoli ghavi lusiki munyumba yaki Chapanga na dafumi amu ng'odu. Wuwula wula danyandiki pambindi yaki litawa lyaki Chapanga wangu na litawa lya mbwani ya Chapanga wangu, yeni ndi Yelusalemu ya shonu, dayisunuki kufuma kumbindi kwa Chapanga wangu. Kandi danyandiki kumbindi yaki litawa lyangu lya shonu. 13 Yaveli na majeji, topi, apikani fyadeta Mfuki kwa lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu.

Lulayilayi kwa Laudekia

14 “Yandiki naha kwa makungu wa lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu lya Laudekia,

“Afi ndi filongu fya yula yakemiwa ‘Yina’ Mtovilela Mjumilika wa nakaka na chikandilu cha filumbi fyosi fya Chapanga, 15 Ndifimanya figoli fyaku! Fisisima ng'odu awu fya hutu ha. Ngiba ungavelili kusisima awu kuhutuka. 16 Topi, kwanongwa kuva lupyolombi, kuhutuka ng'odu wala kusisima ha, samba nguhukwi! 17 Kwanongwa ukudeta, ‘Nenga ndi mlundamali na ndiva na findu fitangalili na ndiyikwisha,’ kumbi kumanya ha kucha yuwi kuva msosuvafu vakuwoneli lusungu na mgaju na ngalimesu na yiwusakaliwili! 18 Ngukuwombela hemeli kwa nenga chumang'andu yisingiwili na motu ili wuvi mlundamali. Kandi fwali yingwa sivelili mbuletee, ili kugubika ufwalu kotoo kuwona chindipa. Hemeli mtela shaghi mesu vaku ili unani. 19 Vonda yindivatama nguvakayika na kuvalatula. Topi, kwa ndima yaku yonda upomeli. 20 Pikanishi! Nenga nguwoloka pamulyangu na kukuta mlyangu. Mundu papikana lishu lyangu na kufuwula mlyangu nakaka danyingili munyumba yaki na kulya filivi pamu na mweni na mweni daghalyi pamu na nenga. 21 Muweshi dandimsangili kwikala pamu na nenga pachigoda changu cha wutwa, ngimu wula wung'weshili kwikala pamu na Tati wangu pachigoda chaki cha wutwa.

22 “Yaveli na majeji, topi, apikani fila Mfuki fyavawombela lipinga lya vandu yivamjumila Kilistu!”

4

Dadavilu ya kumbindi kwa Chapanga

1 Pafipelili afi ndalolili kumbindi kwa Chapanga ng'ona mlyangu wufuwuliwa. Na ndapikanishili lishu lila limpikanishili mwanja mtasi lyavelili kucha lishu lya limbalapi, lideta. “Wisi apa pambindi, nenga ngulangushi findu dafibwituki pambeli,” 2 Tepu ngoliwa na Mfuki, loli kumbindi kwa Chapanga ng'ona chigoda cha wutwa chikutandiwa na pambindi yaki kayikala mundu. 3 Yula yayikalili pambindi yaki aveli kucha alimasi na ligangachuma lidwifu. Lupindi lwa ndonya lwavelili lukung'ala kucha figonguveli fitawukili munu na vachishengitelili chigoda cha wutwa mbembu shoshi. 4 Kwavelili na figoda fya wutwa milongu mivili na mchechi fyashengitelili chila chigoda cha wutwa wa kumbindi kwa Chapanga na pambindi ya figoda fila vayikalili vavaha milongu mivili na mchechi vafwalili yingwa sha mbuletee na mikokoma ya fyumang'andu kumutwi. 5 Na muchigoda chila cha wutwa mwang'alikagha muli na dilimu na ngata na niku saba sha motu sikayakeyi pawulongolu ya chigoda cha wutwa na asi ndi fuki saba sha Chapanga. 6 Kandi pawulongolu ya chigoda cha wutwa kwavelili na chindu kucha bahali ya lindala, ying'alili mbuleteee!

Pagati pala mbembu shoshi sha chigoda achi cha wutwa wa kumbindi kwa Chapanga, kwavelili na filumbi finofu mchechi fya kwikang'anika fyaveli na mesu mvili wosi. 7 Chilumbi wa kwaa aveli kucha majabi na chilumbi wa pili aveli kucha ngwada wa senga na chilumbi wa tatu avelili na wushu kucha wa mundu na wamchechi aveli kucha ndapu yawuluka. 8 Filumbi afi mchechi fyavelili na mbapatilu sita kila chilumbi sivelili sikwila mesu pasi ya mbapatilu na mumbindi ya mbapatilu, vavelili vakudeta ngajila kupumula pamusi na pamihi, vakadeteyi,

“Ung'alili, ung'alili, ung'alili, Bambu Chapanga muna uweshi,
yavelili pakwandi na yaveli ponopawu na yayisa.”

9 Fila filumbi mchechi fiva fya kwikang'anika vakasomuleyi ukomi na kumtundamila na kumlumba ayu yafwama pambindi ya chigoda cha wutwa yayikala jola, 10 Vala vavaha milongu mivili na mchechi vakwiwisha pawulongolu ya yula yafwamili pachigoda cha wutwa na kumgondamila yula yayikalili jola na vakayasilileyi mikokoma yawu pawulongolu ya chigoda cha wutwa pavadeta,

11 “Bambu wetu na Chapanga wetu, ndi yiwudayiliwa kupokela ukomi na ndundamilu
na uweshi,
nongwa yuwi ndi yiwulumbili findu fyosi,

kwanongwa ya ndamilu yaku filumbiwa na fiva.”

5

Chitabu na Mwanafungami

1 Pambeli ndichiwona chitabu mukuwoku yaki lya mlilu lya yula yayikalili pambindi
ya chigoda cha wutwa. Chitabu chavelili chiyandikiwa mgati na panji na kuwopiwa
fihundu saba. 2 Pambeli ndimuwona makungu muna liwovi akulandusha kwa lishu
likomi, “Ghani akujakwa kuketula fihundu na kuchifuwula chitabu achi?”
3 Lakini kwavelili kwahela mundu kumbindi kwa Chapanga wala pamlima, wala
kumambi yaweshili kuketula na kuchifuwula chitabu achi awu kuchilola mgati. 4 Topi,
nenga ndalilili kwa lihingili nongwa kwahela mundu yajakwili kuchigubutula chitabu
awu kuchilola mgati yaki. 5 Pambeli yumu wa vala vavaha kang'ombela, “Kotoo kulila!
Loli! Majabi wa kabila lya Yuda, wa ulelwa wa mutwa Dawudi muweshi. Mweni
akuwesha kuwopola fihundu saba na kuchigubutula achi chitabu.”
6 Pambeli ng'ona pala pagati pambali ya chigoda cha wutwa kawoloka mwanafungami
awonikili kucha kasinjiwa, kunu kashengitiwa mbembu shonda na fila filumbi mchechi
na vala vavaha. Avelili na migomi saba na mesu saba ndi shaveli fuki saba sha Chapanga
sivelili kasilayisha pamulima kila mahali. 7 Mwanafungami kayenda katola chila chitabu
kufuma muliwoku lya mlilu lya yula yayikalili pachigoda cha wutwa. 8 Tepu hela
patolili kala chila chitabu, fila filumbi mchechi na vala vavaha lilongu mivili na mchechi
vawili wuyifuma pawulongolu ya yula Mwanafungami. Kila mundu aveli na liwombu
na bakuli sha chumang'andu simemili ubani, shaveli dadavu sha vandu va Chapanga.
9 Topi, vasomola msambu awu wa shonu,
“Yuwi ndi ukujakwa kuchitola chitabu,
na kuwopola fihundu saba.
Kwa nongwa yuwi kusinjiwa na kwa mwasi waku kuvahemela,
vandu vavi va Chapanga kufuma kila kabila na kila ndambu ya detelu na kila mlima
na kila ndambu ya vandu. 10 Kuvagola vavi wutwa na vatambika vamkimbanikili
Chapanga wetu,
Na veni davatavali mlima.” 11 Panoleyi mbikana lishu lya makungu vatangalili vangajila
kuvalangika. Vayikalili kushengitela chigoda cha wutwa, fila filumbi mchechi
pamu na vavaha. 12 Vadeta kwa lishu likomi,
“Mwanafungami yula yasinjiwili,
akudayiliwa kupokela uwesu na ulundamali na luhunja na
liwovi na kutundamiliwa na ukomi na jumu!” 13 Pambeli mbikana filumbi fyosi
kumbindi kwa Chapanga na mlima awu, pasi ya mlima na bahali, yina na filumbi
fyosi mumlima wonda fideta,
“Jumu na ndundamilu na ukomi na liwovi fivi jola!
Fivi kwa mweni yayikala pachigoda cha wutwa na kwa Mwanafungami.”
14 Vala filumbi mchechi vadeta, “Yina!.” Na vala vavaha vamgondamila, vamjuma.

6

Mwanafungami akuwopola fihundu

1 Pambeli ndamuwonili Mwanafungami akuwopola chihundu cha kwaa cha fila
fihundu saba, ndimpikana yumu wa vala filumbi padeta kwa lishu likomi kucha lukata,
“Wisi!” 2 Nenga nola loli pala pavelili na fwalasi mkeli. Na yula yakwelili fwalasi aveli
na upindi na vamgayila likokoma. Topi kafuma na uweshi ili ayendileli kuwesha.
3 Pambeli Mwanafungami kawopola lihundu lya pili. Mbikana yula chilumbi wa pili
padeta, “Wisi!” 4 Na ayendili fwalasi wingi, mdwifu, yakwelili fwalasi yula agayiliwili
limayi likomi na chichuku cha kuwusha kusika pamlima, vandu vayiwulayi, vamgayila
chimayi chikomi.
5 Pambeli mwanafungami kawopola lihundu lya tatu. Ndimpikana yula chilumbi wa
tatu padeta: “Wisi!” Panolili ng'ona pavelili na fwalasi wingi mtitu. Yakwelili yula
fwalasi aveli na figelu fya kulingila usitu mukuwoku yaki. 6 Mbikana chindu kucha lishu
likufuma kwa vala filumbi mchechi palideta, “Chibaba chimu cha nganu na shayili kwa
mbiya ya ijala ya lijuva limu na fibaba fitatu fya nganu kwa mbiya sha ijala ya lijuva
limu, lakini kotoo kuyananga mafuta wala difwayi.” 7 Pambeli Mwanafungami kawopola
lila lihundu lya mchechi, ndimpikana yula chilumbi wa mchechi padeta, “Wisi!” 8 Na
nenga nola kumbi kwavelili na fwalasi langi mbughafu na litawa lya yula yakwelili
fwalasi akemiwili Njifwa, kumambi yamukovikelili pabehi kumbeli. Ava vagayiliwa

uwesu wa lobu ya mlima kuwulagha vandu kwa upanga na kwa njala ngomi na kwa matami na vang'ongolu vakali.
9 Pambeli Mwanafungami kawopola lihundu lya muhanu. Ng'ona pala pasi ya fyalu
fya kututumishila ubani fuki sha vandu vala yivawulayiwili kwanongwa ya kulandula
chilongu cha Chapanga na kwanongwa ya unakaka vautovilili. 10 Topi, valila kwa lishu
likomi, “Yuwi Bambu, uvelili mng'alili na wa nakaka, dawukelwi mbaka ndili kuvahigha
na kuvawuyishila lugotu vandu vosi va mlima awu kwanongwa ya kuwulayiwa yufwi?”
11 Kila mundu agayiliwili lihabiti litali na likeli, vayanguliwa vapumulili chipindi
chidokwa mbaka tolitoli ya vandumindumi vayawu na valongu vala davawulayiwi
kucha veni payifika.
12 Pambeli nola chipindi Mwanafungami pawopola lihundu lya sita, kuva na
chiyighayigha chikomi, lijuva lititu kucha likanda lititu na mwesi wosi wuva mdwifu,
mdwifu kucha mwasi. 13 Ndondwa sha kumbindi siponeka kumlima kucha wula
fivelekwa fya likuyu fingajila kudindala pafiponeka chipindi pafitikanyishiwa na
lingukumbi. 14 Lulanga ludemuka filepa fivili na lunyengiwa kucha lijambi, fidunda
fyosi na fiwunguli fyosi fitikanyishiwa na kumetuka metuka. 15 Pambeli, vatwa va
mlima awu na vakomi va vandu na vakomi va mangandawu na valundamali na vavelili
na liwovi na kila mvanda na mundu yaveli pekesu vayififa mumibuku na mumbaku
sha migangachuma yiveli kufidunda. 16 Vafiwombela fila fidunda na ayi mimbaku ya
miganga chuma, “Mutuwili mukatufifi tukotoo kuwoneka na yula yayikala pachigoda
cha wutwa na vakotoo kutupata maya va Mwanafungami! 17 Nongwa lijuva lya highilu
lifika. Ghani yawesha kuwoloka?”

7

Vaisilaeli 144,000 vatayiwi lihundu

1 Pandimuwonili kala ayu, pambeli ndimuwona makungu kawoloka mumbembu
mchechi sha mlima palimba uyegha wa mbembu mchechi sha mlima ili uyegha
ukotoo kuwumba hata padokwa, hata pamlima, hata mubahali na hata mumibiki.
2 Pambeli ndimuwona makungu wingi pakwela kumbindi pafumila kundamba, paghava
na lihundu lya Chapanga yaveli munofu. Kalandula lishu na kuvawombela vala
makungu mchechi yivagayiliwili uwesu wa kuyananga mlima na bahali, 3 makungu
kadeta, “Mukotoo kuyananga mlima hata bahali na hata mibiki mbaka patuvavikili kala
lihundu pachenyi vandumindumi va Chapanga wetu.” 4 Pambeli mbikana tolitoli ya vala
yivavikiwili lihundu pacheni, vaveli elufu mya na milongu mchechi na mchechi kwa
makabila va Isilaeli. 5 Kufuma kabila la Yuda vandu elufu lilongu limu na vavili na
kabila lya Lubeni vandu elufu lilongu na vavili na kabila lya Gadi vandu elufu lilongu
limu na vavili 6 na kabila lya Asheli vandu elufu lilongu limu na vavili na kabila lya
Nafutali na kabila lya Manasi vandu elufu lilongu limu na vavili 7 na kabila lya Simoni
vandu elufu lilongu limu na vavili na kabila lya Lawi vandu elufu lilongu limu na vavili
na kabila lya Isakali vandu elufu lilongu limu na vavili 8 na kabila lya Sebuloni vandu
elufi lilongu limu na vavili na kabila lya Yosefu vandu elufu lilongu limu na vavili na
kabila lya Benjamini vandu elufu lilongu limu na vavili.

Lipinga likomi lya vandu kufuma kila mlima

9 Pambeli, nola ng'ona lipinga likomi lya vandu vatangalili kucha muhanga, vandu
va kila mlima na kila kabila na kila lukolu na kila kabila. Vosi vavelili vawoloka
pawulongolu ya chigoda cha wutwa na pawulongolu ya Mwanafungami, vafwala
mihabiti mikeli na kukamula mitafyi ya mibiki ya mitendi. 10 Valandula lishu
vadeta, “Ulowolu ndi wa Chapanga wetu yayikala pachigoda cha wutwa na ndi wa
Mwanafungami!” 11 Makungu va Chapanga vosi vawoloka kunu pavashengetela chigoda
cha wutwa, vavaha na vala vanofu mchechi. Vatundama vagondama pawulongolu ya
chigoda cha wutwa, vamjuma Chapanga. 12 Pavadeta, “Yina! Lujumu na ukomi na
luhunja na kulumba na ndundamilu na uwesu na liwovi ndi fya Chapanga wetu, jola!
Yina!”
13 Yumu wa ava vavaha adashili, “Wuli, ava yivafwalili yingwa ngeli vaghani? Na
vafuma koti?” 14 Nenga ndimuyangula, “Bambu yuwi kumanya!” Mweni kanyangula,
“Ava ndi vala vafumili mugobuleku ngomi vawofuwili mihabiti yawu mumwasi wa
Mwanafungami yiva mikeli munu. 15 Ndi nongwa vava kuwulongolu ya chigoda cha
wutwa cha Chapanga. Vakumkimbanikila Chapanga pamusi na pamihi munyumba ya
Chapanga yaki na mweni yayikala pachigoda cha wutwa davadimi kwa libudi lyaki.
16 Davakedimbali na njala kandi ha na lijuva dalivalungushi kandi ha na luhutu lubu
daluvakubuli kandi ha na davayumilwi machi kandi ha. 17 Kwa nongwa Mwanafungami

yaveli pabehi na chigoda cha wutwa chiveli pagati daghavi mdimi wawu na mweni davalongoshi kufimbwitu fisesa machi va unofu. Na mweni Chapanga davafyanguli misosi yawu yosi.”

8

Lihundu lya saba

1 Mwanafungami pawopulili lihundu lya saba, kumbindi kwa Chapanga kwaveli jii
kwa chipindi cha nusu saa. 2 Pambeli ndivawona vala makungu saba yivawoloka
pawulongolu ya Chapanga vagayiliwa mimbalapi saba.
3 Makungu wa Chapanga monga kafika aveli na chindu cha kututumishila ubani cha
chumang'andu ayendili pawulongolu ya fyalu. Na mweni kagayiliwa ubani wutangalili
ili awutawuli litambiku pafyalu pamu na dadavu sha vandu va Chapanga. Litambiku
ali litawuliwi pafyalu fya chumang'andu fivelili pawulongolu ya chigoda cha wutwa wa
kumbindi kwa Chapanga. 4 Lyosi lya ubani pamu na dadavu sha vandu va Chapanga
kufuma mukuwoku va makungu likwela kumbindi. 5 Pambeli, makungu vachitola chila
chindu cha kututumishila ubani na kuchimemesha motu wa kufyalu na kuchiyasila
pamlima. Topi kwavelili kudilima na lishu na lupanda na chiyighayigha cha mlima.

Mimbalapi

6 Pambeli makungu saba yivavelili na mimbalapi saba vayikala ndemindemi kulan-
dula mimbalapi. 7 Makungu wa kwaa kapemba limbalapi lyaki. Mhashu wa ndonya
maganga na motu wihasha na mwasi wumwayika pambindi ya mlima. Selusi yimu ya
mlima wulungula na selusi yimu ya mibiki yilungula na midasi yosi midodi yilungula.
8 Pambeli makungu wa pili kapemba limbalapi lyaki. Chindu kucha chidunda chikomi
chiyaka motu chiyasiwa mubahali. Selusi yimu ya bahali yiva mwasi. 9 Selusi yimu
ya filumbi yifiyikala mubahali fisova na selusi yimu ya meli yibowuyoka. 10 Pambeli
makungu wa tatu kapemba limbalapi lyaki, ndondwa ngomi yiva kucha limbamba lya
motu yiponeka pasi kufuma kumbindi na kutula mwambu mkomi wa nyeni na kula
kusesa machi. 11 Ndondwa yeni yikukemiwa, “Kukalipa” Topi, selusi ya machi vava
kelebu, vandu vatangalili vasova kwanongwa ya machi ava, kwanongwa vaghalambuka
kuva kelebu. 12 Pambeli makungu wa mchechi kapemba limbalapi lyaki. Ndi apa topi
selusi yimu ya lijuva na selusi yimu ya mwesi na selusi ya ndondwa fyabotiwili, hata
selusi ya pamusi yaveli na ngesha ha na selusi ya pamihi yaveli na chisi ha. 13 Pambeli
nola, ng'ona ngwasi pawuluka kumbindi nendu kululanga, kalandula lishu, “Pishu,
pishu, pishu! Kwa yula yayikala pa mlimawu chipindi makungu vatatu va Chapanga
vasighalili pavapemba mimbalapi yawu!”

9

1 Pambeli makungu wa muhanu kapemba limbalapi lyaki na nenga ndiyiwona
ndondwa yiveli yiponikela pambindi ya mlima kufuma kumbindi kululanga. Na
yeni yagayiliwili chifuwulilu cha deha ya kwingilila kulyowu lingajila mbelu. 2 Topi,
ndondwa ayi yifuwula deha ya kumambi, ndutumu yifuma mutanulu ngomi. Ndutumu
ayi yagolili lijuva na lulanga fitayiwa chisi. 3 Ngumbingumbi vafuma mulyosi lila
vayisa kumlima, vagayiliwa liwovi kucha lya nyunji. 4 Vawombiliwa vakotoo kuvifya
midasi ya mlima awu mihamba mibiki yoyosi, ila vavavifyi hela vala vangajila lihundu
lya Chapanga pachenyi. 5 Vangumbingumbi ava valamuliwa ha kuwulagha vandu ila
kuvagobola vandu kwa myesi muhanu. Ndamilu dayivapati dayivi kucha ndamilu
ya mundu yagong'uliwili na nyunji. 6 Mumajuva ava vandu davayisaki njifwa lakini
davayipati ha, davadobukeli kusova lakini njifwa dayivatuvi.
7 Kwa kuwoneka ngumbingumbi ava vaveli kucha fwalasi yivavelili ndemindemi kwa
mgoha. Kumutwi yawu vafwalili mikokoma ya chumang'andu na wushu shawu shaveli
kucha wushu sha vandu. 8 Fwili shawu shavelili kucha sha vadadala na minu yawu
yavelili kucha minu va majabi. 9 Fifuva fyawu fyaveli figubikiwa na chindu chiveli
kucha ngawu ya chuma. Mbapatilu shawu shawumbaya kucha ng'umbilu ya mwanja
wa mbutuka sitangalili sikukweyiwa na fwalasi vatangalili yivatuvilila mgoha. 10 Vaveli
na mikila yivelili na misomi kucha nyunji, mikila yila yaveli na liwovi lya kuvagong'ola
vandu kwa chipindi cha myesi muhanu. 11 Na vana mutwa yavatavala na mweni ndi
makungu wa Lijangavandu na ndi mkomi wa kulyowu lingajila mbelu, litawa lyaki
kwa Chibulaniya vakumkema “Abadoni” na kwa Chigiliki “Apolyoni” ndi myanangi.*
12 Pishu ya kwaa yipita na pishu singi mbili sikali sikwisa. 13 Pambeli makungu wa

* **9:11** Abadoni na Apolyoni mana yaki mfyoghi

sita kapemba limbalapi lyaki. Na nenga mbikana lishu limu kufuma mumigomi yivelili mumbembu mchechi sha mufyalu fya chumang'andu fivelili pawulongolu ya Chapanga.
14 Lishu ali limuwombela yula makungu wa sita yaveli na limbalapi, “Wuvafuwulili
makungu va Lijangavandu mchechi yivawopiwili muluwongu lwa lweni lukomi Euflati!”
15 Na vala makungu mchechi va Lijangavandu vavavikiwili ndemindemi kwanongwa
ya saa na lijuva na mwesi awu na mwaka wuwowu ili vavawulayi selusi yimu ya
vandu. 16 Apikanilili tolitoli ya vangandawu yivakwela fwalasi yaveli miliyoni mya
mbili. 17 Nahawu ndi wundivawonili vala fwalasi na vala yivakwelili fwalasi mumilotu
ayi. Vavelili na fwali ya chuma pafifuva fyawu sivelili dwifu kucha motu na shavelili
na langi ya kangungu na ya njanu kucha ukova wa ubaluti. Mitwi ya vala fwalasi
yaveli kucha majabi na yaveli midwifu kucha motu na vaveli vakufuma mumilomu
yawu. 18 Selusi yimu ya vandu vawulayiwili kwa fitovi fitatu, ndi motu na lyosi lya
ukova wa ubaluti fyafumagha mumilomu ya fwalasi. 19 Kwa nongwa liwovi lya fwalasi
ava lyavelili mumilomu yawu, nongwa mikila yawu yayifwanili na njoka yaveli na
mitwi na agong'ulagha vandu. 20 Vandu vamonga vasighalili ngajila kuwulayiwa na
fila fitovi, vapomela ha wala kufileka ming'omung'omu yivagoleyi kwa mawoku vawu
veni, wala kuleka kugondamila ili kujuma finyamkela na ming'omung'omu ya mbiya na
ya chumang'andu na ya migonguveli na ya mibiki, pamu na findu fingajila kulola wala
kupikana wala kuyendayenda. 21 Wala vapomela ha kuwulagha na uhavi na uwoni na
wifi.

10

Makungu na chitabu chidokwa

1 Pambeli ndimuwona makungu wingi muna liwovi pasunuka kufuma kumbindi kwa
Chapanga, aveli kagubikiwa na mafundi na lupindi lwa ndonya kumutwi yaki, wushu
waki wavelili kucha lijuva na mawulu vaki vavelili kucha siki sha motu. 2 Mukuwoku
yaki akamulili chitabu chidokwa chigubutuliwili. Avikili liwulu lyaki lya mkiyi
kumbindi ya bahali na lya mlilu kumbindi ya mlima awu, 3 kunu palandusha kucha
majabi. Palandulili lishu, belemu saba shapikanikili. 4 Na belemu saba asi shadetili,
nenga ndadayilili kuyandika. Lakini mbikana lishu kufuma kumbindi kwa Chapanga,
lideta, “Filongu fya belemu sila saba siva chifisu kotoo kufiyandika!” 5 Pambeli yula
makungu yindimuwonili pawoloka pambindi ya bahali na pamlima kaholosha liwoku
lyaki lya kumlilu kumbindi kwa Chapanga. 6 Kayilapa kwa litawa lya Chapanga yayikala
jola, Chapanga yalumbili kumbindi na fyosi fiveli amu na yalumbili mlima na fyosi
fiveli amu kadeta, “Chipindi cha kuvetela chipela. 7 Lakini chipindi yula makungu
wa saba paghaveyi samba apembi limbalapi lyaki, Chapanga daagoli fila filongu
fyaki fya mbwepu kucha wavalandulilili vandumindumi vaki vambuyi.” 8 Pambeli
lila lishu lindilipikanileyi kufuma kumbindi kwa Chapanga mwanja mtasi palideta
kandi na nenga lideta, “Yendi ukachitoli chitabu chigubutuliwili, chivelili mumawoku
va makungu yawolukili mumbindi ya bahali na mlima.” 9 Topi, ndimuyendela yula
makungu, ndimuwombela anyimbi chila chitabu chidokwa. Mweni kang'ombela,
“Chitoli na wulyi. Mumlomu yaku dachinovi kucha njuki, lakini mumunda yaku
dachivi chikali!” 10 Topi, ndachitolili chitabu chila chidokwa kufuma mukuwoku va ayu
makungu, ndi chila. Na cheni chaveli chinova mumulomu yangu kucha njuki, lakini
pamilili chiva chikali kunda. 11 Pambeli kang'ombela, “Wukudayiliwa uwudeti umbuyi
wa Chapanga wuyilatili vandu vatangalili na milima yitangalili na vandu va ndambu
sitangalili na kabila sitangalili na vatwa vatangalili!”

11

Vatovilela vavili

1 Pambeli vanyimba luteti luvelili lukweku lwa kulingila, vang'ombela, “Tandamuki,
yendi kalingi nyumba ngomi ya kudadavila na fyalu na kuvavalanga vandu yi-
vagondama ili vajumi munyumba ya Chapanga. 2 Lakini kotoo kululinga luvagha
luvelili panji ya nyumba ya Chapanga, kwanongwa alu luhadishiwa kwa vangutungu va
Vayawudi, veni davagoboli vandu va mbwani ying'alili kwa majuva va myesi milongu
mchechi na mivili. 3 Na nenga dandivalayili vatovilela vangu vavili ili vautovileli
umbuyi kwa majuva elufu yimu na mya mbili na milongu sita, kunu vafwala fwali
sha migunila.” 4 Ava vatovilela vavili ndi mibiki mivili ya miseyituni na findangawala
fivili fiwolukili pawulongolu ya Bambu wa mlima. 5 Leki mundu payesha kuvatesha,
motu wukufuma mumlomu yawu na kuvagwijusha vachimdwama vawu na kila mundu
yayesha kuvagobola dasovi ngawuwowu. 6 Ava vana uwesu wa kutata lulanga, ndonya

yikotoo kutonya chipindi pavadeta umbuyi. Kandi vava na uwesu wa kughalambula machi vavi mwasi na chanjali ya njifwa ya kila ndambu pamlima kila pavadayila kugola naha. 7 Lakini pavamalilili kala kuhimulila umbuyi awu, liwongolu likali yilifuma kulyowu lingajila mbelu dalilevi na vala vatovilela vavili, davaweshi na kuvawulagha. 8 Fikongu fyawu dafiyikali majuva matatu mudeha ya mumbwani ngomi, kukula kula kwavangiliwili mulupingika Bambu. Litawa lya mbwani ayi kwa ng'ombelu ya chiumbuyi ndi Sodoma awu Misili. 9 Kila kolu na kila kabila na kila luga na kila mlima davafiloli fikongu afi kwa majuva matatu na nusu na davafijumishi ha sisikiwi. 10 Vandu yivayikala mumlima davasekileli njifwa ya ava vavili. Davagoli lihungu na kwilapa fupu nongwa vambuyi va Chapanga ava vavili vavelili vavayasha munu vandu va mlima. 11 Lakini pavapitili majuva vala matatu na nusu ufuki wa unofu kufuma kwa Chapanga wuvayingila na veni vawoloka, vosi yivavawonili livayingila lyogha likomi. 12 Pambeli, vambuyi va Chapanga ava vavili vapikanisha lishu likomi kufuma kumbindi kwa Chapanga palivawombela, “Mwisi pambindi apa!” Veni vakwela kumbindi kwa Chapanga pavava mulifundi, vala vachimdwama vawu vavelili pavavalola mesu hela. 13 Chipindi chichila kuwoneka chiyighayigha chikomi, mwambu wumu wa lilongu wa mlima wuyanangika. Vandu elufu saba vawulayiwa kwa chila chiyighayigha, yivasighalili vatilili munu vamujuma Chapanga wa kumbindi. 14 Pishu ya pili yipita lakini loli pishu ya tatu yikwisa kalopu.

Limbalapi lya saba

15 Pambeli, makungu wa saba kapemba limbalapi lyaki. Na lishu likomi lipikanika kumbindi kwa Chapanga palideta, “Ponopa wutwa wa mlima awu wuva wutwa wa Bambu wetu na Kilistu mshawuliwa waki. Mweni datavali jola!” 16 Pambeli, vala vavaha milongu mivili na mchechi vayikalili pawulongolu ya Chapanga mufigoda fya wutwa wa kumbindi kwa Chapanga, vawonjili wifuma vamjuma Chapanga, 17 pavadeta,

“Tukukulumba yuwi Bambu Chapanga muna Uweshi,
yuveli na yuvelili kwanongwa ponopa kulangusha liwovi lyaku likomi kukanda kutavala kucha mutwa! 18 Vandu vaku vosi vakoliwili maya,
lakini lijuva lya maya vawu vafika,
chipindi cha kuvahigha yivasovili chifika,
ndi chindu cha kuvadima vandumindumi, vambuyi na
vang'alili na vosi yivalijuma litawa lyaku, vamanyikili na vangajila kumanyika. Ndi chipindi cha kuvafyogha vafyoghi va mlima awu.” 19 Pambeli nyumba ngomi ya kudadavila kumbindi yifuwuliwa na lisanduku lyaki lya lilaghanu liwoneka munyumba ya Chapanga waki. Kubwituka lupanda na ndilimu na lumuli chiyighayigha na ndonya maganga ngomi.

12

Mawu na liyoka

1 Pambeli, chilangushilu cha kwikang'anika chiwoneka kumbindi kwa Chapanga mawu avelili kafwala lijuva na mwesi waveli pasi ya mawulu vaki na likokoma lya ndondwa lilongu na mivili lyavelili kumbindi ya mutwi waki! 2 Aveli muna yinda, kalila kwa lishu kwanongwa ya matami na gobuleku ya kwihongesha. 3 Pambeli chilangushilu chingi chiwoneka kumbindi kululanga, liyoka lidwifu livelili na mitwi saba na likokoma kila mutwi na migomi lilongu. 4 Liyoka ali lyakuluwulili kwa mkila waki selusi yimu ya ndondwa sha kululanga na kusiyasila mumlima. Na lyeni lyawolukili pawulongolu ya ayu mawu yaveli samba ayihongesha ili payihongesha hela amumili yula mwana waki. 5 Pambeli, mawu yula kayihongesha mwana mlumi na katandiwa atavali milima yosi kwa lukweku lwa lyuma. Mwana yula kanyasuliwa na kuyeghiwa kwa Chapanga na kuchigoda cha Chapanga cha wutwa. 6 Mawu ayu katuvilila kuchivala kwa mtandilili Chapanga pa chisikafu angayikalili kwa majuva elufu yimu mya mbili na milongu sita. 7 Pambeli wubwituka mgoha kumbindi kwa Chapanga, makungu Mikaeli na makungu vamonga va Chapanga vayiminya na liyoka lila na lyeni livapundangila pamu na makungu vaki. 8 Lakini liyoka lila na makungu vaki valemwili pambeli vavingivingiwa kumbindi kwa Chapanga. 9 Topi liyoka lila likomi lidangiwa panji, liyoka ali ndi lila liyoka lya pakwandi yivalikema Mwafu awu Lijangavandu livajanga vandu vosi va milima adangiwili pasi pamlima awu pamu na makungu vaki. 10 Pambeli mbikana lishu likomi kufuma kumbindi kwa Chapanga lideta, “Ponopa wufika ukombola na liwovi na wutwa wa kumbindi kwa Chapanga wetu na uwesu na yashawuliwili na Chapanga kuva mkombola wa Kilistu! Kwa nongwa yula yavapayishila valongu vetu pawulongolu ya Chapanga wetu kadangiwa pasi yina kadangiwa pasi yula yavahigha pamusi na

pamihi. 11 Valongu vetu vamuwesha kwa liwovi lya mwasi wa Mwanafungami na kwa
chilongu chivavatovilelili, kwanongwa vakombikesha ha unofu wawu hata pawulongolu
ya njifwa. 12 Kwa nongwa ayi musekileli yuwi mbindi na fyosi fivelili aku. Lakini
pishu yumwi mlima na bahali, nongwa mwafu kavasunukila kunu kava na maya
makomi, kamanya kucha chipindi chaki chisighalili chidokwa." 13 Liyoka palimanyili
kucha lidangiwa pasi pamlima, lyakandili kumvinga yula mawu yayihongishili mwana
mlumi. 14 Lakini mdadala ayu kagayiliwa mbapatilu mbili sha ngwasi mkomi ili aweshi
kuwuluka kutali munu na liyoka ali, mbaka mahali paki kucheja pachisikafu chinofu
kwa chipindi cha myaka mitatu na nusu. 15 Topi, liyoka lila lihukwa machi vatangalili
kucha lweni, vamukovikela yula mawu kumbeli ili vamtoli. 16 Lakini mlima wumtanga
mawu ayu, wuyigubutula kucha mlomu na kuvamila machi ava yivafumili mumulomu
wa liyoka ali. 17 Topi liyoka ali limkalalila mawu ayu liwuka liyenda likayiminyi na
chileli chingi cha mawu ayu, ava ndi vosi yiva jumila Malawu va Chapanga na vala
yivamtovilelili Yesu Kilistu. 18 Topi lila liyoka liyiwolukela muluwongu ya bahali.

13

Vang'ongolu vavili vakali

1 Pambeli ng'ona ng'ongolu mkali pabwituka mubahali. Aveli na mitwi saba na migomi
lilongu na kila ligomi lyaveli na likokoma lya chiwutwa. Matawa va kumduka Chapanga
vayandikiwa pamitwi ayi. 2 Ng'ongolu yindimuwonili ayu aveli kucha duma, mawulu
vaki vaveli kucha dubu na mutwi waki kucha majabi. Lila liyoka limupa ng'ongolu
yula liwovi na chigoda chaki na uwesu waki mkomi. 3 Mutwi wumu wa ng'ongolu ayu
chaveli chilonda cha njifwa lakini livanga lyeni lyaveli linana. Vandu vosi va mlima
vayikanganikili ng'ongolu ayu na kumukovekela, 4 valigondamila kulijuma lila liyoka
kwanongwa lyamupili liwovi lyaki ng'ongolu ayu. Vamujuma wuwowu na ng'ongolu ayu
pavadeta, "Ghani yavelili kucha ng'ongolu ayu? Ghani yawesha kuleva nayu?" 5 Pambeli
ng'ongolu ayu kajumishiwa kuywanga filongu fya kuyidumba na kumduka Chapanga na
kujumishiwa kuva na uwesu kwa chipindi cha myesi milongu mchechi na mivili. 6 Topi,
kakanda kumduka Chapanga na kuliduka litawa lyaki, makalu vaki na kuvajowola vosi
yivayikala kumbindi kwa Chapanga. 7 Ajumishiwili kuvatova mgoha na kuvawesha
vandu va Chapanga. Agayiliwili uwesu kwa vandu va kila kabila na mlima na kila
ndambu ya detelu na lukolu. 8 Vosi yivayikala pamlima awu davamgondamili kumjuma
ng'ongolu ayu, ava ndi vala vosi ng'odu matawa vawu yivayandikiwili muchitabu cha
unofu cha Mwanafungami yasinjiwili kukandila kulumbiwa kwa mlima.
9 Yaveli na majeji, apikani!
10 Yadetiwili akukamuliwa kumgoha lasima akamuliwi kumgoha,
wa kuwulayiwa kwa upanga dawulayiwi kwa upanga.
Topi, vandu va Chapanga vavi va uwunilifu na ujumilwa.
11 Pambeli, ndimuwona ng'ongolu mkali wingi akufumbuka muuganga. Aveli
na migomi mivili kucha migomi ya mwanafungami, lakini aywangili kucha liyoka.
12 Akuwugola uwesu waki wosi wa yula ng'ongolu mkali wa mwanja mtasi na kuugolela
uwesu awu pawulongolu ya ng'ongolu ayu. Kawung'ang'anika mlima na vosi yivayikala
amu kugondama kumujuma ng'ongolu ayu wa mwanja mtasi yavelili na livanga lya
njifwa livelili linana. 13 Topi, ng'ongolu wa pili ayu kagola mihilu mikomi hata
kagola chanjali asunushili motu kufuma kumbindi mbaka pamlima pawulongolu ya
vandu. 14 Avayaghamishili vandu va mlima awu kwa mihilu ayi yinemiliwili kugola
pawulongolu ya ng'ongolu wa kwaa. Avawombilili vandu va mlima awu vayidumbili
ling'omung'omu kwa ndundamilu ya yula ng'ongolu yagobuliwili kwa lipanga lakini
afwili ng'odu. 15 Pambeli kaligayila ufuki lila ling'omung'omu lya ng'ongolu wa
kwaa, hata liwesha kuywanga na kuvagola vandu vawulayiwa vandu vala yivalemili
kuligondamila na kulijuma ling'omung'omu. 16 Avagolili vangajila kujakwa na vajakwili
vandu yivavelili pekesu na vavanda, vavikiwi chilangushilu mukuwoku yawu ya mlilu
awu pawushu yawu. 17 Na kumkayika mundu yoyosi kuhemela awu kuwula chindu ila
yula hela mundu yatayiwili chilangushilu achi, ndi litawa lya yula ng'ongolu namba ya
litawa ali.
18 Apa pakudayiliwa luhunja! Muna luhala akuwesha kumanya namba ya ng'ongolu
ayu nongwa ndi namba ya mundu yuutunga. Namba ayi ndi mya sita na milongu sita
na sita

14

Mwanafungami na vandu vaki

1 Pambeli, ng'ona chidunda Sayuni na mwanafungami kawoloka pambindi yaki, pamu
na mweni vavelili vandu elufu mya yimu na milongu mchechi na mchechi yivaveli
pachenyi yawu vayandikiwa litawa lya mwanafungami na litawa lya Tati mundu. 2 Topi
mbikana lishu kufuma kumbindi kwa Chapanga, lishu livelili kucha chibulubutu cha
machi na kucha lupanda lukomi. Lishu limbikanilili lyaveli kucha lya yivafina msambu
na kukuva wombu shawu. 3 Vavelili vakusomola msambu wa shonu pawulongolu
ya chigoda cha wutwa na vala filumbi mchechi na vala vavaha. Kwahela mundu
yaweshili kwiwula msambu awu ila vala elufu mya yimu na milongu mchechi na
mchechi yivagombuliwili mumlima awu. 4 Vandu ava ndi vala yivayivikili nyanyi ngajila
kutang'ana kamu na vadadala. Veni vakumkovikelagha kokosi kwayenda. Vagombuliwa
kufuma mumlima, vavi kucha litambiku lya fivelekwa fya kwaa kwa Chapanga na
Mwanafungami. 5 Vava kamu vafyangu ha, vavahela mbatiwa yoyosi.

Makungu va Chapanga vatatu

6 Pambeli, ndimuwona makungu yumonga akuwuluka mumbindi mbindi kunu kava
na Chilongu cha Nyanyi cha jola, achilanduli kwa vandu yivaikala pamlima awu, kwa
milima yosi na makabila vosi na vandu va detelu singi kolu shosi. 7 Na mweni kadeta
kwa lishu likomi, “Mumtili Chapanga na mumjumi! Nongwa saa yifika ya kugola highilu
yaki. Mumgondamili kwa kumjuma mweni yalumbili kumbindi na mlima, bahali na
seselu sha machi.”

8 Makungu wa pili wa Chapanga amukovikelili yula wa kwaa padeta, “Kawa! Yina,
Babiloni mkomi kawa! Babiloni yavapili milima yosi vayilandi difwayi yaki ngali ya
kutama munu uwoni waki!”

9 Na makungu wa tatu wa Chapanga avakovikelili vala vavili kunu padeta kwa
lishu likomi, “Yoyonda yamtundamila yula ng'ongolu mkali na ling'omung'omu lyaki na
yagondama kumjuma akuvikiwa lihundu pachenyi chaki awu paliwoku lyaki, 10 Mweni
bahala dalandi difwayi ya chifuki cha Chapanga chingajila kuhashiwa na machi na
kupunguliwa mulwindi lumemili maya vaki. Mundu ayu dagobuleki mugati ya motu
na migonguveli ya baluti yiyaka motu pawulongolu ya makungu na pawulongolu ya
Mwanafungami. 11 Lyosi lyawu lya motu livavagobola likwela kumbindi jola. Vandu
vala yivamtundamila na kumjuma ng'ongolu ayu na ling'omung'omu lyaki na kutayiwa
lihundu wa litawa lyaki, davapumulili ha pamusi na pamihi.”

12 Nongwa, vandu va Chapanga yivakombikesha Malawu va Chapanga na kumjumila
Yesu vakudayiliwa kwiwunishila.

13 Pambeli, mbikana lishu kufuma kumbindi palideta, “Yandiki! Ngiba vandu vala
kukandila ponopa yivasova mukwilumba na Bambu!”

Mfuki mng'alili kadeta, “Yina!” “Davapumulili gobuleku shawu, Nongwa ngum-
bungumbu ya figoli fyawu dayiyendi pamu na veni.”

Fibeni fya mlima

14 Pandiveyi ngulola nola kumbi pala pavelili lifundi likeli. Na pambindi ya lifundi ali
avelili mundu kucha Mwana wa Mundu. Avelili kafwala likokoma lya chumang'andu
kumutwi na kakamula chimayi cha kuhengela. 15 Pambeli, makungu wingi wa Chapanga
kafumbuka kunyumba ya Chapanga na kwa lishu likomi kamuwombela yula yayikalili
pambindi ya lifundi, “Deku deku, toli chimayi cha kuhengela yendi kabeni fivelekwa,
nongwa chipindi cha kubena chifika na fibeni fya mlima fiyela.” 16 Topi, yula yayikalili
pambindi ya lifundi kahenga na chimayi chaki cha kuhengela pamlima na fibeni fya
mlima fibeniwa. 17 Pambeli, makungu wingi wa Chapanga kafuma munyumba ya
Chapanga ya kumbindi kwa Chapanga kunu kakamula chimayi cha kuhengela chivelili
vekuveku.

18 Pambeli makungu wingi wa Chapanga muwolukeli wa motu, kafumbuka kufyalu
kamuwombela kwa lishu likomi yula makungu yavelili na chimayi cha kudumulila
chivelili vekuveku, “Na yuwi toli chimayi chaku cha kuhengela, dumuli fikonywa fya
misabibu ya mlima, nongwa misabibu yaki yiyela!” 19 Topi, makungu ayu kahenga
pamlima na chimayi chaki cha kuhengela, kadumula misabibu ya mlima kayitaya
mahali pa kukamila difwayi pamemili maya va Chapanga. 20 Misabibu yivafyogha
kwa mawulu mulyowu livelili panji ya mbwani na lilava lya mwasi lyafumili mulyowu
vavilivita utali wa maili mya ndatu naha na memelu yaki yawuyili mumulomu
yipawopiwa ng'oyi sha fwalasi ndi memelu yaki kucha futi sita.

15

Makungu saba na fitovi fikomi fya mbelu

1 Pambeli ng'ona chilangushilu chingi kumbindi, ng'ona fikomi na fya chiloja. Apa
pavelili makungu saba wa Chapanga yivavelili na fitovi fikomi saba na ayi payipela
kumbindi kwa Chapanga dakuvi ha na maya kandi. 2 Pambeli ng'ona chindu chawonikili
kucha bahali ya lindala, yihashiwa na motu. Ndivawona wuwowu vala vandu
yivamuweshili yula ng'ongolu na ling'omung'omu lyaki na tolitoli ya litawa lyaki
litambuliwa kwa yila tolitoli. Vandu ava vavelili vawoloka pambali ya bahali ayi ya
lindala pavava na filimbi sivagayiliwili na Chapanga. 3 Vavelili vakusomola msambu wa
Musa, ndumindumi wa Chapanga msambu wa Mwanafungami.
“Bambu yiwuveli na uwesu,
figoli fyaku fikomi na fyakwikang'anika munu!
Yuwi Mutwa va vandu va milima yosi,
deha shaku siva ngimu wusidayiliwa!
4 Ghani yangajila kukujuma yuwi Bambu?
Na kukugondamila kulijuma litawa lyaku?
Yuwi weka hela ndi Mng'alili.
Milima yosi dayikwisili na kukujuma
nongwa figoli fyaku fiwoneka filinganila.”
5 Pang'onili kala afi ng'ona nyumba ya Chapanga yivelili Pang'alili pa Pang'alili
munu lya Utovileli lifuwuliwa kumbindi kwa Chapanga, 6 Topi, vala makungu saba
wa Chapanga yivavelili na fitovi saba vafumbuka mula munyumba ya Chapanga kunu
vafwalila yingwa ngeli sha nyanyi na simelimetili na funga sha chumang'andu mufifuva
fyawu. 7 Pambeli yumu wa vala filumbi mchechi vavapa makungu saba va Chapanga
mibakuli ya chumang'andu, yimemili maya va Chapanga yayikala jola! 8 nyumba
ya Chapanga yimema lyosi ligoliwili na ukomi na liwovi lya Chapanga na kwahela
mundu yaweshili kuyingila munyumba ya Chapanga mbaka mbelu ya fitovi saba ya
vala makungu saba wa Chapanga.

16

Mibakuli ya maya va Chapanga

1 Pambeli mbikana lishu likomi kufuma munyumba ya Chapanga likuvawombela
vala makungu saba va Chapanga. “Muyendi mukayiti ayi mibakuli saba ya maya va
Chapanga mumlima.”
2 Topi makungu wa kwaa kayenda kayita libakuli lyaki pamlima. Tepu mipu ya wafu
na yitama nendu yivapata vandu yivavelili na lihundu lya yula ng'ongolu mkali na
kuligondamila na kulijuma ling'omung'omu lyaki.
3 Pambeli makungu wa pili kayitila libakuli lyaki mubahali na machi vava mwasi weka
kucha mwasi wa mundu yasovili na filumbi fyosi finofu fya mubahali fisova.
4 Na makungu wa tatu wa Chapanga kayitila libakuli lyaki munyeni na mula musesa
machi na fyeni fighalambuka mwasi. 5 Ndimupikana makungu muwolukeli wa machi
padeta,
“Yuwi mng'alili, yiwuveli na yiwuvelili!
Yuwi kuuhigha mlima ngimu wuyidayiliwa kwa ndambu ayi.
6 Nongwa vayitili mwasi wa vandu va Chapanga na vambuyi va Chapanga,
na yuwi kuvapa mwasi vawulandi,
vadayiliwa kugoliwa nahawu!”
7 Pambeli mbikana lishu kufuma mufyalu lyeni lideta, “Yina, Bambu Chapanga muna
uwesu! Highilu shaku ndi sha nakaka na sha telatela!”
8 Pambeli makungu wa mchechi kayita libakuli lyaki palijuva. Lijuva ligayiliwa liwovi
lya kuvanyanya vandu kwa motu waki. 9 Topi, vandu valungushiwa kwa wupyu mkali,
vamduka Chapanga yavelili na uwesu kwa fitovi fyosi fila. Wuwula wula valema
kupomela na kumupa ukomi Chapanga.
10 Pambeli, makungu wa muhanu kayita libakuli lyaki pachigoda cha wutwa cha
yula ng'ongolu mkali. Chisi chiwugubika wutwa waki, vandu valuma nimi shawu
kwanongwa ya kwing'ung'unika, 11 vamuduka Chapanga wa kumbindi kwanongwa ya
gobuleku yivapatili veni na mipu yawu. Valema kupomela figoli fyawu fya wafu.
12 Pambeli, makungu wa sita kayitila libakuli lyaki mulweni lukomi luvaukema
Efulati. Machi vaki vayuma, topi yigoliwa njila kwanongwa ya vatwa kufuma
kundamba. 13 Pambeli ndisiwona fuki wafu ndatu sivavelili kucha myula, pasifuma
yumu mumulomu ya lila liyoka na yumu mumulomu ya yula ng'ongolu mkali na yumu
mumulomu ya yula mbuyi wa udesi. 14 Asi ndi fuki sha finyamkela yifigola mihilu. Ndi

yifiyenda kwa vatwa va mlima na kuvakungasha pamu kwanongwa ya mgoha lijuva likomi lya Chapanga Muna Uwesu.

15 “Pikanishi! Nenga ngwisa kucha mwifi! Ngiba mundu yagunga mesu na kufwala yingwa shaki ili akotoo kupata chindipa pawelu.”

16 Topi fuki asi sivakungasha vatwa ava mahali yipakemiwa kwa chibulaniya Hamagedoni.

17 Pambeli makungu wa saba kayita libakuli lyaki mumbindimbindi. Lishu likomi lipikanika kufuma muchigoda cha wutwa, munyumba ya Chapanga palideta, “Igoleka kala!” 18 Kufumbuka muli na panda na ndilimu na liyighayigha likomi lya mlima lingajila kuwoneka tangila Chapanga pamulumbili mundu mumlima, liyighayigha ali lyavelili likomi munu. 19 Mbwani yila ngomi yilekanila mwambu ndatu na mbwani sha milima sibowoka. Babiloni mbwani ngomi yivasughiwa ha na Chapanga ayilandishili lwindi lwa difwayi ya maya vaki makomi. 20 Miwunguli yosi yibowoka na fidunda fiwoneka ha kandi. 21 Ndonya maganga makomi yivelili na usitu wa kilu milongu mchechi vatonya kufuma kumbindi vatonyela vandu. Na veni vamuduka Chapanga kwanongwa ya chitovi cha ndonya ya maganga. Yina chitovi cha ndonya maganga achi chavelili chikomi munu.

17

Mdadala muwoni na yula ng'ongolu mkali

1 Yumu wa vala makungu saba va Chapanga yivavelili na mibakuli saba kayisa kang'ombela, “Wisi na nenga dandikulangushi highilu yagayiliwili yula mdadala yamanyikili muwoni na yula ng'ongolu yayikala mumbwani yila yajengiwili muluwongu ya machi vatangalili. 2 Vatwa va mlima vagola uwoni pamu na mweni na vandu va mlima valovela difwayi ya uwoni waki.”

3 Pambeli ngoliwa na Mfuki wa Chapanga makungu waki kandola mbaka kucheja. Aku ndimuwona mdadala kayikala pambindi ya ng'ongolu mdwifu. Ng'ongolu ayu avelili kayandikiwa kila mahali matawa va kumduka Chapanga, aveli na mitwi saba na migomi lilongu. 4 Mdadalayu aveli kafwala yingwa sha langi ya salabati na dwifu, migonguveli yitalamili na madini yivavakema lulu. Mukuwoku yaki akamulili chikombi cha chumang'andu chivelili chimema vifyu na findu fya wafu yivalangusha uwoni waki. 5 Avelili kayandikiwa pawushu yaki litawa lya chifisu, “Babiloni ngomi mawu wa vawoni na wa findu fyosi fya vifyu munu pamlima.” 6 Ndimuwona mdadalayu kalovela mwasi wa vandu va Chapanga na mwasi wa vandu yivawulayiwili kwanongwa ya kumtovilela Yesu.

Pandimuwonili ndayikang'anikili munu. 7 Lakini makungu kang'ombela, “Nongwa liki ukuyikang'anika?” Nenga ndakuwombela mana yifisikili ya mdadala ayu na ng'ongolu mkali ayu yampapili na yavelili na mitwi saba na migomi lilongu. 8 Ng'ongolu mkali yamuwonili pakwandi avelili lakini ponopa kasova. Hata naha samba akweli kufuma mulyowu lingajila mbelu, lakini dadanganyishiwi. Yivayikala pamlima davayikang'aniki, yina vandu vosi matawa vawu vakalihela kuyandikiwa muchitabu cha unofu kukandila mlima pawulumbiwili, davayikang'aniki kumuwona ng'ongolu ayu pakwandi ayikalili, pambeli kasova na ponopa akufumbuka kandi!

9 “Apa pakudayiliwa luhala na luhunja! Ayi mitwi saba ndi fidunda saba fyayikalilili mdadala ayu. Mitwi saba ayi wuwowu ndi vatwa saba. 10 Gati ya vatwa saba ava muhanu vawa kala, yumu akali akatavala na yula wingi akalihela kufika na pafika datavali kwa chipindi chidokwa. 11 Ayu ng'ongolu yavelili pakwandi ayikalagha lakini ponopa akwikala kandi ha, ndi mutwa wa nani na mweni wuwowu ndi yumu wa vala saba akuyenda kuyanangika.

12 “Yila migomi lilongu yiwuyiwonili ndi vatwa yivavelili vakalihela kukanda kutavala. Lakini davagayiliwi uwesu wa kutavala kwa chipindi cha lisaa limu pamu na yula ng'ongolu mkali. 13 Ava lilongu vawombanila pamu davamupi yula ng'ongolu mkali wovi na uwesu wawu wosi. 14 Davalevi na Mwanafungami lakini Mwanafungami pamu na vala yavakemili na kuvashawula veni vajumiliwa, davaweshi nongwa mweni ndi Bambu wa mwabambu na Mutwa wa vatwa.”

15 Makungu kang'ombela wuwowu, “Vala machi wuvavawonili pala payikalili yula muwoni, ndi mipinga ya vandu va kila mlima, kolu na ndambu ya detelu. 16 Migomi yila lilongu yiwuyiwonili na yula ng'ongolu mkali davamnyekwi yula muwoni. Davatoli kila chindu chavelili nachu na kumleka chipula davalyi nyama yaki na vamunyanya na motu. 17 Nongwa Chapanga kavika mundima shawu chindu chadayilili vagoli, ndi

vawombani veni kwa veni vamugayili ng'ongolu mkali wutwa wawu, mbaka pala fila fyadetili Chapanga fiva.
18 “Na yula mdadala yiwumuwonili ndi yila mbwani ngomi yivelili yikutavala vatwa va mlima.”

18

Kuva kwa Babiloni

1 Pafipitili afi ndimuwona makungu wingi wa Chapanga pasunuka kufuma kumbindi kwa Chapanga. Aveli na uwesu mkomi na mlima wung'alikiwa na ng'alilu yaki. 2 Topi, kalandula lishu likomi kadeta, “Yiwa Babiloni mbwani ngomi yiwa! Ponopa yiva makalu va kila finyamkela na yiva makalu va kila fuki sha wafu na kila vang'ongolu va vifyu na makalu va kila mbongu. 3 Nongwa vandu va milima yosi valovishiwa na difwayi ngali ya uwoni waki na vatwa va mlima vagola uwoni na mweni. Na vachulusi va mlima vava valundamali kwa nogwa ya dobukelu shawu sijumbili chigelu.”

4 Pambeli mbikana lishu limonga kumbindi kwa Chapanga palideta,

“Yumwi vandu vangu muwuki kwa mweni,
ili mukotoo kuva pamu na mweni mu sambi shaki,
mukotoo kwisa kupata fitovi fyaki.
5 Kwa nongwa sambi shaki shaveli sitangala munu,
siyisanjikila mbaka kumbindi kwa Chapanga,
nongwa Chapanga kavayivasuva ha vandu vaki yivavifyili. 6 Muyigoleli mbwani yila telatela pitu wuvavagolilili yumwi,
mugoli figoli fyaki kavili wavagolilili yumwi.
Mula mulwindi lula mwahashili difwayi yaki yivelili ngali mumuhashili kavili pitu yila ya kwaa. 7 Mumupi gobuleku na jumu kucha wuvelili kwidumba kwaki,
ngimu ngalilu yaki ya kufwama.
Nongwa akwidetela mundima, ‘Nguyikala apa nenga ndi muhumbu.
Nenga ngalimlyangu ha, wala mbati kamu lihingili ha’!
8 Kwa nongwa ayi davampati kwa kila lijuva limu,
utami lung'ong'u na njala.
Danyanyiwi motu,
Nongwa Bambu Chapanga yaveli na liwovi datuhighi.” 9 Watwa va mlima yivagolili uwoni pamu na kuyikala nayu ngalilu ya kufwamuka davalili na kumlilila chipindi pavawona lyosi lya mbwani ayi payilungula. 10 Vakuwoloka kutali kwanongwa ya kutila gobuleku yaki na kudeta, “Pishu! Pishu kwa yuwi mbwani ngomi yuwi Babiloni mbwani yivelili na liwovi! Kwa chipindi cha lisaa limu hela highilu yaku yikupata.”

11 Vachulusi va mlima davalili na kung'ong'oleka, nongwa kwahela mundu yahemela kandi findu fyawu, 12 kwahela kandi mundu wa kuhemela chumang'andu yawu na migonguveli yitawukili na madini va lulu na kitani na yingwa sha langi ya salabati na halili na yingwa dwifu na findu fya kila ndambu ya mibiki ya paweka na findu fya minu va ndembu na fya mibiki yitawukili munu na mbiya ngomi na fya chumang'andu na myuma na malumalu, 13 mdalasini na ndimbila na ubani na manimani na wudi na difwayi na mafuta va miseyituni na ukova mnofu wa nganu na nganu na senga na fungami na fwalasi na mbutuka nofu yikuluwuliwa na vavanda hata unofu wa vandu. 14 Vachulusi vakumuwombela, “Findu fyosi finofu fiwufidayilili kupata fiwuka kwa yuwi. Findu fyosi fitawukili na fyakwidumbila dawufiwoni kandi ha!” 15 Vachulusi yivakungili mali kufuma mumbwani ayi davawoloki kutali kwanongwa ya chipwembu cha gobuleku yaki davalili na kung'ong'oleka, 16 pavadeta, “Pishu! Pishu kwa mbwani ayi ngomi. Washovililili kufwala yingwa sha kitani nofu na sha langi ya salabati na dwifu na kuyimelimetesha kwa findu figoliwili kwa chumang'andu na migonguveli yitawukili na lulu! 17 Kwa lisaa limu hela ulundamali waku wudanganyika!”

Pambeli filongosi vawu va mwanja na vandu yivatyanga mumachi na yivagola fichuku mubahali na vachulusi va yivachulusa kwa deha ya meli, 18 na pavaliwonili lyosi lya kulungula kwa mweni, valila pavawuta, “Yikalihela kuwoneka mbwani ngomi kucha ayi!” 19 Vayighalafusha mulifu kunu pavalila kwa lishu likomi na kuyidedeka, Pishu! Pishu kwa mbwani ngomi! Ndi mbwani vandu vosi yivavelili na meli mubahali vapatili ulundamali kufumila ulundamali waki. Kwa chipindi cha lisaa limu hela chila chavelili nachu chiyaghamila!

20 “Yuwi kumbindi sekileli kuva pamu na mweni. Musekileli yumwi kumbindi kwa
Chapanga na vandu va Chapanga na vandundami na vambuyi va Chapanga! Chapanga
kamuhigha kala kwanongwa ya findu fyavagolilili yumwi”.
21 Pambeli makungu yumu muna liwovi kanyasula ligonguveli likomi kucha
ligonguveli lya kushayila kaliyasila mubahali kadeta, “Nahawu ndi ngimu Babiloni
dawubowuliwi na kuyaghamila nakamu. 22 Mashu va yivakuva liwombu lya msambu
na yivasomola na yivapemba filimbi na yivakuva mimbalapi dafipikaniki kandi ha kwa
yuwi. Kwahela fundi wa ndambu yoyonda yila dawoneki kandi mugati yaku, lishu
lya ligonguveli lya kushayila dalipikaniki kandi ha mugati yaku. 23 Ngesha ya luliku
dayiwoneki kandi ha mugati yaku, mashu va filumbi yififuma mulihungu lya kuheta
davapikaniki kandi ha mugati yaku. Vachulusi vaku vavelili na uwesu na kwa uhavi
waku milima yosi yiyaghamishiwa!”
24 Mbwani ayi yatovangiwili kwa mbatiwa ya kwita mwasi wa vambuyi va Chapanga
na mwasi wa vang'alili na vandu vosi yivasinjiwili pamlima.

19

1 Pafipitili afi mbikana chindu kucha lishu likomi lya vandu vatangalili kumbindi
kwa Chapanga palideta, “Ajumiwi Chapanga! Ukombola na ukomi na liwovi ndi fya
Chapanga wetu! 2 Nongwa highilu yaki ndi ya nakaka na ya telatela. Kumuhigha yula
muwoni mkomi ya yaghamishili mlima kwa uwoni waki. Kamuhigha kwanongwa ya
kuyita mwasi wa vandumindumi vaki!” 3 Vadeta kandi, “Ajumiwi Chapanga! Lyosi lya
motu linyanya mbwani ayi likukwela kumbindi jola!” 4 Na vala vavaha milongu mivili
na mchechi na vala filumbi vanofu vanani vatundama vamjuma Chapanga yayikalili pa
chigoda cha wutwa pavadeta, “Yina! Ajumiwi Chapanga!”

Lihungu lya lihungu lya kuheta ya Mwanafungami

5 Pambeli lishu lyapikanikili kuchigoda cha wutwa. “Mumujumi Chapanga yumwi
vandumindumi vaki vosi yimumudadava yimujakwili na vangajila kujakwa.” 6 Pambeli
mbikana chindu kucha lishu lya vandu vatangalili na lishu lya machi vatangalili
yivawumba na ndilimu ngomi pasideta, “Ajumiwi Chapanga! Nongwa Bambu Chapanga
wetu muna uwesu yatavala! 7 Tusekileli na tumunemileli na tumujumi Chapanga
yaveli mkomi, nongwa chipindi cha lihungu lya Mwanafungami chifika na mdala wa
lihungu lya kuheta kayitanda kala. 8 Kajumishiwa afwali yingwa ya kitani nofu, yaveli
ying'alili na yivelili mbuleteee! Yingwa nofu ya kitani yeni ndi figoli finofu fya vandu
va Chapanga.”
9 Pambeli kandi makungu kang'ombela, “Yandiki afi, ngiba vala yivalalikiwili
kulihungu lya kuheta lya mwanafungami!” Kavawombela kandi, “Afi ndi filongu fya
nakaka fya Chapanga.”
10 Topi nenga Yohani ndiwa wifuma pawulongolu ya mawulu vaki, ngadayileghi
ndimugondamili. Lakini mweni kang'ombela, “Kotoki! Nenga ndumindumi hela kucha
yuwi na yoyonda yamtovilela Yesu amujumi Chapanga! Vandu yivamtovilelili Yesu
vakulongushiwa na Mfuki yavalongosha vambuyi va Chapanga.”

Yula yakwelili fwalasi na fwalasi mkeli

11 Pambeli ng'ona kumbindi kufuwuliwa na aku avelili fwalasi yumu mkeli na yula
yakwelili yakemiwa Mjumilika na wa Nakaka. Nongwa akuhigha na akuleva mumgoha
ngimu wuyidayiliwa. 12 Mesu vaki vaveli kucha lwengi lwa motu na avelili kafwala
mikokoma yitangalili kumutwi. Na avelili kayandikiwa litawa livelili kwahela mundu
yalimanyili ila mweni bahala weka. 13 Avelili kafwala lihabiti livelili lilembikiwa
mumwasi. Na litawa lyaki aveli “Chilongu cha Chapanga”. 14 Mangandawu va kumbindi
kwa Chapanga vamukovikelili kunu vakwela fwalasi vakeli na vafwalili mihabiti ya
kitani mikeli na yiveolili nyanyi. 15 Upanga wuvelili vekuveku kufuma mumulomu waki
na kwa upanga awu davaweshi vandu va milima. Mweni ndi davatavali kwa ndomondu
ya lyuma. Na akukama difwayi mahali pa kukamila difwayi yiveli na maya ngomi va
Chapanga Muna Uwesu. 16 Mulihabiti lyaki na muliwondu lyaki, mwavelili liyandikiwa
litawa lyaki, “Mutwa wa vatwa na Bambu wa vabambu.” 17 Pambeli ng'ona makungu
yumu kawoloka mulijuva. Kalandusha kwa lishu likomi kavawombela vambongu vosi
yivavelili vakuwuluka kumbindimbindi, “Mwisi muyikungi pamu kwa lihungu likomi
lya Chapanga. 18 Mwisi mukasimemeni njimba sha vatwa na sha vakomi va vangandawu
vadindalili na sha vandu yivelili na liwovi na sha fwalasi pamu na sha vakwela fwalasi
vawu, mwisi mukasimemeni njimba sha vandu vosi yivavelili vavanda na yivaveli
pekesu, vadokwa na vakomi.”

19 Pambeli, ng'ona yula ng'ongolu mkali pamu na mutwa wa mlima na vangandawu
vawu vayikunga pamu ili vayiminyi na yula chimdwama yayikalili mufwalasi mkeli
pamu na ngandawu waki. 20 Lakini ng'ongolu ayu mkali kakamuliwa pamu na
mbuyi wa udesi yaghaveyi akugola mihilu kwa litawa lyaki. Kwa mihilu ayi avelili
kavayaghamisha vala yivavelili vavikiwa lihundu wa ng'ongolu mkali ayu na vala
yivavelili vatundama kulijuma ling'omung'omu lyaki. Ng'ongolu mkali ayu pamu
na mbuyi ayu vayasiwa vanofu hela vosi vavili mulihiva yiliyaka motu, 21 na
mangandawu vawu vawulayiwa kwa upanga wufumili mumlomu wa yula yakwelili
fwalasi. Vambongu vosi vayikuta nyama sha njimba sha vala yivawulayiwili.

20

Lijangavandu dawopiwi myaka milongu mya

1 Pambeli, ndimuwona makungu yumu akusunuka kufuma kumbindi kwa Chapanga
kakola chifuwulilu cha mlyangu wa lyowu lingajila mbelu na lingongola likomi muku-
woku yaki. 2 Kalikamula liyoka lila lya dahili ndi yakemiwa Mwafu awu Lijangavandu
kaliwopa kwa lingongola kwa chipindi cha myaka milongu mya. 3 Makungu kalidangila
kumambi liyoka lila, kawutata mlyangu wa kuyingilila aku na kutaya lihundu ili akotoo
kuwesha kandi kuvayaghamisha vandu va milima mbaka myaka milongu mya. Lakini
payipela myaka ayi lasima afuwuliwi kandi, lakini kwa chipindi chidokwa hela.
4 Pambeli ng'ona figoda fya wutwa na vandu yivayikalili, vandu ava vagayiliwili
uwesu wa kuhigha. Ndasiwonili wuwowu fuki sha vala yivawulayiwili kwanongwa
ya kumtovilela Yesu na kwanongwa ya kulandula chilongu cha Chapanga. Vandu ava
vamtundamila ha yula ng'ongolu mkali na ling'omung'omu lyaki wala vavikiwa ha likovi
lya mweni pawushu pawu awu mukuwoku yawu. Vapatili kandi unofu na vatavalili
kucha vatwa na Kilistu kwa myaka elufu yimu. 5 Vala yivafwili vamonga vapata unofu
kandi myaka milongu mya payifika. Awu ndi ushukushu wa kwaa. 6 Vanemiliwa na
vang'alili vala vosi davavi muushukushu wa kwaa. Njifwa ya pili dayivi na liwovi ha
kwa veni, davavi vatambika va Chapanga na va Kilistu Mkombola na davatavali na veni
kucha vatwa kwa myaka elufu.

Kupela kwa Lijangavandu

7 Chipindi myaka elufu yimu payiva, Lijangavandu dafuwuliwi kufuma muchijaka
chaki. 8 Topi dafumi panji dakandi kuvayaghamisha vandu yivamwayikili mumil-
ima vandu ava davakemiwi Gogu na Magogu. Lijangavandu davakungashi pamu
kwanongwa ya mgoha na veni davatangali kucha muhanga wa mubahali. 9 Vapitili
mumlima wosi, vayigomba kambi sha vandu va Chapanga na mbwani ya Chapanga
yayitamili. Lakini motu wusunuka kufuma kumbindi kwa Chapanga, wuvagwijusha.
10 Na mweni Lijangavandu yavayaghamishili kayasiwa mulihiva limemili migonguveli
ya chibiliti yiliyaka motu, mwavelili yula ng'ongolu mkali na yula mbuyi wa udesi na
veni davateshiwi pamusi na pamihi jola.

Highilu ya mbelu

11 Pambeli ng'ona chigoda cha wutwa chikeli na yula yayikalili pala. Mlima na
kumbindi fiyaghamila pawulongolu yaki fiwoneka kandi ha. 12 Pambeli ndivawona
vandu yivasovili vakomi na vadokwa, vawoloka pawulongolu ya chigoda cha wutwa
na fitabu figubutuliwa. Pambeli chitabu chimonga ndi chitabu cha unofu na cheni
chigubutuliwa wuwowu. Yivasovili vahighiwa kulinga figoli fyawu, kucha wuyiyandiki-
wili mufitabu fila. 13 Bahali yivafumisha panji vala yivasovilili mula, njifwa na kumambi
fivafumisha panji yivasovili yivelili mugati yawu. Kila mundu kahighiwa kulinga figoli
fyaki. 14 Pambeli njifwa na kumambi fidangiwa mulihiva lya motu. Lihiva lya motu
ali ndi njifwa ya mwanja wa pili. 15 Mundu yoyosi litawa lyaki liyandikiwili ng'odu
muchitabu cha unofu, dadangiwi mulihiva lya motu.

21

Mbindi ya shonu na mlima wa shonu

1 Pambeli ng'ona mbindi ya shonu na mlima wa shonu. Mlima wula wa kwaa
na mbindi yila ya kwaa fyaveli fiyaghamila na bahali wuwowu yaveli ha kandi.
2 Ng'ona mbwani ng'alili Yelusalemu ya shonu payisunuka kufuma kumbindi kwa
Chapanga. Yaveli yatandiwili finofu kucha mdala lihungu lya kuheta yamelimetishiwi
kala kutang'ana na bambu wa lihungu lya kuheta. 3 Pambeli mbikana lishu likomi
muchigoda cha wutwa palideta, “Loli! Ponopa makalu va Chapanga vava pamu na
vandu. Veni davavi vandu vaki na mweni dayikali nawu na daghavi Chapanga wawu.

4 Mweni dapukuti misosi yawu yosi nongwa njifwa dayivi ha na lihingili dalivi ha na
chivembu dachivi ha na ndamilu dayivi ha, nongwa fila fya pakwandi fipita!”
5 Pambeli yula yayikalili pachigoda cha wutwa kadeta, “Loli, ngugola fyosi fya shonu.”
Kang'ombela kandi, “Yandiki chilongu achi nongwa filongu afi fya kujumilika na fya
nakaka!” 6 Pambeli kang'ombela, “Figoleka kala! Nenga ndi Alufa na Umega, wa Kwaa
na wa Mbelu. Yayumililwi dandimupi chilandi cha hela kufuma museselu ya machi
va unofu. 7 Muweshi yoyonda dayangi afi na nenga dandivi Chapanga waki na mweni
daghavi mwana wangu. 8 Lakini vandu yivatila na vangajila kujumila na vafyangu
vosi navayaghamishi na yivawulaya vayawu na vawoni na vahavi na yivatundamila
ling'omungomu, mahali pawu dapavi mugati ya lila lihiva limemili migonguveli ya baluti
yiliyaka motu ayi ndi njifwa ya pili.”

Yelusalemu ya shonu

9 Pambeli yumu wa vala makungu saba wa Chapanga yivavelili na yila mibakuli
saba yimemili fitovi saba fya mbelu, kayisa kang'ombela, “Wisi kunu! Na nenga
dandikulangushi mdala lihungu lya kuheta mwehi wa mwanafungami!” 10 Topi ngoliwa
na Mfuki wa Chapanga kanyegha kumbindi ya chidunda chitali munu. Kanangusha
mbwani ng'alili Yelusalemu payisunuka kufuma kumbindi kwa Chapanga, 11 Paying'ala
kwa ukomi wa Chapanga. Ngesha yaki yaveli kucha ligonguveli litawukili munu kucha
madini yivavakema yaspi ligonguveli ling'alikili kucha bahali ya lindala. 12 Waveli
na luviwu lutali na lukomi luvelili na milyangu lilongu na mivili na kila mlyangu
adimagha makungu. Pambindi ya kila mlyangu payandikiwili limu ya matawa va
makabila va vandu va Isilaeli. 13 Kila mwambu wavelili na milyangu mitatu mwambu
wa kundamba milyangu mikomi mitatu kalihingila milyangu mikomi mitatu, kuchanya
milyangu mikomi mitatu na uhehi milyangu mikomi mitatu. 14 Fibali fya mbwani ayi
fyaveli fijengiwa kumbindi ya migonguveli ya chikandilu milongu na mivili na kumbindi
ya kila ligonguveli ali pavelili payandikiwa limu ya matawa va vala vandundami lilongu
na vavili va Mwanafungami.
15 Topi yula makungu yadeteyi na nenga aveli na lukweku lwa chumang'andu
lwa kulingila mbwani ayi milyangu yaki na fibali fyaki. 16 Mbwani yeni yavelili
libwatabwata ukingika na utali waki telatela. Topi makungu kayilinga mbwani ayi kwa
lukweku lwaki, wavelili na utali wa kuyenda kumbindi na upana kucha kilumita elufu
mbili na mya mchechi. 17 Pambeli kachilinga chibali chaki wuwowu na cheni chavelili
mita milongu sita uneni kwa chigelu cha mesu va mundu chichila chalingili makungu.
18 Chibali achi chajengiwili kwa migonguveli yitalamili ya yaspi na mbwani yeni yaveli
yijengiwa kwa chumang'andu nofu ying'ala kucha lindala ling'ala. 19 Migonguveli ya
chikandilu cha fibali achi yaveli yimelimetishiwa na migonguveli yitalamili. Ligonguveli
lya kwaa lya chikandilu lyaveli ligonguveli lya yaspi na lya pili ligonguveli lya safilo
na lya tatu ligonguveli lya kalikedoni na lya mchechi ligonguveli lya sumalidi, 20 na
lya muhanu ligonguveli lya saludoniki na lya sita ligonguveli lya akiki na lya saba
ligonguveli lya kilisolitu na lya nani ligonguveli lya belulo na lya tisa ligonguveli lya
topasi na lya lilongu ligonguveli lya kilisopulasu na lya lilongu na limu ligonguveli lya
yasitu na lya lilongu na mivili ligonguveli lya ametistu. 21 Na yila milyangu lilongu na
mivili yaveli lulu lilongu na mivili, kila mlyangu wavelili ugoliwa kwa lulu yimu. Deha
ngomi ya mbwani yaveli igoliwa kwa chumang'andu nofu ying'alili kucha lindala.
22 Ndiyiwona ha nyumba ya Chapanga mumbwani ayi, nongwa Bambu Chapanga
muna uweshi na yula Mwanafungami vava amu mufwasi yaki. 23 Ukomi wa Chapanga
ndi wukuyigayila mbwani ayi luliku na luliku lwaki ndi yula mwanafungami. 24 Vandu
va milima davayikali mungesha yaki na vatwa va mlima davawuyegheli ukomi wa
ulundamali wawu mumbwani. 25 Milyangu ya mbwani ayi dayivi lipala chipindi chosi,
nongwa amu dakuvi na pamihi ha. 26 Ukomi na ndundamilu ya milima dayiyeghiwi
mugati amu. 27 Lakini kwahela chochosi chivelili cha wafu dachiyingili amu, wala
mundu yoyosi yagola findu fya uvifyi awu ufyangu dawuyingili ng'o amu. Ila vala weka
yivayandikiwili muchitabu cha unofu cha Mwanafungami ndi davayingili amu.

22

Lweni lwa unofu

1 Pambeli makungu kanangusha lweni lwa machi va unofu vang'alili kucha lindala,
pavafuma muchigoda cha wutwa wa kumbindi kwa Chapanga na Mwanafungami.
2 Lweni alu lukuyenda kupitila pagati ya deha ngomi ya mbwani. Muluwongu ya lweni
alu kwavelili na libiki lya unofu kila mwambu yilela fivelekwa myanja lilongu na mivili

kwa mwaka, ndi kila mwesi na mahamba vaki ndi mtela wa kuvananisha vandu va milima. 3 Kwahela chindu chochosi chilapiliwili dachiweshi kuyingila mumbwani ayi.

Chigoda cha wutwa wa kumbindi kwa Chapanga na Mwanafungami dachivi mumbwani ayi na vandumindumi vaki davamkimbanikili. 4 Davawuwoni wushu waki na litawa lyaki daliyandikiwi pachenyi pawu. 5 Pamihi dakuvi kandi ha, wala davadayili ngesha ya niku awu lijuva ha, nongwa Bambu Chapanga davang'alikili na veni davatavali kucha vatwa jola.

Kwisa kwa Yesu

6 Pambeli makungu kang'ombela, “Filongu afi fya nakaka na fya kujumilika. Bambu Chapanga yavapa vambuyi Mfuki waki, amulayishili makungu waki avalangushi vandumindumi vaki findu afi dafifumbuki kalopu.”

7 Yesu kadeta, “Pikanishi! Ngwisa kalopu. Ngiba yula yafikombishela filongu fya umbuyi fivelili muchitabu achi.”

8 Nenga Yohani yindifiwonili na kufipikana filongu afi. Pandifipikanishili kala nakufiwona, ndiwa pasi ya mawulu va makungu ayu yanangushilili findu afi, ngadayileyi kutundama na kumujuma. 9 Lakini mweni kang'ombela, “Kotoki! Nenga ndiva ndumindumi hela kucha yuwi na valongu vaku vambuyi va Chapanga na vosi yivakombikesha filongu fivelili muchitabu achi. Mutundami mumjumi Chapanga!” 10 Kandi kang'ombela, “Kotoo kuchififa chitabu cha umbuyi wa Chapanga na kuwopa lihundu, nongwa chipindi chiva pabehi. 11 Mundu yaveli mng'alili, ayendileli kuva mng'alili na yavelili mwafu ayendileli kuva mwafu. Yagola fya usangi ayendileli kugola fya usangi na yavelili mng'alili ayendileli kuva mng'alili na upughiwi nendu.”

12 Yesu kadeta, “Pikanishi! Dandimgayili kila mundu fupu yaki ngimu ya figoli fyaki ngwisa kalopu. 13 Nenga ndi Alufa na Umega ayi ndi wa Kwaa na wa Mbelu, yakandisha findu fyosi na kufimalilila.”

14 Vanemiliwi vala yivafuva yingwa shawu ili vajumishiwi kwingila mumbwani kupitila milyangu yaki na vajumishiwi kulya fivelekwa fya libiki lya unofu. 15 Lakini pangi ya mbwani ayi kuna vandu va figoli fya wafu munu na vahavi na vawoni na yivawulagha na vandu yivatundamila ling'omung'omu pamu na vosi yivatama ufyangu, davayikali panji ya mbwani.

16 “Nenga Yesu, ndimulayisha makungu kuvatovilela findu afi yifiyilatili lipinga lya vandu limjumilili Kilistu. Nenga fuma muchileli cha lukolu lwa Dawudi. Nenga ndi Limang'andu!”

17 Mfuki wa Chapanga na mdala wa lihungu lya kuheta vakudeti, “Wisi!” Kila mundu yapikana adeti, “Wisi!” Yavelili kayumilwa na ghesi, yadayila atoli machi va unofu ngajila kuhomba.

Chingomeku

18 Nenga Yohani ngumkayika yoyonda yapikana filongu fya umbuyi wa Chapanga wuvelili muchitabu achi, mundu yoyosi yayongesha chochosi mufindu afi, Chapanga damugoli agobuleki kwa fitovi fiyandikiwili muchitabu achi. 19 Na mundu yoyosi payangisha chochosi mufilongu fya umbuyi wa Chapanga wuvelili muchitabu achi, Chapanga damupoki lifungu lyaki lya fivelekwa fya libiki lya unofu na fwasi yaki mumbwani ying'alili, yiwombiliwili muchitabu achi. 20 Na yula yatovilela utovileli mufindu afi akudeta, “Nakaka ngwisa kalopu.”

Yina. Wisi Bambu Yesu!

21 Usangi wa Bambu wetu Yesu Kilistu yivi na yumwi vosi. Yina!